

Republika e Kosovës
Republika Kosova / Republic of Kosovo
Qeveria / Vlada / Government

*MINISTRIA E DREJTËSISË
MINISTARSTVO PRAVDE
MINISTRY OF JUSTICE*

STRATEGJIA KOMBËTARE E REPUBLIKËS
SË KOSOVËS PËR MBROJTJE NGA DHUNA NË
FAMILJEDHE PLANI I VEPRIMIT
2016 – 2020

NATIONAL STRATEGY OF THE REPUBLIC
OF KOSOVO ON PROTECTION FROM DOMESTIC
VIOLENCE AND ACTION PLAN
2016 – 2020

NACIONALNA STRATEGIJA I AKCIONI PLAN
REPUBLIKE KOSOVO
ZA ZAŠTITU OD NASILJA U PORODICI
2016 – 2020

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria -Vlada-Government
Ministria e Drejtësisë/Ministarstvo Pravde/Ministry of Justice

**STRATEGJIA KOMBËTARE E REPUBLIKËS SË
KOSOVËS
PËR MBROJTJE NGA DHUNA NË FAMILJE
DHE PLANI I VEPRIMIT**

2016 – 2020

Prishtinë, Maj 2016

FALËNDERIMET

Qeveria e Kosovës, përmes përgatitjes, zhvillimit dhe miratimit të “Strategjisë Kombëtare të Republikës së Kosovës për Mbrojtje nga Dhuna në Familje” dhe Planit të Veprimit 2016 – 2020, shpreh angazhimin serioz dhe përgjegjësinë për trajtimin me prioritet të fenomenit të dhunës në familje. Fokusi do të jetë në:

- aktivitete informuese dhe vetëdijësuese që synojnë parandalimin e fenomenit të dhunës në familje;
- koordinimin dhe bashkërendimin e veprimeve të të gjitha palëve pjesëmarrëse për mbrojtjen, trajtimin, rehabilitimin dhe riintegrimin e viktimave nga dhuna në familje;
- ndëshkimin dhe vënien përpara përgjegjësisë të kryesve të dhunës në familje;
- harmonizimin e legjislacionit kombëtar me atë ndërkombëtar si dhe rishikimin e standardeve të shërbimeve për viktimat e dhunës në familje;
- ndryshimin e mentalitetit dhe kulturës paragjyquese dhe fajësuese për viktimat e dhunës në familje;
- ofrimin e shërbimeve të specializuara dhe me standarde bashkëkohore, që duhet të jenë të shtrira në vend, dhe në të cilat të kenë qasje të gjithë individët e dëmtuar nga dhuna në familje, pavarësisht karakteristikave të tyre të lidhura me moshën, gjininë, aftësitë apo nevojat e veçanta, identitetin gjinor, orientimin seksual, etj;
- trajtimin e kryesve të dhunës në familje përmes programeve të obligueshme rehabilituese; si edhe shumë veprime të tjera të planifikuara më konkretisht në këtë strategji,

Këto veprime padyshim e orientojnë Kosovën drejt një shoqërie dhe gjenerate të re që njëzëri mban qëndrim për tolerancë zero kundër dhunës në familje dhe që synon të jetojë në barazi, paqe dhe harmoni.

Strategjia Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje dhe Plani i Veprimit 2016-2020 u hartuan duke u mbështetur dhe duke e respektuar legjislacionin nacional në fuqi për mbrojtje nga dhuna në familje, si dhe në bazë të vlerësimit të Programit të mëparshëm Nacional kundër Dhunës në Familje (2011-2014).

Megjithatë veprimet e planifikuara, për t’u zbatuar për pesë vjeçarim në vijim, tërheqin vëmendjen drejt rëndësisë së njohjes dhe aplikimit të standardeve ndërkombëtare, të prezantuara nga një sërë konventash dhe direktivash, një pjesë e të cilave tashmë janë të zbatueshme edhe në Kosovë. Veçanërisht janë sugjeruar veprime që çojnë drejt harmonizimit të mëtejshëm të legjislacionit kombëtar me atë ndërkombëtar, në përputhje me Konventën për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (Konventa e CEDAW-it) apo Konventën e Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje (Konventa e Stambollit), etj.

Në këtë mënyrë vënia përpara përgjegjësisë të kryesve, përmes trajtimit të dhunës në familje si vepër penale; zgjerimi i gamës së shërbimeve të ofruara për viktimat e dhunës në familje dhe përmirësimi i efektivitetit të tyre në përputhje me standardet e kërkuara - por edhe në përgjigje të të gjitha formave të dhunës ndaj grave, përveç dhunës që ato pësojnë në familje; sigurimi i mbrojtjes së menjëhershme dhe trajtimit afatgjatë të të gjithë anëtarëve në familje të dëmtuar nga dhuna e ushtruar; apo përgatitja e një gjenerate të

re dhe mendjehapur pa paragjykime dhe pa stereotipe gjinore si dhe tërësisht kundër dhunës në familje, janë disa nga nismat, që kjo strategji propozon, për t'u fokusuar, me vullnetin e mirë që në vitet në vijim edhe Kosova të mund ti hedhë hapat e duhur për të luftuar jo vetëm dhunën në familje, por edhe të gjitha format e tjera të dhunës ndaj grave.

Po kështu, ndonëse veprimet e propozuara mbajnë gjithmonë në konsideratë nevojat e personave të dëmtuar nga dhuna në familje, në strategji nuk mungon edhe orientimi për të filluar ndërhyrjen, për trajtimin e kryesve, me programe të veçanta siç parashikohen edhe në Konventën e Stambollit. Kjo qasje në asnjë mënyrë nuk nënkupton anashkalimin e personave që kanë pësuar dhunë në familje dhe reduktimin e masave apo burimeve të domosdoshme për trajtimin e tyre, por na kujton rëndësinë që ka të punuarit paralelisht edhe me kryesit e dhunës - të cilët, pas përfundimit të ndëshkimit, sipas legjislacionit dhe në përputhje me kërkesën për penalizimin për veprën e kryer, duhet të orientohen drejt programeve rehabilituese.

Mbledhja e të dhënave të përditësuara dhe mbarëkombëtare si edhe monitorimi i zbatimit të veprimeve të planifikuara, në këtë Strategji dhe Planin Kombëtar të Veprimit, janë gjithashtu fusha shumë të rëndësishme, në të cilat sugjerohet që të përqendrohen përpjekjet në këtë periudhë pesë vjeçare. Njëkohësisht koordinimi mes të gjitha palëve pjesëmarrësve, si në nivel lokal ashtu edhe në nivel qendror, është i domosdoshëm për të arritur përparimin e dëshiruar si dhe për të patur rezultate të dukshme të punës së përbashkët për mbrojtje nga dhuna në familje.

Gjithçka si më sipër, si edhe të gjitha veprimet e propozuara dhe të sqaruara në vijim, janë përgatitur përmes një pune të madhe dhe angazhimit mjaft serioz të të gjitha institucioneve të Qeverisë së Kosovës si edhe përfaqësuesve të organizatave të shoqërisë civile, medias dhe komunitetit të organizatave ndërkombëtare në Kosovë, të cilët personalisht, por edhe në cilësinë e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje, dëshiroj t'i përgëzoj edhe një herë për punën e kryer gjatë gjithë procesit të hartimit të kësaj Strategjie.

Prandaj, duke besuar se kjo punë e nisur bashkarisht do të shoqërojë edhe zbatimin e Strategjisë dhe Planit të saj të Veprimit për periudhën 2016 – 2020, ftoj të gjithë palët pjesëmarrëse, partnerët dhe bashkëpunëtorët e interesuar t'u bashkohen veprimeve tona dhe të punojmë të gjithë së bashku, për t'i thënë NDAL dhunës në familje në Kosovë!

SHKURTESAT

ABGj	Agjencia për Barazi Gjinore
AKSP	Akademia e Kosovës për Siguri Publike
DKA	Drejtoria Komunale e Arsimit
DPP	Departamenti për Punë dhe Punësim, Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
EULEX	Misioni i Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë
ICITAP	Programi Ndërkombëtar i Ndhmës së Trajnimit të Hetimit Kriminal
IGJK	Instituti Gjyqësor i Kosovës
IKAP	Instituti i Kosovës për Administratë Publike
IOM	Organizata Ndërkombëtare për Migrim
KB	Kombet e Bashkuara
KPK	Kodi Penal i Kosovës
LGBT	Lezbike, Gej, Biseksualë, Transgjjinorë
MAP	Ministria e Administratës Publike
MAPL	Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
MAShT	Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë
MD	Ministria e Drejtësisë
MF	Ministria e Financave
MKRS	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit
MPMS	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale
MSh	Ministria e Shëndetësisë
MV	Mbrojtësi i Viktimave
MZhE	Ministria e Zhvillimit Ekonomik
NjHDhF	Njësia për Hetimin e Dhunës në Familje
OBSh	Organizata Botërore e Shëndetësisë
OJQ	Organizatë Jo-Qeveritare
OSBE	Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë
OShC	Organizatat e Shoqërisë Civile
PNV	Plani Nacional i Veprimit
PK	Policia e Kosovës
PSV	Procedurat Standarde të Veprimit
QAP	Qendra e Aftësimin Profesional
QPS	Qendra për Punë Sociale
QRP	Qendra Rajonale e Punësimit
RrGGK	Rrjeti i Grupeve të Grave të Kosovës
ShKK	Shërbimi Korrektues i Kosovës
UMPE	Urdhëri për mbrojtje të përkohshme emergjente
UNDP	Programi për Zhvillim i Kombeve të Bashkuara
UNFPA	Fondi për Popullsi i Kombeve të Bashkuara
UNKT	Ekipi i Kombeve të Bashkuara në Kosovë
UNMIK	Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë
UN Women	Entiteti i Kombeve të Bashkuara për Barazi Gjinore dhe Fuqizim të Grave
ZBGj	Zyrtari/ja për Barazi Gjinore
ZMNV	Zyra për Mbrojtje dhe Ndhmë Viktimave

PËRMBAJTJA

Falendërimet	2
Shkurtesat	4
Përmbledhje ekzekutive	6
Hyrje.....	10
Metodologjia.....	11
Kapitulli 1:	13
"Sfondi, analiza e situatës dhe sfidat"	13
<i>Kuadri ligjor ndërkombëtar</i>	14
<i>Kuadri ligjor kombëtar</i>	15
<i>Institucionet dhe mekanizmat ekzistues në përgjigje ndaj dhunës në familje</i>	17
<i>Gjendja e dhunës në familje në Kosovë</i>	24
<i>Rezultatet nga analiza SWOT e kryer gjatë procesit të hartimit të strategjisë</i>	30
<i>Sfidat kryesore dhe mënyrat e trajtimit të tyre gjatë pesë vjeçarit në vijim (2016 – 2020)</i>	31
Kapitulli 2:	37
"Vizioni, misioni, prioritetet strategjike, objektivat specifike dhe rezultatet e pritura"	37
<i>Shylla 1: Parandalimi dhe vetëdijësimi</i>	38
<i>Shylla 2: Mbrojtja dhe koordinimi</i>	39
<i>Shylla 3: Legjislacioni, hetimi dhe procedimi</i>	40
<i>Shylla 4: Rehabilitimi dhe riintegrimi</i>	42
Kapitulli 3	44
"Monitorimi dhe vlerësimi"	44
Kapitulli 4	46
"Kostoja dhe buxheti"	46
Shtojcat	45
Referencat	50
Plani i veprimit.....	51

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Strategjia Kombëtare e Kosovës për Mbrojtje nga Dhuna në Familje dhe Plani i saj i Veprimit 2016–2020, hartuar me kontributin e një grupi profesionistësh¹, përfaqësuesve të institucioneve qendrore dhe lokale², përfaqësuesve të organizatave të shoqërisë civile dhe organizatave ndërkombëtare që veprojnë në Kosovë, si dhe me mbështetjen e eksperteve të fushës³, është konceptuar si një udhërrëfyes drejt një shoqërie pa dhunë, ku të gjithë anëtarët e familjes të mund të jetojnë të qetë dhe të lumtur duke u ndier të mbrojtur në një mjedis të sigurtë; ku gratë respektohen, mbrohen dhe mbështeten për të ecur përpara; ku fëmijët vajza dhe djem, rriten të lumtur mes parimeve të barazisë dhe mosdiskriminimit; ku të moshuarit në familje mbrohen dhe respektohen; ku individët me nevoja të veçanta ndjehen njëllor pjesë e familjes dhe trajtohen me kujdes dhe prioritet; ku cilido anëtar në familje mirëpritet dhe gëzon mbrojtje dhe dinjitet pavarësisht orientimit seksual - pra një shoqëri që ka për bazë një familje të shëndoshë që mbron, respekton dhe trajton me përparësi nevojat e cilitdo anëtar të saj, pa asnjë dallim.

Përvoja dhe hapat e ndërmarrë ndër vite, nga një sërë institucionesh dhe palëve pjesëmarrëse, së bashku me gjetjet nga hulumtimet e kryera vazhdimisht nga organizatat e shoqërisë civile, qëndrojnë në themel të katër shtyllave kryesore përbërëse të kësaj strategjie, si dhe të misionit dhe vizionit të saj, të cilët janë hartuar duke mbajtur në konsideratë jo vetëm legjislacionin kombëtar, që përbën bazën e kësaj strategjie, por edhe disa dokumente të rëndësishme ndërkombëtare që synojnë zhvillim afatgjatë dhe integrim.

Jetojmë në një shoqëri, ku pavarësisht ndryshimeve pozitive dhe përparimit të arritur, sjelljet stereotipike dhe modelet që nxisin veprime të dhunshme nuk mungojnë në përditshmërinë tonë. Dhuna në familje dhe dhuna ndaj grave, herë të përceptuara si sjellje normale dhe herë si të patolerueshme, renditen në të vërtetë ndër shkaqet kryesore të dëmtimit të jetës njerëzore dhe klasifikohen si shkelje të rënda të të drejtave të njeriut. Të diskutuara si problem mbarëbotëror, një sërë veprimesh për trajtimin e tyre marrin përmasa kombëtare, rajonale dhe botërore. Për këtë arsye shtetet inkurajohen vazhdimisht të ndërmarrin masat e nevojshme për njohjen, trajtimin dhe menaxhimin me efektivitet të të gjitha rasteve që raportojnë incidente të dhunës në familje, duke ofruar siguri të menjëhershme, mbrojtje, shërbime të standardizuara dhe cilësore për shpëtimin, rehabilitimin dhe riintegrimin e të gjithë personave që pësojnë dhunë në familje, pavarësisht moshës, gjinisë, aftësive apo çdo tipari tjetër individual. Po ashtu, shtetet inkurajohen të marrin të gjitha masat e nevojshme edhe për trajtimin dhe rehabilitimin e kryesve të dhunës në familje, fillimisht duke i vendosur ata përpara përgjegjësisë për krimin e kryer. Dhuna në familje është krim dhe si e tillë duhet ndëshkuar, pasi pikërisht

¹ **Shënim në lidhje me përdorimin e gjinisë së fjalëve, sipas rregullave gramatikore të gjuhës shqipe:** për të mos ngarkuar tekstin me përdorimin e të dy gjinive si në numrin njëjës dhe në numrin shumës, ju lutemi që gjatë leximit të kësaj strategjie dhe planit të veprimit, të mbani në konsideratë që emrat, edhe pse të shprehur vetëm në gjininë mashkullore i nënkuptojnë të dyja gjinitë. P.sh. profesionist(e) - profesionistë(e), viktimë(a), zyrtar(e) – zyrtarë(e); punëtor social – punëtore sociale, mjek(e)...etj

² Shiko përbërjen e Grupit Ndërmnistror, bashkëlidhur në këtë strategji si shtojca 1

³ Ma. Monika Kocaqi (doktorante), e angazhuar si eksperte ndërkombëtare dhe znj. Ariana Qosaj-Mustafa, e angazhuar si eksperte kombëtare nga zyra në Kosovë e UN Women-it.

në familje, aty ku mendohet se secili anëtar i saj gjen sigurinë, paqen dhe qetësinë, pikërisht aty jo në pak raste ndodh të gjejë frikën, tmerrin, fyerjen, goditjen, madje edhe...vdekjen. Gratë klasifikohen si grupi më i prekur nga dhuna në familje. Statistikat botërore flasin për 35 për qind të grave, në mbarë botën, që kanë përjetuar dhunë seksuale apo dhunë në familje, në jetën e tyre gjatë vitit 2014, ndërsa në nivel global, deri në 38 për qind të vrasjeve të grave janë kryer nga partnerët intimë apo familjarë⁴. Të rrezikuar janë gjithashtu edhe fëmijët vajza dhe djem, të moshuarit, personat me aftësi të kufizuara apo personat LGBT. Por pavarësisht shkallës së rrezikshmërisë, asnjë anëtar i familjes nuk mund të thuhet se “gëzon imunitet” nga dhuna që ushtrohet në marrëdhëniet familjare. Qoftë në rolin e viktimës apo si dëshmitar i dhunës, pasojat prej saj janë shpesh tepër të vështira dhe e pengojnë kthimin në normalitet.

Në Kosovë, në nivel kombëtar, shifrat e paraqitura na e tërheqin vëmendjen për praninë e fenomenit në përmasa të konsiderueshme. Sipas Raportit mbi Vlerësimin e Programit të Kosovës kundër Dhunës në Familje⁵, **dhuna në familje vazhdon të jetë një nga format e përhapura të dhunës që prekin kryesisht gratë dhe fëmijët**. Të dhënat nga Policia e Kosovës, për rastet e raportuara, flasin për afro 1000 viktima në vit që ndihmohen nga institucionet e Kosovës. Në më shumë se 80 për qind të rasteve viktimat janë gra, të pasuara nga fëmijët dhe burrat e moshuar. Gjendja socio-ekonomike e grave, fëmijëve dhe të moshuarve i bën ata tradicionalisht të varur nga anëtarët tjerë të familjes dhe për rrjedhojë edhe më të çenuar nga dhuna.

Nën këtë sfond të përgjithshëm të situatës, në lidhje me dhunën në familje, në mbarë botën janë përgatitur dhe kanë hyrë në fuqi një sërë konventash dhe traktatesh ndërkombëtare, një pjesë e të cilave janë të zbatueshme edhe në Kosovë. Po kështu, edhe legjislacioni vendor përmban një sërë parashikimesh në mbrojtje nga dhuna në familje (duke filluar nga Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje), ndonëse evidentohet edhe nevoja për përmirësime të mëtejshme, në këtë drejtim, sidomos në lidhje me kriminalizimin e dhunës në familje.

Hartuar mbi një analizë të detajuar të situatës, vizioni që e udhëheq Strategjinë Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje 2016-2020 është:

“Një shoqëri që u siguron të gjithë shtetasve të saj, të rritur dhe fëmijë, të jetojnë pa frikën apo kërcënimin e dhunës në familje, që mbron viktimat, vendos kryesit përpara përgjegjësisë dhe zvogëlon tolerancën e publikut ndaj veprimeve të dhunshme”.

Ky vizion është zbërthyer në një mision arritja e të cilit synohet në të gjitha veprimet që janë pjesë e Planit Kombëtar të Veprimit:

---

⁴OBSH, Vlerësimet globale dhe rajonale të dhunës kundër grave: prevalenca dhe efektet shëndetësore të dhunës nga partneri intim dhe dhuna seksuale nga jopartneri, 2014.
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf

⁵“Raport mbi Vlerësimin e Programit të Kosovës kundër Dhunës në Familje”, përgatitur nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje me mbështetjen e Zyrës në Kosovë të UN Women-it (autore: A. Qosaj-Mustafaj)

Deri në vitin 2020 Qeveria e Kosovës së bashku me institucionet dhe palët pjesëmarrëse përgjegjëse në nivel qendror dhe lokal do të:

- **trajtojnë me prioritet të gjitha rastet e dhunës në familje;**
- **sigurojnë qasje në shërbime të integruara cilësore;**
- **garantojnë drejtësi dhe përgjegjësi për personat e dëmtuar;**
- **sigurojnë rehabilitim dhe riintegrim të viktimave/mbijetuarve të dhunës në familje;**
- **rrisin vetëdijësimin e mbarë shoqërisë për t'i thënë NDAL dhunës në familje.**

Zbatimi i strategjisë kombëtare ka për qëllim të konsolidojë bashkëveprimin mes palëve pjesëmarrëse duke: (a) fuqizuar mekanizmat ekzistues dhe themeluar mekanizma të rinj për reagim të shpejtë për mbrojtjen dhe trajtimin e rasteve të dhunës në familje; (b) koordinuar veprimet dhe siguruar qëndrueshmëri financiare për të parandaluar, mbrojtur, trajtuar, rehabilituar dhe riintegruar viktimat të cilave duhet t'ju jipet mundësia të jetojnë të barabartë dhe me dinjitet si të gjithë anëtarët e tjerë të familjes e shoqërisë; (c) marrë masat adekuate për ndëshkimin (vënien përpara përgjegjësisë) dhe rehabilitimin e vazhdueshëm të kryesve të dhunës, si dhe (d) organizuar aktivitete informuese dhe fushata vetëdijësuese për angazhimin e mbarë shoqërisë kundër dhunës në familje.

Objektivat strategjikë janë:

- 1. Parandalimi dhe vetëdijësimi**
- 2. Mbrojtja dhe koordinimi**
- 3. Legjislacioni, hetimi dhe procedimi**
- 4. Rehabilitimi dhe riintegrimi**

Në kuadër të këtyre objektivave strategjike, deri në vitin 2020, synojmë t'i përmbushim këto qëllime:

1. Zvogëlimi i qëndrimeve paragjykuese dhe i sjelljeve që e mbështesin dhunën në familje, nëpërmjet informimit, edukimit, arsimimit si dhe vetëdijësimit të vazhdueshëm të profesionistëve, komuniteteve dhe mbarë shoqërisë.
2. Sigurimi i mekanizmave gjithëpërfshirës dhe efikasë për reagim të shpejtë ndaj rasteve të dhunës në familje, si dhe bashkëpunimi ndër-institucional i përgjegjshëm mes palëve pjesëmarrëse në nivel qendror dhe lokal, për mbrojtjen dhe menaxhimin e këtyre rasteve.
3. Përmirësimi i infrastrukturës ligjore dhe ngritja e efikasitetit të trajtimit të rasteve të dhunës në familje, me fokus në nevojat e viktimës si dhe ndëshkimi adekuat i kryesit të dhunës.
4. Qasja në shërbime të reja dhe ekzistuese, efikase dhe të qëndrueshme, për rehabilitimin dhe riintegrimin afatgjatë të viktimave dhe të kryesve të dhunës në familje, në tërë teritorin e Kosovës.

Këto qëllime janë zbërthyer më tej në objektiva specifike dhe veprime të veçanta, shoqëruar edhe me rezultatet kryesore të pritura deri në përfundim të zbatimit të kësaj Strategjie (detajet paraqiten në kapitullin 2). Është me rëndësi të theksohet fakti se për këtë strategji kombëtare dhe plan të veprimit, janë përcaktuar edhe tregues të matshëm jo vetëm në nivel të zbatimit të aktiviteteve, por edhe në nivel të arritjes së objektivave dhe qëllimeve të saj, si dhe është parashikuar një hap i veçantë për ngritjen e sistemit monitorues dhe vlerësues – sistem ky që synohet të jetë i thjeshtë, i qartë por dhe i konsoliduar, me qëllim që të masë realisht nivelin e zbatimit. Kuptohet që edhe përcaktimi i vlerës monetare, që nevojitet për zbatimin e veprimeve të parashikuara (kostimi), është një kapitull i rëndësishëm i kësaj strategjie.

Ndjekja dhe zbatimi me sukses i veprimeve të planifikuara dhe përmbushja e objektivave dhe qëllimeve të Strategjisë Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje 2016 -2020 padyshim do të sjellë:

- trajtimin dhe menaxhimin e rasteve me prioritet dhe efektivitet, nga punonjës më të aftësuar, institucione më të përgjegjshme si dhe shërbime më cilësore të standardizuara dhe të shtrira në vend të cilat në çdo hap kujdesen për nevojat e viktimës së dhunës në familje;
- funksionalizimin dhe shtrirjen e mekanizmave koordinues, të përbërë nga palë pjesëmarrëse të vetëdijësuara, për rëndësinë e koordinimit dhe burimeve të nevojshme që duhen dedikuar për këtë qëllim;
- vendosjen e kryesve përpara përgjegjësisë, përmes masave të parapara në legjislacionin e përmirësuar, duke i ndjekur ata penalisht por edhe duke iu ofruar më pas trajtimin e duhur për rehabilitim përmes programeve të obligueshme;
- planifikimin e rregullt të vijave buxhetore në mbështetje të veprimeve për mbrojtje nga dhuna në familje në nivel qendror dhe lokal;
- vetëdijësimin e shoqërisë për të sfiduar sjelljet e dhunshme duke besuar dhe mbrojtur qëndrimin se dhuna në familje kundrejt cilitdo anëtar të saj është e patolerueshme.

Në kapitujt në vijim paraqitet i gjithë informacioni i nevojshëm për metodologjinë, sfondin mbi të cilin është shkruar kjo strategji, gjetjet nga hulumtime të ndryshme apo analiza SWOT e kryer nga grupi punues, sfidat me të cilat duhet të përballen institucionet dhe palët pjesëmarrëse, në pesë vitet në vijim, dhe mënyrat e trajtimit të tyre, si dhe hapat që duhet të ndiqen për monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të Strategjisë.

Plani Kombëtar i Veprimit me aktivitetet, afatet kohore, institucionet përgjegjëse dhe mbështetëse, treguesit e monitorimit dhe kostot buxhetor, është gjithashtu pjesë e këtij dokumenti.

Hartimi i Strategjisë Kombëtare të Kosovës për Mbrojtje nga Dhuna në Familje dhe Planit të saj të Veprimit 2016-2020 u inicua bazuar në prioritetet e Qeverisë së Kosovës dhe sidomos në Planin Vjetor të dokumenteve strategjike që autorizon përgaditjen e kësaj projekt Strategjie. Vlen të theksohet se hartimi i këtij dokumenti është paraparë edhe në kuadër të Planit Kombëtar për Zbatimin e MSA-së (PKZMSA) që është dokument i miratuar nga Kuvendi i Kosovës. Mbrojtja e jetesës me dinjitet dhe pa dhunë garantohen që në Kushtetutën e Republikës së Kosovës⁶ e vijojnë më tej me Ligjin për Mbrojtjen nga Dhuna në Familje⁷, ku konkretisht kërkohet që Qeveria të hartojë dhe të miratojë Programin e Kosovës kundër Dhunës në Familje. Në zbatim të Ligjit në vitin 2011, Qeveria e Kosovës përmes Agjencionit për Barazinë Gjinore hartoi dhe miratoi Programin e Kosovës kundër Dhunës në Familje dhe Planin e Veprimit 2011 – 2014, i cili pas përfundimit edhe u vlerësua⁸.

Strategjia Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje dhe Plani i Veprimit 2016-2020 e zëvendëson pikërisht Programin e mëparshëm 2011-2014 dhe formulimi i saj mbështetet kryesisht në rezultatet dhe rekomandimet e dhëna nga vlerësimet që iu bënë këtij programi, gjatë vitit 2015, si edhe në punën dhe kontributin tepër profesional të të gjitha palëve pjesëmarrëse dhe bashkëpunëtorëve të përfshirë në proces.

Dhuna në familje është problem mbarëbotëror dhe mbetet ndër format më të përhapura të dhunës, që shpesh vazhdon të cilësohet edhe si “çështje e dyerve të mbyllura”. Njohja, pranimi dhe trajtimi me përparësi i rasteve të dhunës në familje kërkon padyshim një vetëdijësim shumë më të madh, të individëve dhe të institucioneve, për rreziqet, pasojat dhe kostot që i sjell vendit mungesa e një reagimi të tillë të mirëkoordinuar. Vetëm ekzistenca e kuadrit ligjor kombëtar apo konventave ndërkombëtare, të aplikueshme në Kosovë, nuk mjaftojnë për përmirësimin e situatës dhe reduktimin e dhunës në familje. Aplikimi i masave të mbrojtjes, të shprehura në ligj, bëhet thuajse i pamundur pa koordinimin efektiv ndërinstitucional që mundëson planifikimin e burimeve adekuate, ofrimin e shërbimeve cilësore, vendosjen e kriterëve dhe standardeve të domosdoshme si dhe monitorimin e zbatimit të tyre.

Objektivat dhe veprimet e parashikuara synojnë të çojnë përpara arritjet nga zbatimi i programit të mëparshëm, njëkohësisht duke i plotësuar edhe boshllëqet e evidentuara gjatë zbatimit të atij programi. Ngritja e shërbimeve dhe mekanizmave që kanë munguar, përmirësimi i kapaciteteve të profesionistëve për menaxhimin e rasteve me prioritet në mënyrën e duhur dhe me përgjegjësi, vendosja e kryesit përpara përgjegjësisë përmes

⁶Neni 23 dhe Neni 37, paragrafi 3 i Kushtetutës së Republikës së Kosovës

⁷Ligji për Mbrojtjen nga Dhuna në Familje Nr.03/L-18, i vitit 2010

⁸Shiko: Raportin mbi Vlerësimin e Programit të Kosovës kundër Dhunës në Familje dhe Planit të Veprimit 2011-2014, përgatitur në vitin 2015 nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje me përkrahjen e UN Women Kosovë (autore: Ariana Qosaj-Mustafaj) si dhe Studimin e Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsyetime”, përgatitur në vitin 2015, financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim (autore: N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina)

ashpërsimit të ndëshkimit dhe ndjekjes penale si dhe vetëdijësimi i shoqërisë për reduktimin e tolerancës ndaj dhunës në familje përbëjnë drejtimet kryesore të kësaj strategjie.

METODOLOGJIA

Strategjia Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje në Kosovë dhe Plani i saj i Veprimit 2016-2020, u hartuan përmes një metodologjie gjithëpërfshirëse dhe në përputhje me kërkesat e Udhëzimit Administrativ⁹ nr. 02/2012 të Qeverisë së Kosovës.

Grupi Punues Ndërmintor, i përbërë nga përfaqësues të institucioneve qendrore të Kosovës¹⁰, i ngritur për këtë qëllim me nismë të Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje, bashkëpunoi në mënyrë intensive me përfaqësues të institucioneve lokale, organizatave të shoqërisë civile, organizatave ndërkombëtare që veprojnë në Kosovë¹¹ si dhe me dy ekspertet¹² që e lehtësuan procesin e hartimit të këtij dokumenti strategjik. E gjithë puna u udhëhoq nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje¹³ dhe u mbështet nga organizatat e Kombeve të Bashkuara dhe organizata të tjera ndërkombëtare që veprojnë në Kosovë, më konkretisht: Zyra në Kosovë e UN Women-it, Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim (UNDP) në Kosovë, si dhe Misioni i OSBE-së në Kosovë.

Metodologjia e përzgjedhur gërshetoi më së miri njohuritë nga studimet e kryera dhe rezultatet, nga kërkimet apo puna në terren me diskutimet në grupe punuese, përmes organizimit të punëtorive konsultative. Gjatë hartimit të Strategjisë u morrën në konsideratë jo vetëm përfundimet nga studimet e ndryshme të kryera së fundmi në Kosovë nga palë pjesëmarrëse lokale dhe ndërkombëtare, në lidhje me fenomenin e dhunës në familje dhe legjislacionin dhe shërbimet në fuqi, por edhe përfundimet e nxjerra nga vlerësimi i zbatimit të Programit nacional të mëparshëm të Kosovës kundër Dhunës në Familje (2010-2014) si dhe dokumente të tjera ndërkombëtare. Për përfundimin e pjesës narrative dhe matricës së planit të veprimit u organizuan pesë punëtori konsultative, katër për hartimin e dokumentit¹⁴ dhe një për validimin¹⁵ dhe përmirësimin e tij. Draft strategjia, e pasuruar me kontributin e pjesëmarrësve në këto punëtori, u nda më tej për rishikim me të gjitha institucionet përgjegjëse. Një tjetër draft i

⁹Udhëzimi Administrativ i Qeverisë së Kosovës nr. 02/2012 "Për procedurat, kriteret dhe metodologjinë e përgatitjes dhe miratimit të dokumentave strategjike dhe planeve për zbatimin e tyre"

¹⁰Lista e plotë e anëtarëve të Grupit Ndërmintor dhe institucioneve që i përfaqësojnë ndodhet e bashkangjitur në këtë strategji si shtojca nr. 1

¹¹Lista e plotë e institucioneve pjesëmarrëse, apo që janë konsultuar në faza të ndryshme të procesit, ndodhet e bashkangjitur në këtë strategji si shtojca nr. 2

¹²Zyra në Kosovë e UN Women-it ka kontraktuar dy eksperte: znj. Ariana Qosaj-Mustafa, eksperte kombëtare e specializuar për çështjet ligjore dhe Ma. Monika Kocaqi (doktorante), eksperte ndërkombëtare, e specializuar për çështjet e dhunës me bazë gjinore dhe të dhunës në familje.

¹³Nën patronatin e z. Lirak Çelaj, Koordinator Nacional kundër Dhunës në Familje dhe Zëvendësministër i Ministrisë së Drejtësisë.

¹⁴Tre punëtori u zhvilluan me anëtarët e Grupit Ndërmintor të Punës si dhe me përfaqësues nga organizatat ndërkombëtare dhe OShC-të që veprojnë në Kosovë, respektivisht në datat 16-17 nëntor 2015, 19-20 nëntor 2015 dhe 23-24 nëntor 2015. Punëtorja e katërt u zhvillua me përfaqësues të institucioneve në nivel komunal, përfaqësues të shoqërisë civile si dhe të organizatave ndërkombëtare, respektivisht në datat 1-2 dhjetor 2015.

¹⁵Organizuar në datat 3-4 shkurt 2016

përmirësuar u paraqit dhe diskutua në një seancë të diskutimit publik, të realizuar nga Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje dhe Agjencia për Barazi Gjinore¹⁶. Më pas u realizua edhe procesi i kostimit të Planit të Veprimit, sërish përmes një metodologjie gjithëpërfshirëse ku puna e ekspertëve dhe profesionistëve u kombinua me zhvillimin e një punëtorie të veçantë¹⁷. Versioni përfundimtar i Strategjisë dhe Planit të Veprimit të kostuar u paraqit, në qershor 2016, në Zyrën e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje.

---

¹⁶Diskutimi publik u realizua në datën 14 prill, nën patronatin e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje dhe Agjencisë për Barazi Gjinore, si dhe me mbështetjen e OSCE-së, UNDP-së dhe UN Women-it.

¹⁷ Punëtorja në lidhje me kostimin/buxhetimin e Planit të Veprimit të Strategjisë u zhvillua në datat 18-20 Maj 2016

KAPITULLI 1

SFONDI, ANALIZA E SITUATËS DHE SFIDAT

Dhuna në familje klasifikohet si shkelje e rëndë e të drejtave të njeriut për trajtimin e së cilës ndërmerren përpjekje të vazhdueshme edhe në nivel ndërkombëtar. E përhapur në mbarë botën, në trajta dhe përmasa nga më të ndryshmet dhe e ushqyer nga zakone dhe tradita patriarkale të dominimit dhe kontrollit, shpesh përbën edhe shkaku kryesor të dëmtimeve deri edhe të humbjeve të jetës njerëzore. Për këtë arsye shtetet inkurajohen vazhdimisht të marrin masat e nevojshme për njohjen, trajtimin dhe menaxhimin me efektivitet, të të gjitha rasteve që raportojnë incidente të dhunës në familje, duke ofruar siguri të menjëhershme, mbrojtje, shërbime të standardizuara dhe cilësore për shpëtimin, rehabilitimin dhe riintegrimin e të gjithë personave që pësojnë dhunë në familje, pavarësisht moshës, gjinisë, aftësive apo çdo tipari tjetër individual.

Dhuna ndaj grave është identifikuar ndërkombëtarisht si një nga format më të përhapura të dhunës. Organizata Botërore e Shëndetësisë (OBSH), vlerësoi në vitin 2014 se 35 për qind e grave në mbarë botën kanë përjetuar dhunë seksuale apo dhunë në familje në jetën e tyre. Statistikat tregojnë se në nivel global, deri në 38 për qind të vrasjeve të grave janë kryer nga partnerët intim apo familjarët¹⁸. Duke qenë se në bazë të statistikave, gratë dhe vajzat renditen ndër grupet më të cënuara, të individëve që pësojnë dhunë në familje, rekomandohet marrja e masave të veçanta dhe fuqizimi i legjislacionit për të ofruar mbrojtjen dhe trajtimin e duhur për këtë grup të synuar. Gjithashtu shtetet inkurajohen të ndërmarrin një sërë nismash edukuese dhe vetëdijësuese, me qëllim që të ndryshojnë mentalitetin patriarkal dhe sjelljet stereotipike që i ushqejnë veprimet e dhunshme, si dhe të krijojnë një të kuptuar të përbashkët, të trajtimit të këtij fenomeni, “përtej dyerve të mbyllura” dhe “me tolerancë zero”.

Nën këtë sfond të përgjithshëm të situatës, në lidhje me dhunën në familje, në mbarë botën janë përgatitur dhe kanë hyrë në fuqi një sërë konventash dhe traktatesh ndërkombëtare, një pjesë e të cilave janë të zbatueshme edhe në Kosovë. Detajet në lidhje me këto instrumente ndërkombëtare dhe parashikimet e tyre, për veprimet që duhet të ndërmarrë shteti kundër dhunës në familje, janë analizuar qartësisht në “Raportin mbi Vlerësimin e Programit të Kosovës kundër Dhunës në Familje 2011 – 2014” si dhe në studimin më të fundit, të Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës, “Mjaft më me arsyetime!”. Duke qenë se një nga qëllimet kryesore të këtyre dokumentave, të përgatitur gjatë vitit 2015, ishte pikërisht prezantimi i detajuar i analizës së situatës dhe dhënia e një informacioni të përditësuar për të mbështetur hartimin e kësaj strategjie, është paraparë me vend që informacioni në këtë kapitull të mos ofrohet shumë i zgjeruar dhe për çdo

¹⁸OBSH, Vlerësimet globale dhe rajonale të dhunës kundër grave: prevalenca dhe efektet shëndetësore të dhunës nga partneri intim dhe dhuna seksuale nga jopartneri, 2014.
http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf

detaj të bëhen referencat në dy dokumentet e sipërpërmendura apo edhe në dokumente të tjerë mbështetës.

Megjithatë në vijim jepet një përmbledhje shumë e shkurtër e analizës së situatës ligjore, përmasave të fenomenit dhe perceptimit të shoqërisë kundrejt tij, duke renditur edhe sfidat kryesore që Qeveria e Kosovës dhe palët pjesëmarrëse përgjegjëse do të përpiqen ti trajtojnë, në periudhën pesë vjeçare vijuese, përmes realizimit të objektivave dhe veprimeve të parapara si pjesë e kësaj strategjie kombëtare dhe planit të saj të veprimit.

1.1. KUADRI LIGJOR NDËRKOMBËTAR

Kosova ka miratuar disa detyrime ndërkombëtare duke përfshirë standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, si pjesë e së drejtës së saj të zbatueshme. Kjo nënkupton edhe heqjen dorë nga zbatueshmëria e ligjeve dhe akteve të tjera të institucioneve publike të saj, në rastet, kur ato bien ndesh me dispozitat ndërkombëtare për të drejtat e njeriut, apo me fjalë të tjera epërsinë e këtyre dispozitave ndërkombëtare mbi legjislacionin vendor. Kështu, **Konventa për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Gruas (CEDAW)**, **Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNj)**, si dhe **Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike** dhe protokolet e saj, janë të zbatueshme drejtpërdrejt në Kosovë. Ndërkohë siç theksohet edhe në Kushtetutën e Republikës së Kosovës (neni 53) të drejtat e njeriut dhe liritë themelore “interpretohen në harmoni me vendimet gjyqësore të **Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut**”. Vendimet e dhëna nga kjo gjykatë, për rastet e dhunës në familje, mund të përdoren për përmirësimin e zbatimit të dispozitave ligjore në Kosovë, por zbatimi praktik i këtyre klauzulave kushtetuese rrallë është përdorur në gjykatat e Kosovës¹⁹.

Një tjetër instrument ligjor ndërkombëtar shumë i rëndësishëm, për t’u konsideruar gjatë hapave që hidhen nga Qeveria e Kosovës kundër dhunës në familje, është edhe **Konventa e Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës ndaj Grave dhe Vajzave dhe Dhunës në Familje** (Konventa e Stambollit)²⁰. Kjo Konventë cilësohet si instrumenti i parë ligjor detyrues në Evropë dhe traktati me ndikim më të gjerë ndërkombëtar, që krijon një kuadër të plotë ligjor, për të trajtuar këtë shkëlqje të rëndë të të drejtave të njeriut. Edhe pse ende nuk është palë në këtë konventë, Kosova përfshihet në territorin mbi të cilin konventa mund dhe duhet të aplikohet, ndaj dhe duhet marrë në konsideratë si një instrument ligjor tepër i rëndësishëm që duhet të orientojë veprimet që ndërmerren, në lidhje me çështjet që janë objekt i kësaj Konvente, një të si për të gjitha shtetet e tjera, pavarësisht anëtarësimit ose jo të tyre në Bashkimin Evropian. Konventa përcakton dhe kërkon nga shtetet palë të kriminalizojnë ose të sanksionojnë format e ndryshme të dhunës ndaj grave: dhunën në familje (fizike, seksuale, psikologjike ose dhunë ekonomike), përndjekjen, martesën e detyruar, gjymtimin gjenital femëror, abortin e detyruar dhe sterilizimin e detyruar, dhunën seksuale duke përfshirë përdhunimin dhe

¹⁹ Për më shumë detaje referohu tek studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytetime”, përgatitur në vitin 2015, financiar nga Agjencia Austriake për Zhvillim (autorë: N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina)

²⁰ Që ka hyrë në fuqi në gusht të vitit 2014

ngacmimin seksual. Për më tepër, shtetet palë kanë mundësinë e zbatimit të Konventës edhe për të gjithë viktimat burra/djem të dhunës në familje. Konventa e Stambollit është një traktat i plotë dhe kompleks, i përgatitur për të qenë një traktat për të drejtat e njeriut, një traktat për ligjin penal dhe një instrument për më shumë barazi gjinore. Nëpërmjet 81 neneve të saj, 65 prej të cilëve janë substanciale, konventa paraqet dispozita tejet të hollësishtme për masat që duhet të merren për parandalimin e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje, mbrojtjen e viktimave dhe ndëshkimin e kryesve. Ndërkohë që një vëmendje e veçantë u kushtohet shërbimeve, llojeve të tyre dhe standardeve që duhen aplikuar.

Konventa gjithashtu thekson edhe rëndësinë e të punuarit në fushën e parandalimit, informimit dhe të vetëdijësimit, koordinimit ndërinstytucional si dhe të vënies në dispozicion, nga ana e shtetit, të burimeve financiare të përshtatshme për punën e kryer nga organizatat joqeveritare jofitimprurëse dhe shoqëria civile²¹, për zbatimin e masave për të parandaluar dhe luftuar dhunën ndaj grave (neni 8). Konventa thekson rëndësinë e aplikimit të një qasjeje të integruar, e cila merr parasysh marrëdhënien midis viktimave, kryesve, fëmijëve, si dhe të mjedisit të tyre më të gjerë social; synon shmangien e riviktimizimit; fuqizimin dhe pavarësinë ekonomike të grave viktimave të dhunës; trajton nevojat e veçanta të personave më të pambrojtur dhe më të rrezikuar, përfshirë fëmijët viktimave, etj. Për më tepër ofrimi i shërbimeve nuk duhet të varet nga gatishmëria e viktimës për të ngritur padi apo për të dëshmuar kundër çdo kryesi të dhunës. Një parim kryesor i Konventës së Stambollit nënkupton se në rastin e shërbimeve mbështetëse mbrojtja duhet të ofrohet pa diskriminim mbi çfarëdo baze, duke përfshirë racën, gjuhën, përkatësinë në një minoritet kombëtar, pasurinë, orientimin seksual, identitetin gjinor, statusin e emigrantit, apo statusin e refugjatit. Në lidhje me këto të fundit, shërbimet mbështetëse, të ndjeshme nga këndvështrimi gjinor, duhet të jenë në dispozicion edhe për azilkërkuesit (neni 60 paragrafi 3).

1.2. KUADRI LIGJOR KOMBËTAR

- **Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje.** Legjislativi i Kosovës e përkufizon dhunën në familje në bazë të *Ligjit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje*, të miratuar në korrik të vitit 2010²². Ky ligj i cili ka për qëllim, në mes tjerash, të parandalojë dhunën në familje,²³ parasheh masën e trajtimit psiko-social si dhe kërkon që Ministria e Punës dhe e Mirëqenies Sociale (MPMS), Ministria e Shëndetësisë, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Brendshme, Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit dhe Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë të bashkëpunojnë për nxjerrjen e akteve nënligjore për mënyrën e zbatimit të këtyre masave²⁴. Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, në thelb, e përkufizon dhunën në familje, brenda një marrëdhënie familjare, me qëllim të parandalimit dhe mbrojtjes së viktimave nga shfaqja ose rishfaqja e akteve të dhunës në familje me

²¹Pra puna e OJQ-ve të specializuara në fushën e dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje jo vetëm njihet por edhe mbështetet.

²²Ligji nr.03/L-182 i cili në thelb u nxorr nga dispozitat në Rregulloren e mëparshme të UNMIK-ut 2003/12 mbi Mbrojtjen kundër Dhunës në Familje

²³ Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, Neni 1.

²⁴ Neni 4 i Ligjit nr.03/L-182

lëshimin e urdhërave të mbrojtjes. Tri llojet e urdhërave të mbrojtjes përcaktohen në përputhje me autoritetin e organit që e lëshon urdhërin për mbrojtje, përmbajtjen dhe procedurat që duhet të ndiqen. Kjo përfshin llojet e masave që mund të lëshohen me urdhërat e mbrojtjes. Ligji përcakton Urdhërin për Mbrojtje, Urdhërin për Mbrojtjen Emergjente dhe Urdhërin e Mbrojtjes së Përkohshme Emergjente²⁵.

- Siç është paraparë në Ligjin e Kosovës për Mbrojtje nga Dhuna në Familje janë hartuar dhe miratuar dy akte nënligjore me qëllim të trajtimit të nevojave të kryesve të veprave të dhunës në familje: ***Udhëzimi Administrativ nr. 12/2012 për përcaktimin e vendit dhe mënyrës së trajtimit psiko-social të kryesit të dhunës në familje***²⁶ dhe ***Udhëzimi Administrativ nr. 02/2013 për mënyrën e trajtimit të kryesve të dhunës në familje ndaj të cilëve është shqiptuar masa e mbrojtjes e trajtimit të obligueshëm mjekësor nga varësia e alkoolit dhe substancave psikotropike***²⁷. Këto akte nënligjore përqendrohen vetëm në nevojën për kryesit e varur nga alkooli dhe droga që të trajtohen nga shteti duke identifikuar alkoolin dhe drogën si shkaqe të mundshme të akteve të dhunës në familje. Aktet nënligjore lejojnë krijimin dhe licencimin e OJQ-ve dhe agjencive qeveritare përgjegjëse për ofrimin e shërbimeve shëndetësore dhe sociale për të ofruar trajtime të detyrueshme të urdhëruara nga gjykatat. Kjo përfshin ndihmën e ofruar në nivel komunal.
- ***Procedurat Standarde të Veprimit (PSV)***, të miratuara në vitin 2013 nga Koordinatorin Nacional i Kosovës kundër Dhunës në Familje gjithashtu ofrojnë hollësi për rolet ligjore dhe institucionale dhe përgjegjësitë e institucioneve të pavarura, gjykatave, prokurorisë si dhe për OJQ-të ofruese të shërbimeve, si p.sh. strehimoret. Kuadri ligjor kombëtar plotësohet më tej edhe me Programin e Kosovës kundër Dhunës në Familje dhe Planin e Veprimit – në vazhdimësi të të cilit është pikërisht hartimi i kësaj strategjie kombëtare.
- ***Kodi Penal i Kosovës (KPK)*** nuk ofron një përkufizim të dhunës në familje, sidoqoftë, dhuna në familje përmendet për herë të parë në këtë Kod si përjashtim (në dy nene të tij). Dështimi për të raportuar abuzimin e fëmijëve ose të dhunës në familje është vepër penale dhe kushdo që nuk i raporton veprat penale, që ndodhin brenda një marrëdhënieje në familje, mund të ndiqet penalisht. KPK-ja parasheh ndjekje ex-officio (sipas detyrës zyrtare) të krimeve të lëndimeve të lehta trupore, lëndim i rëndë trupor, kushte të ngjashme me skllavërinë, puna e detyruar, përdhunimi dhe sulmi seksual kur kryhet në marrëdhënie familjare²⁸. Shkelja e urdhërave të mbrojtjes gjithashtu konsiderohet bazë për ndjekje penale sipas detyrës zyrtare, të mbuluara me Ligjin e Kosovës për Mbrojtje nga Dhuna në Familje (neni 26, paragrafi 1). Në ndryshimet që u bënë në Kodin Penal të Kosovës, në vitin 2012, janë ofruar edhe përkufizimet në përcaktimin e viktimës së

²⁵ Nenet 17 dhe 22 të Ligjit Nr.03/L-182

²⁶ Miratuar nga Kryeministri i Republikës së Kosovës në vitin 2012

²⁷ Miratuar nga Ministria e Shëndetësisë në vitin 2013

²⁸ Kodi Penal, Kapitulli XVI "Veprat penale kundër jetës dhe trupit"

ndjeshme²⁹ dhe të Fondit për Kompensimin e Viktimës³⁰. Kodi Penal përcakton një numër të veprave të tjera penale, të kryera në marrëdhëniet familjare, që mund të konsiderohen si një bazë për ndjekje penale. Megjithatë në Kodin Penal nuk përfshihen të gjitha aktet e dhunës në familje të përcaktuara me Ligjin për Mbrojtje nga Dhuna në Familje.

- **Kodi i Procedurës Penale të Kosovës** detyron subjektet publike të raportojnë krimet që duhet të ndiqen sipas detyrës zyrtare. Në nenin 63 paragrafin 2 të tij, theksohet rritja e rolit të Mbrojtësit të Viktimave për të përfaqësuar të gjitha viktimat e krimit. Megjithatë, me Kodin e ri pala e dëmtuar ose viktimat konsiderohen të njëjtë, të përkufizuar si “personi të drejtat personale apo të pronësisë të të cilit janë shkelur apo rrezikuar nga një vepër penale”. Rritja e rolit të Mbrojtësit të Viktimave gjithashtu parasheh të drejtën e kërimit, në emër të viktimës, të sqarimeve për dëmet dhe shumën e kompensimit të kërkuar me anë të parashtrimit të një deklarate të thjeshtë mbi dëmet. Dëmet e pretenduara mund të jenë fizike, financiare, emocionale dhe mund të përmendin ndonjë rrethanë të ndryshuar të jetës³¹.

1.3. INSTITUCIONET DHE MEKANIZMAT EKZISTUES NË PËRGJIGJE TË DHUNËS NË FAMILJE

Në përbushje të kuadrit ligjor të lartpërmendur si edhe për t'u ardhur sa më shumë në ndihmë viktimave të dhunës në familje, veprojnë një tërësi institucionesh dhe palësh pjesëmarrëse, ndër të cilat më kryesorët renditen si në vijim:

- **Koordinatori Nacional kundër Dhunës në Familje** është përzgjedhur automatikisht zëvendësministri i Drejtësisë dhe e ka mandatin që në mesin e përgjegjësive të tjera, të mbikëqyrë zbatimin e Strategjisë Kombëtare të Kosovës për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, të koordinojë punën e Grupit Koordinues Ndërminstros kundër Dhunës në Familje dhe të monitorojë zbatimin e aktiviteteve të Planit Kombëtar të Veprimit (përmes grumbullimit të informatave dhe përgatitjes së raporteve të monitorimit dhe vlerësimit)
- **Policia e Kosovës** heton krime që lidhen me dhunën në familje dhe i referon viktimat e dhunës tek shërbimet e tjera. Policia bën hetimin dhe ndjekjen penale

²⁹ “Viktimë e ndjeshme” konsiderohet një fëmijë, një person me aftësi të kufizuara fizike ose mendore, një person që vuan nga aftësia e zvogëluar, një grua shtatzënë, dhe një partner familjar (KPK neni 120 paragrafi 37). Një partner familjar është nxjerrë nga përkufizimi i marrëdhënies familjare të përcaktuar si një marrëdhënie ndërmjet dy personave: që janë të fejuar apo të martuar apo janë në bashkësi jashtëmartesore; bashkëjetojnë në ekonomi të përbashkët dhe janë në lidhje gjaku, martesë, adoptimi, krushqie apo janë në lidhje kujdestarie duke përfshirë prindërit, gjyshërit, fëmijët, nipat, vëllezërit dhe motrat, hallat e tezet, xhaxhallarët dhe dajallarët ose kushërinjtë; ose janë prindër të një fëmije të përbashkët (KPK neni 120 paragrafi 23).

³⁰Fondi për Kompensimin e Viktimës është një fond që duhet të përdoret për të kompensuar viktimat e krimit në mënyrë financiare dhe duhet të ngrihet nga dorëzanitë e humbura dhe pasuritë e tjera të autorizuar të depozituara sipas Ligjit. Në qershor të vitit 2015 është miratuar Ligji për Kompensimin e Viktimave të Krimit i cili ka paraparë skemën e kompensimit nga shteti për disa kategori të viktimave, ku mes tjerash janë përfshirë edhe viktimat e dhunës në familje.

³¹ “Udhëzues për Kodin e Procedurës Penale të Kosovës dhe Kodi i Procedurës Penale të Kosovës”, Jon Smibert, Ambasada Amerikanë në Prishtinë, 2013.

për krimet që kryhen brenda familjes në pajtim me Kodin Penal të Kosovës (KPK). Veç zbatimit të parashikimeve sipas Kodit Penal, Policia e Kosovës mund të zbatojë edhe Ligjin për Mbrojtje nga Dhuna në Familje duke lëshuar urdhëra për mbrojtje të përkohshme emergjente jashtë orarit të punës së gjykatave si dhe duke zbatuar urdhërat e mbrojtjes³². Policia e Kosovës gjithashtu ka detyrim ta shoqërojë viktimën, me qëllim që ai/ajo të marrë sendet personale, t'i përgjigjet çfarëdolloj njoftimi për kërcënime apo akte të dhunës në familje ose në rastet kur ekzistojnë dyshime se kanë ndodhur akte të dhunës në familje, t'i arrestojë menjëherë kryesit që dyshohen se kanë kryer vepra penale³³. Për të kontaktuar policinë me rastin e raportimit të dhunës në familje, përdoret linja e rregullt telefonike. Po ashtu Policia e Kosovës ka themeluar *Njësitë e Hetimeve për Dhunë në Familje* (NjHDhF), të cilat ndodhen në çdo komunë dhe nga pikëpamja strukturore, përbëhen nga një grua dhe një burrë (por praktikisht të dhënat flasin për raste më të shumta të burrave që marrin kontaktet e para)³⁴. Ndërsa trajnimi dhe arsimimi i lartë, për personat që e kanë detyrimin të zbatojnë ligjet e Kosovës duke përfshirë Policinë e Kosovës, Inspektoratin Policor, Shërbimin Sprovues të Kosovës, Shërbimin Korrektues të Kosovës, dhe Doganat, organizohen nga Akademia e Kosovës për Siguri Publike (AKSP). AKSP-ja organizon trajnime edhe për NjHDhF-të lidhur me “Hetimin e Dhunës në Familje”.

- **Prokuroria** Prokurori i shtetit ka detyrimin për të shqyrtuar provat e një incidenti të dhunës në familje për të përcaktuar nëse ekzistojnë prova të mjaftueshme për të justifikuar dhe mbështetur ndjekjen penale të rastit. Kjo përfshin edhe çdo shkelje të urdhërave të mbrojtjes³⁵. Bashkëpunimi midis prokurorëve dhe policisë është vendimtar në rastet e dhunës në familje. Krahas një linje të rregullt telefonike të Policisë së Kosovës, është krijuar edhe një numër publik falas 0800 11 112 për thirrjet që kanë të bëjnë me dhunën në familje që funksionon 24 orë. Ky numër menaxhohet nga Mbrojtësit e Viktimave të Divizionit për Mbrojtje dhe Ndhimë Viktimave që funksionon në kuadër të Prokurorisë së Shtetit. Kur vihen në dijeni për një rast, prokurorët janë të detyruar të marrin veprime të menjëhershme lidhur me të dhe t'i japin përparësi duke marrë parasysh specifikat e rastit. Prokurorët janë të detyruar edhe të sigurojnë që gjatë intervistave të jenë të pranishëm të gjithë personat që parashikohen me ligj duke përfshirë personin që ka pësuar dhunën, Mbrojtësin e Viktimës, punonjësin social, prokurorin, dhe mjekët. Në detyrat e tjera të prokurorëve bën pjesë mbikëqyrja e punës së policisë kryesisht e NjHDhF-ve, për të siguruar që të ndërmerren të gjitha hapat për mbledhjen e provave. Pasi përfundojnë hetimet dhe kur provat janë të mjaftueshme, prokuroria pa vonesë, duhet të ngrejë padi ose t'i hedhë poshtë akuzat. Të gjitha informatat që lidhen me rastin duhet të mbahen konfidenciale deri në momentin e ngritjes së akuzave, moment ky në të cilin informatat bëhen publike. I dyshuari mund të arrestohet dhe t'i shqiptohet masa e paraburgimit. Masat e paraburgimit mund të shqiptohen nga një gjyqtar i procedurës paraprake pas propozimit me shkrim të

³²Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, neni 26, paragrafi 1

³³Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, neni 24

³⁴Në të kaluarën Njësitët kanë qenë të centralizuara dhe pjesë e Drejtorisë së veçantë – një ide kjo që mund të rikonsiderohet për t'u aplikuar sërish në të ardhmen, për të rritur efektivitetin e ndërhyrjes.

³⁵Procedurat Standarde të Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje në Kosovë, fq.48

prokurorisë pas plotësimit të kushteve të parashikuara në Kodin e Procedurës Penale. Në rastin e fëmijëve viktimë, prokurori ka për detyrë të zhvillojë ndjekjen penale në mënyrën që i shërben interesave më të mira të fëmijës³⁶. Prokuroria ka prokurorë të caktuar veçanërisht, të cilët koordinojnë punën në trajtimin e rasteve të dhunës në familje.

- **Gjykatat themelore** luajnë një rol vendimtar në procesin e sigurimit të një trajtimi të drejtë dhe të ligjshëm të rasteve të dhunës në familje. Ato janë përgjegjëse për trajtimin në mënyrë të paanshme dhe me dinjitet të të gjitha palëve duke përfshirë viktimat e dhunës në familje dhe kryesit e veprës penale. Si pjesë të procedurës civile gjykatat shqyrtojnë kërkesat për urdhër të mbrojtjes dhe urdhërat për mbrojtje emergjente, duke vendosur për masat e mbrojtjes të cilat parashikohen nga Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje. Gjykatat janë të detyruara që të marrin vendime lidhur me urdhërat për mbrojtje brenda afateve ligjore të parapara në ligj si dhe duhet t'i shqyrtojnë rastet e dhunës në familje si çështje me përparësi. Në procedurat penale gjykatat kanë kompetencë të dënojnë kryesit e veprave penale, që hyjnë në sferën e dhunës në familje, si dhe personat të cilët kanë shkelur urdhërat për mbrojtje. Gjykatat kanë për obligim që t'i njoftojnë të gjitha palët në procedurë për të drejtat që u përkasin atyre si dhe pasojat e mosveprimit të tyre³⁷. Pavarësisht këtij funksioni që kryejnë aktualisht, me qëllim përmirësimin e situatës dhe trajtimin me prioritet të rasteve të dhunës në familje, grupi punues për hartimin e kësaj strategjie sugjeroi që: gjykatat, në procedurë penale, duhet të ndryshojnë politikën ndëshkimore në raport me kryesit penal të veprave të dhunës në familje si dhe personave të cilët shkelin urdhërat mbrojtës. Gjykatat duhet t'u përmbahen në mënyrë strikte obligimeve ligjore rreth njoftimit të palëve në procedurë për të drejtat e tyre dhe pasojat eventuale të mos shfrytëzimit të këtyre të drejtave.
- **Mbrojtësi i Viktimës** Zyra për Mbrojtje dhe Ndhimë Viktimave (ZMNV) gjendet në Zyrën e Prokurorit të Shtetit të Kosovës. Mbrojtësi i Viktimës zakonisht takohet me viktimën menjëherë pas reagimit të policisë ndaj një rasti të lajmëruar të dhunës në familje dhe ka përgjegjësi që të sigurojë që viktimë i kupton shërbimet që mund t'i ofrohen nga shteti dhe si mund t'i pranojë ato³⁸. Me mandatin e ri, sipas Kodit Penal të vitit 2013 dhe Kodit të Procedurës Penale, Mbrojtësi i Viktimës ka një rol të përmirësuar në përfaqësimin e interesave të viktimave duke kërkuar në emër të tyre mbrojtje të të drejtave. ZMNV-ja ka një numër telefonik publik falas për personat që raportojnë dhe/ose marrin ndihmë lidhur me dhunën në familje: 0800 11 112. Operatori telefonik është i disponueshëm 24 orë në ditë, çdo ditë jave. Duke filluar nga viti 2010, rifunksionalizimi i kësaj linje është mbështetur nga OSBE-ja. Në të ardhmen sugjerohet që t'i lihet më shumë hapësirë funksionimit të kësaj linje bazuar edhe në përshkrimin e rolit të linjës ndihmëse sipas Procedurave Standarde të Veprimit për Mbrojtësit e Viktimave.

---

³⁶Ibid

³⁷Procedurat Standarde të Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje në Kosovë, fq.23

³⁸Procedurat Standarde të Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familjenë Kosovë, fq 22

- **Zyrat për Ndhimë Juridike** u ofrojnë mjete juridike grupeve të rrezikuara të mbuluara nga asistencë sociale. Në vitin 2012 Ligji i Kosovës për Ndhimë Juridike Falas i ka përfshirë edhe viktimat e dhunës në familje në listën e kategorive të personave që kanë të drejtë të nisin procedura për të kërkuar ndihmë juridike falas (neni 31). Në këtë kuptim, roli i zyrtarëve për ndihmë juridike është i ndryshëm nga ai i Mbrojtësve të Viktimave, të cilët menaxhojnë të gjitha rastet e krimeve. Në mungesë të dokumentacionit përkatës për kategorinë e viktimave të dhunës, si bazë e kërkesës merret deklarata me shkrim e Mbrojtësit të Viktimës³⁹. Pesë zyra për ndihmë juridike, të cilat financohen nga shteti funksionojnë në Prishtinë, Prizren, Pejë, Mitrovicë dhe Gjilan.
- **Institucioni i Avokatit të Popullit** është përgjegjës për adresimin e akuzave për shkelje të të drejtave të njeriut nga ana e shtetit⁴⁰. Prandaj, në rast se ndonjë institucion i Kosovës, gjatë adresimit të ndonjë rasti të dhunës në familje e keqtrajton viktimën e dhunës kjo e fundit ka të drejtë ta raportojë rastin te Avokati i Popullit për hetim dhe ndihmë. Avokati i Popullit ka zyra rajonale në Prishtinë, Pejë, Prizren, Mitrovicë, Gjakovë, Gjilan dhe Graçanicë. Zyrat rajonale kanë një njësi për Barazinë Gjinore dhe një Zyrtar për Barazinë Gjinore.
- **Shërbimi Korrektues i Kosovës (ShKK)** ka për mision “risocializimin e të burgosurve duke respektuar të drejtat e tyre fundamentale pa marrë parasysh racën, gjuhën dhe religjionin si dhe siguron një ambient të sigurtë për stafin, të burgosurit dhe shoqërinë”.⁴¹ ShKK-ja është përgjegjëse për të burgosurit, të arrestuarit dhe të miturit, në pajtim me ligjet e Republikës së Kosovës, konventat evropiane, si dhe rregulloret e tjera përkatëse. Kur gjykatat marrin vendimin për të burgosurit, të arrestuarit, apo të miturit, përgatitet një plan individual për kohën e tyre në shërbimin korrektues. Për sa i takon rehabilitimit, punonjësit social të bashku me ekspertë të tjerë si mjekët, psikiatrit dhe psikologët, ekzaminojnë gjendjen e tyre fizike dhe psikologjike. Nëse personi ka probleme që lidhen me abuzimin me alkoolin dhe/ose drogën apo shfaq shenja të ndonjë problemi psikologjik, ShKK-ja duhet të krijojë kushte me qëllim që ata të marrin shërbimet e duhura. Në rast se ShKK-ja nuk ka profesionistë për trajtimin e tyre ajo bashkëpunon me institucione të tjera të cilat e ofrojnë trajtimin e kërkuar.
- **Shërbimi Sprovues** është organ qendror i administratës shtetërore, në kuadër të Ministrisë së Drejtësisë, dhe është përgjegjës për organizimin, zbatimin dhe mbikëqyrjen e ekzekutimit të dënimeve alternative dhe të riintegritit shoqëror të personave të dënuar (punët sprovuese), përgatitjen e anketës sociale dhe raportet parandëshkuese për kryesit e veprave penale, vlerësimin e rrezikut të krimit dhe për caktimin e nevojave për trajtim të kryesve të veprave penale, ekzekutimin e masave të diversitetit dhe masave edukative për të mitur, mbikëqyrjen dhe ndihmën ndaj personave të dënuar gjatë mbajtjes së dënimeve alternative, mbikëqyrjen dhe ndihmën ndaj kryesve të varur nga droga, ose alkooli, të cilët i

³⁹Ligji për Ndhimë Juridike Falas, neni 31 paragrafi 4

⁴⁰Ligji Nr. 3/L-195 Për Avokatin e Popullit, 2010

⁴¹Ministria e Drejtësisë, “Shërbimi Korrektues i Kosovës”

nënshtrohen trajtimit të detyrueshëm rehabilitues i cili mbahet në liri. Poashtu Shërbimi Sprovues i Kosovës është përgjegjës për mbikëqyrjen dhe ndihmën ndaj personave të dënuar të liruar me kusht, zhvillimin e programeve individuale të mbikëqyrjes, hartimin e raporteve për ekzekutimin e dënimeve alternative, personat e liruar me kusht nga burgu për prokuroritë, gjykatat dhe Panelin për Lirim me Kusht, udhëzimin dhe mbështetjen ndaj personave të dënuar në përfundim të dënimit të tyre, mbajtjen e evidencave dhe regjistrave për ekzekutimin e masave dhe dënimeve alternative në sistemin elektronik për menaxhimin e të dhenave⁴². Shërbimi Sprovues i Kosovës ka për mision “reduktimin e krimit, zvogëlimin e shkallës së recidivizmit dhe rritjen e përgjithshme të sigurisë për shoqërinë tonë”.

- **Qendrat për Punë Sociale (QPS-të)** janë institucione publike në nivelin komunal të cilat kanë kompetenca për mbrojtjen e qytetarëve, që kanë nevojë për shërbime sociale dhe familjare, duke përfshirë mbrojtjen dhe ofrimin e shërbimeve për personat të cilët kanë vuajtur nga dhuna në familje. QPS-të koordinojnë aktivitetet me palët e tjera pjesëmarrëse në procesin e përkrahjes dhe fuqizimit të viktimave/mbijetuarve të dhunës në familje. Për të gjitha viktimat e referuara apo identifikuar QPS-të bëjnë ofrimin e shërbimeve sociale dhe familjare në bazë të vlerësimit të nevojave që i ka viktimat dhe kanë për obligim koordinimin e shërbimeve sociale për viktimën deri te riintegrimi i tij/saj në shoqëri. Qendra për Punë Sociale secilit rast i cakton një zyrtar për menaxhimin e rastit dhe mbështetjen e saj/tij në shërbime. Menaxheri i rastit e merr përsipër mbikëqyrjen e rastit dhe vlerëson gjendjen sociale dhe ekonomike të viktimave të dhunës në familje. Kjo i mundëson QPS-së të identifikojë nevojat e viktimës dhe t’i koordinojë shërbimet e duhura. Menaxheri i rastit realizon vizita në shtëpi, vizita të cilat mund bëhen me qëllim të vlerësimit të gjendjes së përgjithshme të familjes, në strehimore etj⁴³. QPS-të kanë një mandat të gjerë për të ofruar përkujdesë sociale dhe/ose këshillim për fëmijët në nevojë që do të thotë pa përkujdesje prindërore, që kanë paaftësi ose sëmundje mendore, aftësi të kufizuar fizike, janë delikuentë ose vuajnë si pasojë e konflikteve familjare⁴⁴. Ato gjithashtu kanë kompetenca si organ kujdestarie për të miturit, në pajtim me Kodin e Drejtësisë për të mitur në Kosovë⁴⁵. Në rastet që procedohen përpara gjykatave punonjësit social duhet të dëshmojnë lidhur me nevojat e fëmijës, duke mbajtur në konsideratë parimin e mbrojtjes së interesit më të lartë të fëmijës, si dhe duhet të jenë të pranishëm edhe gjatë seancave gjyqësore ku fëmijët janë të përfshirë. Ata duhet t’i vizitojnë familjet, ku ka pasur dhunë, për t’u siguruar që fëmijët janë në rregull. Gjithashtu QPS-të nuk duhet të lenë jashtë vëmendjes të rriturit viktimat të dhunës në familje dhe duhet të procedojnë njëloj me mbikëqyrjen e rastit në përputhje dhe zbatim të Procedurave Standarde të Veprimit.
- **OJQ-të dhe strehimoret** ofrojnë shërbime strehimi, rehabilitimi dhe riintegrimi për viktimat e dhunës në familje. Shërbimet bazike të ofruara kontraktohen nga

⁴²Ligji nr. 04/L-149 për Ekzekutimin e Sankcionve Penale, Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës / Nr. 31/28 gusht 2013, Prishtinë, neni 255, fq.62

⁴³Procedurat Standarde të Veprimit për mbrojtje nga dhuna në familje në Kosovë, fq 23, 41

⁴⁴Ligji për Shërbime Sociale dhe Familjare, Neni 9, Shërbime për Fëmijë dhe Familje

⁴⁵Kodi i Drejtësisë për të Mitur në Kosovë, neni 2

Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale në bazë të Ligjit për Shërbimet Sociale dhe Familjare. Në veçanti, Ligji në fjalë parasheh që: “Çdo organizatë joqeveritare që ofron shërbime sociale dhe familjare duhet të regjistrohet pranë organit përkatës dhe të licencohet nga Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale, si edhe t’u përmbahet rregulloreve, udhëzimeve dhe procedurave lidhur me aktivitetet e tyre siç përcaktohen nga Ministria”.⁴⁶ Financimi i Ministrisë përplotësohet me financimet nga komunat, në disa komuna, si dhe nga mbështetja financiare e ofruar nga donatorët. Në bazë të PSV-ve, roli i strehimoreve është vendimtar në drejtim të rehabilitimit dhe riintegrit të viktimave të dhunës. Referimi te strehimoret mund të bëhet nga policia, e cila është e detyruar t’i dërgojë viktimat në strehimore, institucione të tjera ose në mënyrë të pavarur nga personat që kanë pësuar dhunë. Të mbijetuarat e dhunës kanë të drejtë të zgjedhin nëse dëshirojnë të qëndrojnë përkohësisht në varësi të specifikave të rastit të tyre. Ato dhe fëmijët e tyre (përfshirë edhe fëmijët djem deri në moshën 12 vjeçare) mund të qëndrojnë deri në gjashtë muaj në një strehimore të caktuar edhe pse aty ku paraqitet nevoja bëhen edhe përjashtime⁴⁷.

- **Institucionet arsimore** janë të obliguara të kenë pedagogë por edhe psikologë roli i të cilëve është i përcaktuar me UA 34/2014 të Ministrisë së Arsimit. Po ashtu mësuesit mbështetës apo edukatorët mbështetëse kanë për obligim të ofrojnë orë mësimore përbrenda strehimoreve për të gjithë fëmijët viktimat të dhunës në familje. Roli i pedagogëve dhe psikologëve në shkolla është për t’i ndihmuar fëmijët që kanë nevojë për përkrahje. Të gjitha institucionet përfshirë edhe ato të arsimit kanë përgjegjësi ligjore ta raportojnë abuzimin me fëmijët. Mësimdhënësit janë personat më të afërt, të cilët kanë kontakte, të ndeshen me rastet potenciale për të zbuluar dhunën në familje. Sistemi i Menaxhimit të Informatave në Arsim (SMIA) mund të raportojë vetëm dhunën në shkolla. Drejtorati Komunal i Arsimit është i obliguar të mbështesë vijueshmërinë e mësimin, për fëmijët viktimat të dhunës në familje, gjatë qëndrimit në strehimore duke i angazhuar edukatorët dhe mësimdhënësit mbështetës që i kanë për fëmijët me nevojë të veçanta.
- **Institucionet shëndetësore** - Sipas Ligjit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, Ministria e Shëndetësisë ka mandatin të zhvillojë dhe sigurojë infrastrukturë ndihmëse dhe të nevojshme për mbështetjen e zbatimit të ligjit. Paralelisht me hartimin dhe miratimin e Udhëzimit Administrativ për mënyrën e trajtimit të kryesve të dhunës në familje, ndaj të cilëve është shqiptuar masa e mbrojtjes e trajtimit të obligueshëm mjekësor nga varësia e alkoolit dhe substancave psikotropike (UA 02/2013, sqaruar edhe më sipër), duhet të zhvillohet më tej infrastruktura e nevojshme për ofrimin e këtyre shërbimeve. Në disa raste institucionet shëndetësore mund të jenë ndër institucionet e para që ndeshen me persona të cilët mund të kenë pësuar dhunë. Kështu, institucionet shëndetësore përbëjnë një pjesë të rëndësishme të mekanizmit koordinues: ata

---

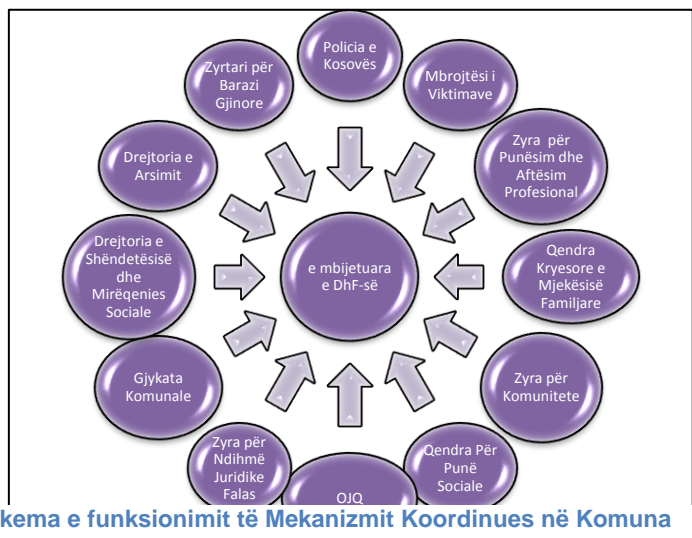
⁴⁶Ligji për Shërbime Sociale dhe Familjare, neni 8.3

⁴⁷Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytimit”, përgatitur në vitin 2015, financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim (autorë: N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina)

kanë rol në identifikimin potencial të viktimave të dhunës në familje dhe kanë për obligim të raportojnë rastet e dhunës në familje⁴⁸. Për më tepër roli primar i këtyre institucioneve është që t'u ofrojnë shërbime shëndetësore cilësore viktimave të dhunës në familje gjegjësisht identifikimin, trajtimin dhe referimin e viktimës në përputhshmëri me ligjin duke i zbatuar Procedurat Standarde të Veprimit si dhe duke respektuar etikën mjekësore, konfidencialitetin e plotë si dhe të drejtat njerëzore të viktimës.⁴⁹

➤ **Zyrat e Punësimit dhe Qendrat e Aftësisit Profesional**– Zyrat e Punësimit janë përgjegjëse për mbledhjen e të dhënave, regjistrimin e të papunëve, këshillimin profesional për punësim dhe udhëzimin në karrierë, ndërmjetësimin në procedurat e punësimit, informimin e punëkërkuesve të regjistruar për mundësitë e trajnimit, përfshirjen e punëkërkuesve në trajnimin profesional dhe dhënien e deklaratave të papunësisë⁵⁰. Qendrat e Aftësisit Profesional ofrojnë trajnim profesional për personat e interesuar, të referuar nga Zyrat e Punësimit. Këto institucione, kanë kërkuar të ofrojnë shërbime të punësimit dhe kualifikime profesionale për viktimat e dhunës në familje, në pajtim me veprimet e parashikuara në Planin e mëparshëm Nacional të Veprimit kundër Dhunës në Familje (2011-2014)⁵¹.

➤ **Institucionet komunale dhe mekanizmi koordinues për mbrojtjen nga dhuna në familje** - Pas decentralizimit, komunat kanë marrë kompetenca në veçanti lidhur me financimin e ofruesve të shërbimeve siç janë strehimoret. Kështu, komunat duhet të heqin mënjanë burimet për “strehimin social” për viktimat e dhunës në familje dhe në raste të veçanta, të ofrojnë edhe ndihmë materiale për fëmijët dhe familjet që janë në nevojë⁵². Të

Skema e funksionimit të Mekanizmit Koordinues në Komuna

mbështetura nga Agjencitë e Kombeve të Bashkuara (UN Women, UNDP, OHCHR, UNICEF dhe UNFPA) si dhe nga Misioni i OSBE-së në Kosovë, disa komuna⁵³ kanë krijuar apo janë në proces të krijimit të mekanizmave koordinues

⁴⁸Ibid.

⁴⁹ Komentë në diskutimin publik nga zyra e UNFPA-së Prishtinë, prill 2016.

⁵⁰ Kuvendi i Republikës së Kosovës, Ligji nr. 04/L-083 për regjistrimin dhe evidencën e të papunësuarve dhe punëkërkuesve, neni 8.

⁵¹ Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytimë”, përgatitur në vitin 2015, financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim (autorë: N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina)

⁵² Ligji për shërbimet sociale dhe familjare, neni 1.

⁵³ Mekanizmat koordinues janë ngritur qysh prej vitit 2012 në komunat e Gjilant, Gjakovës dhe Dragashit, me mbështetjen e UN Women. Aktualisht UN Women po punon gjithashtu edhe në Mitrovicë, Zveçan, Zubin Potok dhe Leposaviq. Ndërsa OSCE-ja ka ngritur mekanizmin koordinues në 6 komuna, konkretisht në Prishtinë, Prizren, Pejë, Drenas, Viti dhe Lipjan.

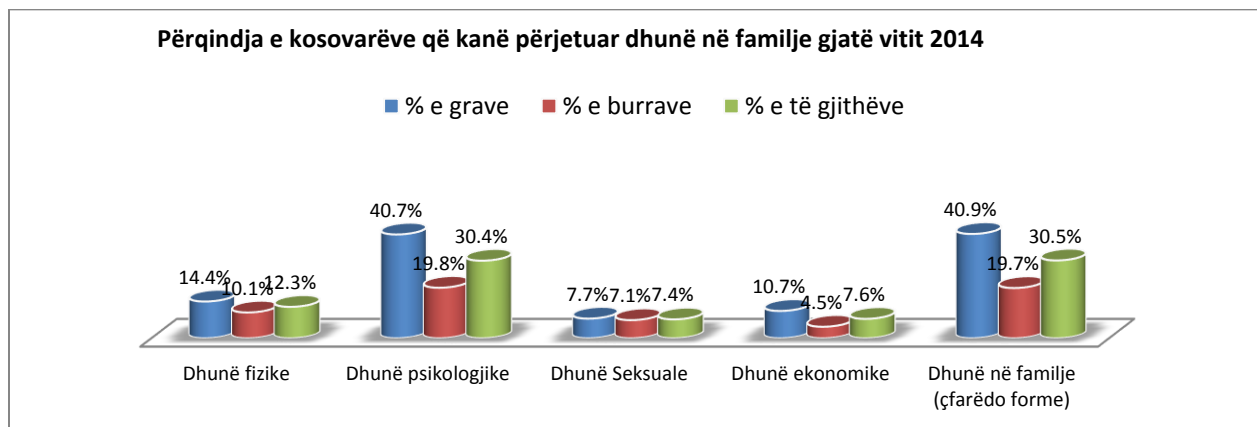

që përfshijnë të gjitha palët e interesuara, me qëllim që të përmirësohet edhe më tej ndihma që u ofrohet viktimave të dhunës. Deri tani renditen rreth 13 komuna që e kanë krijuar apo janë në proces të krijimit të Mekanizmit Koordinues. Këta mekanizma e lehtësojnë zbatimin e kornizës ligjore dhe koordinimin në menaxhimin e rasteve në nivelin komunal.

1.4. GJENDJA E DHUNËS NË FAMILJE NË KOSOVË

Hulumtimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytetime: Analizë e qendrimeve, incidencës dhe reagimeve institucionale ndaj dhunës në familje në Kosovë”⁵⁴, na mundëson të dhëna më të detajizuara për situatën e dhunës në familje në Kosovë. Në të evidentohen qartësisht se grupet më të rrezikuara, për t’u ekspozuar më së shumti ndaj dhunës së ushtruar në marrëdhëniet familjare, paraqiten gratë, fëmijët, të moshuarit, personat me aftësi të kufizuara, si edhe personat LGBT. Sipas studimit:

- 62 për qind e kosovarëve, në jetën e tyre, kanë përjetuar një ose më shumë forma të dhunës në familje (56 për qind burra dhe 68 për qind gra);
- Në vitin 2014, 31 për qind e kosovarëve kanë përjetuar dhunë (41 për qind gra dhe 20 për qind burra)
- Mes vitit 2005 dhe 2015, të paktën 22 persona u vranë nga persona me të cilët kishin lidhje familjare;
- Gjatë vitit 2014 7 për qind e kosovarëve kanë thënë se partnerët, e tyre, u kanë bërë presion që të kenë marrëdhënie seksuale pa pëlqimin e tyre;
- Sipas statistikave gratë kanë më shumë të ngjarë, se sa burrat, të përjetojnë dhunë në familje.

Sikurse shihet edhe nga grafiku i mësipërm format më tipike të dhunës në familje që deklarohen se ndeshin individët në Kosovë janë dhuna fizike, psikologjike, seksuale dhe ajo ekonomike. Megjithatë nëse thellohemi në analizën e shkaqeve të dhunës në familje, perceptimi i pjesëmarrësve në studim duket se nuk shkon në linjë me shkaqet e vërteta të saj që i kanë rrënjët në dëshirën për të ushtruar pushtet dhe kontroll. Në vend të kësaj, të intervistuarit perceptojnë një sërë shkaqesh që deri diku përbëjnë edhe justifikimet për dhunën që ndodh, të tilla si: papunësia (67.2 për qind), situata e vështirë ekonomike (63.4

⁵⁴Studim i financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim, 2015 (autorë: N. Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A.Berisha, D.Morina)

për qind), alkooli (52.3 për qind e burrave dhe 27.8 për qind e grave e identifikojnë alkoolin si faktor kryesor), mungesa e arsimimit (36.5 për qind e burrave), martesë kundër vullnetit (34.3 për qind e burrave), trauma nga lufta në Kosovë (33.7 për qind), grindjet apo mosmarrëveshjet intensive (33.8 për qind e grave). Ndërkohë të intervistuarit renditën edhe shkaqe të tjera të tilla si: xhelozia nga partnerët, tradhtia bashkëshortore, sëmundjet mendore, droga, bixhozi. Shkaqe të tjera më pak të përmendura të perceptuara përfshijnë: modën (p.sh. veshja provokative), mungesën e moralit, mungesën e informatave të grave në lidhje me të drejtat e tyre, kompleksin e inferioritetit, emancipimin e pamjaftueshëm të grave (dhe e kundërta, emancipimi i grave), teknologjinë (p.sh. dhuna në televizion, duke përfshirë edhe telenovelat), mungesën e dashurisë mes çifteve, pozitën e pafavorshme të grave në shoqëri, pasurinë e tepruar, naivitetin, dhe mungesën e fëmijëve.

Sikurse u citua edhe më sipër, dhuna në familje ushtrohet dhe prek të gjithë individët, që jetojnë në të, dhe nuk bën dallim moshe, gjinie, aftësisht apo nevojash të veçanta, preferencash seksuale dhe të identitetit gjinor, apo të qenit pjesë e një minoriteti të caktuar. Kryes të akteve të dhunshme po ashtu, në një moment të caktuar, mund të jenë të gjithë anëtarët e familjes (dëshmitë flasin jo vetëm për ushtrimin e dhunës mes bashkëshortëve, por edhe për prindër që ushtrojnë dhunë ndaj fëmijëve të tyre, fëmijë që ushtrojnë dhunë ndaj prindërve apo të moshuarve, motra e vëllezër që ushtrojnë dhunë ndaj tjetrit, gjyshër që ushtrojnë dhunë ndaj nipave e mbesave, etj). Megjithatë, të dhënat tregojnë se disa prej anëtarëve të familjes janë më të prirur të preken (të jenë viktimat të dhunës) krahasuar me anëtarë të tjerë.

Sipas Raportit mbi Vlerësimin e Programit të Kosovës kundër Dhunës në Familje⁵⁵, dhuna në familje vazhdon të jetë një nga format e përhapura të dhunës që i prek kryesisht gratë dhe fëmijët në Kosovë. Të dhënat nga Policia e Kosovës, për rastet e raportuara, flasin për 1000 viktima në vit që ndihmohen nga institucionet kosovare. Në më shumë se 80 për qind të rasteve viktimat janë gra, të pasuara nga fëmijët dhe burrat e moshuar. Gjendja socio-ekonomike e grave, fëmijëve dhe të moshuarve në Kosovë i bën ata tradicionalisht të varur nga anëtarët tjerë të familjes. Marrëdhëniet e pushtetit, të dominuara nga përparësitë ekonomike, janë mbizotëruese tek familjet ku kryefamiljari është burrë, i cili zakonisht është bashkëshorti i viktimës, babai apo i biri. Gratë dhe fëmijët priren të degradohen në sferën private dhe shpesh janë përgjegjëse për kujdesin për fëmijët dhe të moshuarit, të disiplinuar që të jenë “moralisht” në rregull, në mënyrë që t’i përmbahen roleve të tyre “reproduktive”. Ndërkaq djemtë duhen “disiplinuar” fizikisht në mënyrë që të vazhdojnë rolin e tyre “të kryefamiljarit dhe mbajtësit të familjes”⁵⁶.

Dhuna ndaj grave. Sipas studimit të kryer nga Rrjeti i Grupeve të Grave: “...Në Kosovë, gratë statistikisht kanë më shumë gjasa sesa burrat që të vuajnë të gjitha format e dhunës në familje, duke përfshirë edhe dhunën psikologjike, ekonomike dhe fizike. Gjithsej 40.9

⁵⁵“Raporti mbi Vlerësimin e Programit të Kosovës kundër Dhunës në Familje”, përgatitur nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje me mbështetjen e Zyrës në Kosovë të UN Women-it (autore: A. Qosaj-Mustafaj)

⁵⁶Shih hulumtimin e Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës për Agjencinë për Barazi Gjinore, Siguria fillon në shtëpi: Hulumtimi për të ofruar informata për Strategjinë e parë Kombëtare dhe Planin e Veprimit kundër Dhunës në Familje, 2008, f.2. në dispozicion në <http://www.womensnetwork.org/documents/20130120165404373.pdf>.

përçind e të gjitha grave të anketuara thanë se në vitin 2014 kanë vuajtur nga dhuna në familje, krahasuar me vetëm 9.7 për qind të burrave të anketuar. Në mënyrë të qartë, gratë janë më shumë të rrezikuara nga dhuna në familje sesa burrat...⁵⁷ Tradicionalisht grave gjithashtu u janë mohuar të drejtat e garantuara me ligje për të trashëguar apo regjistruar pronë në emrin e tyre. Vlerësimet ndryshojnë ku shifrat e fundit tregojnë që nga 8 deri në 15 për qind e grave kanë pronë të regjistruar në emrin e tyre. Kjo shkakton efekt të drejtpërdrejtë në kapacitetin e grave për të hapur biznes të tyre dhe zvogëlon kapacitetin e tyre për vetëpunësim kur dihet se kolaterali për kredi në emër të grave është 3-5 për qind në mbarë Kosovën⁵⁸. Kjo situatë në të cilën gjenden gratë, sa i përket të drejtave të tyre pronësore, po ashtu dërgon drejt një ndarjeje jo të barabartë të marrëdhënieve të pushtetit në familje dhe i bën ato shumë më të prekshme nga dhuna në familje.

Në mes të këtyre faktorëve social dhe ekonomik, gratë dhe vajzat mbeten të papërfaqësuar jo vetëm në marrëdhëniet familjare por edhe më gjerë duke evidentuar kështu praninë e një sërë paragjykimesh stereotipike që ushqejnë modelet tradicionale familjare⁵⁹.

Dhuna ndaj fëmijëve. Siç u theksua edhe më sipër, përveç dhunës së ushtruar ndaj grave dhe të moshuarve në familje, edhe fëmijët – si vajzat ashtu edhe djemtë – janë shpesh viktimat e dhunës në familje. Mbi ta mund të ushtrohet dhunë e drejtpërdrejtë fizike, por edhe forma të tjera të dhunës (psikologjike, seksuale, ekonomike). Lënia pas dore e fëmijëve është gjithashtu një formë e dhunës që ushtrohet në familje e që në mjaft raste nuk njihet apo perceptohet si e tillë nga shumë prindër e profesionistë. Kjo pasi shpesh pritet që lënia pas dore të identifikohet si formë e ushtrimit të dhunës tek ato familje që plotësojnë përshkrimin e karakteristikave që (gabimisht) kemi në mendje për përkufizimin e familjeve ku ushtrohet dhunë (të tilla si: familje të varfëra, me situatë ekonomike tepër të vështirë, me prindër të paarsimuar, apo që i përkasin një minoriteti etnik të caktuar). Kurse lënia pas dore mund të ushtrohet edhe tek fëmijët që jetojnë në familje të pasura, me situatë ekonomike shumë të mirë, me prindër të arsimuar, etj. Ndërkohë, edhe nëse dhuna nuk ushtrohet në mënyrë të drejtpërdrejtë tek fëmijët, të qenit të pranishëm (apo siç cilësohet edhe në Konventën e Stambollit “të qenit dëshmitar i dhunës”) në një incident dhune, është provuar se ka ndikim shumë të madh dhe lë pasojë shpesh të papërmirësueshme në jetën e fëmijëve.

Ndaj masat që ndërmerren për mbrojtjen dhe trajtimin e fëmijëve vajza e djem, që jetojnë në një familje ku është ushtruar dhunë duhet të adresojnë si situatën kur ata kanë pësuar drejtpërsëdrejti një nga format e dhunës në familje, ashtu edhe situatën kur fëmijët kanë qenë dëshmitarë në incidentet e dhunës. Nuk duhet harruar se sa ndikim të fortë ka në

---

⁵⁷ Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës: “Mjaft më me arsytim!” i financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim, 2015 (autorë: N. Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I. Banjska, A. Berisha, D. Morina), fq 52

⁵⁸ Shih “Profilin gjinor të vendit – Kosova,” (autorë: Ulf Farnsveden, Ariana Qosaj-Mustafa dhe Nicole Farnsworth) në http://www.swedenabroad.com/ImageVaultFiles/id_20757/cf_347/Orgut_Kosovo_Gender_Profile_FINAL_2014-05-08.PDF

⁵⁹ Sipas “Raportit mbi Vlerësimin e Programit të Kosovës kundër Dhunës në Familje”, përgatitur nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje me mbështetjen e Zyrës në Kosovë të UN Women-it (autore: A. Qosaj-Mustafaj): “...Nga 21 ministri të Qeverisë së Kosovës, vetëm dy ministri udhëhiqen nga gratë, ku njëra është e caktuar si ministre pa portofol. Përmirësimet të vogla janë arritur me kuotën për gratë në Kuvend që garantohet me ligjet për zgjedhje, përndryshe Kosova do të vazhdonte të ballafaqohej me sfida të mëdha në përfaqësimin e grave në sferën publike po të mos kishte garanci të ofruara përmes kuotave...”

psikologjinë dhe formimin e fëmijës dhuna që ushtrohet ndaj antarëve të tjerë të familjes. Në lidhje me situatën dhe dhunën që pësojnë fëmijët në familje në Kosovë, të dhënat nga studimi i RrGGK⁶⁰ tregojnë se 32.6% e kosovarëve pajtohen se “nganjëherë fëmija duhet të dënohet me shuplakë” që sugjeron se goditja fizike me shuplaka ndoshta ende ekziston në një të tretën e familjeve si një formë e disiplinës⁶¹.

Dhuna ndaj personave me aftësi të kufizuara. Personat me aftësi të kufizuara (apo nevoja të veçanta) rezultojnë gjithashtu të jenë më të rrezikuar nga dhuna që ushtrohet në familje, krahasuar me anëtarët e tjerë të familjes, pikërisht për shkak të gjendjes së tyre. Shpesh një sërë incidentesh të dhunës lidhen me paragjykimet që kanë familjarët ndaj këtyre personave dhe frikën e gjykimeve nga anëtarët e tjerë të shoqërisë ndaj dhe izolimi e mbyllja brenda në shtëpi e tyre, është një nga format e dhunës që ushtrohet tek këta persona së bashku me forma të tjera të dhunës që shpesh dallojnë nga ato që ushtrohen ndaj individëve të tjerë që nuk i përkasin këtij grupi në familje. Akoma edhe më e rënduar paraqitet situata në lidhje me dhunën që ushtrohet në familje ndaj grave dhe vajzave me aftësi të kufizuara⁶².

Dhuna ndaj personave LGBT. Personat LGBT përbëjnë një tjetër grup të rrezikuar për të pësuar dhunë në marrëdhëniet familjare, sidomos në momentin e identifikimit dhe më pas të pranimit, para anëtarëve të tjerë të familjes, të orientimit të tyre seksual ndryshe. Për shkak të frikës së refuzimit, personat LGBT nuk priren të informojnë anëtarët e familjes për seksualitetin e tyre. Sipas studimit të RrGGK⁶³ informatat lidhur me dhunën që ushtrohet në familje ndaj personave LGBT janë të kufizuara ndërsa të dhënat fillestare kualitative sugjerojnë se ajo ndodh. Më shumë se 70 për qind e personave LGBT të pyetur se cili është vendi më i pasigurt për ta janë përgjigjur “shtëpia”. Një OJQ ka identifikuar më shumë se 20 raste të dhunës në familje në hulumtimin e kohëve të fundit. Përveç kësaj, ka pasur dy raste të vrasjes, njëri prej rasteve përfshin një anëtar të familjes së gjerë. Një tjetër organizatë që punon më shumë me burrat GBT ka deklaruar se në vitin 2014 ka pasur 13 raste të raportuara në organizatën e tyre. Ata vërejtën se dhuna fizike është më e shprehur në mesin e burrave, ndërkohë që dhuna psikologjike ishte më e

⁶⁰Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës: “Mjaft më me arsytetime!” i financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim, 2015 (autorë: N. Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I. Banjska, A. Berisha, D. Morina), fq 48-49.

⁶¹ Po sipas studimit të lartpërmendur: “...Në vitin 2015, gati dy herë më shumë gra (41.7 për qind), sesa burra (23.2 për qind) pajtohen se fëmijët duhet të goditen me shuplakë. Përndryshe, 81.1 për qind e konsiderojnë goditjen e fëmijëve me shuplakë një formë të dhunës në familje dhe 89.6 për qind besojnë se goditja e një fëmije me rrip ose shkop është një formë e dhunës. Përkitazi me metodat e ndryshme të disiplinimit të fëmijëve, në bazë të gjinisë së fëmijës, 36.7 për qind e kosovarëve (37.5 për qind e grave dhe 35.9 për qind e burrave) pajtohen se “djemtë duhet të kenë disiplinë më të rreptë sesa vajzat, sepse kjo i bën ata të fortë”. Nuk ka dallime të mëdha në opinionin midis grave dhe burrave. Megjithatë personat nga etnitë e tjera (joshqiptare dhe joserbe), janë më të prirë të besojnë se djemtë duhet të kenë disiplinë më të rreptë sesa vajzat, ndërsa personat me të ardhura më të larta kanë më pak të ngjarë të pajtohen me këtë mendim. Ndërkaq, 54.7 për qind e kosovarëve besojnë se “vajzat kanë nevojë për më shumë disiplinë se sa djemtë në mënyrë që ato të kenë moral të fortë”. Në ditët e sotme, gratë kanë më shumë të ngjarë që të besojnë se vajzat kanë nevojë për më shumë disiplinë; 60.6 për qind e grave pajtohen me këtë deklaratë në krahasim me 48.7 për qind të burrave. Të anketuarit që jetojnë në zona rurale dhe në ato të etnive të tjera janë më të prirë të besojnë se vajzat kanë nevojë për disiplinë më të rreptë. Personat me nivele më të larta të të ardhurave kanë më pak gjasa ta ndajnë këtë besim...”

⁶²Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës: “Mjaft më me arsytetime!” i financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim, 2015 (autorë: N. Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I. Banjska, A. Berisha, D. Morina), fq 53 “...Në organizatë që punon me persona me aftësi të kufizuara ka raportuar se vetëm në vitin 2014 kishin ndihmuar 22 gra dhe vajza me aftësi të kufizuara që kishin përjetuar dhunë në familje...”

⁶³ Po aty, fq 54

shpeshtë në mesin e grave. Përfaqësuesit e organizatave LGBT u pajtuan se sfida e tyre kryesore është që ti inkurajojnë personat LGBT që ta raportojnë dhunën në familje në mënyrë që ata të mund të marrin mbështetje.

Dhuna ndaj të moshuarve. Të moshuarit janë gjithashtu një grup i rrezikuar nga dhuna në familje. Megjithatë gjetjet nga studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave në Kosovë tregojnë se ende ky grup shihet si më pak i prekur nga dhuna në familje. Sipas studimit: “... Të rinjtë (të moshës 18-25 vjeçare) kanë më shumë gjasa të kenë përjetuar dhunë në familje, në vitin 2014, në krahasim me të gjitha grupmoshat e tjera. Në kundërshtim me këtë, ata të moshës 46-55 vjeçare kanë më pak gjasa se grupmoshat e tjera të kenë përjetuar dhunë në familje. Kjo mund të sugjeroj se dhuna në familje është rritur, ose mund të nënkuptoj se të rinjtë e kujtojnë dhunën që u ka ndodhur në fëmijërinë e tyre më lehtë, ndërsa të anketuarit më të vjetër mund të kenë probleme me kujtesë. Kjo gjithashtu mund të thotë se të rinjtë janë më të vetëdijshëm dhe i marrin aktet e veçanta të dhunës më seriozisht se të moshuarit. Për shembull, siç u përmend, të rinjtë janë më të prirë të pajtohen që ndëshkimi i një fëmije me goditje me shuplakë është dhunë në familje. Kjo mund të thotë se ata kanë më shumë gjasa të raportojnë dhunën e tillë që i prek ata se sa personat e moshuar. Ekziston mundësia gjithashtu që të moshuarit ende hezitojnë të flasin për dhunë pasi ajo mbetet një temë tabu për ta...”⁶⁴

Çfarë mendojnë dhe çfarë dinë njerëzit për dhunën në familje⁶⁵?

- Në shumë raste njoftimi dhe informimi i njerëzve për dhunën në familje është përmirësuar (nëse e krahasojmë me hulumtimin që e ka bërë më herët Rrjeti i Grupeve të Grave të Kosovës në vitin 2008). Sot, 75.3 për qind e kosovarëve e dinë që në Kosovë ekziston Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje (krahasuar me 55.7 për qind e kosovarëve që kishin njohuri për rregulloret e asaj kohe, në vitin 2008). Më shumë njerëz kanë tendencë të marrin në konsideratë format e ndryshme të dhunës fizike si dhunë në familje, krahasuar me vitin 2008;
- Përkundër këtyre përmirësimeve gati një e treta e kosovarëve besojnë se në familje “dhuna është pjesë normale e çdo marrëdhënie dhe se shoqëria në përgjithësi pranon se dhuna mund të ndodhë ndonjëherë”;
- Një në tre kosovarë beson se dhuna në familje është “problem familjar, kështu që fqinjët nuk duhet ta raportojnë atë në polici”, gjë e cila mund të parandalojë dhunën;
- 73.6 për qind e të anketuarve deklaruan se do ta kontaktonin policinë nëse ata përjetojnë dhunë në familje ndërsa shumë pak prej tyre dinin për palë të tjera që mund t’u ofrojnë shërbime, si Mbrojtësi i Viktimave, Qendrat për Punë Sociale apo organizatat e grave;
- 21 për qind e kosovarëve pajtohen se “ndonjëherë është në rregull që burri ta godas gruan”;
- 53 për qind mendojnë se “në qoftë se burri është i papunë, dhuna edhe mund të ndodhë ndonjëherë”;

⁶⁴ Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytimit” financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim, 2015 (autorë: N. Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I. Banjska, A. Berisha, D. Morina) fq 47-49

⁶⁵ Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytimit” financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim, 2015 (autorë: N. Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I. Banjska, A. Berisha, D. Morina)

- 24.6 për qind besojnë se “marrëdhënia seksuale nuk mund të konsiderohet dhunë nëse ajo ndodh midis dy të rriturve të cilët janë të martuar”.
- 45.8 për qind nuk e konsiderojnë formë të dhunës “kontrollin mbi personin se ku mund të shkojë e ku jo”;
- 33.9 për qind mendojnë se është “e natyrshme që dhuna në familje ndodh kur dikush pi alkool”;

Raportimi i rasteve të dhunës në familje⁶⁶. Tendenca e raportimit të ulët, të rasteve të dhunës në familje, njihet në mbarë botën – kurse edhe në Kosovë ndeshet e njëjta situatë. Megjithatë, nga studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave, në Kosovë evidentohet se ka një tendencë për rritjen e numrit të raportimeve që i atribuohet përmirësimit të vetëdijësimit rreth të drejtave dhe si të raportohet, veçanërisht në mesin e grave, përmirësimit të besimit në institucione, në veçanti në polici dhe përmirësimit në masat mbrojtëse, në dispozicion, për personat që kishin përjetuar dhunë. Tabela në vijim ilustron numrin e rasteve të dhunës në familje, të trajtuara nga institucione të ndryshme, për periudhën kohore që ka marrë në shqyrtim ky studim:

Viti	Policia e Kosovës	Prokuroria	KGJK/Procedura e Krimeve	ZMNV	MPMS (strehimi)	Zyrat e Ndhmës Juridike	QPS
2010	944		N/A	627	229	76.5	229
2011	1046	524	N/A	739	267	76.5	226
2012	1026	736	596	868	241	60	
2013	1087	4290	330	892	268	17	
2014	1179	6036	196	391	281	23	
2015	460 (qershor)		159			5	

Kryesit e dhunës në familje⁶⁷ - Ndër të anketuarit, të cilët në jetën e tyre, kishin përjetuar dhunë në familje, shumica duket se kanë pësuar dhunë kryesisht nga nënat dhe etërit e tyre. Për gratë kryesit, më të shpeshtë të dhunës ishin partnerët e tyre, përkatësisht burrat. Vetëm tre burra thanë se ata kanë përjetuar dhunë nga gratë e tyre. Vëllezërit, vjehërrit dhe vjehrrat ishin kryesit e tjerë, më së shpeshti të përmendur, të dhunës. Disa të anketuar gjithashtu përmendën kunetërit e tyre, xhaxhallarët, motrat, bijtë, gjyshet, nuset, kunatat, kushërinjtë, gjyshin dhe vajzën.

⁶⁶ Ibid

⁶⁷ Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytetime” financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim, 2015 (autorë: N. Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A.Berisha, D.Morina), fq 45

1.5. REZULTATET NGA ANALIZA SWOT E KRYER GJATË PROCESIT TË HARTIMIT TË STRATEGJISË

S (PIKAT E FORTA)	W (PIKAT E DOBËTA)
<ul style="list-style-type: none"> • Kuadri ligjor ndërkombëtar dhe ai kombëtar, si dhe kuadri institucional, i përmirësuar • Përpjekjet e vazhdueshme të shoqërisë civile për trajtimin e fenomenit • Mbështetja nga Koordinatori Nacional kundër Dhunës në Familje • Praktika pozitive në organizimin e fushatave vetëdijësuese • Profesionistë të trajnuar dhe më të përgatitur për të menaxhuar rastet e dhunës në familje • Ekzistenca e shërbimeve të domosdoshme 	<ul style="list-style-type: none"> • Mungesa e zbatimit të legjislacionit ekzistues • Mungesa e mekanizmave koordinues (ose mungesa e efikasitetit së tyre) • Mungesa e një baze të dhënash të konsoliduara në lidhje me rastet e dhunës në familje • Koordinim i dobët ndërinstitucional • Praktika jo të mira në ndarjen e informacionit apo në qasjen në informacion • Shoqëria karakterizohet më së shumti nga një mentalitet patriarkal – shumë stereotipe gjinore vijnë të përcillen përmes medias • Institucionet marrin angazhime por nuk i zbatojnë në praktikë • Mungesa e modeleve që i inkurajojnë djemtë dhe burrat të ndërmarrin veprime kundër dhunës në familje • Mungesa e programeve të veçanta për fuqizimin e grave • Mungesa e disa shërbimeve të specializuara, apo sipas standardeve, për trajtimin e rasteve të dhunës në familje • Mos aplikimi i buxhetimit gjinor
O (MUNDËSITË)	T (RREZIQET)
<ul style="list-style-type: none"> • Vënia në funksion e një sistemi të centralizuar, të mbledhjes së të dhënave, e përmirëson ndarjen e informacionit dhe koordinimin. • Komunikimi – si një mënyrë për zhvillim dhe ndryshim në të gjitha nivelet (media mund të luajë një rol shumë të rëndësishëm) • Qasja në fonde dhe ekzistenca e një grupi ekspertësh dhe profesionistësh • Përpjekje të vazhdueshme për përditësimin dhe hartimin e politikave dhe planeve të veprimit në mbrojtje nga dhuna në familje (në nivel qendror dhe lokal) • Mbështetja e vazhdueshme nga donatorët dhe organizatat ndërkombëtare që veprojnë në Kosovë 	<ul style="list-style-type: none"> • Mungesa e përgjegjësisë dhe llogaridhënies • Zotërimi në nivel lokal • Mungesa e institucioneve përkatëse në përputhje me kontekstin e përgjithshëm të zhvillimit të Kosovës • Varësia nga donatorët • Minimizimi i ekzistencës së fenomenit nga ana e institucioneve, si pasojë e ndikimit të mentalitetit • Korrupsioni/nepotizmi në institucione

1.6. SFIDAT KRYESORE DHE MËNYRAT E TRAJTIMIT TË TYRE GJATË PESË VJEÇARIT NË VIJIM (2016 – 2020)

Raporti mbi Vlerësimin e Programit Kombëtar të Kosovës kundër Dhunës në Familje 2011 - 2014, Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytetime!”, Raporti i përgatitur nga Departamenti i Drejtësisë së ShBA “Vlerësimi i reagimit të sistemit të drejtësisë dhe zbatuesve të ligjit: Programi i Kosovës kundër Dhunës në Familje dhe Planit i Veprimit 2011-2014”⁶⁸, analizat e kryera gjatë procesit të hartimit të kësaj strategjie, etj, evidentojnë shumë pika të përbashkëta, kur flitet për sfidat me të cilat duhet të përballlet, gjatë pesë vjeçarit në vijim, Qeveria e Kosovës dhe të gjitha palët pjesëmarrëse dhe bashkëpunëtorët e angazhuar në veprime kundër dhunës në familje.

Kështu sipas Raportit mbi Vlerësimin e Programit Kombëtar të Kosovës kundër Dhunës në Familje 2011 – 2014, radhiten disa nga sfidat kryesore:

a) Çështjet kritike në kuptimin dhe zbatimin e kornizës ligjore

- Niveli i njohurive dhe zbatimi nga gjykatësit, prokurorët dhe juristët, i konventave ndërkombëtare, është i kufizuar;
- Ekziston përdorim i kufizuar i masave të dhëna me urdhëra mbrojtës siç parashihet me rregulloren për mbrojtje ndaj dhunës në familje;
- Masat e dhëna me urdhëra mbrojtës në gjykata janë të arsyetuara dobët;
- Institucionet kosovare i kushtojnë vëmendje të kufizuar zbatimit të urdhërave për mbrojtje;
- Ekzistojnë kapacitete të kufizuara profesionale për trajtimin e rasteve të dhunës në familje;
- Në përgjithësi ekziston besim i kufizuar i qytetarëve në sistemin gjyqësor;
- Aktet e dhunës në familje kundër fëmijëve, të moshuarve dhe personave me aftësi të kufizuar mbesin jo të raportuara sa duhet.

b) Çështjet kritike në funksionimin e mekanizmave institucional

- Kosova nuk e ka infrastrukturën e nevojshme për të mbrojtur dhe përkrahur gratë, fëmijët apo anëtarët e tjerë të familjes që pësojnë dhunë.
- Koordinimi dhe bashkëpunimi i dobët ndërmjet Agjencisë për Barazi Gjinore dhe Zyrarëve të Barazisë Gjinore në komuna;
- Mungesa e burimeve njerëzore dhe kapaciteteve profesionale për të parandaluar dhe ofruar shërbime për viktimat e dhunës në familje;
- Institucionet e rëndësishme për zbatim të ligjit nuk e konsiderojnë si prioritet dhunën në familje;
- Qendrat për Punë Sociale, edhe pse të mandatuara për të ofruar ndihmë dhe përkrahje për viktimat, shpesh janë pasive në ofrimin e ndihmës për rastet e dhunës në familje.

---

⁶⁸ Amy Litwin, prokurore dhe ish-Mbrojtëse e Viktimave, kryesuese e Byrosë për Dhunë në Familje të Zyrës së Prokurorisë së Qarkut të Bronksit në Nju Jork, ShBA.

Ndërsa sipas Raportit të Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës⁶⁹ - në përgjithësi duket se në Kosovë, që nga viti 2008, është përmirësuar reagimi i institucioneve ndaj dhunës në familje. Zyrtarët e policisë në veçanti janë më të trajnuar dhe kanë përgjegjësi për detyrat e tyre. Përmirësim i rëndësishëm është bërë edhe në gjykatat themelore, që tashmë kanë gjyqtarët, e gjykatave civile, të specializuar për rastet e dhunës në familje. Megjithatë në lidhje me përgjigjen institucionale hulumtimi i kryer nga Rrjeti i Grupeve të Grave të Kosovës, evidenton një sërë sfidash:

- Shërbime joadekuade për personat që kanë vuajtur nga dhuna, duke përfshirë strehimoret e qëndrueshme financiarisht, shërbimet për rehabilitim, këshillimet cilësore psikologjike dhe vendbanimet për të shkuar pas strehimores. Ende mbetet koordinim i dobët ndërmjet institucioneve për mbështetjen e personave që kanë përjetuar dhunë në familje;
- Shërbimet e këshillimit dhe programet e trajtimit të pamjaftueshme për kryesit e dhunës;
- Disa persona, megjithëse jo të gjithë, nuk janë të trajnuar në mënyrë adekuade në kuadër të institucioneve, veçanërisht lidhur me përgjegjësitë ligjore, rëndësinë e konfidencialitetit dhe qasjen e duhur për të punuar me personat që vuajnë nga trauma e dhunës në familje;
- Disa përfaqësues të institucioneve pa dijeni “fajësojnë viktimën” për krimet e kryera ndaj tyre;
- Disa gjithashtu mundohen “të pajtojnë” familjet, gjë e cila nuk është pjesë e përgjegjësive të shumicës së institucioneve sepse mund të kufizojë përgjegjësitë e tyre për të siguruar mbrojtje apo drejtësi;
- Burimet e pamjaftueshme në disa institucione duke përfshirë burimet njerëzore, hapësirën dhe furnizimet;
- Konsolidimi dhe raportimi i dobët mbi statistikën, që kanë të bëjnë me rastet e dhunës në familje, duke përfshirë edhe çështjet penale veçanërisht nga gjykatat dhe institucionet shëndetësore, të cilat ende nuk kanë dosje të mjaftueshme të digjitalizuara për të lejuar monitorimin e tendencave dhe trendeve.

Bazuar në të dhënat e mësipërme në Planin Kombëtar të Veprimit të kësaj strategjie, për periudhën kohore 2016 – 2020, janë propozuar veprime konkrete për të bërë të mundur trajtimin e sfidave të lartpërmendura. Sugjerimet e dhëna në vijim ndërlidhen edhe me katër objektivat kryesore të Strategjisë si dhe qëllimet dhe objektivat specifike të renditura në secilën prej tyre (siç paraqiten të detajizuara në kapitullin 2). Gjithashtu këto sugjerime cekin edhe aspekte të tjera të rëndësishme, të domosdoshme për të bërë të mundur zbatimin e Strategjisë, siç janë masat e lidhura me buxhetin dhe alokimin e burimeve të mjaftueshme të nevojshme, koordinimin e veprimeve, si dhe monitorimin dhe vlerësimin e ndërhyrjeve të parashikuara përmes një procesi të rregullt dhe periodik, për të cilin gjithashtu duhet të dedikohen burimet e nevojshme financiare dhe njerëzore. Më konkretisht sugjerohet si vijon:

---

⁶⁹ Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytetime” financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim, 2015 (autorë: N. Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I. Banjska, A. Berisha, D. Morina)

✚ **KORNIZA LIGJORE.** Të punohet për të bërë një harmonizim të legjislacionit kombëtar me dokumentet më të rëndësishme ndërkombëtare. Kjo nënkupton të krijohet një grup punues për të harmonizuar legjislacionin, në përputhje me studimet e bëra deri më tani ku janë evidentuar boshllëqet, dhe për të propozuar një sërë masash të kapërcimit të tyre, me qëllim të sigurimit të një mbrojtje adekuate për viktimat e dhunës në familje, trajtimit të rasteve me prioritet dhe duke vendosur nevojat e viktimave në qendër, marrjen e masave të menjëhershme për ofrimin e informacionit dhe shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese për to, vendosjen e kryesve përpara përgjegjësisë dhe trajtimin e tyre për rehabilitim si dhe përcaktimin dhe alokimin e burimeve të nevojshme financiare, njerëzore dhe infrastrukturore për të përmbushur, sa më sipër, por edhe për të siguruar trajtim me zyrtarë të kualifikuar të cilët në këtë drejtim i njohin dhe i zbatojnë, me seriozitet, standardet e përmirësuar të çdo shërbimi. Kjo do të mundësonte njëkohësisht edhe informimin edhe ngritjen e vetëdijësisë të mbarë shoqërisë për të mos e toleruar dhunën në familje. Masat në drejtim të përmirësimit të kornizës ligjore do të ishte mirë të përcaktoheshin pikërisht nga ky grup punues, bazuar në studimet ekzistuese të cilat kanë dhënë një orientim në lidhje me drejtimet se ku duhet të fokusohet puna për përmirësimin e këtij kuadri ligjor kombëtar. Kështu, studimi i RrGGK-së sugjeron se do të duhet të ndryshohet Ligji për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, Ligji i Familjes dhe Kodi Penal, në pajtim me nenin 48 të Konventës së Këshillit të Evropës. Po në këtë studim por edhe në të tjerë të realizuar, këto dy vitet e fundit, evidentohet qartësisht nevoja që të fillojë hartimi i amandamenteve në Kodin Penal ku dhuna në familje të përcaktohet si vepër penale - duke u mbështetur në mënyrë të veçantë në rekomandimet e Konventës së Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës kundër Grave dhe Dhunës në Familje. Kjo konventë u kërkon shteteve të ofrojnë kujdes të duhur dhe të ndërmarrin masat e nevojshme ligjore për “të siguruar hetim dhe ndjekje penale efektive për veprat penale.” Në ndryshimet që do përgatiten, për Ligjin për Mbrojtje nga Dhuna në Familje, të shtohet edhe përfshirja e roleve dhe përgjegjësisë të secilës agjenci që lidhet me masat e rehabilitimit dhe të riintegrit, si dhe të përcaktohen qartë procedurat që mbeten të paqarta, në veçanti lidhur me qëllimin e ligjit, synimin e tij dhe aktet nënligjore. Kjo do të siguronte hetime, ndjekje penale dhe kompensim efektiv dhe efikas për viktimat e dhunës në familje. Të sigurohet që ligji ofron një mjet efektiv ligjor në rastet kur ende ekzistojnë kushtet për dhënien e urdhërave për mbrojtje. Kufizimet aktuale të ligjit, lidhur me zgjatjen e urdhërave për mbrojtje, pa ofrimin e masave alternative, në rastet kur vazhdojnë kushtet, përbëjnë shkelje të të drejtave të viktimave të dhunës në familje për mjet efektiv ligjor dhe mbrojtje nga ana e shtetit kundër akteve të dhunës në familje. Duke marrë parasysh rrethanat, kufizimi kohor prej 24 muajsh për urdhrat për mbrojtje, i cili përcaktohet me ligj, do të duhet të ofrojë një numër të pakufizuar të zgjatjeve. Në kuadër të ndryshimeve legjislative do të duhej paraparë edhe definimi i shumë aspekteve procedurale, për trajtimin e këtyre rasteve, bazuar në specifikat e dhunës në familje. Duke patur parasysh se një numër i qytetarëve të Kosovës jetojnë dhe veprojnë jashtë vendit dhe me qëllimin për të lehtësuar qasjen e viktimave të dhunës në familje, të cilat mund të kenë një urdhër mbrojtës valid të shqiptuar nga autoritetet e vendeve tjera, të

përcaktohet përmes legjislacionit procedura për njohjen e atyre urdhërave mbrojtës edhe në Kosovë në pajtim edhe me legjislacionin e Bashkimit Evropian.⁷⁰

✚ **MEKANZIMAT INSTITUCIONALË DHE KOORDINIMI.** Të sigurohet koordinim më i mirë mes gjithë palëve pjesëmarrëse të përfshira, në nivel qendror dhe lokal, duke përcaktuar qartësisht detyrat dhe përgjegjësitë e gjithësecilit si dhe duke dedikuar burime të mjaftueshme financiare, njerëzore dhe infrastrukturore në funksion të përmirësimit të koordinimit. Takimet e Grupit Ndërmintor për Mbrojtje nga Dhuna në Familje duhet të organizohen në mënyrë të rregullt dhe me qëllime dhe tematika të mirëpërcaktuara paraprakisht. Në nivel lokal, komunat duhet të ndërmarrin më shumë nisma dhe përgjegjësi për të përmirësuar efektivitetin e mekanizmave koordinues të ngritur, si dhe për t'i shtrirë këta mekanzima në mbarë vendin. Të rritet llogaridhënia dhe monitorimi i punës së këtyre mekanizmave koordinues. Të identifikohen veprimet për sigurimin që përgjegjësitë kombëtare të zbatohen dhe institucionalizohen në nivel komunal, duke përmirësuar hallkat midis institucioneve në nivel qendror me ato të nivelit lokal. Kur bëhet fjalë për menaxhimin e rastit të përfshihet përcjellja e rrjedhës së rasteve nëpër institucione, mbledhja dhe raportimi i të dhënave statistikore të ndara sipas gjinisë, moshës, etniciteteve, shtrirjes gjeografike, llojit të dhunës në familje të ushtruar, etj., në pajtim me Ligjin për Barazi Gjinore.

✚ **FUQIZIMI I KAPACITETEVE TË PROFESIONISTËVE.** Të sigurohet që të gjithë zyrtarët përgjegjës, përfshirë zyrtarët komunal dhe zyrtarët për barazi gjinore, të marrin trajnim të mjaftueshëm për traumën, identifikimin e shenjave të dhunës në familje, qasjen e duhur për ndihmesën për viktimat e dhunës në familje, si dhe konfidencialitetin. Donatorët dhe palët e tjera pjesëmarrëse, që kërkojnë të financojnë ofrimin e këtyre trajnimeve, duhet të koordinohen dhe të sigurojnë që këto trajnime të institucionalizohen në institucionet e Kosovës (p.sh. përmes IKAP-it, KGjK-së, dhe AKSP-së) me qëllim që ato të jenë të vetqëndrueshme dhe jo thjesht *ad hoc*. Të përfshihen në trajnimin e detyrueshëm të gjithë zyrtarët e policisë për informata të mëtejshme për dhunën në familje, për mënyrën e identifikimit të shenjave të traumës dhe për komunikimin me personat që kanë përjetuar traumë si rezultat i dhunës në familje. Trajnimi do të duhet ti trajtojë edhe keqkuptimet lidhur me paragjykimin dhe fajësimin e viktimave si dhe pajtimin familjar. Të sigurohet që personeli i strehimoreve të ketë përfunduar me sukses trajnimin profesional për traumën, këshillimin psiko-social të të mbijetuarave të traumës, si dhe për qasjen. Të sigurohet që të gjithë punonjësit e licencuar për të ndihmuar personat që kanë vuajtur nga dhuna në familje, duke përfshirë punonjësit dhe personelin e strehimoreve, ta kenë përfunduar me sukses trajnimin profesional për intervistimin, traumën, këshillimin e të mbijetuarave nga trauma, këshillimin për rehabilitimin, qasjen, këshillimin e kryesve të dhunës dhe bashkëpunimin me palët e tjera pjesëmarrëse në pajtim me PSV-të. Punonjësit e strehimoreve duhet të

⁷⁰ Rregullorja (EU) nr. 606/2013 e Parlamentit dhe Këshillit të Evropës, 12 qershor 2013, mbi njohjen reciproke të masave të mbrojtjes në çështjet civile (OJ L 181 of 29.6.2013), sipas të cilës viktimat e dhunës (për shembull në familje) apo personat, integriteti fizik dhe/ose psikologjik apo liria e të cilëve është në rrezik dhe që përfitojnë nga një masë mbrojtjeje e marrë në një vend të Bashkimit Evropian, përfitojnë të njëjtin nivel mbrojtjeje në një tjetër shtet të Bashkimit Evropian ku ata mund të zhvendosen apo udhëtojnë.

marrin trajnime të specializuara edhe për trajtimin e rasteve dhunës në familje për personat LGBT, personat me aftësi të kufizuara si edhe për trajtimin e personave që kanë pësuar dhunë - djem dhe burra. Të sigurohet trajnim i detyruar për të gjithë profesionistët e shëndetit (në formën e kualifikimeve duke përfshirë edhe klinikat private) lidhur me identifikimin e shenjave të dhunës, evidentimin e rasteve në raportet mjekësore të cilat duhet t'iu dërgohen gjykatave në rast se kërkohen prej tyre, trajtimin e rasteve, referimin, komunikimin me personat që kanë përjetuar dhunë, si dhe respektimin e konfidencialitetit. Po në kuadër të formimit profesional të punonjësve të shëndetësisë, Ministria e Shëndetësisë mund të marrë masa që informacioni mbi dhunën në familje të përfshihet edhe në planprogramin e Fakultetit të Mjeksisë. Të sigurohet trajnim për të gjithë edukatorët, mësimdhënësit, psikologët dhe pedagogët e shkollave për rolet gjinore, identifikimin e shenjave të dhunës, rolin e tyre në parandalimin e dhunës në familje, përgjegjësitë ligjore në rastet e dhunës kundër fëmijëve, referimet, konfidencialitetin dhe mënyrën e komunikimit me viktimat e dhunës. Të sigurohen dhe të ofrohen trajnime të avancuara për kuadrot e gjyqtarëve të gjykatave penale, të cilët specializohen për trajtimin e rasteve të dhunës në familje. Të sigurohet trajnimi i prokurorëve dhe i gjithë profesionistëve në lidhje me rastet e dhunës në familje.

 OFRIMI I SHËRBIMEVE TË SPECIALIZUARA. Të merren masa për fuqizimin e shërbimeve ekzistuese dhe ngritjen e shërbimeve të reja të specializuara në mbarë territorin e Kosovës, zbatimin e standardeve në përputhje me dokumentat kombëtare dhe ato ndërkombëtare, si dhe ofrimin e informacionit mbi ekzistencën e këtyre shërbimeve. Të plotësohen detyrimet për ngritjen e linjave kombëtare të ndihmës (të sigurohet që numri i posaçëm për rastet e dhunës në familje të mbahet i disponueshëm 24 orë në ditë, në përputhje me Ligjin për Mbrojtje nga Dhuna në Familje si dhe që personeli të ketë kapacitet profesional gjuhësor që të ofrojë shërbime edhe për komunitetet joshqiptare), ofrimin e shërbimeve të specializuara për rastet e dhunës seksuale, plotësimin e standardeve dhe kërkesave në lidhje me strehimin, etj. Të vendoset fokusi te rehabilitimi dhe riintegrimi, duke përfshirë hapat konkretë për institucionalizimin e përhershëm të trajtimit rehabilitues për kryesit e veprës; këshillimit familjar, duke përfshirë atë për traumë; këshillimit psikologjik të përballueshëm nga ana ekonomike dhe të kualifikuar për personat që kanë pësuar dhunë në familje. Të trajtohen sfidat specifike me të cilat përballen njerëzit në veri të Kosovës, duke përfshirë strehimoret, shërbimet dhe koordinimin. Kryesve të dhunës t'u vihet në dispozicion trajtimi. Të përmirësohet dhe përforcohet angazhimi për banim social për viktimat e dhunës në familje përfshirë amandamentimin e koncept dokumentit për banim social duke përfshirë kategorinë e viktimave të dhunës në familje dhe duke siguruar që çdo komunë të marrë një numër specifik të banesave, që janë të disponueshme, për një kohë specifike për secilin rast, brenda kuadrit të një programi më të qartë të rehabilitimit për personat që largohen nga strehimoret.

✚ **INFORMIMI, VETËDIJËSIMI, EDUKIMI DHE ARSIMIMI.** Të përdoren fushatat sensibilizuese për edukimin e qytetarëve për të drejtat dhe obligimet e tyre, si dhe se ku mund ta raportojnë dhunën duke përfshirë edhe raportimin në institucione të ndryshme. Të krijohet një plan publik gjithëpërfshirës më i konsoliduar, ku të përfshihen palë të ndryshme pjesëmarrëse, me mesazhe të përbashkëta dhe të drejtuara kah grupet e synuara. Të sigurohet një qasje më e koordinuar mes palëve të ndryshme pjesëmarrëse për rritjen e sensibilizimit, në drejtim të shpenzimit më efikas dhe efektiv të burimeve. Të organizohet një fushatë për promovimin e shërbimeve të këshillimit psikologjik dhe për arsyet se pse këto janë të mira për gjithë shoqërinë, në drejtim të trajtimit të pengesave kulturore me të cilat përballen njerëzit që kërkojnë këshillim psikologjik. Të merren të gjitha masat për përmirësimin e perceptimit të shoqërisë ndaj fenomenit të dhunës në familje dhe trajtimit të tij me “zero tolerancë”, duke nxitur mbështetjen e viktimave dhe vënien e kryesve përpara përgjegjësisë. Të përfshihen në planprogramet mësimore informata të përditësuara lidhur me rolet gjinore, socializimin, parandalimin e stereotipeve gjinor dhe dhunën në familje.

✚ **BUXHETIMI.** Të sigurohet alokimi i mjeteve buxhetore të mjaftueshme vjetore nga Qeveria e Kosovës për mbështetjen e zbatimit të kësaj strategjie dhe aktiviteteve të përcaktuara në Planin e Veprimit si dhe të të gjitha veprimeve të tjera në funksion të reduktimit të dhunës në familje. Të alokohet një buxhet për një pozitë të përhershme të nëpunësit civil në Zyrën e Koordinatorit Nacional, i cili do të jetë përgjegjës për monitorimin e avancimit në zbatimin e Strategjisë së re Kombëtare dhe Planit të saj të Veprimit 2016 -2020, si dhe për mbledhjen dhe konsolidimin e të dhënave që lidhen me treguesit e monitorimit të zbatimit të këtij plani. Të caktohen financime për fondin e kompensimit për viktimat, në pajtim me Ligjin për Kompensimin e Viktimave të Krimit, të sigurohet që gjyqtarët të jenë të informuar për të dhe të monitorohet zbatimi i tij. Këtu përfshihet ndjekja e numrit të llojeve të ndryshme të rasteve, duke përfshirë rastet që kanë të bëjnë me krime brenda familjes ku jepet kompensimi dhe sasia e dhënë e tij. Të bëhen kërkesa për buxhet të mjaftueshëm, për të siguruar që të gjitha stacionet e policisë të kenë hapësirë të mjaftueshme, për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe që NjHDhF-të të pajisen plotësisht dhe të plotësohen me personel me qëllim kryerjen e detyrave të tyre. Plotësimi me personel do të duhet të sigurojë që të gjitha NjHDhF-të, në çdo kohë, të kenë në dispozicion zyrtarë (gra) për t'u përgjigjur rasteve të dhunës në familje. MPMS-ja të caktojë një buxhet të përhershëm për strehimoret, i cili duhet të jetë i mjaftueshëm që ato të mbulojnë të gjitha shpenzimet duke përfshirë këshillimin dhe përkujdesjen për viktimat e dhunës. Të alokohen burime nga buxheti komunal për të financuar strehimoret dhe strehimin social. Të alokohen financime të mjaftueshme me qëllim që kudo në Kosovë të vihen në dispozicion të plotë shërbime këshillimore psikologjike për të mbijetuarat, kryesit e veprës dhe familjet duke përfshirë këtu edhe fëmijët. Të sigurohet që psikologët dhe psikiatrët e punësuar të jenë të trajnuar plotësisht për këshillimin në rastet e traumave dhe dhunës në familje. Infrastruktura e zhvilluar duhet të sigurojë disponueshmërinë e këshillimit edhe pasi marrësit e shërbimit të largohen

nga spitalet. Të sigurohet që të caktohen burime të mjaftueshme qeveritare për funksionimin e Zyrave për Ndihmë Juridike.

KAPITULLI 2:

VIZIONI, MISIONI, PRIORITETET STRATEGJIKE, OBJEKTIVAT SPECIFIKE DHE REZULTATET E PRITURA

Vizioni i Strategjisë, i perceptuar si drejtim orientues për përpjekjet jo vetëm të Qeverisë së Kosovës por edhe mbarë shoqërisë drejt zvogëlimit të fenomenit të dhunës në familje, shkon përtej kohëzgjatjes së kësaj strategjie dhe sigurisht udhëheq zbatimin e saj. Jetojmë në një shoqëri të prekur nga dhuna dhe diskriminimi ku pavarësisht punës dhe përpjekjeve të përbashkëta institucionale, për të sfiduar mentalitetin, paragjykimet dhe modelet që ushqejnë sjelljet e dhunshme, ka ende shumë për të bërë. Ndaj të gjithë duhet të bashkohemi dhe kontribuojmë për promovimin e mundësive të barabarta, respektimin e dinjitetit njerëzor pavarësisht çdo veçorie individuale, ofrimin e njohurive, informacionit dhe të shërbimeve cilësore, mbrojtjes dhe garantimit të të drejtave, lirisë, paqes dhe sigurisë për të gjithë individët, grupet e komunitetet që e përbëjnë, duke shmangur çdo formë dhune dhe diskriminimi.

Njëzëri shprehim dëshirën që shoqëria në Kosovë të karakterizohet nga drejtësia, avancimi drejt barazisë dhe zvogëlimi i incidenteve të dhunës në familje. Ne duam të jetojmë në një shoqëri që respekton dhe përmbush të drejtat njerëzore të të gjithë individëve të saj, pa asnjë dallim, që nuk toleron por ndëshkon çdo lloj forme të dhunës në familje dhe që mbron e avancoon parimet e barazisë dhe të mosdiskriminimit.

Pra, vizioni i Strategjisë Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje 2016-2020 është:

“Një shoqëri që iu siguron të gjithë shtetasve të saj, të rritur dhe fëmijë, të jetojnë pa frikën apo kërcënimin e dhunës në familje, që mbron viktimat, vendos kryesit përpara përgjegjësisë dhe zvogëlon tolerancën e publikut ndaj veprimeve të dhunshme në familje”.

Në mbështetje të këtij vizioni, për t’u dhënë formë angazhimeve konkrete për një periudhë kohore të paktën pesë vjeçare, është formuluar edhe misioni i strategjisë:

Deri në vitin 2020, Qeveria e Kosovës së bashku me institucionet dhe palët pjesëmarrëse përgjegjës në nivel qendror dhe lokal, do të:

- trajtojnë me prioritet të gjitha rastet e dhunës në familje;
- sigurojnë qasje në shërbime cilësore të integruara;
- garantojnë drejtësi dhe përgjegjësi për personat e dëmtuar;
- sigurojnë rehabilitim dhe riintegrim të viktimave/të mbijetuarave të dhunës në familje;
- rrisin vetëdijësimin e mbarë shoqërisë për t’i thënë NDAL dhunës në familje.

Zbatimi i strategjisë kombëtare ka për qëllim të konsolidojë bashkëveprimin mes palëve pjesëmarrëse duke (i) fuqizuar mekanizmat institucionalë ekzistues dhe themeluar mekanizma të rinj institucionalë për reagim të shpejtë ndaj rasteve të dhunës në familje; (ii) koordinuar veprimet dhe siguruar qëndrueshmëri financiare për të parandaluar, mbrojtur, trajtuar, rehabilituar dhe riintegruar viktimat, të cilave duhet t'u jepet mundësia të jetojnë të barabartë dhe me dinjitet si të gjithë antarët e tjerë të shoqërisë; (iii) duke marrë masat adekuate për ndëshkimin (vënien përpara përgjegjësisë) dhe rehabilitimin e vazhdueshëm të kryesve të dhunës; si dhe duke (iv) organizuar aktivitete informuese dhe fushata vetëdijësuese për angazhimin e mbarë shoqërisë kundër dhunës në familje.

Në respektim të prioriteteve të Qeverisë së Kosovës, legjislacionit vendor dhe detyrimeve ndërkombëtare, si dhe bazuar në deklaratat e vizionit dhe misionit të paraqitura më sipër, kjo strategji përbëhet nga katër shtylla kryesore, të përkthyer në katër qëllime strategjike, të zbërthyer më tej në objektiva dhe aktivitete të veçanta. Të katër këto qëllime strategjike qëndrojnë në linjë si me qëllimet strategjike të formuluar në Programin e mëparshëm të Kosovës kundër Dhunës në Familje (2010-2014), ashtu edhe me objektivat kryesore të dokumenteve më të fundit ndërkombëtare, ku mund të përmendim p.sh. Konventën e Këshillit të Evropës për Parandalimin dhe Luftimin e Dhunës ndaj Grave dhe Vajzave dhe Dhunës në Familje. Përzgjedhja e tyre nuk është aspak e rastësishme por përkon me ciklin e veprimeve dhe shërbimeve që duhet të planifikohen, buxhetohen, ofrohen, monitorohen, vlerësohen dhe riorganizohen vit pas viti, në përshtatje me situatën e vendit, për zbatimin me sukses të kësaj strategjie dhe përmbushjen e qëllimit të saj.

Objektivi strategjik 1: PARANDALIMI DHE VETËDIJËSIMI

Qëllimi :

Të zvogëlohen, deri në vitin 2020, qëndrimet paragjyquese dhe sjelljet që e mbështesin dhunën në familje, nëpërmjet informimit, edukimit, arsimimit dhe vetëdijesimit të vazhdueshëm të profesionistëve, komuniteteve dhe mbarë shoqërisë.

Objektivat specifike:

- 1.1. Ngritja e kapaciteteve profesionale, të profesionistëve, që ofrojnë shërbimet bazë (si: punonjës të policisë, prokurorë, mësues, edukatorë, mjekë dhe profesionistë të tjerë shëndetësorë, psikologë, punonjës social, mbrojtës të viktimave, etj), për parandalimin e dhunës në familje.
- 1.2. Inkurajimi i viktimave për lajmërimin e rasteve të dhunës në familje dhe rritja e besimit të tyre tek institucionet përkatëse.
- 1.3. Rritja e vetëdijesimit të shoqërisë për të mos pranuar dhe për të mos toleruar ushtrimin e dhunës në familje.

Rezultatet e pritura deri në fund të vitit 2020:

1.1.a. Profesionistët e shërbimeve bazë (të tillë si: punonjës të policisë, prokurorisë, mësues, edukatorë, mjekë e profesionistë të tjerë shëndetësorë, psikologë, punëtorë social, mbrojtës të viktimave, etj), të aftësuar ti identifikojnë dhe ti trajtojnë profesionalisht dhe pa paragjykime rastet e dhunës në familje.

1.2.a. Më shumë viktime, të dhunës në familje, dhe anëtarë të shoqërisë të inkurajohen që të besojnë tek institucionet përkatëse, dhe si rezultat më shumë raste të dhunës në familje të jenë raportuara/lajmëruara.

1.3.a. Një përqindje më e madhe e vetëdijesuar e shoqërisë, për format e ndryshme të sjelljes së dhunshme, dhe e cila beson se dhuna në familje është e patolerueshme.

Treguesit në nivel objektivash:

1.1.a.1. Rritja me 50 për qind, deri në vitin 2020, e numrit të profesionistëve të shërbimeve bazë ⁷¹ të trajnuar, të cilët vlerësohen ⁷² për trajtimin me profesionalizëm të rasteve të dhunës në familje.

1.2.a.1. Rritja me të paktën 10 për qind,⁷³ deri në vitin 2020, e numrit të lajmërimeve të rasteve të dhunës në familje, si rezultat i rritjes së besimit të individëve tek institucionet përgjegjëse që ofrojnë mbrojtje dhe trajtim të këtyre rasteve.

1.3.a.1. Rritja me të paktën 20 për qind, deri në vitin 2020, e numrit të individëve të shoqërisë të vetëdijesuar, për format e ndryshme të dhunës, të cilët besojnë se dhuna në familje është e patolerueshme.

Objektivi strategjik 2: MBROJTJA DHE KOORDINIMI

Qëllimi:

Të sigurojmë, deri në vitin 2020, mekanizma institucionalë gjithëpërfshirës dhe efikas, për reagim të shpejtë ndaj rasteve të dhunës në familje, si dhe bashkëpunim të përgjegjshëm ndërinstucional, mes palëve të pjesëmarrëse, në nivel qendror dhe lokal, për mbrojtjen dhe menaxhimin e këtyre rasteve.

Objektivat specifike:

2.1. Avancimi i politikave gjithëpërfshirëse në kuadër të mbrojtjes së viktimave të dhunës në familje.

2.2. Përmirësimi i funksionalizimit të mekanizmave koordinues institucionalë ekzistues në nivel lokal si dhe ngritja e tyre në komunat ku mungojnë.

⁷¹ Me profesionistë të shërbimeve bazë nënkuptohen të gjithë profesionistët që janë specifikuar, si tek përshkrimi i rezultatit të pritur, ashtu edhe të detajuar më tej tek aktivitetet.

⁷² Vlerësimi i profesionalizmit të tyre është fjala kyçe në matjen e këtij treguesi, pra objektivi do të quhet i arritur nëse nga totali i profesionistëve, të trajnuar dhe certifikuar gjatë këtyre pesë viteve (2016 – 2020), **të paktën 50 për qind e tyre, deri në vitin 2020, do të vlerësohen se veprojnë me profesionalizëm në trajtimin e rasteve të DhF-së**, sipas standardeve dhe në përputhje me njohuritë e ofruara në trajnime. Theksojmë se matja, vetëm e numrit të profesionistëve të trajnuar, nuk shërben për vlerësimin e arritjes së objektivit 1.1. Institucionet zbatuese duhet të marrin masa për të krijuar mekanizmin e duhur, të vlerësimit të performancës vjetore të profesionistëve të tyre, (nëse këto mekanizma ende nuk ekzistojnë) dhe rezultatet nga ky vlerësim do të shërbejnë për të matur arritjen e objektivit në fjalë. Nëse nuk do të arrijmë të japim të dhëna të sakta, për përqindjen e profesionistëve të vlerësuar, se i trajtojnë me profesionalizëm rastet e DhF-së, për vitin 2015, atëherë bazën, për këtë tregues, do ta konsiderojmë 0 për qind dhe synimin 50 për qind në fund të vitit 2020.

⁷³ Vlerësime dhe hulumtime të ndryshme të kryera, kanë treguar se numri i lajmërimeve, për vitin 2014, i rasteve të dhunës në familje rezultojnë: 29.8 për qind për shqiptarët; 39.6 për qind për serbët dhe 36.4 për qind për grupe të tjera etnike. Nëse nuk do të zhvillohet një matje tjetër e numrit të rasteve që lajmërohen, se kanë pësuar dhunë në familje, atëherë këto përqindje mund të konsiderohen si bazë për të matur këtë tregues të sugjeruar në nivel objektiv. (treguesi 1.2.a.1)

2.3. Përmirësimi i koordinimit dhe bashkëpunimit ndërinstitucional ndërmjet nivelit qendror, lokal dhe organizatave të shoqërisë civile për mbrojtjen e viktimave përmes qartësimin të roleve, detyrave dhe përgjegjësi të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuata.

Rezultatet e pritura deri në fund të vitit 2020:

2.1.a. Më shumë politika gjithëpërfshirëse dhe standarde të avancuara, të aplikuara me përgjegjësi, për mbrojtjen dhe sigurinë e viktimave të dhunës në familje.

2.2.a. Mekanizma koordinues institucionale funksionale dhe efikas, të shtrirë në të gjithë territorin e Kosovës.

2.3.a. Më shumë shërbime ndërinstitucionale dhe të koordinuara ndërmjet nivelit qendror dhe atij lokal, për mbrojtjen e viktimave të dhunës në familje, të ngritura në mbarë Kosovën, të specializuara dhe të shumëllojshme sipas kërkesave dhe standardeve të parashikuara në legjislacionin kombëtar dhe atë ndërkombëtar.

Treguesit në nivel objektivash:

2.1.a.1. Rritja në masën 50 për qind, deri në vitin 2020, e numrit të politikave dhe standardeve të përmirësuara të aplikuara për mbrojtjen e viktimave të dhunës në familje

2.2.a.1. Rritja me të paktën 50 për qind, nga viti 2017 deri në vitin 2020, e efektivitetit dhe efijencës⁷⁴ së funksionimit të 13 Mekanizmave Koordinues ekzistues⁷⁵.

2.2.a.2 Themelimi i tetë Mekanizmave Koordinues të rinj çdo vit⁷⁶ duke filluar nga viti 2017, në komunat ku mungojnë.

2.3.a.1. Rritja me të paktën 3 për qind, duke filluar nga viti 2018, e shërbimeve ndërinstitucionale dhe të koordinuara për mbrojtjen e viktimave të DhF-së. Shërbimet duhet të jenë të shumëllojshme⁷⁷ dhe sipas standardeve⁷⁸ të kërkuara në legjislacionin kombëtar dhe atë ndërkombëtar.

Objektivi strategjik 3: LEGJISLACIONI, HETIMI DHE PROCEDIMI

Qëllimi:

Të përmirësohet, deri në vitin 2020, infrastruktura ligjore dhe të ngritet efikasiteti i trajtimit të rasteve të DhF-së, me fokus në nevojat e viktimës së dhunës në familje, si dhe të realizohet ndëshkimi adekuat i kryesit.

⁷⁴ Për të matur rritjen e efijencës duhet të bëhet një vlerësim i funksionimit të këtyre mekanizmave të ngritur (p.sh. në fund të vitit 2016), që do të shërbejë edhe si bazë për vitin 2017 dhe në vijim.

⁷⁵ Nënkuptohen të gjithë MK-të institucionale të ngritur, duke filluar që nga viti 2012, me mbështetjen e organizatave ndërkombëtare (siç janë detajuar në përshkrimin narrativ të Strategjisë)

⁷⁶ Për të arritur përbushjen e objektivit, që deri në fund të viti 2020, MK-të institucionale të jenë të themeluar edhe në komunat ku mungojnë, është përllogaritur që çdo vit, duke filluar nga viti 2017, të ngrihen 8 MK të rinj – sepse nga totali prej 38 komunash që ekzistojnë në Kosovë, 13 prej tyre tashmë i kanë MK-të, ndaj mbeten për t'u plotësuar edhe 25 komuna. Grupi punues gjithsesi ka për detyrë të saktësojë shifrat dhe objektivin e vendosur në këtë rast.

⁷⁷ Nënkupto që shërbimet duhet të jenë të qasshme dhe të disponueshme për të gjithë individët që pësojnë dhunë në familje, duke përfshirë gratë, fëmijët, të moshuarit, PAK-un, LGBT-në, etj. Po kështu një zgjerim duhet të bëhet edhe në llojshmërinë e shërbimeve (këshillim, shërbim ligjor falas, strehim, etj sipas kërkesave që specifikohen edhe në Konventën e Stambollit).

⁷⁸ Nënkupto: ofrimin e shërbimit në të gjitha gjuhët që fliten në vend, respektimin e standardeve sipas llojit të shërbimit, etj

Objektivat specifike:

- 3.1. Përmirësimi i infrastrukturës ligjore dhe i akteve të tjera për trajtimin efikas të rasteve të dhunës në familje.
- 3.2. Specializimi i hetuesve policor, punëtorëve social, mbrojtësve të viktimave, prokurorëve dhe gjyqtarëve, për procedimin me urgjencë dhe kujdes të shtuar të rasteve të dhunës në familje.
- 3.3. Qartësimi i roleve, detyrave dhe përgjegjësive të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuate për rastet e dhunës në familje.

Rezultatet e pritura deri në fund të vitit 2020:

- 3.1.a. Legjislacioni i përmirësuar dhe i harmonizuar që ndjek penalisht dhe vendos përpara përgjegjësisë kryesit e çdo forme të dhunës në familje.
- 3.2.a. Profesionistë të specializuar që reagojnë me prioritet dhe kujdes të shtuar ndaj nevojave të viktimës së dhunës në familje.
- 3.3.a. Institucione të përgjegjshme me role të qartësuara që zbatojnë me përpikmëri legjislacionin, nën frymën e tolerancës zero kundër dhunës në familje.

Treguesit në nivel objektivash:

- 3.1.a.1. Numri i ligjeve dhe akteve të tjera të amandamentuara dhe/ose të aprovuara, deri në fund të vitit 2020, për trajtimin efikas të rasteve të dhunës në familje.
- 3.1.b.1. Rritja me 10 për qind⁷⁹ çdo vit, duke filluar nga viti 2018, e numrit të kryesve të dhunës në familje të ndëshkuar penalisht, sipas parashikimit të ri të kësaj vepre në Kodin Penal të Kosovës.
- 3.2.a.1. Numri total i hetuesve policor, punëtorëve social, mbrojtësve të viktimave, prokurorëve dhe gjyqtarëve, të specializuar për procedimin me urgjencë dhe kujdes të shtuar të rasteve të dhunës në familje.
- 3.2.b.1. Rritja me 3 për qind çdo vit e fondit të buxhetit të shtetit që shkon për investime në përmirësimin e infrastrukturës dhe profilizimin e profesionistëve⁸⁰.
- 3.3.a.1. Numri i institucioneve me role, detyra dhe përgjegjësi të bashkërenduara, që punojnë nën frymën e tolerancës zero kundër dhunës në familje.
- 3.3.b.1. Rritja me 10 për qind, çdo vit, e numrit të urdhërave të mbrojtjes të zbatuar me efektivitet⁸¹.

---

⁷⁹ Duke qenë se propozimi i këtij ndryshimi ligjor ka qenë një nga pikat më të debatueshme gjatë hartimit të Strategjisë, sugjerojmë që antarët e Grupit Ndërmintor, gjatë puntorisë për kostimin e Planit të Veprimit të Strategjisë, ta vlerësojnë edhe një herë përqindjen e propozuar tek treguesit në nivel objektivash (për të gjithë treguesit në këtë nivel) për qëllimin strategjik 3. Viti 2018 është propozuar si viti për matjen e këtij treguesi, duke pasur parasysh që vetë ndryshimi ligjor do të kërkojë kohë, e ndoshta matja e tij gjatë vitit 2017 do të ishte e parakohshme, (psh nëse ky ndryshim në Kodin Penal të Kosovës nuk do ishte miratuar deri në këtë vit). Plus viti 2017 mund të shërbejë edhe si vit provë i zbatimit të këtij ndryshimi dhe të dhënat që do mblidhen në këtë vit, mund të përdoren si baseline për të matur treguesin e propozuar, nga viti 2018 e në vijim).

⁸⁰ Edhe kjo përqindje e sugjeruar duhet të rivlerësohet edhe një herë në punëtorinë e kostimit, pasi gjatë punëtorive për hartimin e Strategjisë, nuk u dha një informacion i saktë mbi përqindjen e buxhetit të shtetit që shkon për këtë qëllim.

⁸¹ Edhe kjo përqindje duhet të verifikohet sërish në punëtorinë për kostimin, pasi nuk na është vënë në dispozicion një statistikë në lidhje me nr. e urdhërave mbrojtës që zbatohen me efektivitet çdo vit. Nëse nuk ekziston, atëherë duhet të matet gjatë këtij viti (2016) dhe të dhënat të shërbejnë si baseline për vitet në vijim. Një tjetër mënyrë e shprehjes së këtij treguesi mund të jetë edhe zvogëlimi me 10 për qin, çdo vit, të numrit të shkeljeve të urdhërave mbrojtës – sërish nevojitet baseline dhe masa e përqindjes duhet të përcaktohet me Grupin Ndër-ministror gjatë punëtorisë së kostimit.

Objektivi strategjik 4: REHABILITIMI DHE RIINTEGRIMI

Qëllimi:

Të mundësohet në tërë teritorin e Kosovës, deri në vitin 2020, qasja në shërbime të reja dhe ekzistuese, efikase dhe të qëndrueshme për rehabilitimin dhe riintegrimin afatgjatë të viktimave dhe rehabilitimin e kryesve të dhunës në familje.

Objektivat specifike:

- 4.1. Ngritja e shërbimeve për rehabilitimin e viktimave të dhunës në familje dhe rritja e efektivitetit të tyre, në nivel qendror dhe komunal.
- 4.2. Ndarja e fondeve për shërbimet riintegruese afatgjata, në nivelin qeveritar, për viktimat e dhunës në familje.
- 4.3. Përdorimi i politikave të integruara për përmirësimin e shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese për viktimat e dhunës në familje.
- 4.4. Themelimi i institucioneve rehabilituese dhe këshillimoreve me programe të obligueshme për kryesit e dhunës në familje.

Rezultatet e pritura deri në fund të vitit 2020:

- 4.1.a. Shërbime rehabilituese efikase, të ofruara viktimave të dhunës në familje, në tërë teritorin e Kosovës.
- 4.2 a. Programe riintegruese afatgjata të mbështetura vazhdimisht nga buxheti i shtetit dhe të aplikuara në nivel qendror dhe lokal.
- 4.3.a. Komuna me kapacitete të përmirësuara, që aplikojnë politika të integruara, për përmirësimin e shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese për viktimat e dhunës në familje.
- 4.4.a. Programe të obligueshme dhe efektive për rehabilitimin e kryesve të dhunës në familje, të ofruara nga institucione të specializuara për këtë qëllim.

Treguesit në nivel objektivash:

- 4.1.a.1. Rritja me 2 për qind çdo vit, duke filluar nga viti 2017, e numrit të shërbimeve të ngritura që rehabilitojnë dhe riintegrojnë në mënyrë efektive⁸² viktimat e dhunës në familje.
  - 4.2.a.1. Rritja me 2 për qind çdo vit, duke filluar nga viti 2017, e vijave buxhetore vjetore të ngritura nga institucionet qeveritare për plotësimin e nevojave për shërbimet rehabilituese dhe riintegruese⁸³.
  - 4.3.a.1. Rritja me 2 për qind çdo vit, duke filluar nga viti 2017, e numrit të viktimave që përfitojnë shërbime riintegruese.
- Rritja me 5 për qind çdo vit e numrit të kryesve të dhunës, të rehabilituar përmes programeve të obligueshme të ofruara nga institucione të specializuara⁸⁴.

⁸² Pra ideja është që nuk do të përlogaritet vetëm numri i shërbimeve të reja rehabilituese dhe riintegruese për viktimat, që do të ngriten çdo vit duke filluar nga viti 2017, por do të matet me metoda specifike (të përcaktuara gjatë ngritjes së sistemit të monitorimit dhe vlerësimit) performanca e shërbimeve të ofruara dhe do të quhet objektiva e zbatuar nëse efikasiteti i këtyre shërbimeve do të rritet me 2 për qind çdo vit.

⁸³ Bazuar në vlerësimin e nevojave dhe buxhetimin gjinor vjetor të kryer nga institucionet përkatëse dhe të përfshirë në treguesit e buxhetit të performancës së tyre, apo në justifikimin e shpenzimeve.

⁸⁴ Gjatë kostimit të planit të veprimit të Strategjisë, Grupi Ndër-ministor duhet të bie dakord për masën 5 për qind të propozuar tek ky tregues.

KAPITULLI 3

MONITORIMI DHE VLERËSIMI

Zbatimi i Strategjisë Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje dhe Planit të saj të Veprimit 2016 – 2020 do të bëjë të mundur promovimin dhe institucionalizimin e proceseve të zhvillimit dhe integritit, në të cilat vajzat dhe gratë, djemtë dhe burrat janë partnerë të barabartë në krijimin e një shoqërie, ku barazia gjinore dhe toleranca zero ndaj dhunës në familje perceptohen si normale.

Në këtë kuadër monitorimi dhe vlerësimi nuk do të përqendrohen vetëm në zbatimin e aktiviteteve të përcaktuara, në planin e veprimit, por do të mundësojnë, në të njëjtën kohë, një vlerësim të kontributit që strategjia do të sjellë në drejtim të përmbushjes së misionit dhe vizionit që e udhëheqin atë. Prandaj ka shumë rëndësi që treguesit e monitorimit të jenë sasiorë, cilësorë dhe tregues të matjes së performancës. Këta tregues do të përdoren për të matur ndryshimet afatgjata, për të vlerësuar progresin dhe efektivitetin e përgjithshëm të veprimeve të ndërmarra për reduktimin e dhunës në familje.

Për të siguruar që strategjia të përkthehet në veprimtari konkrete duhet të ekzistojnë linja të qarta përgjegjësie dhe struktura të përshtatshme, për të arritur rezultate të përbashkëta dhe të synuara, në trajtimin e çështjes së dhunës në familje.

Duke qenë se në nivel qendror Koordinatori Nacional kundër Dhunës në Familje është edhe autoriteti kryesor përgjegjës për monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të kësaj Strategjie, nevojitet përcaktimi i linjave të qarta të raportimit dhe llogaridhënies së palëve pjesëmarrëse përgjegjëse pranë Zyrës së Koordinatorit Nacional. Informacioni në lidhje me veprimet e ndërmarra, në përputhje dhe zbatim të Strategjisë, duhet të përcillet pranë kësaj zyre nga Ministrinë përgjegjëse në mënyrë periodike (p.sh. çdo gjashtë muaj), të jetë i përditësuar, i shkruar me një gjuhë të qartë dhe të përmbajë një analizë të përparimit dhe sfidave, bazuar në matjen sipas treguesve të përcaktuar në matricën e Planit të Veprimit. Po ashtu informacioni i mbledhur në nivel lokal, nga Zyrtari për Barazinë Gjinore dhe i përcjellë rregullisht pranë Agjencisë për Barazinë Gjinore, duhet të përcillet më tej tek Zyra e Koordinatorit Nacional, sërish në mënyrë periodike dhe sipas afateve që dakordohen këto dy institucione.

Zyra e Koordinatorit Nacional pas mbledhjes së këtij informacioni, nga burimet e lartpërmendura si edhe nga OJQ-të dhe organizatat ndërkombëtare që kontribuojnë në zbatimin e Strategjisë, kur është e mundur⁸⁵ duhet të përgatisë dhe botojë raporte të përvitshme të përparimit në zbatimin e Strategjisë. Po ashtu kjo zyrë çdo vit duhet të iniciojë procedurat për vlerësimin e Planit të Veprimit, i cili në rast nevoje, duhet të rifreskohet për të trajtuar sa më mirë çështjet që lidhen me dhunën në familje.

⁸⁵ Zyra e Koordinatorit Nacional dhe OJQ-të apo organizatat ndërkombëtare që veprojnë kundër dhunës në familje, mund të bien dakort gjithashtu për përcjelljen e informacionit të duhur në lidhje me veprimet që këto organizata ndërmarrin në funksion të zbatimit të Strategjisë Kombëtare dhe Planit të saj të Veprimit, me qëllim që të përgatiten raporte vjetore sa më të kompletuara. Ky shkëmbim informacioni do të ishte gjithashtu i vlefshëm edhe për procesin e monitorim-vlerësimit si dhe për planifikimin e veprimeve të mëtejshme të koordinuara.

Raportet vjetore të monitorimit do të shërbejnë edhe si bazë për vlerësimin përfundimtar të zbatimit të kësaj Strategjie në vitin e pestë të kohëzgjatjes së saj.

Për të konkretizuar gjithë sa më sipër, për këtë strategji, do të ngritet një sistem monitorimi dhe vlerësimi, i cili do të jetë i ngjashëm me sisteme të tjera të ngritura, monitoruese dhe vlerësuese, të cilat tashmë po pilotohen për programe të tjera në Kosovë. Qeveria e Kosovës dhe Koordinatori Nacional kundër Dhunës në Familje, për këtë qëllim, do të mbështeten edhe nga organizatat lokale dhe organizata të tjera ndërkombëtare. Më shumë detaje jepen edhe në Objektivin 2 të Planit të Veprimit të Strategjisë (shtylla e mbrojtjes dhe koordinimit).

KAPITULLI 4

KOSTOJA DHE BUXHETI

Zbatimi i Strategjisë Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje nuk mund të jetë i suksesshëm nëse nuk planifikohet në kohë dhe me përgjegjësi buxheti i nevojshëm, për realizimin e të gjitha veprimeve të planifikuara në matricën e Planit të Veprimit. Për këtë arsye, kostimi i Planit të Veprimit ishte pjesë përbërëse e procesit të hartimit të kësaj strategjie. Kostoja e përgjithshme për zbatimin e plotë të aktiviteteve të Planit të Veprimit është afërsisht 10.3 milion euro.

Metodologjia e përdorur për llogaritjen e kostove është kostimi i bazuar në aktivitete. Kjo metodologji identifikon aktivitetet, në çdo institucion zbatues, dhe cakton koston e çdo aktiviteti, duke alokuar burime për të gjitha produktet dhe shërbimet, në bazë të konsumit aktual⁸⁶. Buxheti u hartua mbështetur në koston e secilit aktivitet, të pasqyruar në planin e veprimit, kohështrirjen dhe frekuencën e zbatimit të tij, si dhe numrin e përfituesve për aktivitete të caktuara.

Sikurse paraqitet në shtojcat e buxhetit dhe në matricën e Planit të Veprimit, llogaritja e kostos është bërë në nivel aktiviteti/veprimitarie të planifikuar. Gjithashtu, aty ku është e mundur, është bërë dhe një planifikim i saktë i burimeve të financimit. Të gjitha këto detaje na japin një tablo të qartë jo vetëm të masës së financimit të siguar/që duhet të sigurohet nga buxheti i shtetit, por edhe kontributin e ofruar nga donatorët, si dhe të masës së burimeve financiare që nevojitet të sigurohen çdo vit.

Për llogaritjen e kostove për aktivitetet kryesore është vepruar si më poshtë:

- Shpenzimet për burime njërzore – llogaritja është bërë duke u mbështetur në kohën e parashikuar për realizimin e veprimitarisë dhe në një pagë mesatare ditore, për një kategori të caktuar punonjësish.
- Shpenzimet për trajnime – janë llogaritur duke mbajtur në konsideratë formatin e trajnimit, numrin e pjesëmarrësve dhe kohëzgjatjen e trajnimit. Si kosto për njësi, për secilin nga zërat e shpenzimeve, janë përdorur kostot e tregut për trajnime të ngjashme në të shkuarën.
- Shpenzimet për shërbime – për këto aktivitete janë mbajtur parasysh kostot e shërbimeve të institucioneve respektive, bazuar në standardet e miratura.
- Shpenzimet për aktiviteteve që lidhen me hartimin dhe rishikimin e legjislacionit, monitorimin dhe funksionimin e strukturave të përhershme, etj. – për këto aktivitete gjatë llogaritjeve janë mbajtur parasysh shpenzimet e vazhdueshme që do të ndodhin, për shembull për pagat, kontributet e sigurimeve shoqërore dhe mjete konsumi.

⁸⁶ Në shtojcën 2- Kostimi - janë llogaritjet e kostove për secilin aktivitet.

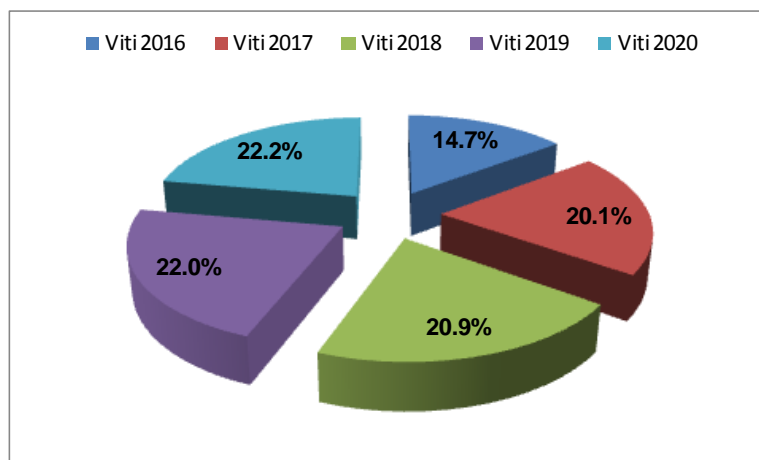
- Llogaritja e shpenzimeve për “aktiviteteve specifike” ose i nismave specifike të ngjashme si studime, fushata vetëdijësuese është realizuar duke u bazuar kryesisht në natyrën e aktiviteteve dhe kostot që ofron tregu për shërbime të tilla.
- Për atë pjesë të aktiviteteve ku informacioni nuk ishte i plotë (si në rastin e fushatave të vetëdijësimit, strehëzave të reja) është ndjekur metoda e vlerësimit për analogji, ose me fjalë të tjera janë marrë në konsideratë shpenzimet e bëra për aktivitete të ngjashme.

Për të realizuar buxhetimin po ashtu u konsultuan Korniza Afatmesme e Shpenzimeve 2017-2019, buxheti për vitin 2016, buxhete për aktivitete të ngjashme të zbatuara, në të shkuarën, nga institucione, donatorë apo organizata joqeveritare. Gjatë llogaritjeve është mbajtur parasysh norma e inflacionit 1 për qind.

Në klasifikimin e financimeve nga qeveria janë përfshirë dhe fondet që komunat duhet ti alokojnë për zbatimin e Planit të Veprimit.

Buxheti i kërkuar për zbatimin e strategjisë ka një shtrirje pak a shumë uniforme për periudhën 2017-2020 (fig.1), ndërsa në vitin 2016 kërkesa për shpenzime bazohet në fonde që janë alokuar nga buxheti i vitit 2016.

Figura 1. Buxheti në përqindje për periudhën 2016-2020

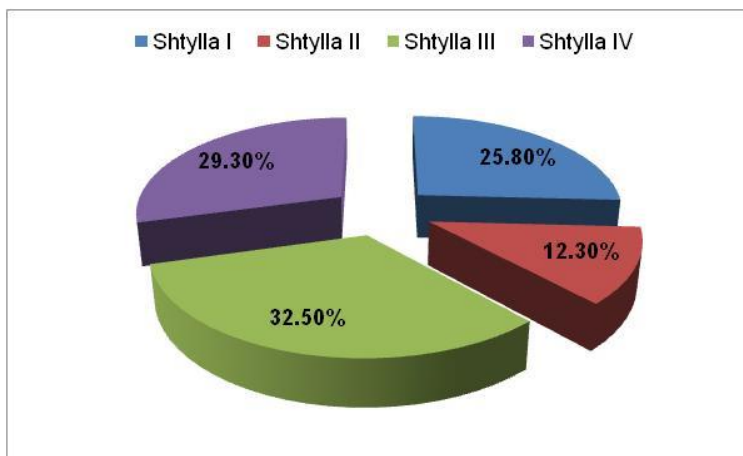
Nga llogaritjet rezulton që qeveria me burimet financiare në dispozicion mund të mbulojë 70.93 për qind të shpenzimeve të përgjithshme për zbatimin e Planit të Veprimit.

Buxhetin më të madh e kërkon shtylla III “Legjislacioni, hetimi dhe procedim” me 32.5 për qind (fig. 2). Ndërsa Objektivi 1.2: “Inkurajimi i viktimave për lajmërimin e rasteve të

dhunës në familje dhe rritja e besimit të tyre tek institucionet përkatëse” është objektivi që kërkon buxhetin më të madh 21.0 për qind.

Figura 2: Buxheti në përqindje sipas shtyllave

Financimet më të mëdha kërkohen për Shtyllën IV “Rehabilitimi dhe Riintegrimi”: Objektivi 4.1. *“Ngritja e shërbimeve për rehabilitimin e viktimave të dhunës në familje dhe rritja e efikasitetit të tyre, në nivel qendror dhe komunal”* dhe Objektivi 4.3. *“Përdorimi i politikave të integruara për përmirësimin e shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese për viktimat e dhunës në familje”* kërkojnë respektivisht 31.51 për qind dhe 22.05 për qind financime. Për objektivin 4.1 financimi kërkohet në masën 100 për qind nga donatorët, ndërsa për objektivin 4.3 kërkohet financim nga qeveria në masën 21.7 për qind dhe 78.3 për qind nga donatorët.

Mungesa e financimeve nga buxheti dhe pamundësia për të siguruar financimet e kërkuara nga donatorët nuk rrezikon zbatimin e planit të veprimit, pasi pjesa më e madhe e nevojave është kryesisht në 4 aktivitete të Planit të Veprimit.

Tabela 1 paraqet buxhetin e përgjithshëm dhe nevojat për financim për periudhën 2016-2020. Kjo tabelë po ashtu paraqet buxhetin e përgjithshëm për secilin qëllim strategjik, objektiv, peshën që ka buxheti i secilit objektiv në kuadër të qëllimit strategjik dhe ndaj buxhetit të përgjithshëm.

Tabela 1: Buxheti sipas qëllimeve strategjike dhe objektivave

Qëllimet Strategjike/Objektivat	Totali në Euro	Në % brenda qëllimit strategjik	Në % ndaj totalit	Nevoja për Fonde (në Euro)	Nevoja për Fonde në % brenda QS	Nevoja për fonde në % ndaj totalit
SHTYLLA 1: PARANDALIMI DHE VETËDIJËSIMI						
Qëllimi strategjik 1: Deri në vitin 2020, të zvogëlohen qëndrimet paragjyqese dhe sjelljet që mbështesin dhunën në familje, nëpërmjet informimit, edukimit, arsimimit e vetëdijësimit të vazhdueshëm të profesionistëve, komuniteteve e mbarë shoqërisë.						
Objektivi 1.1: Ngritja e kapaciteteve profesionale të profesionistëve që ofrojnë shërbimet bazë (si: punonjës të policisë, prokurorë, mësues, edukatorë, mjekë dhe profesionistë të tjerë shëndetësorë, psikologë, punonjës socialë, mbrojtës të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	264,700.07	9.9%	2.6%	264,700.07	46.2%	8.84%
Objektivi specifik 1.2. Inkurajimi i viktimave për lajmërimin e rasteve të dhunës në familje dhe rritja e besimit të tyre tek institucionet përkatëse	2,165,018.90	81.4%	21.0%	148,738.90	25.9%	4.97%
Objektivi specifik 1.3. Rritja e vetëdijësimit të shoqërisë për të mos pranuar dhe për të mos toleruar ushtrimin e dhunës në familje	231,502.42	8.7%	2.2%	159,780.90	27.9%	5.34%
Totali-Qëllimi Strategjik 1	2,661,221.39	100.0%	25.8%	573,219.87	100.0%	19.15%
SHYLLA 2: MBROJTJA DHE KOORDINIMI						
Qëllimi strategjik 2: Deri në vitin 2020, të sigurojmë mekanizma gjithëpërfshirës dhe efikasë për reagim të shpejtë ndaj rasteve të dhunës në familje, si dhe bashkëpunim ndër-institucional të përgjegjshëm mes akterëve në nivel qendror e lokal, për mbrojtjen dhe menaxhimin e këtyre rasteve.						
Objektivi specifik 2.1 Avansimi i politikave gjithëpërfshirëse në kuadër të mbrojtjes së viktimave të dhunës në familje.	6,414.36	0.5%	0.1%	0.00	0.00%	0.00%
Objektivi 2.2: Rritja e funksionalizimit të mekanizmave koordinues ekzistues në nivel lokal si dhe krijimi i tyre në komunat ku mungojnë	366,603.00	28.9%	3.6%	86,780.00	59.67%	2.90%
Objektivi 2.3: Përmirësimi i koordinimit dhe bashkëpunimit ndër-institucional ndërmjet nivellit qendror, lokal dhe organizatave të shoqërisë civile, për mbrojtjen e viktimave, përmes qartësimit të roleve, detyrave dhe përgjegjësisë të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuata.	895,974.49	70.6%	8.7%	58,650.00	40.33%	
Totali-Qëllimi Strategjik 2	1,268,991.85	100.00%	12.3%	145,430.00	100.00%	0.03
SHYLLA 3: LEGJISLACIONI, HETIMI DHE PROCEDIMI						
Qëllimi strategjik 3: Deri në vitin 2020, të përmirësohet infrastruktura ligjore dhe të ngritet efikasiteti i trajtimit të rasteve të DHF, me fokus në nevojat e viktimës së dhunës në familje si dhe realizohet ndëshkimi adekuat i kryesit						
Objektivi 3.1. Përmirësimi i infrastrukturës ligjore dhe akteve tjera për trajtimin e rasteve të dhunës në familje.	72,318.43	2.2%	0.7%	6,750.00	3.5%	0.23%
Objektivi 3.2: Fuqizimi i mekanizmave të referimit, si dhe i shërbimeve mbështetëse të specializuara për mbrojtjen dhe trajtimin e rasteve të DHBGJ&DHF	1,334,356.25	39.9%	13.0%	176,077.16	91.5%	5.88%
Objektivi 3.3. Qartësimi i roleve, detyrave dhe përgjegjësisë të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuata	1,940,437.77	58.0%	18.8%	9,666.40	5.0%	0.32%
Totali-Qëllimi Strategjik 3	3,347,112.45	100.0%	32.5%	192,493.56	100.0%	6.43%
SHYLLA 4: REHABILITIMI DHE RIINTEGRIMI						
Qëllimi strategjik 4: Deri në vitin 2020, të mundësohet qasja në shërbime të reja dhe ekzistuese, efikase dhe të qëndrueshme, për rehabilitimin dhe riintegrimin						
Objektivi 4.1. Ngritja e shërbimeve për rehabilitimin e viktimave të dhunës në familje dhe rritja e efikasitetit të tyre, në nivel qendror e komunal	1,126,207.44	37.3%	10.9%	943,278.53	45.3%	31.51%
Objektivi 4.2. Ndarja e fondeve për shërbimet riintegruese afatgjata për viktimat e dhunës në familje, në nivelin qeveritar	255,749.53	8.5%	2.5%	250,000.00	12.0%	8.35%
Objektivi 4.3. Përdorimi i politikave të integruara për përmirësimin e shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese për viktimat e dhunës në familje	1,214,333.74	40.2%	11.8%	660,049.07	31.7%	22.05%
Objektivi 4.4. Ndërgjegjësimi i shoqërisë për pranimin e barazisë gjinore si kusht i domosdoshëm për zhvillimin e vendit	426,618.25	14.1%	4.1%	229,514.91	11.0%	7.67%
Totali-Qëllimi Strategjik 4	3,022,908.96	100.0%	29.3%	2,082,842.51	100.0%	69.57%
Totali Plani Veprimi (Euro)	10,300,234.65		100.0%	2,993,985.94	29.1%	

SHTOJCAT

Shtojca 1: Plani i Veprimit

Shtojca 2: Kostimi/Buxhetimi

Shtojca 3: Lista e anëtarëve të Grupit Ndërmintor të Punës që u përfshinë në hartimin e Strategjisë Kombëtare dhe Planit të saj të Veprimit

Shtojca 4: Lista e institucioneve dhe organizatave të tjera që u përfshinë në proces apo konsultime gjatë hartimit të këtij dokumenti strategjik

Shtojca 3: Lista e përkufizimeve

Disa nga përkufizimet kryesore sipas Konventës së Stambollit:

Dhuna në familje nënkupton të gjitha aktet e dhunës fizike, seksuale, psikologjike ose ekonomike që ndodhin brenda familjes ose njësisë shtëpiake, ose ndërmjet ish-bashkëshortëve apo ish-partnerëve ose ndërmjet bashkëshortëve apo partnerëve aktual, pavarësisht nga fakti nëse autori i veprës penale ndan ose ka ndarë të njëjtën banesë me viktimën (Neni 3.b).

Dhuna seksuale duke përfshirë përdhunimin nënkupton përfshirjen në depërtim të detyruar vaginal, anal ose oral të natyrës seksuale, në trupin e një personi tjetër, me pjesë trupore ose objekte; përfshirjen me një person në akte të tjera të detyruara të natyrës seksuale; ose nxitjen që një person tjetër të përfshihet me një person të tretë në akte të detyruara të natyrës seksuale (Neni 36).

Abuzimi seksual i fëmijës nënkupton përfshirjen në aktivitete seksuale me një fëmijë i cili, sipas dispozitave përkatëse të ligjit, nuk e ka arritur moshën ligjore për aktivitete seksuale; përfshirjen në aktivitete seksuale me një fëmijë kur përdoret shtrëngimi, forca ose kërcënimet, ose kur abuzimi bëhet nga një pozicion i njohur i besimit, autoritetit ose të ndikimit mbi fëmijën; ose kur abuzimi bëhet nga një situatë veçanërisht e cënueshme e fëmijës, përkatësisht për shkak të aftësisë së kufizuar mendore ose fizike, ose të një situatë të varësisë (shiko Konventën në Lanzarote të Këshillit të Evropës “Për mbrojtjen e fëmijëve nga shfrytëzimi seksual dhe abuzimi seksual”, beni 18 paragrafi 1).

Përndjekja (sjellja kërcënuese) është përfshirja e qëllimshme dhe e vazhdueshme në sjellje kërcënuese të drejtuara ndaj një personi tjetër, që i shkaktojnë atij ose asaj frikë për sigurinë personale, siç janë ndjekja e përsëritur dhe e vazhdueshme e një personi, përfshirja në komunikim të padëshiruar me një person tjetër, apo të bërit të ditur një personi se ai apo ajo është nën vëzhgim (neni 34).

Krimet në emër të “nderit” janë çfarëdolloj akti dhune apo kërcënimi, duke i përfshirë edhe ato që mbulohen nga Konventa, ku kultura, zakoni, feja, tradita ose i ashtuquajtimi “nder” konsiderohen si justifikime për këto akte. Kjo mbulon veçanërisht pretendimet që viktima i ka shkelur normat ose zakonet kulturore, fetare, sociale ose tradicionale të sjelljes së duhur (neni 42).

Gjymtimi i organeve gjentile femërore (GjOGjF) është përkufizuar si prerja, infibulimi ose kryerja e ndonjë gjymtimi tjetër për të tërën ose një pjesë të buzëve të mëdha, buzëve të vogla ose klitorit të gruas (neni 38).

Martesa e detyruar është përdorimi i qëllimshëm i kërcënimeve apo detyrimi i një të rrituri ose fëmije për të lidhur martesë. Termi “detyrim” i referohet forcës fizike dhe psikologjike ku përdoret shtrëngimi dhe presioni (neni 37).

Ngacmim seksual nënkupton çdo formë sjelljeje të padëshiruar verbale, joverbale ose fizike të natyrës seksuale, me qëllimin ose efektin e shkeljes së dinjitetit të një personi, veçanërisht kur krijohet një mjedis kërcënues, armiqësor, degradues, poshtërues ose fyes (neni 40).

Aborti i detyruar është kryerja e një aborti tek një grua pa pëlqimin e saj paraprak; sterilizimi i detyruar është kryerja e një operacioni kirurgjikal që ka qëllimin ose efektin e ndërprerjes së kapacitetit të një gruaje për riprodhim në mënyrë natyrale, pa pëlqimin e saj paraprak ose kuptimin e procedurës (Neni 39).

Shërbimet e përgjithshme i referohen ndihmës së ofruar nga autoritetet publike, të tilla si shërbimet sociale, shërbimet shëndetësore, shërbimet e punësimit, që japin ndihmë afatgjatë dhe nuk janë të krijuara ekskluzivisht vetëm për përfitimin e viktimave të dhunës, por i shërbejnë publikut të gjerë.

Shërbimet e specializuara japin mbështetje dhe ndihmë të specializuar – shpesh të menjëhershme – për nevojat e viktimave të formave të veçanta të dhunës ndaj grave apo dhunës në familje dhe nuk janë të hapura për publikun e gjerë. Ndonëse këto mund të jenë shërbime që drejtohen apo financohen nga autoritetet qeveritare, pjesa më e madhe e shërbimeve të specializuara jepen nga OJQ-të ¹.

Strehimoret. Shtetet palë duhet të marrin masat e nevojshme përfshirë edhe ato legjislative, për të mundësuar ngritjen e strehimoreve të përshtatshme, lehtësisht të qasshme dhe në numër të mjaftueshëm, për të ofruar akomodim të sigurt dhe për të arritur në mënyrë proaktive tek viktimat, veçanërisht për gratë dhe fëmijët e tyre². Strehimoret duhet të sigurojnë akomodim të menjëhershëm, të sigurtë dhe mundësisht gjatë 24 orëve për viktimat, në mënyrë të veçantë për gratë dhe fëmijët, kur ata nuk janë më të sigurt në shtëpitë e tyre. Vetëm strehimet e përkohshme apo strehimoret e përgjithshme si p.sh. shtëpitë për të pastrehët, nuk janë të mjaftueshme. Strehimoret e specializuara për gratë janë të pajisura, në mënyrën më të mirë të mundshme, për ti

¹Raporti shpjegues që shoqëron Konventën, paragrafi 125

²Neni 23 i Konventës së Stambollit.

trajtuar problemet e shumëfishta dhe të ndërthurura me të cilat ndeshet njëherazi viktimat, duke bërë të mundur mbështetjen e grave dhe fëmijëve të tyre për t'u përballur me përvojat traumatike, për t'u larguar nga një marrëdhënie e dhunshme, për të rifituar vetëbesimin dhe për të krijuar bazat e një jete të pavarur, të zgjedhur nga vetë ata. Njëkohësisht, strehëzat e grave luajnë rol kryesor në krijimin e rrjeteve, mundësojnë bashkëpunimin ndërmjet agjencive dhe rritjen e vetëdijësimit në komunitetet respektive.³

Linjat telefonike të ndihmës. Shtetet palë duhet të marrin masat e nevojshme legislative ose masa të tjera për të bërë të mundur ngritjen e linjave telefonike të ndihmës, të cilat duhet të jenë mbarëkombëtare, në dispozicion 24 orë në ditë gjatë 7 ditëve të javës, si dhe të ofrojnë shërbim falas në lidhje me të gjitha format e dhunës, që mbulohen nga qëllimi i kësaj Konvente, për të gjithë telefonuesit, duke ruajtur konfidencialitetin apo duke respektuar anonimitetin e tyre⁴. Linjat telefonike të ndihmës duhet të kenë një numër publik, gjerësisht të reklamuar dhe të sigurojnë mbështetje, këshillim në krizë (emergjencë) dhe referim tek shërbimet e drejtpërdrejta, siç janë strehëzat, qendrat e këshillimit apo policia. Linjat e ndihmës duhet të jenë mbarëkombëtare, pa pagesë dhe të disponueshme gjatë 24 orëve⁵. (*Shërbimi duhet të ofrohet në të gjitha gjuhët që fliten në një shtet. Konkretisht për Kosovën, shërbimi në këtë linjë telefonike të ndihmës duhet të ofrohet të paktën në gjuhën shqipe dhe në gjuhën serbe*).

Mbështetja për viktimat e dhunës seksuale. Shtetet palë duhet të marrin masat e nevojshme ligjore apo masa të tjera për të mundësuar ngritjen e qendrave emergjente të referimit, për krizat e përdhunimit apo dhunën seksuale, të cilat duhet të jenë të përshtatshme, lehtësisht të qasshme nga viktimat, si dhe në një numër të konsiderueshëm, për të mundësuar shërbimin mjekësor dhe ekzaminimin mjeko-ligjor, mbështetjen në tejkalimin e traumave dhe këshillimin për viktimat⁶. Mbështetja për viktimat e dhunës seksuale mund të jetë në formën e qendrave të emergjencës të referimit, të specializuara për rastet e krizave të përdhunimit apo të dhunës seksuale. Këto qendra në mënyrë tipike ofrojnë ndihmë afatgjatë të tillë si këshillim ballë për ballë, grupe mbështetjeje dhe kontakte me shërbimet e tjera. Ato mbështesin gjithashtu gratë viktimat gjatë procedurave gjyqësore, duke ofruar mbrojtje ligjore të drejtpërdrejt dhe ndihma të tjera praktike. Qendrat e referimit të dhunës seksuale specializohen në dhënien e ndihmës së menjëhershme mjekësore, në praktikën e cilësisë së lartë mjeko-ligjore dhe në ndërhyrjen në raste krize. Ato mund të ngrihen në mjediset spitalore për të dhënë ndihmë, ndaj sulmit më të fundit seksual, duke kryer kontrolle mjekësore dhe duke i referuar viktimat tek organizatat e specializuara me bazë komunitare për shërbime të mëtejshme⁷.

Mbështetja për fëmijën dëshmitar të dhunës. Shtetet palë duhet të ndërmarrin të gjitha masat ligjore si dhe masa të tjera për të siguruar që në planifikimin e shërbimeve mbrojtëse dhe mbështetëse për viktimat e dhunës, të merren në konsideratë të drejtat dhe nevojat e fëmijës, dëshmitar të të gjitha formave të dhunës, që mbulohen nga qëllimi

³ Raporti shpjegues që shoqëron Konventën, paragrafi 133

⁴Neni 24 i Konventës së Stambollit

⁵ Raporti shpjegues që shoqëron Konventën, paragrafi 136

⁶Neni 25 i Konventës së Stambollit

⁷ Raporti Shpjegues që shoqëron Konventën, paragrafët 140-141

i kësaj Konvente. Masat e marra përmes zbatimit të këtij neni duhet të përfshijnë sigurimin e këshillimit psiko-social të përshtatshëm sipas moshës së fëmijës, për fëmijën dëshmitar të të gjitha formave të dhunës, të mbuluara nga qëllimi i kësaj Konvente, si dhe duhet të ofrohen duke respektuar parimin e interesit më të lartë të fëmijës⁸.

Qendrat e këshillimit janë shërbime jorezidenciale që ofrojnë mbështetje ditore, duke përfshirë këshilla, këshillim dhe informacion praktik për gratë viktime të dhunës dhe fëmijët e tyre. Këto nënkuptojnë qendra të ndërhyrjes që japin ndihmë praktike dhe emocionale për gratë në komunitet. Qendrat e përgjithshme të grave, që i mbështesin ato mbi çështje të tjera si përfshirja sociale, varfëria, apo barazia gjinore, nuk duhet të konsiderohen pjesë e qendrave të këshillimit/krizës (emergjencës).

Programet për kryesit e dhunës Shtetet palë duhet të marrin të gjitha masat ligjore ose masa të tjera për të ngritur apo mbështetur programe, që synojnë ti mësojnë autorët e dhunës në familje që të adaptojnë modele jo të dhunshme në marrëdhëniet e tyre ndërpersonale, me qëllim që të parandalohet dhuna e mëtejshme dhe të ndryshohet sjellja e dhunshme. Shtetet palë duhet të marrin të gjitha masat ligjore ose masa të tjera për të ngritur apo mbështetur programet e trajtimit që synojnë të parandalojnë veprimet e kryesve të dhunës, në veçanti të dhunuesve seksual, nga përsëritja e veprimeve të dhunshme. Në marrjen e këtyre masave, shtetet palë duhet të bëjnë të mundur që siguria, mbështetja dhe të drejtat e viktimave të jenë në plan të parë dhe aty ku është e mundur, këto programe të ngrihen dhe të zbatohen në bashkëpunim të ngushtë me shërbimet mbështetëse të specializuara për viktimat⁹. Programet për kryesit e dhunës përfshijnë ndërhyrjen parandaluese dhe programet e trajtimit që i ndihmojnë dhunuesit të ndryshojnë qëndrimet dhe sjelljen e tyre. Ekzistojnë shumë modele por bazuar në praktikën më të mira, të gjitha këto lloj programesh duhet të inkurajojnë kryesit e dhunës që të marrin përgjegjësi për veprimet e tyre dhe të ekzaminojnë/kontrolojnë qëndrimet e tyre kundrejt grave. Është thelbësore që këto programe të bashkëpunojnë ngushtë me shërbimet mbështetëse për gratë, zbatuesit e ligjit, gjyqësorin, shërbimin sprovues dhe njësitë e mbrojtjes së fëmijëve apo zyrat e mirëqenies së fëmijëve aty ku është e mundur. Pjesëmarrja në këto programe mund të jetë e urdhëruar nga gjykata ose me vullnetin e vetë personit¹⁰.

Mbështetja nëpërmjet ndjekjes ligjore përfshin sigurimin për viktimat, veçanërisht të këshilluesve të trajnuar për dhunën në familje apo lloje të tjera shërbimesh mbështetëse/referuese që mund të ndihmojnë dhe mbështesin viktimat gjatë hetimit dhe procesit gjyqësor. Ky lloj shërbimi nuk është i natyrës ligjore por është i natyrës praktike/psikologjike. Ai përfshin përgatitjen psikologjike/emocionale të viktimave për të përballuar dëshminë përpara të akuzuarit, shoqërimin e viktimave në gjykatë, dhe/ose ndihmën e tyre në çfarëdolloj mënyre tjetër praktike dhe emocionale¹¹.

Bashkëpunimi ndërinstitucional. Palët garantojnë që politikat [...] të zbatohen me anë të bashkëpunimit efektiv ndërmjet të gjitha agjencive, institucioneve dhe organizatave

⁸Neni 126 i Konventës së Stambollit

⁹Konventa e Stambollit , neni 16

¹⁰ Raporti shpjegues që shoqëron Konventën, paragrafët 102-104

¹¹ Raporti Shjegues që shoqëron Konventën, paragrafi 282

përkatëse. Masat e marra, sipas këtij neni përfshijnë sipas rastit, të gjithë palët pjesëmarrëse përkatëse, si për shembull agjencitë shtetërore, parlamentet dhe institucionet vendore, institucionet kombëtare të të drejtave të njeriut dhe organizatat e shoqërisë civile¹². “Shembuj të praktikës së mirë, në disa shtete anëtare, tregojnë se rezultatet janë përmirësuar kur agjencitë që merren me zbatimin e ligjit , gjyqësori, organizatat jofitimprurëse të grave, agjencitë e mbrojtjes së fëmijëve dhe partnerët e tjerë të interesuar i bashkojnë forcat për një rast të veçantë, për shembull për të realizuar një vlerësim të saktë të rrezikut apo për të hartuar një plan sigurie. Ky lloj bashkëpunimi [...] kërkon udhëzime dhe protokolle që të ndiqen nga të gjitha agjencitë, si dhe trajnim të mjaftueshëm të profesionistëve për dobinë dhe përfitimet e tyre¹³. Bashkëpunimi ndërinstucional përfshin bashkëveprimin/bashkëpunimin me sektorë të tjerë, që luajnë rol të rëndësishëm për adresimin e dhunës ndaj grave (DhKG), si në nivel lokal apo kombëtar dhe mund të marrë formën e një reagimi të koordinuar të komunitetit, ku sektorë të ndryshëm punojnë së bashku për t’iu përgjigjur nevojave të viktimave, apo formën e një forumi të përfaqësuesve të agjencive në nivel politikëbërjeje si koalicione, komitete, grupe pune apo partneritete që përfshijnë një tërësi agjencish/sektorësh.

Mbështetja në krizë (emergjente) është afatshkurtër dhe përqendrohet në dhënien e ndihmës, mbështetjes dhe burimeve pa paragjykim, menjëherë pasi ka ndodhur dhuna ndaj grave ose gjatë kohës në të cilën kriza po ndodh (gjatë periudhës së emergjencës). Qëllimi është të ndihmohet në uljen e stresit dhe përmirësimin e aftësisë së personit për t’u përballur me situatën aktuale, si dhe me kriza/situata emergjente të mëpasshme.

Ndërmjetësimi është një mënyrë e zgjidhjes së mosmarrëveshjeve ndërmjet palëve, përmes një pale të tretë, që vepron si ndërmjetës për t’i ndihmuar ata të arrijnë një marrëveshje.

Këshillimi në çift i referohet këshillimit të palëve, në një marrëdhënie, me qëllim që të njihen, pranohen apo të menaxhohen papajtueshmëritë dhe modelet e përsëritura të situatave shqetësuese.

Shpërndarja e informacionit në terren përfshin punën me komunitetin e gjerë, përtej kufijve fizikë të shërbimit/qendrës, me qëllim që të arrihet deri tek njerëzit që kanë nevojë për mbështetje, por që mund të mos kenë mundësi/siguri të kontaktojnë vetë me këto shërbime ose që mund të mos jenë në dijeni për ekzistencën e tyre.

Avokimi i rastit (referimi) përfshin sigurimin që viktimat të kenë njohuri dhe të mund t’i fitojnë të drejtat brenda një game kontekstesh institucionale. Kjo mund të kërkojë mbështetjen e tyre për të përfituar ndihmë nga institucionet që mundësojnë strehim, ndihmë financiare, mbrojtje ligjore, punësim, kujdes social, mbrojtje sociale dhe shëndetësore, etj., si dhe mund të përfshijë edhe shoqërimin e tyre në këto shërbime.

Këshillimi ligjor përfshin dhënien e informacionit dhe këshillave rreth procesit ligjor, të drejtave dhe mundësive, si dhe mund të përfshijë përfaqësimin ligjor.

---

¹²Konventa e Stambollit, Neni 7

¹³Raporti Shpjegues që shoqëron Konventën, paragrafi 64

Fuqizimi ekonomik përfshin futjen graduale dhe rënjosjen tek viktimat të sensit të kontrollit të jetës së tyre, që në shumë raste përfshin të punuarit drejt sigurisë financiare dhe në mënyrë të veçantë drejt pavarësisë ekonomike nga kryesi i dhunës (shënim shpjegues, paragrafi 118). Kjo mund të arrihet përmes ofrimit të mundësive për trajnim, qasjes në edukim apo nëpërmjet kurseve të zhvillimit personal.

REFERENCAT

- OBSH, Vlerësimet globale dhe rajonale të dhunës kundër grave: prevalenca dhe efektet shëndetësore të dhunës nga partneri intim dhe dhuna seksuale nga jopartneri, 2014.
- “Raport mbi Vlerësimin e Programit të Kosovës kundër Dhunës në Familje”, përgatitur nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje me mbështetjen e Zyrës në Kosovë të UN Women-it (autore: A. Qosaj-Mustafaj)
- Ligji i Kosovës kundër Dhunës në Familje Nr.03/L-18, i vitit 2010
- Studimi i Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës “Mjaft më me arsytetime”, përgatitur në vitin 2015, financuar nga Agjencia Austriake për Zhvillim (autorët: N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina)
- Udhëzimi Administrativ i Qeverisë së Kosovës nr. 02/2012 “Për procedurat, kriteret dhe metodologjinë e përgatitjes dhe miratimit të dokumentave strategjike dhe planeve për zbatimin e tyre”
- “Udhëzues për Kodin e Procedurës Penale të Kosovës dhe Kodi i Procedurës Penale të Kosovës”, Jon Smibert, Ambasada Amerikanë në Prishtinë, 2013.
- Procedurat Standarte të Veprimit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje në Kosovë
- Ligji për Ndihmë Juridike Falas
- Ligji nr. 3/L-195 për Avokatin e Popullit
- Kodi i Drejtësisë për të mitur në Kosovë
- Ligji për Shërbime sociale dhe familjare
- Kuvendi i Republikës së Kosovës, ligji nr. 04/L-083 për Regjistrimin dhe evidencën e të papunësuarve dhe punëkërkesve
- “Profili gjinor i vendit – Kosova,” (autorët: Ulf Farnsveden, Ariana Qosaj-Mustafa dhe Nicole Farnsworth)

PLANI I VEPRIMIT

OBJEKTIVI STRATEGJIK 1: PARANDALIMI DHE VETËDIJËSIMI

QËLLIMI:

Të zvogëlohen, deri në vitin 2020, qëndrimet paragjyquese dhe sjelljet që e mbështesin dhunën në familje, nëpërmjet informimit, edukimit, arsimimit dhe vetëdijesimit të vazhdueshëm të profesionistëve, komuniteteve dhe mbarë shoqërisë.

OBJEKTIVAT SPECIFIKË:

- 1.1 Ngritja e kapaciteteve profesionale, të profesionistëve, që ofrojnë shërbimet bazë (si: punonjës të policisë, prokurorë, mësues, edukatorë, mjekë dhe profesionistë të tjerë shëndetësorë, psikologë, punonjës social, mbrojtës të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje.
- 1.2. Inkurajimi i viktimave për lajmërimin e rasteve të dhunës në familje dhe rritja e besimit të tyre tek institucionet përkatëse.
- 1.3. Rritja e vetëdijesimit të shoqërisë për të mos pranuar dhe për të mos toleruar ushtrimin e dhunës në familje

REZULTATET E PRITURA:

- 1.1.a. Profesionistët e shërbimeve bazë (të tillë si: punonjës të policisë, prokurorisë, mësues, edukatorë, mjekë e profesionistë të tjerë shëndetësorë, psikologë, punëtorë social, mbrojtës të viktimave, etj), të aftësuar ti identifikojnë dhe ti trajtojnë profesionalisht dhe pa paragjykime rastet e dhunës në familje.
- 1.2.a. Më shumë viktime, të dhunës në familje, dhe anëtarë të shoqërisë të inkurajohen që të besojnë tek institucionet përkatëse, dhe si rezultat më shumë raste të dhunës në familje të jenë raportuara/lajmuara.
- 1.3.a. Një përqindje më e madhe e vetëdijesuar e shoqërisë, për format e ndryshme të sjelljes së dhunshme, dhe e cila beson se dhuna në familje është e patolerueshme.

TREGUESIT NË NIVEL OBJEKTIVASH

- 1.1.a.1. Rritja me 50 për qind, deri në vitin 2020, e numrit të profesionistëve të shërbimeve bazë¹ të trajnuar, të cilët vlerësohen², për trajtimin me profesionalizëm të rasteve të dhunës në familje. {Njësia matëse: përqindja. Të ndarë sipas: llojit të profesionistëve, komunave ku punojnë, numrit të trajnimeve të ofruara çdo vit, numrit të vlerësimeve të kryera dhe nëse është e mundur edhe vlerësimin që e kanë marrë për shembull në shkallën nga

¹ Me profesionistë të shërbimeve bazë nënkuptohen të gjithë profesionistët që janë specifikuar, si tek përshkrimi i rezultatit të pritur, ashtu edhe të detajuar më tej tek aktivitetet.

² Vlerësimi i profesionalizmit të tyre është fjala kyçe në matjen e këtij treguesi, pra objektivi do të quhet i arritur nëse nga totali i profesionistëve, të trajnuar dhe certifikuar gjatë këtyre pesë viteve (2016 –2020), të paktën 50 për qind e tyre, deri në vitin 2020, do të vlerësohen se veprojnë me profesionalizëm në trajtimin e rasteve të DhF-së, sipas standardeve dhe në përputhje me njohuritë e ofruara në trajnime. Thëksojmë se matja, vetëm e numrit të profesionistëve të trajnuar, nuk shërben për vlerësimin e arritjes së objektivit 1.1. Institucionet zbatuese duhet të marrin masa për të krijuar mekanizmin e duhur, të vlerësimit të performancës vjetore të profesionistëve të tyre, (nëse këto mekanizma ende nuk ekzistojnë) dhe rezultatet nga ky vlerësim do të shërbejnë për të matur arritjen e objektivit në fjalë. Nëse nuk do të arrijmë të japim të dhëna të sakta, për përqindjen e profesionistëve të vlerësuar, se i trajtojnë me profesionalizëm rastet e DhF-së, për vitin 2015, atëherë bazën, për këtë tregues, do ta konsiderojmë 0 për qind dhe synim 50 për qind në fund të vitit 2020.

1-5. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare për gjithçka sa më sipër dërguar në fund të vitit, nga çdo institucion zbatues, tek Zyra e Koordinatorit Nacional kundër DhF-së; raporti vjetor i monitorimit të zbatimit të strategjisë, që do të përgatitet nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër DhF-së, bazuar në sistemin e M&E-së, që do të krijohet në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie).

1.2.a.1. Rritja me të paktën 10 për qind³, deri në vitin 2020, e numrit të lajmërimeve të rasteve të dhunës në familje, si rezultat i rritjes së besimit të individëve tek institucionet përgjegjëse që ofrojnë mbrojtje dhe trajtim të këtyre rasteve. {Njësia matëse: përqindja. Të ndarë sipas: gjinisë, moshës, afërsive të veçanta, arsimit, vendbanimit, statusit civil, vitit, institucioneve ku bëhet lajmërimi. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare, për gjithçka sa më sipër, dërguar në fund të vitit nga çdo institucion zbatues tek Zyra e Koordinatorit Nacional kundër DhF-së, ose raportet që do të përgatiten nga sistemi i databazës, që pritet të krijohet në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie; raporti vjetor i monitorimit të zbatimit të strategjisë, që do të përgatitet nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër DhF-së, bazuar në sistemin e M&E-së, që do të krijohet në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie, që do të studimi mbarëkombëtar që do të bëhet sërish nga RrGGK-ja në vitin 2017 – nga ku është marrë edhe baza për vitin 2014.}

1.3.a.1. Rritja me të paktën 20 për qind, deri në vitin 2020, e numrit të individëve të shoqërisë të vetëdijësuar, për format e ndryshme të dhunës, të cilët besojnë se dhuna në familje është e patolerueshme. {Njësia matëse: përqindja. Të ndarë sipas: gjinisë, moshës, afërsive të veçanta, arsimit, vendbanimit, statusit civil, vitit. Mjetet e verifikimit: studimi mbarëkombëtar që do të kryhet nga RrGGK-ja në vitin 2017 dhe ndoshta në vitin 2019}

VEPRIME	GRUPET E SYNUARA	INSTITUCIONI ZBATUES	INSTITUCIONI MBËSHTETËS	PERIUDHA KOHORE	TREGUESIT E MONITORIMIT	Financimi		
						Preventivi i kostos (€)	Financuar (€)	Kërkohej financim (€)
Objektivi 1.1 Ngritja e kapaciteteve profesionale, të profesionistëve, që ofrojnë shërbimet bazë (si: punonjës të policisë, prokurorë, mësues, edukatorë, mjekë dhe profesionistë të tjerë shëndetësorë, psikologë, punonjës social, mbrojtës të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje.								
1.1.1. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i zyrtarëve, të Policisë së Kosovës, me fokus tek DhF-ja,	Zyrtarët e Policisë së Kosovës	AKSP-ja dhe Policia e Kosovës	MPB-ja, Donatorët	2016-2020	Numri i moduleve të aprovuara me tematika të specifikuar për DhF-në;	Gjithsej 78,973.52		Donatorët 78,973.52

³ Vlerësime dhe hulumtime të ndryshme të kryera, kanë treguar se numri i lajmërimeve, për vitin 2014, i rasteve të dhunës në familje rezultoi: 29.8 për qind për shqiptarët, 39.6 për qind për serbët dhe 36.4 për qind për grupe të tjera etnike. Nëse nuk do të zhvillohet një matje tjetër e numrit të rasteve që lajmërohen, se kanë pësuar dhunë në familje, atëherë këto përqindje mund të konsiderohen si bazë për të matur këtë tregues të sugjeruar në nivel objektiv.

me tematika të qëlluara dhe me module të aprovuara									
1.1.2. Trajnimi i vazhdueshëm, në baza vjetore, dhe certifikimi i zyrtarëve të shëndetësisë, me fokus tek DhF-ja, me	Zyrtarët e shëndetësisë	Ministria e Shëndetësisë	Qendrat e Mjekësisë Familjare, UNFPA	2016 - 2020	Numri i moduleve të aprovuara, me tematika të specifikuara, për DhF-në;	Gjithsej 56,879.07		Qeveria 28,416.42 Donatorët 28,462.65	

tematika të specifikuar dhe me module të aprovuara						Kalendari i aprovuar vjetor i trajnimeve Numri i zyrtarëve të shëndetësisë të certifikuar çdo vit Regjistri i përditësuar, me të dhënat për zyrtarët e trajnuar, në bazë të trajnimeve të ofruara dhe certifikimeve të çdo zyrtari			
1.1.3. Trajnimi i vazhdueshëm, në baza vjetore, dhe certifikimi i prokurorëve me fokus tek DhF-ja, me tematika të specifikuar dhe	Prokurorët	Instituti Gjyqësor i Kosovës në bashkëpunim me Këshillin Prokurorial dhe Këshillin Gjyqësor	Donatorët dhe organizatat ndërkombëtare	2016-2020		Numri i moduleve të aprovuara, me tematika të specifikuar, për DhF-në; Kalendari i aprovuar vjetor i trajnimeve	Gjithsej 11,991.61		Donatorët 11,991.61

me module të aprovuara.									
1.1.4. Trajnimi i vazhdueshëm, në baza vjetore, dhe certifikimi i gjyqtarëve me fokus tek DhF-ja, me tematika të specifikuara dhe me module të aprovuara	Gjyqtarët	Instituti Gjyqësor i Kosovës në bashkëpunim me Këshillin Prokurorial dhe Këshillin Gjyqësor	Donatorët dhe organizatat ndërkombëtare	2016-2020		Numri i prokurorëve të certifikuar çdo vit Regjistri i përditësuar, me të dhënat për prokurorët e trajnuar, në bazë të trajnimeve të ofruara dhe certifikimeve të çdo prokurori	Gjithsej 9,731.61	Donatorët 9,731.61	
						Numri i moduleve të aprovuara me tematika të specifikuara për DhF-në; Kalendari i aprovuar vjetor i trajnimeve Numri i gjyqtarëve të			

	Mbrojtësit e Viktimeve	Prokuroria e Shtetit	Donatorët dhe organizatat ndërkombëtare	2016-2020	<p>certifikuar çdo vit</p> <p>Regjistri i përditësuar, me të dhënat për gjyqtarët e trajnuar, në bazë të trajnimeve të ofruara dhe certifikimeve të çdo gjyqtari</p>	Gjithsej 16,701.67		Donatorët 16,701.67
<p>1.1.5. Trajnimi i vazhdueshëm, në baza vjetore, dhe certifikimi i Mbrojtësve të Viktimeve me fokus tek DhF-ja, me tematika të specifikuar dhe me module të aprovuara</p>								

1.1.6. Trajnimi i vazhdueshëm, në baza vjetore, dhe certifikimi i punonjësve të QPS-ve, QAP-it dhe ZP-së me fokus tek DhF-ja, me tematika të specifikuara dhe me module të aprovuara	Punëtorët social, zyrtarët për BGJ-në dhe punonjësit e QPS-ve, QAP-it, ZP-së	Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale	QPS-të, QAP-i ZP-ja, Komunitat, DKA	2016-2020	për MV-të e trajnuar, në bazë të trajnimeve të ofruara dhe certifikimeve të çdo MV-je	Gjithsej 38,681.86	Donatorët 38,681.86
--	--	--	-------------------------------------	-----------	---	-----------------------	------------------------

<p>1.1.7. Trajnimi i vazhdueshëm, në baza vjetore, dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësimdhënës, drejtorë, pedagogë, psikologë, këshilli drejtues i shkollës, prindër, zyrtarë nga drejtoritë komunale të arsimit) me fokus tek DhF-ja, me tematika të specifikuara dhe me module të aprovuara</p>	<p>Psikologët, mësuesit</p>	<p>Divizioni për Zhvillimin Profesional të Mësimdhënësve MASHT-i</p>	<p>ZAR, Drejtoritë e Shkollave, OJQ-të</p>	<p>2016-2020</p>	<p>certifikimeve të çdo zyrtari</p>	<p>Numri i moduleve të aprovuara me tematika specifike për DhF-në; Kalendari i aprovuar vjetor i trajnimeve Numri i të certifikuarve, në baza vjetore, (4 grupe nga 80 pjesëmarrës) Regjistri i përditësuar, me të dhënat për zyrtarët e trajnuar, në bazë të trajnimeve të ofruara dhe</p>	<p>Gjithsej 25,057.36</p>	<p>Donatorët 25,057.36</p>
---	-----------------------------	--	--	------------------	-------------------------------------	---	-------------------------------	--------------------------------

1.1.8. Trajnimi i vazhdueshëm, në baza vjetore, dhe certifikimi i gazetarëve dhe zyrtarëve të mediave, mbi mënyrën, se si mediat mund të përdoren si mjet për parandalimin e DhF-së	Gazetarët, drejtuesit e medias	MAPL-ja ,AGK-ja (Asociacioni i Gazetarëve të Kosovës)	MPMS-ja	2016-2020	certifikimeve të çdo zyrtari	Gjithsej 9,494.46		Donatorët 9,494.46
1.1.9. Trajnimi i vazhdueshëm, në baza vjetore, dhe	Zyrtarët e OJQ-ve	MPMS-ja, Komuna, ABGj-ja	OJQ-të, Komuna, Donatorët	2016-2020	Numri i moduleve të aprovuara me tematika specifike për DhF-në; Kalendari i aprovuar vjetor i trajnimeve Numri i të certifikuarve çdo vit Regjistri i përditësuar, me të dhënat për zyrtarët e trajnuar, në bazë të trajnimeve të ofruara dhe certifikimeve të çdo zyrtari	Gjithsej 17,188.92		Donatorët 17,188.92

<p>certifikimi i punonjësve të OJQ-ve me fokus tek DhF-ja, me tematika të specifikuara dhe me module të aprovuara</p>					<p>tematika të specifikuara për DhF-në; Kalendar i aprovuar vjetor i trajnimeve</p> <p>Numri i të certifikuarve çdo vit</p> <p>Regjistri i përditësuar, me të dhënat për zyrtarët e trajnuar, në bazë të trajnimeve të ofruara dhe certifikimeve të çdo zyrtari</p>			
<p>Objektivi specifik 1.2. Inkurajimi i viktimitave për lajmërimin e rasteve të dhunës në familje dhe rritja e besimit të tyre tek institucionet përkatëse.</p>								
<p>1.2.1. Sistemimi i pedagogëve dhe psikologëve në shkolla (për çdo vit janë planifikuar</p>	<p>Shkollat</p>	<p>MAShT-i</p>	<p>MF-ja, Komunitat</p>	<p>2017 - 2020</p>	<p>Numri i pedagogëve dhe psikologëve të emëruar çdo vit;</p>	<p>Gjithsej 2,016,000.00</p>	<p>Qeveria 2,016,000.00</p>	

80 pedagogë/e psikologë/e					Numri i informatave të mbledhura prej tyre për rastet e DhF-së; Numri i rasteve të adresuara nga pedagogët dhe psikologët tek Mekanizmi Koordinues (në ato komuna ku ekziston MK-ja) apo tek Policia e Kosovës		Gjithsej 280.00	Qeveria 280.00	
1.2.2. Plotësimi i Udhëzimit Administrativ për caktimin e pedagogëve dhe psikologëve (pra, të ndryshohet U.A 26/ 2013 - zgjedhja e nëpunësve - që numri i nxënësve për pedagogë dhe psikologë të mos kufizohet,	Pedagogët, psikologët shkollat	MASHT-i	Drejtoritë Arsimore, MPMS-ja	Tremujori i fundit 2016	Udhëzimi i ndryshuar				

<p>por secila shkollë të ketë pedagogun dhe psikologun e saj)</p>								
<p>1.2.3. Informimi i publikut përmes medias për legjislacionin në fuqi, mbrojtjen që ofrohet dhe institucionet përkatëse ku duhet të adresohen</p>	<p>Publiku në tërësi (fokus i veçantë tek gratë)</p>	<p>Asociacioni i Gazetarëve të Kosovës</p>	<p>Media, Policia e Kosovës, MV-të, MK-ja, Komuna, donatorët, organizatat ndërkombëtare</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Numri i emisioneve televizive apo radiofonike të organizuara; Numri i spoteve televizive të prodhuara dhe të shfaqura (shpeshësia e shfaqjes së tyre është gjithashtu e rëndësishme)</p>	<p>Gjithsej 87,038.90</p>		<p>Donatorët 87,038.90</p>
<p>1.2.4. Shpërndarja e informacioneve për legjislacionin në fuqi, mbrojtjen që ofrohet dhe institucionet përkatëse ku</p>	<p>Publiku në tërësi (fokus i veçantë tek gratë)</p>	<p>MAShT-i Drejtoritë Komunale për Arsim, ZBGj-të në Komuna</p>	<p>Ministritë përkatëse, Anëtarët e MK-së, donatorët, organizatat ndërkombëtare</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Përqindja e popullsisë e vetëdijësuar për legjislacionin në fuqi, mbrojtjen që ofrohet dhe institucionet ku duhet të adresohen</p>	<p>Gjithsej 61,700.00</p>		<p>Donatorët 61,700.00</p>

duhet të adresohen							Llojshmëria e mjeteve të përdorura (fletëpalosje, broshurë, poster, etj); Numri i materialeve të prodhuara dhe të shpërndara çdo vit, detajuar sipas tematikës, komunave dhe institucioneve që e kanë përgatitur dhe realizuar			
1.2.5. Zbatimi me përgjegjësi e profesionalizëm i PSV-ve	PK-ja, QPS-të, MSh-ja, MV-të, strehimoret	Secili institucion i cituar në PSV	Institucionet përkatëse dhe OJQ-të	2016-2020			Numri i ankesave për moszbatim të PSV-ve paraqitur tek ZKNKDhF-ja, detajuar sipas institucioneve që nuk i kanë zbatuar PSV-të; Numri i masave të ndërmarra nga ZKNKDhF-ja	Gjithsej -		

				<p> né bashkëpunim me ministrinë përkatëse, për institucionet, kundrejt të cilave janë listuar ankesat; Numri i personave të certifikuar rregullisht, në baza vjetore, për aplikimin e PSV-ve Numri i shkollave të pajisura me formularët e PSV –ve dhe për matjen e DhF-së Numri i formularëve të shpërndara nga institucionet arsimore për parandalimin e DhF-së dhe </p>			
--	--	--	--	--	--	--	--

							zbatimin e PSV-ve.		
Objekti specifik 1.3. Rritja e vetëdijesimit të shoqërisë për të mos pranuar dhe për të mos toleruar ushtrimin e dhunës në familje									
1.3.1. Rishikimi i Kornizës së Kurikulës së Kosovës (KKK), të Arsimit para universitar (APU), dhe përfshirja në të e informacioneve, të standardizuara për DhF-në, si dhe dhënia e informacioneve për DhF-në, grupeve punuese për hartim të kurikulave lëndore - kategorizuar sipas të gjitha grupeve, mbi të cilat mund të ushtrohet kjo dhunë, (gra, fëmijë, të moshuar, PAK,	Nxënësit, mësuesit	MAShT-i	ABGj-ja, OJQ-të, MF-ja	2016 - 2017	Numri i kurikulave të rishikuara, detajuar sipas tematikave dhe viteve; Numri i programeve të përfshira, detajuar sipas llojeve të dhunës si dhe ku mund të bëhet lajmërimi për rastet e dhunës	Gjithsej 18,789.30	Qeveria 18,789.30		

LGBT, komunitetet jo-shumicë , etj), llojeve të dhunës si dhe ku mund të bëhet lajmërimi për rastet e dhunës	Publiku	Zyra e Koordinatorit Nacional kundër DhF-së (ZKNKDhF)	ABGJ-ja, ministrirë përkatëse, institucionet lokale; OJQ-të; donatorët, organizatat ndërkombëtare	2017-2020	Studimet e botuara	Gjithsej 26,690.00	Qeveria 13,345.00 Donatorët 13,345.00
1.3.2. Studime kombëtare periodike mbi fenomenin, përmasat, profilin e autorëve të dhunës në familje/viktimave të dhunës në familje, etj	Profesionistë të fushave të ndryshme	Zyra e Koordinatorit Nacional, ABGJ-ja, Komuna	Ministrirë përkatëse, institucionet lokale, anëtarët e MKR-së, OJQ-të, donatorët, organizatat ndërkombëtare	2017-2020	Numri i buletineve statistikore të botuara çdo vit, në nivel qendror e lokal, duke përfshirë edhe publikimin e tyre në internet	Gjithsej 47,932.22	Qeveria 47,932.22
1.3.3. Zhvillimi i buletineve statistikore vjetore mbi numrin e rasteve të raportuara dhe trajtuara në mënyrë multidisiplinare	Publiku në tërësi	Zyra për Qeverisje të Mirë /ZKM	Ministrirë përkatëse, institucionet lokale, anëtarët e MKR-së,	2016-2020	Numri i fushatave të organizuara;	Gjithsej 104,080.80	Qeveria 42,872.80 Donatorët
1.3.4. Organizmi çdo vit i fushatave kombëtare vetëdijësuese, me tematika të							

<p>përcaktuara në përputhje me ditët/fushatat ndërkombëtare të organizuara për të njëjtin qëllim, si dhe duke synuar grupe të ndryshme të individëve që rezultojnë më të prekur nga dhuna në familje, si: gratë, fëmijët, të moshuarit, PAK, LGBT, komuniteti RAE.</p>			<p>komuna, OJQ-të, donatorët, organizatat ndërkombëtare, ZMV-ja</p>	<p>Kalendarët e koordinuar të aktiviteteve; Llojet e aktiviteteve të zhvilluara, numri i pjesëmarrësve në to, detajuar sipas grupeve që iu përkasin Numri i aktiviteteve vjetore të MASH-T-it (nën temën "Dua jetë të lumtur në familjen time - fëmijët nuk duan dhunë në gjirin familjar) Numri i aktiviteteve i mbajtur me nxënës e prindër në disa nga lëndët mësimore (gjuhë shqipe, edukatë</p>		<p>61,208.00</p>
--	--	--	---	--	--	------------------

1.3.5. Përfshirja e politikaneve në veprime vetëdijësuese, me transmetimin e porosive të përcaktuara nga ZKNKDhF-ja, për vetëdijësimin e popullatës kundër dhunës në familje	Politikanët, gratë deputete, gratë asambleiste	Kuvendi	ABGj-ja, asambletë komunale, OJQ-të	2016-2020	Numri i aktiviteve të organizuara, numri i politikanëve pjesëmarrës, detajuar sipas gjinisë, partisë politike, etj	Gjithsej 13,010.10	Qeveria 13,010.10	
1.3.6. Mbatja e ligjëratave të vazhdueshme, në baza vjetore, nga gjyqtarët dhe prokurorët për vetëdijësimin e profesionistëve të rinj në lidhje me trajtimin e rasteve të dhunës në familje (shembull: Ligjëratat me studentët dhe praktikantët që mbahen në baza vjetore nga	Studentët e universiteteve të drejtësisë dhe të shkencave sociale	Prokuroria e Shtetit, Gjykatat themelore	MD-ja, Komunitat, ABGj-ja, KKDhF-ja	2016 - 2020	Numri i ligjëratave të mbajtura çdo vit, detajuar sipas tematikave dhe institucioneve që i kanë realizuar (gjykatë, prokurori), dhe komunave ku janë mbajtur; Numri i pjesëmarrësve i detajuar sipas gjinisë,	Gjithsej 5,000.00	Qeveria 5,000.00	

⁴ 1-2 në vit, me 2-4 shkolla, 40-60 pjesëmarrës në grup

Forumi i Grave Gjyqtare dhe Prokurore)												
1.3.7. Përfshirja e viktimave të riintegruara të dhunës në familje, si modele të fuqizimit, në aktivitete vetëdijësuese (me vullnetin dhe konsensusin e tyre të plotë)	Grupet e rrezikuara	Komunat, MD-ja, ABGj-ja	MD-ja, ABGj-ja, OJQ-të	2018-2020	moshës, fakultetit, komunës, etj.	Numri i aktiviteteve të zhvilluara me praninë e viktimave të riintegruara, numri i pjesëmarrësve, etj	Gjithsej 16,000.00	-	Donatorët 16,000.00			

OBJEKTIVI STRATEGJIK 2: MBROJTJA DHE KOORDINIMI

QËLLIMI

Të sigurojmë, deri në vitin 2020, mekanizma institucionale gjithëpërfshirës dhe efikas, për reagim të shpejtë ndaj rasteve të dhunës në familje, si dhe bashkëpunim të përgjegjshëm ndërinstitucional, mes palëve të pjesëmarrëse, në nivel qendror dhe lokal, për mbrojtjen dhe menaxhimin e këtyre rasteve.

OBJEKTIVAT SPECIFIKE

- 2.1. Avancimi i politikave gjithëpërfshirëse në kuadër të mbrojtjes së viktimave të dhunës në familje.
- 2.2. Përmirësimi i funksionalizimit të mekanizmave koordinues institucionale ekzistues në nivel lokal si dhe ngritja e tyre në komunat ku mungojnë.
- 2.3. Përmirësimi i koordinimit dhe bashkëpunimit ndërinstitucional ndërmjet nivelit qendror, lokal dhe organizatave të shoqërisë civile për mbrojtjen e viktimave përmes qartësimit të roleve, detyrave dhe përgjegjësi të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuatë.

Rezultatet e pritura:

- 2.1.a. Më shumë politika gjithëpërfshirëse dhe standarde të avancuara, të aplikuara me përgjegjësi, për mbrojtjen dhe sigurinë e viktimave të dhunës në familje.
- 2.2.a. Mekanizma koordinues institucionale funksionale dhe efikas, të shtrirë në të gjithë territorin e Kosovës.
- 2.3.a. Më shumë shërbime ndërinstitucionale dhe të koordinuara ndërmjet nivelit qendror dhe atij lokal, për mbrojtjen e viktimave të dhunës në familje, të ngritura në mbarë Kosovën, të specializuara dhe të shumëlojshme sipas kërkesave dhe standardeve të parashikuara në legjislativonin vendor dhe atë ndërkombëtar.

TREGUESIT NË NIVEL OBJEKTIVASH

- 2.1.a.1. Rritja në masën 50 për qind, deri në vitin 2020, e numrit të politikave dhe standardeve të përmirësuara të aplikuara⁵ për mbrojtjen e viktimave të dhunës në familje. *{Njësia matëse: përqindja. Të ndarë sipas: llojit të politikave apo standardeve të përmirësuara dhe të miratuara çdo vit, që zbatohen rregullisht nga institucionet, sipas komunave. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare për gjithçka si më sipër, dërguar në fund të vitit, nga çdo institucion zbatues, tek Zyra e Koordinatorit Nacional kundër DhF-së; raporti vjetor i monitorimit të zbatimit të strategjisë, që do të përgatitet nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër DhF-së, bazuar në sistemin e M&E-së që do të krijohet në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie}*
- 2.2.a.1. Rritja me të paktën 50 për qind, nga viti 2017 deri në vitin 2020, e efektivitetit dhe efijencës⁶ së funksionimit të 13 Mekanizmave Koordinues ekzistues. *{Njësia matëse: përqindja. Të ndarë sipas: komunave ku ekzistojnë MK-të. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare për gjithçka si më sipër, të nxjerra nga vlerësimi për funksionimin e MK-ve që mund të realizohet gjatë viti 2016}*

⁵ Nuk do të mjaftojë vetëm numërimi i politikave apo standardeve të ndryshuara dhe të përmirësuara por përmes sistemit të monitorimit dhe të vlerësimit, do të bëhet i mundur evidentimi i përqindjes së këtyre politikave të përmirësuara që zbatohen realisht çdo vit.

⁶ Për të matur rritjen e efijencës duhet të bëhet një vlerësim i funksionimit të këtyre mekanizmave të ngritur (p.sh. në fund të vitit 2016), që do të shërbejë edhe si bazë për vitin 2017 dhe në vijim.

2.2.a.2 Themelimi i tetë Mekanizmeve Koordinues të rinj çdo vit⁷ duke filluar nga viti 2017, në komunat ku mungojnë. *[Njësia matëse: numri. Të ndarë sipas: komunave, institucioneve që mbështesin ngritjen e MK-ve, vitit kur themelohen, numrit të institucioneve që marrin pjesë, etj. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare për gjithçka si më sipër, dërguar në fund të vitit, nga çdo institucion zbatues tek Zyra e Koordinatorit Nacional kundër DhF-së; raporti vjetor i monitorimit të zbatimit të strategjisë, që do të prodhohet nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër DhF-së, bazuar në sistemin e M&E-së që do të krijohet në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie]*

2.3.a.1. Rrija me të paktën 3 për qind, duke filluar nga viti 2018, e shërbimeve ndërinstitucionale dhe të koordinuara për mbrojtjen e viktimave të DhF-së. Shërbimet duhet të jenë të shumëllojshme⁸ dhe sipas standardeve⁹ të kërkuara në legjislacionin vendor dhe atë ndërkombëtar.

VEPRIMTARITË	GRUPET E SYNUARA	INSTITUCIONI ZBATUES	INSTITUCIONI MBËSHETETËS	PERIUDHA KOHORE	TREGUESIT E MONITORIMIT	Financimi		
						Preventivi i kostos (€)	Financuar (€)	Burimet e mundshme Kërkohej financim (€)
Objektivi specifik 2.1. Avancimi i politikave gjithëpërfshirëse në kuadër të mbrojtjes së viktimave të dhunës në familje								
2.1.1. Rishqyrtimi dhe rishikimi i politikave dhe programeve ekzistuese	Viktimat, kryesit	KNKDhF-ja	ABGj-ja, ministritë përkatëse, organizatat ndërkombëtare, OJQ-të,	2016-2020	Numri i programeve të rishqyrtuara dhe i propozimeve të përgatitura; Numri i ndryshimeve të miratuara	Gjithsej 5,866.16	Qeveria 5,866.16	
2.1.2. Rishikimi i nevojave për plotësimin dhe ndryshimin e	Viktimat	ABGj-ja	Ministritë përkatëse, organizatat ndërkombëtare, OJQ-të	2017 - 2018	Numri i formave të reja, të propozuara, të referimit; Numri i formave të reja, të aplikuara, të referimit	Gjithsej 391.58	Qeveria 391.58	

⁷ Për të arritur përbushjen e objektivit, që deri në fund të vitit 2020, MK-të institucionale të jenë të themeluar edhe në komunat ku mungojnë, është përllogaritur që çdo vit, duke filluar nga viti 2017, të ngrihen 8 MK të rinj – sepse nga totali prej 38 komunash që ekzistojnë në Kosovë, 13 prej tyre tashmë i kanë MK-të, ndaj mbeten për t'u plotësuar edhe 25 komuna. Grupi punues gjithsesi ka për detyrë të saktësojë shifrat dhe objektivin e vendosur në këtë rast.

⁸ Nënkupto që shërbimet duhet të jenë të qasshme dhe të disponueshme për të gjithë individët që pësojnë dhunë në familje, duke përfshirë gratë, fëmijët, të moshuarit, PAK-un, LGBT-në, etj. Po kështu një zgjerim duhet të bëhet edhe në llojshmerinë e shërbimeve (këshillim, shërbim ligjor falas, strehim, etj) sipas kërkesave që specifikohen edhe në Konventën e Stambollit)

⁹ Nënkupto: ofrimin e shërbimit në të gjitha gjuhët që fliten në vend, respektimin e standardeve sipas llojit të shërbimit, etj

formularëve të PSV-ve													
2.1.3. Përmirësimi i standardeve të shërbimeve për viktimat/të mbijetuarit e dhunës në familje	Viktimat dhe viktimat e mundshme	MPMS-ja	ABGj-ja, KNKDHf-ja, OJQ-të, organizatat ndërkombëtare, MSh-ja, shtëpitë e shëndetit, drejtoritë komunale të shëndetësisë	2018–2020	Numri i standardeve të reja të propozuara; Numri i standardeve të përmirësuara/miratuara	Gjithsej 156.63	Qeveria 156.63						
Objektivi specifik 2.2. Rritja e funksionalizimit të mekanizmave koordinues institucionale ekzistues në nivel lokal si dhe ngritja e tyre në komunat mungojnë													
2.2.1. Rritja e përgjegjësisë të ZBGj-ve për të përfshirë edhe detyrën si koordinator lokal i MK-ve, si dhe kompensimi adekuat i tyre në përputhje me përgjegjësitë e shtuara	ZBGj-të dhe MK-të	Komuna	MPMS-ja, donatorët	2016 - 2020	Përkrimi i punës së ZBGj-ve përfshin përgjegjësinë e tyre si koordinatorë të MK-ve; Paga e harmonizuar në përputhje me përgjegjësitë.	Gjithsej 66,000.00	Qeveria 66,000.00						
2.2.2. Krijimi i sistemit të menaxhimit të të dhënave për	Anëtarët e MK-ve	Komuna, KNDHf-ja	Ministritë përkatëse, Policia e Kosovës,	2016-2020	Baza e krijuar e të dhënave;	Gjithsej 56,632.00	Qeveria 13,832.00	Qeveria 7,600.00					

rastet e trajtuara në mënyrë të koordinuar nga ana e MK			anëtarët e MK-ve, Gjykatat themelore, Prokuroritë themelore, Këshilli Gjyqësor i Kosovës, donatorët, organizatat ndërkombëtare	2016-2020	Raportet periodike të përpiluara dhe të dorëzuara tek anëtarët e MK-ve si dhe pranë KNKDHf-së			Donatorët 35,200.00
2.2.3. Trajnimi i anëtarëve të MK-ve për bashkëpunimin ndërinstitucional si dhe përdorimin e sistemit të menaxhimit të të dhënave për rastet e trajtuara në mënyrë të koordinuar nga ana e MK-ve	Anëtarët e MK-ve	IKAP-i dhe mekanizmat e tjerë institucionale që ofrojnë trajnime	Komuna, anëtarët e MK-ve, donatorët	2016-2020	Përqindja e anëtarëve të MK të trajnuar për përdorimin e sistemit, të menaxhimit të të dhënave, për rastet e trajtuara në mënyrë të koordinuar; Kapacitetet e përmirësuara, demonstruar nga përdorimi me efektivitet dhe efijencë i sistemit të të dhënave	Gjithsej 43,980.00		Donatorët 43,980.00
2.2.4 Shtirirja e Mekanizmave Koordinues komunalë në	Viktimat dhe fëmijët e tyre	MAPL-ja	Institucionet përgjegjëse anëtare të MK-ve	2016 - 2020	Numri i MK-ve të reja të themeluara; Numri i memorandumeve të mirëkuptimit të nënshkruara	Gjithsej 199,991.00	Qeveria 199,991.00	

komunat që mungojnë												
2.2.5. Krijimi i një nënkategorie për financimin e Zyrës për Barazi Gjinore në nivel komunal dhe mbështetjen e funksionimit të MK-ve	MK-të	Komunat	Institucionet përgjegjëse anëtare të MK-ve	2017 - 2020	Numri i komunave, të cilat çdo vit, krijojnë një vijë buxhetore për mbështetjen e funksionimit të MK-ve,	-	Gjithsej					
Objekti i specifik 2.3. Përmirësimi i koordinimit dhe bashkëpunimit ndërinstitucional ndërmjet nivelit qendror, lokal dhe organizatave të shoqërisë civile, për mbrojtjen e viktimave, përmes qartësisë të roleve, detyrave dhe përgjegjësisë të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuata.												
2.3.1. Shtimi i shërbimeve, të ofrimit të ndihmës ligjore falas, për viktimat e dhunës në familje	Viktimat, familja	MID-ja	Gjykata, Oda e Avokatëve, OJQ-të	2016 – 2020	Numri i shërbimeve të reja, të ndihmës ligjore falas, të ngritura në vit (objektiv mund të jetë edhe shtrirja në komuna)	229,545.23	Gjithsej	Qeveria	229,545.23			
2.3.2. Shtimi i numrit të Mbrojtësve të Viktimave serbishfolës (si dhe folës të gjuhëve të tjera sipas komuniteteve joshumicë që	Viktimat dhe fëmijët e tyre	Prokuroria e Shtetit, MV-të	KNKdhF-ja, donatorët, mbrojtësit e viktimave	2016-2020	Numri i MV-ve serbishfolës (si dhe folës të gjuhëve të tjera sipas komuniteteve joshumicë që ekzistojnë në Kosovë) të shtuar në zyrat ekzistuese;	251,400.00	Gjithsej	Qeveria	251,400.00			

ekzistojnë në Kosovë) në zyrat ekzistuese, si dhe hapja e zyrave të Mbrojtësve të Viktimave (aty ku mungojnë p.sh S në veri)	Viktimat dhe viktimat e mundshme	Prokuroria e Shtetit	KKDhF-ja, MD-ja, OJQ-të, organizatat ndërkombëtare, komunat, donatorët	2016 - 2017	Numri i zyrave të reja të hapura (objektiv është shtrirja gjeografike)	Gjithsej 198,720.00	Qeveria 198,720.00	
2.3.3. Shtimi i numrit të stafit të shërbimit, të linjës ekzistuese telefonike falas, edhe me punonjës serbistfolës (si dhe folës të gjuhëve të tjera sipas komuniteteve joshumicë që ekzistojnë në Kosovë) si dhe shtrirja e këtij shërbimi në zonat ku mungon (p.sh. në veri)	Viktimat dhe fëmijët e tyre	Komunat, MPB-ja, MPMS-ja	QPS-të, strehimoret, Policia rajonale, OJQ-	2016 - 2020	Numri i marrëveshjeve rajonale të nënshkruara;	Gjithsej -		
2.3.4. Krijimi i partneritetit ndërkomunal (rajonal) për identifikim,								

referim, strehim, rehabilitim dhe fuqizim të viktimave të DhF-së.												
2.3.5. Përmirësimi i shërbimeve për fëmijët dëshmitarë të dhunës në familje, me theks të veçantë fëmijët - djem mbi 12 vjeç	Fëmijët, djem të mbi 12 vjeç	QPS-të	Komuna, OJQ-të	2016 - 2020	Përqindja e buxheteve komunale të transferuara për këtë qëllim	Gjithsej 97,915.10	Qeveria 97,915.10					
2.3.6. Përshtatja e shërbimeve mbrojtëse, në mënyrë që të jenë të qasshme, edhe për grupet me nevojë të veçanta (të tillë siç janë personat me AK, LGBT, komunitetet joshumicë – ofrimi i shërbimit në gjuhën e tyre, etj), në përputhje dhe me standardet e përmirësuar	Viktima të DhF-së, sidomos ato me nevojë apo nga grupe të veçanta,	MPMS-ja, KKDhF-ja dhe palë të tjera pjesëmarrëse	Komuna, OJQ-të	2017-2020	Numri i shërbimeve të ngritura për fëmijët dëshmitarë të dhunës në familje; Numri i qendrave që mundësojnë mbrojtjen dhe trajtimin e djemve mbi 12 vjeç	Gjithsej -						

dhe të miratuara bazuar në ato ndërkombëtare.												
2.3.7. Shtimi i burimeve dhe i stafit, të Zyrës së Koordinatorit Nacional kundër DhF-së, të cilët në përshkrimin e tyre të punës duhet të kenë përgjegjësi specifike për mbështetjen e zbatimit dhe monitorimin e Strategjisë Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje	ZKNKDhF-ja	MIF-ja		2017 - 2020	Përqindja e buxhetit e shtuar në ZKNKDhF Numri i stafit të shtuar në ZKNKDhF (të paktën 1 person i shtuar)	Gjithsej 32,256.00	Qeveria 32,256.00					
2.3.8. Ngritja e një sistemi të konsoliduar të monitorimit dhe të vlerësimit, në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie	Institucionet përgjegjëse për zbatim	ZKNKDhF-ja, ABGj-ja	UN Women, donatorët	2017	Sistemi i ngritur	Gjithsej 4,500.00		Donatorët 4,500.00				

2.3.9 ¹⁰ . Krijimi i bazës së përbashkët të të dhënave, të rasteve të trajtuara nga policia, prokuroria, gjyqësori, si dhe trajnimi i punonjësve për përdorimin e këtij sistemi të të dhënave	Policia e Kosovës, Prokuroria, Gjykata, QPS-të, MV-të, strehimoret	Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës, Policia e Kosovës	Donatorët, MD-ja, MPB-ja	2017	Baza e krijuar e të dhënave Numri i rasteve të raportuara për çdo vit Raportet e ndara sipas gjinisë, moshës së viktimave dhe kryesve, llojit të dhunës, dhe marrëdhënies mes viktimës dhe kryesit, si tregues në bazën e të dhënave	Gjithsej 81,638.16	Qeveria 27,488.16	Qeveria 16,800.00 Donatorët 37,350.00
--	--	--	--------------------------	------	--	-----------------------	----------------------	--

¹⁰ Kujdes: ky sistem është në nivel qendror dhe ndryshon nga sistemi që sugjerohet në aktivitetin 2.2.2, që ka të bëjë me shkëmbim të rregullt të të dhënave ndërmjet të gjithë anëtarëve, që bëhen pjesë e Mekanizmit Koordinues përmes nënshkrimit të Memorandumit të Mirëkuptimit të hartuar për këtë qëllim.

OBJEKTIVI STRATEGJIK 3: LEGJISLACIONI, HETIMI DHE PROCEDIMI

QËLLIMI 3:

Të përmirësohet, deri në vitin 2020, infrastruktura ligjore dhe të ngritet efikasiteti i trajtimit të rasteve të DhF-së, me fokus në nevojat e viktimës së dhunës në familje si dhe të realizohet ndëshkimi adekuat i kryesit.

OBJEKTIVAT SPECIFIKE

- 3.1. Përmirësimi i infrastrukturës ligjore dhe i akteve të tjera për trajtimin efikas të rasteve të dhunës në familje.
- 3.2. Specializimi i hetuesve policor, punëtorëve social, mbrojtësve të viktimave, prokurorëve dhe gjyqtarëve, për procedimin me urgjencë dhe kujdes të shtuar të rasteve të dhunës në familje.
- 3.3. Qartësimi i roleve, detyrave dhe përgjegjësiive të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuata për rastet e dhunës në familje.

Rezultatet e pritura:

- 3.1.a. Legjislacion i përmirësuar dhe i harmonizuar që ndjek penalisht dhe vendos përpara përgjegjësisë kryesit e çdo forme të dhunës në familje.
- 3.2.a. Profesionistë të specializuar që reagojnë me prioritet dhe kujdes të shtuar ndaj nevojave të viktimës së dhunës në familje.
- 3.3.a. Institucione të përgjegjshme me role të qartësuara që zbatojnë me përpikmëri legjislacionin, nën frymën e tolerancës zero kundër dhunës në familje.

TREGUESIT NË NIVEL OBJEKTIVASH

- 3.1.a.1. Numri i ligjeve dhe akteve të tjera të amandamentuara dhe/ose të aprovuara, deri në fund të vitit 2020, për trajtimin efikas të rasteve të dhunës në familje. *{Njësia e matëse: Numri. Të ndarë sipas: akteve ligjore apo neneve të ndryshuara. Mjetet e verifikimit: të dhënat e botuar në Gazetën Zyrtare}*
- 3.1.b.1. Rritja me 10 për qind¹¹, çdo vit, duke filluar nga viti 2018, e numrit të kryesve të dhunës në familje të ndëshkuar penalisht, sipas parashikimit të ri të kësaj vepre në Kodin Penal të Kosovës. *{Njësia e matëse: përqindja. Të ndarë sipas: numrit të kryesve të ndëshkuar, llojit të veprës së kryer, masës së dënimit të shqiptuar, vitit, etj. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare, për gjithçka sa më sipër, raportuar nga MPB-ja}*
- 3.2.a.1. Numri total i hetuesve policor, punëtorëve social, mbrojtësve të viktimave, prokurorëve dhe gjyqtarëve, të specializuar për procedimin me urgjencë dhe kujdes të shtuar të rasteve të dhunës në familje. *{Njësia matëse: Numri. Të ndarë sipas: numrit të zyrtarëve të specializuar, institucionit përkatës, numrit të rasteve të trajtuara pas specializimit, etj. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare, për gjithçka si më sipër, raportuar nga institucionet përkatëse tek ZKNKDhF-ja}*

¹¹ Duke qenë se propozimi i këtij ndryshimi ligjor ka qenë një nga pikat më të debatueshme, gjatë hartimit të Strategjisë, sugjerojmë që anëtarët e Grupit Ndërmëtor gjatë punëtorisë për kostimin e Planit të Veprimit të Strategjisë, ta vlerësojnë edhe një herë përqindjen e propozuar tek treguesit në nivel objektivash (për të gjithë treguesit në këtë nivel) për qëllimin strategjik 3. Viti 2018 është propozuar si viti për matjen e këtij treguesi, duke pasur parasysh që vetë ndryshimi ligjor do të kërkojë kohë, e ndoshta matja e tij gjatë vitit 2017 do të ishte e parakohshme, (p.sh. nëse ky ndryshim në Kodin Penal të Kosovës nuk do ishte miratuar deri në këtë vit). Plus viti 2017 mund të shërbejë edhe si vit provë i zbatimit të këtij ndryshimi dhe të dhënat që do mbliidhen në këtë vit, mund të përdoren si bazë për të matur treguesin e propozuar, nga viti 2018 e në vijim)

3.2.b.1 Rritja me 3 për qind çdo vit e fondit të buxhetit të shtetit që shkon për investime në përmirësimin e infrastrukturës dhe profilizimin e profesionistëve¹². {Njësia matëse:} përqindja. Të ndarë sipas: investimeve të kryera çdo vit për shuma të vecanta, apo për trajtime të profesionistëve, vitit, etj. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare nga buxheti i shtetit si edhe nga raportimet vjetore për përdorimin e këtij buxheti}

3.3.a.1. Numri i institucioneve me role, detyra dhe përgjegjësi të bashkërenduara, që punojnë nën frymën e tolerancës zero kundër dhunës në familje. {Njësia matëse:} Numri. Të ndarë sipas: politikave apo marrëveshjeve, të përmirësuar, institucionale ose ndërinstitucionale. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare dërguar nga institucionet përkatëse tek ZKNKDhF-ja}

3.3.b.1. Rritja me 10 përqind, çdo vit, e numrit të urdhërave mbrojtës të zbatuar me efektivitet¹³. {Njësia matëse:} përqindja. Të ndarë sipas: urdhërave mbrojtës të lëshuar, numrit të UM-ve të shkëlqur, etj. Mënyra e verifikimit: të dhënat zyrtare, nga policia e shtetit dhe MD-ja}

AKTIVITETI	GRUPET E SYNYUARA	INSTITUCIONI ZBATUES	INSTITUCIONI MBËSHETËTËS	PERIUDHA KOHORE	TREGUESIT E MONITORIMIT	Preventivi i kostos (€)		Burimet e mundshme
						Financuar (€)	Kërkohet financim	
Objektivi specifik 3.1. Përmirësimi i infrastrukturës ligjore dhe i akteve tjera për trajtimin efikas të rasteve të dhunës në familje								
3.1.1 Rastet e DhF-së të trajtohen si shkelje të të drejtave të njeriut, me qëllim që të marrin trajtim me përparësi nga prokuroria dhe gjykata	Prokurorët, gjyqtarët	Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës	Mbrojtësit e viktimave, QPS-të, institucionet gjyqësore, OJQ-të, organizatat ndërkombëtar, PK-ja	2016-2017	Numri i rasteve të DhF-ve të trajtuara me prioritet nga gjykata dhe prokuroria	Gjithsej 14,472.00	Qeveria 14,472.00	Donatorët 6,750.00
3.1.2. Caktimi i grupit punues të profesionistëve (përfshirë edhe OJQ-të me përvojë	Ministria e Drejtësisë, profesionistët në fushën e drejtësisë	Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i	MPB-ja, Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i	2016 – 2017	Numri i rekomandimeve të përgatitura nga grupi punues	Gjithsej 13,500.00	Qeveria 6,750.00	Donatorët 6,750.00

¹² Edhe kjo përqindje e sugjeruar duhet të rivlerësohet edhe një herë në punëtorinë e kostimit, pasi gjatë punëtorive për hartimin e Strategjisë, nuk u dha një informacion i saktë mbi përqindjen e buxhetit të shtetit që shkon për këtë qëllim.

¹³ Edhe kjo përqindje duhet të verifikohet sërisht në punëtorinë për kostimin, pasi nuk na është vënë në dispozicion një statistikë në lidhje me nr. e urdhërave mbrojtës që zbatohen me efektivitet çdo vit. Nëse nuk ekziston, atëherë duhet të matet gjatë këtij viti (2016) dhe të dhënat të shërbejnë si bazelinë për vitet në vijim. Një tjetër mënyrë e shprehjes së këtij treguesi mund të jetë edhe zvogëlimi me 10 për qin, çdo vit, të numrit të shkeljeve të urdhërave mbrojtës – sërisht nevojitet bazelinë dhe masa e përqindjes duhet të përcaktohet me Grupin Ndër-ministorat gjatë punëtorisë së kostimit.

<p>në punën me DhF-në) për harmonizimin e bazës ligjore me standardet ndërkombëtare dhe me studimet ekzistuese, si dhe për hartimin e udhëzuesit për politikë ndëshkimore, përfshirë dhe ashpërsimin e politikës ndëshkimore ndaj recidivistëve</p>		<p>Kosovës, Policia e Kosovës, MD-ja (Grupi punues i profesionistëve) ABGj-ja</p>	<p>Kosovës, Policia e Kosovës, MPB-ja, organizatat ndërkombëtare, OJQ-të, donatorët,</p>		<p>Udhëzuesi i miratuar</p>		
<p>3.1.3. Amandamentimi i ligjeve – përplotësimi i legjislacionit me qëllim të specifikimit të dhunës në familje si vepër penale në Kodin Penal të Kosovës, në përputhje me përkufizimin e dhunës në familje sipas Ligjit për</p>	<p>Ministria e Drejtësisë</p>	<p>Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës, Policia e Kosovës</p>	<p>MPB-ja, organizatat ndërkombëtare, OJQ-të, donatorët,</p>	<p>2017</p>	<p>Kodi i ndryshuar DhF-ja parashikuar si vepër penale, në KPK-në</p>	<p>Gjithsej 5,600.00</p>	<p>Qeveria 5,600.00</p>

Mbrojtje nga Dhuna në Familje												
3.1.4. Shmangia e fragmentarizimit të procedurave penale dhe civile gjatë trajtimit të rasteve nga prokuroria dhe gjykata	Prokurorët, gjyqtarët	Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës	Mbrojtësit e viktimave, QPS-të, institucionet gjyqësore, OJQ-të, organizatat ndërkombëtare, PK-ja	2016 – 2018	Shqiptimi i UM-it në procedurë civile automatikisht bëhet pjese e dosjes së prokurorisë për ndjekjen penale; Numri i procedurave të unifikuara	Gjithsej 10,180.80	Qeveria 10,180.80					
3.1.5 Aplikimi me efektivitet i deklaratës së dëmit (me synim të realizimit të dëmshpërblimit nga i pandehuri në procedurë penale)	Mbrojtësit e Viktimave, Prokurorët, Gjykata	Institucionet gjyqësore, Këshilli Gjyqësor i Kosovës	Policia e Kosovës, OJQ-të	2016 - 2020	Aplikim i plotë i deklaratës së dëmit në procedurë; Gjyqtarët trajtojnë dëmshpërblimin në procedurë penale.	Gjithsej 28,565.63	Qeveria 28,565.63					
Objektivi specifik 3.2. Specializimi i hetuesve policor, punëtorëve social, mbrojtësve të viktimave, prokurorëve dhe gjyqtarëve për procedimin me prioritet dhe kujdes të shtuar të rasteve të DhF-së												
3.2.1 Vlerësimi i veçantë i rrethanave dhe menaxhimi i rrezikut në të gjitha veprat penale me elementë të DhF-së, nga Policia e Kosovës dhe prokuroria	Policia e Kosovës, Prokuroria , Gjykata, QPS-të, shtëpia e sigurt, Shërbimi Sprovues i	Policia e Kosovës, prokuroria,	Mbrojtësit e Viktimave, gjykata, SHS-ja, QPS-të, organizatat ndërkombëtare, EULEX-i, OSBE-ja, Qeveria	2016 – 2020	Numri i rasteve të trajtuara	Gjithsej 392,148.94	Qeveria 392,148.94					

	Kosovës, shëndeti mendor	MPB-ja	MD-ja, MF-ja, donatorët	2017- 2020	Numri i dhomave, të themeluara, të veçanta të intervistimit;	Gjithsej 25,000.00	Qeveria 10,000.00	Qeveria 15,000.00
3.2.2. Sigurimi i infrastrukturës në Policinë e Kosovës, për trajtimin adekuat dhe sipas standardeve të rasteve të DhF-së	Policia e Kosovës	MPB-ja	MD-ja, MF-ja, donatorët	2017- 2020	Numri i zyrtarëve të policisë, i vënë në dispozicion për komunitetin, që e flasin gjuhën serbe, si dhe gjuhë të tjera, në varësi të komuniteteve joshumicë të pranishme në Kosovë	Gjithsej 171,393.77	Qeveria 171,393.77	
3.2.3. Sigurimi i zyrtarëve në polici që e flasin gjuhën serbe (apo edhe gjuhë të tjera në varësi të komuniteteve joshumicë të pranishme në Kosovë), për trajtimin adekuat dhe sipas standardeve, të rasteve të DhF-së	Policia e Kosovës	MPB-ja	MD-ja, MF-ja, donatorët	2017- 2020	Numri i zyrtarëve të policisë, i vënë në dispozicion për komunitetin, që e flasin gjuhën serbe, si dhe gjuhë të tjera, në varësi të komuniteteve joshumicë të pranishme në Kosovë	Gjithsej 171,393.77	Qeveria 171,393.77	
3.2.4. Sigurimi i infrastrukturës në prokurori për trajtimin adekuat dhe sipas standardeve, të rasteve të DhF-së	Prokuroria	Këshilli Prokurorial i Kosovës	MD-ja, MF-ja, donatorët	2017- 2020	Numri i dhomave, të themeluara, të veçanta të intervistimit;	Gjithsej 35,000.00	Qeveria 10,000.00 Donatorët 25,000.00	
3.2.5. Sigurimi i prokurorëve dhe mbrojtësve të viktimave që e flasin gjuhën serbe (apo edhe gjuhë të tjera	Prokuroria	Këshilli Prokurorial i Kosovës	MD-ja, MF-ja, donatorët	2017- 2020	Numri i prokurorëve dhe MV-ve, i vënë në dispozicion, që e flasin gjuhën	Gjithsej 75,413.26	Qeveria 75,413.26	

në varësi të komuniteteve joshumicë të pranishme në Kosovë), për trajtimin adekuat dhe sipas standardeve, të rasteve të DhF-së							serbe(apo edhe gjuhë të tjera në varësi të komuniteteve joshumicë të pranishme në Kosovë)				
3.2.6. Sigurimi i gjyqtarëve që e flasin gjuhën serbe (apo edhe gjuhë të tjera në varësi të komuniteteve joshumicë të pranishme në Kosovë), për trajtimin adekuat dhe sipas standardeve, të rasteve të DhF-ve	Gjyqësori	Këshilli Gjyqësor i Kosovës	MD-ja, MF-ja, donatorët	2017- 2020	Numri i gjyqtarëve, i vënë në dispozicion, që e flasin gjuhën serbe (apo edhe gjuhë të tjera në varësi të komuniteteve joshumicë të pranishme në Kosovë)	Gjithsej 75,413.26	Qeveria 75,413.26				
3.2.7 Caktimi i prokurorëve, gjyqtarëve dhe policëve të specializuar për DhF-në	Prokuroria , Gjykata, Policia e Kosovës	Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës, Policia e Kosovës	MD-ja, MPB-ja, organizatat ndërkombëtare	2016	Numri i prokurorëve, gjyqtarëve dhe policëve, të specializuar për DhF-në, të caktuar në institucione	Gjithsej 443,909.86	Qeveria 443,909.86				
3.2.8. Trajnimi dhe certifikimi i prokurorëve, hetuesve, gjyqtarëve,	Hetuesit policor, prokurorët , gjyqtarët	Gjykata, Këshilli Gjyqësor i	Organizatat ndërkombëtare, MD-ja, MPB-ja	2016 - 2020	Moduli i përgatitur dhe	Gjithsej 46,612.33		Donatorët 46,612.33			

mbrojtësve të viktimave, për t'u specializuar për rastet e DhF-së		Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës, Policia e Kosovës				i institucionalizuar Numri i trajnimeve të ofruara Numri i certifikatave të lëshuara			
3.2.9. Trajnime të përbashkëta për bashkërendimin e rasteve të dhunës në familje	Policia, Prokuroria, Gjykata	Instituti Gjyqësor i Kosovës, KGJK-ja, KPK-ja, Policia e Kosovës	MPB-ja, organizatat ndërkombëtare, MPB, MD	2016 – 2018	Gjithsej 69,464.83	Numri i trajnimeve të ofruara Numri i pjesëmarrësve i ndarë sipas shënimeve gjinore	Donatorët 69,464.83		
Objektivi specifik 3.3. Qartësimi i roleve, detyrave dhe përgjegjësi të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuete									
3.3.1. Rishikimi i detyrave, përgjegjësi dhe bashkërendimi i procedurave të secilit institucion përgjegjës (polici, gjyqësor, mbrojtës të viktimave, prokurori)	Policia e Kosovës, prokuroria, gjykata, Shërbimi Sprovues i Kosovës	Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës, Policia e Kosovës,	ABG-ja, KINDHF-ja, donatorët	2016 - 2017	Gjithsej 2,569.44	Numri i përshkrimeve të detyrave të rishikuara dhe të përfunduara sipas cdo institucioni Numri i përmirësimeve	Qeveria 2,569.44		

në mbrojtje të viktimave të DhF-së.		mbrojtësit e viktimave		2016 - 2020	të aprovuara nga çdo institucion	Gjithsej	Qeveria	Donatorët
<p>3.3.2. Zbatimi efektiv i urdhërave mbrojtës, monitorimi dhe ndëshkimi adekuat si dhe sensibilizimi mbi shkeljet e tyre, përfshirë edhe ngritjen e kapaciteteve të Shërbimit Sprovues të Kosovës për të zvogëluar shkallën e recidivizmit</p>	<p>Policia e Kosovës, gjykata, prokuroria, mbrojtësi i viktimave, njësitë për DhF-në në Policinë e Kosovës, Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës, Oda e Avokatëve të Kosovës, ABG-ja, Ndihma Juridike Falas, OJQ-të, organizatat ndërkombëtare, Shërbimi Sprovues i Kosovës</p>	<p>Policia e Kosovës, prokuroria, gjykatat, Qendrat për Punë Sociale</p>	<p>Mbrojtësit e viktimave, QPS-të, institucionet gjyqësore, Këshilli Gjyqësor i Kosovës, Këshilli Prokurorial i Kosovës, Oda e Avokatëve të Kosovës, ABG-ja, Ndihma Juridike Falas, OJQ-të, organizatat ndërkombëtare, Shërbimi Sprovues i Kosovës</p>	<p>2016 - 2020</p>	<p>Numri i urdhërave të lëshuar Numri i dënimeve të urdhërave të shkelur Numri i raporteve të lëshuara për dënimin e kryesit në rastet e recidivizmit Numri i trajnimeve të stafit të Shërbimit Sprovues të Kosovës për të monitoruar rastet e recidivizmit</p>	<p>1,937,868.33</p>	<p>1,928,201.93</p>	<p>9,666.40</p>

OBJEKTIVI STRATEGJIK 4: REHABILITIMI DHE RIINTEGRIMI

QËLLIMI :

Të mundësohet në tërë territorin e Kosovës, deri në vitin 2020, qasja në shërbime të reja dhe ekzistuese, efikase dhe të qëndrueshme për rehabilitimin dhe riintegrimin afatgjatë të viktimave dhe rehabilitimin e kryesve të dhunës në familje.

OBJEKTIVAT SPECIFIKË

- 4.1. Ngritja e shërbimeve për rehabilitimin e viktimave të dhunës në familje dhe rritja e efektivitetit të tyre, në nivel qendror dhe komunal.
- 4.2. Ndarja e fondeve për shërbimet riintegruese afatgjata, në nivelin qeveritar, për viktimat e dhunës në familje.
- 4.3. Përdorimi i politikave të integruara për përmirësimin e shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese për viktimat e dhunës në familje.
- 4.4. Themelimi i institucioneve rehabilituese dhe këshillimoreve me programe të obligueshme për kryesit e dhunës në familje.

Rezultatet e pritura:

- 4.1.a. Shërbime rehabilituese efikase, të ofruara viktimave të dhunës në familje, në tërë territorin e Kosovës
- 4.2.a. Programe riintegruese afatgjata të mbështetura vazhdimisht nga buxheti i shtetit dhe të aplikuar në nivel qendror dhe lokal.
- 4.3.a. Komuna me kapacitete të përmirësuara, që aplikojnë politika të integruara për përmirësimin e shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese për viktimat e dhunës në familje.
- 4.4.a. Programe të obligueshme dhe efektive për rehabilitimin e kryesve të dhunës në familje, të ofruara nga institucione të specializuara për këtë qëllim.

TREGUESIT NË NIVEL OBJEKTIVASH

4.1.a.1. Rritja me 2 për qind çdo vit, duke filluar nga viti 2017, e numrit të shërbimeve të ngritura që rehabilitojnë dhe riintegrojnë në mënyrë efektive¹⁴ viktimat e dhunës në familje *{Njësia matëse: numri/përqindja. Të ndarë sipas: lojtit të shërbimeve të ngritura çdo vit, numrit të tyre, komunave, si dhe efikasitetit të funksionimit të tyre, të vlerësuar përmes metodave të caktuara, sipas komunave. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare për gjithçka si më sipër, mbledhur përmes të dhënave zyrtare që i raporton komuna çdo fundvit në ZKNKDhF, ose raportet e monitorimit dhe vlerësimit që do hartohen çdo vit bazuar në sistemin e M&E-së që do ngritet në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie}*

4.2.a.1. Rritja me 2 për qind çdo vit, duke filluar nga viti 2017, e vijave buxhetore vjetore të ngritura nga institucionet qeveritare për plotësimin e nevojave për shërbimet rehabilituese dhe riintegruese¹⁵. *{Njësia matëse: përqindja. Të ndarë sipas: institucioneve dhe planeve buxhetore vjetore, duke përcaktuar edhe lojin e shërbimeve që mbështesin. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare të buxhetit të institucioneve qeveritare vjetore si edhe të dhënat për raportin e shpenzimeve të këtyre linjave buxhetore}*

4.3.a.1. Rritja me 2 për qind, çdo vit, duke filluar nga viti 2017, e numrit të viktimave që përfitojnë shërbime riintegruese. *{Njësia e matëse: përqindja. Të ndarë sipas: numrit të viktimave që përfitojnë çdo vit nga shërbimet sipas komunave, lojtit të shërbimeve që kanë përfituar, kohëzgjatjes, etj. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare për gjithçka si më sipër, mbledhur përmes të dhënave zyrtare që i raporton komuna çdo fundvit në ZKNKDhF, ose raportet e monitorimit dhe vlerësimit që do hartohen çdo vit bazuar në sistemin e M&E-së që do ngritet në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie}*

¹⁴ Pra ideja është që nuk do të përlogaritet vetëm numri i shërbimeve të reja rehabilituese dhe riintegruese për viktimat, që do të ngriten çdo vit duke filluar nga viti 2017, por do të matet me metoda specifike (të përcaktuara gjatë ngritjes së sistemit të monitorimit dhe vlerësimit) performanca e shërbimeve të ofruara dhe do të quhet objektiva e zbatuar nëse efikasiteti i këtyre shërbimeve do të rritet me 2 për qind çdo vit.

¹⁵ Bazuar në vlerësimin e nevojave dhe buxhetimin gjinor vjetor të kryer nga institucionet përkatëse dhe të përfshirë në treguesit e buxhetit të performancës së tyre, apo në justifikimin e shpenzimeve.

4.4.a.1. Rritja me 5 për qind çdo vit e numrit të kryesve të dhunës, të rehabilituar përmes programeve të obligueshme të ofruara nga institucione të specializuara. *{Njësia matëse: përqindja. Të ndarë sipas: llojit të shërbimeve të ngritura, numrit të kryesve që trajtohen në to, sipas komunave, si edhe efikasiteti i funksionimit të tyre, i vlerësuar përmes metodave të caktuara. Mjetet e verifikimit: të dhënat zyrtare për gjithçka si më sipër, mbledhur përmes të dhënave zyrtare që i raporton komuna çdo fundvit në ZKNKDhF, ose raportet e monitorimit dhe vlerësimet që do hartohen çdo vit bazuar në sistemin e M&E-së që do ngrihet në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie}*

AKTIVITETI	GRUPET E SYNUARA	INSTITUCIONI ZBATUES (Bartës/Kryesor)	INSTITUCIONI MBËSHTETËS	PERIUDHA KOHORE	TREGUESIT E MONITORIMIT	Financimi		
						Preventivi i kostos (€)	Burimet e mundshme	
							Financuar (€)	Kërkohet financim (€)
Objektivi specifik 4.1. Ngritja e shërbimeve për rehabilitimin e viktimave të dhunës në familje dhe rritja e efektivitetit të tyre, në nivel qendror dhe komunal.								
4.1.1 Ofrimi i këshillimit psiko-social profesional për viktimat e dhunës në familje, në afat të shkurtër dhe të gjatë kohor, nga profesionistë të certifikuar	Viktimat, kryesi, familja	MSh-ja, MPMS-ja	DShM, QPS-të, komisioni komunal, komisioni për riintegrimin e personave të riatdhesuar, DShMS, strehimoret	2016 - 2020	Numri i programeve këshillimore të përgatitura për aplikim nga profesionistë të certifikuar Numri i profesionistëve të certifikur për të ofruar këto programe këshillimi Numri i viktimave të trajtuara në mënyrë profesionale	Gjithsej 14,265.67	Qeveria 14,265.67	

<p>4.1.2. Trajtimi mjekësor dhe këshillues i viktimage të DhF-së në institucionet shëndetësore ekzistuese (qendra të shëndetit mendor, psikolog, psikiatër/psikiatri, etj)</p>	<p>Viktimat familja</p>	<p>MSh-ja</p>	<p>Komuna, ZBGJ-të, QKUK-u, dhe psikiatria shëndeti primar, QMF-të, Instituti i Forenzikës</p>	<p>2016 – 2020</p>	<p>Numri i viktimage të trajtuara (i specifikuar sipas qendrave ku bëhet trajtimi, profesionistëve që ofrojnë trajtimin, etj)</p>	<p>Gjithsej 107,886.26</p>	<p>Qeveria 107,886.26</p>	
<p>4.1.3. Përfshirja e viktimage të DHF në programe arsimore ekzistuese për të rriturit</p>	<p>Viktimat e DhF-së</p>	<p>DKA, MASHT-i</p>	<p>Komuna, ZBGJ-të, drejtoritë e arsimit, shkollat, OJQ-të</p>	<p>2016 – 2020</p>	<p>Numri i programeve arsimore të hartuara për këtë qëllim në bazë të ligjit nr. 04/L-143 për arsimin dhe aftësimin për të rritur</p> <p>Numri i viktimage të përfshira çdo vit në programe arsimore</p> <p>Numri i bursave të ndara për</p>	<p>Gjithsej 28,310.58</p>	<p>Qeveria 28,310.58</p>	

4.1.4. Hapja e strehimoreve të reja duke i trajtuar nevojat e komuniteteve joshumicë	Viktimat, fëmijët	Komuna e Mitrovicës së Veriut, Komuna e Graçanicës	QPS-të, OJQ-të, donatorët, komuna të tjera që do përfitojnë nga ky shërbim, etj	2017 – 2020	përfshirjen e viktimave në programet arsimore	Gjithsej 410,457.82	Donatorët 410,457.82
4.1.5. Hapja e një strehimoreje për djemtë dhe burrat viktimë të dhunës në familje	Djemtë mbi 12 vjeç dhe burrat	Komunat, ministrinë përkatëse	QPS-të, OJQ-të, organizatat ndërkombëtare	2018	Strehimorja e ngritur Kapaciteti i kësaj strehimoreje (numri i personave që mund të strehohen)	Gjithsej 214,967.41	Donatorët 214,967.41
4.1.6. Trajnimi i personelit të strehimoreve	Personeli i strehimoreve	Zyra e Koordinatorit	Komunat, donatorët,	2016 – 2020	Vlerësimi i kapaciteteve të përmirësuara	Gjithsej 11,466.40	Qeveria 11,466.40

ekzistuese me qëllim që të jenë të gatshme të ofrojnë shërbime cilësore, sipas kategorive të ndryshme të viktimave të DhF-së, edhe për LGBT-në, komunitetin RAE dhe komunitete tjera joshumicë, etj.		Nacional, ministritë përkatëse	organizatat ndërkombëtare, OJQ-të		përmes analizës së formularëve para/pas trajnimit të organizuar Numri i viktimave të strehuara të specifikuara sipas katrakteristikave të ndryshme			
4.1.7. Sigurimi i strehimit afatgjatë për viktimat nëpërmjet marrëveshjeve të mirëkuptimit mes komunave, strehimore, QPS-ve dhe komisionit për banim social, përfshirë edhe strehimin rajonal me anë të marrëveshjeve ndërkomunale	Viktimat	Komunat	QPS-të, strehimoret, komisioni për banim social	2016 – 2020	Numri i banesave sociale të ofruara Numri i viktimave të strehuara	Gjithsej 21,000.00	Qeveria 21,000.00	
4.1.8. Trajtime për zyrtarët e punësimit, shëndetësisë, arsimit, shërbimeve sociale dhe të tjera	Profesionistët	IKAP-i, MPMS-ja, ABGj-ja	Komuna, MASHT-i, MSh-ja, MPMS-DPP, donatorët	2016 – 2020	Kalendari i aprovuar vjetor i trajnimeve të planifikuara	Gjithsej 40,353.30		Donatorët 40,353.30

për një qasje sensitive gjinore									
4.1.9. Ngritja e qendrave të këshillimit për viktimat	Viktimat	MSh-ja	2016 – 2020	OJQ-të, MPMS-ja, donatorët, komunat			Numri i profesionistëve të certifikuar sipas fushave	Gjithsej 277,500.00	Donatorët 277,500.00
Objektivi specifik 4.2. Ndarja e fondeve për shërbimet riinteguese afatgjata, në nivelin qeveritar, për viktimat e dhunës në familje.									
4.2.1. Fuqizimi ekonomik i viktimave me anë të subvencionimit nga ministrinë përkatëse (p.sh. për viktimat e dhunës të cilat dëshirojnë të nisnin biznese të vogla, apo lirim nga pagesat për ndjekjen e arsimit, etj)	Viktimat, familjet	Ministrinë, komunat	2016 – 2020	Ministria e Financave, MD-ja, MPMS-ja, MSh-ja, MASHT-i, Prokuroria e Shtetit, MV-të			Numri i viktimave të mbështetura me subvencion, specifikuar sipas llojit të mbështetjes (p.sh. për ngritjen e biznesit të vogël, etj)	Gjithsej 250,000.00	Qeveria 75,000.00 Donatorët 175,000.00

							provime, që kanë përfunduar shkollimin në arsimin dhe aftësimin profesional (përfshirë edhe testin e maturës, pas dokumentacionit të dorëzuar nga viktimat)				
4.2.2. Futja e programeve të veçanta për viktimat e DhF-së, si nënkategori e vijës kryesore buxhetore të secilës ministri/institucion	Institucione t qeveritare	MF-ja dhe Ministritë mbështetëse	MD-ja, MPMS-ja, MSh-ja, MASHT-i, Prokuroria e Shtetit, MV-të	2016 – 2020	Numri i programeve të mbështetura për riintegrimin e viktimave të DhF-së	Gjithsej 5,749.53	Qeveria 5,749.53	Qeveria Donatorët			
Objektivi strategjik 4.3. Përdorimi i politikave të integruara për përmirësimin e shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese për viktimat e dhunës në familje.											
4.3.1. Shfrytëzimi për banim, nga viktimat e DhF-së, i objekteve të cilat janë në pronësi nga	Viktimat e DhF-së	Komunat, MPMS-ja	Drejtoria e Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale në Komuna, QPS-të	2017 – 2020	Numri i banesave të përdorura për këtë qëllim	Gjithsej 45,000.00	Qeveria 45,000.00				

komunat duke përfshirë viktimat e DhF-së si kategori përfituese në kriteret për banim social												
4.3.2 Shfrytëzimi për strehimore i objekteve që janë në pronësi të komunave ose nga Qeveria, në përputhje me nenin 284 (4) të Kodit të Procedurës Penale për asetet e konfiskuara përfshirë objektet që mund të jipen për shfrytëzim, si për banim social ashtu edhe për strehimore.	Viktimat e DhF-së, Strehimore t	Komunat, Ministria e Drejtësisë, Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar ose të Konfiskuar, Prokuroria e Shtetit	Drejtoria e Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale në Komuna, QPS-të	2017 - 2020	Numri i viktimave të strehuara	Gjithsej 99,000.00	Qeveria 99,000.00					
4.3.3. Hartimi i një Udhëzimi Administrativ apo vendimi të Kryeministrit për subvencionimin e	Viktimat, fëmijët	MD-ja, ABG-ja	Ministria e Bujqësisë, ministritë mbështetëse, komuna, bizneset	2016 – 2020	Numri i bizneseve të subvencionuar a	Gjithsej 2,714.00	Qeveria 2,714.00					

bizneseve për viktimat e DhF-së												
4.3.4. Përkrahja e strehimoreve me buxhet të vjetor edhe nga ana e komunave	Strehimore t	Komunat	MPMS-ja, OJQ-të, donatorët	2016 – 2020	Përqidja e buxhefit vjetor që ndan komuna për strehimoren	Gjithsej 748,800.00	Qeveria 374,400.00	Donatorët 374,400.00				
4.3.5. Përfshirja në programet ekzistuese dhe hartimi i programeve për fuqizimin ekonomik të viktimave të dhunës në familje, në bashkëpunim me bizneset private dhe donatorët.	Viktimat e DHF	Komunat, ministrinë përkatëse	MF-ja, QPS-të, bizneset, OJQ-të, donatorët, MF-ja	2016 – 2020	Numri i programeve të hartuara Numri i bizneseve që i mbështesin këto programe Numri i viktimave që çdo vit përfitojnë nga këto programe	Gjithsej 284,228.07	Qeveria 143,528.07 Donatorët 140,700.00					
4.3.6. Ofrimi i lehtësirave (pako Fiskale) për bizneset që punësojnë kategoritë e ndjeshme të shoqërisë përfshirë	Viktimat	Qendrat rajonale për punësim, MPMS-ja, MTI-a, MzhE-ja dhe komunat	Oda Ekonomike e Kosovës, bizneset, donatorët	2016 – 2020	Masat e parashikuara për nxitjen e bizneseve Numri i viktimave të	Gjithsej 12,441.07	Qeveria 11,020.07	Donatorët 1,421.00				

edhe viktimat e dhunës në familje										
4.3.7 Dhënia prioritet punësimit të viktimave/të mbijetuarve të DhF-së nga Qendrat e punësimit në nivel lokal.	Viktimat, QP-të	Qendrat rajonale për punësim, MPMS-ja, MTI-ja, MzhE-ja dhe komunat	Asociacioni i bizneseve, qendrat e aftësimin profesional	2016 – 2020	Numri i viktimave të aftësuara në QAP Numri i viktimave të punësuarra përmes ZP-ve	Gjithsej 22,150.60	Qeveria 22,150.60			
Objekti i specifik 4.4. Themelimi i institucioneve rehabilituese dhe këshillimoreve me programe të obligueshme për kryesit e dhunës në familje.										
4.4.1. Hapja e programeve rehabilituese dhe krijimi i infrastrukturës adekuate për të punuar me kryesit e dhunës në familje, të obligueshme për t'u ndjekur nga ana e tyre në përputhje me Ligjin për Mbrojtje nga Dhuna në Familje	Kryesit	MD-ja/Shërbimi Sprovues i Kosovës	Komuna, MPMS-ja, Qendrat Rehabilituese, MSh-ja, donatorët	2017 – 2020	Vendimi për hapjen e programeve Numri i programeve të ngritura Numri i kryesve që përfshihen në programet e rehabilitimit	Gjithsej 207,080.45		Donatorët 207,080.45		

4.4.2. Trajnimi i personelit të programeve rehabilituese	Mjekët, profesionistët	MSh-ja/ Instituti Kombëtar i Shëndetit Publik	Departamenti për Punë Sociale, Drejtoria e Shëndetësisë dhe Mirëqenies Sociale në komuna, Drejtorati i Arsimit në komunë	2016 - 2020	Numri i profesionistëve të trajnuar/certifikuar	Gjithsej 18,569.46	Donatorët 18,569.46
4.4.3 Angazhimi i Shërbimit Sprovues të Kosovës për ndjekjen e rehabilitimit dhe riintegrimin të kryesve	Kryesit	MD-ja/Shërbimi Sprovues i Kosovës	MPMS-ja, QPS-të, OJQ-të	2016 - 2020	Numri i kryesve të rehabilituar	Gjithsej 200,968.34	Donatorët 3,865.00

Qëllimi strategjik 2: Deri në vitin 2020, të sigurojmë mekanizma gjithëpërfshirës dhe efikasë për reagim të shpejtë ndaj rasteve të dhunës në familje, si dhe bashkëpunim ndër-institucional të përgjegjshëm mes akterëve në nivel qendror e lokal, për mbrojtjen dhe menaxhimin e këtyre rasteve.

Objektivi specifik 2.1 Avansimi i politikave gjithëpërfshirëse në kuadër të mbrojtjes së viktimave të dhunës në familje.

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.1.1. Rishqyrtimi dhe rishikimi i politikave dhe programeve ekzistuese	Rishikimi i politikave dhe programeve	muaj	2	500	1,000	1,000.00	0.00	KNKDHF
Grup pune për rishikimin e politikave dhe programeve (1 person KNKDHF, 3 ABGJ, 10 Ministri, 5 Institucione Publike). Paga bazë 500 Euro (Total 44 dite=2 muaj)							0.00	
	Kosto operative (15%)				150	150.00		
	Totali (2.1.1)				1,150.00	1,150.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.1.2. Rishikimi i nevojave për plotësimin dhe ndryshimin e formularëve të PSV-ve	Rishikimi i nevojave për plotësimin dhe ndryshimin e formularëve të PSV-ve	ditë pune	15	22.70	340.50	340.50	0.00	ABGJ
Grup pune për rishikimin nevojave për plotësimin dhe ndryshimin e formularëve të PSV-ve (5 ditë ABGJ, 10 ditë Ministrisë). Paga bazë 500 Euro (Total 44 dite=2 muaj)								
	Kosto operative (15%)				51.08	51.08	0.00	
	Totali (2.1.2)				391.58	391.58	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.1.3. Përmirësimi i standardeve të shërbimeve për viktimat/të mbijetuarat e dhunës në familje	Rishikimi i standardeve të shërbimeve	ditë pune	6	22.70	136.20	136.20	0.00	MPMS
	Kosto operative (15%)				20.43	20.43	0.00	
	Totali (2.1.3)				156.63	156.63	0.00	

Objektivi 2.2: Rritja e funksionalizimit të mekanizmave koordinues ekzistues në nivel lokal si dhe krijimi i tyre në komunat ku mungojnë

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.2.1. Rritja e përgjegjësisë të ZBGJ për të përfshirë edhe detyrën si Koordinator Lokal i MK, si dhe kompensimi adekuat i tyre në përputhje me përgjegjësitë e shtuara	Shtesa në pagë e koordinatorëve që marrin dhe përgjegjësinë e Koordinatorit të MK	person	12	50.00	600.00	600.00	0.00	Komuna
Shtesa për një person 12 muaj x 50 Euro								
	Totali (2.2.1)				600.00	600.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.2.2. Krijimi i sistemit të menaxhimit të të dhënave për rastet e trajtuara në mënyrë të koordinuar nga ana e MK	Zhvillimi i databazës	ditë pune	80	250.00	20,000.00	0.00	0.00	KNKDHF
	Instalimi në Komunat	ditë pune	38	100.00	3,800.00	0.00	0.00	
Zhvillimin e programit- (35,200 donatorët)	Trajnimi i përdoruesve (2 ditë në secilën Komunë)	ditë pune	76	150.00	11,400.00	0.00	0.00	
Futja e të dhënave dhe mirëmbajtja kontribut i komunave	Futja e të dhënave (38 komuna x 5 ditë)	ditë pune	190	18.20	3,458.00	3,458.00	0.00	
	Mirëmbajtja e softit (38 Komuna x 50 Euro në vit)	përdorues	38	50.00	1,900.00	1,900.00		
	Totali (2.2.2)				40,558.00	5,358.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.2.3. Trajnimi i antarëve të MK për bashkëpunimin ndër-institucional si dhe përdorimin e sistemit të menaxhimit të të dhënave	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	IKAPI
	Qera salle	ditë	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materiale	persona	15	5.00	75.00	0.00	0.00	
	Kafe&uji (2 kafe x 16 persona)	persona	34	1.50	51.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	32	7.00	224.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerë (1 trajnerë x 2 ditë)	ditë pune	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	ditë pune	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Totali (2.2.3)				2,910.00	0.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.2.4. Shtrirja e Mekanizmave Koordinues komunalë në komunat që mungojnë (psh veri)	Shpenzime për funksionimin e mekanizmit	shumë fikse	1	1,000.00	1,000.00	1,000.00	0.00	MAPL
Kosto takimesh për ngritjen e MK dhe zhvillimin e takimeve periodike	Kontributi i antarëve të mekanizmit	ditë punë	45	18.18	818.10	818.10	0.00	
	Totali (2.2.4)				1,818.10	1,818.10	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
-------------	---------------------	--------	-------	------------------------	--------	---------	----------	--------------------------

A.2.2.5. Krijimi i një nënkategorie për financimin e Zyrës për Barazi Gjinore në nivel komunal dhe mbështetjen e funksionimit të MK	Për këtë aktivitet u diskutua që të mos vendoset kosto					0.00	0.00	0.00	Komunat
Totali (2.2.5)						0.00	0.00	0.00	0.00

Objektivi 2.3: Përmirësimi i koordinimit dhe bashkëpunimit ndërinstitucional ndërmjet nivelit qendror, lokal dhe organizatave të shoqërisë civile, për mbrojtjen e viktimave, përmes qartësisht të roleve, detyrave dhe përgjegjësisë të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuata.

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.3.1. Shtimi i shërbimeve të ofrimit të ndihmës ligjore falas për viktimat e dhunës në familje	Shpenzime të ANJF për viktimat e dhunës	shuma vjetore	1	45,000.00	45,000.00	45,000.00	0.00	Gjykata, Oda e Avokatëve
ANJF-ja kanë nënshkruar Marrëveshjen për realizimin e Projektit "Qasja e Barabartë në Drejtësi", për vazhdimësinë e funksionimit të 8 zyrave anekënd Kosovës të cilat gjerë në Maj të vitit 2014 kishin ofruar ndihmë juridike falas me mbështetjen e Programit të UNDP-së "Avancimi i Barazisë Gjinore"	15% e buxhetit vjetor të ANJF (Mbuluar nga buxheti i qeverisë)							
Totali (2.3.1)					45,000.00	45,000.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.3.2. Krijimi i një nënkategorie për financimin e Zyrës për Barazi Gjinore në nivel komunal dhe mbështetjen e funksionimit të MK	Staf për zyrat ekzistuese	muaj	84	414.00	34,776.00	34,776.00	0.00	Prokuroria e Shtetit, MV-ve
3 staf Mitrovice + 7 staf në zyrat e hapura	Staf për zyrën e Mitrovicës	muaj	36	414.00	14,904.00	14,904.00	0.00	
	Investime për hapjen e zyrës (komputera dhe pajisje)	shumë fikse	1	3,000.00	3,000.00	3,000.00	0.00	
Totali (2.3.2)					52,680.00	52,680.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.3.3. Shtimi i numrit të stafit të shërbimit të linjës telefonike falas ekzistuese edhe me punonjës serbisht-folës (si dhe folës të gjuhëve të tjera sipas komuniteteve jo-shumicë që ekzistojnë në Kosovë) si dhe shtrirja e këtij shërbimi në zonat ku mungon (p.sh në veri)	Punonjës serbisht-folës dhe të gjuhëve të tjera	muaj	12	414.00	4,968.00	4,968.00	0.00	Prokuroria e Shtetit
Totali (2.3.4)					4,968.00	4,968.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.3.4. Krijimi i partneritetit ndërkomunal (regjional) për identifikim, referim, strehim, rehabilitim dhe fuqizim të viktimave të DHF	Hartimi i marrëveshjeve regjionale (pa kosto)	ditë pune	20	0.00	0.00	0.00	0.00	Komunat, MPB, MPMS
Totali (2.3.5)					0.00	0.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.3.5. Përmirësimi i shërbimeve për fëmijët dëshmitarë të dhunës në familje, me theks të veçantë fëmijët-djem mbi 12 vjeç	Mbështetje për djemë mbi 12 vjeç viktimat të dhunës në familje	shumë fikse	1	208.33	208.33	0.00	0.00	QPS
20% e personave që marrin shërbime në QPS (420 persona)								
Totali (2.3.6)					208.33	0.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.3.6. Përshtatja e shërbimeve mbrojtëse në mënyrë që të jenë të qasshme edhe për grupet me nevoja të veçanta (të tillë si persona me AK, LGBT, komunitete jo-shumicë – ofrimi i shërbimit në gjuhën e tyre, etj), në përputhje dhe me standardet e përmirësuara e të miratuara bazuar në ato ndërkombëtare.	Nuk ka nevojë për buxhet. Brenda buxheteve të miratuara do përshtaten shërbimet dhe për këto kategori.							MPMS, KKDFH
Totali (2.3.7)					0.00	0.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.3.7. Shtimi i burimeve dhe stafit të Zyrës së Koordinatorit Nacional kundër DHF, të cilët të kenë në përshkrimin e tyre të punës përgjegjësi specifike për mbështetjen e zbatimit dhe monitorimin e Strategjisë Nacionale për Mbrojtje nga Dhuna në Familje	Një staf i shtuar pranë KNKDFH	muaj	12	600.00	7,200.00	7,200.00	0.00	MF
	(12%)				864.00	864.00	0.00	
Totali (2.3.8)					8,064.00	8,064.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
-------------	---------------------	--------	-------	------------------------	--------	---------	----------	--------------------------

A.2.3.8. Ngritja e një sistemi të konsoliduar monitorimi dhe vlerësimi në kuadër të zbatimit të kësaj strategjie	Hartimi i procedurave të monitorimit (konsulencë për ZK)	ditë pune	30	150.00	4,500.00	4,500.00	0.00	ZKNDHF, ABGJ
Totali (2.3.8)					4,500.00	4,500.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.2.3.9 Krijimi i bazës së përbashkët të të dhënave të rasteve të trajtuara nga policia, prokuroria, gjyqësori, si dhe trajnimi i punonjësve për përdorimin e kësaj data baze	Zhvillimi i databazes	ditë pune	120	250.00	30,000.00	0.00	0.00	Këshilli Gjyqësor,
	Instalimi në Institucione	ditë pune	21	100.00	2,100.00	0.00	0.00	Këshilli
	Trajnimi i përdoruesve (5 ditë në cdo region)	ditë pune	35	150.00	5,250.00	0.00	0.00	Prokurorial,
	Futja e të dhënave (21 institucione x 12 ditë)	ditë pune	252	27.27	6,872.04	6,872.04	0.00	Policia e Kosovës
	Mirëmbajtja e softit (Kosto Vjetore)	përdorues	21	200.00	4,200.00	4,200.00		
Totali (2.3.9)					48,422.04	11,072.04	0.00	

Qëllimi strategjik 1: Deri në vitin 2020, të zvogëlohen qëndrimet paragykuese dhe sjelljet që mbështesin dhunën në familje, nëpërmjet informimit, edukimit, arsimimit e vetëdijësimit të vazhdueshëm të profesionistëve, komuniteteve e mbarë shoqërisë.

Objektivi 1.1: Ngritja e kapaciteteve profesionale të profesionistëve që ofrojnë shërbimet bazë (si: punonjës të policisë, prokurorë, mësues, edukatorë, mjekë dhe profesionistë të tjerë shëndetësorë, psikologë, mbrojtës të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.1.1. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i zyrtarëve të policisë fokusuar tek DHF, me tematika të qëlluara e module të aprovuara	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	AKSP, Policia e Kosovës
<i>Numri i moduleve (2), ditë trajnimi për një modul (2 ditë), numri i personave që do trajnohen (25), sa trajnime ne nje vit(2017-6; 2018-2020- 12 trajnime)</i>	Qera salle	ditë	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materiale	persona	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Kafe&uji (2 kafe x 27 persona)	persona	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	ditë pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	ditë pune	2	80.00	160.00			
	Totali (1.1.1)				3,695.00	0.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.1.2. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i zyrtarëve të shëndetësisë, fokusuar tek DHF, me tematika të specifikuara e module të aprovuara	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MSH
	Kosto 1 trajnim sipas 1.1.1	trajnim	1	1,895.00	1,895.00	0.00	0.00	
	Totali (1.1.2)				3,695.00	0.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.1.3. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i prokurorëve fokusuar tek DHF, me tematika të specifikuara e module të aprovuara	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	IGJK, Këshilli Prokurorial
	Qera salle	ditë	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materiale	persona	15	5.00	75.00	0.00	0.00	
	Kafe&uji (2 kafe x 16 persona)	persona	64	1.50	96.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	32	7.00	224.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (1 trajnerë x 2 ditë)	ditë pune	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	10	10.00	100.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	ditë pune	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Totali (1.1.3)				3,195.00	0.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.1.4. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i gjyqtarëve fokusuar tek DHF, me tematika të specifikuara e module të aprovuara	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	IGJK, Këshilli Gjyqësor
	Kosto 1 trajnim sipas 1.1.3	trajnim	1	1,255.00	1,255.00	0.00	0.00	
	Totali (1.1.4)			1,405.00	3,055.00	0.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.1.5. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i Mbrojtësve të Viktimave fokusuar tek DHF, me tematika të specifikuara e module të	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	Prokuroria e Shtetit
	Qera salle	ditë	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materiale	persona	23	5.00	115.00	0.00	0.00	
	Kafe&uji (2 kafe x 25 persona)	persona	100	1.50	150.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	50	7.00	350.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	ditë pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	16	10.00	160.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	ditë pune	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Totali (1.1.5)				3,635.00	0.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.1.6. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i punonjësve të QPS, QAP dhe ZP fokusuar tek DHF, me tematika të specifikuar e module të aprovuara	Hartimi i manualit të trajnimit	dite pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MPMS
	Qera salle	dite	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materiale	persona	20	5.00	100.00	0.00	0.00	
	Kafe&uji (2 kafe x 22 persona)	persona	88	1.50	132.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	44	7.00	308.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	dite pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	14	10.00	140.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	dite pune	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Totali QPS				3,540.00	0.00	0.00	
	Hartimi i manualit të trajnimit	dite pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	
	Qera salle	dite	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materiale	persona	20	5.00	100.00	0.00	0.00	
	Kafe&uji (2 kafe x 22 persona)	persona	88	1.50	132.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	44	7.00	308.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	dite pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	14	10.00	140.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	dite pune	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Totali QAP&ZP				3,540.00	0.00	0.00	
	Total (1.1.6)				7,080.00	0.00	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.1.7. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësimdhënës, drejtorë, pedagogë, psikologë, këshilli drejtues i shkollës, pridër, zyrtarë nga drejtoritë komunale të	Hartimi i manualit të trajnimit	dite pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MASHT
	Qera salle	dite	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materiale	persona	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Kafe&uji (2 kafe x 27 persona)	persona	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	dite pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	dite pune	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Totali (1.1.7)				3,695.00	0.00	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.1.8. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i gazetarëve dhe zyrtarëve të medias mbi mënyrën se si mund të përdoret media si mjet për parandalimin e DHF	Hartimi i manualit të trajnimit	dite pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MALP, AKG
	Qera salle	dite	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materiale	persona	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Kafe&uji (2 kafe x 27 persona)	persona	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	dite pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	dite pune	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Totali (1.1.8)				3,695.00	0.00	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse

A.1.1.9. Trajnimi i vazhdueshëm në baza vjetore dhe çertifikimi i punonjësve të OJQ-ve fokusuar tek DHF, me tematika të specifikuar e module të aprovuara	Kosto për 1 trajnim sipas 1.1.8	trajnim	1	3,695.00	3,695.00	0.00	0.00	MPMS
Totali (1.1.9)					3,695.00	0.00	0.00	

Objektivi specifik 1.2. Inkurajimi i viktimave për lajmërimin e rasteve të dhunës në familje dhe rritja e besimit të tyre tek institucionet përkatëse

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.2.1. Sistemitimi i pedagogëve dhe psikologëve në shkolla (Për çdo vit janë planifikuar 80 pedagogë/e psikologë/e)	Pedagogë dhe psikologë që shërbejnë nëpër shkolla (1 person x 12 muaj)	persona	12	474.27	5,691.24	5,691.24	0.00	MASHT
Totali (1.2.1)					5,691.24	5,691.24	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
caktimin e pedagogëve dhe psikologëve (Pra, të ndryshohet U.A 26/ 2013 - zgjedhja e nëpunësve - që nr. i nxënësve për pedagogë dhe psikologë mos	Plotësimi i urdhërit	ditë pune	10	25.00	250.00	250.00	0.00	MASHT
	Kosto operative (12%)				30.00	30.00		
Totali (1.2.2)					280.00	280.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.2.3. Informimi i publikut përmes medias për legjislacionin në fuqi, mbrojtjen që ofrohet dhe institucionet përkatëse ku duhet të adresohen	Spot televiziv	shumë fikse	2	500.00	1,000.00	0.00	0.00	Shoqata e Pavarur e Mediave
	Transmetim Spoti (2 spote x 20 ditë)	ditë	40	150.00	6,000.00	0.00	0.00	
	Artikuj në shtypin e shkruar	copë	6	200.00	1,200.00	0.00	0.00	
	Emisione televizive	emisione	4	1,500.00	6,000.00	0.00	0.00	
	Emisione radiofonike	emisione	4	750.00	3,000.00	0.00	0.00	
Totali (1.2.3)					17,200.00	0.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.2.4. Shpërndarja e informacioneve për legjislacionin në fuqi, mbrojtjen që ofrohet dhe institucionet përkatëse ku duhet të adresohen	Fletëpalosje (5% e nr. nxënësve 347,483 në viti= 17,000 nxenes jane ne viti shkollor 2015/2016)	copë	17000	0.50	8,500.00	0.00	0.00	MASHT, Drejtoritë Komunale për Arsim, ZBGJ-të në Komunë
Materialet do të publikohen dhe në faqet e internetit dhe mediat sociale. Materialet do të printohen vetëm	Postera (1046 shkolla x 3 postera)	copë	3300	2.00	6,600.00	0.00	0.00	
Totali (1.2.4)					15,100.00	0.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.2.5. Zbatimi me përgjegjësi e profesionalizëm i PSV-ve	Nuk janë parashikuar kosto		0	0.00	0.00	0.00	0.00	Secili institucion i caktuar në PSV
Totali (1.2.5)					0.00	0.00	0.00	

Objektivi specifik 1.3. Rritja e vetëdijësimit të shoqërisë për të mos pranuar dhe për të mos toleruar ushtrimin e dhunës në familje

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.3.1. Rishikimi i Kornizës së Kurrikulës së Kosovës (KKK) të Arsimit Para Universitar (APU) dhe përfshirja në të e informacioneve të standardizuara për DHF, si dhe dhënia e informacioneve për DHF, grupeve punuese për hartim të kurrikulave lëndore - kategorizuar sipas të gjitha grupeve mbi të cilat mund të ushtrohet kjo	Metodologjia e studimit	Ditë pune	5	27.30	136.50	136.50	0.00	MASHT
Punë e specialistëve të kurrikulave. Paga 600 Euro	Mbledhja e të dhënave parësore	Ditë pune	25	27.30	682.50	682.50	0.00	
	Mbledhja e të dhënave dytësore	Ditë pune	30	27.30	819.00	819.00	0.00	
	Hulumtim i kurrikulave ekzistuese	Ditë pune	20	27.30	546.00	546.00	0.00	
	Shkrimi i raportit dhe propozimit për ndryshime në kurrikulë	Ditë pune	30	27.30	819.00	819.00	0.00	
	Organizimi i aktiviteteve për diskutimin e gjetjeve	Takime	1	200.00	200.00	200.00	0.00	
	Kosto operative (15%)				480.45	480.45	0.00	
Totali (1.3.1)					3,683.45	3,683.45	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.3.2. Studime nacionale periodike mbi fenomenin, përmasat, profilin e kryesëve të dhunës në familje/viktimize të dhunës në familje, etj.	Metodologjia e studimit	Ditë pune	2	150.00	300.00	0.00	0.00	ZKNDHF
Kjo mund të jetë një metodologji që mund të ndiqet	Mbledhja e të dhënave parësore me pyetësor	Pyetësorë	1000	4.00	4,000.00	0.00	0.00	
Studimi në 2017 nga donatorët, në 2019 nga ZKNDHF	Mbledhja e të dhënave dytësore	Ditë pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Hulumtim literature	Ditë pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Shkrimi i raportit	Ditë pune	30	150.00	4,500.00	0.00	0.00	
	Organizimi i aktiviteteve me median për lancimin dhe diskutimin e raportit	Takime	1	300.00	300.00	0.00	0.00	
	Kosto operative (15%)				1,545.00	0.00	0.00	
	Publikimi i studimit	copë	500	3.00	1,500.00	0.00	0.00	
	Totali (1.3.2)				13,345.00	0.00	0.00	0.00
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.3.3. Zhvillimi i buletineve statistikore vjetore mbi numrin e rasteve të raportuara dhe trajtuara në mënyrë multidisiplinare	Përpunimi i statistikave nga institucionet përgjegjëse	muaj	12	500	6,000.00	6,000.00	0.00	ZKNDHF, ABGJ, Komuna
	Grumbullimi dhe raportimi i të dhënave nga Komuna dhe ABGJ	ditë pune	200	22.70	4,540.00	4,540.00	0.00	
	Kosto operative (12%)				1,264.80	1,264.80	0.00	
	Totali (1.3.3)				11,804.80	11,804.80	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.3.4. Organizimi i kampanjave nacionale vetëdijësuese çdo vit, me tematika të përcaktuara në përputhje me ditët/kampanjat ndërkombëtare të organizuara për të njëjtin qëllim, si dhe duke targetuar grupe të ndryshme të individëve që rezultojnë më të prekur nga dhuna në familje, si: gratë, fëmijët, të moshuarit, PAK, LGBT, komunitet RAE	Fushata vetëdijësuese në nivel kombëtar	fushata	1	5,000.00	5,000.00	0.00	0.00	Zyra për qeverisje të mirë, ABGJ
Fushata të organizuara nga ABGJ, ZMV, ZKNDHF								
	Totali (1.3.4)				5,000.00	0.00	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.3.5. Involvimi i politikanëve në veprime vetëdijësuese me transmetimin e porositve të përcaktuara nga ZKNDHF për vetëdijësimin e popullatës kundër dhunës në familje	Aktivite vetëdijësuese nga ana e Kuvendit (nuk detajohet pasi nuk kishte informacion nga Kuvendi)	shumë fiks	1	2,500.00	2,500.00	2,500.00	0.00	Kuvendi
	Totali (1.3.5)				2,500.00	2,500.00	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.3.6. Mbajtja e ligjëratave të vazhdueshme në baza vjetore nga gjyqtarët dhe prokurorët për vetëdijësimin e profesionistëve të rinj në lidhje me trajtimin e rasteve të dhunës në familje (shembull: Ligjëratat me studentët e praktikantët që mbahen në baza vjetore nga Forumi i Grave Gjyqtare dhe	Fee për ligjëratat e mbajtura nga profesionistët e Gjyqësorit dhe Prokurorisë	ligjërata	1	200.00	200.00	0.00	0.00	Prokuroria e Shtetit, Gjykatat themelore
	Totali (1.3.6)				200.00	0.00	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Total	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.1.3.7. Përfshirja e viktimave të riintegruara të dhunës në familje, si modele të fuqizimit, në aktivitete vetëdijësuese (me vullnetin dhe konsensusin e tyre të plotë)	Kosto për të mbuluar shpenzimet e një personi të ftuar në vit gjatë fushatave vetëdijësuese	persona	1	4,000.00	4,000.00	0.00	0.00	Komunat, MD, ABGJ
	Totali (1.3.7)				4,000.00	0.00	0.00	

Qëllimi strategjik 3: Deri në vitin 2020, të përmirësohet infrastruktura ligjore dhe të ngritet efikasiteti i trajtimit të rasteve të DHF, me fokus në nevojat e viktimës së dhunës në familje si dhe realizohet ndëshkimi adekuat i kryesit

Objektivi 3.1. Përmirësimi i infrastrukturës ligjore dhe akteve tjera për trajtimin efikas të rasteve të dhunës në familje.

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.1.1. Rastet e DHF të trajtohen si shkelje të të drejtave të njeriut, me qëllim që të marrin trajtim prioritar nga prokuroria dhe gjykata	Pagesa për grupin e punës (15 persona x ditë në vit)	ditë punë	120	50.00	6,000.00	6,000.00	0.00	Këshilli Gjyqësor Këshilli Prokurorial
Këtu mbulohen dhe shpenzimet për takime	Kosto operative (20%)				1,200.00	1,200.00	0.00	
	Totali (3.1.1)				7,200.00	6,000.00	0.00	
Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.1.2. Caktimi i grupit punues të profesionistëve (përfshirë edhe OJQ-ve me përvojë në punën me DHF) për harmonizimin e bazës ligjore me standardet ndërkombëtare dhe me studimet ekzistuese, si dhe për hartimin e udhëzuesit për politikë ndëshkimore, përfshirë dhe ashpërsimin e politikës ndëshkimore ndaj recidivistëve	Pagesa për grupin e punës	ditë pune	90	150.00	13,500.00	13,500.00	0.00	KGJK, KPK, PK
	Kosto operative (12%)				1,620.00	1,620.00	0.00	
	Totali (3.1.2)				13,500.00	13,500.00	0.00	
Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.1.3. Amandamenti i ligjeve – përplotësimi i legjislacionit me qëllim të specifikimit të dhunës në familje si vepër penale në Kodin Penal të Kosovës, në përputhshmëri me përkufizimin e dhunës në familje sipas Ligjit për Mbrojtje nga Dhuna në Familje	Formulimi i amendimeve të Kodit	ditë pune	100	50.00	5,000.00	5,000.00	0.00	KGJK, KPK, PK
10 persona MD	Kosto operative (12%)				600.00	600.00	0.00	
	Totali (3.1.3)				5,600.00	5,600.00	0.00	
Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.1.4. Shmangia e fragmentarizimit të procedurave penale dhe civile gjatë trajtimit të rasteve nga prokuroria dhe gjykata	Pagesa për grupin e punës që do të punojë për ndryshime legislative	ditë punë	60	50.00	3,000.00	3,000.00	0.00	Këshilli Gjyqësor, Këshilli Prokurorial
	Kosto operative (12%)				360.00	360.00	0.00	
	Totali (3.1.4)				3,360.00	3,360.00	0.00	
Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.1.5. Aplikimi me efektivitet i deklaratës së dëmit (me synim të realizimit të dëmshpërblimit nga i pandehuri në procedurë penale)	Plotësimi dhe dërgimi në gjykatë i deklaratave të dëmit	ditë punë	100	50.00	5,000.00	5,000.00	0.00	Institucionet Gjyqësore, KGJ
Mesatarisht 40-50 deklarata në vit	Kosto operative (12%)				600.00	600.00	0.00	
	Totali (3.1.5)				5,600.00	5,600.00	0.00	

Objektivi 3.2. Specializimi i hetuesve policorë, punëtorëve socialë, mbrojtësve të viktimave, prokurorëve dhe gjyqtarëve për procedimin me prioritet e kujdes të shtuar të rasteve të DHF

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.2.1. Vlerësimi i veçantë i rrethanave dhe menaxhimi i rrezikut në të gjitha veprat penale me elementë të DHF, nga Policia e Kosovës dhe prokuroria	Pagat e policëve që ndjekin rastet me risk të lartë	muaj	132	520	68,640.00	68,640.00	0.00	Policia e Kosovës
55 stacione x 2 police: 10% të kohës	Kosto operative (12%)				8,236.80	8,236.80	0.00	
	Totali (3.2.1)				76,876.80	76,876.80	0.00	
Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.2.2. Sigurimi i infrastrukturës në polici, për trajtimin adekuat dhe sipas standardeve të rasteve të DHF	Përshtatja e zyrave për trajtim adekuat	zyra e kompletuar	1	5,000.00	5,000.00	0.00	0.00	MPB
	Totali (3.2.2)				5,000.00	0.00	0.00	
Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse

A.3.2.3. Sigurimi i zyrtarëve në polici që flasin gjuhën serbe (apo dhe gjuhë të tjera në varësi të komuniteteve jo-shumicë - prezente në Kosovë), për trajtimin adekuat dhe sipas standardeve, të rasteve të DHF								
	Pagat e policëve	muaj	50	600.00	30,000.00	30,000.00	0.00	MPB
(7 rajone X 3 police), 20% të kohës								
	Kosto operative (12%)				3,600.00	3,600.00	0.00	
	Totali (3.2.3)				33,600.00	33,600.00	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.2.4. Sigurimi i infrastrukturës, në prokurori, për trajtimin adekuat dhe sipas standardeve, të rasteve të DHF								
	Përshatja e zyrave për trajtim adekuat	zyra e kompletuar	1	5,000.00	5,000.00	0.00	0.00	KPK
	Totali (3.2.4)				5,000.00	0.00	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.2.5. Sigurimi i prokurorëve dhe mbrojtësve të viktimave që flasin gjuhën serbe, (apo dhe gjuhë të tjera në varësi të komuniteteve jo-shumicë - prezente në Kosovë), për trajtimin adekuat dhe sipas standardeve, të rasteve të DHF								
	Pagat e Gjyqtarëve	muaj	12	1,100.00	13,200.00	13,200.00	0.00	KPK
3 në çdo rajon, 30% të kohës								
	Kosto operative (12%)				1,584.00	1,584.00	0.00	
	Totali (3.2.5)				14,784.00	14,784.00	0.00	
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.2.6. Sigurimi i gjyqtarëve që flasin gjuhën serbe (apo dhe gjuhë të tjera në varësi të komuniteteve jo-shumicë - 3 në çdo rajon, 30% të kohës								
	Pagat e Gjyqtarëve	muaj	12	1,100.00	13,200.00	13,200.00	0.00	KGJK
	Kosto operative (12%)				1,584.00	1,584.00	0.00	
	Totali (3.2.6)				14,784.00	14,784.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.2.7. Caktimi i prokurorëve, gjyqtarëve dhe policëve të specializuar të DHF								
	Prokurorë (3 x 12muaj)	muaj	36	1,100.00	39,600.00	39,600.00	0.00	KGJK, KPK, PK
	Gjyqtarë (10 ditë pune)	ditë pune	330	50.00	16,500.00	16,500.00	0.00	
3 prokurorë, 33 gjyqtarë, 3 hetues								
	Hetues	muaj	36	600.00	21,600.00	21,600.00	0.00	
	Kosto operative (12%)				9,324.00	9,324.00	0.00	
	Totali (3.2.7)				87,024.00	87,024.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.2.8. Trajnimi dhe certifikimi prokurorëve, hetuesve, gjyqtarëve, mbrojtësve të viktimave, për t'u specializuar për rastet e DHF								
	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	Gjykata Këshilli Gjyqësor
	Qera salle	ditë	2	150.00	300.00	0.00	0.00	Këshilli prokurorial
Numri i moduleve (1), ditë trajnimi (2 ditë), numri i personave që do trajnohen (15), 7 trajnime çdo vit								
	Materiale	persona	15	5.00	75.00	0.00	0.00	Policia e Kosovës
	Kafe&uji (2 kafe x 16 persona)	persona	64	1.50	96.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	32	7.00	224.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (1 trajnerë x 2 ditë)	ditë pune	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	10	10.00	100.00	0.00	0.00	
	Përthim simultan	ditë pune	2	80.00	160.00			
	Totali (3.2.8)				3,055.00	0.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.2.9 Trajnime të përbashkëta për bashkërendimin e rasteve të dhunës në familje								
	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	Instituti Gjyqësor i Kosovës,
	Qera salle	ditë	2	150.00	300.00	0.00	0.00	KGJK,
Numri i moduleve (1), ditë trajnimi (2 ditë), numri i personave që do trajnohen (25), 7 trajnime - 2 ditore çdo vit								
	Materiale	persona	25	5.00	125.00	0.00	0.00	KPK,
	Kafe&uji (2 kafe x 27 persona)	persona	108	1.50	162.00	0.00	0.00	Policia e Kosovës
	Dreka (pjesëmarrës&trajnerë)	persona	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	ditë pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Përthim simultan	ditë pune	2	150.00	300.00			
	Totali (3.2.9)				3,835.00	0.00	0.00	

Objektivi 3.3. Qartësimi i roleve, detyrave dhe përgjegjësisë të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuate								
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse

A.3.3.1. Rishikimi i detyrave, përgjegjësi dhe bashkërendimi i procedurave të secilit institucion përgjegjës (polici, gjyqësor, mbrojtës të viktimave, prokurori) në mbrojtje të viktimave të DHF	Persona të angazhuar për rishikimin e detyrave dhe përgjegjësi	ditë pune	40	31.80	1,272.00	1,272.00	0.00	IGJK, Këshilli Prokurorial
4 institucione x 2 persona x 5 ditë pune (paga mesatare 700 Euro)	Kosto operative (15%)				190.80	190.80	0.00	
	Totali (3.3.1)				1,272.00	1,272.00	0.00	

Aktivitetet	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.3.3.2. Zbatimi efektiv i urdhërave mbrojtës, monitorimi dhe ndëshkimi adekuat si dhe sensibilizimi mbi shkeljet e tyre, përfshirë edhe ngritjen e kapaciteteve të shërbimit sprovues për të zvogëluar shkallën e recidivizmit	Trajnime për shërbimin e sprovës (sipas 1.1.1)	trajnim	1	3,695.00	3,695.00	0.00	0.00	Policia e Kosovës, Prokuroria, Gjykatat
7 monitorues, paga 414 Euro	Monitorimi i urdhërave të mbrojtjes nga zyra për mbrojtjen e viktimave	muaj	84	414.00	34,776.00	34,776.00	0.00	
330 urdhëra mbrojtje (30 shkelje) 1 Mbrojtës dhe 1 prokuror në 7 regjionet	Zbatimi i urdhërave (Policia & prokuroria)	muaj	168	1,800.00	302,400.00	302,400.00	0.00	
Kosto e trajnimeve për 5 vjet 9,666.40	Kosto operative (12%)				40,461.12	40,461.12	0.00	
	Totali (3.3.2)				381,332.12	377,637.12	0.00	

Qëllimi strategjik 4: Deri në vitin 2020, të mundësohet qasja në shërbime të reja dhe ekzistuese, efikase dhe të qëndrueshme, për rehabilitimin dhe riintegrimin afatgjatë të viktimave dhe rehabilitimin e kryesve të dhunës në familje, në tërë territorin e Kosovës.

Objektivi 4.1. Ngritja e shërbimeve për rehabilitimin e viktimave të dhunës në familje dhe rritja e efikasitetit të tyre, në nivel qendror e komunal

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A 4.1.1. Ofrimi i këshillimit psiko-social profesional për viktimat e dhunës në familje në afat të shkurtër dhe të gjatë kohor, nga profesionistë të certifikuar	Licensimi i subjekteve që ofrojnë këshillim psikosocial (paga-klasa VI) 5 persona X 22 ditë	ditë punë	110	22.70	2,497.00	2,497.00	0.00	MSH
Shqyrtimi i aplikimeve të OJQ që ofrojnë shërbime (20 aplikime)	Kosto operative (12%)	shumë fikse			299.64	299.64	0.00	MPMS
Totali (4.1.1)					2,796.64	2,796.64	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A 4.1.2. Trajtimi mjekësor dhe këshillues i viktimave të DHF në institucionet shëndetësore ekzistuese (qendra të shëndetit mendor, psikolog, psikiatër/psikiatri, etj)	Kosto e përgjithshme e shërbimeve për trajtimin e viktimave	shumë fikse	1	21,150.00	21,150.00	21,150.00	0.00	MSH
1% e shpenzimeve që bëhen për 6 qendrat e shëndetit mendor dhe qendrën për intergim dhe rehabilitim (Totali 2,115,000.00 (Euro)								
Totali (4.1.2)					21,150.00	21,150.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A 4.1.3. Përfshirja e viktimave të DHF në programe arsimore ekzistuese për të rriturit	Mbulimi i shpenzimeve për personat që përfshihen në programet arsimore ekzistuese (0.5% e viktimave)	persona	37	150.00	5,550.00	5,550.00	0.00	DKA
Totali (4.1.3)					5,550.00	5,550.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A 4.1.4. Hapja e strehimoreve të reja duke adresuar nevojat e komuniteteve me pakicë	Mjedise me qera	muaj	12	500.00	6,000.00	0.00	0.00	Komuna Mitrovice, Gracanice
	Shpenzime uji, drita, etj	muaj	12	120.00	1,440.00	0.00	0.00	
	Shpenzime për paga (3 punonjës)	muaj	36	1,064.00	38,304.00	0.00	0.00	
	Shpenzime për mallra dhe shërbime	muaj	12	400.00	4,800.00	0.00	0.00	
Totali (4.1.4)					50,544.00	0.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A 4.1.5. Hapja e një strehimore për djemtë dhe burrat viktimë të dhunës në familje	Mjedise me qera	muaj	12	800.00	9,600.00	0.00	0.00	Komunat
	Shpenzime uji, drita, etj	muaj	12	170.00	2,040.00	0.00	0.00	Ministritë
	Shpenzime për paga (4 punonjës)	muaj	36	1,364.00	49,104.00	0.00	0.00	
	Shpenzime për mallra dhe shërbime	muaj	12	850.00	10,200.00	0.00	0.00	
Totali (4.1.5)					70,944.00	0.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A 4.1.6. Trajnimi i personelit të strehimoreve ekzistuese me qëllim që të jenë të gatshme të ofrojnë shërbime edhe për LGBT, komunitetin rom, egjiptjan, pakica të tjera minoritare, viktimë të dhunës seksuale, si dhe ofrimin e shërbimeve kualitative sipas kategorive të ndryshme të viktimave të DHF etj.	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	1,800.00	0.00	ZKNDHF
Trajnim për plotësimin e standarteve të shërbimeve (1 modul, 2 ditë, 25 pjesëmarrës dhe 2 trajnerë)	Qera salle	ditë	2	150.00	300.00	300.00	0.00	Ministritë
	Materiale	persona	25	5.00	125.00	125.00	0.00	
	Kafe&Uji (2 kafe x 27 persona x 2 ditë)	persona	108	1.50	162.00	162.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës & trajnerë 27 persona x 2 ditë)	persona	54	7.00	378.00	378.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	ditë pune	4	150.00	600.00	600.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	17	10.00	170.00	170.00	0.00	
	Përkthim simultan	ditë pune	2	80.00	160.00	160.00	0.00	
Totali (4.1.6)					3,695.00	3,695.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.1.7. Sigurimi i strehimit afatgjatë për viktimat, nëpërmjet marrëveshjeve të mirëkuptimit në mes të Komunave, Strehimores, QPS dhe Komisionit për banim social përfshi edhe strehimin rajonal me anë të marrëveshjeve ndër-komunale	Pagesa për utiliti (energji, gaz, uji) për viktimat e dhunës (7 familje x 12 muaj)	muaj	84	50.00	4,200.00	4,200.00	0.00	Komunat
Strehimi për viktimat është falas. Komunat paguajnë vetëm shpenzime për energji, gaz. Pagesat bëhen nga buxheti komunës								
Totali (4.1.7)					4,200.00	4,200.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.1.8. Trajnime për zyrtarët e punësimit, shëndetësisë, arsimit, shërbimeve sociale dhe të tjera për një qasje sensitive gjinore	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	ABGJ
Të sqarohet me UNDP	Qera salle	ditë	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materiale	persona	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
Trajnim për qasje sensitive gjinore (1 modul, 2 ditë, 25 pjesëmarrës dhe 2 trajnerë)	Kafe & uji (2 kafe x 27 persona x 2 ditë)	persona	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës & trajnerë)	persona	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	ditë pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	ditë pune	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
Totali (4.1.8)					3,695.00	0.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.1.9. Ngritja e qendrave të këshillimit për viktimat	Ngritja e qendrave të këshillimit psikosocial	shumë fikse	1	55,500.00	55,500.00	0.00	0.00	MSH
Qendra të mbështetura për dhënie e shërbimeve psikosociale (grante); MSH bën vetëm licensimin; financimi nga donatorët (Të mbështetet të paktën 1 qendër e për secilin rajon, duke mbajtur parasysht)								
Totali (4.1.9)					55,500.00	0.00	0.00	

Objektivi 4.2. Ndarja e fondeve për shërbimet riintegruese afatgjata për viktimat e dhunës në familje, në nivelin qeveritar

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.2.1. Fuqizimi ekonomik i viktimave me anë të subvencionimit nga ministritë e linjës, (psh për viktimat e dhunës të cilat dëshirojnë të iniciojnë biznese të vogla, apo lirim nga pagesat për ndjekjen e arsimit, etj)	Programe për mbështetje e viktimave që duan të integrohen përmes fillimit të një biznesi). Programe pilot mbështetje financiare për viktimat	grante	1	5,000.00	5,000.00	5,000.00	0.00	Ministritë, Komunat
Totali (4.2.1)					5,000.00	5,000.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.2.2. Futja e programeve të veçanta për viktimat e DHF, si nënkategori e vijës kryesore Ndarja e mjeteve buxhetore të secilës Ministri	Kosto për identifikimin e aktiviteteve, plotësimin e PCF 1 dhe raportimin e shpenzimeve. (Paga ditore llogaritur mbi pagën 520 €)	ditë punë	60	23.60	1,416.00	1,416.00	0.00	MF dhe Ministritë
Totali (4.2.2)					1,416.00	1,416.00	0.00	

Objektivi 4.3. Përdorimi i politikave të integruara për përmirësimin e shërbimeve rehabilituese dhe riintegruese për viktimat e dhunës në fa

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.3.1. Shfrytëzimi për banim nga viktimat e DHF i objekteve të cilat janë në pronësi nga komunat, duke përfshirë viktimat e DHF si kategori për banim social	Subvencione për viktimat për mbulimin e shpenzimeve për energji, ngrohje, uji, etj.	muaj	12	50.00	600.00	600.00	0.00	Komunat, MPMS
Banesat janë në pronësi të komunave. Mirëmbajtja bëhet nga përdoruesit. Komunat subvencionojnë viktimat me shpenzimet për energji, ngrohje, uji, etj.								
Totali (4.3.1)					600.00	600.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
------------	---------------------	--------	-------	------------------------	--------	---------	----------	--------------------------

A.4.3.2. Shfrytëzimi për strehimore i objekteve që janë në pronësi të komunave ose nga Qeveria qendrore në përputhje me nenin 284 (4) të Kodit të Procedurës Penale për asetet e konfiskuara përfshi objektet që mund të ipen për shfrytëzim, përfshi për banim social apo si strehimore	Të ardhura të munguara në buxhetin e komunave	muaj	12	150.00	1,800.00	1,800.00	0.00	Komunat, MD, Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar, Prokuroria
Nuk ka të dhëna cilat janë objektet (qeraja mesatare për një muaj). Do të shihet në progres								
Totali (4.3.2)					1,800.00	1,800.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.3.3. Hartimi i një Udhëzimi Administrativ apo Vendimi të Kryeministrit për subvencionimin e bizneseve për viktimat e DHF	Vlera e kohës së punës të ekspertëve të qeverisë që do të punojnë për hartimin dhe miratimin e ligjit (10 ekspertë x 5 ditë pune)	ditë punë	100	23.60	2,360.00	2,360.00	0.00	MD
Të saktësohet ligji apo urdhër administrativ	Kosto operative (15%)				354.00	354.00		
Totali (4.3.3)					2,714.00	2,714.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.3.4. Përkrahja e strehimoreve me buxhet të vjetor edhe nga ana e komunave Kosto për 1 person=416€. 50% financohet nga MPMS	Mbulimi i kostove për viktimat e strehuara (1 person x 6 muaj)	muaj	6	416.00	2,496.00	1,248.00		MPMS, Komunat
Totali (4.3.4)					2,496.00	1,248.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.3.5. Përfshirja në programet ekzistuese dhe hartimi i programeve për fuqizimin ekonomik të viktimave të dhunës në familje, në bashkëpunim me bizneset private dhe donatorët	Hartimi i programeve për fuqizimin ekonomik të viktimave	Kosto për një program	1	70,000.00	70,000.00	0.00	0.00	Komunat, Ministrinë
Nuk ka informacion mbi programet ekzistuese								
Totali (4.3.5)					70,000.00	0.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.3.6. Ofrimi i lehtësirave (Pako Fiskale) për bizneset që punësojnë kategoritë e ndjeshme të shoqërisë përfshirë edhe viktimat e dhunës në familje	Kosto për rishikimin dhe miratimin paketës fiskale	ditë pune	100	23.60	2,360.00	2,360.00	0.00	QRP-MPMS, MTI, MZHE, Komunat
	Konsultë me grupet e interesit	kosto e aktivitetit	1	350.00	350.00	0.00	0.00	
	Kosto operative (15%)				354.00	354.00	0.00	
Totali (4.3.6)					3,064.00	2,714.00	0.00	

Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.3.7 Prioritarizimi i punësimit të viktimave/të mbijetuarave të DHF nga Qendrat e punësimit në nivel lokal (10 % e viktimave ose rreth 80 persona në vit	Kosto për trajtimin e rasteve të punësimit të viktimave me prioritet (100 persona x 2 ditë)	ditë pune	160	23.60	3,776.00	3,776.00	0.00	QRP-MPMS, MTI, MZHE, Komunat
	Kosto operative (15%)				566.40	566.40	0.00	
Totali (4.3.7)					4,342.40	4,342.40	0.00	

Objektivi 4.4. Ndërgjegjësimi i shoqërisë për pranimin e barazisë gjinore si kusht i domosdoshëm për zhvillimin e vendit								
Aktivite	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.4.1. Hapja e programeve rehabilituese dhe krijimi i infrastrukturës adekuate për të punuar me kryesit e dhunës në familje, të obligueshme për t'u ndjekur nga ana e tyre sipas vendimit që shqipton Gjykata	Shpenzime për qendrat dhe/ose programet e rehabilitimit (3 programe)	grante	1	51,000.00	51,000.00	0.00	0.00	MD
Nuk ka detaje për natyrën e programeve. Supozohet që të paktën të inicohen programe/qendra rehabilitimi për dhunuesit. Mbështetja e formën e granteve nga donatorë, komunat dhe MPMS								
Totali (4.4.1)					51,000.00	0.00	0.00	

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.4.2. Trajnimi i personelit të programeve rehabilituese	Hartimi i manualit të trajnimit	ditë pune	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MSH
	Qera salle	ditë	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
(1 modul, 2 ditë, 25 pjesëmarrës dhe 2 trajnerë)	Materiale	persona	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Kafe&uji (2 kafe x 27 persona x 2 ditë)	persona	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Dreka (pjesëmarrës & trajnerë 27 persona x 2 ditë)	persona	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Pagesa për trajnerët (2 trajnerë x 2 ditë)	ditë pune	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Kosto transporti për pjesëmarrësit	persona	34	10.00	340.00	0.00	0.00	
	Përkthim simultan	ditë pune	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Totali (4.4.2)					3,865.00	0.00	0.00

Aktivitete	Përshkrimi i zërave	Njësia	Sasia	Kosto për Njësi (Euro)	Totali	Qeveria	Donatorë	Institucione Përgjegjëse
A.4.4.3. Angazhimi i shërbimit sprovues për ndjekjen e rehabilitimit dhe riintegrimin të kryesve	Trajnime për shërbimin e provës si të punohet me kryesit (kosto sipas 4.2.2)	trajnim	1	3,865.00	3,865.00	0.00	0.00	MD
	Monitorimi i kryesve (7 monitorues x 12 muaj)	muaj	84	414.00	34,776.00	34,776.00	0.00	
	Kosto operative (10%)				3,864.10	3,864.10	0.00	
Totali (4.4.3)					42,505.10	38,640.10	0.00	

OBJEKTIVAT, AKTIVITETET	KOSTO E PËRQJITSHMIE					FINANCIAR NGA			KËRKOHET FINANCI NGA		
	VITI 2016	VITI 2017	VITI 2018	VITI 2019	VITI 2020	TOTALI	Qeveria	Donatorët	Total (Euro)	Qeveria	Donatorët
SHTYLLA 1: PARANDALIMI DHE VETEDJESIMI											
Objektivi 1.1: Ngrija e kapaciteteve profesionale të profesionistëve që ofrojnë shërbimet bazë (si: punonjësit të policisë, prokurorët, mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje											
A.1.1.1. Trajnimi i vezhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) me tematika të shërbimit të policisë, prokurorëve, mësuesit, edukatorëve, mjekëve dhe profesionistëve të tjerë shkëlqësorë, psikologëve, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	0.00	9,380.00	22,887.40	23,307.07	23,420.04	78,073.52	0.00	0.00	78,073.52	0.00	78,073.52
A.1.1.2. Trajnimi i vezhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) me tematika të shërbimit të policisë, prokurorëve, mësuesit, edukatorëve, mjekëve dhe profesionistëve të tjerë shkëlqësorë, psikologëve, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	0.00	15,066.00	13,397.06	13,531.93	14,894.79	56,875.07	0.00	0.00	56,875.07	26,416.42	28,462.65
A.1.1.3. Trajnimi i vezhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) me tematika të shërbimit të policisë, prokurorëve, mësuesit, edukatorëve, mjekëve dhe profesionistëve të tjerë shkëlqësorë, psikologëve, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	0.00	4,590.00	2,617.96	2,646.08	2,674.54	13,128.58	0.00	0.00	13,128.58	0.00	13,128.58
A.1.1.4. Trajnimi i vezhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) me tematika të shërbimit të policisë, prokurorëve, mësuesit, edukatorëve, mjekëve dhe profesionistëve të tjerë shkëlqësorë, psikologëve, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	0.00	2,050.00	2,535.10	2,550.45	2,596.06	9,731.61	0.00	0.00	9,731.61	0.00	9,731.61
A.1.1.5. Trajnimi i vezhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) me tematika të shërbimit të policisë, prokurorëve, mësuesit, edukatorëve, mjekëve dhe profesionistëve të tjerë shkëlqësorë, psikologëve, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	0.00	5,470.00	3,705.70	3,743.77	3,791.20	16,701.67	0.00	0.00	16,701.67	0.00	16,701.67
A.1.1.6. Trajnimi i vezhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) me tematika të shërbimit të policisë, prokurorëve, mësuesit, edukatorëve, mjekëve dhe profesionistëve të tjerë shkëlqësorë, psikologëve, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	0.00	12,240.00	8,726.40	8,813.86	8,901.80	38,681.86	0.00	0.00	38,681.86	0.00	38,681.86
A.1.1.7. Trajnimi i vezhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) me tematika të shërbimit të policisë, prokurorëve, mësuesit, edukatorëve, mjekëve dhe profesionistëve të tjerë shkëlqësorë, psikologëve, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	0.00	7,485.00	5,741.85	5,659.99	5,673.62	25,057.36	0.00	0.00	25,057.36	0.00	25,057.36
A.1.1.8. Trajnimi i vezhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) me tematika të shërbimit të policisë, prokurorëve, mësuesit, edukatorëve, mjekëve dhe profesionistëve të tjerë shkëlqësorë, psikologëve, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	0.00	3,695.00	1,913.95	1,933.09	1,952.42	9,494.48	0.00	0.00	9,494.48	0.00	9,494.48
A.1.1.9. Trajnimi i vezhdueshëm në baza vjetore dhe certifikimi i stafit profesional (si: mësuesit, edukatorët, mjekët dhe profesionistët të tjerë shkëlqësorë, psikologët, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) me tematika të shërbimit të policisë, prokurorëve, mësuesit, edukatorëve, mjekëve dhe profesionistëve të tjerë shkëlqësorë, psikologëve, punonjësit socialë, mbrojtësit të viktimave, etj) për parandalimin e dhunës në familje	0.00	5,930.00	3,627.90	3,696.18	3,904.84	17,188.92	0.00	0.00	17,188.92	0.00	17,188.92
Totali-Objektivi (1.1)	0.00	65,545.00	65,534.95	65,548.92	66,286.52	246,836.96	0.00	0.00	246,836.96	26,416.42	237,420.57
Objektivi specifik 1.2. Inkuajimi i viktimave për lajmërimin e raseve të dhunës në familje dhe rritja e besimit të tyre tek institucionet përkatëse											
A.1.2.1. Shërbimi i pedagogjik dhe psikologjik në shkollë për çdo vit, janë planifikuar 50 pedagogjike (religjioze)	485,299.20	485,299.20	485,299.20	485,299.20	485,299.20	2,276,496.00	2,276,496.00	0.00	2,276,496.00	0.00	0.00
A.1.2.2. Përkrahimi i Udhëzimit Administrativ për krijimin e pedagogjive dhe psikologjive (Pm, të cilat mund të punojnë në shkollë dhe në komunitet, të cilat mund të punojnë në shkollë dhe në komunitet, por secila shkollë të ketë pedagogun dhe psikologun e saj)	280.00	0.00	0.00	0.00	0.00	280.00	280.00	0.00	280.00	0.00	0.00
A.1.2.3. Informimi i publikut për rrethanat për infuzionet e pakënaqësive të shëndetit të shtesë	17,200.00	17,200.00	17,372.00	17,545.72	17,721.18	87,038.90	0.00	0.00	87,038.90	0.00	87,038.90
A.1.2.4. Shërbimi i informacionit dhe legjislativ në fjalë, mbledhjen që ofronet dhe institucionet përkatëse ku ofrohet të shërbuesit.	0.00	15,100.00	0.00	15,100.00	0.00	30,200.00	0.00	0.00	30,200.00	0.00	30,200.00
A.1.2.5. Zbatim i mjeteve të përditshme e profesionalizim i PS-ve	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Totali-Objektivi (1.2)	472,779.20	497,599.20	472,671.20	497,944.92	473,020.38	2,334,014.90	2,276,776.00	0.00	2,276,776.00	0.00	117,238.90
Objektivi specifik 1.3. Rritja e vetëdijimit të shoqërisë për të mos toleruar dhunën e dhunës në familje											
A.1.3.1. Organizimi i kampanjave me informacione të shpejta dhe informacione të standardeve për DHF, si dhe dhënia e informacionit të shpejtë për dhunën në familje	3,683.45	3,720.28	3,757.40	3,795.06	3,833.01	18,789.30	18,789.30	0.00	18,789.30	0.00	0.00
A.1.3.2. Organizimi i kampanjave me informacione të shpejta dhe informacione të standardeve për DHF, si dhe dhënia e informacionit të shpejtë për dhunën në familje	0.00	13,345.00	0.00	13,345.00	0.00	26,690.00	0.00	0.00	26,690.00	13,345.00	13,345.00
A.1.3.3. Zhvillimi i buletinëve statishore vjetore mbi dhunën e raseve të raportuara dhe rritja e numrit të raportimeve të dhunës në familje	0.00	11,804.96	11,822.96	12,042.96	12,162.96	47,652.22	47,652.22	0.00	47,652.22	0.00	0.00
A.1.3.4. Organizimi i kampanjave me informacione të shpejta dhe informacione të standardeve për DHF, si dhe dhënia e informacionit të shpejtë për dhunën në familje	20,000.00	20,000.00	20,000.00	21,224.16	21,646.64	104,080.80	0.00	0.00	104,080.80	42,872.90	61,208.00
A.1.3.5. Involuimi i policisë në veprimet e informacionit të shpejtë dhe informacionit të standardeve për DHF, si dhe dhënia e informacionit të shpejtë për dhunën në familje	2,500.00	2,500.00	2,500.00	2,553.02	2,709.08	13,010.10	0.00	0.00	13,010.10	13,010.10	0.00
A.1.3.6. Mbajtja e ligjëratave të edukimit në dhunën në familje dhe rritja e numrit të raportimeve të dhunës në familje	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A.1.3.7. Ligjërata me studentët e praktikantët e mësuesit në baza vjetore nga Forumi i Grave Gjyqare dhe (Producent)	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	5,000.00	5,000.00	0.00	5,000.00	0.00	0.00

A.3.1.3. Amandamentimi ligjve – përpjekësi i legjislativ me qëllim të specifikimit të dhunës në familje dhe rregullimit të procedurave gjyqësore në parafundim të një akti ligjor dhe shpallja e familjeve si ligjër për Mitroçin nga Dhomat e Familjeve	5.600,00	0,00	0,00	0,00	5.600,00	0,00	5.600,00	0,00	0,00	5.600,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.1.4. Shmangia e kështimit në procedurën gjyqësore të rasteve nga procedurat dhe gjykatat	3.360,00	3.360,00	3.427,20	0,00	10.180,80	10.180,80	0,00	10.180,80	0,00	10.180,80	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.1.5. Aftësimi me efektivat / deklarimet së dhimit (me synim të realizimit të demarginalimit nga i abuzuarit në procedurë penale)	5.600,00	5.600,00	5.729,08	0,00	28.585,63	28.585,63	0,00	28.585,63	0,00	28.585,63	0,00	0,00	0,00	0,00
Totali Objektivit (3.1)	12.800,00	38.388,00	9.188,08	0,00	72.318,43	65.988,43	0,00	65.988,43	0,00	65.988,43	0,00	0,00	0,00	6.750,00
Objektivit 3.2: Fuqizimi i mekanizave të referimit, si dhe i shërbimeve mbështetëse të specializuara për mirënjohjen dhe trajtimin e rasteve të DHBCJSDHF														
A.3.2.1. Vlerësimi i nevojës për shërbime dhe menaxhimi / rrezikimi në të gjitha veprat paralele me elementet të DHF, nga Policia e Kosovës dhe arduara	76.876,90	77.645,57	79.206,24	0,00	392.148,94	392.148,94	0,00	392.148,94	0,00	392.148,94	0,00	0,00	0,00	0,00
A.3.2.2. Shtimi i infrastrukturës në polici, për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve të rasteve të DHF	0,00	5.000,00	10.000,00	0,00	25.000,00	25.000,00	0,00	25.000,00	0,00	25.000,00	0,00	10.000,00	15.000,00	
A.3.2.3. Shtimi i zyrave të policit që fasin gjyqësorë (kjo dhe gjyqësorë të vësirë në veçori të komuniteteve jo-auricë, prezente në Kosovë), për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	33.600,00	33.936,00	34.618,11	0,00	171.393,77	171.393,77	0,00	171.393,77	0,00	171.393,77	0,00	0,00	0,00	
A.3.2.4. Shtimi i infrastrukturës në punimet për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	0,00	5.000,00	10.000,00	0,00	35.000,00	35.000,00	0,00	35.000,00	0,00	35.000,00	0,00	10.000,00	25.000,00	
A.3.2.5. Shtimi i procedurave dhe mjetëve të bashkëpunimit me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë, për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	14.784,00	14.931,94	15.231,97	0,00	75.413,26	75.413,26	0,00	75.413,26	0,00	75.413,26	0,00	0,00	0,00	
A.3.2.6. Shtimi i kapacitetit për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	14.784,00	14.931,94	15.231,97	0,00	75.413,26	75.413,26	0,00	75.413,26	0,00	75.413,26	0,00	0,00	0,00	
A.3.2.7. Çelësi i komunikimit, gjyqësorëve dhe punëve gjyqësore, mbështetëse të viktimize, për t'u shprehur për rastet e DHF	10.885,00	8.872,95	9.951,19	0,00	46.612,33	46.612,33	0,00	46.612,33	0,00	46.612,33	0,00	0,00	46.612,33	
A.3.2.8. Trajtimi i përshkëlqimit për bashkëpunimin me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë	253.888,00	262.899,79	277.677,04	0,00	1.158.279,99	1.158.279,99	0,00	1.158.279,99	0,00	1.158.279,99	0,00	20.000,00	181.076,15	
Totali Objektivit (3.2)	649.102,92	662.630,67	677.677,04	0,00	3.350.114,43	3.154.618,89	0,00	3.154.618,89	0,00	3.154.618,89	0,00	20.000,00	177.692,15	
Objektivit 3.3: Qarësimi i rolëve, detyrave dhe përgjegjësi të secilit institucion në ofrimin e shërbimeve adekuate														
A.3.3.1. Rrënimin e detyrave, përgjegjësi dhe bashkëpunimit / procedurave të secilit institucion gjyqësor dhe mjetëve të bashkëpunimit me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë	1.272,00	1.297,44	0,00	0,00	2.569,44	2.569,44	0,00	2.569,44	0,00	2.569,44	0,00	0,00	0,00	
A.3.3.2. Trajtimi adekuat i viktimizeve dhe bashkëpunimit me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë, për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	391.332,12	393.345,44	391.020,28	0,00	1.937.863,33	1.937.863,33	0,00	1.937.863,33	0,00	1.937.863,33	0,00	0,00	9.866,40	
A.3.3.3. Trajtimi i detyrave të bashkëpunimit me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë, për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	392.604,12	394.642,98	391.090,68	0,00	1.930.771,37	1.930.771,37	0,00	1.930.771,37	0,00	1.930.771,37	0,00	0,00	9.866,40	
Totali Objektivit (3.3)	649.102,92	662.630,67	677.677,04	0,00	3.350.114,43	3.154.618,89	0,00	3.154.618,89	0,00	3.154.618,89	0,00	20.000,00	177.692,15	
SHYLLA 4: REHABILITIMI DHE RIINTEGRI														
Qilimi strategjik 4: Dori në vitin 2020, të mundësoshat qasje në shërbime të reja dhe efektive, efektive dhe të qëndrueshme, për rehabilitimin dhe rintegrimin afatgjatë të viktimizeve dhe rintegrimin afatgjatë të viktimizeve të dhunës në familje dhe rritja e efikasitetit të tyre, në nivel qendror e komunal														
Objektivit 4.1. Ngritja e shërbimeve për rehabilitimin e viktimizeve të dhunës në familje dhe rritja e efikasitetit të tyre, në nivel qendror e komunal														
A.4.1.1. Dhimi i nivelimit publik-social profesional dhe të gjatë kohor, nga profesionistët të certifikuar	2.736,94	2.824,01	2.881,38	0,00	14.265,67	14.265,67	0,00	14.265,67	0,00	14.265,67	0,00	0,00	0,00	
A.4.1.2. Trajtimi i viktimizeve dhe bashkëpunimit me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë, për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	21.150,00	21.361,50	21.790,37	0,00	107.866,26	107.866,26	0,00	107.866,26	0,00	107.866,26	0,00	0,00	0,00	
A.4.1.3. Përfundimi i viktimizeve të DHF në programe të bashkëpunimit me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë, për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	5.850,00	5.805,50	5.718,17	0,00	28.310,98	28.310,98	0,00	28.310,98	0,00	28.310,98	0,00	0,00	0,00	
A.4.1.4. Hapja e shërbimeve të reja dhe adekuat me qëllim të bashkëpunimit me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë, për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	0,00	107.088,00	103.119,97	0,00	410.457,62	410.457,62	0,00	410.457,62	0,00	410.457,62	0,00	207.270,94	203.186,68	
A.4.1.5. Trajtimi i viktimizeve të dhunës në familje dhe bashkëpunimit me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë, për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	0,00	0,00	71.683,44	0,00	214.987,41	214.987,41	0,00	214.987,41	0,00	214.987,41	0,00	72.369,97	142.617,44	
Totali Objektivit (4.1)	3.695,00	4.913,95	4.952,92	0,00	11.466,40	11.466,40	0,00	11.466,40	0,00	11.466,40	0,00	21.000,00	21.000,00	
A.4.1.6. Trajtimi i viktimizeve të dhunës në familje dhe bashkëpunimit me komunitetet lokale dhe jo-auricë në Kosovë, për trajtimin adekuat dhe spaz stamborëve, të rasteve të DHF	4.200,00	4.200,00	4.200,00	0,00	21.000,00	21.000,00	0,00	21.000,00	0,00	21.000,00	0,00	0,00	0,00	
Totali Objektivit (4.2)	4.200,00	4.200,00	4.200,00	0,00	21.000,00	21.000,00	0,00	21.000,00	0,00	21.000,00	0,00	0,00	0,00	

Objektivi specifike 2.1. Ankesat / politikat e gjatqarshmes ne kushtet e murgjess se viktimave te dhunes ne familje.	6.414.36	0.5%	0.1%	0.00	0.00%	0.00%	0.00%
Objektivi 2.2. Rritja e funksionalitetit te mekanizmave koordinues ezistues ne nivel lokal si dhe ligjimi i tyre ne formatet ku murgjont.	386.603.00	28.9%	3.5%	86.790.00	59.67%	59.67%	2.92%
Objektivi 2.3. Përmirësimi / koordinimi dhe mekanizmat e bashkëpunimit me subjektet e fuqishme / aktor. Lokal dhe organizative te shoqërisë civile, për mbrojtjen e viktimave, përmes qarferimit te rezeve, derivate dhe perqapsjeve te secili bashkesi ne shtetit e bashkimese bashkëute.	895.974.49	70.6%	8.5%	58.650.00	40.33%	40.33%	
Totali Qëllimit Strategjik 2	1,289,991.85	100.00%	12.0%	145,030.00	100.00%	100.00%	0.00
SHYLLA 3: LEGJISLACIONI, METIMI DHE PROCEDIMI							
Qëllimi strategjik 3: Dori ne vitin 2020, te përmirësohet infrastruktura ligjore dhe te rigjitet efektet e trajtimit te rezeve te DHF, me fokus ne nevojat e viktimës së dhunës ne familje si dhe realizimit te detyrimit adekuat i kryesit							
Objektivi 3.1. Përmirësimi i udhëkëmbësve ligjor dhe aftësi tjera per trajtimin e viktimeve te rezeve te dhunes ne familje.	72.318.43	2.2%	0.7%	6.750.00	3.4%	3.4%	0.23%
Objektivi 3.2. Fuqizimi i mekanizmave te rekrutimit, si dhe bashkëpunimit me subjektet e fuqishme per murgjont dhe trajtimin e rasteve te DHFSG/ADAF.	1,359,355.23	40.0%	12.7%	181,079.15	91.7%	91.7%	6.10%
Objektivi 3.3. Qarferimi i rezeve, derivate dhe shpallimave adekuatë.	1,940,437.77	57.9%	18.4%	9,659.40	4.9%	4.9%	0.33%
Totali Qëllimit Strategjik 3	3,382,114.43	100.0%	31.8%	197,482.55	100.0%	100.0%	6.66%
SHYLLA 4: REHABILITIMI DHE RINTEGRIMI							
Qëllimi strategjik 4: Dori ne vitin 2020, te mundësohet qasja ne shërbime te reja dhe efektive, efektive dhe te qëndrueshme, për rehabilitimin dhe rintegrimin strategjik te viktimave dhe rehabilitimin e kryesve të dhunës ne familje.							
Objektivi 4.1. Ngritja e shërbimeve për rehabilitimin e viktimave të dhunës ne familje dhe mjete e efektive te tyre, ne nivel qendror e kombetar.	1,126,507.44	37.3%	10.7%	943,279.53	45.3%	45.3%	31.77%
Objektivi 4.2. Ngritja e fondeve për shërbimet familje, ne nivel qendror, shtetit e shtetes tjere.	255,749.93	8.5%	2.4%	250,000.00	12.0%	12.0%	8.42%
Objektivi 4.3. Përcaktimi i politikave te integruara për përmirësimin e shërbimeve rehabilituese dhe shërbimeve te shërbimeve dhe shërbimeve për trajtimin e viktimeve te rezeve dhe shërbimeve për shërbime dhe shërbime tjere.	1,214,333.74	40.2%	11.5%	680,049.07	31.7%	31.7%	22.23%
Objektivi 4.4. Ngritja e bashkëpunimit me subjektet e fuqishme dhe shërbimeve tjere.	456,618.25	14.1%	4.0%	229,514.91	11.0%	11.0%	7.73%
Totali Qëllimit Strategjik 4	3,052,808.36	100.0%	28.7%	2,082,842.51	100.0%	100.0%	70.16%
Totali Plani Veprimt (Euro)	10,535,366.55		100.0%	2,968,621.84	28.2%	28.2%	

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria – Vlada-Government
Ministria e Drejtësisë/Ministarstvo Pravde/Ministry of Justice

**NATIONAL STRATEGY OF THE REPUBLIC OF
KOSOVO ON PROTECTION FROM DOMESTIC
VIOLENCE AND ACTION PLAN**

2016 – 2020

Prishtina, May 2016

ACKNOWLEDGMENTS

The Government of Kosovo, through drafting and approving the “National Strategy of the Republic of Kosovo on Protection from Domestic Violence” and the Action Plan 2016-2020, demonstrates its serious engagement and accountability for treating with priority the phenomenon of domestic violence. The focus shall be on:

- Information and awareness raising activities that aim to prevent the phenomenon of domestic violence;
- Coordination of actions of all the actors for protection, treatment, rehabilitation, and reintegration of the victims of domestic violence;
- Punishment and holding accountable the perpetrators of domestic violence;
- Harmonizing the national legislation with the international legislation, as well as reviewing the standards of services for the domestic violence victims;
- Change of the mentality, prejudice and culture of blame towards domestic violence victims;
- Provision of specialized services according to modern standards which are extended throughout the country and are accessible by all the individual victims of domestic violence, regardless of their attributes related to age, gender, disability, gender identity or sexual orientation, etc.;
- Treatment of domestic violence perpetrators through compulsory rehabilitation programs; as well as many other actions planned more specifically in this strategy

These actions undoubtedly position Kosovo towards a new society and generation that unanimously holds a stance of zero tolerance for domestic violence, and which aims at living in equality, peace and harmony.

The National Strategy on Protection from Domestic Violence and Action Plan 2016-2020 were drafted based on and in accordance with the national legislation in force for protection from domestic violence, as well as based on the previous assessment of National Program against Domestic Violence (2011-2014).

However, the actions planned to be implemented in the next five years draw attention to the importance of recognizing and applying international standards presented by a series of conventions and directives, some of which are already applicable in Kosovo as well. Specifically, actions were suggested that lead towards further harmonisation of national legislation with the international legislation in accordance with the Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) or the Convention of the Council of Europe on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention), etc. have been suggested.

Thus, holding the perpetrators accountable by treating domestic violence as a criminal act; extending the range of services provided to domestic violence victims and enhancing

their efficiency in accordance with required standards – but also in response to all the forms of violence against women apart from the violence they suffer in the family; ensuring immediate protection and long term treatment of all the family members harmed by violence; or preparing a new open-minded generation, free of gender prejudices and stereotypes, and totally against domestic violence; are some of the initiatives that this strategy proposes to focus on, with the good will that in the coming years even Kosovo could make appropriate steps to combat, not only domestic violence, but also all other forms of violence against women.

Moreover, though the proposed actions always take into account the needs of the harmed individuals from the domestic violence, in the Strategy there is no lack of orientation for starting the intervention to treat the perpetrators through special programs, as stipulated by the Istanbul Convention. This approach does not imply by any means detracting attention from the individuals who have suffered domestic violence or reducing the necessary measures or resources for their treatment, but it reminds us of the importance of working in parallel also with the perpetrators of violence – who, after suffering the punishment, according to the legislation and the demand for penalizing the committed offence, have to be oriented towards rehabilitation programs.

Collection of updated and nationwide data as well as monitoring of the planned actions from this Strategy and the National Action Plan, are also very important areas suggested for focused efforts in the coming five years. At the same time, coordination between all actors, both at the local and central levels, is necessary to achieve desired progress and results of joint work on protection from domestic violence.

All of the above, as well as the proposed actions described hereinafter, are drafted with great work and very serious efforts of all the institutions of the Government of Kosovo, as well as of representatives of civil society organizations, media, and the community of international organizations in Kosovo, which personally, but also in the capacity of the National Coordinator against Domestic Violence, I would like to congratulate once more for their work during the entire drafting process of this Strategy.

Therefore, being confident that this initiated joint work will accompany also the implementation of the Strategy and its Action Plan for the period 2016-2020, I invite all actors, partners, and interested associates to join our actions and work together in saying STOP to domestic violence in Kosovo!

ABBREVIATIONS

AGE	Agency for Gender Equality
KAPS	Kosovo Academy for Public Safety
MDE	Municipal Directory of Education
DLE	Department of Labor and Employment, Ministry of Labor and Social Welfare
EULEX	European Union Rule of Law Mission in Kosovo
ICITAP	International Criminal Investigative Training Assistance Program
KJI	Kosovo Judicial Institute
KIPA	Kosovo Institute for Public Administration
IOM	International Organization for Migration
UN	United Nations
KCC	Kosovo Criminal Code
LGBT	Lesbian Gay Bisexual Transgender
MPA	Ministry of Public Administration
MLGA	Ministry of Local Government Administration
MEST	Ministry of Education, Science and Technology
MoJ	Ministry of Justice
MoF	Ministry of Finance
MCYS	Ministry of Culture, Youth and Sports
MLSW	Ministry of Labor and Social Welfare
MoH	Ministry of Health
VA	Victim's Advocate
MED	Ministry for Economic Development
DVIU	Domestic Violence Investigation Unit
WHO	World Health Organization
NGO	Non-Governmental Organization
OSCE	Organization for Security and Cooperation in Europe
CSO	Civil Society Organization
NAP	National Action Plan
KP	Kosovo Police
SAP	Standard Action Procedures
VTC	Vocational Training Center
SWC	Social Works Center
REC	Regional Employment Center
KWN	Kosovo Women's Network
KCS	Kosovo Correctional Service
Otep	Order for Temporary Emergent Protection
UNDP	United Nations Development Program
UNFPA	United Nations Population Fund Agency
UNKT	United Nations Kosovo Team
UNMIK	United Nations Mission in Kosovo
UN Women	United Nations Agency for Empowerment of Women and Gender Equality
GEO	Gender Equality Officer
VAAO	Victims' Advocacy and Assistance Office

TABLE OF CONTENTS

ACKNOWLEDGMENTS	2
ABBREVIATIONS	4
EXECUTIVE SUMMARY	6
INTRODUCTION	10
METHODOLOGY	12
CHAPTER 1	13
BACKGROUND, SITUATION ANALYSES AND CHALLENGES	13
1.1. INTERNATIONAL LEGAL FRAMEWORK	14
1.2. NATIONAL LEGAL FRAMEWORK.....	15
1.3. EXISTING INSTITUTIONS AND MECHANISMS IN RESPONSE TO DOMESTIC VIOLENCE	17
1.4. DOMESTIC VIOLENCE SITUATION IN KOSOVO.....	24
1.5. RESULTS OF THE SWOT ANALYSES.....	30
CONDUCTED DURING THE STRATEGY DRAFTING PROCESS.....	30
1.6. MAIN CHALLENGES AND WAYS TO ADDRESS THEM DURING THE NEXT FIVE YEARS	31
(2016 – 2020).....	31
CHAPTER 2:	37
VISION, MISSION, STRATEGIC PRIORITIES, SPECIFIC OBJECTIVES AND EXPECTED RESULTS	37
PILLAR 1: PREVENTION AND AWARENESS RAISING.....	39
PILLAR 2: PROTECTION AND COORDINATION.....	40
3: LEGISLATION, INVESTIGATION AND PROCEEDING	41
PILLAR 4: REHABILITATION AND REINTEGRATION	42
CHAPTER 3	43
MONITORING AND EVALUATION	43
CHAPTER 4	44
COST AND BUDGET	44
ANNEXES	50
REFERENCES	56
ACTION PLAN	57
ANNEX 5: DETAILED BUDGET	116
ANNEX 5: DETAILED BUDGET	121

EXECUTIVE SUMMARY

Kosovo National Strategy on Protection from Domestic Violence and its Action Plan 2016 – 2020, drafted with a contribution of a group of professionals¹, representatives of main central and local institutions², representatives of civil society and international organizations active in Kosovo, as well as with the support of experts of the area³, has been conceptualized as a guideline towards a society free of violence: where all the family members can live in peace and happiness, feeling safe within the family; where women are respected, protected, and supported to move forward; where children, boys and girls, grow up in happiness and joy with principles of equality and non-discrimination; where the elderly people are protected and respected in the family; where people with disabilities feel equally as members of the family and are treated with care and priority; where each family member is welcomed and is entitled to protection with dignity regardless of their different sexual orientation - a society that has its foundation in a healthy family that protects, respects, and treats with priority the needs of each member, without any distinction.

The drafting of the Kosovo National Strategy for Protection against Domestic Violence in the Family and Action Plan 2016-2020 was initiated based on the priorities of the Government of Kosovo, and especially the [Panin Vjetor] of the strategic documents that authorize the planning of this [proket strategjie]. It is worth emphasizing that the drafting of this document is provided within the framework of the National Plan for the Implementation of the [MSA] which has been approved by the Kosov Assembly. The defense of life with dignity and without violence is guaranteed by the Republic of Kosovo and further highlighted by the Law on Protection from Violence in the Family, where it is expected that the Government draft and approve the Program of Kosovo against Violence in the Family. In accordance with the Law in the year 2011, the government of Kosovo, through the Agency for Gender Equality drafted and approved the Program of Kosovo against Violence in the Family Action Plan 2011-2014, which was finalized and evaluated.

Dhuna në Familje⁴, ku konkretisht kërkohet që Qeveria të hartojë dhe të miratojë Programin e Kosovës kundër Dhunës në Familje. Në zbatim të Ligjit në vitin 2011, Qeveria e Kosovës përmes Agjencionit për Barazim Gjinor hartoi dhe miratoi Programin e Kosovës kundër Dhunës në Familje dhe Planin e Veprimit 2011 – 2014, i cili pas përfundimit edhe u vlerësua⁵.

---

¹ A note with regard to the use of grammatical gender of words, according to grammatical rules of Albanian language: in order not to overload the text with the use of both genders in singular and in plural, please, while reading the current Strategy and the action plan, have into consideration that nouns, even though they are expressed only in masculine, imply both genders. Ex. professional/s (both genders), victim/s (both genders), official/s (both genders), social worker/s (both genders), doctor/s (both genders), etc.

² See the structure of the Inter-ministerial Group, attached to the Strategy as Annex 1

³ Ma. Monika Kocaqi (PhD candidate), engaged as international expert and Mrs. Ariana Qosaj – Mustafa, engaged as national expert by UN Women Kosovo.

⁴ Ligji për Mbrojtjen nga Dhuna në Familje Nr.03/L-18, i vitit 2010

⁵ Shiko: Raportin mbi Vlerësimin e Programit të Kosovës kundër Dhunës në Familje dhe Planit të Veprimit 2011-2014, përgatitur në vitin 2015 nga Zyra e Koordinatorit Nacional kundër Dhunës në Familje me përkrahjen e UN Women Kosovës (autore: Ariana Qosaj-Mustafaj) si dhe Studimin e Rrjetit të Grupeve të Grave të Kosovës "Mjaft më me

The National Strategy for Protection against Violence in the Family Action Plan 2016-2020 replaces the previous program 2011-2014, and its formulation supports mainly the results and recommendations from the evaluation done on this program during the year 2015, and also the very professional contribution of all the actors and collaborators involved in this process.

Strategjia Kombëtare për Mbrojtje nga Dhuna në Familje dhe Plani i Veprimit 2016-2020 zëvendëson pikërisht Programin e mëparshëm 2011-2014 dhe formulimi i saj mbështetet kryesisht në rezultatet dhe rekomandimet e dhëna nga vlerësimet që iu bënë këtij programi gjatë vitit 2015 si edhe në punën e kontributin tepër profesional të të gjithë akterëve dhe bashkëpunëtorëve të përfshirë në proces.

The experience gained and the steps undertaken throughout the years by a range of institutions and actors, together with the findings from different research studies carried out continuously by organizations of civil society, are situated in the foundation of the four constituting pillars of the current strategy, as well as its mission and vision, which have been drafted with consideration not only of the national legislation that constitutes the foundation of this strategy, but also of some important international documents that aim for long term development and integration.

We live in a society where, despite the positive progress that has been achieved, stereotypical behaviour and models that incite violent acts are not lacking in our daily lives. Domestic violence and violence against women, sometimes perceived as normal behaviour and sometimes as intolerable, are indeed ranked amongst main causes that harm human lives and are classified as serious violations of human rights. While being discussed as a worldwide problem, a series of actions for addressing them become of national, regional and global dimension. Therefore, states are encouraged to continuously undertake the necessary measures for efficiently recognizing, treating and managing all the cases that are reported as incidents of domestic violence: providing immediate security, protection, standardized and qualitative services for rescue, rehabilitation and reintegration of all the people that suffer domestic violence, regardless of their age, gender, distinctive skills, or any other individual attributes. Moreover, states are encouraged to undertake all the necessary measures for treatment and rehabilitation of perpetrators of domestic violence, initially by making them responsible for the committed crime. Domestic violence is a crime and should be punished as such, because it is precisely the family, where each of its members is thought to find safety, peace and calmness, that in not so rare cases, they find fear, horror, insult, assault, and even ... death. Women are considered to be the most affected group by domestic violence. Global statistics in 2014 speak about 35% of women worldwide that have suffered sexual violence or domestic violence during their life; whereas in a global level, up to 38% of the homicides of women have been committed by their intimate partners or relatives⁶. Even

---

arsyetime", përgatitur ne vitin 2015, financuar nga Agjensia Austriake për Zhvillim (autore: N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjaska, A. Berisha, D.Morina)

⁶ WHO, Global and Regional Assessment of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Violence from the Intimate Partner and Sexual Violence from Non-Partner, 2014

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf

children, boys and girls, elderly people, people with disabilities and LGBT people are also jeopardized. But regardless of the level of risk, no family member can be said to “enjoy immunity” from violence that is exerted in family relationships. Either in the role of victim or witness of violence, the consequences of violence are often very difficult and impede return to normality.

In Kosovo, at the national level, the presented figures give the feeling of a presence of the phenomenon in considerable scale. Based on the Report on Evaluation of Kosovo Program against Domestic Violence⁷, **domestic violence continues to be one of the prevalent forms of violence that affect mainly women and children.** Data from Kosovo Police on reported cases, speak about approximately 1,000 victims that are assisted by Kosovo institutions yearly. In more that 80% of the cases victims are women, followed by children and elderly men. The socio-economic situation of women, children and elderly people makes them traditionally dependent on other family members, and consequently also more vulnerable to violence.

In this general background of the situation with regard to domestic violence, in the whole world there have been a series of international treaties and conventions drafted and entering into force, some of which are also applicable in Kosovo. Moreover, even the local legislation contains a series of provisions for protection from domestic violence (starting from the Law on Protection from Domestic Violence), despite the recognition of the need for further improvements in this direction, especially with regard to criminalization of domestic violence.

Drafted based on a detailed analysis of the situation, the vision that guides the National Strategy on Protection from Domestic Violence 2016-2020 is:

“A society that ensures to all its citizens, adults and children, a life without fear or threat from domestic violence , a society that protects the victims, holds the perpetrators responsible, and reduces the tolerance of the public against violent acts”.

This vision has been broken down into a mission, whose achievement is planned through using all the actions that are part of the National Action Plan:

Until 2020, the Government of Kosovo, together with responsible institutions and actors at the central and local levels shall:

- **Treat with priority all the cases of domestic violence;**
- **Ensure rehabilitation and reintegration of victims/survivors of domestic violence;**

---

⁷ “Report on Assessment of the Kosovo Program against Domestic Violence”, prepared by the Office of the National Coordinator against Domestic Violence, with the support from UN Women office in Kosovo (author: A. Qosaj-Mustafaj)

- **Guarantee justice and accountability for harmed individuals;**
- **Provide access to integrated qualitative services;**
- **Raise awareness of the whole society to say STOP to domestic violence.**

The implementation of the national strategy aims at consolidating the coordination between actors by: (a) empowering existing mechanisms and establishing new mechanisms for quick reaction for protection and treating of domestic violence cases; (b) coordinating actions and ensuring financial sustainability to prevent, protect, treat, rehabilitate and reintegrate victims who should be given the opportunity to live equally and with dignity as all the other members of the society; (c) taking the adequate punitive measures (holding them responsible) and continuously rehabilitating perpetrators of violence, and (d) organizing information activities and awareness raising campaigns for engagement of the whole society against domestic violence.

Strategic Objectives foreseen to be met by 2020:

1. Decrease of judgmental stances and behavior that support domestic violence, through information, education and schooling and continuous awareness raising of professionals, community and the whole society.
2. Ensuring of inclusive and efficient mechanisms for quick reaction against domestic violence, as well as liable inter-institutional cooperation between central and local level actors, for protection and management of these cases.
3. Improvement of legal infrastructure and increase of efficiency in treating domestic violence cases, with a focus on victims' needs, as well as adequate punishment for perpetrators.
4. Access to new and existing services that are efficient and sustainable, for long term rehabilitation and reintegration of domestic violence victims and perpetrators, throughout Kosovo

These objectives have been further broken down into specific objectives and special actions, accompanied by the main expected results until the end of implementation of the current strategy (details presented in Chapter 2). It is important to emphasize that for this strategy and the action plan, measurable indications have been defined, not only in the activity implementation level, but even in the level of achievement of objectives and its goals, and that a special step has also been foreseen for creating a monitoring and evaluation system, which is expected to be simple, clear and consolidated, in order for it to measure realistically the level of implementation. Indeed, setting the monetary value needed for the implementation of planned activities (costing), is an important chapter of this strategy.

Successful prosecution and implementation of planned actions and meeting the objectives of the National Strategy on Protection from Domestic Violence 2016-2020 shall definitely bring:

- Prioritized and effective treatment and management of cases, by skilled employees, more responsible institutions, as well as more qualitative services, standardized and spread throughout the country, that care in each step about the needs of the domestic violence victim

- Functioning and spreading of coordinating mechanisms, consisting of actors that are aware about the importance of coordination of necessary resources that should be dedicated for this purpose.
- Holding the perpetrators responsible, through measures that are stipulated in the improved legislation, prosecuting them, but also providing them afterwards with appropriate rehabilitation treatment, through compulsory programs.
- Regular planning of budgetary lines in support of actions for protection from domestic violence, at the central and local levels.
- Awareness raising of the society to challenge violent behavior, supporting and protecting the stance that domestic violence against whichever of its members, is intolerable.

In the following chapters all the necessary information has been presented with regard to the methodology, background based on which the current strategy was drafted, findings from different research studies, SWOT analysis conducted by the working group, challenges that institutions and actors will face in the next five years and the ways for addressing them, as well as the steps that have to be followed for monitoring and evaluation of the implementation of the Strategy.

The National Action Plan, with the activities, time frames, responsible and supportive institutions, monitoring indicators and budgetary costs, is also part of this document.

INTRODUCTION

The drafting of the Kosovo National Strategy on Protection from Domestic Violence and its Action Plan 2016-2020 was initiated based on priorities of the Government of Kosovo and especially on the existing legal framework, which authorizes the drafting of such document. Protection of a life with dignity and with no violence is guaranteed by the Constitution of the Republic of Kosovo⁸ followed by the Law on Protection from Domestic Violence⁹, which specifically requires the government to draft and approve the Kosovo Program against Domestic Violence. By implementing the Law, in 2011, the Government of Kosovo through the Agency for Gender Equality drafted and approved the Kosovo Program against Domestic Violence and the Action Plan 2011-2014, which was also assessed after the end of the period¹⁰.

The National Strategy on Protection from Domestic Violence and the Action Plan 2016-2020 substitutes precisely the preceding Program 2011-2014, and its formulation is mainly based on the results and recommendations from the assessment of this program during 2015, as well as on the professional work and contribution of all the actors and partners involved in the process.

Domestic violence is a worldwide problem, and remains amongst the most widespread forms of violence that are often categorized as “closed doors issues”. Recognition, admission and treatment with priority of cases of domestic violence undoubtedly requires very high level of awareness by individuals and institutions about the risks, consequences and costs to the country, that result as a lack of such well coordinated reaction. The existence of the national legal framework and international conventions applicable in Kosovo solely, are not sufficient for improvement of the situation and reduction of domestic violence. Applying the protection measures stipulated by law becomes almost impossible without effective inter-institutional coordination, which enables planning for adequate resources, provision of qualitative services, setting the necessary criteria and standards, as well as monitoring of their implementation.

Foreseen objectives and actions aim at pushing forward achievements from the implementation of the previous program, at the same time filling the gaps identified during the implementation of the Program in question. Establishing missing services and mechanisms, improving the capacities of professionals for managing cases with priority in an appropriate manner and responsibly, making the perpetrators responsible through toughening punishment and criminal prosecution, as well as raising awareness in the society to reduce tolerance towards domestic violence constitute the main directions of the current Strategy.

---

⁸ Article 23 and Article 37, paragraph 3 of the Constitution of the Republic of Kosovo

⁹ Kosovo Law on Protection against Domestic Violence No.03/L-18, 2010

¹⁰ See: Report on Assessment of the Kosovo Program against Domestic Violence and Action Plan 2011-2014, prepared by the Office of the National Coordinator against Domestic Violence, with the support from UN Women office in Kosovo (author: A. Qosaj-Mustafaj) and the Study of Kosovo Women's Network “No More Excuses”, prepared in 2015, financed by Austrian Development Agency (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjaska, A. Berisha, D.Morina)

METHODOLOGY

The National Strategy on Protection from Domestic Violence in Kosovo and its Action Plan 2016-2020 were drafted through an inclusive methodology and in accordance with the requirements of the Administrative Instruction¹¹ No. 02/2012 of the Government of Kosovo.

The Inter-Ministerial Working Group, consisting of representatives of central institutions of Kosovo¹², was established for this purpose with the initiative from the National Coordinator against Domestic Violence. It worked intensively with representatives of local institutions, civil society organizations, international organizations active in Kosovo¹³ as well as with two experts¹⁴ that facilitated the process of drafting the current strategic document. The whole process was led by the Office of the National Coordinator against Domestic Violence¹⁵ and was closely supported by UN organizations and other international organizations active in Kosovo, specifically: UN Women office in Kosovo, United Nations Development Program (UNDP) Kosovo, as well as the OSCE mission in Kosovo.

The selected methodology combines in the best possible way the knowledge gained from the conducted studies, the results from the research field work with the discussions in working groups, through organized consultative workshops. During the drafting of the Strategy, besides the results of the different studies carried out in Kosovo recently by local and international actors with regard to the phenomenon of domestic violence and the services and legislation in force, the conclusions drawn from the assessment of the implementation of the former Kosovo National Program against Domestic Violence (2010-2014) were taken into consideration, as well as other international documents. For the conclusion of the narrative part and the action plan matrix, five consultative workshops were organized, four of which were held for drafting the document¹⁶ and one for its validation¹⁷ and improvement. The draft strategy, enriched with the contribution of participants in these workshops, was circulated further for review by all responsible institutions. Another adjusted draft was presented and discussed in a public hearing

---

¹¹ Administrative Instruction of the Government of Kosovo No. 02/2012 "On Procedures, Criteria, and Methodology for Drafting and Approval of Strategic Documents and Plans for their Implementation"

¹² The full list of the members of the Inter-Ministerial Group and the institutions they represent is attached to this Strategy as Annex No.1

¹³ The full list of the participating institutions, or the ones that were consulted in different phases of the process, is attached to this Strategy as Annex No.2

¹⁴ UN Women Office in Kosovo contracted two experts: Mrs. Ariana Qosaj-Mustafa, national expert specializing in legal issues and Ma. Monika Kocaqi (PhD. candidate), international expert, specialized in gender based violence and domestic violence issues.

¹⁵ Under special care of Mr. Lirak Çelaj, National Coordinator against Domestic Violence and Deputy-Minister of Justice

¹⁶ Three workshops were organized with members of the Inter-Ministerial Working Group and representative of international organizations and CSOs active in Kosovo, on 16-17 November 2015, 19-20 November 2015 and 23-24 November 2015 respectively. The fourth workshop was organized with representatives of institutions in municipal level, representatives of civil society and international organizations, on 1-2 December 2015.

¹⁷ Organized on February 3-4, 2016

session conducted by the National Coordinator against Domestic Violence and the Agency for Gender Equality.¹⁸ Then the costing/budgeting process of the Action Plan was developed, again through an inclusive methodology, where the work of experts and professionals was combined with the developments of special workshops¹⁹. The final version of the Strategy and the Action Plan with its cost was presented to the Office of the National Coordinator against Domestic Violence in June 2016.

CHAPTER 1

BACKGROUND, SITUATION ANALYSES AND CHALLENGES

Domestic violence is classified as a serious violation of human rights, for which continuous efforts to address it are undertaken even at the international level. Widespread and , in different forms and dimensions, and fed by patriarchal customs and traditions of dominance and control, it is often the main cause of harm all the way to loss of human lives. Due to this, states are encouraged continuously to undertake the necessary measures for effective recognition, treatment and management of all cases that report incidents of domestic violence: providing immediate security, protection, standardized and qualitative services for rescue, rehabilitation and reintegration of all the persons that suffer domestic violence, regardless of age, gender, different abilities or any other individual characteristic.

Violence against women has been identified internationally as one of the most widespread forms of violence, even when considering domestic violence. World Health Organization (WHO) assessed in 2014 that 35% of women worldwide have suffered sexual violence or domestic violence in their life. Statistics show that in global level, up to 38% of homicides of women have been committed by their intimate partners or family members²⁰. Taking into consideration that, based on statistics, women and girls are ranked as the most vulnerable individuals that suffer domestic violence, it is recommended to take special measures and enforce the legislation to provide the adequate protection and treatment for this targeted group. Moreover, states are encouraged to undertake a series of educating and awareness raising initiatives in order to change the patriarchal mentality and stereotypical behavior that feed the violent actions, as well as to create a common understanding on dealing with this phenomenon “beyond closed doors” and “with zero tolerance”.

In this general background of the situation of domestic violence globally, a number of conventions and international treaties have been drafted and entered into force, a part of

---

18 Public hearing was conducted on 14 April, under the auspices of the National Coordinator against Domestic Violence and Agency for Gender Equality, as well as with the support of OSCE, UNDP and UN Women

19 Workshop on costing of Strategy Action Plan was held on 18-20 May 2016

²⁰ WHO, Global and Regional Assessment of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Violence from the Intimate Partner and Sexual Violence from Non-Partner, 2014

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf

which are applicable also in Kosovo. Details about these international instruments and their stipulations on the actions that the state should undertake against domestic violence have been clearly analyzed in the “Report on the Assessment of the Kosovo Program against Domestic Violence 2011-2014” as well as in the recent study by Kosovo Women’s Network “No more excuses!”. Since the main purposes of these documents, which were prepared in 2015, were specifically the detailed presentation of the situation analyses and provision of updated information to support the drafting of the current strategy, it is appropriately foreseen that the information in this chapter is not very detailed, and about any detail, the references will be made to the two abovementioned documents, or even to other supportive documents.

Nevertheless, below there is a brief summary of the legal situation analysis, dimensions of the phenomenon and the perception of the society towards it, listing also the main challenges that Kosovo Government and responsible actors will make efforts to address in the next five years, through achievement of objectives and implementation of foreseen activities that are part of this national strategy and its action plan.

1.1. INTERNATIONAL LEGAL FRAMEWORK

Kosovo has approved some international obligations by incorporating international standards on human rights as part of its applicable law. This also implies giving up from the applicability of the laws and other acts of public institutions cases when they are contradictory to international provisions on human rights, or in other words, granting the superiority of these international provisions upon local legislation. Thus, **the Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women (CEDAW)**, **European Convention on Human Rights (ECHR)**, as well as **the International Convention on Civil and Political Rights** and its protocols, are directly applicable in Kosovo. Moreover, as it is underlined also in the Constitution of the Republic of Kosovo (Article 53), basic human rights and freedoms are “interpreted in harmony with legal decisions of the **European Court on Human Rights**”. The decisions given by this court on the cases of domestic violence can be used for improving the implementation of legal provisions in Kosovo, but the implementation in practice of these constitutional clauses has rarely been used in Kosovo courts²¹.

Another very important legal instrument to be considered by the Government of Kosovo, when undertaking steps against violence against women and girls and against domestic violence, is **the Convention of the Council of Europe for Preventing and Combating violence against Women and Girls and Domestic Violence (Istanbul Convention)**²². This Convention is considered as the first legally binding instrument in Europe and a treaty with broadest international influence, which establishes a comprehensive legal framework for treating this serious violation of human rights. Even though Kosovo is not a State Party to this Convention, Kosovo is included in the territory over which the Convention can be

---

²¹ For more information, refer to the study of Kosovo Women’s Network “No More Excuses”, prepared in 2015, financed by Austrian Development Agency (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina)

²² Entered into force in August 2014

and should be applicable. Therefore it has to be taken into consideration as a very important legal instrument that should guide the actions that are undertaken with regard to issues that are subject of this Convention, similarly as with all other countries, regardless of their status of membership to European Union. The Convention stipulates and requires from State Parties to criminalize or sanction different forms of violence against women: domestic violence (physical, sexual, psychological or economical violence), persecution, forced marriage, female genital mutilation, forced abortion and forced sterilization, sexual violence, including rape and sexual harassment. Furthermore, State parties have the possibility to implement the Convention with regard to all the men/boys victims of domestic violence. Istanbul Convention is a comprehensive and complex treaty, drafted to be a treaty on human rights, a treaty on criminal law, and an instrument for more gender equality. Through its 81 articles, 65 of which are substantial, it presents very detailed provisions on the measures that have to be undertaken for the prevention of violence against women and domestic violence, protection of victims and punishment of perpetrators. Additionally, special attention is paid to services, types of services and standards that have to be applied. The Convention also underlines the importance of working in the area of prevention, information and awareness raising, inter-institutional coordination, as well as making available appropriate financial resources by the state for the works carried out by non-governmental and non-profitable organizations, and civil society²³, for implementation of measures on preventing and combating violence against women (Article 8). The Convention underlines the importance of applying an integrated approach, which considers the relation between victims, perpetrators, children, as well as their broader social environment; it aims at avoiding re-victimization; supporting economic empowerment and independence of women victims of violence; addressing the special needs of vulnerable and persons, including children victims, etc. Furthermore, service provision should not depend on the readiness of the victim to press charges or on witnesses against any perpetrator of violence. One important principle of the Istanbul Convention implies that, in case of supportive services, protection has to be provided without discrimination on any grounds, including the race, language, ethnicity of a minority group, wealth, sexual orientation, gender, status of emigrant, or status of refugee. With regard to the latter, gender sensitive supportive services have to be available also for asylum-seekers (Article 60, Paragraph 3).

1.2. NATIONAL LEGAL FRAMEWORK

- **Law on protection from Domestic Violence.** Kosovo legislation defines domestic violence based on the *Law on Protection from Domestic Violence*, approved in July 2010²⁴. This Law, whose aim among others is to prevent domestic violence²⁵, stipulates the measure of psycho-social treatment and requires that the Ministry of Labor and Social Welfare (MLSW), Ministry of Health, Ministry of

---

²³ The work of NGOs specialized in the area of violence against women and domestic violence is not only recognized, but also supported.

²⁴ Law No.03/L-182 that was in essence drawn from the provisions of the preceding UNMIK Regulation 2003/12 on Protection against Domestic Violence

²⁵ Law on Protection against Domestic Violence, Article 1.

Justice, Ministry of Internal Affairs, Ministry of Culture, Youth and Sports, and Ministry of Education Science and Technology, cooperate in drawing bylaws on the form of implementation of these measures²⁶. The Law on Protection against Domestic Violence, in essence, defines domestic violence as violence within a family relation in order to prevent and protect the victims from occurrence or reoccurrence of acts of violence in family and issuing of order of protection. Three types of orders of protection are set in accordance with the authority of the body that issues the order of protection, restrain and the procedures that have to be followed. This includes the types of measures that can be issued with orders of protection. The Law defines the Order of Protection, Order of Emergent Protection, and the Order of Temporary Emergent Protection²⁷.

- As foreseen by Kosovo Law on Protection from Domestic Violence, two bylaws have been drafted and approved, aiming at addressing the needs of the domestic violence perpetrators: ***Administrative Instruction No. 12/2012 for setting the place and the form for psycho-social treatment for domestic violence perpetrators***²⁸ and ***Administrative Instruction No. 02/2013 on the treating methods for domestic violence perpetrators with the measure of compulsory treatment from alcoholism and addictiveness to psychotropic substances***²⁹. These bylaws focus only on the needs of perpetrators that are addicted to alcohol and drugs that have to be treated by the state, identifying alcohol and drugs as the possible causes of domestic violence acts. Bylaws allow the establishment and licensing of NGOs and governmental agencies responsible for provision of health and social services to provide compulsory treatments ordered by the courts. This includes the assistance provided in municipal level.
- ***Standard Action Procedures (SAP)***, approved by the Kosovo National Coordinator against Domestic Violence in 2013, also provide details on the legal and institutional roles and the responsibilities of the independent institutions, courts, office of the prosecutor, as well as service providing NGOs, ex. shelters. The national legal framework is further supplemented by the Kosovo Program against Domestic Violence and its Action Plan – a progression of which is precisely the drafting of this national strategy.
- ***Kosovo Criminal Code (KCC)*** does not provide a definition on domestic violence however, domestic violence is mentioned for the first time in this Code as an exception (in two of its Articles). Failure to report abuse of children or domestic violence is a criminal act and anyone not reporting criminal acts taking place within a family relation can be prosecuted. KCC stipulates *ex-officio* prosecution of crimes of light bodily injuries, grievous bodily injury, conditions similar to slavery, forced

---

²⁶ Article 4 of the Law No.03/L-182

²⁷ Article 17 and 22 of the Law No.03/L-182

²⁸ Approved by the Prime Minister of the Republic Kosovo in 2012

²⁹ Approved by the Ministry of Health in 2013

labor, rape and sexual attack, when committed within family relations³⁰. Violation of order of protection is also considered as grounds for prosecution *ex-officio*, covered by Kosovo Law on Protection against Domestic Violence (Article 26, Paragraph 1). In the changes that were done to Kosovo Criminal Code in 2012, the definitions for *the vulnerable victim*³¹ and *the Victim Compensation Fund*³² were introduced. The Criminal Code defines a number of other criminal acts in family relations that can be considered as grounds for prosecution. However, in the Criminal Code are not included acts of domestic violence set by the Law on Protection against Domestic Violence.

- **Criminal Procedure Code of Kosovo** obliges public entities to report crimes that have to be prosecuted *ex-officio*. The increase of the role of the Victim's Advocate to represent all the victims of crime is underlined in Article 63, paragraph 2 of this code. However, according to the new Code, the injured party or the victim are considered the same, defined as "the person whose personal rights or rights to property have been violated or jeopardized by a criminal act". The increase of the role of Victim's Advocate also stipulates the right of asking on behalf of the victim for explanations about the harms and the amount of requested compensation, by submitting a simple declaration about harms. Claimed harms may be physical, financial, emotional, and can specify any changed event of life³³.

1.3. EXISTING INSTITUTIONS AND MECHANISMS IN RESPONSE TO DOMESTIC VIOLENCE

In fulfilling the abovementioned legal framework, as well as to assist the victims of domestic violence in the best possible way, there are working a number of institutions and actors, the most important of which are listed below.

- **National Coordinator against Domestic Violence** has been automatically selected as the person that serves as a Deputy Minister of Justice and who has a mandate, inter alia, to supervise the implementation of the Kosovo National Strategy for Protection from Domestic Violence, to coordinate the work of Inter-Ministerial Coordinating Group against Domestic Violence, and to monitor the

---

³⁰ Criminal Code, Chapter XVI "Criminal offences against life and body"

³¹ "Vulnerable victim" is considered a child, a physically or mentally handicapped person, a person suffering from diminished capacity, a pregnant woman, or a domestic partner (KCC Article 120 Paragraph 37). A domestic partner has been drawn from the definition of a domestic relationship as a relationship between two persons: who are engaged or married to each other or are co-habiting with each other without marriage; who share a primary household in common and who are related by blood, marriage, or adoption or are in a guardian relationship, including parents, grandparents, children, grandchildren, siblings, aunts, uncles, nieces, nephews, cousins; or who are parents of a common child (KCC Article 120 Paragraph 23).

³² Victim Compensation Fund is a fund that has to be used to compensate crime victims financially and it should be established from the lost mortgages and other authorized assets deposited according to the Law. – In June 2015 the Law on Crime Victim Compensation was approved, stipulating the compensation scheme from the state for some categories of victims, including, inter alia, domestic violence victims.

³³ "Guideline on the Code of Criminal Procedure of Kosovo and the Code of Criminal Procedure of Kosovo", Jon Smibert, American Embassy in Prishtina, 2013.

implementation of the activities of the National Action Plan (through collection of information and drafting of monitoring and evaluation reports).

- **Kosovo Police** investigates crimes that are related to domestic violence and refers violence victims to other services. Police carries out the investigation and prosecution for the crimes that are committed within family, in accordance with the Criminal Code of Kosovo (KCC). In addition to the stipulations as per Criminal Code, Kosovo Police can implement also the Law on Protection from Domestic Violence, issuing temporary emergency protection orders after the working time of the courts as well as by implementing protection orders³⁴. Kosovo Police is also obliged to accompany the victim so that he/she can obtain personal belongings, respond to any kind of report about threats or acts of domestic violence, or in cases of suspicions that there have been acts of domestic violence, arrest immediately the perpetrators who are suspected of having committed criminal acts³⁵. For contacting the police, in cases of reporting domestic violence the regular phone line is used. Moreover, Police has established *Domestic Violence Investigation Units (DVIU)*, which are present in each municipality and consist of one female and one male officer (but in practice data show that there are more cases of male officers having the first contacts)³⁶. The training and higher education for individuals that are obliged to enforce Kosovo laws, including Kosovo Police, Police Inspectorate, Kosovo Probation Service, Kosovo Correctional Service, and Customs, is organized by the Kosovo Academy for Public Safety (KAPS). KAPS organizes trainings even for the DVIU on “Domestic Violence Investigation”.
- **Office of the Prosecutor** – State prosecutor is responsible for reviewing the evidence from a domestic violence incident in order to find out whether there is sufficient evidence to justify and support the prosecution of the case. This includes every violation of protection orders³⁷. The cooperation between the prosecutors and police is crucial in domestic violence cases. Apart from the regular Kosovo Police phone line, another phone number 0800 11 112 has been made available free of charge for calls about domestic violence, which is functional 24 hours a day. This number is managed by Victims’ Advocates from the Division for Protection and Assistance to Victims, functioning within the State Prosecutor. Upon becoming aware about a case, prosecutors are obliged to undertake immediate actions on it and prioritize it, having into consideration the specifics of the case. The prosecutors are also obliged to make sure that there are present all the persons that are foreseen by law, including the person that has suffered violence, Victim’s Advocate, social worker, prosecutor, and doctors. Amongst other tasks of the prosecutor is the supervision of the work of police, mainly DVIUs, to ensure that all the steps to collect evidence have been undertaken. After the investigations are completed and the evidences are sufficient, the office of the prosecutor, without

---

³⁴ Law on Protection from Domestic Violence, Article 26, Paragraph 1

³⁵ Law on Protection from Domestic Violence, Article 24

³⁶ In the past, the units were centralized and were part of the Special Directory – an idea that can be reconsidered to be applied again in the future to increase the efficiency of the intervention.

³⁷ Standard Action Procedures for Protection against Domestic Violence in Kosovo, p.48

delay, must raise the indictment or dismiss the charges. All the information regarding the case has to remain confidential until the moment of raising the indictment, which is the moment when the information becomes public. The suspect can be arrested and be given detention. Detention measure can be given by a pre-trial judge upon written proposal by the office of the prosecutor, after fulfilling the conditions foreseen by the Criminal Procedure Code. In case of children victims, the prosecutor is obliged to conduct the prosecution in a way that serves the best interests of the child³⁸. The office of the prosecutor has specially appointed prosecutors that coordinate the work for treating domestic violence cases.

- **Basic Courts** - play a crucial role in the process of ensuring a righteous and lawful treatment of domestic violence cases. They are responsible for impartial treatment and with dignity of all the parties, including domestic violence victims and perpetrators of the criminal act. As part of the civil procedure, courts review the requests for protection orders and emergency protection order, thus deciding the protection measures that are foreseen by Law on Protection against Domestic Violence. Courts are obliged to bring decisions on protection orders within legal timeframes foreseen by Law, and they also have to treat domestic violence cases with priority. In criminal procedures, courts have authority to punish perpetrators of offences that fall within the area of domestic violence, as well as persons who have violated protection orders. Courts are obliged to inform all the parties involved in the procedure on the rights that they are entitled to, as well as the consequences of their inaction³⁹. Despite the function that they are currently exercising, aimed at improving the situation and treating with priority domestic violence cases, the Working Group for drafting this Strategy suggested that: courts, in criminal proceeding, have to change the punitive policies with regard to perpetrators of domestic violence, as well as with regard to persons who violate protection orders. Courts have to comply strictly with legal obligations with regard to informing the parties in the proceeding on their rights and eventual consequences of not utilizing these rights.
- **Victim's Advocate** – Victims' Advocacy and Assistance Office (VAAO) is within the Office of the State Prosecutor of Kosovo. Victim's Advocate usually meets the victim immediately after the police reaction to a reported case of domestic violence and it is responsible to ensure that the victim understands the services that can be provided to him/her by the state and the ways how to receive them⁴⁰. With the new mandate, based on Criminal Code of 2013 and the Criminal Procedure Code, Victim's Advocate has an improved role in representation of interest of the victims by asking on their behalf for protection of rights. VAAO has a free of charge public phone line for persons that report and/or receive assistance with regard to domestic violence: 0800 11 112. The phone operator is available 24 hours a day, every day of the week. Starting from 2010, re-functionalizing of this line has been

---

³⁸ Ibid

³⁹ Standard Action Procedures for Protection against Domestic Violence in Kosovo, p.23

⁴⁰ Standard Action Procedures for Protection against Domestic Violence in Kosovo, p. 22

supported by the OSCE. It is suggested that in the future, more space be given to the functioning of this line, based also on the description of this assistive line according to the Standard Action Procedures for Victims' Advocates.

- **Legal Aid Offices** – provide legal remedies to endangered groups that are covered by social assistance. In 2012, Kosovo Law on Free Legal Aid also included domestic violence victims in the list of categories of persons that are entitled to start the procedure to ask for free legal aid (Article 31). In this regard, the role of Legal Aid Officials is different from the one of Victim's Advocate, who manages all the cases of crimes. In lack of respective documentation for the category of domestic violence victims, as a basis for the request will be the written statement of the victim's advocate⁴¹. Five state-funded Legal Aid Offices are operational in Prishtina, Prizren, Peja, Mitrovica and Gjilan.
- **The Institution of Ombudsperson** – is responsible for addressing accusation for violation of human rights by the state⁴². Therefore, in case any institution in Kosovo, while addressing any domestic violence case, mistreats the victim of the violence, the latter is entitled to report the case to the Ombudsperson for investigation and assistance. The Ombudsperson has regional offices in Prishtina, Peja, Prizren, Mitrovica, Gjakova, Gjilan and Graçanica. Regional offices have one unit for Gender Equality and one Official for Gender Equality.
- **Kosovo Correctional Service (KCS)** – has its mission “re-socialization of the imprisoned persons by respecting their fundamental rights, regardless of the race, language and religion, and it also ensures a safe environment for the staff, the imprisoned persons and the society”⁴³. KCS is responsible for the imprisoned persons, the arrestees and juveniles, in accordance with the laws of the Republic of Kosovo, European Conventions, as well as other respective regulations. When courts make a ruling about the imprisoned person, the arrestee, or juveniles, an individual plan is prepared for their time in correctional service. As far as rehabilitation is concerned, social workers together with other experts such as doctors, psychiatrists, and psychologists, examine their physical and psychological condition. If the person has problems related to alcohol abuse and/or drug abuse, or demonstrates signs of any psychological problem, KCS has to establish the conditions for the person to be taken over by appropriate services. If KCS has no professionals for treating them, it cooperates with other institutions which provide the necessary treatment.
- **Probation service** – is a central body of the state administration under the Ministry of Justice and it is responsible for: organization, implementation and supervision of execution of alternative sentences and social reintegration of convicted persons (probation works); drafting of the social survey and pre-sanction reports for perpetrators of criminal offences; criminogenic risk assessment and setting the

---

⁴¹ Law on Free Legal Aid, Article 31 Paragraph 4

⁴² Law No. 3/L-195 on Ombudsperson, 2010

⁴³ Ministry of Justice, “Kosovo Correctional Service”

treatment needs for the perpetrators of criminal acts; implementation of diversity measures and educational measures for juveniles; supervision and assistance to convicted persons while serving the alternative punishments; supervision and assisting of perpetrators addicted to drugs or alcohol that are subject to mandatory rehabilitation program which is executed in liberty. The Probation Service is also responsible for supervision and support to convicted persons on parole, development of individual supervision programs; drafting of reports on implementation of alternative punishments and on parole persons for Prosecutors, Courts and Parole Panel; guiding and supporting convicted persons on completion of their sentence; maintenance of records and registers on implementation of alternative measures and punishments in the electronic data management system⁴⁴. The Probation Service's mission is "the reduction of crime, the reduction of recidivism rate, and the general increase of safety in our society."

- **Social Works Centers (SWCs)** – are public institutions at the municipal level, which are authorized to protect citizens that are in need of social and family services, including the protection and provision of services for persons who have suffered from domestic violence. SWCs coordinate activities with other actors in the process of supporting and empowerment of the victims/survivors of domestic violence. Social Works Centers provide social and family services to all the referred or identified victims, based on the victim's needs assessment, and they are obliged to coordinate social services for the victim until his/her reintegration in society has been completed. The Social Works Center appoints to each case an official for managing the case and for supporting her/him in services. The case manager takes over the supervision of the case and assesses the social and economical condition of the domestic violence victims. This enables the SWC to identify the needs of the victims and coordinate the appropriate services. The case manager conducts home visits, which can be done in order to assess the overall conditions of the family, shelter, etc⁴⁵. SWCs have a broad mandate to provide social care and/or consulting for children in need, namely without parental care, with mental disability or disease, with physical disability, those who are delinquent, or those who suffer as a consequence of family conflicts⁴⁶. SWCs also have competences as a custodian body for juveniles, in accordance with the Juvenile Justice Code of Kosovo⁴⁷. In cases that are proceeded to courts, social workers shall witness with regard to child's needs, having into consideration the principle of protection of the best interest of the child, and they also have to be present during the court sessions where children are involved. They should visit families where violence has occurred to make sure that children are alright. Moreover, SWCs should not leave without attention the adults victims of domestic violence

---

⁴⁴ Law No. 04/L-149 on Execution of Penal Sanctions, Official Gazette of the Republic of Kosovo No. 31/28 August 2013, Prishtina, Article 255, p 62

⁴⁵ Standard Action Procedures for Protection against Domestic Violence in Kosovo, p. 23, 41

⁴⁶ Law on Social and Family Services, Article 9, Services for Children and Families

⁴⁷ Code on Juvenile Justice in Kosovo, Article 2

and should proceed similarly with the supervision of the case in accordance to and in implementation of the Standard Action Procedures.

- **NGOs and shelters** – provide shelter, rehabilitation and reintegration services to domestic violence victims. Basic provided services are contracted by the Ministry of Labor and Social Welfare, based on the Law on Social and Family services. In particular, this Law stipulates that: “Each nongovernmental organization providing social and family services has to be registered at the respective body and be licensed by the Ministry of Labor and Social Welfare, and they should comply with the regulations, instructions and procedures regarding their activity, as defined by the Ministry”⁴⁸. Funding from the Ministry is supplemented with funding from municipalities, while in some municipalities, even by financial support provided by donors. Based on SPAs, the role of shelters is crucial towards rehabilitation and reintegration of victims of violence. Referral to shelters can be done by the police, who is obliged to send the victims to the shelter, other institutions, or independently from persons that have suffered violence. Survivors of violence are entitled to choose whether they want to stay temporarily, depending on the specifics of their case. They and their children (including male children up to the age of 12 years) can stay for up to six months in a certain shelter, even though when needed, exceptions can be done⁴⁹.
- **Education institutions** – are obliged to have pedagogues and also psychologists, whose role is defined by AI 34/2014 of the Ministry of Education. Moreover, mobile or satellite teachers are obliged to provide classes inside and outside of shelters for children victims of domestic violence. The role of pedagogues and psychologists in schools is to help the children that need support. All the institutions, including education institutions, have a legal responsibility to report child abuse. Teachers are the closest persons who have contacts and can face potential cases and discover domestic violence. Education Information Management System (EIMS) can only report school violence. MDE is obliged to support the attendance of the school for children victims of domestic violence during their stay in the shelter, by engaging additional educators and teachers which they have for children with special education needs.
- **Health institutions** – Based on the Law on Protection against Domestic Violence, the Ministry of Health has the mandate to develop and ensure the subsidiary and necessary infrastructure for supporting the implementation of the law. In parallel with the drafting and approval of the Administrative Instruction on how to treat perpetrators of domestic violence against whom the protection measure of compulsory medical treatment from addiction to alcohol and psychotropic substances (AI 02/2013, explained above), has been given, the necessary infrastructure for provision of these services has to be developed. In some cases, health institutions may be among the first institutions that meet with persons who

---

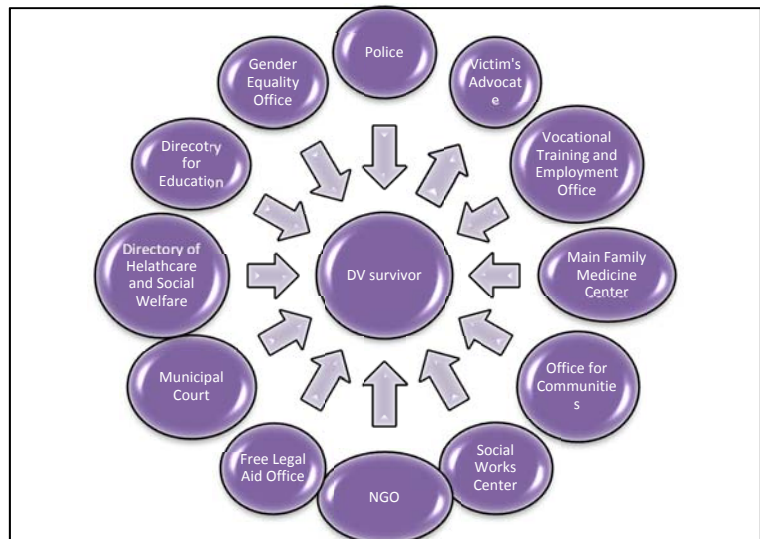
⁴⁸ Law on Social and Family Services, Article 8.3

⁴⁹ The Study of Kosovo Women’s Network “No More Excuses”, prepared in 2015, financed by Austrian Development Agency (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjaska, A. Berisha, D.Morina)

may have suffered violence. Thus, health institutions constitute an important part of the coordinating mechanism: they have the role of identifying potential domestic violence victims and are obliged to report cases of domestic violence.⁵⁰ Furthermore, the primary role of these institutions is to provide qualitative health services to victims of domestic violence, respectively identifying, treating and referring victims in compliance with the law and following Standard Action Procedures and also respecting medical ethics, full confidentiality as well as the human rights of the victim.⁵¹

- **Employment Office and Vocational Training Centers** – Employment Offices are responsible for collection of data, registration of the unemployed, professional employment consultation and career guidance, mediation in employment procedures, information of registered job-seekers on training opportunities, inclusion of job seekers in professional training, and provision of declarations of unemployment⁵². Vocational Training Centers provide professional training to interested people, referred by Employment Office. These institutions have demanded to provide employment services and professional qualifications to domestic violence victims, in accordance with the actions foreseen in the previous National Action Plan against Domestic Violence (2011-2014)⁵³.

- **Municipal Institutions and Coordinating Mechanism for protection from domestic violence** – After decentralization, municipalities have been given competences, especially with regard to financing of service providers, such as shelters. Thus, municipalities have to leave aside resources for “social sheltering: for victims of domestic violence, and in special cases they should provide material assistance to children and families in need.⁵⁴ Supported by United Nations Agencies (UN Women, UNDP, OHCHR), UNICEF and UNFPA) as

Municipal Coordination Mechanism functioning diagram

⁵⁰ Ibid

⁵¹ Comments in public discussion by the UNFPA Office, Pristina, April 2016.

⁵² The Assembly of the Republic of Kosovo, Law No. 04/L-083 for registration and records of the unemployed and jobseekers, Article 8.

⁵³ The Study of Kosovo Women’s Network “No More Excuses”, prepared in 2015, financed by Austrian Development Agency (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina)

⁵⁴ Law on Social and Family Services, Article 1.

well as by OSCE mission in Kosovo, some municipalities⁵⁵ have established or are in the process of establishing coordinating mechanisms, which include all the stakeholders, in order to further improve the assistance that is provided to victims of violence. Thus far, there are around 13 municipalities that have either established or are in the process of establishing a Coordination Mechanism. These mechanisms facilitate the implementation of the legal framework and coordination of management of cases at the municipal level.

1.4. DOMESTIC VIOLENCE SITUATION IN KOSOVO

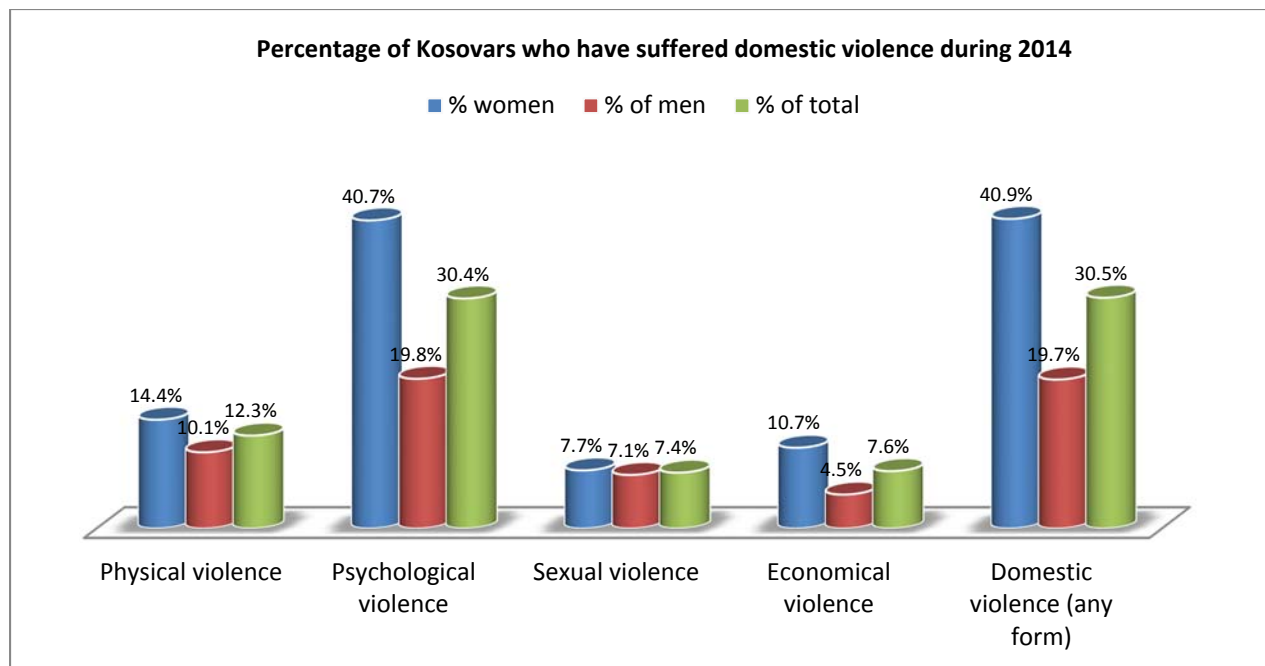
The research from the Kosovo Women's Network "No More Excuses: An Analysis of Attitudes, Incidence and Institutional Responses to Domestic Violence in Kosovo"⁵⁶, provides us more detailed information on the domestic violence situation in Kosovo. This report clearly identifies that the most vulnerable groups that are exposed the most violence in family relations are women, children, elderly people, people with disabilities, and LGBT persons. Based on the study:

- 62% of Kosovars have suffered some form of domestic violence in their lifetimes (56% men and 68% women)
- In 2014, 31% of Kosovars have suffered violence (41% women and 20% men)
- Between 2005 and 2015, at least 22 persons were killed by persons with whom they were in family relations
- During 2014, 7% of Kosovars have said that their partners have made pressure on them to have sexual relations without their consent
- According to statistics, women are more likely than men to suffer domestic violence

---

⁵⁵ Coordination mechanisms have been established since 2012 in municipalities Gjilan, Gjakova and Dragash, with the support of UN Women. Currently UN Women is working also in Mitrovica, Zubin Potok and Leposaviq.

⁵⁶ The Study financed by Austrian Development Agency, 2015 (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjaska, A. Berisha, D.Morina)

As it can be seen from the chart above, the most typical forms of domestic violence that individuals in Kosovo declare that they faced are physical violence, psychological violence, sexual violence and economical violence. However, if we go deeper into analyzing the causes of domestic violence, the perception of the participants in the study does not seem to be in line with the real causes, which are rooted in the will to exercise power and control. Instead, the respondents perceive a number of causes, which to a certain point constitute also the excuse for the incidence of violence, such as: unemployment (67.2%), poor economical situation (63.4%), alcohol (52.3% of men and 27.8% of women identify alcohol as the main factor), lack of education (36.5% of men), marriage against the will (34.3% of men), traumas from the war in Kosovo (33.7%), quarrels or intensive disagreements (33.8% of women). Respondents also identified other causes such as: partner's jealousy, cheating in marriage, mental diseases, drugs, gambling. Other less mentioned perceived causes include: dressing (ex. provoking dressing), lack of ethics, lack of information of women regarding their rights, inferiority complex, insufficient emancipation of women (and vice versa, emancipation of women), technology (ex. violence in television, including soap operas), lack of love between couples, unfavorable position of women in society, excessive wealth, naivety, and lack of children.

As already mentioned above, domestic violence is committed against and affects all the individuals that live in the family regardless of their age, gender, disabilities, sexual preferences or gender identity, or being part of a certain minority group. Perpetrators of these violent acts can also be any family member in a particular moment (evidence show not only cases of violence between spouses, but also cases of parents being violent against their children, children being violent against parents or elderly people, siblings committing violent acts to each other, grandparents being violent towards their

grandchildren, etc. However, data suggest that some of the family members are more likely to be affected (be victims of violence) than the others.

Based on the Report on Assessment of Kosovo Program against Domestic Violence⁵⁷, domestic violence remains one of the prevalent forms of violence that affect mainly women and children in Kosovo. Data from Kosovo Police on reported cases, speak about approximately 1,000 victims that are assisted by Kosovo institutions yearly. In more than 80% of the cases victims are women, followed by children and elderly men. The socio-economic situation of women, children and elderly people makes them traditionally dependent on other family members. Power relations dominated by economical advantages are prevalent in families where the head of the family is a man, who is usually the husband, father or son of the victim. Women and children are likely to be relegated to the private sphere and are often responsible for care of the children and the elderly, disciplined to be “morally” correct in order to adhere to their “reproductive” role, whereas boys have to be “disciplined” in order to continue their “breadwinners and family providers” role⁵⁸.

Violence against women. According to the research carried out by Kosovo Women’s Network: “...In Kosovo, women statistically are more likely than men to suffer all forms of domestic violence, including also psychological, economical and physical violence. In total, 40.9% of all the surveyed women have stated that they have suffered domestic violence during 2014, compared to only 9.7% of the surveyed men. Clearly, women are more endangered by domestic violence than men...”⁵⁹ Traditionally, women also are deprived of their rights guaranteed by laws to inherit or register property on their names. Estimations vary with latest figures showing that from 8 to 15 % of women have property registered in their names. This causes a direct effect on women’s capacities to open up business and diminishes their capacity for self-employment with known credit collateral of 3-5% on behalf of women in all Kosovo.⁶⁰ This situation of women with respect to their property rights also leads towards unequal allocation of power in the family, which makes women much more vulnerable to domestic violence.

In midst of these social and economic factors, women and girls remain underrepresented not only in family relations, but even more broadly, thus proving the presence of a series of stereotypical prejudices that feed traditional family models.⁶¹

---

57 “Report on Assessment of the Kosovo Program against Domestic Violence”, prepared by the Office of the National Coordinator against Domestic Violence, with the support from UN Women office in Kosovo (author: A. Qosaj-Mustafaj)

58 See Kosovo Women’s Network for Agency for Gender Equality Research, Security Begins at Home: Research to Inform the First National Strategy and Action Plan against Domestic Violence, 2008, p.2. Available at <http://www.womensnetwork.org/documents/20130120165404373.pdf>.

59 The Study of Kosovo Women’s Network “No More Excuses!”, prepared in 2015, financed by Austrian Development Agency (authors: N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina) p.52

60 See “Kosovo – Country Gender Profile” (authors: Ulf Farnsveden, Ariana Qosaj-Mustafa and Nicole Farnsworth) at

http://www.swedenabroad.com/ImageVaultFiles/id_20757/cf_347/Orgut_Kosovo_Gender_Profile_FINAL_2014-05-08.PDF

61 According to the “Report on Assessment of the Kosovo Program against Domestic Violence”, prepared by the Office of the National Coordinator against Domestic Violence, with the support from UN Women office in Kosovo

Violence against children. As it was emphasized above, apart from violence against women and the elderly in the family even children, both girls and boys, are often victims of domestic violence. They may be subject to direct physical violence, but also other forms of violence (psychological, sexual and economic). Negligence of children is also a popular form of domestic violence, which often is not recognized or perceived as such by many parents and professionals. This is due to the fact that neglecting is often expected to be identified as a form of violence within those families that fulfil the description of the characteristics which we often (mistakenly) have in mind for the definition of families in which domestic violence takes place (poor families, with very difficult economic situation, families with uneducated parents, or those that belong to a certain ethnical minority group). On the other hand, even if the violence is not directly against children, being present (or as it is qualified by Istanbul Convention “being a witness of violence”) in an incident of violence has proven to have a lot of impact and leave consequences that are often unrecoverable in the lives of children. Therefore, the measures which are undertaken for protection and treatment of children, both girls and boys, who live in a family where violence has taken place, have to address both the situation where they have suffered directly one form of domestic violence, and the situation where children were witnesses of violence. The impact that the violence against other members of family has on the psychology and development of a child must not be forgotten. With regard to the situation of and the violence that children suffer in families in Kosovo, the data from the research from KWN⁶² show that: 32.6% of Kosovars agree that “sometimes the child has to be punished with a slap”, which suggests that that physical assault with slaps probably still exists amongst one third of families as a form of disciplining.⁶³

Violence against people with disabilities. People with disabilities (or with special needs) result to be also more vulnerable to domestic violence, compared to other members of family, compared to other members of family, precisely due to their state. Often, a number of violent incidents are related to the prejudices that family members have towards these persons and the fear of judgements from other members of society, therefore their isolation and enclosurement in the house are one of the forms of violence against these persons together with other forms of violence, which often are different from the violence that takes place against other individuals not part of this group in the family.

(author: A. Qosaj-Mustafaj): “...Out of 21 ministries of Government of Kosovo, only two ministries are headed by women with one woman appointed as minister without portfolio. Slight improvements have been achieved with the women’s quota in the parliament guaranteed by electoral laws, however, Kosovo would continue to face major challenges in representation of women in the public sphere if there were no guarantees offered by quotas...”

62 The Study of Kosovo Women’s Network “No More Excuses!”, prepared in 2015, financed by the Austrian Development Agency (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina) p. 48-49

63According to the same abovementioned research: “... In 2015, almost twice as many women (41.7%) than men (23.2%) agree that children should be slapped. On the other hand, 81.1% consider slapping children a form of domestic, and 89.6% believe that hitting children with a belt or stick is a form of violence. With regard to different methods of disciplining the child based on the gender, 36.7% of Kosovars (37.5% of women and 35.9% of men) agree that “boys should have a stricter discipline than girls, because this makes them stronger”. There are not many differences in the opinions between women and men. However, persons from different ethnicities (non-Albanian and Non-Serb) are more likely to believe that boys should have stricter discipline than girls, whereas people with higher incomes are less likely to agree with this opinion. However, 54.7% of Kosovars believe that “girls need more discipline than boys in order for them to have stronger morals”. These days, women are more likely to believe that girls need more discipline, 60.6% of women agree with this statement compared to 48.7% of men. The respondents that live in rural areas and those of other ethnicities are more likely to believe that girls need stricter discipline. People with high level of incomes are less likely to share the same opinion...”

The situation is even worse with regards to domestic violence against women and girls with disabilities.⁶⁴

Violence against LGBT persons. LGBT persons are another vulnerable group that may be subject to violence within family relations, especially during the moment of identification, and later during the moment of admittance of their different sexual orientation in front of other members of their family. Because of the fear of rejection, LGBT persons are not likely to inform other family members about their sexuality. According to the research from KWN⁶⁵, while the information on domestic violence against LGBT persons is limited, initial qualitative data suggest that such violence takes place. More than 70% of LGBT persons who were asked about the most insecure place for them, have answered “home”. One of the NGOs has identified more than 20 cases of domestic violence in the recent research. Apart from this, there have been two cases of homicides, one case that includes a distant family member. Another organization that works more with GBT men has declared that in 2014 there were 13 cases reported to their organization. They noticed that physical violence is more directed towards men, whereas psychological violence was more frequent amongst women. Representatives of LGBT organizations agreed that their main challenge is to encourage LGBT persons to report domestic violence in order for them to be able to get support.

Violence against the elderly people. Elderly people are also a group in danger from domestic violence. However, the findings from the research of Kosovo Women’s Network show that this group is deemed as less affected by domestic violence. According to the research: *“...Young respondents (18-25 years) also are more likely to have experienced physical, psychological, and economic violence in their lifetimes, compared to others. Contrary to this, those aged 46-55 are less likely to have experienced domestic violence, compared to other age groups. This could suggest that domestic violence has increased, or it could mean that younger people recall violence that occurred in their childhoods more easily, whereas older respondents may remember less well. It also could mean that younger people are more aware and take particular acts of violence more seriously than older people. For example, as mentioned, younger people are more likely to agree that punishing a child by spanking him or her is domestic violence. This may mean that they are more likely to report such violence affecting them than older persons. The possibility also exists that older people still hesitate to talk about violence as it remains a taboo topic for them...”*⁶⁶

What do people think and know about domestic violence⁶⁷?

---

64 The Study of Kosovo Women’s Network “No More Excuses!”, prepared in 2015, financed by Austrian Development Agency (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina) p 53 “...One of the organizations that works with people with disabilities reported that in 2014 solely, they had helped 22 women and girls with disabilities who had suffered domestic violence...”

65 Ibid, p. 54

66 The Study of Kosovo Women’s Network “No More Excuses!”, prepared in 2015, financed by the Austrian Development Agency (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina) p 47-49

67 Ibid

- In many cases the reporting and information of people about domestic violence has been improved (when compared to the research that was conducted by Kosovo Women’s Network in 2008). Currently, 75.3% of Kosovars know that in Kosovo there is a Law on Protection against Domestic Violence (compared to 55.7% of Kosovars who were aware of the regulations of that time in 2008). More people tend to consider different forms of physical violence as domestic violence, compared to 2008.
- Despite these improvements, almost one third of Kosovars believe that in family “violence is a normal part of every relationship, and society in general admits that violence may occur sometimes.”
- One in three Kosovars believes that domestic violence is a “family problem, so neighbors should not report it to police”, which could prevent violence.
- 73.6% of respondents stated that they would contact police if they suffer domestic violence, whereas very few were aware about other actors that can provide services, such as Victims’ Advocate, Social Works Centers, or women’s organizations.
- 21% of Kosovars agree that “sometimes it is okay when a husband hits his wife.”
- 53% think that “if the husband is unemployed, violence may occur sometimes.”
- 24.6% believe that “sexual relationship cannot be considered violence if it takes place between two adults who are married.”
- 45.8% do not consider a form of violence “the control over a person on where to go or not go.”
- 33.9% think that “it is natural that domestic violence occurs when somebody drinks alcohol”.

Reporting of domestic violence cases.⁶⁸ The low level of reporting tendency of domestic violence cases is popular throughout the world – the same situation is in Kosovo. However, from the Kosovo Women’s Network research, there is an increase in the number of reportings, which is attributed to the enhancement of the awareness about the rights and the ways on how to report, especially amongst women; an improvement of trust in institutions, especially in the police; and an improvement of protection measures that are available to persons who have suffered violence. The following table shows the number of domestic violence cases treated by different institutions during the period that this research was reviewing:

Year	Kosovo Police	Office of the Prosecutor	KJC/Crimes Procedure	VAAO	MLSW (Shelter)	Legal Aid Offices	SWC
2010	944		N/A	627	229	76.5	229
2011	1046	524	N/A	739	267	76.5	226
2012	1026	736	596	868	241	60	
2013	1087	4290	330	892	268	17	
2014	1179	6036	196	391	281	23	
2015	460 (June)		159			5	

68 Ibid

Perpetrators of domestic violence⁶⁹ - amongst the respondents that have suffered domestic violence in their lifetime, most of them appear to have suffered violence from their mother or father. For women, the most common perpetrators were their partners, specifically husbands. Only three men said that they have suffered violence from their wives. Brothers and in-laws were other most common perpetrators. Some respondents even mentioned their brothers-in-law, uncles, sisters, sons, grandmothers, daughters-in-law, sisters-in-law, cousins, grandfather, and daughter.

1.5. RESULTS OF THE SWOT ANALYSES CONDUCTED DURING THE STRATEGY DRAFTING PROCESS

S (STRENGTHS)	W (WEAKNESSES)
<ul style="list-style-type: none"> • Improved national and international legal framework, as well as staff in the institutions • Continuous efforts from civil society to address this phenomenon • Support from the National Coordinator against Domestic Violence • Positive practices in organizing awareness raising campaigns • Trained and better prepared professionals to manage domestic violence cases • Existence of necessary services 	<ul style="list-style-type: none"> • Lack of implementation of existing legislation • Lack of coordinating mechanisms (or lack of their efficiency) • Lack of a consolidated database with regard to domestic violence cases • Weak inter-institutional coordination • Less effective practices in sharing information or in accessing information • Society is characterized mostly by a patriarchal mentality – many gender stereotypes continue to be followed through media • Institutions accept their duties, but do not implement them in practice • Lack of models that encourage boys and men to take actions against domestic violence • Lack of special programs for empowering women • Lack of specialized/standardized services for treating domestic violence cases • Non application of gender budgeting
O (OPPORTUNITIES)	T (THREATS)
<ul style="list-style-type: none"> • Establishing a centralized system for data collection enhances exchange of information and coordination. • Communication – as a way for facilitating development and change at all levels (media can play a very important role) 	<ul style="list-style-type: none"> • Lack of responsibility and accountability • Proficiency in local level • Lack of respective institutions in accordance with the general context of development of Kosovo • Dependence on donors

⁶⁹ The Study of Kosovo Women's Network "No More Excuses", prepared in 2015, financed by Austrian Development Agency (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina), p 45

<ul style="list-style-type: none"> • Access to funds and existence of a group of experts and professionals • Continuous efforts for updating and drafting of policies and action plans against domestic violence (in central and local level) • Continuous support by donors and international organizations active in Kosovo 	<ul style="list-style-type: none"> • Minimizing of the existence of the phenomenon by institutions, as a result of the influence of the mentality • Corruption/nepotism in institutions
--	---

1.6. MAIN CHALLENGES AND WAYS TO ADDRESS THEM DURING THE NEXT FIVE YEARS (2016 – 2020)

The report on Assessment of the Kosovo National Program against Domestic Violence 2011 - 2014, the Study of Kosovo Women’s Network “No More Excuses!”, the Report prepared by US Justice Department “Assessment of the Reaction of the Justice System and other Law enforcers: Kosovo Program against Domestic Violence and its Action Plan 2011-2014”⁷⁰, the analyses conducted during the process of drafting this Strategy, and other works identify many common items with regard to challenges, which the Government of Kosovo and all the actors and partners involved in actions against domestic violence, must deal with in the next five years.

According to the report on Assessment of the Kosovo National Program against Domestic Violence 2011 – 2014, some of the main challenges are as follows:

a) *Critical issues in understanding and implementing the legal framework*

- The level of knowledge of international conventions and implementation by judges, prosecutors and lawyers is limited
- There is limited use of measures given with protection orders as foreseen by the regulation on protection from domestic violence
- Measures given with protection orders in courts are poorly justified
- Kosovo institutions pay limited attention to implementation of protection orders
- There are limited professional capacities for treating domestic violence cases

---

⁷⁰ Amy Litwin, Prosecutor and former Victim’s Advocate, Head of Domestic Violence Bureau of Bronx Office of the District Prosecutor

- In general, there is a limited trust amongst citizens on the judicial system
- Domestic violence against children, elderly and people with disabilities are not reported to an appropriate level

b) *Critical issues in functioning of the institutional mechanisms*

- Kosovo has weak infrastructure to protect and support women and children victims of domestic violence
- Poor coordination and coordination between the Agency on Gender Equality and OGEs in municipalities
- Lack of human resources and professional capacities to prevent domestic violence and provide services to domestic violence victims
- Relevant institutions for the rule of law do not consider domestic violence as a priority
- Social Works Centers, even though they are mandated to provide help and support to victims, are often passive in providing help in domestic violence cases.

Whereas, according to the Kosovo Women's Network study⁷¹, since 2008, it generally seems that the reaction of institutions against domestic violence has improved. Police workers in particular are more trained and are more accountable about their work. An important improvement has been achieved also in basic courts, which already have judges of civilian courts who are specialists on domestic violence cases. However regarding the institutional response, the research from Kosovo Women's Network identifies a number of challenges:

- Inadequate services for persons who have suffered violence, including financially unsustainable shelters, rehabilitation services, quality psychological consultations and residences to accommodate after the sheltering. There is still weak coordination between institutions for support to persons who have suffered domestic violence.
- Insufficient consultation services and treating programs for perpetrators.

---

⁷¹ The Study of Kosovo Women's Network "No More Excuses", prepared in 2015, financed by Austrian Development Agency (authors. N.Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjaska, A. Berisha, D.Morina)

- Some persons, though not all of them, have not been trained adequately by the institutions, especially regarding legal responsibilities, the importance of confidentiality and the proper approach to working with persons suffering from domestic violence trauma.
- Some representatives of institutions unknowingly “blame the victim” for the crimes committed against them.
- Some also try to “reconcile” families, which is not the responsibility of most of institutions, because it can compromise their responsibilities in ensuring protection or justice.
- Insufficient resources in some institutions, including human resources, working space and supplies.
- Weak consolidation of and reporting on statistics about domestic violence cases, including the criminal procedure, especially by courts and health institutions, which do not yet have sufficient digitalized data to allow monitoring of tendencies and trends.

Based on the abovementioned, in the National Action Plan of the current strategy for the period 2016-2020, concrete actions have been proposed to enable addressing of the above challenges. The suggestions provided below are also related to the four main pillars of the Strategy, as well as the goals and specific objectives listed in each of them (as presented in detail in chapter 2). Moreover, these suggestions note other important and necessary aspects for enabling the implementation of the Strategy, such as measures related to budgeting and allocation of the necessary sufficient resources, coordination of actions, as well as monitoring and evaluation of interventions foreseen through a regular and periodic system, for which the necessary financial and human resources have to be dedicated as well. Specifically, the following is suggested:

 LEGAL FRAMEWORK. Work on harmonizing national legislation with the most important international documents. This implies the creation of a working group for harmonizing the legislation in compliance with the conducted studies which have identified gaps in order to propose a series of measures to overcome them. Such measures would ensure adequate protection for domestic violence victims; treat cases with priority having a focus on victims’ needs; undertake immediate measures for provision of information, rehabilitation and reintegration services for them; define and allocate the necessary financial, human and infrastructural resources in order to fulfill the abovementioned, but also to ensure treatment by qualified officials and strictly implement the improved standards of each service in this regard. This would enable at the same time information and awareness raising for the whole society for not tolerating domestic violence. It would be good if the measures towards improvement of the legal framework would be set particularly by this working group, based on the existing studies which have provided a guidance on the directions to be focused for improving the current national legal framework. Thus, the research from KWN recommends to change the Law on Protection against Domestic Violence, the Law on Family and Criminal Code in order to stop alternative resolutions of disputes in domestic violence cases, in accordance with Article 48 of the Council of Europe Convention. Not only the same

research, but also other studies conducted in the recent two years identify the need to start drafting amendments to Criminal Code where domestic violence is defined as criminal act, based particularly on recommendations of the Council of Europe Convention on Prevention and Combating of Violence against Women and Domestic Violence. This Convention requires from states to demonstrate due care and undertake the necessary legal measures to “ensure effective investigation and prosecution for criminal acts.” Change the Law on Protection against Domestic Violence in order to include the roles and responsibilities of each agency that is related to rehabilitation and reintegration measures, as well as set clearly the procedures that remain unclear, especially with regard to the objective of the law, its aim, and by-laws. This would ensure effective and efficient investigations, prosecutions and compensation for the victims of domestic violence. Make sure that the law provides an effective legal remedy in cases where conditions for issuing protection orders still apply. Limitations of the current law with regard to extension of the protection order, without providing alternative measures where conditions continue, constitute a violation of rights to effective legal remedy and protection from the state against domestic violence, for the domestic violence victims. Considering the circumstances, the time limitation of 24 months for protection orders, foreseen by law, should provide a limitless number of extensions. In the frame of legislative changes, it should be foreseen also the definition of many procedural aspects for treating these cases based on specifics of domestic violence. Taking into consideration that a number of Kosovo citizens live abroad, in order to facilitate the access of domestic violence victims who may have been issued a protection order by the authorities of another country, the procedure for recognition of those protection orders in Kosovo in accordance with the European Union⁷² legislation, should be specified through legislation.

 INSTITUTIONAL MECHANISMS AND COORDINATION. Ensure better coordination between all the involved actors, both in central and local level, by setting clearly the tasks and responsibilities for each party, as well as by dedicating sufficient financial, human and infrastructural resources for improving the coordination. Meetings of the Inter-ministerial Group for protection from Domestic Violence have to be organized regularly and with goals and themes set appropriately in advance. At the local level, municipalities should undertake more initiatives and have more responsibilities to improve the efficiency of established coordination mechanisms, as well as to have these mechanisms in the whole country. Increase accountability and monitoring of works of these coordination mechanisms. Identify activities for ensuring that national responsibilities are implemented and institutionalized at the local level, improving the links between institutions at the central level and those at the local level. With regard to case

---

72 Regulation (EU) No 606/2013 of European Parliament and Council of Europe, 12 June 2013, on mutual recognition of protection measures in civil matters (OJ L 181 of 29.6.2013) according to which, victims of violence (for example domestic violence) or persons, whose physical and/or psychological integrity or whose freedom is at risk and benefit from a protection measure issued in one of the European Union states, benefit from the same level of protection in another European Union state where they may move or travel to.

management, include case proceeding follow-up in institutions, collection and reporting of statistical data segregated by gender, age, ethnicity, geographical location, type of violence, etc., in accordance with the Law on Gender Equality.

✚ **EMPOWERMENT OF CAPACITIES OF PROFESSIONALS.** Ensure that all the responsible officials, including municipal officers and gender equality officers, get sufficient training on trauma, identification of signs of domestic violence, appropriate approach for assisting victims of domestic violence, as well as on confidentiality. Donors and other actors that request to finance the provision of these trainings should coordinate with and ensure that these trainings are institutionalized by Kosovo institutions (ex. through KIPA, KJC, and AKSP) in order for them to be self-sustainable rather than simply *ad hoc*. Include in compulsory trainings modules for all the police officers to gain further information on domestic violence, on the ways for identifying signs of trauma and on communication with persons that have suffered trauma as a result of domestic violence. The training should also address the misunderstandings with regard to prejudices and blaming of the victims, as well as reconciling the family. Ensure that the personnel of the shelters have successfully completed professional training on trauma, psycho-social consulting for the trauma survivors, as well as on the approach. Ensure that all the employees that are licensed for helping people who have suffered domestic violence, including the employees and personnel of the shelters, have successfully completed professional training on: interviewing, trauma, consulting of trauma survivors, consulting on rehabilitation, approach, consulting of perpetrators, and cooperation with other actors in accordance with SAPs. Shelter employees should get specialized training also for treating cases of domestic violence against LGBT persons, people with disabilities, as well as for treating violated persons - boys and men. Ensure compulsory training for all health professionals (in the form of qualifications, including also private clinics) regarding: identification of signs of violence, recording the cases in medical reports which should be sent to courts if required by them, treating of cases, referring, and communication with persons who have suffered violence, and respecting of confidentiality. Within the professional development of health staff, the Ministry of Health may undertake measures to incorporate the information on domestic violence in the curriculum of the Faculty of Medicine. Ensure training for all the school educators, teachers, psychologists, and pedagogues on: gender roles, identification of signs of violence, their role in prevention of domestic violence, legal responsibilities in cases of violence against children, referring, confidentiality, and the way to communicate with victims of violence. Ensure and provide advanced trainings for the judges of criminal courts, who specialize in treating domestic violence cases. Ensure training of prosecutors and all the professionals with regard to cases of domestic violence.

✚ **PROVISION OF SPECIALIZED SERVICES.** Undertake measures for empowerment of existing services and establishment of new specialized services throughout Kosovo, implementation of standards in accordance with national and international documents, as well as provision of information about existence of these services. Fulfill the obligation for establishing national lines for assistance

(ensure that the special number for domestic violence cases remains available 24 hours a day, in accordance with the Law on Protection against Domestic Violence, and that the personnel has professional language capacities to provide services to non-Albanian communities as well), provision of specialized services for cases of sexual violence, fulfillment of standards and requirements regarding sheltering, etc. Set the focus on rehabilitation and reintegration, including concrete steps for permanent institutionalization of: rehabilitation treatment for perpetrators; family consulting, including consulting for trauma; affordable and qualified psychological consulting for persons who have suffered domestic violence. Address specific challenges that people in the North of Kosovo are facing, including shelters, services and coordination. Make treatment available for perpetrators. Improve and enforce the engagement for social residence for domestic violence victims, including the amendment of the Law on Social Sheltering in order to cover the category of domestic violence victims, and ensuring that each municipality has a specific number of residences that are available for a specific duration for each case, in the frame of a clearer rehabilitation program for persons that move out from shelters.

✚ **INFORMATION, AWARENESS RAISING, EDUCATION AND SCHOOLING.** Use sensitizing campaigns for education of citizens on their rights and obligations, and on where they can report violence, including also reporting to different institutions. Create a more consolidated inclusive public plan, where different actors are included with common messages directed to targeted groups. Ensure a more coordinated approach between different actors for raising awareness, towards more efficient and effective use of resources. Organize a campaign for promotion of psychological consultation services and the reasons why such services are good for the whole society, towards addressing of cultural obstacles which are faced by people that seek psychological consultation. Undertake all the measures for improving the perception of the society about the phenomenon of domestic violence and treating of it with “zero tolerance,” fostering the support to victims and holding the perpetrators responsible. Include in school curricula updated information on gender roles, socialization, prevention of gender stereotypes and domestic violence.

✚ **BUDGETING.** Ensure sufficient yearly budget allocation by Kosovo Government for the support of implementation of this strategy and Activities set in the Action Plan and all other activities for reducing domestic violence. Allocate a budget for a permanent position of a civil clerk in the Office of National Coordinator, who will be responsible for monitoring the progress of implementation of the new National Strategy and its Action Plan 2016-2020, as well as for collecting and consolidating data regarding indicators for monitoring the implementation of this plan. Allocate finances for the victim compensation fund, in accordance with the Law on Crime Victim Compensation, ensure that judges are aware of it, and monitor its implementation. This means the prosecution of a number of different types of cases, including the cases that deal with crimes within family, where the compensation and its amount are provided. Make requests for sufficient budget to

ensure that all the police stations have sufficient space for treating domestic violence cases, and for the DVIUs to be fully equipped and completed with personnel in order to carry out their tasks. Providing personnel would ensure that all DVIUs, at any time, have available (women) officers to respond to cases of domestic violence. MLSW should allocate permanent budget for shelters, which should be sufficient to cover all expenses, including counseling and caretaking of victims of violence. Resources to be allocated from the municipal budget to finance shelters and social sheltering. Sufficient financial means to be allocated so all around Kosovo psychological counseling services are provided for the survivors, perpetrators and families, including also the children. Ensure that the psychologists and psychiatrists are fully trained on counseling of cases of domestic-based trauma and violence. The developed infrastructure should provide availability of counseling even after the service receivers leave hospitals. Ensure that sufficient governmental resources are allocated in order for the Legal Aid Offices to operate.

CHAPTER 2:

VISION, MISSION, STRATEGIC PRIORITIES, SPECIFIC OBJECTIVES AND EXPECTED RESULTS

The vision of the Strategy, perceived as a guiding compass for the efforts not only of the Government, but of the whole society towards reduction of the phenomenon of domestic violence, goes beyond the duration of this Strategy, and it surely guides its implementation. We live in a society affected by violence and discrimination, where regardless of the joint institutional work and efforts to challenge the mentality, prejudices and models that feed violent behaviors, there is a lot to be done. Therefore, all should get together and contribute in promotion of equal opportunities, respecting of human dignity regardless of any individual characteristics, providing of knowledge, information and quality services, protection and guaranteeing of rights, freedom, peace and security for all individuals, groups and communities, by avoiding any form of violence and discrimination.

We unanimously express the will that Kosovo society is characterized by justice, advancing towards equality and reduction of incidents of domestic violence. We want to live in a society that respects and fulfills human rights of all its individuals, without any difference, that does not tolerate but punishes any form of domestic violence, and that protects and advances the principles of equality and non-discrimination.

Thus, the vision of the National Strategy for Protection from Domestic Violence 2016-2020 is:

“A society that ensures to all its citizens, adults and children, life without fear or threat from domestic violence; a society that protects the victims, holds the perpetrators responsible, and reduces the tolerance of the public against violent acts in the family.” In support of this vision, in order to shape concrete engagements for a timeframe of at least five years, the following mission of the Strategy has been formulated:

Until 2020, the Government of Kosovo, together with responsible institutions and actors, in central and local level shall:

- **Treat with priority all the cases of domestic violence;**
- **Provide access to integrated qualitative services;**
- **Guarantee justice and accountability for persons harmed by domestic violence;**
- **Ensure rehabilitation and reintegration of domestic violence victims/survivors;**
- **Raise awareness of the whole society in saying STOP to domestic violence.**

The implementation of the national strategy aims at consolidating the interaction between actors by (i) empowering existing institutional mechanisms and establishing new institutional mechanisms for quick reaction against domestic violence cases; (ii) coordinating actions and ensuring financial sustainability to prevent, protect, treat, rehabilitate and reintegrate victims, who should be given the opportunity to live equally and with dignity same as all other members of the society; (iii) by undertaking the adequate punitive measures (holding them responsible) and continuous rehabilitation of the perpetrators; as well as by (iv) organizing information activities and awareness raising campaigns for engagement of the whole society against domestic violence.

In respecting the priorities of the Government of Kosovo, local legislation and international obligations, and also based on the declarations of the vision and mission presented above, this Strategy consists of four main pillars, translated into four strategic objectives, broken down further into specific objectivities and activities. All four strategic objectives are in line with the strategic objectives formulated in the previous Kosovo Program against Domestic Violence (2010-2014), and also with the main pillars of the most recent international documents, including, for example, the Convention of the Council of Europe for Prevention and Combating violence against Women and Girls and Domestic Violence. Their selection is not accidental in any way, but it corresponds with the cycle of activities and services that have to be planned, budgeted, provided, monitored, evaluated, and reorganized year after year, in accordance with the situation in the country, for the successful implementation of this strategy and fulfillment of its objective.

PILLAR 1: PREVENTION AND AWARENESS RAISING

Strategic Objective 1:

By 2020, decrease of judgmental stances and behavior that support domestic violence, through information, education, schooling and continuous awareness raising of professionals, community and the entire society.

Specific Objectives:

- 1.1. Increase professional capacities of professionals that provide basic services (such as: police officials, prosecutors, teachers, educators, doctors, psychologists, social workers, victims' advocates, etc.) for prevention of domestic violence
- 1.2. Encourage individuals to report domestic violence cases and increase their trust in respective institutions.
- 1.3. Increase awareness of the society for not accepting and not tolerating domestic violence.

Expected results by the end of 2020:

- 1.1.a. Basic services professionals (such as: employees in police, prosecutor's office, teachers, educators, doctors, psychologists, social workers, defenders of victims, etc.), trained to identify and deal with and treat professionally and without prejudice cases of domestic violence.
- 1.2.a. More domestic violence victims and members of society encouraged to trust relevant institutions and consequently more domestic violence cases reported/announced.
- 1.3.a. A higher percentage of society is aware of different violent behavior, which also believe that violence is intolerable.

Indicators in objective level:

- 1.1.a.1. Increase of 50% until 2020, of the number of professionals in basic⁷³ services who are trained and evaluated⁷⁴ for treating professionally domestic violence cases.
- 1.2.a.1. Increase of at least 10%⁷⁵ until 2020 of the number of reports of domestic violence cases, as a result of increased trust of individuals towards responsible institutions that provide protection and treatment of these cases.

---

⁷³ Basic service professionals means all the professionals that are specified as in the description of the expected result, detailed further in activities.

⁷⁴ Evaluation of their professionalism is the key word in measuring this indicator, thus the objective will be considered achieved if out of the total number of trained and certified professionals during these five years (2016-2020), at least 50% of them until 2020 will be assessed on whether they are working with professionalism in treating DV cases, based on standards and in compliance with the knowledge provided in trainings. We emphasize that measuring only the number of trained professionals does not serve for the evaluation of achievement of objective 1.1. Implementing institutions have to take measures to create the necessary mechanism for annual performance evaluation of their professionals (if these mechanisms do not already exist), and the results from this evaluation will serve in measuring the achievement of the objective in question. If we cannot manage to give accurate data on the percentage of professionals that are evaluated as they treat with professionalism DV cases for 2015, then the baseline for this indicator will be considered 0, while the target will be 50% by the end of 2020.

⁷⁵ Different assessments and researches conducted have shown that the number of reports for domestic violence cases results : 29.8% Albanians; 39.6% Serbs and 36.4% other ethnical groups in 2014. If there is no other study carried out of the number of cases reported as being subject to domestic violence, then these percentages may be considered as a baseline for measuring the indicator suggested at the objective level (Indicator 1.2.a.1).

1.3.a.1. Increase of at least 20% until 2020 of the number of individuals in society sensitized to different forms of violence, who also think that domestic violence is intolerable.

PILLAR 2: PROTECTION AND COORDINATION

Strategic Objective 2:

By 2020, ensure inclusive and efficient mechanisms for quick reaction against domestic violence cases, as well as liable inter-institutional cooperation between central and local level actors, for the protection and management of these cases.

Specific Objectives:

- 2.1. Advancing of inclusive policies in the frame of protection of domestic violence victims.
- 2.2. Increase of the functioning of the existing coordinating institutional mechanisms at the local level as well as establishment of new mechanisms in municipalities where they do not exist.
- 2.3. Improvement of inter-institutional coordination and cooperation between the central level, local level and civil society organizations, for protection of victims by clarifying the roles, tasks and responsibilities of each institution in providing adequate services.

Expected results by the end of 2020:

2.1.a. More inclusive policies and advanced standards applied with responsibility for protection and safety of domestic violence victims.

2.2.a. Functional and efficient coordination institutional mechanisms, functional in the whole territory of Kosovo.

2.3.a. More inter-institutional services, coordinated between central and local level for protection of domestic violence victims established throughout Kosovo, specialized and diversified as per requirements and standards foreseen by national and international legislation.

Indicators at the objective level:

2.1.a.1. Percentage of improved policies and standards applied for protection of domestic violence victims, increased by 50% by 2020

2.2.a.1. Increase of efficiency⁷⁶ of functioning of 13 existing⁷⁷ Coordination Mechanisms by at least 50% from 2017 to 2020

2.2.a.2. Establishment of eight new Coordination Mechanisms yearly⁷⁸ in municipalities where they are lacking, starting from 2017

---

⁷⁶ In order to measure the efficiency, an evaluation of the functioning of these established mechanisms has to be undertaken, ex. by the end of 2016, which also serves as baseline for 2017 and further.

⁷⁷ It means all the CMs established starting from 2012, with the support of international organizations (as detailed in the narrative description of the Strategy).

⁷⁸ In order to achieve fulfilment of the objective to have CMs by 2020 also in municipalities where they do not exist, it was calculated that annually, starting from 2017, 8 CMs have to be established – because out of totally 38

2.3.a.1. Increase by at least 3% of inter-institutional and coordinated services for protection of DV victims, starting from 2018. Services should be diversified⁷⁹ according to standards⁸⁰ required by national and international legislation.

3: LEGISLATION, INVESTIGATION AND PROCEEDING

Strategic Objective 3:

By 2020, improve legal infrastructure and increase efficiency in treating DV cases, with a focus on domestic violence victims' needs, as well as achieve adequate punishment for perpetrators.

Specific Objectives:

- 3.1. Improvement of legal infrastructure and other acts for efficient treating of domestic violence cases
- 3.2. Profiling of police investigators, social workers, victims' advocates, prosecutors and judges, for investigation and prosecution of domestic violence cases with added urgency and care.
- 3.3. Clarification of the roles, tasks and responsibilities of each institution in provision of adequate services for domestic violence cases.

Expected results by the end of 2020:

- 3.1.a. Harmonized and amended legislation that prosecutes and brings in front of justice perpetrators of any kind of domestic violence
- 3.2.a. Profiled professionals reacting with additional priority and care to domestic violence victim's needs
- 3.3.a. Accountable institutions with clear roles that strictly implement the legislation, in the spirit of zero tolerance against domestic violence.

Indicators in objective level:

- 3.1.a.1. Number of laws and other acts amended and/or approved by the end of 2020 for efficient treatment of domestic violence cases.
- 3.2.b.1. Increase of the number of cases reported and penally punished in a progressive manner through years, 10%⁸¹ every year, starting from 2018, of the number of domestic

---

municipalities existing in Kosovo, 13 already have CMs, therefore 21 municipalities need to establish them. Working Group, please provide accurate figures and the set target in this case.

⁷⁹ This means that services must be accessible and available to all the individuals that suffer domestic violence, including women, children, the elderly, PAK, LGBT, etc. Moreover the diversification has to be done even in the variety of services (consulting, free legal aid, sheltering, etc. based on the requests that are specified even in Istanbul Convention)

⁸⁰ This means provision of service in all the languages that are spoken in the country, respecting standards based on the type of service, etc.

⁸¹ Since the proposal for this legal amendment was one of the most debatable points during drafting of the Strategy, we suggest that the members of the Inter-Ministerial Group, during the workshop on costing of the Strategy Action Plan, shall assess once again the proposed percentage at the objective level (for all indicators at this level) for strategic objective 3. 2018 is proposed as the year for measuring of this indicator, taking into account the fact that the legal amendment will take time, and maybe its measurement in 2017 would be premature (e.g. if this amendment to the Kosovo Criminal Code will not be approved till this year). Furthermore, 2017 may serve as a probation year for implementation of this amendment and the data collected in this year would be used as a baseline for measuring the proposed indicator as of 2018 and on)

violence perpetrators, in compliance with the latest specification of this action in the Kosovo Criminal Code.

3.2.a.1. Total number of police investigators, social workers, victim Advocates, prosecutors and judges specialized in proceeding with urgency and special care the domestic violence cases.

3.2.b1. Increase by 3% every year of the state budget fund allocated for investing in improvement of infrastructure and profiling of professionals⁸².

3.3.a.1 Increase by 10% every year of the number of protection orders efficiently implemented⁸³.

PILLAR 4: REHABILITATION AND REINTEGRATION

Strategic Objective 4: By 2020, enable access to new and existing services that are efficient and sustainable, for long term rehabilitation and reintegration of domestic violence victims and rehabilitation of perpetrators, throughout Kosovo.

Specific Objectives:

4.1. Establishing of services for rehabilitation and empowerment of domestic violence victims and increase of their efficiency in central and municipal level.

4.2. Allocation of funds for long term reintegrating services for domestic violence victims, in the governmental level

4.3. Use of integrated policies for improvement of rehabilitation and reintegration services for domestic violence victims.

4.4. Establish rehabilitation institutions and consultancy centers with mandatory programs for the perpetrators of domestic violence.

Expected results by the end of 2020:

4.1.a Efficient rehabilitation services provided to domestic violence victims, throughout Kosovo.

4.2.a. Long term reintegration programs supported regularly by state budget, applied in the central and local levels

4.3.a. Municipalities with enhanced capacities that apply integrated policies for improvement of rehabilitation and reintegration services for victims

4.4.a. Mandatory and efficient programs for rehabilitation of perpetrators, provided by specialized institutions

---

⁸² This suggested % should also be reassessed in the workshop on costing, as during the workshops related to the drafting of Strategy no accurate information was provided regarding % of the state budget allocated for this purpose.

⁸³ This % should also be verified again in the workshop on costing, as there was no statistics available regarding the number of protection orders that are efficiently implemented every year. If there is no such data, then it should be measured during this year (2016) and data will serve as a baseline for the following years. Another way of expression of this indicator may be reduction by 10% each year of number of violations of protection orders – again baseline is needed and the percentage rate should be set with the Inter-Ministrial Group during the workshop on costing.

Indicators by objectives:

4.1.a.1. Percentage of established services starting from 2017, which efficiently rehabilitate and reintegrate⁸⁴ domestic violence victims, increased by 2% yearly

4.2.a.1. Percentage of annual budget allocated by governmental institutions for rehabilitation and reintegration services and needs, increased by 2% yearly starting from 2017⁸⁵.

4.3.a.1. Percentage of victims that benefit yearly from reintegration services increased by 2% yearly starting from 2017

4.4.a.1. Percentage of perpetrators that are rehabilitated through mandatory programs provided by specialized institutions increased by 5% yearly⁸⁶.

CHAPTER 3

MONITORING AND EVALUATION

Implementation of the National Strategy on Protection from Domestic Violence and its Action Plan 2016 – 2020 will enable the promotion and institutionalization of development and integration processes, in which girls and women, boys and men are equal partners in creation of a society where gender equality and the zero tolerance against domestic violence are perceived as normal.

In this respect, monitoring and evaluation will not be focused only on implementation of the activities set in the action plan, but they will enable at the same time an evaluation of the contribution that the strategy will bring in fulfilling the mission and the vision that guide it. Therefore, it is very important that the monitoring indicators are quantitative, qualitative, and indicators of performance. These indicators will be used to measure long term changes to evaluate the progress and the general efficiency of the undertaken activities for reduction of domestic violence.

In order to ensure that the strategy is translated into concrete activities, there have to be clear lines of responsibility and appropriate structures for achieving common and targeted results in treating the issue of domestic violence.

Having into consideration that in the central level the National Coordinator against Domestic Violence is also the main responsible authority for monitoring and evaluation of the implementation of the current Strategy, there is a need for setting clear lines of

---

⁸⁴ Thus, the idea is that the number of new rehabilitation and reintegration services that will be established yearly starting from 2017 will not be the only thing taken into account, but rather the provided service performance will be measured through a specific method (set during the establishment of monitoring and evaluation system) and the objective will be considered achieved if the efficiency of these services will increase by 2% annually.

⁸⁵ Based on the assessment of needs and annual gender budgeting carried out by relevant institutions and which are included in the budget indicators of their performance, or a justification of costs.

⁸⁶ During the costing of the Action Plan of the Strategy, the Inter-Ministerial Group should agree on the level of 5% proposed by this indicator.

reporting and accountability of the responsible actors towards the Office of the National Coordinator. The information regarding the undertaken activities in compliance with and as part of implementation of the Strategy has to be forwarded to this office by responsible Ministries periodically (ex. every six months), it has to be updated, written with a clear language, and it must contain an analysis of the progress and challenges, based on the measuring as per the indicators set in the Action Plan matrix. Furthermore, the information collected in local level by Gender Equality Officer is forwarded regularly to the Agency on Gender Equality should be further proceeded to the Office of the National Coordinator, periodically and based on timeframes by these two institutions.

The Office of the National Coordinator, upon collection of such information by the abovementioned sources as well as by NGOs and international organizations contributing to the implementation of the strategy, whenever possible⁸⁷, has to prepare and publish yearly progress reports on the implementation of the Strategy. Moreover, every year this Office has to initiate the procedures for evaluation of the Action Plan so that, if needed, the Plan can be refreshed to address the issues regarding domestic violence in the best possible way.

Annual monitoring reports will serve also as basis for the final evaluation of the implementation of this Strategy on the fifth year of its duration.

In order to materialize all the above mentioned, a monitoring and evaluation system will be established for this strategy, which will be similar to other monitoring and evaluation systems that have already been established and are being piloted in other programs in Kosovo. Kosovo Government and the National Coordinator against Domestic Violence will be supported also by local organizations and other international organizations for this purpose. More details are provided in Objective 2 of the Action Plan of the Strategy (the Protection and Coordination Pillar).

CHAPTER 4

COST AND BUDGET

Implementation of the National Strategy on Protection from Domestic Violence cannot be successful if the necessary budget for implementation of all the planned activities from the Action Plan matrix is not planned in time and responsibly. Due to this, costing of the Action Plan was integral part of the drafting process of this strategy. Total costs for the full implementation of the Action Plan are estimated at 10.3 million EUR.

---

⁸⁷ The office of the National Coordinator and NGOs or international organizations active against domestic violence, may agree also to following the necessary information with regard to the actions that these organizations undertake in implementing the National Strategy and its Action Plan, in order to prepare inclusive annual reports. This information exchange would also be valuable for the monitoring and evaluation process as well as for planning further coordinated actions.

The methodology used to calculate the cost is based on the cost of activities. This methodology identifies activities that are to be implemented by all the institutions as well as the costs of each activity through the allocation of resources for all products and services based on actual consumption⁸⁸. Budget is created based on the expenditures of each activity reflected in the Action Plan, time frame and frequency of its implementation, as well as the number of beneficiaries for certain activities.

As presented in the Budget Annex and in the Action Plan matrix, the calculation of costs was done in the planned activity/action level. Moreover, whenever possible, an accurate planning of financing resources was done. All these details give us a clear table of not only the level of financing that was secured / that has to be secured from the state budget, but even the contribution provided by donors, as well as the level of financial resources that have to be secured each year.

During the costs calculation for the implementation of the main activities the following have been considered:

- Human resources costs - calculation is made based on the estimated time for the implementation of activities and the daily average wage for certain categories of employees.
- Training costs – are calculated taking into account the format of training, number of participants and duration of the training. As the cost per unit for each of the items of costs were used market values for similar training in the past.
- Costs related to services – for these activities we have taken into account the cost of services with appropriate institutions, on the basis of the recently adopted standards.
- Expenditures for the activities related to the development and review of the legislation, monitoring and performance of permanent structures, etc. During the calculation of costs for these activities are taken into account running costs to be incurred, for example, salaries, social security contributions and consumables.
- Costing for "special activities" or special initiatives such as research, awareness campaign was conducted largely on the nature of the activities and costs that are based on the market offers for such a services.
- For the part of the activities in which the information was not complete (as in the case of campaigns to raise awareness, new shelters), the assessment methods used analogy, in other words, taken into account costs incurred in similar activities.

When preparing the budget, we also consulted Medium Term Expenditure Framework 2017-2019, the budget for the year 2016, the budgets for similar activities carried out by institutions, donors and non-governmental organizations in the past. During the budgeting, the inflation rate of 1% was taken into account.

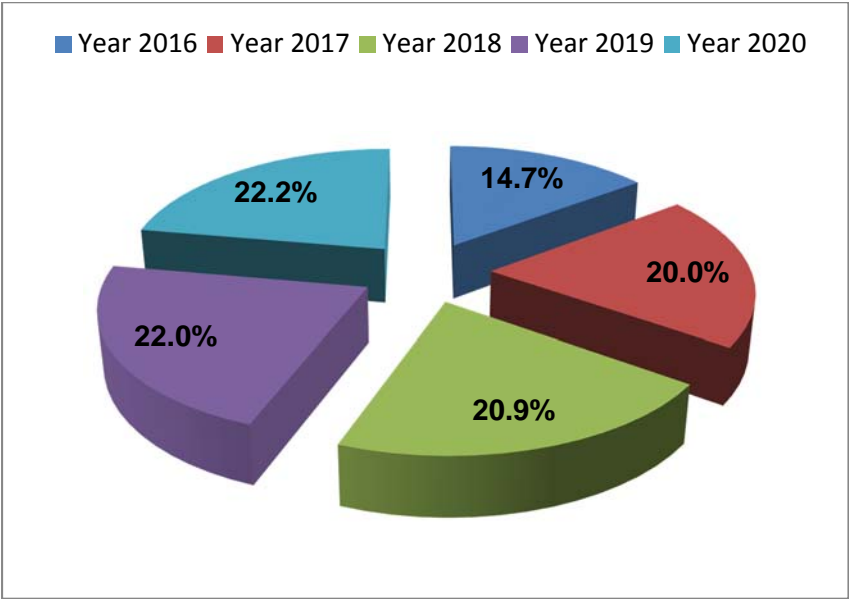
---

⁸⁸ In annex 4.3 are presented cost calculations for each activity.

Within the classification of financing from the government we included funds that municipalities should set aside for the implementation of the Action Plan.

The budget necessary for the implementation of the strategy has more or less equal distribution per year in the period 2017-2020 (Figure 1), while in 2016 the request for costs is based on funds that have already been allocated in the budget for the year 2016.

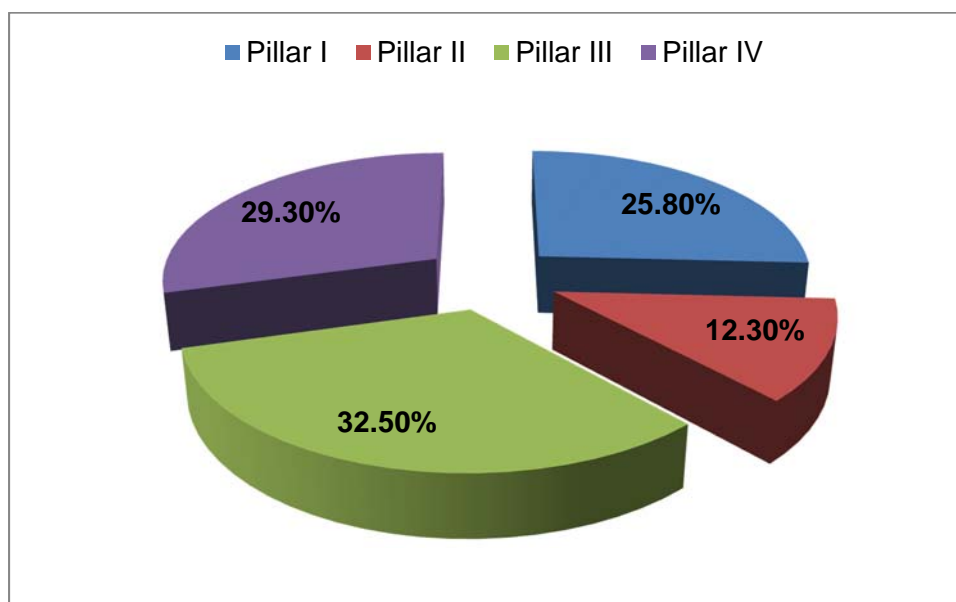
Figure 1. Budget in % for period 2016-2020

Based on the calculation it appears that the available financial resources can cover 70.93% of the total expenditure for the implementation of the Action Plan.

Largest portion of the budget is requested within the Pillar III “*Legislation, investigation and processing*” with 32.5% (Figure 2). While Objective 1.2: “*Encouraging victims to report cases of domestic violence and increase their confidence in the relevant institutions*” is the objective that requests largest portion of the budget in amount of 21.0%.

Figure 2: Budget in % based on pillars

The need for greater funds are the largest in Pillar IV "Rehabilitation and reintegration". Objective 4.1. "*Building, strengthening and establishment of more effective rehabilitation services for victims of domestic violence at the central and municipal level*" and Objective 4.3. "*The implementation of integrated policies to improve the integration and rehabilitation services for victims of domestic violence*" requesting 31.51% and 22.05% of financing. Objective 4.1 requires the funding to the extent of 100% by donors, while Objective 4.3 requires funding from the government to the extent of 21.7% and from donors in the amount of 78.3%.

Lack of budget funds and the inability to obtain the necessary financing by donors does not jeopardize the implementation of the action plan in its entirety, because most of the needs are mainly in the framework of the 4 activities within the Action Plan.

Table 1 shows the general budget and the financing needs for the period 2016-2020. It also represents the total budget for each strategic objective, specific objective, the weight of the budget for each objective under the strategic objective and its relation to the total budget.

Table 1: Budget based on the strategic objectives and specific goals

Strategic objectives/objectives	Total in EUR	% within the Strategic objective	% from total amount	Need for funds (in EUR)	Need for funds in % within SO	Need for funds in % within total amount
PILLAR 1: PREVENTION AND AWARENESS RAISING						
Strategic objective 1: Until 2020, decrease of judgmental stances and behaviour that support domestic violence, through information, education and schooling and continuous awareness raising of professionals, community and the whole society						
<i>Objective 1.1: Enhance professional capacities of professionals that provide basic services for prevention of domestic violence (such as: employees in the police, prosecutors, teachers, educators, doctors and other health workers, psychologists, social workers, attorneys of the victims, etc.);</i>	266,693.90	9.2%	2.5%	266,693.90	49.1%	8.98%
<i>Objective 1.2. Encourage individuals to report domestic violence cases and increase of their trust in respective institutions</i>	2,394,014.90	82.8%	22.7%	117,238.90	21.6%	3.95%

<i>Objective 1.3: Increasing awareness of the society for not accepting and not tolerating domestic violence</i>	231,502.42	8.0%	2.2%	159,780.9 0	29.4%	5.38 %
Total - Strategic objective 1	2,892,211. 22	100.0 %	27.5 %	543,713.7 0	100.0 %	18.31 %
PILLAR 2: PROTECTION AND COORDINATION						
<i>Strategic objective 2: Until 2020, ensure inclusive and efficient mechanisms for quick reaction against domestic violence cases, as well as liable inter-institutional cooperation between central and local level actors, for the protection and management of these cases</i>						
<i>Objective 2.1: Advancing of inclusive policies in the frame of protection of domestic violence victims</i>	6,414.36	0.5%	0.1%	0.00	0.00%	0.00 %
<i>Objective 2.2: Increase of the functioning of the existing coordinating mechanisms in local level as well as establishing of new mechanisms in municipalities where they do not exist</i>	366,603.00	28.9%	3.5%	86,780.00	59.67 %	2.92 %
<i>Objective 2.3: Improvement of inter- institutional coordination and cooperation between central level, local level and civil society organizations, for protection of victims by clarifying the roles, tasks and responsibilities of each institution in providing adequate services</i>	895,974.49	70.6%	8.5%	58,650.00	40.33 %	
Total - Strategic objective 2	1,268,991. 85	100.00 %	12.0 %	145,430.0 0	100.00 %	0.03

PILLAR 3: LEGISLATION, INVESTIGATION AND PROCEEDING						
<i>Strategic objective 3: Until 2020, improve legal infrastructure and increase efficiency in treating DV cases, with a focus on victims' needs, as well as achieve adequate punishment for perpetrators</i>						
<i>Objective 3.1: Improvement of legal infrastructure and other acts for efficient treating of domestic violence cases</i>	72,318.43	2.2%	0.7%	6,750.00	3.4%	0.23%
<i>Objective 3.2: Profiling of police investigators, social workers, victims' advocates, prosecutors and judges, for investigation and prosecution of domestic violence cases with added priority and care</i>	1,339,355.23	40.0%	12.7%	181,076.15	91.7%	6.10%
<i>Objective 3.3. Clarification of the roles, tasks and responsibilities of each institution in provision of adequate services for domestic violence cases</i>	1,940,437.77	57.9%	18.4%	9,666.40	4.9%	0.33%
Total - Strategic objective 3	3,352,111.43	100.0%	31.8%	197,492.55	100.0%	6.65%
PILLAR 4: REHABILITATION AND REINTEGRATION						
<i>Strategic objective 4: Until 2020, enable access to new and existing services that are efficient and sustainable, for long term rehabilitation and reintegration of domestic violence and gender based violence victims and rehabilitation of perpetrators, throughout Kosovo</i>						
<i>Objective 4.1: Establishing of services for rehabilitation of domestic violence victims and increase of their efficiency in</i>	1,126,207.44	37.3%	10.7%	943,278.53	45.3%	31.77%

<i>central and municipal level</i>						
<i>Objective 4.2. Establishing of budgetary lines for long term reintegrating services for domestic violence victims at the governmental level</i>	255,749.53	8.5%	2.4%	250,000.00	12.0%	8.42%
<i>Objective 4.3. Use of integrated policies for improvement of rehabilitation and reintegration services for domestic violence victims.</i>	1,214,333.74	40.2%	11.5%	660,049.07	31.7%	22.23%
<i>Objective 4.4. Establish rehabilitation institutions and consultancy centers with mandatory programs for the perpetrators of domestic violence.</i>	426,618.25	14.1%	4.0%	229,514.91	11.0%	7.73%
Total - Strategic objective 4	3,022,908.96	100.0%	28.7%	2,082,842.51	100.0%	70.14%
<i>Total for Action Plan (EUR)</i>	<i>10,536,223.46</i>		<i>100.0%</i>	<i>2,969,478.75</i>	<i>28.2%</i>	

ANNEXES

Annex 1: The list of members of the Inter-Ministerial Working Group who were involved in drafting of the National Strategy and its Action Plan.

Annex 2: The list of institutions and other organizations that were involved in the process or consultations during the drafting of this strategic document.

Annex 3: List of definitions

Some of the main definitions according to Istanbul Convention:

“Domestic violence” shall mean all acts of physical, sexual, psychological or economic violence that occur within the family or domestic unit or between former or current spouses or partners, whether or not the perpetrator shares or has shared the same residence with the victim; (Article 3.b)

Sexual violence, including rape shall mean engaging in non-consensual vaginal, anal or oral penetration of a sexual nature of the body of another person with any bodily part or object; engaging in other non-consensual acts of a sexual nature with a person; causing another person to engage in non-consensual acts of a sexual nature with a third person (Article 36).

Sexual abuse of a child, means engaging in sexual activities with a child who, according to the relevant provisions of national law, has not reached the legal age for sexual activities; engaging in sexual activities with a child where use is made of coercion, force or threats; or abuse is made of a recognized position of trust, authority or influence over the child, including within the family; or abuse is made of a particularly vulnerable situation of the child, notably because of a mental or physical disability or a situation of dependence. (See the Lanzarote Convention for Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse, Article 18 paragraph 1)

Stalking (threatening behaviour) is the intentional conduct of repeatedly engaging in threatening conduct directed at another person, causing her or him to fear for her or his safety, such as repetitive and continuous stalking of a person, engaging in unwanted communication with another person, or letting a person know that he or she is subject to surveillance (Article 34).

Crimes on behalf of “honour” are any acts of violence or intimidation, including the ones that are covered by the convention, where culture, customs, belief, tradition or the so called “honour”, are used as justification for such acts. This particularly covers declarations that the victim has violated traditional, cultural, religious, social norms, or customs of behaving in an appropriate manner.

Female genital mutilations (FGM) is defined as excising, infibulating or performing any other mutilation to the whole or any part of a woman's *labia majora*, *labia minora* or clitoris (Article 38).

Forced marriage is the intentional conduct of forcing an adult or a child to enter into a marriage. The term "forced" refers to the physical and psychological force where coercion and pressure are used (Article 37).

Sexual harassment means any form of unwanted verbal, non-verbal or physical conduct of a sexual nature with the purpose or effect of violating the dignity of a person, in particular when creating an intimidating, hostile, degrading, humiliating or offensive environment (Article 40)

Forced abortion is performing an abortion on a woman without her prior and informed consent; performing surgery which has the purpose or effect of terminating a woman's capacity to naturally reproduce without her prior and informed consent or understanding of the procedure (Article 39).

General Services refers to help offered by public authorities, such as social services, health services, employment services that provide long-term help and are not exclusively designed for the benefit of the victims only but serve the public at large.

Specialist services provide specialized assistance and support – often immediate one – for the needs of victims of specific forms of violence against women or domestic violence and are not open to the general public. While these may be services run or funded by governmental authorities, the large majority of the specialist services are offered by NGOs¹.

Shelters. State parties shall take the necessary measures, including the legislative ones, to provide the setting-up of appropriate easily accessible shelters in a sufficient number, to provide safe accommodation and to reach out pro-actively to victims, especially women and their children². Shelters should ensure immediate, preferably around-the-clock, access to safe accommodation for victims, especially women and children, when they are no longer safe at home. Temporary housing alone or general shelters, such as those for homeless are not sufficient. Specialized women's shelters are best equipped to address multiple related problems which the victim simultaneously faces with, enabling the support of women and their children to cope with their traumatic experiences, to keep them far from any violent relation, to regain self-esteem and lay the foundations for an independent life of their own choosing. Furthermore, women's shelters play a central role in

---

¹ Explanatory Report attached to the Convention, paragraph 125

² Article 23 of Istanbul Convention.

networking, multi-agency cooperation and awareness-raising in their respective communities.³

Telephone helplines. State parties shall take the necessary legislative or other measures to set up state-wide round-the clock (24/7) telephone helplines free of charge to provide advice to callers, confidentially or with due regard for their anonymity, in relation to all forms of violence covered by the scope of this Convention⁴. Telephone helplines must have a widely advertised public number that provides support and crisis counselling and refers to face-to-face services, such as shelters, counselling centers or the police. Helplines must be state-wide, available around the clock and free of charge⁵.

Support for victims of sexual violence. State parties shall take necessary legislative or other measures for the setting up of appropriate, easy accessible rape crisis or sexual violence referral centres for victims in significant numbers to provide for medical and forensic examination, trauma support and counselling for victims⁶. The support to victims of sexual violence may be in the form of emergency referral centres specialized for cases of rape or sexual violence. These centres typically offer long-term help such as face to face counselling, support groups and contacts with other services. They also support women-victims during the court proceedings, by providing advocacy and other practical help. Sexual violence referral centres are specialized in offering of immediate medical care, high quality forensic practice and crisis intervention. They can be set up in a hospital setting to respond to recent sexual assault by carrying out medical checks and referring victims to the specialized community-based organisations for further services⁷.

Support for the child witness of violence. State parties shall take all necessary legislative and other measures to ensure that in the planning of the protection and support services to victims of violence, due account is taken of the rights and needs of the child witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention. The measures taken through implementation of this Article shall include provision of age-appropriate psychosocial counselling appropriate for child witnesses of all forms of violence covered by the scope of this Convention and shall be provided respecting the principal of the best interest of the child⁸.

Counselling centres are non-residential services that provide daily support, including advice, counselling and practical information for women of violence and their children. These imply centres of intervention that provide practical and emotional assistance for women in the community. The general women centres that support them on other issues, such as social inclusion, poverty or gender equality shall not be considered as part of the counselling/crisis (emergency) centres.

---

³ Explanatory Report attached to the Convention, paragraph 133

⁴ Article 24 of Istanbul Convention

⁵ Explanatory Report attached to the Convention, paragraph 136

⁶ Article 25 of Istanbul Convention

⁷ Explanatory Report attached to the Convention, paragraphs 140-141

⁸ Article 126 of Istanbul Convention

Perpetrators programme. *State parties shall take all legislative or other measures to set up or support programmes aimed at teaching perpetrators of domestic violence to adopt non-violent behaviour in interpersonal relationships with a view to preventing further violence and changing behavioural patterns. State parties shall take all necessary legislative or other measures to set up or support treatment programmes aimed at preventing perpetrators, in particular sex offenders from re-offending. In taking these measures, state parties shall ensure that the safety of, support for and the human rights of victims are of primary concern and that, where appropriate, these programmes are set up and implemented in close coordination with specialist support services for victims⁹. Perpetrators programmes include preventive intervention and treatment programmes to help perpetrators change their attitudes and behaviour. Many different models, but based on the best practices, all these kinds of programmes shall encourage perpetrators to take responsibility for their actions and examine/control their attitudes towards women. It is essential that these programmes cooperate closely with women's support services, law enforcement agencies, the judiciary, probation services and child protection or child welfare offices where appropriate. Participation in these programmes may be court-ordered or voluntary¹⁰.*

Support through legal proceedings *include safety for victims, specifically trained domestic violence counsellors or other types of support /advocacy services may assist and support victims during investigations and judicial proceedings. This type of service is not of a legal, but a practical/psychological nature. It includes psychologically/emotionally preparing victims to endure testifying in front of the accused, accompanying victims to court and/or assisting them in any other practical and emotional way¹¹.*

Inter-institutional cooperation. *Parties shall ensure that policies [...] are implemented by way of effective cooperation among all relevant agencies, institutions and organisations. Measures taken pursuant to this article shall involve, where appropriate, all relevant actors, such as government agencies, the national, regional and local parliaments and authorities, national human rights institutions and civil society organisations.¹² "Good practice examples in some member states show that results are enhanced when law enforcement agencies, the judiciary, women's non-governmental organisations, child protection agencies and other relevant partners join forces on a particular case, for example to carry out an accurate risk assessment or devise a safety plan. This type of cooperation should not rely on individuals convinced of the benefits of sharing information but requires guidelines and protocols for all agencies to follow, as well as sufficient training of professionals on their use and benefits¹³. Inter-institutional cooperation involves coordination/cooperation with other sectors that have an important role in addressing of violence towards women (VTW) both at local and national level and may take the form of community coordinated reaction, where different sectors work together to respond to the needs of victims, or the form of a forum of representatives of*

---

⁹ Article 16 of Istanbul Convention

¹⁰ Explanatory Report attached to the Convention, paragraphs 102-104

¹¹ Explanatory Report attached to the Convention, paragraph 282

¹² Article 7 of Istanbul Convention

¹³ Explanatory Report attached to the Convention, paragraph 64

agencies at the level of policy-making, as coalitions, committees, working groups or partnerships that involve a total of agencies/sectors.

Support in crisis (emergency support) is short-term and focused on provision of assistance, support and resources without prejudice, immediately after the occurrence of violence against women or during the time the crisis is happening (during the emergency time). The aim is to assist in stress reduction and improvement of the person's skills to face with the current situation, as well as with the future crisis/emergency situations.

Mediation is a way of resolution of disagreements among the parties, through a third party, which acts as a mediator to facilitate them in reaching an agreement.

Couple counselling refers to the counselling of parties of a relationship with the aim to recognize, accept or manage disagreements and repeated models of concerning situations.

Outreach includes working with the whole community beyond the physical boundaries of the service/centre, aimed to reach out to people that need support, but who may not be able or do not feel safe to contact themselves through these services or who may not be aware of their existence.

Case advocacy (referral of the case) includes ensuring that victims are aware and may win their rights within a set of institutional contexts. This may require their support to get assistance from institutions that provide shelter, financial assistance, legal protection, employment, social care, social and medical protection, etc. and may involve their escort to these services.

Legal counselling involves provision of information and advice in regard to legal proceedings, the rights and opportunities and may involve legal representation.

Economic empowerment involves gradual instilling in victims a sense of control of their lives, which in many cases includes working towards financial security, in particular economic independence from the perpetrator (Explanatory note, Paragraph 118). This may be achieved through provision of training opportunities, access to education or through personal development courses.

REFERENCES

- WHO, Global and Regional Assessment of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Violence from the Intimate Partner and Sexual Violence from Non-Partner, 2014.
- "Report on Assessment of the Kosovo Program against Domestic Violence", prepared by the Office of the National Coordinator against Domestic Violence, with the support from UN Women office in Kosovo (author: A. Qosaj - Mustafaj)
- Kosovo Law against Domestic Violence No.03/L-18, from the year 2010

- The Study of Kosovo Women’s Network “No More Excuses”, prepared in 2015, financed by Austrian Development Agency (authors. N. Farnsworth, A. Qosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Berisha, D.Morina)
- Administrative Instruction of the Republic of Kosovo No. 02/2012 on “Procedures, Criteria, and Methodology for Drafting and Approval of Strategic Documents and Plans for their Implementation”
- “Guideline on the Code of Criminal Procedure of Kosovo and the Code of Criminal Procedure of Kosovo”, Jon Smibert, American Embassy in Prishtina, 2013.
- Standard Action Procedures for Protection against Domestic Violence in Kosovo
- Law on Free Legal Aid
- Law No. 3/L-195 on Ombudsperson
- Code of Juvenile Justice in Kosovo
- Law on Social and Family Services
- The Assembly of the Republic of Kosovo, Law No. 04/L-083 for registration and records of the unemployed and jobseekers

“Kosovo – Country Gender Profile” (authors: Ulf Farnsveden, Ariana Qosaj-Mustafa and Nicol

ACTION PLAN

PILLAR 1: PREVENTION AND AWARENESS RAISING

STRATEGIC OBJECTIVE 1:

Until 2020, decrease of judgmental stances and behaviour that support domestic violence, through information, education and schooling and continuous awareness raising of professionals, community and the whole society.

OBJECTIVE:

1.1 Enhance professional capacities of professionals that provide basic services for prevention of domestic violence (such as: employees in the police, prosecutors, teachers, educators, doctors and other health workers, psychologists, social workers, attorneys of the victims, etc.);

1.2. Encourage individuals to report domestic violence cases and increase of their trust in respective institutions.

1.3. Increase awareness of the society for not accepting and not tolerating domestic violence

EXPECTED RESULTS:

1.1.a. Basic services professionals (such as: employees in police, prosecutor's office, teachers, educators, doctors, psychologists, social workers, defenders of victims, etc.), trained to identify and deal with and treat professionally and without prejudice cases of domestic violence a.

1.2.a. More domestic violence victims and members of society encouraged to trust in relevant institutions and more domestic violence cases reported.

1.3.a. A higher percentage of society is aware of challenge violent behaviour, because they believe that violence is intolerable.

INDICATORS AT THE OBJECTIVE LEVEL

1.1.a.1. Increase by 50% until 2020, of the number of professionals in basic¹ services who are trained and evaluated² for treating professionally domestic violence cases. {Unit of measure: percentage. Disaggregated by: the type of professionals, municipalities where they work, number of trainings provided every year, number of conducted assessments and if possible the evaluation they received for example in a scale from 1-5. Means of verification: official data, for everything specified above, sent by each implementing institution by the end of the year to National Coordinator against DV; annual monitoring report on implementation of the strategy, which will be prepared by the National Coordinator against DV based on M&E system that is drafted in the frame of the implementation of this strategy}

¹ Basic service professionals means all the professionals that are specified as in the description of the expected result, detailed further in activities.

² Evaluation of their professionalism is the key word in measuring this indicator, thus the objective will be considered achieved if out of the total number of trained and certified professionals during these five years (2016-2020), at least 50% of them until 2020 will be assessed that they are working with professionalism in treating DV cases, based on standards and in compliance with the knowledge provided in trainings. We emphasize that measuring only the number of trained professionals does not serve for the evaluation of achievement of objective 1.1. Implementing institutions have to take measures to create the necessary mechanism for annual performance evaluation of their professionals (if these mechanisms do not already exist), and the results from this evaluation will serve in measuring the achievement of the objective in question. If we cannot manage to give accurate data on the percentage of professionals that are evaluated as they treat with professionalism DV cases for 2015, then the baseline for this indicator will be considered 0, while the target will be 50% by the end of 2020.

1.2.a.1. Increase of at least 10%³ until 2020 of the number of reports of domestic violence cases, as a result of increase of individual's trust to responsible institutions that provide protection and treatment of these cases. {Unit of measure: percentage. Disaggregated by: gender, age, special skills, education, living place, civil status, year, the institution where the reporting takes place. Means of verification: official data, for everything specified above, sent by each implementing institution by the end of the year to National Coordinator against DV; or the reports that will be produced by the database system which is expected to be established in the frame of implementation of this strategy; annual monitoring report on implementation of the strategy, which will be prepared by the National Coordinator against DV based on M&E system that is drafted in the frame of the implementation of this strategy, nation-wide study that will be conducted again by KWN in 2017 – from which the baseline for 2014 has been taken}

1.3.a.1. Increase of at least 20% until 2020 of the number of individuals of society sensitized on different forms of violence and who believe that domestic violence is intolerable. {Unit of measure: percentage. Disaggregated by: gender, age, special skills, education, living place, civil status, year. Means of verification: nation-wide study that will be conducted by KWN in 2017 and maybe in 2019}

ACTIVITIES	TARGET GROUPS	IMPLEMENTING INSTITUTIONS	SUPPORT INSTITUTIONS	TIME FRAME	MONITORING INDICATORS	Financing		
						Total amount (€)	Financed (€)	Possible sources Requested funds (€)
Objective 1.1 Enhance professional capacities of professionals that provide basic services for prevention of domestic violence (such as: employees in the police, prosecutors, teachers, educators, doctors and other health workers, psychologists, social workers, attorneys of the victims, etc.)								
1.1.1. Continuous training and certification of police officials focused on DV, on well-defined themes and approved modules	Police officials	AKSP and Kosovo Police	MIA Donors	2016-2020	Number of approved modules with special topics for NP;	Total 78,973.52		Donors 78,973.52

³ Different assessments and researches conducted have shown that the number of reports for domestic violence cases results : 29.8% Albanians; 39.6% Serbs and 36.4% other ethnical groups in 2014. If there is no other study carried out of the number of cases reporting as being subject to domestic violence, then these percentages may be considered as a baseline for measuring the indicator suggested at objective level.

1.1.2. Continuous training and certification of healthcare officials focused on DV, on well-defined themes and approved modules	Healthcare officials	Ministry of Health	Family Medicine Centers, UNFPA	2016 -2020	<p>Approved annual training plan</p> <p>No. of police officials certified each year</p> <p>Register with data on trained officials, updated on the basis of the offered training and certification of each official</p>	<p>Number of approved modules with special topics for NP;</p> <p>Approved annual training plan</p> <p>No. of health officials certified each year</p>	<p>Total</p> <p>56,879.07</p>	<p>Government</p> <p>28,416.42</p> <p>Donors</p> <p>28,462.65</p>
---	----------------------	--------------------	--------------------------------	------------	---	---	-------------------------------	---

<p>1.2.3. Continuous training and certification of prosecutors focused on DV, on well-defined themes and approved modules</p>	<p>Prosecutors</p>	<p>Kosovo Judicial Institute in cooperation with Prosecutorial Council and Judicial Council</p>	<p>Donors and International Organizations</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Register with data on trained health officials, updated on the basis of the offered training and certification of each official</p>	<p>Number of approved modules with special topics for NP; Approved annual training plan No. of prosecutors certified each year Register with data on trained prosecutors, updated on the basis of the offered training and certification</p>	<p>Total 13,128.52</p>	<p>Donors 13,128.52</p>
---	--------------------	---	---	------------------	--	--	----------------------------	-----------------------------

1.2.4. Continuous training and certification of judges focused on DV, on well-defined themes and approved modules	Judges	Kosovo Judicial Institute in cooperation with Prosecutorial Council and Judicial Council	Donors and International Organizations	2016-2020	Number of approved modules with special topics for NP; Approved annual training plan No. of judges certified each year Register with data on trained judges, updated on the basis of the offered training and certification of each judge	Total 10,588.52		Donors 10,588.52
1.2.5. Continuous training and certification of victims' advocates focused on DV, on well-defined themes and	Victims' Advocates	State prosecution	Donors and International Organizations	2016-2020	Number of approved modules with special topics for NP;	Total 16,701.67		Donors 16,701.67

approved modules					Approved annual training plan No. of VA certified each year Register with data on trained VA, updated on the basis of the offered training and certification of each VA			
1.1.6. Continuous training and certification of employees of SWC, VTC and EO focused on DV, on well-defined themes and approved modules	Social workers, GE officials and SWC, VTC, EO officials	Ministry of Labour and Social Welfare	SWC VTC EO Municipalities, MED	2016-2020	Number of approved modules with special topics for NP; Approved annual training plan No. of officials certified each year Register with data on trained officials	Total 38,681.86		Donors 38,681.86

	Psychologists Teachers and Professors	Department for professional development of teachers MEST	REO Directors of schools, NGO	2016-2020	updated on the basis of the offered training and certification of each official	Total 25,057.36	Donors 25,057.36
1.1.7. Continuous training on an annual basis, as well as certification of professional staff (such as teachers, teachers, principals, counsellors, psychologists, management committees of schools, parents, officials from the municipal Education Directorate) focused on DV, with special themes and approved model					Number of approved modules with special topics for NP; Approved annual training plan Number of certified on an annual basis (4 groups of 80 participants) Register with data on trained officials, updated on the basis of the offered training and certification of each official	Total 25,057.36	Donors 25,057.36
1.1.8. Continuous training and	Journalists Media leaders	MLGA, AKJ (Association of	MLSW	2016-2020	Number of approved	Total	Donors

<p>certification of journalists and media officials on the ways to use the media as a DV prevention tool</p>		<p>Kosovo Journalists)</p>			<p>modules with special topics for NP; Approved annual training plan No. of certified each year Register with data on trained officials updated on the basis of the offered training and certification of each official</p>	<p>9,494.46</p>		<p>9,494.46</p>
<p>1.1.9. Continuous training and certification of NGOs' employees focused on DV, on well-defined themes and approved modules</p>	<p>NGOs' officials</p>	<p>MLSW Municipality AGE</p>	<p>NGO Municipality Donors</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Number of approved modules with special topics for NP; Approved annual training plan No. of certified each year</p>	<p>Total 17,188.92</p>		<p>Donors 17,188.92</p>

							Register with data on trained officials updated on the basis of the offered training and certification of each official			
Objective 1.2. Encourage individuals to report domestic violence cases and increase of their trust in respective institutions.										
1.2.1. Systematization of pedagogues and psychologists in schools	Schools	MEST	MF, Municipalities	2017 - 2020	Number of pedagogues and psychologists who are appointed each year	Number of information collected from them for DV cases	The number of cases that psychologists and pedagogues report to Mechanism for Coordination (in municipalities	Total 2,016,000.00	Government 2,016,000.00	

1.2.2. Supplementing the Administrative Orders for appointing pedagogues and psychologists (So amendments to AU. 26/2013 - selection of officials - not limited to the number of pupils for the existence of the pedagogue or psychologist, but each school has its own pedagogue and psychologists)	Pedagogues, Psychologists Schools	MEST	Education Departments MLSW	Last quarter 2016	Amended Instruction	Total 280.00	Government 280.00
1.2.3. Informing the public through media on the legislation in force, the protection that is provided and relevant institutions where	General public (special focus on women)	Independent Media Association	Media, Police, MV, CM, Municipality, donors, international organizations	2016-2020	Number of television or radio programs that are organized Number of TV spots produced	Total 87,038.90	Donors 87,038.90

<p>they can be referred to</p>	<p>General public (special focus on women)</p>	<p>MEST Municipal Departments for Education, Gender Equality Offices in municipalities</p>	<p>Respective ministries Members of CM, Donors, International Organizations</p>	<p>2016-2020</p>	<p>and presented (the frequency of their presentation is also very important</p>	<p>Total 30,200.00</p>	<p>Donors 30,200.00</p>
<p>1.2.4. Production/distribution of information on the legislation in force, the protection that is provided and relevant institutions where they can be referred to (leaflet)</p>	<p>% of the population who are more familiar with the laws in force, the protection offered from the institutions which they can ask for</p>	<p>Diversified models such as (brochures, posters, etc.).</p>	<p>Number of prepared materials that are distributed each year detailed by themes, municipalities and institutions that prepared those</p>				

<p>1.2.5. Responsible and professional Implementation of SOPs</p>	<p>PK, SWC, MSH, MV, Shelters</p>	<p>Each institution specified in SOP</p>	<p>Respective institutions and NGOs</p>	<p>2016-2020</p>	<p>No. of complaints for non-implementation of SOPs submitted to ONCDV, detailed by institutions that have not implemented the SOP. Number of undertaken measures by ONCDV in cooperation with respective ministries, for institutions against which the complaints were directed. Number of persons trained regularly every year on SOP Number of schools equipped with forms for the SOP as well as</p>	<p>Total -</p>		
---	-----------------------------------	--	---	------------------	---	---------------------	--	--

<p>the groups to which can be carried out violence (women, children, the elderly, persons with disabilities, LGBT, ethnic minorities, etc.), the type of violence and where to report cases of violence</p>	<p>Public</p>	<p>ONCADV (The Office of the National Coordinator Against Domestic Violence)</p>	<p>AGE, Line ministries Local institutions NGOs Donors International Organizations</p>	<p>2017 2020</p>	<p>Published studies</p>	<p>Total 26,690.00</p>	<p>Government 13,345.00 Donors 13,345.00</p>
<p>1.3.2. National periodic researches on the phenomenon, the level, the profile of domestic violence perpetrators/ victims, etc.</p>	<p>Professional s of different areas</p>	<p>The Office of the National Coordinator AGE Municipality</p>	<p>Line ministries Local institutions, Members of CMR NGO,</p>	<p>2017-2020</p>	<p>No. of statistical bulletins published every year, in a central and local level, including their publishing on internet</p>	<p>Total 47,932.22</p>	<p>Government 47,932.22</p>
<p>1.3.3. Publishing of yearly statistical bulletins on the number of reported cases and cases treated in multidisciplinary manner</p>							

<p>1.3.4. Organizing of national awareness raising campaigns every year, with themes set in accordance with international days/campaigns organized for the same purpose, and targeting different groups of individuals who are more affected by domestic violence, such as women, children, the elderly, persons with disabilities, LGBT, RAE communities.</p>	<p>General public</p>	<p>Office for Good Governance/OGG</p>	<p>Donors International Organizations Local institutions, members of CMR, Municipality NGO, Donors, International Organizations, OVA</p>	<p>2016-2020</p>	<p>No. of organized campaigns Coordinated calendars of activities Types of developed activities, no of participants in those activities, detailed by groups to which they belong Number of annual activities of MEST (with the theme "I want a happy life in my family - children do not want violence in the family) Number of activities held with pupils and parents in some subjects (Albanian</p>	<p>Total 104,080.80</p>		<p>Government 42,872.80 Donors 61,208.00</p>
--	-----------------------	---------------------------------------	--	------------------	--	-----------------------------	--	--

							language, civic education, art, etc.) ⁴	Total		Government
1.3.5. Involvement of politicians in awareness raising activities by conducting messages set by ONCADV for raising the awareness of the population against domestic violence	Politicians Women MPs	The assembly	AGE Municipal assemblies NGOs	2016-2020			Number of organized activities, Number of participating politicians, detailed by gender, political party, etc.	13,010.10		Government 13,010.10
1.3.6. Holding of continuous lectures every year by judges and prosecutors for raising awareness of young professionals with regard to treating domestic violence cases (example: Lectures with students and internships, which are held every year by the Forum of Women	Students from Faculties of Law and Social Sciences	State Prosecutor Office, Basic Courts	MoJ, Municipalities, AGE, NCDV	2016 - 2020			Number of lectures held every year, detailed by themes and institutions that have organized them (courts, office of the prosecutor) and municipalities where they were held Number of participants, detailed by gender, age, faculty,	5,000.00		Government 5,000.00

⁴ 1-2 per each year, with 2-4 schools, 40-60 pupils per group

Judges and Prosecutors)	Vulnerable groups	Municipalities, MoJ, AGE	MoJ, AGE, NGOs	2018-2020	municipality, etc.	Total	Donors
1.3.7. Inclusion of reintegrated domestic violence victims as models of empowerment, in awareness raising campaigns (with their good will and their full approval)					No. of organized activities in the presence of reintegrated victims, no of participants, etc.	16,000.00	16,000.00

PILLAR 2: PROTECTION AND COORDINATION

STRATEGIC OBJECTIVE2:

Until 2020, ensure inclusive and efficient mechanisms for quick reaction against domestic violence cases, as well as liable inter-institutional cooperation between central and local level actors, for the protection and management of these cases.

OBJECTIVES

- 2.1. Advancing of inclusive policies in the frame of protection of domestic violence victims.
- 2.2. Increase of the functioning of the existing coordinating mechanisms in local level as well as establishing of new mechanisms in municipalities where they do not exist.
- 2.3. Improvement of inter-institutional coordination and cooperation between central, local level and civil society organizations, for protection of victims by clarifying the roles, tasks and responsibilities of each institution in providing adequate services.

Expected results:

- 2.1.a. Comprehensive policies and advanced standards applied with responsibility, for protection and safety of domestic violence victims.
- 2.2.a. Functional and efficient coordination mechanisms, established at the whole territory of Kosovo.
- 2.3.a. More inter-institutional services coordinated between central and local level for protection of domestic violence victims established throughout Kosovo specialized and diversified as per requirements and standards foreseen by national and international legislation.

INDICATORS ON THE LEVEL OF THE OBJECTIVES

2.1.a.1. Percentage of improved policies and standards applied⁵ for protection of domestic violence victims, increased at 50% by 2020 {Unit of measure: percentage. Disaggregated by: the type of improved policies or standards approved every year, and are implemented regularly by institutions, by municipalities. Means of verification: official data, for everything specified above, sent by each implementing institution by the end of the year to National Coordinator against DV; annual monitoring report on implementation of the strategy, which will be prepared by the National Coordinator against DV based on M&E system that will be created in the frame of the implementation of this strategy}

2.2.a.1. Increase of efficiency⁶ of functioning of 14 existing Coordination Mechanisms by at least 50%, from 2017 to 2020. {Unit of measure: percentage. Disaggregated by: municipalities where CMs exist. Means of verification: official data, for everything specified above, drawn from the evaluation on functioning of CMs which can be conducted during 2016}

2.2.a.2. Establishment of eight new Coordination Mechanisms yearly⁷ in municipalities where they are lacking, starting from 2017 {Unit of measure: number. Disaggregated by: municipalities, institutions that support establishing of CMs, year of establishment, number of participating institutions, etc. Means of verification: official data, for everything specified above, sent by each implementing institution by the end of the year to National Coordinator against DV; annual monitoring report on implementation of the strategy, which will be prepared by the National Coordinator against DV based on M&E system that will be created in the frame of the implementation of this strategy}

2.3.a.1. Increase by at least 3% of inter-institutional and coordinated services for protection of DV victims, starting from 2018. Services should be diversified⁸ according to standards⁹ required by national and international legislation.

ACTIVITIES	TARGET GROUPS	IMPLEMENTING INSTITUTIONS	SUPPORT INSTITUTIONS	TIME FRAME	MONITORING INDICATORS	Financing	
						Total costs (€)	Possible sources Requested financing (€)

⁵ The numbering of changed and improved policies and standards solely will not be sufficient, but through monitoring and evaluation system it will be possible to identify the percentage of these improved policies that are in reality implemented every year. It would be good if the target was set clearly by the working group, thus do you think that in reality you can implement successfully at least 50% of changed and improved policies and standards by the end of 2020?

⁶ In order to measure the efficiency, an evaluation of the functioning of these established mechanisms has to be undertaken, ex. by the end of 2016, which also serves as baseline for 2017 and further.

⁷ In order to achieve fulfilment of the objective to have CMs by 2020 also in municipalities where they do not exist, it was calculated that annually, starting from 2017, 7 CMs have to be established – because out of totally 35 municipalities existing in Kosovo, 13 already have CMs, therefore 24 municipalities need to establish them.

⁸ This means that services have to be accessible and available to all the individuals that suffer domestic violence, including women, children, the elderly, PAK, LGBT, etc. Moreover the diversification has to be done even in the variety of services (consulting, free legal aid, sheltering, etc. based on the requests that are specified even in Istanbul Convention)

⁹ This means provision of service in all the languages that are spoken in the country, respecting of standards based on the type of service, etc.

Objective 2.1. Advancing comprehensive policies in the frame of protection of domestic violence victims

2.1.1. Revising and reviewing of existing policies and programs	Victims, perpetrators	NCADV	AGE, line ministries, MRSW, international organizations, NGOs,	2016-2020	Number of reviewed programs and number of prepared proposals Number of approved changes	Total 5,866.16	Government 5,866.16
2.1.2. Review of needs for supplementing and amending the SOP forms	Victims	AGE	line ministries, international organizations, NGOs,	2017 - 2018	Number of new forms for reporting proposed The number of new form for reporting that are used	Total 391.58	Government 391.58
2.1.3. Improvement of service standards for domestic violence victims/survivors	Victims and potential victims	MLSW	AGE, KKDFH NGOs, International organizations, MoH, Medical Centers, Municipal Departments of Healthcare	2018 – 2020	No. of new proposed standards No. of standards that are improved/approved	Total 156.63	Government 156.63

Objective 2.2. Increase of the functioning of the existing coordinating mechanisms in local level as well as establishing of new mechanisms in municipalities where they do not exist

2.2.1. Increase of responsibilities of OGE to include also the task as Local CM Coordinator, as well as the	OGE and MK	Municipality	MLSW, Donors	2016 - 2020	OGE job description includes their responsibility as Coordinator of CM.	Total 66,000.00	Government 66,000.00
---	------------	--------------	--------------	-------------	---	------------------------	-----------------------------

adequate compensation in accordance with the added responsibilities	Members of CM	Municipality, NCADV	Line ministries, Kosovo Police, Members of CM, Basic Courts, Offices of the Prosecutor, Judicial Council, Donors, international organizations	2016-2020	Harmonized salary in accordance with the responsibilities	Total	Government	Government 7,600.00 Donors 35,200.00
2.2.2. Establishing of data management system for treated cases in a coordinated way by CM	Members of CM	Municipality, NCADV	Line ministries, Kosovo Police, Members of CM, Basic Courts, Offices of the Prosecutor, Judicial Council, Donors, international organizations	2016-2020	Established system (Database) Drafted periodic reports submitted to CM members as well as to OCADV	56,632.00	Government	13,832.00
2.2.3. Training of CM members on inter-institutional cooperation and on the use of data management system for cases which were resolved in a coordinated manner by the MK-a	Members of CM	KIPA and other institutional mechanisms that provide trainings	Municipality, Members of CM, Donors	2016-2020	% members of CM trained in the use of a data management system for the items that were addressed in a coordinated manner by the CM Improved capacities, demonstrated through the effective use of data management systems	Total	Total	Donors 43,980.00

2.2.4 Extension of municipal Coordinating Mechanisms in municipalities where they are lacking such mechanism	Victims and their children	MLGA	Responsible institutions members of CM	2016 - 2020	Number of newly established CM Number of signed Memorandums of Understanding	Total 199,991.00	Government 199,991.00
2.2.5. Establishing of a budgetary line for the Office on gender and for supporting the functioning of CM	CM	MLGA	Responsible institutions members of CM	2017 - 2020	No. of municipalities that create budgetary lines for supporting the functioning of CM, each year	Total -	
Objective 2.3. Improvement of inter-institutional coordination and cooperation between central level, local level and civil society organizations, for protection of victims by clarifying the roles, tasks and responsibilities of each institution in providing adequate services.							
2.3.1. Increasing free legal aid services provided to domestic violence victims	Victims, family	MoJ	Court , Chamber of Advocates, NGO	2016 – 2020	No. of new services of free legal aid increased every year (the target can also be the extent in the Municipality)	Total 229,545.23	Government 229,545.23
2.3.2. Increasing Serbian speaking victims' advocates (as well as other languages of minorities living in Kosovo) in existing offices, as well as	Victims and their children	State Prosecutor's office, VAs	NCADV, Donors, Victims' Advocates	2016-2020	No of Serbian speaking VAs (as well as other languages of the minorities living in Kosovo) added in the existing offices. No. of new offices established each year	Total 251,400.00	Government 251,400.00

establishing of offices for Victims' Advocates (wherever they are lacking them, ex. in the North)												
2.3.3. Increased number of staff of the existing phone line with Serbian speaking employees (as well as other languages of minorities living in Kosovo) as well as the extension in the areas where it is missing (ex. in the North)	Victims and potential victims	Office of the State Prosecutor	NCADV, MoJ NGOs, International organizations, Municipalities, Donors	2016 - 2017	(target geographic extent)	Number of Serbian speaking staff added to existing service of telephone assistance line (as well as speakers of other languages of the minorities living in Kosovo). Established services wherever its missing	Total 198,720.00	Government 198,720.00				
2.3.4. Establishment of inter-municipal partnership (regional) for identification, referring, sheltering, rehabilitation, and empowerment of DV victims.	Victims and their children,	Municipalities, MIA, MLSW	SWC, shelters, Regional Police NGO, International organizations	2016 - 2020	(target geographic extent)	No. of regional agreements signed % of municipal budgets transferred for this purpose	Total -					

2.3.5.Enhancement of services for children witnesses of domestic violence with special emphasis on children over the age of 12	Children Boys over 12 years of age	SWC	Municipality, NGO	2016 - 2020	No. of established services for children witnesses of domestic violence No. of centers that enable protection and treatment of boys over 12 years of age	Total 97,915.10	Government 97,915.10	
2.3.6. Adapting of protection services in order for them to be accessible by groups with special needs (such as people with disabilities, LGBT, minorities- provision of service in their language, etc.) in accordance with improved and approved standards based on international ones	DV victims, especially those with disabilities or from special groups	MLSW, NCADV and other actors	Municipality, NGO	2017-2020	Number of protection services adapted also for treating categories with disabilities	Total -		

2.3.7 Increase of resources and staff to the office of the National Coordinator against Domestic Violence, who will have in their job description specific responsibilities for supporting the implementation and monitoring of the National Strategy on Protection against Domestic Violence	ONCADV	MF		2017-2020	<p>% of added budget to ONCADV</p> <p>Number of staff added to ONCADV (at least 1 additional staff member)</p>	<p>Total</p> <p>32,256.00</p>	<p>Government</p> <p>32,256.00</p>	
2.3.8. Establishing of consolidated monitoring and evaluation system in the frame of implementation of this Strategy	Institutions responsible for implementation	ONCADV, AGE	UN Women, Donors	2017	Established system	<p>Total</p> <p>4,500.00</p>		<p>Donors</p> <p>4,500.00</p>

2.3.9 ¹⁰ . Creating a common database of cases held by the police, prosecution, judiciary and training of staff to use this database	Kosovo Police, Prosecutors Office, the Court, Centre for Social Work, VA, shelters	Judicial Council, Prosecutorial Council, the Kosovo Police	Donors, MoJ, MIA	2017	Created database The number of reported cases each year Reports sorted by gender, age of the victims and the perpetrator, a type of violence and relationship between the victim and the perpetrator as an indicator based on the data	Total 81,638.16	Government 27,488.16	Government 16,800.00 Donors 37,350.00
---	--	--	------------------	------	--	--------------------	-------------------------	--

---

¹⁰ Note: This system is at the central level and differs from the system in the context of the proposed activity 2.2.2, which deals with regular exchange of information between all the members of the Coordination Mechanism mentioned through the signing of the Memorandum of Understanding which has been prepared for this purpose.

PILLAR 3: LEGISLATION, INVESTIGATION AND PROCEEDING

STRATEGIC OBJECTIVE3:

Until 2020, improve legal infrastructure and increase efficiency in treating DV cases, with a focus on victims' needs, as well as achieve adequate punishment for perpetrators.

OBJECTIVES

- 3.1. Improvement of legal infrastructure and other acts for efficient treating of domestic violence cases
- 3.2. Profiling of police investigators, social workers, victims' advocates, prosecutors and judges, for investigation and prosecution of domestic violence cases with added urgency and care.
- 3.3. Clarify the roles, tasks and responsibilities of each institution in provision of adequate services for domestic violence cases.

Expected results:

- 3.1.a. Harmonized legislation that prosecutes and brings in front of justice perpetrators of any kind of domestic violence
- 3.2.a. Profilled professionals reacting with additional priority and care to domestic violence victim's needs
- 3.3.a. Accountable institutions with clear roles that implement strictly the legislation, in the spirit of zero tolerance against domestic violence

INDICATORS ON THE LEVEL OF OBJECTIVES

- 3.1.a.1. Number of laws and other acts amended and/or approved by the end of 2020 for efficient treatment of domestic violence cases. {Unit of measure: percentage. Disaggregated by: number of punished perpetrators, type of committed violence, sentence, year, etc. Means of verification: official data, data from the Official Gazette.
- 3.1.b.1. Increase of 10%¹¹ each year, starting from 2018, of the number of perpetrators of domestic violence who are criminally punished in accordance with the new provisions laid down in the Criminal Code of Kosovo. (Unit of measure): percentage. Disaggregated by: the number of convicted perpetrators, type of offense committed, the sentence imposed, year, etc. Means of verification: official data for all of the above, reporting from the MIA;
- 3.2.a.1. The total number of police investigators, social workers, victim advocates, prosecutors and judges, specialized for urgent and carefully investigate cases of domestic violence. Unit of measure: number. Disaggregated by: number of specialized officers, relevant institutions, the number of cases prosecuted after specialization, etc. Means of verification: official data for all of the above, reporting by the respective institutions to the ONCADV}

¹¹ Given that the proposal of this legislative change was one of the most controversial during the drafting of this strategy, we suggest that members of the Inter-Ministerial Group, during a workshop on costing Strategy Action Plan, once the proposed estimates the percentage of indicators at the level of objectives (for any indication at this level) for the strategic objective number 3. Year 2018 proposed as the year for measuring this indicator, and bearing in mind that the legislative changes required a lot of time, maybe its measurement during the year 2017 was prematurely (for example, if this change the Criminal code of Kosovo will not to be approved this year). Similarly, 2017 years can serve as a test year for this change and the data that will be collected this year can be used as a basis for measuring the proposed indicators from 2018 onwards).

3.2.b.1 Increasing the fund from the state budget by 3% each year and that is set aside for investment in improving infrastructure and profiling professionals¹². Unit of measure: percentage. Disaggregated by: Investments realized each year for specific amounts or for training professionals, age, etc. Means of verification: official data from the State budget and the annual reports on the use of this budget.

3.3.a.1. Increasing the number of institutions with roles, tasks and responsibilities coordinated, working in a spirit of zero tolerance against violence. Unit of measure: number. Disaggregated by: policy and institutional or inter-institutional agreements that have improved. Means of verification: official data submitted by the relevant institutions for ONCADV.

3.3.b.1. Increasing the number of protective orders by 10% every year, which are effectively implemented¹³. Unit of measure: percentage. Disaggregated by: issued protective orders, number of violated PO, etc. Means of verification: official data from the state police and MoJ.

ACTIVITIES	TARGET GROUPS	IMPLEMENTING INSTITUTIONS	SUPPORT INSTITUTIONS	TIME FRAME	MONITORING INDICATORS	Financing		
						Total costs (€)	Possible sources Financed (€) Requested financing (€)	
Objective 3.1. Improvement of legal infrastructure and other acts for efficient treating of domestic violence cases								
3.1.1. DV cases to be treated as violations of human rights, in order to receive prioritized treatment by office of the prosecutor and courts	Prosecutors Judges	Judicial Council, Prosecutorial Council	Victim Advocates, CSW, judicial institutions, NGOs, international organizations, KP	2016-2017	No. of DV cases treated with priority by courts and office of the prosecutor	Total 14,472.00	Government 14,472.00	
3.1.2 Appointing a working group of professionals (including NGOs with experience in working with DV)	Ministry of Justice, experts from the field of justice	Judicial Council, Prosecutorial Council, Kosovo Police, MoJ (experts)	MIA, international organizations, NGOs, donors	2016 – 2017	Number of working group meetings held Adopted manual	Total 13,500.00	Government 6,750.00	Donors 6,750.00

¹² This proposed % should be reviewed during the workshop for the assessment of costs, because during the workshop for the development of the Strategy were not given accurate information about % of the state budget, which is designed for that purpose.

¹³ And this % must be checked again during the workshop for the assessment of costs, because there are no available statistics on the number of protection orders that are effectively implemented every year. If not, then it must be measured in the course of this year (2016) and to serve as a basic information for next year. Another way to express this indicator can be reduced by 10% each year the number of violated protective orders - again require basic information to measure the percentage should be determined by the inter-ministerial group during the workshop for the cost estimate.

<p>for harmonizing the legal base with international standards and existing studies, and to produce a manual for penal policy, including the tightening punitive policy against repeat offenders</p>		<p>working group) AGE</p>						
<p>3.1.3. Amendment of laws – complementing of the legislation in order to specifying domestic violence as criminal act in the Criminal Code of Kosovo in accordance with the definition of domestic violence from the Law on Protection from Domestic Violence.</p>	<p>Ministry of Justice</p>	<p>Judicial Council, Prosecutorial Council, Kosovo Police</p>	<p>MIA, International organizations, NGOs, Donors,</p>	<p>2017</p>	<p>Changed Code DV defined as criminal act</p>	<p>Total 5,600.00</p>	<p>Government 5,600.00</p>	
<p>3.1.4. Avoiding fragmentation of criminal and civil procedures while treating cases with priority by the office of the prosecutor and the court</p>	<p>Prosecutors, Judges</p>	<p>Judicial Council, Prosecutorial Council</p>	<p>Victims' Advocates, SWC, Judicial institutions, NGOs, international</p>	<p>2016 – 2018</p>	<p>Ordering of PO in civil proceeding becomes part of the file of the office of the prosecutor for criminal prosecution</p>	<p>Total 10,180.80</p>	<p>Government 10,180.80</p>	

3.1.5 Applying efficiently the declaration on harm (aiming at materialization of the compensation from the accused in criminal proceeding)	Victims' Advocates, Prosecutors Court	Judicial Institutions, Judicial Council	Kosovo Police, NGOs	2016 - 2020	The effective implementation of the Declaration for damage compensation in the proceedings; Judges treat compensation in a criminal proceeding.	Total 28,565.63	Government 28,565.63					
Objective 3.2. Profiling of police investigators, social workers, victims' advocates, prosecutors and judges, for investigation and prosecution of domestic violence cases with added priority and care												
3.2.1. Special assessment of circumstances and risk management in all criminal acts with DV elements, by Kosovo Police and office of the prosecutor	Kosovo Police, Office of the Prosecutor, Prosecutor, Court, CSW, safe house, Correctional service, mental health	Kosovo Police, Office of the prosecutor,	Victims' Advocates, Court, SHS, CSW, SWC, International organizations, EULEX, OSCE, Government	2016 – 2020	Number of treated cases	Total 392,148.94	Government 392,148.94					
3.2.2. Ensuring the infrastructure in the	Kosovo Police	MIA	MoJ, MF, Donors	2017- 2020	No. of established	Total	Government					Government

police, to adequately address in accordance with the standards of all DV cases					special interviewing rooms;	25,000.00	10,000.00	15,000.00
3.2.3. Ensuring the infrastructure and officials that speak Serbian Language (or other languages depending on the minorities present in Kosovo) in police for adequate treating of DV cases based on standards	Kosovo Police	MIA	MoJ, MF, Donors	2017 - 2020	Number of special interviewing rooms No. of police officials that speak Serbian as well as other languages depending on the minorities present in Kosovo made available for this community	Total 171,393.77	Government 171,393.77	
3.2.4. Securing infrastructure in the prosecution office, to adequately address in accordance with the standards of all cases of NP	Office of the prosecutor	Prosecutorial Council	MoJ, MF, Donors	2017- 2020	No. of established special interviewing rooms;	Total 35,000.00		Government 10,000.00 Donors 25,000.00
3.2.5. Ensuring the infrastructure, prosecutors and victims' advocates that speak Serbian Language (or other languages depending on the minorities	Office of the prosecutor	Prosecutorial Council,	MoJ, MoF, Donors	2017 - 2020	No. of prosecutors and VA that speak Serbian, as well as other languages depending on the minorities	Total 75,413.26	Government 75,413.26	

present in Kosovo) in the office of the prosecutor for adequate treating of DV cases based on standards						present in Kosovo, made available for this community	Total 75,413.26	Government 75,413.26	
3.2.6. Providing of judges that speak Serbian Language (or other languages depending on the minorities present in Kosovo) for adequate treating of DV cases based on standards	Judiciary	Judicial Council,	MoJ, MoF, Donors	2017 - 2020	No. of judges that speak Serbian (or other languages depending on the minorities present in Kosovo made available	Total 75,413.26	Government 75,413.26		
3.2.7 Appointment of specialized prosecutors, judges and police officers for DV	Prosecution, Court, Kosovo Police	Judicial Council, Prosecutorial Council, Kosovo Police	MP, UP International organizations	2016	Number of specialized prosecutors, judges and police officers for DV, by institutions	Total 443,909.86	Government 443,909.86		
3.2.8. Training and certification of prosecutors, investigators, judges, victims' advocates, to be specialized for DV cases	Police investigators, prosecutors, judges	Court, Judicial Council, Prosecutorial Council, Kosovo Police	International organizations, MoJ, MIA	2016 - 2020	Module is prepared and institutionalized No. of provided trainings	Total 46,612.33		Donors 46,612.33	

3.2.9. Joint training for coordinating cases of domestic violence	Police, prosecution, court, Police	Kosovo Judicial Institute, JCK, PCK, Kosovo Police	MIA, International organizations, MIA, MoJ	2016 – 2018	No. of issued certificates No. of provided trainings No. of participants segregated by gender	Total 74,463.82		Donors 74,463.82
Objective 3.3. Clarification of the roles, tasks and responsibilities of each institution in provision of adequate services for domestic violence cases								
3.3.1. Review of tasks and responsibilities, and coordination of procedures of each responsible institution (police, judicial, victims' advocates, office of the prosecutor) in protection of DV victims	Kosovo Police, Office of the prosecutor, Court, Probation Service	Judicial Council, Prosecutorial Council, Kosovo Police, Victim Advocates	AGE, NCADV, Donors	2016 - 2017	Number of job descriptions that are considered and completed by each institution Number of approved improvements in each institution	Total 2,569.44	Government 2,569.44	
3.3.2. Effective implementation of protective orders, monitoring and adequate punishment, as well as awareness raising	Kosovo Police, court, office of the prosecutor, victims'	Police, Office of the prosecutor, Courts, Centre for Social Welfare	Victims' Advocates, SWC, Judicial institutions, Judicial Council, Prosecutorial Council,	2016 - 2020	No. of orders issued No. of punishments for violated orders No. of issued reports for punishment of	Total 1,937,868.33	Government 1,928,201.93	Donors 9,666.40

<p>on their violations, including capacity building of the probation service to decrease the level or recidivism</p>	<p>advocate, DV unit in Kosovo Police, Judicial Council, Prosecutorial Council</p>		<p>Chamber of the Advocates, AGE, Free Legal Aid, NGO, International organizations, Probation Service</p>		<p>perpetrators in cases of recidivism No. of trainings of the Probation Service staff on monitoring cases of recidivism</p>		
--	--	--	---	--	--	--	--

PILLAR 4: REHABILITATION AND REINTEGRATION

STRATEGIC OBJECTIVE 4:

Until 2020, enable access to new and existing services that are efficient and sustainable, for long term rehabilitation and reintegration of domestic violence and gender based violence victims and rehabilitation of perpetrators, throughout Kosovo.

OBJECTIVES

- 4.1. Establishing of services for rehabilitation and empowerment of domestic violence victims and increase of their efficiency in central and municipal level.
- 4.2. Establishing of budgetary lines for long term reintegrating services for domestic violence victims, in the governmental level
- 4.3. Use of integrated policies for improvement of rehabilitation and reintegration services for domestic violence victims.
- 4.4. Establish rehabilitation institutions and consultancy centres with mandatory programs for the perpetrators of domestic violence.

Expected results:

- 4.1.a. Efficient rehabilitation services provided to domestic violence victims, throughout Kosovo.
- 4.2.a. Long term reintegration programs supported regularly by state budget, applied in central and local level
- 4.3.a. Municipalities with enhanced capacities that apply integrated policies for improvement of rehabilitation and reintegration services for domestic violence victims.
- 4.4.a. Mandatory and efficient programs for rehabilitation of domestic violence perpetrators, provided by specialized institutions for that purpose.

INDICATORS ON THE LEVEL OF OBJECTIVES

- 4.1.a.1. Percentage of established services starting from 2017, which efficiently rehabilitate and reintegrate¹⁴ domestic violence victims, increased by 2% yearly. Unit of measure: percentage. Disaggregated by: the type of services established each year, their number, municipalities, as well as efficiency of their functioning assessed through certain methods, by municipalities. Means of verification: official data, for everything specified above, collected through official data that are reported at the end of each year municipality to the Office of the National Coordinator against DV; or monitoring and evaluation reports that will be drafted based on M&E system that will be created in the frame of the implementation of this strategy}
- 4.2.a.1. Percentage of annual budget allocated by governmental institutions for rehabilitation and reintegration services, increased by 2% yearly starting from 2017¹⁵. Unit of measure: percentage. Disaggregated by: institutions and yearly budgetary plans by setting also the type of service they support. Means of verification: official data from annual budget of governmental institutions, as well as the data for reporting the expenditures of these budgetary lines}
- 4.3.a.1. Percentage of victims that benefit yearly from reintegration services increased by 2% yearly starting from 2017 {Unit of measure: percentage. Disaggregated by: number of victims that benefit each year from the services, by municipalities, type of the benefited service, duration, etc. Means of verification: official data, for everything specified above, collected through official data that are reported at the end of each year

¹⁴ Thus, the idea is that the number of new rehabilitation and reintegration services that will be established yearly starting from 2017 will not be the only thing taken into account, but rather the provided service performance will be measured through a specific method (set during the establishment of monitoring and evaluation system) and the objective will be considered achieved if the efficiency of these services will increase by 2% annually.

¹⁵ Based on the assessment of needs and annual gender budgeting carried out by relevant institutions and which are included in the budget indicators of their performance, or a justification of costs

municipality to the Office of the National Coordinator against DV; or monitoring and evaluation reports that will be drafted based on M&E system that will be created in the frame of the implementation of this strategy}

4.4.a.1. Percentage of perpetrators that are rehabilitated through mandatory programs provided by specialized institutions increased by 5% every year. {Unit of measure: percentage. Disaggregated by: type of established services, number of perpetrators that are treated there, by municipalities, as well as the efficiency of their functioning, evaluated through certain methods. Means of verification: official data, for everything specified above, collected through official data that are reported at the end of each year municipality to the Office of the National Coordinator against DV; or monitoring and evaluation reports that will be drafted based on M&E system that will be created in the frame of the implementation of this strategy.}

ACTIVITIES	TARGET GROUPS	IMPLEMENTING INSTITUTIONS (holder)	SUPPORT INSTITUTIONS	TIME FRAME	MONITORING INDICATORS	Financing		
						Total costs (€)	Financed (€)	Requested financing (€)
Objective 4.1. Establishing of services for rehabilitation of domestic violence victims and increase of their efficiency in central and municipal level.								
4.1.1 Provision of short term and long term psychological-social consulting for domestic violence victims by certified professionals	Victims, perpetrator, family	MH, MLSW	DSHM, CSW Municipal commission, Commission for Reintegration of Repatriated Persons, DSHMS, Shelters	2016 - 2020	Number of advisory programs have been prepared for implementation by certified experts Number of certified experts who can offer this advisory programs The number of victims that are served in a	Total 14,265.67	Government 14,265.67	

4.1.2. Medical treatment and consulting for DV victims in existing health institutions (mental health centers, psychologists, psychiatrist)	Victims family	MH	Municipality, AGE, UCCK-Neuropsychiatry and psychologists, Primary healthcare, FMC, Forensics Institute	2016 – 2020	2016 – 2020	No. of treated victims (divided by the centres where the treatment is carried out, experts offer services of treatment, etc.)	Total	Government	107,886.26	Government	107,886.26	
4.1.3. . Inclusion of DV victims in existing education programs for adults	DV victims,	MED, MEST	Municipality, OGE, Directorate for Education, Schools, NGO,	2016 – 2020	2016 – 2020	No. of education programs drafted for this purpose based on the Law on Adults Education, No.. 04/L-143	Total	Government	28,310.58	Government	28,310.58	
						No. of victims included each year in education programs	No. of scholarships provided for inclusion of victims into education programs					

4.1.4. Establishing of new shelters for addressing the needs of minority communities	Victims, children	Municipality of North Mitrovica, Municipality of Gračanica, etc.	SWC, NGO, Donors,	2017 – 2020	Number of new established shelters in detail divided by municipalities The capacity of these shelters (the number of people who can be supported)	Total 410,457.82	Government 207,270.94 Donors 203,186.88
4.1.5. Opening of a shelter for boys and men victims of domestic violence	Boys over the age of 12 and men	Municipalities, Line Ministries	SWC, NGOs, international organizations	2018	Established shelter Capacities of the shelter (number of victims sheltered in it)	Total 214,967.41	Government 72,369.97 Donors 142,597.44
4.1.6. Training of personnel in the existing shelters in order to be ready to provide quality services, based on different categories for victims of DV, for LGBT, RAE community, other minority communities,	Shelter personnel	Office of the National Coordinator, Line Ministries	Municipalities, Donors, International Organizations, NGOs	2016 – 2020	Assessment of improving capacity on the basis of the analysis form before / after organized training Number of placed victims on the basis of different characteristics	Total 11,466.40	Government 11,466.40

4.1.7. Provision of long term sheltering for victims, through agreements of understanding between municipalities, shelter houses, SWC and the Commission for Social Sheltering, including regional sheltering through inter-municipal agreements	Victims	Municipalities	SWC, Shelters, Social Shelter Commission	2016 – 2020	Number of provided social shelters Number of sheltered victims	Total 21,000.00	Government 21,000.00	
4.1.8. Trainings for officials for employment, healthcare, education, social services and others for a gender sensitive approach	Professionals	AGE	Municipality, MEST, MH, MLSW-DLE, Donors	2016 – 2020	Approved annual calendar of planned training Number of certified experts by areas	Total 40,353.30		Donors 40,353.30
4.1.9. The establishment of counselling centres for victims	Victims	MH	NGO, MLSW Donors, municipalities	2016 – 2020	Number of established centres	Total 277,500.00		Government 111,000.00 Donors 166,500.00
Objective 4.2. Establishing of budgetary lines for long term reintegrating services for domestic violence victims at the governmental level								

<p>4.2.1. Economic empowerment of victims in the form of subsidies from the relevant ministries (for example, for victims of domestic violence who want to start a small business, or exemption from payment if they become involved in further education, etc.)</p>	<p>Victims, families</p>	<p>Ministries, municipalities</p>	<p>Ministry of Finance, MoJ, MLSW, MH, MEST, State Prosecution, VA</p>	<p>2016 – 2020</p>	<p>Number of supported victims in the form of grants awarded on the basis of the type of support (for example, to start small businesses, etc.). The number of cases exempted from the payment of the MEST for victims of domestic violence for entry examinations, completed vocational education and training (including the graduation test, after the documentation submitted by the victim.</p>	<p>Total 250,000.00</p>	<p>Government 140,000.00 Donors 110,000.00</p>
--	--------------------------	-----------------------------------	--	--------------------	--	-----------------------------	--

4.2.2. Allocation of budgetary means of each ministry/institution for special programs for DV victims	Governmental institutions	Ministry of Finance and supportive Ministries	MoJ, MLSW, MH, MEST, Office of the State Prosecutor - VDs	2016 – 2020	No. of supported programs for DV victims % of the budget used for this purpose	Total 5,749.53	Government 5,749.53	
Objective 4.3. Use of integrated policies for improvement of rehabilitation and reintegration services for domestic violence victims.								
4.3.1. Utilization of municipal owned facilities for shelters for DV victims, including DV victims as a category for social housing	DV victims	Municipalities, MLSW	Directory of Healthcare and Social Welfare in Municipality, SWCs	2017 – 2020	No. of shelters used for this purpose No. of sheltered victims	Total 45,000.00	Government 45,000.00	
4.3.2. Usage of municipal owned facilities of central government owned facilities for shelters, in accordance with article 284 (4) of the Criminal Procedure Code on confiscated assets, including facilities that can be given for use for social housing or for shelter	DV victims Shelters	Municipalities, Ministry of Justice, Agency for Administration of Sequestered and Confiscated assets, Office of the State Prosecutor	Directory of Healthcare and Social Welfare in Municipality, SWCs	2017 – 2020	No. of shelters used for this purpose No. of sheltered victims	Total 99,000.00	Government 99,000.00	

4.3.3. Drafting an Administrative Instruction or Decision of the Prime Minister on subsidizing businesses for the victims of DV	Victims, children	Moj,	Ministry of Agriculture, supportive, Municipality, businesses	2016 – 2020	Number of subsidized businesses	Total 2,714.00	Government 2,714.00	
4.3.4. Supporting of shelter through purchase of services with yearly budget by municipalities	Shelters	Municipalities,	MLSW, NGO, Donors	2016 – 2020	% of yearly budget that the municipality allocates for the shelter	Total 748,800.00	Government 374,400.00	Government/Municipalities 374,400.00
4.3.5. Inclusion in existing programs and drafting programs for economic empowerment of domestic violence victims, in cooperation with private businesses and donors.	DV victims	Municipalities and Line Ministries	MF, CSW businesses, NGOs Donors,	2016 – 2020	No. of drafted programs No. of businesses that support these programs No. of victims that benefit from these programs every year	Total 284,228.07	Government 143,528.07 Donors 140,700.00	
4.3.6. Offer incentives (fiscal package) for businesses that employ vulnerable	Victims	Regional Employment Centers-MLSW, MTI, MED and municipalities	Commercial Chamber, Businesses, Donors	2016 – 2020	The envisaged measures to encourage business	Total 12,441.07	Government 11,020.07	Donors 1,421.00

categories of society including the victims of domestic violence												
4.3.7 Prioritizing the employment of DV victims/survivors by the Employment Center at local level.	Victims EC	Regional Employment Centers - MLSW , MTI, MED and Municipalities	Business Association, Vocational Training Centers	2016 – 2020	The number of victims who were employed during the year	Total 22,150.60	Government 22,150.60					
Objective 4.4. Establish rehabilitation institutions and consultancy centres with mandatory programs for the perpetrators of domestic violence.												
4.4.1 Establishing of rehabilitation programs and establishment of appropriate infrastructure to work with domestic violence perpetrators, which are mandatory in line with the Law on protection from domestic violence	Perpetrators	MoJ, Correctional service	Municipality, MLSW, Rehabilitation Centers, MH, Donors	2017 – 2020	Decision for opening programs Number of established programs No. of perpetrators included in rehabilitation programs	Total 207,080.45	Government 104,570.45 Donors 102,510.00					

4.4.2. Training of rehabilitation programs' staff	Doctors, Professionals	MH	Department for Social Works, Directory of Healthcare and Social Welfare in Municipality, Department of Education in Municipality	2016 - 2020	Number of trained/certified experts	Total 18,569.46	Donors 18,569.46
4.4.3 Using the Correctional Service to monitor the rehabilitation and reintegration of offenders.	Offenders	Moj, Correctional Service	MLSW, CSW, NGO	2016 - 2020	Number of rehabilitated offenders	Total 200,968.34	Government 197,103.34 Donors 3,865.00

ANNEX 6: DETAILED COSTS PER ACTIVITIES

Strategic objective 1: Until 2020, decrease of judgmental stances and behaviour that support domestic violence, through information, education and schooling and continuous awareness raising of professionals, community and the whole society.									
Objective 1.1: Enhance professional capacities of professionals that provide basic services for prevention of domestic violence (such as: employees in the police, prosecutors, teachers, educators, doctors and other health workers, psychologists, social workers, attorneys of the victims, etc.);									
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions	
A 1.1.1. Continuous training and certification of police officials focused on DV, on well defined themes and approved modules <i>(days), the number of people who will be trained (25), how many trainings during one year (2017-6; 2018-2020- 12 trainings)</i>	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	AKSP, Kosovo Police	
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00		
	Materials	person	25	5.00	125.00	0.00	0.00		
	Coffee & Water (2 x coffee 27 people)	person	108	1.50	162.00	0.00	0.00		
	Lunch (participants & trainers)	person	54	7.00	378.00	0.00	0.00		
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working day	4	150.00	600.00	0.00	0.00		
	Transport costs for participants	person	17	10.00	170.00	0.00	0.00		
	Simultaneous translation	working day	2	80.00	160.00				
	Total (1.1.1)					3,695.00	0.00	0.00	
	A 1.1.2. Continuous training and certification of healthcare officials focused on DV, on well defined themes and approved modules	Development of training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MH
Costs of one training based on 1.1.1		training	1	1,895.00	1,895.00	0.00	0.00		
Total (1.1.2)					3,695.00	0.00	0.00		
A 1.2.3. Continuous training and certification of prosecutors focused on DV, on well defined themes and approved modules	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	KJI, Prosecution Council	
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00		
	Materials	person	15	5.00	75.00	0.00	0.00		
	Coffee & Water (2 x coffee 16 people)	person	64	1.50	96.00	0.00	0.00		
	Lunch (participants & trainers)	person	32	7.00	224.00	0.00	0.00		
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working day	2	150.00	300.00	0.00	0.00		
	Transport costs for participants	person	10	10.00	100.00	0.00	0.00		
	Simultaneous translation	working day	2	150.00	300.00	0.00	0.00		
Total (1.1.3)				3,195.00	0.00	0.00			
A 1.2.4. Continuous training and certification of judges focused on DV, on well defined themes and approved modules	Development of training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	KJI, Judicial Council	
	Costs of one training based on 1.1.3	training	1	1,395.00	1,395.00	0.00	0.00		
	Total (1.1.4)				1,545.00	3,195.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.2.5. Continuous training and certification of victims' advocates focused on DV, on well defined themes and approved modules	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	State Prosecution
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materials	person	23	5.00	115.00	0.00	0.00	
	Coffee & Water (2 x coffee 25 people)	person	100	1.50	150.00	0.00	0.00	
	Lunch (participants & trainers	person	50	7.00	350.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working da	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	16	10.00	160.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working da	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Total (1.1.5)				3,635.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.2.6. Continuous training and certification of employees of SWC, VTC and EO focused on DV, on well-defined themes and approved modules	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MLSW
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materials	person	20	5.00	100.00	0.00	0.00	
	Coffee & Water (2 x coffee 22 people)	person	88	1.50	132.00	0.00	0.00	
	Lunch (participants & trainers	person	44	7.00	308.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working da	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	14	10.00	140.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working da	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Total CSW				3,540.00	0.00	0.00	
	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materials	person	20	5.00	100.00	0.00	0.00	
	Coffee & Water (2 x coffee 22 people)	person	88	1.50	132.00	0.00	0.00	
	Lunch (participants & trainers	person	44	7.00	308.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working da	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	14	10.00	140.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working da	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Total VTC & EO				3,540.00	0.00	0.00	
	Total (1.1.6)				7,080.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.1.7. Continuous training on an annual basis, as well as certification of professional staff (such as teachers, teachers, principals, counsellors, psychologists, management committees of schools,	Developing training manual	working da	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MEST
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materials	person	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Coffee & Water (2 x coffee 27 people)	person	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Lunch (participants & trainers	person	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working da	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working da	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Total (1.1.7)				3,695.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.1.8. Continuous training and certification of journalists and media officials on the ways to use the media as a DV prevention tool	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MLGA, AKJ
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materials	person	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Coffee & Water (2 x coffee 2/ people)	person	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Lunch (participants & trainers	person	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working day	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working day	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Total (1.1.8)				3,695.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.1.9. Continuous training and certification of NGOs' employees focused on DV, on well defined themes and approved modules	Cost for one training based on	training	1	3,695.00	3,695.00	0.00	0.00	MLSW
	Total (1.1.9)				3,695.00	0.00	0.00	

Objective 1.2. Encourage individuals to report domestic violence cases and increase of their trust in respective institutions								
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.2.1. Systematization of pedagogues and psychologists in schools	psychologists who work in schools (1 person x 12 months)	person	12	474.27	5,691.24	5,691.24	0.00	MEST
	Total (1.2.1)				5,691.24	5,691.24	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.2.2. Supplementing the Administrative Orders for appointing pedagogues and psychologists (So amendments to AU. 26/2013 - selection of officials - not limited to the number of pupils for the existence of the pedagogue or psychologist, but each school has	Amendment of the order	working day	10	25.00	250.00	250.00	0.00	MEST
	Operational costs (12%)				30.00	30.00		
	Total (1.2.2)				280.00	280.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.2.3. Informing the public through media on the legislation in force, the protection that is provided and relevant institutions where they can be referred to	Television video	fixed amount	2	500.00	1,000.00	0.00	0.00	Association of Independent Media
	Broadcasting video (video 2 x 2	day	40	150.00	6,000.00	0.00	0.00	
	Articles in print editions	piece	6	200.00	1,200.00	0.00	0.00	
	TV shows	show	4	1,500.00	6,000.00	0.00	0.00	
	Radio shows	show	4	750.00	3,000.00	0.00	0.00	
	Total (1.2.3)				17,200.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.2.4. Production/distribution of information on the legislation in force, the protection that is provided and relevant institutions where they can be referred to (leaflet)	Leaflet (5% of the number of students 347.483 per year = 17,000 students registered in the school year 2015/2016)	piece	17000	0.50	8,500.00	0.00	0.00	MEST, Municipal Directorates for Education, OGE in
Materials will be published on the website and social media. Materials will be printed only twice over a	Posters (1046 schools x 3 posters)	piece	3300	2.00	6,600.00	0.00	0.00	
	Total (1.2.4)				15,100.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.2.5. Responsible and professional Implementation of SOPs	No foreseen costs		0	0.00	0.00	0.00	0.00	Each institution listed within
Total (1.2.5)					0.00	0.00	0.00	

Objective 1.3. Increasing awareness of the society for not accepting and not tolerating domestic violence								
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.3.1 Review of Kosovo Curricular Framework (KCF) for Pre-University Education (PUE) and inclusion of standardized information on DV, and distribution of information on DV, working groups for preparation of the subject - categorized on the basis of all the groups to which can be carried out violence (women, children, the elderly, persons with disabilities, LGBT, ethnic minorities, etc.) - the type of Work of experts for curriculum. Wage 600 EUR	Study methodology	working day	5	27.30	136.50	136.50	0.00	MEST
	Primary data collection	working day	25	27.30	682.50	682.50	0.00	
	Collecting secondary data	working day	30	27.30	819.00	819.00	0.00	
	Examination of the existing curriculum	working day	20	27.30	546.00	546.00	0.00	
	Writing reports and proposals for changes in curricula	working day	30	27.30	819.00	819.00	0.00	
	Organizing activities to discuss the findings	meeting	1	200.00	200.00	200.00	0.00	
	Operational costs (15%)				480.45	480.45	0.00	
Total (1.3.1)					3,683.45	3,683.45	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.3.2. National periodic researches on the phenomenon, the level, the profile of domestic violence perpetrators/ victims, etc.	Study methodology	working day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	ONCADV
This could be a methodology which will be followed	Primary data collection	questionnaire	1000	4.00	4,000.00	0.00	0.00	
A study in 2017 by donors and in 2019 by ONCADV	Collecting secondary data	working day	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Research of literature	working day	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Writing reports	working day	30	150.00	4,500.00	0.00	0.00	
	Organizing activities with the media for the launch and discussion of the report	meeting	1	300.00	300.00	0.00	0.00	
	Operational costs (15%)				1,545.00	0.00	0.00	
	Publishing the study	piece	500	3.00	1,500.00	0.00	0.00	
Total (1.3.2)					13,345.00	0.00	0.00	0.00

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.3.3. Publishing of yearly statistical bulletins on the number of reported cases and cases treated in multidisciplinary manner	Processing of statistics by the responsible institutions	month	12	500	6,000.00	6,000.00	0.00	ONCADV, AGE, Municipality
	The collection and reporting of data by municipalities and AGE	working day	200	22.70	4,540.00	4,540.00	0.00	
	Operational costs(12%)				1,264.80	1,264.80	0.00	
Total (1.3.3)					11,804.80	11,804.80	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.3.4. Organizing of national awareness raising campaigns every year, with themes set in accordance with international days/campaigns organized for the same purpose, and targeting different groups of individuals who are more affected by domestic violence, such as women, children, the elderly, persons with disabilities, LGBT, RAE communities.	Awareness-raising campaigns at the national level	campaign	1	5,000.00	5,000.00	0.00	0.00	Office for Good Governance, AGE
Campaigns organized by the AGE, OGG, ONCADV								
Total (1.3.4)					5,000.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.3.5. Involvement of politicians in awareness raising activities by conducting messages set by ONCADV for raising the awareness of the population against domestic violence	Awareness-raising activities by the Assembly (no details because there was no information from the Assembly)	fixed amount	1	2,500.00	2,500.00	2,500.00	0.00	Assembly
Total (1.3.5)					2,500.00	2,500.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.3.6. Holding of continuous lectures every year by judges and prosecutors for raising awareness of young professionals with regard to treating domestic violence cases (example: Lectures with students and internships, which are held every year by the Forum of Women Judges and Prosecutors)	Fee for lectures held by experts from the judiciary and prosecution	lecture	1	200.00	200.00	0.00	0.00	State Prosecution, Basic Courts
Total (1.3.6)					200.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 1.3.7. Inclusion of reintegrated domestic violence victims as models of empowerment, in awareness raising campaigns (with their good will and their full approval)	The costs of a person who has been invited every year during the awareness campaign	person	1	4,000.00	4,000.00	0.00	0.00	Municipalities, MoJ, AGE
Total (1.3.7)					4,000.00	0.00	0.00	

Strategic objective 2: Until 2020, ensure inclusive and efficient mechanisms for quick reaction against domestic violence cases, as well as liable inter-institutional cooperation between central and local level actors, for the protection and management of these cases

Objective 2.1 Advancing of inclusive policies in the frame of protection of domestic violence victims

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.1.1. Revising and reviewing of existing policies and programs	Consideration of policies and programs	month	2	500	1,000	1,000.00	0.00	ONCADV
Working in groups for review of policies and programs (1 person NCADV, 3 AGE, 10 from Ministries, 5 from public institutions). The basic salary of 500 Euros (total 44 days = 2 months)	Operational costs (15%)				150	150.00	0.00	
Total (2.1.1)					1,150.00	1,150.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.1.2. Review of needs for supplementing and amending the SAPs' forms	Review of the need for amendments to the form of SOP	working day	15	22.70	340.50	340.50	0.00	AGE
Working in groups to review the need to amend the form of SOP (AGE 5 days, 10 days Ministries). The basic salary of 500 Euros (total 44 days = 2 months)	Operational costs (15%)				51.08	51.08	0.00	
Total (2.1.2)					391.58	391.58	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.1.3. Improvement of service standards for domestic violence victims/survivors	Review of service standards	working day	6	22.70	136.20	136.20	0.00	MLSW
	Operational costs (15%)				20.43	20.43	0.00	
Total (2.1.3)					156.63	156.63	0.00	

Objective 2.2: Increase of the functioning of the existing coordinating mechanisms in local level as well as establishing of new mechanisms in municipalities where they do								
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.2.1. Increase of responsibilities of OGE to include also the task as Local CM Coordinator, as well as the adequate compensation in accordance with the added responsibilities Addition for one person for 12 months x 50 EUR	Addition to the salaries for coordinators who take responsibility as CM Coordinator	person	12	50.00	600.00	600.00	0.00	Municipality
Total (2.2.1)					600.00	600.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.2.2. Establishing of data management system for treated cases in a coordinated way by CM	Development of database	working day	80	250.00	20,000.00	0.00	0.00	ONCADV
	Installing in the municipalities	working day	38	100.00	3,800.00	0.00	0.00	
Development of program - (35,200 donors)	Traning of users (2 days in each municipality)	working day	76	150.00	11,400.00	0.00	0.00	
Data entry and maintenance as contribution of municipalities	Data entry(38 municipalities x 5 days)	working day	190	18.20	3,458.00	3,458.00	0.00	
	Software maintenance (38 municipalities x 50 EUR per year)	user	38	50.00	1,900.00	1,900.00		
Total (2.2.2)					40,558.00	5,358.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.2.3. Training of CM members on inter-institutional cooperation and on the use of data management system for cases which were resolved in a coordinated manner by the MK-a	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	IKAP
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materials	person	15	5.00	75.00	0.00	0.00	
	Coffee & Water (2 x coffee 16 people)	person	34	1.50	51.00	0.00	0.00	
	Lunch (participants & trainers	person	32	7.00	224.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working day	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
Total (2.2.3)					2,910.00	0.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.2.4 Extension of municipal Coordinating Mechanisms in municipalities where they are lacking such mechanism	Costs related to functioning of the mechanism	fixed amount	1	1,000.00	1,000.00	1,000.00	0.00	MLGA
The cost of the meeting for the establishment of CM and periodic meetings	Contribution of members of the mechanism	working day	45	18.18	818.10	818.10	0.00	
Total (2.2.4)					1,818.10	1,818.10	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.2.5. Establishing of a budgetary line for the Office on gender and for supporting the functioning of CM	For this activity, it was decided not to determine costs				0.00	0.00	0.00	Municipalities
Total (2.2.5)					0.00	0.00	0.00	0.00

Objective 2.3: Improvement of inter-institutional coordination and cooperation between central, local level and civil society organizations, for protection of victims by clarifying the roles, tasks and responsibilities of each institution in providing adequate services.								
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.3.1. Increasing free legal aid services provided to domestic violence victims	Costs APP for victims of violence	annual amount	1	45,000.00	45,000.00	45,000.00	0.00	Court, Bar Association
ABPP signed the Agreement on the implementation of the project "Equal access to justice" for the continued operation of 8 offices throughout Kosovo, which until May 2014 were offering free legal assistance with the support of UNDP Program "Promoting gender equality"	15% of the annual budget for ABPP (covered from the government budget)							
Total (2.3.1)					45,000.00	45,000.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.3.2. Increasing Serbian speaking victims' advocates (as well as other languages of minorities living in Kosovo) in existing offices, as well as establishing of offices for Victims' Advocates (wherever they are lacking them, ex. in the North)	The staff of the existing offices	month	84	414.00	34,776.00	34,776.00	0.00	State prosecution, VA
3 employees in Mitrovica + 7 staff in existing offices	The staff of the office in Mitrovica	month	36	414.00	14,904.00	14,904.00	0.00	
	Investments for opening of the offices (computers and equipment)	fixed amount	1	3,000.00	3,000.00	3,000.00	0.00	
	Total (2.3.2)				52,680.00	52,680.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.3.3. Increased number of staff of the existing phone line with Serbian speaking employees (as well as other languages of minorities living in Kosovo) as well as the extension in the areas where it is missing (ex. in the North)	Employees who speak the Serbian language and other languages	month	12	414.00	4,968.00	4,968.00	0.00	State prosecution
	Total (2.3.4)				4,968.00	4,968.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.3.4. Establishment of inter-municipal partnership (regional) for identification, referring, sheltering, rehabilitation, and empowerment of DV victims.	Preparation of regional agreements (no cost)	working day	20	0.00	0.00	0.00	0.00	Municipalities, MIA, MLSW
	Total (2.3.5)				0.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.3.5. Enhancement of services for children witnesses of domestic violence with special emphasis on children over the age of 12 (420 persons)	Support for the boys over the age of 12 who are victims of domestic violence	fixed amount	1	208.33	208.33	0.00	0.00	CSW
	Total (2.3.6)				208.33	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.3.6. Adapting of protection services in order for them to be accessible by groups with special needs (such as people with disabilities, LGBT, minorities- provision of service in their language, etc.) in accordance with improved and approved standards based on international ones	No budget costs. Within the frame of approved budgets those services will be adjusted as well as categories.							MLSW, NCADV
	Total (2.3.7)				0.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.3.7 Increase of resources and staff to the office of the National Coordinator against Domestic Violence, who will have in their job description specific responsibilities for supporting the implementation and monitoring of the National Strategy on Protection against	Additional staff member in ONCADV	month	12	600.00	7,200.00	7,200.00	0.00	MF
	Good and services (12%)				864.00	864.00	0.00	
	Total (2.3.8)				8,064.00	8,064.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.3.8. Establishing of consolidated monitoring and evaluation system in the frame of implementation of this Strategy	Development of monitoring procedures (counselling services for KP)	working day	30	150.00	4,500.00	4,500.00	0.00	ONCADV, AGE
	Total (2.3.8)				4,500.00	4,500.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 2.3.9 Creating a common database of cases held by the police, prosecution, judiciary and training of staff to use this database	Database development	working day	120	250.00	30,000.00	0.00	0.00	Judicial council, Prosecution
	Installing in the institutions	working day	21	100.00	2,100.00	0.00	0.00	council, Kosovo
	Users training (5 days in each region)	working day	35	150.00	5,250.00	0.00	0.00	Police
	Data entry (21 institutions x 12 days)	working day	252	27.27	6,872.04	6,872.04	0.00	
	Software maintenance (per year)	user	21	200.00	4,200.00	4,200.00		
Total (2.3.9)					48,422.04	11,072.04	0.00	

Strategic objective 3: Until 2020, improve legal infrastructure and increase efficiency in treating DV cases, with a focus on victims' needs, as well as achieve adequate punishment for perpetrators.

Objective 3.1. Improvement of legal infrastructure and other acts for efficient treating of domestic violence cases

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.1.1. DV cases to be treated as violations of human rights, in order to receive prioritized treatment by office of the prosecutor and courts	The fees for the working group (15 persons x days per year)	working day	120	50.00	6,000.00	6,000.00	0.00	Judicial Council, Prosecution Council
This covers the costs of meetings	Operational costs (20%)				1,200.00	1,200.00	0.00	
Total (3.1.1)					7,200.00	6,000.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.1.2 Appointing a working group of professionals (including NGOs with experience in working with DV) for harmonizing the legal base with international standards and existing studies, and to produce a manual for penal policy, including the tightening punitive policy against repeat offenders	The fees for the working group	working day	90	150.00	13,500.00	13,500.00	0.00	JCK, PCK, KP
	Operational costs (12%)				1,620.00	1,620.00	0.00	
Total (3.1.2)					13,500.00	13,500.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.1.3. Amendment of laws – complementing of the legislation in order to specifying domestic violence as criminal act in the Criminal Code of Kosovo in accordance with the definition of domestic violence from the Law on Protection from Domestic Violence.	The formulation of amendments to the Code	working day	100	50.00	5,000.00	5,000.00	0.00	JCK, PCK, KP
10 persons in MoJ	Operational costs (12%)				600.00	600.00	0.00	
Total (3.1.3)					5,600.00	5,600.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.1.4. Avoiding fragmentation of criminal and civil procedures while treating cases with priority by the office of the prosecutor and the court	The fee for a working group that will work on legislative changes	working day	60	50.00	3,000.00	3,000.00	0.00	Judicial Council, Prosecution Council
	Operational costs (12%)				360.00	360.00	0.00	
Total (3.1.4)					3,360.00	3,360.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.1.5 Applying efficiently the declaration on harm (aiming at materialization of the compensation from the accused in criminal proceeding)	Additions to and delivery of declarations for damage compensations to the courts	working day	100	50.00	5,000.00	5,000.00	0.00	Judicial institutions, JC
On average 40-50 declaration by year	Operational costs (12%)				600.00	600.00	0.00	
Total (3.1.5)					5,600.00	5,600.00	0.00	

Objective 3.2. Profiling of police investigators, social workers, victims' advocates, prosecutors and judges, for investigation and prosecution of domestic violence cases with added urgency and care.

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.2.1. <i>Special assessment of circumstances and risk management in all criminal acts with DV elements, by Kosovo Police and office of the prosecutor</i>	Salaries for police officers dealing with cases of high-risk	month	132	520	68,640.00	68,640.00	0.00	Kosovo Police
	55 stations x 2 police officers; 10% of the time				8,236.80	8,236.80	0.00	
	Total (3.2.1)				76,876.80	76,876.80	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.2.2. <i>Ensuring the infrastructure in the police, to adequately address in accordance with the standards of all DV cases</i>	Furnishing offices for adequate treatment	completed office	1	5,000.00	5,000.00	0.00	0.00	MIA
	Total (3.2.2)				5,000.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.2.3. <i>Ensuring the infrastructure and officials that speak Serbian Language (or other languages depending on the minorities present in Kosovo) in police for adequate treating of DV cases based on standards</i>	Police officers salaries	month	50	600.00	30,000.00	30,000.00	0.00	MIA
	(7 regions X 3 officers), 20% of the time				3,600.00	3,600.00	0.00	
	Total (3.2.3)				33,600.00	33,600.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.2.4. <i>Securing infrastructure in the prosecution office, to adequately address in accordance with the standards of all cases of NP</i>	Furnishing offices for adequate treatment	completed office	1	5,000.00	5,000.00	0.00	0.00	PCK
	Total (3.2.4)				5,000.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.2.5. <i>Ensuring the infrastructure, prosecutors and victims' advocates that speak Serbian Language (or other languages depending on the minorities present in Kosovo) in the office of the prosecutor for adequate treating of DV cases based on standards</i>	Salaries of judges	month	12	1,100.00	13,200.00	13,200.00	0.00	PCK
	3 in each region, 30% of time							
	Operational costs (12%)				1,584.00	1,584.00	0.00	
	Total (3.2.5)				14,784.00	14,784.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.2.6. <i>Providing of judges that speak Serbian Language (or other languages depending on the minorities present in Kosovo) for adequate treating of</i>	Salaries of judges	month	12	1,100.00	13,200.00	13,200.00	0.00	JCK
	3 in each region, 30% of time							
	Operational costs (12%)				1,584.00	1,584.00	0.00	
	Total (3.2.6)				14,784.00	14,784.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.2.7. <i>Appointment of specialized prosecutors, judges and police officers for NP</i>	Prosecutors (3 x 12 months)	month	36	1,100.00	39,600.00	39,600.00	0.00	JCK, PCK, KP
	Judges (10 working day)	working day	330	50.00	16,500.00	16,500.00	0.00	
	3 prosecutors, 33 judges, 3 investigators	month	36	600.00	21,600.00	21,600.00	0.00	
	Operational costs (12%)				9,324.00	9,324.00	0.00	
	Total (3.2.7)				87,024.00	87,024.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.2.8. Training and certification of prosecutors, investigators, judges, victims' advocates, to be specialized for DV cases	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	Court Judicial Council
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
The number of modules (1), training days (2 days), the number of persons to be trained (15), 7 training every	Materials	person	15	5.00	75.00	0.00	0.00	Prosecution council
	Coffee & Water (2 x coffee 16 people)	person	64	1.50	96.00	0.00	0.00	Kosovo Police
	Lunch (participants & trainers)	person	32	7.00	224.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	10	10.00	100.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working day	2	80.00	160.00			
Total (3.2.8)					3,055.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.2.9. Joint training for coordinating cases of domestic violence	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	The Kosovo Judicial Institute, JCK,
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
The number of modules (1), training days (2 days), the number of persons to be trained (25), 7 training -by 2 days each year	Materials	person	25	5.00	125.00	0.00	0.00	PCK,
	Coffee & Water (2 x coffee 27 people)	person	108	1.50	162.00	0.00	0.00	Kosovo Police
	Lunch (participants & trainers)	person	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working day	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working day	2	150.00	300.00			
Total (3.2.9)					3,835.00	0.00	0.00	

Objective 3.3. Clarify the roles, tasks and responsibilities of each institution in provision of adequate services for domestic violence cases.

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.3.1. Review of tasks and responsibilities, and coordination of procedures of each responsible institution (police, judicial, victims' advocates, office of the prosecutor) in protection of DV victims 4 institutions x 2 persons x 5 working days (average salary of 700 EUR)	People who are contracted for review of tasks and responsibilities	working day	40	31.80	1,272.00	1,272.00	0.00	KJI, Prosecution Council
	Operational costs (15%)				190.80	190.80	0.00	
Total (3.3.1)					1,272.00	1,272.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 3.3.2. Effective implementation of protective orders, monitoring and adequate punishment, as well as awareness raising on their violations, including capacity building of the probation service to decrease the level or recidivism 7 monitors, salary 414 EUR	Training for Correctional Service (based on 1.1.1)	training	1	3,695.00	3,695.00	0.00	0.00	Kosovo Police, Prosecution, Courts
	Monitoring of protection orders by the Office for the Protection of Victims	month	84	414.00	34,776.00	34,776.00	0.00	
330 protection orders (30 offenses) 1 1 attorney and prosecutor in 7 regions	Enforcement of orders (police and prosecutors)	month	168	1,800.00	302,400.00	302,400.00	0.00	
Training costs for 5 years 9,666.40	Operational costs (12%)				40,461.12	40,461.12	0.00	
Total (3.3.2)					381,332.12	377,637.12	0.00	

Strategic objective 4: Until 2020, enable access to new and existing services that are efficient and sustainable, for long term rehabilitation and reintegration of domestic violence victims and rehabilitation of perpetrators, throughout Kosovo.

Objective 4.1. Establishing of services for rehabilitation of domestic violence victims and increase of their efficiency in central and municipal level.

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.1.1 Provision of short term and long term psychological-social consulting for domestic violence victims by certified professionals	Licensing of operators that offer psychosocial counselling (salary - Class VI) X 5 people 22 days	working day	110	22.70	2,497.00	2,497.00	0.00	MH
Review of applications from NGOs offering services (20 applications)	Operational costs (12%)	fixed amount			299.64	299.64	0.00	MLSW
Total (4.1.1)					2,796.64	2,796.64	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.1.2. Medical treatment and consulting for DV victims in existing health institutions (mental health centres, psychologists, psychiatrist)	The total cost of services for the treatment of victims	fixed amount	1	21,150.00	21,150.00	21,150.00	0.00	MH
1 % of the cost for 6 mental health centres as well as for the Centre for Integration and Rehabilitation (Total 2,115,000.00 (EUR))								
Total (4.1.2)					21,150.00	21,150.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.1.3. . Inclusion of DV victims in existing education programs for adults	Covering the cost for people who are involved in existing training programs (0.5% of victims)	person	37	150.00	5,550.00	5,550.00	0.00	MED
Total (4.1.3)					5,550.00	5,550.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.1.4. Establishing of new shelters for addressing the needs of minority communities	Rental of premises	month	12	500.00	6,000.00	0.00	0.00	Municipalities Mitrovica, Gračanica
	The costs of water, light, etc.	month	12	120.00	1,440.00	0.00	0.00	
	Costs for the salaries (3 employees)	month	36	1,064.00	38,304.00	0.00	0.00	
	Costs for the goods and services	month	12	400.00	4,800.00	0.00	0.00	
Total (4.1.4)					50,544.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.1.5. Opening of a shelter for boys and men victims of domestic violence	Rental of premises	month	12	800.00	9,600.00	0.00	0.00	Municipalities
	The costs of water, light, etc.	month	12	170.00	2,040.00	0.00	0.00	Ministries
	Costs for the salaries (3 employees)	month	36	1,364.00	49,104.00	0.00	0.00	
	Costs for the goods and services	month	12	850.00	10,200.00	0.00	0.00	
Total (4.1.5)					70,944.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.1.6. Training of personnel in the existing shelters in order to be ready to provide quality services, based on different categories for victims of DV, for LGBT, RAE community, other minority communities,	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	1,800.00	0.00	ONCADV
Training to meet the service standards (1 module, 2 days, 25 participants and 2 trainers)	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	300.00	0.00	Ministries
	Materials	person	25	5.00	125.00	125.00	0.00	
	Coffee & Water (2 x coffee 27 people)	person	108	1.50	162.00	162.00	0.00	
	Lunch (participants & trainers)	person	54	7.00	378.00	378.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working day	4	150.00	600.00	600.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	17	10.00	170.00	170.00	0.00	
	Simultaneous translation	working day	2	80.00	160.00	160.00	0.00	
	Total (4.1.6)				3,695.00	3,695.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.1.7. Provision of long term sheltering for victims, through agreements of understanding between municipalities, shelter houses, SWC and the Commission for Social Sheltering, including regional sheltering through inter-municipal agreements	Payment of utilities (electricity, gas, water) for victims of violence (7 families x 12 months)	month	84	50.00	4,200.00	4,200.00	0.00	Municipalities
Housing for victims is free. Municipalities pay the costs of electricity, gas. Payments are made from the municipal budget.								
	Total (4.1.7)				4,200.00	4,200.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.1.8. Trainings for officials for employment, healthcare, education, social services and others for a gender sensitive approach	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	AGE
To be clarified with UNDP	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materials	person	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
Training for gender-sensitive approach (1 model, 2 days, 25 participants and 2 trainers)	Coffee & Water (2 x coffee 27 people)	person	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Lunch (participants & trainers)	person	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working day	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working day	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Total (4.1.8)				3,695.00	0.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.1.9. The establishment of counselling centres for victims	The establishment of centers for psychosocial counselling	fixed amount	1	55,500.00	55,500.00	0.00	0.00	MH
Supported centers to provide psychosocial services (grants); MH only performs licensing; funding by donors (at least 1 support centre in each region, taking in consideration the existing capacities).								
	Total (4.1.9)				55,500.00	0.00	0.00	

Objective 4.2. Establishing of budgetary lines for long term reintegrating services for domestic violence victims, in the governmental level								
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.2.1. Economic empowerment of victims in the form of subsidies from the relevant ministries (for example, for victims of domestic violence who want to start a small business, or exemption from payment if they become involved in further education, etc.)	Programs to support victims who want to be integrated through business start-up initiatives). Pilot programs of financial support for victims	grants	1	5,000.00	5,000.00	5,000.00	0.00	Ministries, municipalities
Total (4.2.1)					5,000.00	5,000.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.2.2. Allocation of budgetary means of each ministry/institution for special programs for DV victims	The cost of identifying activities, filling 1 PCF and reporting on the costs. (Daily allowance calculated on the basis of the salary in amount of 520 €.	working day	60	23.60	1,416.00	1,416.00	0.00	MF and ministries
Total (4.2.2)					1,416.00	1,416.00	0.00	
Objective 4.3. Use of integrated policies for improvement of rehabilitation and reintegration services for domestic violence victims.								
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.3.1. Utilization of municipal owned facilities for shelters for DV victims, including DV victims as a category for social housing	Subsidies for victims to cover the costs for electricity, heating, water, etc.	month	12	50.00	600.00	600.00	FALSE	Municipalities, MLSW
The apartments are owned by municipalities. User is responsible for maintenance. Municipality subsidize the victims by covering costs for electricity, heating, water, etc.								
Total (4.3.1)					600.00	600.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.3.2. Usage of municipal owned facilities of central government owned facilities for shelters, in accordance with article 284 (4) of the Criminal Procedure Code on confiscated assets, including facilities that can be given for use for social housing or for shelter	Revenues that are missing in the budget of municipalities	month	12	150.00	1,800.00	1,800.00	0.00	Municipalities, MoJ, Agency for Seized Property Management, Office of the Prosecutor
There are no data on the premises (the average rent for one month). To be seen in the future work								
Total (4.3.2)					1,800.00	1,800.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.3.3. Drafting an Administrative Instruction or Decision of the Prime Minister on subsidizing businesses for the victims of DV	The value of working time government experts who will work on the preparation and adoption of laws (10 experts x 5 working days)	working day	100	23.60	2,360.00	2,360.00	0.00	MoJ
Clear identification of law or administrative instruction					Operational costs (15%)	354.00	354.00	
Total (4.3.3)					2,714.00	2,714.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
4.3.4. Supporting of shelter through purchase of services with yearly budget by municipalities	Covering the costs for housed victims (1 person x 6 months)	month	6	416.00	2,496.00	1,248.00		MLSW, municipalities
Price per 1 person = 416 €. 50 % financed by MLSW								
Total (4.3.4)					2,496.00	1,248.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.3.5. Inclusion in existing programs and drafting programs for economical empowerment of domestic violence victims, in cooperation with private businesses and donors.	Creating a program for the economic empowerment of victims	Costs per one program	1	70,000.00	70,000.00	0.00	0.00	Municipalities, Ministries
No information on existing programs								
Total (4.3.5)					70,000.00	0.00	0.00	

Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.3.6. Offer incentives (fiscal package) for businesses that employ vulnerable categories of society including the victims of domestic violence	Costs of review and adoption of the fiscal package	working day	100	23.60	2,360.00	2,360.00	0.00	REC-MLSW, MTI, MER, municipalities
	Consultations with stakeholders	costs of the activities	1	350.00	350.00	0.00	0.00	
	Operational costs(15%)				354.00	354.00	0.00	
	Total (4.3.7)				3,064.00	2,714.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.3.7 Prioritizing the employment of DV victims/survivors by the Employment Centre at local level.	Cost of treating cases of priority employment of victims (100 persons x 2 days)	working day	160	23.60	3,776.00	3,776.00	0.00	REC-MLSW, MTI, MER, municipalities
(10 % of victims or around 60 persons per year	Operational costs(15%)				566.40	566.40	0.00	
	Total (4.3.7)				4,342.40	4,342.40	0.00	
Objective 4.4. Establish rehabilitation institutions and consultancy centres with mandatory programs for the perpetrators of domestic violence.								
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.4.1 Establishing of rehabilitation programs and establishment of appropriate infrastructure to work with domestic violence perpetrators, which are mandatory in line with the Law on protection from domestic violence	The costs for centers and / or rehabilitation programs (3 programs)	grants	1	51,000.00	51,000.00	0.00	0.00	MoJ
	No details on the nature of the program. It is anticipated that at least programs/rehabilitation centers for perpetrators are initiated. Support in the form of grants from donors, municipalities, MLSP							
	Total (4.4.1)				51,000.00	0.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.4.2. Training of rehabilitation programs' staff	Developing training manual	working day	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MH
	Conference room rental	day	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
(1 module, 2 day, 25 participants and 2 trainers)	Materials	person	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Coffee & Water (2 x coffee 27 people)	person	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Lunch (participants & trainers)	person	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Compensation for trainers (1 trainer x 2 days)	working day	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Transport costs for participants	person	34	10.00	340.00	0.00	0.00	
	Simultaneous translation	working day	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Total (4.4.2)				3,865.00	0.00	0.00	
Activities	Description	Unit	Quantity	Price per unit (EUR)	Total	Government	Donors	Responsible institutions
A 4.4.3 Using the Correctional Service to monitor the rehabilitation and reintegration of offenders.	Training for Correctional Service about how to work with perpetrators (costs based on 4.2.2)	training	1	3,865.00	3,865.00	0.00	0.00	MoJ
	Monitoring the perpetrators (7 Monitors x 12 months)	month	84	414.00	34,776.00	34,776.00	0.00	
	Operational costs (10%)				3,864.10	3,864.10	0.00	
	Total (4.4.3)				42,505.10	38,640.10	0.00	

ANNEX 4: BUDGET PER YEAR AND BASED ON SOURCE OF FINANCING

OBJECTIVES, ACTIVITIES	YEAR 2016	YEAR 2017	YEAR 2018	YEAR 2019	YEAR 2020	TOTAL	Government	Donors	Total (EUR)	Total (EUR)	Government	Donors
PILLAR 1: PREVENTION AND AWARENESS RAISING												
Strategic objective 1: Until 2020, decrease of judgmental stances and behaviour that support domestic violence, through information, education and schooling and continuous awareness raising of professionals, community and the whole society												
Objective 1.1: Enhance professional capacities of professionals that provide basic services for prevention of domestic violence (such as: employees in the police, prosecutors, teachers, educators, doctors and other health workers, psychologists, social workers, attorneys of the victims, etc.);												
A 1.1.1. Continuous training and certification of police officials focused on DV, on well defined themes and approved modules	0.00	9,380.00	22,967.40	23,197.07	23,429.04	78,973.52	0.00	0.00	0.00	78,973.52	0.00	78,973.52
A 1.1.2. Continuous training and certification of healthcare officials focused on DV, on well defined themes and approved modules	0.00	15,065.00	13,397.65	13,531.63	14,884.79	56,879.07	0.00	0.00	0.00	56,879.07	28,416.42	28,462.65
A 1.2.3. Continuous training and certification of prosecutors focused on DV, on well defined themes and approved modules	0.00	4,590.00	2,817.90	2,846.08	2,874.54	13,128.52	0.00	0.00	0.00	13,128.52	0.00	13,128.52

A 1.2.4. Continuous training and certification of judges focused on DV, on well defined themes and approved modules	0.00	2,050.00	2,817.90	2,846.08	2,874.54	10,588.52	0.00	0.00	0.00	0.00	10,588.52	0.00	10,588.52
A 1.2.5. Continuous training and certification of victims' advocates focused on DV, on well defined themes and approved modules	0.00	5,470.00	3,706.70	3,743.77	3,781.20	16,701.67	0.00	0.00	0.00	0.00	16,701.67	0.00	16,701.67
A 1.2.6. Continuous training and certification of employees of SWC, VTC and EO focused on DV, on well-defined themes and approved modules	0.00	12,240.00	8,726.40	8,813.66	8,901.80	38,681.86	0.00	0.00	0.00	0.00	38,681.86	0.00	38,681.86
A 1.1.7. Continuous training on an annual basis, as well as certification of professional staff (such as teachers, teachers, principals, counsellors, psychologists, management committees of schools, parents, officials from the municipal Education Directorate) focused on DV, with special themes and approved model	0.00	7,485.00	5,741.85	5,856.69	5,973.82	25,057.36	0.00	0.00	0.00	0.00	25,057.36	0.00	25,057.36
A 1.1.8. Continuous training and certification of journalists and media officials on the ways to use the media as a DV prevention tool	0.00	3,695.00	1,913.95	1,933.09	1,952.42	9,494.46	0.00	0.00	0.00	0.00	9,494.46	0.00	9,494.46
A 1.1.9. Continuous training and certification of NGOs' employees focused on DV, on well defined themes and approved modules	0.00	5,590.00	3,827.90	3,866.18	3,904.84	17,188.92	0.00	0.00	0.00	0.00	17,188.92	0.00	17,188.92

Total - Objective (1.1)	0.00	65,565.00	65,917.65	66,634.25	68,577.00	266,693.90	0.00	0.00	0.00	266,693.90	28,416.42	238,277.48
Objective 1.2. Encourage individuals to report domestic violence cases and increase of their trust in respective institutions												
A 1.2.1. Systematization of pedagogues and psychologists in schools	455,299.20	455,299.20	455,299.20	455,299.20	455,299.20	2,276,496.00	2,276,496.00	0.00	2,276,496.00	0.00	0.00	0.00
A 1.2.2. Supplementing the Administrative Orders for appointing pedagogues and psychologists (So amendments to AU. 26/2013 - selection of officials - not limited to the number of pupils for the existence of the pedagogue or psychologist, but each school has its own pedagogue and psychologists)	280.00	0.00	0.00	0.00	0.00	280.00	280.00	0.00	280.00	0.00	0.00	0.00
A 1.2.3. Informing the public through media on the legislation in force, the protection that is provided and relevant institutions where they can be referred to	17,200.00	17,200.00	17,372.00	17,545.72	17,721.18	87,038.90	0.00	0.00	0.00	87,038.90	0.00	87,038.90
A 1.2.4. Production/distribution of information on the legislation in force, the protection that is provided and relevant institutions where they can be referred to (leaflet)	0.00	15,100.00	0.00	15,100.00	0.00	30,200.00	0.00	0.00	0.00	30,200.00	0.00	30,200.00
A 1.2.5. Responsible and professional implementation of SOPs	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Total - Objective (1.2)	472,779.20	487,599.20	472,671.20	487,944.92	473,020.38	2,394,014.90	2,276,776.00	0.00	2,276,776.00	117,238.90	0.00	117,238.90

Objective 1.3. Increasing awareness of the society for not accepting and not tolerating domestic violence												
A 1.3.1 Review of Kosovo Curricular Framework (KCF) for Pre-University Education (PUE) and inclusion of standardized information on DV, and distribution of information on DV, working groups for preparation of the subject - categorized on the basis of all the groups to which can be carried out violence (women, children, the elderly, persons with disabilities, LGBT, ethnic minorities, etc.), the type of violence and where to report cases of violence	3,683.45	3,720.28	3,757.49	3,795.06	3,833.01	18,789.30	18,789.30	18,789.30	18,789.30	0.00	0.00	0.00
A 1.3.2. National periodic researches on the phenomenon, the level, the profile of domestic violence perpetrators/ victims, etc.	0.00	13,345.00	0.00	13,345.00	0.00	26,690.00	0.00	0.00	26,690.00	13,345.00	13,345.00	0.00
A 1.3.3. Publishing of yearly statistical bulletins on the number of reported cases and cases treated in multidisciplinary manner	0.00	11,804.80	11,922.85	12,042.08	12,162.50	47,932.22	47,932.22	47,932.22	0.00	0.00	0.00	0.00
A 1.3.4. Organizing of national awareness raising campaigns every year, with themes set in accordance with international days/campaigns organized for the same purpose, and targeting different groups of individuals who are more affected by domestic violence, such as women, children, the elderly, persons with disabilities, LGBT, RAE communities.	20,000.00	20,400.00	20,808.00	21,224.16	21,648.64	104,080.80	0.00	0.00	104,080.80	42,872.80	61,208.00	0.00

A 1.3.5. Involvement of politicians in awareness raising activities by conducting messages set by ONCADV for raising the awareness of the population against domestic violence	2,500.00	2,550.00	2,601.00	2,653.02	2,706.08	13,010.10	0.00	0.00	0.00	13,010.10	13,010.10	0.00
A 1.3.6. Holding of continuous lectures every year by judges and prosecutors for raising awareness of young professionals with regard to treating domestic violence cases (example: Lectures with students and internships, which are held every year by the Forum of Women Judges and Prosecutors)	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	1,000.00	5,000.00	5,000.00	0.00	5,000.00	0.00	0.00	0.00
A 1.3.7. Inclusion of reintegrated domestic violence victims as models of empowerment, in awareness raising campaigns (with their good will and their full approval)	0.00	4,000.00	4,000.00	4,000.00	4,000.00	16,000.00	0.00	0.00	0.00	16,000.00	0.00	16,000.00
Total - Objective (1.3)	27,183.45	56,820.08	44,089.34	58,059.32	45,350.23	231,502.42	71,721.52	0.00	71,721.52	159,780.90	69,227.90	90,553.00
Total - Strategic objective 1	499,962.65	609,984.28	582,678.19	612,638.48	586,947.61	2,892,211.22	2,348,497.52	0.00	2,348,497.52	543,713.70	97,644.32	446,069.38
PILLAR 2: PROTECTION AND COORDINATION												
Strategic objective 2: Until 2020, ensure inclusive and efficient mechanisms for quick reaction against domestic violence cases, as well as liable inter-institutional cooperation between central and local level actors, for the protection and management of these cases												
Objective 2.1: Advancing of inclusive policies in the frame of protection of domestic violence victims												

A 2.1.1. Revising and reviewing of existing policies and programs	1,150.00	1,161.50	1,173.12	1,184.85	1,196.69	5,866.16	5,866.16	0.00	5,866.16	0.00	0.00	0.00
A 2.1.2. Review of needs for supplementing and amending the SAPs' forms	0.00	391.58	0.00	0.00	0.00	391.58	391.58	0.00	391.58	0.00	0.00	0.00
A 2.1.3. Improvement of service standards for domestic violence victims/survivors	0.00	0.00	156.63	0.00	0.00	156.63	156.63	0.00	156.63	0.00	0.00	0.00
Total - Objective (2.1)	1,150.00	1,553.08	1,329.75	1,184.85	1,196.69	6,414.36	6,414.36	0.00	6,414.36	0.00	0.00	0.00
Objective 2.2: Increase of the functioning of the existing coordinating mechanisms in local level as well as establishing of new mechanisms in municipalities where they do not exist												
A 2.2.1. Increase of responsibilities of OGE to include also the task as Local CM Coordinator, as well as the adequate compensation in accordance with the added responsibilities	4,200.00	8,400.00	12,600.00	18,000.00	22,800.00	66,000.00	66,000.00	0.00	66,000.00	0.00	0.00	0.00
A 2.2.2. Establishing of data management system for treated cases in a coordinated way by CM	35,200.00	5,358.00	5,358.00	5,358.00	5,358.00	56,632.00	13,832.00	0.00	13,832.00	42,800.00	7,600.00	35,200.00
A 2.2.3. Training of CM members on inter-institutional cooperation and on the use of data management system for cases which were resolved in a coordinated manner by the MK-a	9,570.00	7,770.00	7,770.00	9,990.00	8,880.00	43,980.00	0.00	0.00	0.00	43,980.00	0.00	43,980.00
A 2.2.4 Extension of municipal Coordinating Mechanisms in municipalities where they are lacking such mechanism	12,726.70	25,453.40	38,180.10	54,543.00	69,087.80	199,991.00	199,991.00	0.00	199,991.00	0.00	0.00	0.00

A 2.2.5. Establishing of a budgetary line for the Office on gender and for supporting the functioning of CM	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Total -Objective (2.2)	61,696.70	46,981.40	63,908.10	87,891.00	106,125.80	366,603.00	279,823.00	0.00	279,823.00	0.00	86,780.00	7,600.00	79,180.00					
Objective 2.3: Improvement of inter-institutional coordination and cooperation between central level, local level and civil society organizations, for protection of victims by clarifying the roles, tasks and responsibilities of each institution in providing adequate services																		
A 2.3.1. Increasing free legal aid services provided to domestic violence victims	45,000.00	45,450.00	45,904.50	46,363.55	46,827.18	229,545.23	229,545.23	0.00	229,545.23	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.2. Increasing Serbian speaking victims' advocates (as well as other languages of minorities living in Kosovo) in existing offices, as well as establishing of offices for Victims' Advocates (wherever they are lacking them, ex. in the North)	52,680.00	49,680.00	49,680.00	49,680.00	49,680.00	251,400.00	251,400.00	0.00	251,400.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.3. Increased number of staff of the existing phone line with Serbian speaking employees (as well as other languages of minorities living in Kosovo) as well as the extension in the areas where it is missing (ex. in the North)	39,744.00	39,744.00	39,744.00	39,744.00	39,744.00	198,720.00	198,720.00	0.00	198,720.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.4. Establishment of inter-municipal partnership (regional) for identification, referring, sheltering, rehabilitation, and empowerment of DV victims.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

A 2.3.5. Enhancement of services for children witnesses of domestic violence with special emphasis on children over the age of 12	17,499.72	18,749.70	19,791.35	20,208.01	21,666.32	97,915.10	97,915.10	0.00	97,915.10	0.00	0.00	0.00
A 2.3.6. Adapting of protection services in order for them to be accessible by groups with special needs (such as people with disabilities, LGBT, minorities- provision of service in their language, etc.) in accordance with improved and approved standards based on international ones	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.7 Increase of resources and staff to the office of the National Coordinator against Domestic Violence, who will have in their job description specific responsibilities for supporting the implementation and monitoring of the National Strategy on Protection against Domestic Violence	0.00	8,064.00	8,064.00	8,064.00	8,064.00	32,256.00	32,256.00	0.00	32,256.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.8. Establishing of consolidated monitoring and evaluation system in the frame of implementation of this Strategy	0.00	4,500.00	0.00	0.00	0.00	4,500.00	0.00	0.00	4,500.00	0.00	4,500.00	0.00
A 2.3.9 Creating a common database of cases held by the police, prosecution, judiciary and training of staff to use this database	0.00	48,422.04	11,072.04	11,072.04	11,072.04	81,638.16	27,488.16	0.00	27,488.16	16,800.00	54,150.00	37,350.00
Total -Objective (2.3)	154,923.72	214,609.74	174,255.89	175,131.60	177,053.54	895,974.49	837,324.49	0.00	837,324.49	16,800.00	58,650.00	41,850.00

Total - Strategic objective 2	217,770.4 2	263,144.2 2	239,493.7 4	264,207.4 4	284,376.0 4	1,268,991.8 5	1,123,561. 85	0.00	1,123,561. 85	145,430.0 0	24,400.00	121,030.0 0
PILLAR 3: LEGISLATION, INVESTIGATION AND PROCEEDING												
Strategic objective 3: Until 2020, improve legal infrastructure and increase efficiency in treating DV cases, with a focus on victims' needs, as well as achieve adequate punishment for perpetrators												
Objective 3.1: Improvement of legal infrastructure and other acts for efficient treating of domestic violence cases												
A 3.1.1. DV cases to be treated as violations of human rights, in order to receive prioritized treatment by office of the prosecutor and courts	7,200.00	7,272.00	0.00	0.00	0.00	14,472.00	14,472.00	0.00	14,472.00	0.00	0.00	0.00
A 3.1.2 Appointing a working group of professionals (including NGOs with experience in working with DV) for harmonizing the legal base with international standards and existing studies, and to produce a manual for penal policy, including the tightening punitive policy against repeat offenders	0.00	13,500.00	0.00	0.00	0.00	13,500.00	6,750.00	0.00	6,750.00	6,750.00	0.00	6,750.00
A 3.1.3. Amending of laws – complementing of the legislation in order to specifying domestic violence as criminal act in the Criminal Code of Kosovo in accordance with the definition of domestic violence from the Law on Protection from Domestic Violence.	0.00	5,600.00	0.00	0.00	0.00	5,600.00	5,600.00	0.00	5,600.00	0.00	0.00	0.00

A 3.1.4. Avoiding fragmentation of criminal and civil procedures while treating cases with priority by the office of the prosecutor and the court	0.00	3,360.00	3,393.60	3,427.20	0.00	10,180.80	10,180.80	10,180.80	0.00	10,180.80	0.00	0.00	0.00
A 3.1.5 Applying efficiently the declaration on harm (aiming at materialization of the compensation from the accused in criminal proceeding)	5,600.00	5,656.00	5,712.56	5,769.69	5,827.38	28,565.63	28,565.63	28,565.63	0.00	28,565.63	0.00	0.00	0.00
Total - Objective (3.1)	12,800.00	35,388.00	9,106.16	9,196.89	5,827.38	72,318.43	65,568.43	65,568.43	0.00	6,750.00	0.00	0.00	6,750.00
Objective 3.2: Profiling of police investigators, social workers, victims' advocates, prosecutors and judges, for investigation and prosecution of domestic violence cases with added priority and care													
A 3.2.1. Special assessment of circumstances and risk management in all criminal acts with DV elements, by Kosovo Police and office of the prosecutor	76,876.80	77,645.57	78,422.02	79,206.24	79,998.31	392,148.94	392,148.94	392,148.94	0.00	392,148.94	0.00	0.00	0.00
A 3.2.2. Ensuring the infrastructure in the police, to adequately address in accordance with the standards of all DV cases	0.00	5,000.00	10,000.00	10,000.00	0.00	25,000.00	0.00	0.00	0.00	25,000.00	10,000.00	15,000.00	0.00
A 3.2.3. Ensuring the infrastructure and officials that speak Serbian Language (or other languages depending on the minorities present in Kosovo) in police for adequate treating of DV cases based on standards	33,600.00	33,936.00	34,275.36	34,618.11	34,964.29	171,393.77	171,393.77	171,393.77	0.00	171,393.77	0.00	0.00	0.00

A 3.2.4. Securing infrastructure in the prosecution office, to adequately address in accordance with the standards of all cases of NP	0.00	5,000.00	10,000.00	10,000.00	10,000.00	10,000.00	35,000.00	10,000.00	25,000.00	
A 3.2.5. Ensuring the infrastructure, prosecutors and victims' advocates that speak Serbian Language (or other languages depending on the minorities present in Kosovo) in the office of the prosecutor for adequate treating of DV cases based on standards	14,784.00	14,931.84	15,081.16	15,231.97	15,384.29	75,413.26	75,413.26	0.00	0.00	
A 3.2.6. Providing of judges that speak Serbian Language (or other languages depending on the minorities present in Kosovo) for adequate treating of DV cases based on standards	14,784.00	14,931.84	15,081.16	15,231.97	15,384.29	75,413.26	75,413.26	0.00	0.00	
A 3.2.7 Appointment of specialized prosecutors, judges and police officers for DV	87,024.00	87,894.24	88,773.18	89,660.91	90,557.52	443,909.86	443,909.86	0.00	0.00	
A 3.2.8. Training and certification of prosecutors, investigators, judges, victims' advocates, to be specialized for DV cases	10,585.00	8,872.85	8,961.58	9,051.19	9,141.71	46,612.33	0.00	46,612.33	46,612.33	
A 3.2.9. Joint training for coordinating cases of domestic violence	16,045.00	14,387.45	14,531.32	14,676.64	14,823.40	74,463.82	0.00	74,463.82	74,463.82	
Total - Objective (3.2)	253,698.80	262,599.79	275,125.79	277,677.04	270,253.81	1,339,355.23	1,158,279.09	181,076.15	20,000.00	161,076.15
Objective 3.3. Clarification of the roles, tasks and responsibilities of each institution in provision of adequate services for domestic violence cases										

A 3.3.1. Review of tasks and responsibilities, and coordination of procedures of each responsible institution (police, judicial, victims' advocates, office of the prosecutor) in protection of DV victims	1,272.00	1,297.44	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	2,569.44	0.00	0.00	0.00
A 3.3.2. Effective implementation of protective orders, monitoring and adequate punishment, as well as awareness raising on their violations, including capacity building of the probation service to decrease the level or recidivism	381,332.12	383,345.44	387,178.90	391,050.68	394,961.19	1,937,868.33	1,928,201.93	1,928,201.93	0.00	0.00	9,666.40
Total - Objective (3.3)	382,604.12	384,642.88	387,178.90	391,050.68	394,961.19	1,940,437.77	1,930,771.37	1,930,771.37	0.00	0.00	9,666.40
Total - Strategic aim 3	649,102.92	682,630.67	671,410.84	677,924.61	671,042.39	3,352,111.43	3,154,618.89	3,154,618.89	0.00	20,000.00	177,492.55
PILLAR 4: REHABILITATION AND REINTEGRATION											
Strategic objective 4: Until 2020, enable access to new and existing services that are efficient and sustainable, for long term rehabilitation and reintegration of domestic violence and gender based violence victims and rehabilitation of perpetrators, throughout Kosovo											
Objective 4.1: Establishing of services for rehabilitation of domestic violence victims and increase of their efficiency in central and municipal level											
A 4.1.1 Provision of short term and long term psychological-social consulting for domestic violence victims by certified professionals	2,796.64	2,824.61	2,852.85	2,881.38	2,910.19	14,265.67	14,265.67	14,265.67	0.00	0.00	0.00

A 4.1.2. Medical treatment and consulting for DV victims in existing health institutions (mental health centers, psychologists, psychiatrist)	21,150.00	21,361.50	21,575.12	21,790.87	22,008.77	107,886.26	107,886.26	107,886.26	107,886.26	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 4.1.3. Inclusion of DV victims in existing education programs for adults	5,550.00	5,605.50	5,661.56	5,718.17	5,775.35	28,310.58	28,310.58	28,310.58	28,310.58	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 4.1.4. Establishing of new shelters for addressing the needs of minority communities	0.00	101,088.00	102,098.88	103,119.87	104,151.07	410,457.82	0.00	0.00	410,457.82	0.00	410,457.82	207,270.94	203,186.88	0.00
A 4.1.5. Opening of a shelter for boys and men victims of domestic violence	0.00	0.00	70,944.00	71,653.44	72,369.97	214,967.41	0.00	0.00	214,967.41	0.00	214,967.41	72,369.97	142,597.44	0.00
A 4.1.6. Training of personnel in the existing shelters in order to be ready to provide quality services, based on different categories for victims of DV, for LGBT, RAE community, other minority communities,	3,695.00	1,913.95	1,933.09	1,952.42	1,971.94	11,466.40	11,466.40	11,466.40	11,466.40	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 4.1.7. Provision of long term sheltering for victims, through agreements of understanding between municipalities, shelter houses, SWC and the Commission for Social Sheltering, including regional sheltering through inter-municipal agreements	4,200.00	4,200.00	4,200.00	4,200.00	4,200.00	21,000.00	21,000.00	21,000.00	21,000.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 4.1.8. Trainings for officials for employment, healthcare, education, social services and others for a gender sensitive approach	1,881.00	9,475.00	9,569.75	9,665.45	9,762.10	40,353.30	0.00	0.00	40,353.30	0.00	40,353.30	0.00	40,353.30	0.00

A 4.1.9. The establishment of counselling centres for victims	55,500.00	55,500.00	55,500.00	55,500.00	55,500.00	277,500.00	277,500.00	111,000.00	166,500.00
Total - Objective (4.1)	94,772.64	201,968.56	274,335.24	276,481.59	278,649.41	1,126,207.44	182,928.91	390,640.91	552,637.62
Objective 4.2. Establishing of budgetary lines for long term reintegrating services for domestic violence victims at the governmental level									
A 4.2.1. Economic empowerment of victims in the form of subsidies from the relevant ministries (for example, for victims of domestic violence who want to start a small business, or exemption from payment if they become involved in further education, etc.)	0.00	50,000.00	60,000.00	65,000.00	75,000.00	250,000.00	0.00	140,000.00	110,000.00
A 4.2.2. Allocation of budgetary means of each ministry/institution for special programs for DV victims	0.00	1,416.00	1,430.16	1,444.46	1,458.91	5,749.53	5,749.53	0.00	0.00
Total - Objective (4.2)	0.00	51,416.00	61,430.16	66,444.46	76,458.91	255,749.53	5,749.53	140,000.00	110,000.00
Objective 4.3. Use of integrated policies for improvement of rehabilitation and reintegration services for domestic violence victims.									
A 4.3.1. Utilization of municipal owned facilities for shelters for DV victims, including DV victims as a category for social housing	3,000.00	6,000.00	9,000.00	12,000.00	15,000.00	45,000.00	45,000.00	0.00	0.00

A 4.3.2. Usage of municipal owned facilities of central government owned facilities for shelters, in accordance with article 284 (4) of the Criminal Procedure Code on confiscated assets, including facilities that can be given for use for social housing or for shelter	9,000.00	18,000.00	21,600.00	23,400.00	27,000.00	99,000.00	99,000.00	99,000.00	0.00	99,000.00	0.00	0.00	0.00
A 4.3.3. Drafting an Administrative Instruction or Decision of the Prime Minister on subsidizing businesses for the victims of DV	0.00	2,714.00	0.00	0.00	0.00	2,714.00	2,714.00	2,714.00	0.00	2,714.00	0.00	0.00	0.00
4.3.4. Supporting of shelter through purchase of services with yearly budget by municipalities	49,920.00	99,840.00	174,720.00	199,680.00	224,640.00	748,800.00	374,400.00	374,400.00	0.00	374,400.00	374,400.00	374,400.00	0.00
A 4.3.5. Inclusion in existing programs and drafting programs for economical empowerment of domestic violence victims, in cooperation with private businesses and donors.	0.00	70,000.00	70,700.00	71,407.00	72,121.07	284,228.07	0.00	0.00	0.00	284,228.07	143,528.07	140,700.00	0
A 4.3.6. Offer incentives (fiscal package) for businesses that employ vulnerable categories of society including the victims of domestic violence	0.00	3,064.00	3,094.64	3,125.59	3,156.84	12,441.07	11,020.07	11,020.07	0.00	11,020.07	0.00	1,421.00	1,421.00
A 4.3.7 Prioritizing the employment of DV victims/survivors by the Employment Center at local level.	4,342.40	4,385.82	4,429.68	4,473.98	4,518.72	22,150.60	22,150.60	22,150.60	0.00	22,150.60	0.00	0.00	0.00
Total - Objective (4-3)	66,262.40	204,003.82	283,544.32	314,086.57	346,436.63	1,214,333.74	554,284.67	554,284.67	0.00	554,284.67	660,049.07	517,928.07	142,121.00

Objective 4.4. Establish rehabilitation institutions and consultancy centers with mandatory programs for the perpetrators of domestic violence.												
A 4.4.1 Establishing of rehabilitation programs and establishment of appropriate infrastructure to work with domestic violence perpetrators, which are mandatory in line with the Law on protection from domestic violence	0.00	51,000.00	51,510.00	52,025.10	52,545.35	207,080.45	0.00	0.00	0.00	207,080.45	104,570.45	102,510.00
A 4.4.2. Training of rehabilitation programs' staff	0.00	5,930.00	4,171.30	4,213.01	4,255.14	18,569.46	0.00	0.00	0.00	18,569.46	0.00	18,569.46
A 4.4.3 Using the Correctional Service to monitor the rehabilitation and reintegration of offenders.	42,505.10	39,026.50	39,416.77	39,810.93	40,209.04	200,968.34	197,103.34	0.00	197,103.34	3,865.00	0.00	3,865.00
Total - Objective(4.4)	42,505.10	95,966.50	95,098.07	96,049.05	97,009.54	426,618.25	197,103.34	0.00	197,103.34	229,514.91	104,570.45	124,944.46
Total- Strategic objective 4	203,540.14	553,344.88	714,407.79	753,061.67	798,554.48	3,022,908.96	940,066.46	0.00	940,066.46	2,082,842.51	1,153,139.43	929,703.08
TOTAL (1+2+3+4)	1,570,376.13	2,109,104.05	2,207,990.55	2,307,832.21	2,340,920.52	10,536,223.46	7,566,744.71	0.00	7,566,744.71	2,969,478.75	1,295,183.75	1,674,295.00

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria -Vlada-Government
Ministria e Drejtësisë/Ministarstvo Pravde/Ministry of Justice

NACIONALNA STRATEGIJA I AKCIONI PLAN
REPUBLIKE KOSOVO
ZA ZAŠTITU OD NASILJA U PORODICI

2016 – 2020

Priština, maj 2016

PRIZNANJE

Vlada Kosova kroz pripremu i usvajanje „Nacionalne strategije Republike Kosovo za zaštitu od nasilja u porodici” kao i Akcioni plan 2016–2020, izražava ozbiljnu posvećenost i odgovornost za prioritarno rešavanje fenomena nasilja u porodici. Fokusiraćemo se na:

- Aktivnosti informisanja i podizanja svesti koje imaju za cilj sprečavanje ove pojave;
- Koordinaciju aktivnosti svih aktera za zaštitu, lečenje, rehabilitaciju i reintegraciju žrtava nasilja u porodici;
- Kažnjavanje i dovođenje počinioca nasilja u porodici, odgovornim pred institucijama;
- Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima i razmatranje usluga za žrtve nasilja u porodici;
- Promena mentaliteta i kulture osuđivanja na štetu žrtve nasilja u porodici;
- Pružanje specijalizovanih usluga sa savremenim standardima koje su rasprostranjene u zemlji i pristupačne svim osobama koje su pogođene nasiljem u porodici, bez obzira na njihove karakteristike povezane sa starosti, polom, sposobnostima ili posebnim potrebama, rodnim identitetom i seksualnom orijentacijom, itd;
- Tretman počinitelaca nasilja u porodici putem obaveznih programa rehabilitacije, kao i mnoge druge posebno planirane aktivnosti u ovoj strategiji.

Ove aktivnosti bez sumnje orijentišu Kosovo ka novom društvu i generacijama kroz pristup nulte tolerancije prema problemu nasilja u porodici sa ciljem izgradnje života u jednakosti, miru i harmoniji.

Nacionalna Strategija za Zaštitu od Nasilja u Porodici i Akcioni plan 2016-2020 su izrađeni kroz oslanjanje i poštovanje važećih nacionalnih zakona za zaštitu od nasilja u porodici, kao i na osnovu procene prethodnog Nacionalnog programa protiv nasilja u porodici (2011-2014).

Međutim, planirane aktivnosti koje treba primeniti tokom sledećih pet godina, skreću pažnju na značaj poznavanja i primene međunarodnih standarda uvedenih od strane jednog broja konvencija i direktiva, od kojih se neka već primenjuju na Kosovu. Sa tim u vezi, predložene su aktivnosti koje vode ka usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa međunarodnim nivoom u skladu sa Konvencijom o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (Konvencija CEDAV) ili Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), itd.

Na ovaj način, počinioci se smatraju odgovornim kroz tretiranje nasilja u porodici kao za krivično delo; proširenjem obima usluga žrtvama nasilja u porodici i poboljšanje njihove efikasnosti u skladu sa potrebnim standardima - ali i kao odgovor na sve oblike nasilja nad ženama u porodici koje trpe nasilje; pružajući trenutnu zaštitu i dugotrajno lečenje svih članova porodice koji su pogođeni nasiljem; ili priprema nove generacije otvorenijeg uma i razmišljanja, bez predrasuda i rodnih stereotipa, kao i potpuno protiv nasilja u porodici; predstavljaju neke od inicijativa koje ova strategija predlaže, sa željom da u

godinama koje dolaze i Kosovo može da realizuje odgovarajuće korake za borbu ne samo protiv nasilja u porodici, nego i protiv svih drugih formi nasilja nad ženama.

Slično tome, iako predložene aktivnosti uvek uzimaju u obzir potrebe osoba koje su pogođene nasiljem u porodici, u okviru strategije ne nedostaju smernice za početak intervencija za lečenje prestupnika sa posebnim programima kao što je predviđeno u Istanbulske konvenciji. Ovaj pristup ni na koji način ne implicira skretanje pažnje od ljudi koji su pretrpeli nasilje u porodici i smanjenje mera ili resursa potrebnih za njihovo rešavanje, ali nas podseća na važnost paralelnog rada sa počiniocima nasilja - koji, nakon završetka kazne u skladu sa zakonom a u skladu sa zahtevom kriminalizacije izvršenog dela, treba da budu usmereni ka programima rehabilitacije.

Prikupljanje svežih podataka na nacionalnom nivou, kao i praćenje implementacije akcija planiranih u Nacionalnoj strategiji i Akcionom planu, takođe su veoma važne oblasti u kojima je predloženo koncentrisanje napora u narednih pet godina. Istovremeno, koordinacijom između svih zainteresovanih strana, kako na lokalnom tako i na centralnom nivou, potrebno je postići željeni napredak uz osiguranje vidljivih rezultata zajedničkog rada na zaštiti od nasilja u porodici.

Sve gore navedeno, kao i sve radnje koje su predložene i objašnjene u daljem tekstu, pripremaju se kroz naporni rad i posvećenost na veoma ozbiljan način od svih institucija Vlade Kosova, kao i predstavnika organizacija civilnog društva, medija i međunarodnih organizacija na Kosovu, koje lično u svoje ime ali i kao Nacionalni koordinator protiv nasilja u porodici, želim da čestitam još jednom na svim obavljenim poslovima tokom izrade ove strategije.

Prema tome, smatrajući da će ovaj pokrenuti zajednički rad pratiti sprovođenje Strategije i Akcionog plana za period 2016 - 2020, pozivam sve zainteresovane strane, partnere i saradnike koji su zainteresovani, da se priključe našim aktivnostima da zajedno radimo, rekavši STOP nasilju u porodici na Kosovu!

SKRAĆENICE

ARR	Agencija za rodnu ravnopravnost
KAJS	Kosovska akademija za javnu sigurnost
OOO	Opštinsko odeljenje za obrazovanje
ORZ	Odeljenje za rad i zapošljavanje, Ministarstvo za rad i socijalna pitanja
EULEX	Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu
ICITAP	Međunarodni program pomoći u vidu obuke o istragama kriminala
SIK	Sudski institut Kosova
KIJA	Kosovski institut za javnu administraciju
IOM	Međunarodna organizacija za migraciju
UN	Ujedinjene nacije
KPK	Krivični zakonik Kosova
LGBT	Lezbejke, Gejevi, Biseksualci i Transrodne osobe
MJA	Ministarstvo javne administracije
MALS	Ministarstvo administracije lokalne samouprave
MONT	Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije
MP	Ministarstvo pravde
MF	Ministarstvo za finansije
MKOS	Ministarstvo za kulturu, omladinu i sport
MRSP	Ministarstvo za rad i socijalna pitanja
MZ	Ministarstvo zdravlja
PŽ	Pravobranilac žrtava
MER	Ministarstvo za ekonomski razvoj
IJNP	Istražna jedinica za nasilje u porodici
SZO	Svetska zdravstvena organizacija
NVO	Nevladina organizacija
OEBS	Organizacija za Evropsku bezbednost i saradnju
OCD	Organizacije civilnog društva
NAP	Nacionalni Akcioni plan
PK	Policija Kosova
SOP	Standardne operativne procedure
CSO	Centar za stručno osposobljavanje
CSR	Centar za socijalni rad
RCZ	Regionalni centar za zapošljavanje
MGZK	Mreža grupe žena na Kosovu
PSK	Popravna služba Kosova
PNHZ	Privremeni nalog za hitnu zaštitu
UNDP	Program za razvoj Ujedinjenih nacija
UNFPA	Agencija Ujedinjenih nacija u vidu fonda za stanovništvo
UNKT	Ekipa Ujedinjenih nacija na Kosovu
UNMIK	Misija privremene administracije Ujedinjenih nacija na Kosovu
UN Women	Agencija Ujedinjenih nacija za osnaživanje žena i rodnu ravnopravnost
SRR	Službenik/ca za rodnu ravnopravnost
KZPŽ	Kancelarija za zaštitu i pomoć žrtvama

TABELA SADRŽAJA

PRIZNANJE	2
SKRAĆENICE.....	4
KRATAK PREGLED	6
UVOD.....	10
METODOLOGIJA	11
POGLAVLJE 1	12
POZADINA, ANALIZA SITUACIJE I IZAZOVI	12
1.1. MEĐUNARODNI PRAVNI OKVIR.....	13
1.2. NACIONALNI PRAVNI OKVIR.....	14
1.3. INSTITUCIJE I POSTOJEĆI MEHANIZMI KAO ODGOVOR	16
NA NASILJE U PORODICI	16
1.4. STANJE NASILJA U PORODICI NA KOSOVU.	22
1.5. REZULTATI IZ SVOT ANALIZE.....	28
OBAVLJENE TOKOM PROCESA IZRADE STRATEGIJE	28
1.6. GLAVNI IZAZOVI I NAČINI NJIHOVIH REŠAVANJA.....	29
TOKOM NAREDNIH PET GODINA (2016 – 2020)	29
POGLAVLJE 2:.....	34
VIZIJA, MISIJA, STRATEŠKI PRIORITETI, POSEBNI CILJEVI I OČEKIVANI REZULTATI	34
Sektor 1: PREVENCIJA I PODIZANJE VESTI.....	36
Sektor 2: ZAŠTITA I KOORDINACIJA	37
Sektor 3: ZAKONODAVSTVO, ISTRAGA I PROCESUIRANJE	38
Sektor 4: REHABILITACIJA I REINTEGRACIJA	40
POGLAVLJE 3.....	42
MONITORING I EVALUACIJA.....	42
POGLAVLJE 4	44
TROŠKOVI I BUDŽET	44
ANEKSI.....	45
LITERATURA.....	50
AKCIONI PLAN.....	51

KRATAK PREGLED

Nacionalna Strategija za Zaštitu od Nasilja u Porodici i njen Akcioni plan 2016 - 2020, su dizajnirani uz doprinos grupe stručnjaka¹, predstavnika ključnih centralnih i lokalnih institucija², predstavnika organizacija civilnog društva i međunarodnih organizacija koje deluju na Kosovu uz podršku stručnjaka u ovoj oblasti³, ona je zamišljena kao vodič ka društvu bez nasilja: u kojem svi članovi porodice mogu da žive mirno i srećno, osećaju zaštićeno u nedrima; društvo u kojem se poštuju žene, koje su zaštićene i podržane da krenu napred; gde devojčice i dečaci kao deca odrastaju srećni i veseli na osnovu principa jednakosti i nediskriminacije; gde su stare osobe u porodici zaštićene i poštovane; društvo gde se pojedinci sa posebnim potrebama osećaju delom porodice ravnopravno tretirani i sa prioritetom pažnje; društvo u kome svaki član porodice uživaju zaštitu i dostojanstvo, bez obzira na drugačiju seksualnu orijentaciju, odnosno društvo koje se zasniva na tome da štiti, poštuje zdravu porodicu i bavi se njihovim prioriternim potrebama svakog člana, bez ikakve razlike.

Razvoj Nacionalne Strategije za Zaštitu od Nasilja u Porodici i njen Akcioni plan 2016-2020 je pokrenut na osnovu prioriteta Vlade Kosova, a posebno na osnovu godišnjeg plana strateških dokumenata koji dozvoljava pripremu nacrtu Strategije. Važno je napomenuti da je izrada ovog dokumenta takođe u okviru Nacionalnog Plana za Sprovođenje Sporazuma o Stabilizaciji i Pridruživanju, dokumenta koji je usvojen od strane Skupštine Kosova. Zaštita života sa dostojanstvom i bez nasilja su zagarantovana Ustavom Republike Kosova 1 nastavlja dalje sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici 2, gde se posebno traži od Vlade da pripremi i usvoji Program Kosova protiv nasilja u porodici. U skladu sa zakonom u 2011. godini, Vlada Kosova preko Agencije za ravnopravnost polova je izradila i usvojila Program Kosova protiv nasilja u porodici i Akcioni plan za period 2011-2014, koja je procenjena.

Iskustvo i preduzeti koraci tokom prethodnih godina od strane jednog broja institucija i aktera, zajedno sa nalazima iz istraživanja koje su kontinuirano sprovodile organizacije civilnog društva obuhvataju četiri glavna sektora koji su sastavni deo ove strategije, kao i njena misija i vizija, koji su dizajnirani uzimajući u obzir ne samo nacionalne propise koji čine osnovu ove strategije, već i neke važne međunarodne dokumente u cilju održivog razvoja i integracije.

Živimo u društvu gde bez obzira na pozitivne promene i uprkos postignutom napretku, stereotipna ponašanja i modeli koji promovišu nasilne akcije ne nedostaju u svakodnevnom životu. Nasilje u porodici i nasilje nad ženama se nekada doživljava kao normalno ponašanje u datom periodu dok se nekada smatra neprihvatljivim, a sve to se

---

¹ Napomena o korišćenju rodni izraza, u skladu sa pravilima gramatike albanskog jezika oko upotrebe oba pola u jeziku kao jednine i množine, molim Vas da tokom čitanja ove strategije i Akcionog plana, povedete računa o nazivima, koji su iako izraženi samo u muškom rodu, podrazumevaju oba pola. Na primer, službenik/ca Zvaničnik/ca; socijalni radnik – socijalna radnica, lekar/ka, itd.

² Pogledajte sastav međunarodnih stručnjaka, u prilogu kao dodatak ovoj strategiji 1;

³Ma. Monika Kocaqi (Doktorant), angažovana kao međunarodni ekspert i Gđa. Ariana Ćosaj Mustafa kao nacionalni stručnjak angažovane od strane UN Vomen Kosova;

zaista nalazi među glavnim uzrocima oštećenja ljudskih života i klasifikuju se kao teška kršenja ljudskih prava. Kada se o tome razgovara kao o globalnom problemu, veliki broj aktivnosti za njihovo rešavanje se odvija na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou. Stoga se države stalno podstiču da preduzmu neophodne mere za priznavanje, tretiranje i efikasno upravljanje svim slučajevima prijavljenih incidenata nasilja u porodičnim odnosima, nude neposrednu sigurnost, zaštitu, standardizovane usluge i kvalitet za spasavanje, rehabilitaciju i reintegraciju svih lica koja su žrtve nasilja u porodičnim odnosima, bez obzira na godine, pol, različite veštine ili bilo koje druge pojedinačne karakteristike. Isto tako, države se podstiču da preduzmu sve neophodne mere za lečenje i rehabilitaciju počilaca nasilja u porodici, uz prvobitno postavljanje njih kao odgovornih za zločin. Nasilje u porodici je krivično delo i kao takvo treba da bude kažnjeno, jer se smatra da upravo tu u porodici svaki njen član nalazi bezbednost, mir i spokojstvo, a upravo se tu u ne malom broju slučajeva dešava da naiđu na strah, užas, vređanje, udaranje, pa čak i ... smrt. Žene su klasifikovane kao grupa najviše pogođena nasiljem u porodici. Svetske statistike govore da je 35% žena širom sveta doživelo seksualno nasilje ili nasilje u porodici tokom svog života u 2014. godini; dok globalno gledano, do 38% ubistava žena su počinili njihovi intimni partneri ili članovi porodice⁴. Pod rizikom su isto tako i deca, starija lica, osobe sa ograničenim sposobnostima ili LGBT osobe. Ali bez obzira na stepen ugroženosti, ne može se reći da svaki član porodice „uživa imunitet“ od nasilja koje se manifestuje u porodičnim odnosima. Bilo kao žrtva ili svedok nasilja, posledice toga su često veoma teške i ometaju povratak u normalno stanje.

Na Kosovu, na nacionalnom nivou, predstavljene brojke privlače našu pažnju na prisustvo fenomena značajnih razmera. Prema Izveštaju o proceni kosovskog Programa za borbu protiv nasilja u porodici⁵, nasilje u porodici i dalje ostaje kao jedan od preovlađujućih oblika nasilja koji utiču na žene i decu. Podaci iz Kosovske policije o prijavljenim slučajevima, govore o otprilike 1000 žrtava kojima je pružena pomoć od strane kosovskih institucija. U više od 80% slučajeva žrtve su žene, zatim deca i starije osobe. Socio-ekonomska situacija žena, dece i starijih lica njih čini tradicionalno zavisnim od drugih članova porodice, a samim tim još više izloženih nasilju.

U trenutnoj situaciji u vezi sa nasiljem u porodici u čitavom svetu, veliki broj međunarodnih konvencija i ugovora je pripremljeno i stupili su na snagu, od kojih neki važe i na Kosovu. Isto tako, domaće zakonodavstvo sadrži niz projekcija za zaštitu od nasilja u porodici (počevši od Zakona o zaštiti od nasilja u porodici), iako se svakako vidi potreba za daljim poboljšanjem u ovom pogledu, a to se posebno odnosi na inkriminaciju nasilja u porodici.

Sastavljena na osnovu detaljne analize stanja, vizija koja rukovodi Nacionalnom strategijom za zaštitu od nasilja u porodici 2016-2020 je:

---

⁴ SZO, Globalne i regionalne procene nasilja nad ženama: rasprostranjenost i zdravstveni efekti nasilja od strane intimnog partnera i seksualnog nasilja od strane ne-partnera iz 2014. godine.

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf

⁵ „Izveštaj o proceni programa Kosova za borbu protiv nasilja u porodici“, koji je pripremila Kancelarija nacionalnog koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici uz podršku UN Women kancelarije na Kosovu (autorka: A. Čosaj-Mustafaj)

„Društvo koje osigura za sve svoje građane, odrasle i decu, da žive bez straha i opasnosti od nasilja u porodici, zaštiti žrtve, suočiti počinioce sa njihovom odgovornošću i smanjiti javnu toleranciju prema nasilnim postupcima“.

Ova vizija, je uokvirena u vidu jedne misije ka čijoj realizaciji teže sve aktivnosti koje su navedene kao deo Nacionalnog Akcionog Plana:

Do 2020. godine, Vlada Kosova će zajedno sa drugim institucijama i odgovornim akterima na centralnom i lokalnom nivou:

- prioritetno tretirati sve slučajeve nasilja u porodici;
- obezbediti rehabilitaciju i reintegraciju žrtava/preživelih nasilja u porodici;
- garantovati pravdu i odgovornost za oštećena lica;
- obezbediti pristup integrisanim kvalitetnim uslugama;
- podizati svesti čitavog društva da kažu STOP nasilju u porodici.

Implementacija Nacionalne strategije ima za cilj da konsoliduje saradnju između aktera uz:

(a) Jačanje postojećih mehanizama i uspostavljanje novih mehanizama za brzo reagovanje i zaštitu u slučajevima nasilja u porodici;

(b) Koordinisanje aktivnosti i obezbediti finansijsku održivost kako bi sprečili, štitili, tretirali, rehabilitovali i ponovno integrisali žrtve, kojima treba dati jednaku šansu da žive dostojanstveno kao i svim drugim članovima društva i porodice;

(c) Preduzimanje odgovarajućih mera za kažnjavanje (traženje odgovornosti) i stalna rehabilitacija počinitelaca nasilja, kao i

(d) Organizovanje informativnih aktivnosti i kampanja podizanja svesti za sveobuhvatno angažovanje društva protiv nasilja u porodici.

Skup strateških ciljeva koje treba postići do 2020. godine:

1. Smanjenje predrasuda i ponašanja koji podržavaju slučajeve nasilja u porodici i/ili rodno zasnovanog nasilja, uz odgovor na izazove u vidu stavova i ponašanja koji ih podržavaju, kroz informisanje, ranu edukaciju, obrazovanje i neprestano podizanje svesti pojedinaca, zajednica i društva u celini.
2. Osigurati sveobuhvatne i efikasne mehanizme za brzo reagovanje u slučajevima nasilja u porodici, kao i među-institucionalna saradnja između odgovornih aktera na lokalnom i centralnom nivou, za zaštitu i upravljanje ovim slučajevima.
3. Pобољшanje pravne infrastrukture i povećanje efikasnosti procesuiranja slučajeva nasilja u porodici, uz fokus na potrebe žrtava i adekvatno kažnjavanje počinitelaca nasilja.
4. Osigurati pristup novim i postojećim uslugama, efikasnim i održivim, dugoročnu rehabilitaciju i reintegraciju žrtava i počinitelaca nasilja u porodici na celoj teritoriji Kosova.

Ovi ciljevi su zatim razloženi na posebne ciljeve i aktivnosti, zajedno sa glavnim očekivanim rezultatima do kraja realizacije ove strategije (detalji se pojavljuju u poglavlju

2). Važno je napomenuti da smo za ovu Nacionalnu strategiju i Akcioni plan definisali merljive pokazatelje ne samo na nivou aktivnosti za sprovođenje, već i na nivou ostvarenja svojih ciljeva i očekivanih posebnih koraka za uspostavljanje sistema monitoringa i procene - sistema koji je trebalo da bude jednostavan ali jasan i konsolidovan, kako bi se zaista procenio nivo sprovođenja. Podrazumeva se da je potrebno i utvrđivanje novčane vrednosti (troškova) za sprovođenje predviđenih aktivnosti, kao važno poglavlje ove strategije.

Praćenje i uspešna realizacija planiranih aktivnosti i ispunjenje ciljeva i ciljeva Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u porodici u periodu 2016-2020 će nesumnjivo dovesti do:

- tretiranja i upravljanja situacijama na hitan i efikasan način tako što će se omogućiti veći broj zaposlenih, odgovornije institucije kao i kvalitetnije usluge, koje su standardizovane i ponuđene širom zemlje, vodeći računa na svakom koraku o potrebama žrtava nasilja u porodici;
- funkcionisanje i obimnost mehanizama koordinacije, koji se sastoji od aktera svesnih važnosti koordinacije i potrebnih resursa koji su posvećeni tom cilju;
- uspostavljanje počinitelja odgovornim, preko mera predviđenih u poboljšanom zakonodavstvu tako da se isti procesuiraju ali da im se zatim nudi odgovarajući tretman rehabilitacije, preko obaveznih programa;
- redovno planiranje budžetskih linija za podršku akcija za zaštitu od nasilja u porodici na centralnom i lokalnom nivou;
- podizanje svesti društva da se ospori nasilno ponašanje u porodici protiv bilo kog člana porodice, verujući i braneći stav da je nasilje neprihvatljivo.

U narednim poglavljima predstavljene su sve neophodne informacije o metodologiji, pozadini na osnovu koje je napisana ova strategija, zaključci iz raznih istraživanja ili SVOT analize sprovedene od strane radne grupe, izazovi sa kojima se trebaju suočiti institucije i zainteresovane strane u narednih pet godina, praćenje kao i načini njihovog rešavanja, kao i koraci koje treba realizovati za praćenje i evaluaciju implementacije Strategije.

Nacionalni i Akcioni plan, uz aktivnosti, rokove, odgovorne institucije, indikatore monitoring i budžetske rashode su takođe deo ovog dokumenta.

UVOD

Izrada Nacionalne strategije i Akcionog plana Kosova za zaštitu od nasilja u porodici, 2016-2020 pokrenut je na osnovu određenih prioriteta Vlade Kosova, a posebno u okviru postojećeg zakonskog okvira koji ovlašćuje pripremu takvog jednog dokumenta. Zaštita života sa dostojanstvom i bez nasilja su zagarantovana Ustavom Republike Kosovo⁶ a zatim i Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici⁷, gde se konkretno zahteva da Vlada izradi i usvoji kosovski Program protiv nasilja u porodici. Tokom implementacije zakona, godine 2011, Vlada Kosova je preko Agencije za rodnu ravnopravnost izradila i usvojila kosovski Program protiv nasilja u porodici i Akcioni plan 2011–2014, koji je posle svog završetka bio i ocenjen⁸.

Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u porodici i Akcioni plan 2016-2020 zamenjuju upravo prethodni program za period 2011-2014 i njegov tekst se uglavnom zasniva na rezultatima i preporukama iz procene ovog programa u 2015. godini, kao i na radu i profesionalnom doprinosu svih zainteresovanih strana i saradnika koji su uključeni u ovaj proces.

Nasilje u porodici predstavlja globalni problem koji je i dalje među najčešćim oblicima nasilja, često se i dalje smatra „pitanjem iza zatvorenih vrata“. Prepoznavanje, prihvatanje i prioritarno procesuiranje slučajeva nasilja u porodici, očigledno zahteva daleko veću svest pojedinaca i institucija o rizicima, posledicama i troškovima koji se nanose jednoj zemlji ako nedostaje jedna tako koordinirana reakcija. Samo postojanje nacionalnog pravnog okvira ili međunarodnih konvencija koje se primenjuju na Kosovu, nisu dovoljne da se poboljša situacija i smanji nasilje u porodici i nasilje nad ženama i djevojčicama. Primena mera zaštite navedenih u zakonu postaje gotovo nemoguća bez efikasne među-agencijske koordinacije koja omogućava planiranje i adekvatne resurse, pružanje kvalitetnih usluga, postavljanje neophodnih kriterijuma i standarda i praćenje njihovog sprovođenja.

Predviđeni ciljevi i aktivnosti imaju nameru da unaprede dostignuća iz prethodne realizacije ovog programa, a da istovremeno popune identifikovane praznine tokom realizacije prethodnog programa. Unapređenje usluga i mehanizama koji su nedostajali, poboljšanje kapaciteta profesionalaca za upravljanje predmetima uz hitnost i punu odgovornost, postavljanje počinioca odgovornim kroz strožije kazne i krivično gonjenje, kao i podizanje svesti društva da se smanji tolerancija na nasilje u porodici, sačinjavaju glavne pravce delovanja ove Strategije.

---

⁶Član 23 i Član 37, paragraf 3 iz Ustava Republike Kosovo;

⁷Kosovski zakon za zaštitu od nasilja u porodici, br.03/L-18, godine 2010;

⁸Vidi: Izveštaj o proceni Kosovskog programa protiv nasilja u porodici i Akcionog plana 2011-2014, pripremljen u 2015. od strane Kancelarije nacionalnog koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici uz podršku UN Women Kosova (autorka: Ariana Čosaj-Mustafaj) i studija Mreže grupe žena Kosova „Dosta sa izgovorima“ pripremljena u 2015. godini, koju je finansira Austrijska agencija za razvoj (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjaska, A. Beriša, D.Morina)

METODOLOGIJA

Nacionalna strategija za zaštitu od nasilja u porodici na Kosovu i njen Akcioni plan 2016-2020 su pripremljeni kroz jedan vid sveobuhvatne metodologije i u skladu sa zahtevima iz Administrativnog uputstva⁹ br. 02/2012. Vlade Kosova.

Međuministarska radna grupa sastavljena od predstavnika centralnih institucija Kosova¹⁰, uspostavljena je radi realizovanja ovog cilja uz inicijativu Nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici, uz intenzivnu saradnju sa predstavnicima lokalnih institucija, organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama koje deluju na Kosovu¹¹, kao i sa dva eksperta¹² koji su olakšali proces izrade ovog strateškog dokumenta. Celim radom rukovodila je Kancelarija nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici¹³ uz jako blisku podršku od strane organizacija Ujedinjenih nacija i drugih međunarodnih organizacija koje deluju na Kosovu, konkretno sa: UN Vomen kancelarijom na Kosovu, Programom za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP) na Kosovu, kao i Misijom OEBS-a na Kosovu.

Odabranom metodologijom je izabrano i obuhvaćeno najbolje znanje iz studija i rezultata iz istraživanja ili terenskog rada, diskusija u radnim grupama, kroz organizovanje konsultativnih radionica. Tokom izrade strategije, uzeti su u obzir ne samo nalazi iz različitih istraživanja koja su nedavno sprovedena na Kosovu od strane lokalnih i međunarodnih aktera, u vezi sa fenomenom nasilja u porodici i zakona i usluga koje su uspostavljene, već i zaključci izvedeni iz procene implementacije prethodnog kosovskog Nacionalnog programa protiv nasilja u porodici (2010-2014), kao i drugih međunarodnih dokumenata. Za završetak narativnog dela i matrice Akcionog plana, organizovano je pet konsultativnih radionica, četiri za izradu dokumenta¹⁴ i jedna za validaciju¹⁵ i njihovo poboljšanje. Nacrt strategije je obogaćen doprinosom učesnika na ovim radionicama a zatim je ista kružila na dalje razmatranje od strane svih institucija. Zatim je jedan poboljšani nacrt predstavljen i diskutovan tokom jedne javne rasprave koja je organizovana od strane Nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici i Agencije za rodnu

---

⁹Administrativno uputstvo Vlade br. 02/2012 „o procedurama, kriterijumima i metodologiji za izradu i usvajanje strateških dokumenata i planova za njihovu realizaciju“

¹⁰Kompletna spisak članova međuministarske grupe i institucija koje predstavljaju strategiju, predstavljen je u Aneksu br.1

¹¹Kompletna spisak institucija koje učestvuju ili koje su konsultovane u različitim fazama procesa se pojavljuje kao Aneks br. 2 u ovoj Strategiji;

¹² UN Vomen Kancelarija na Kosovu je angažovala dva eksperta: Gospođu Arianu Ćosaj - Mustafa, koja je nacionalni specijalizovani ekspert za pravna pitanja i Moniku Kocaki (doktorica nauka), koja je međunarodni ekspert, fokusirana na pitanja rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici.

¹³Pod posebnom pažnjom g. Liraka Ćelaj, Nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici i Zamenika ministra pravde;

¹⁴Održane su tri radionice sa članovima međuministarske radne grupe i predstavnika međunarodnih organizacija i organizacija koje su aktivne na Kosovu, odnosno dana 16. i 17. novembra 2015, dana 19. i 20. novembra 2015. i 23. i 24. novembra 2015. godine. Četvrta radionica je organizovana sa predstavnicima institucija na opštinskom nivou, predstavnicima civilnog društva i međunarodnih organizacija, dana 1. i 2. decembra 2015.

¹⁵Organizovana 3. i 4. februara 2016;

ravnopravnost¹⁶. Zatim je realizovan i proces određivanja troškova/budžeta za Akcioni plan, i to ponovo jednom sveobuhvatnom metodologijom gde je rad eksperata i profesionalaca bio kombinovan sa organizovanjem jedne posebne radionice¹⁷. Konačna verzija Strategije i Akcionog plana uz prpratne troškove realizacije predstavljena je Kancelariji nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici u junu 2016. godine.

POGLAVLJE 1

POZADINA, ANALIZA SITUACIJE I IZAZOVI

Nasilje nad ženama je klasifikovano kao teško kršenje ljudskih prava, na čijem rešavanju se ulažu tekući naponi na međunarodnom nivou. Rasprostranjeno širom sveta, oblik i veličina različitih običaja i tradicije podstaknuto patrijarhalnom dominacijom i kontrolom, često predstavljaju glavni uzrok načinjene štete koja dovodi i do gubitka ljudskih života. Zbog toga se države stalno podstiču da preduzmu neophodne mere za priznavanje, tretman i efikasno upravljanje svim prijavljenim slučajevima nasilja u porodičnim odnosima, da nude neposrednu sigurnost i zaštitu, standardizovane i kvalitetne usluge za spasavanje, rehabilitaciju i reintegraciju svih lica koje su žrtve nasilja u porodičnim odnosima, bez obzira na godine, rod, različite veštine ili bilo koje druge pojedinačne karakteristike.

Nasilje nad ženama je međunarodno identifikovano kao jedan od najčešćih oblika nasilja, posebno kada se govori o nasilju u porodici. Svetska zdravstvena organizacija (SZO), je ocenila da je u 2014, oko 35% žena širom sveta doživelo seksualno nasilje ili nasilje u porodici u njihovim životima. Statistike pokazuju da je globalno, do 38% ubistava žena počinjeno od strane njihovih intimnih partnera ili članova porodice¹⁸. Imajući u vidu da se na osnovu statistike žene i devojčice rangiraju među najviše ugroženim grupama pojedinaca koji trpe nasilje u porodici, preporučuje se usvajanje posebnih mera i sprovođenje zakona da bi se pružila adekvatna zaštita za ovu ciljnu grupu. Isto tako, države se podstiču da preduzmu niz inicijativa za obrazovanje i podizanje svesti kako bi se izmenio patrijarhalni mentalitet i stereotipno ponašanje koje hrani ovakve nasilne akcije, kao i da se stvori zajedničko razumevanje tretiranja ovog fenomena „iza zatvorenih vrata“ i „nulte tolerancije“.

Kada je u pitanju celokupna situacija u vezi sa nasiljem u porodici u svetu, veliki broj međunarodnih konvencija i ugovora je pripremljeno i stupilo je na snagu, od kojih neke važe i na Kosovu. Detalji o ovim instrumentima i njihovim prognozama za aktivnosti koje treba preduzeti od strane države protiv nasilja u porodici su jasno analizirani u „Izveštaju o proceni kosovskog Programa protiv nasilja u porodici 2011 – 2014“ i u nedavnom

¹⁶ Javna rasprava je organizovana 14. aprila, pod patronatom Nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici i Agencije za rodnu ravnopravnost, uz podršku OEBS-a, UNDP-a i UN Women.

¹⁷Radionica u vezi sa određivanjem troškova Akcionog plana ove Strategije je bila organizovana u periodu 18. i 20. maja 2016;

¹⁸ SZO, Globalne i regionalne procene nasilja nad ženama: rasprostranjenost i zdravstveni efekti nasilja od strane intimnog partnera i seksualnog nasilja od strane ne-partnera iz 2014. godine.

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/85239/1/9789241564625_eng.pdf

istraživanju sprovedenom od strane Mreže grupe žena na Kosovu „dosta više sa izgovorima“. Upravo zato je jedan od glavnih ciljeva ovih dokumenata pripremljenih u 2015. godini bio upravo prezentacija detaljne analize situacije koja nudi ažurirane informacije da podrži izradu ove strategije, sa namerom da se informacije u ovom poglavlju ne prikazuju suviše široko, imajući u vidu da se za svaki detalj napravi referenca ka gore navedena dva dokumenta ili drugih dokumenata za podršku.

Pored toga, u nastavku dajemo jedan kratak pregled trenutne analize pravne situacije, dimenzije fenomena i percepcije društva prema njemu, uz navođenje glavnih izazova koje će pokušati da reši Vlada Kosova i odgovorni akteri tokom narednih pet godina, kroz realizaciju ciljeva i akcija predviđenih kao deo Nacionalne strategije i njenog Akcionog plana.

1.1. MEĐUNARODNI PRAVNI OKVIR

Kosovo je usvojilo neke međunarodne obaveze u koje su uključeni međunarodni standardi za ljudska prava, kao deo svojih važećih zakona. To podrazumeva izuzeće od primene zakona i drugih pravnih akata od strane javnih institucija, kada su u suprotnosti sa odredbama međunarodnih ljudskih prava, ili drugim rečima, prevladavanje ove međunarodne odredbe nad domaćim zakonodavstvom. Tako na primer, **Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAV)**, **Evropska konvencija o ljudskim pravima (EKLJP)** i **Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima** i njeni protokoli, su direktno sprovodljivi na Kosovu. U međuvremenu, kako se navodi u Ustavu Republike Kosovo (član 53), ljudska prava i osnovne slobode „se tumače u skladu sa sudskim odlukama **Evropskog suda za ljudska prava**“. Odluke donete od strane ovog suda u slučajevima nasilja u porodici mogu da se koriste za poboljšanje implementacije zakonskih odredbi na Kosovu, ali se praktična primena ovih ustavnih odredbi retko koristi u kosovskim sudovima¹⁹.

Još jedan međunarodni pravni instrument koji je veoma važan i treba ga uzeti u obzir prilikom preduzimanja narednih koraka od strane Vlade Kosova protiv nasilja nad ženama i devojkama i nasilja u porodici, je takođe i **Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i devojčicama i nasilja u porodici** (Istanbulska konvencija)²⁰. Ova konvencija se smatra kao prvi pravno obavezujući instrument u Evropi i ugovora sa širim međunarodnim uticajem koji stvara sveobuhvatni pravni okvir za rešavanje ovog ozbiljnog pitanja kršenja ljudskih prava. Iako još uvek nije potpisnica ove konvencije, Kosovo je uključeno na teritoriju na kojoj Konvencija može i treba da se primeni i zato je treba smatrati kao veoma važnim pravnim instrumentom, da bi vodili akcije preduzete u vezi sa pitanjima koja su predmet ove konvencije, isto kao i za sve druge zemlje, bez obzira na njihovo članstvo u Evropskoj uniji. Konvencija definiše i zahteva od država članica da inkriminišu ili sankcionišu različite oblike nasilja nad ženama, nasilja u porodici (fizičko, seksualno, psihičko ili ekonomsko nasilje), progon, prinudni brak, sakaćenje polnih organa, prinudnu sterilizaciju žena, prinudni abortus,

---

¹⁹Za više detalja pogledajte studiju Mreže grupe žena na Kosovu „dosta sa izgovorima“, pripremljene u 2015. godini, koju je finansirala Austrijska agencija za razvoj (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjaska, A. Beriša, D.Morina)

²⁰Koji je stupio na snagu, avgusta 2014.

seksualno nasilje koje uključuje silovanje i seksualno uznemiravanje. Osim toga, države potpisnice imaju mogućnost implementacije Konvencije nad svim žrtvama nasilja u porodici, pa i nad muškarcima/dečacima. Istanbulska konvencija je sveobuhvatan sporazum i složen, pripremljen da probudi raspravu o ljudskim pravima, sporazum o krivičnom pravu i instrument za više rodne ravnopravnosti. Kroz svojih 81 člana, od kojih je 65 značajno ili predstavljaju izuzetno detaljne odredbe za koje treba preduzeti mere za sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u porodici, zaštitu žrtava i kažnjavanje počinitelaca. U međuvremenu, posebna pažnja je posvećena uslugama, njihovim vrstama i standardima koji se primenjuju, Konvencija takođe naglašava važnost rada na polju prevencije, informisanja i podizanja svesti, međuagencijske koordinacije, kao i dostupnosti državnih resursa finansijski pogodnih za rad koji obavljaju nevladine neprofitne organizacije i civilno društvo²¹, za implementaciju mera kako bi sprečili i podstakli borbu protiv nasilja u porodici (član 8). Konvencija naglašava značaj primene integrisanog pristupa koji uzima u obzir odnos između žrtava, počinitelaca, dece i njihovo šire društveno okruženje. Cilj je bio da se izbegne ponovna viktimizacija; ona ima za cilj jačanje ekonomske nezavisnosti žena žrtava nasilja; obraćanje posebne potrebe ugroženih osoba koje su u opasnosti, uključujući i decu žrtve, itd. Osim toga, pružanje usluga ne treba da zavisi od spremnosti žrtve da podnese tužbu ili svedoči protiv bilo kog počinioca/nasilnika. Ključni princip u Konvenciji iz Istanbula znači da, u slučaju usluga podrške, zaštitu treba omogućiti bez diskriminacije po bilo kom osnovu, uključujući rasu, jezik, pripadnost nacionalnoj manjini, imovno stanje, seksualnoj orijentaciji, rodnom identitetu, imigracioni status, ili izbeglički status. U vezi sa ovim poslednjim, usluge podrške sa rodno osetljive perspektive treba da budu dostupne i za azilante (član 60, paragraf 3).

1.2. NACIONALNI PRAVNI OKVIR

- **Zakon za zaštitu od nasilja u porodici.** Zakonodavstvo Kosova definiše nasilje u porodici na osnovu *Zakona za zaštitu od nasilja u porodici*, usvojenog jula 2010. godine²². Ovaj zakon predviđa mere psihosocijalnog tretmana i zahteva od Ministarstva rada i socijalnih pitanja (MRSP), Ministarstva zdravlja, Ministarstva pravde, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva kulture, omladine i sporta i Ministarstva za obrazovanje, nauku i tehnologiju da uspostave saradnju na izradi podzakonskih akata o tome kako implementirati ove mere²³. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, u suštini, definiše nasilje u porodici u okviru porodičnog odnosa u cilju prevencije i zaštite žrtava od pojave ili ponovne pojave dela nasilja u porodici sa izdavanjem naloga za zaštitu. Postoje tri vrste naloga za zaštitu utvrđenih u skladu sa ovlašćenjima organa koji ih izdaju da zaštite red, sadržaj i procedure koje treba slediti. To uključuje i one vrste mera koje mogu biti izdate u okviru naloga

---

²¹Tako je rad nevladinih organizacija specijalizovanih u oblasti nasilja nad ženama i nasilja u porodici, ne samo priznat već je takođe i podržan.

²²Zakon br.03/L-182 koji se znatno oslanja na prethodne odredbe u Uredbi UNMIK-a 2003/12 o zaštiti od nasilja u porodici;

²³Član 4 iz Zakona br.03/L-182

zaštite. Zakon definiše nalog za zaštitu, nalog za hitnu zaštitu i privremeni nalog za hitnu zaštitu²⁴.

- Kao što je predviđeno u kosovskom Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici izrađena su i usvojena dva podzakonska akta, kako bi se odgovorilo na potrebe počinioca nasilja u porodici: **Administrativno Uputstvo br. 12/2012 o utvrđivanju mesta i načina psihosocijalnog tretmana za počinioce nasilja u porodici**²⁵ i **Administrativno Uputstvo br. 02/2013 o metodama lečenja za počinioce nasilja u porodici uz mere obaveznog lečenja od alkoholizma i zavisnosti od psihotropnih supstanci**²⁶. Ovi podzakonski akti su fokusirani samo na potrebu da počinioci koji su zavisni od alkohola i droge budu lečeni od strane države, identifikovanje alkohola i droge kao mogućih uzročnika za dela nasilja u porodici. Podzakonski akti dozvoljavaju stvaranje i licenciranje nevladinih organizacija i državnih organa zaduženih za pružanje zdravstvenih i socijalnih usluga da se obezbedi obavezno lečenje po nalogu suda. Ovo uključuje pomoć koja se pruža na opštinskom nivou.
- **Standardne operativne procedure (SOP)**, odobrene od strane Nacionalnog koordinatora Kosova protiv nasilja u porodici u 2013. godini, treba da pruže informacije o pravnim i institucionalnim ulogama i odgovornostima nezavisnih institucija, sudova i tužilaštva kao i za NVO – koje nude usluge, kao na primer skloništa. Nacionalni pravni okvir je dodatno dopunjen programom Kosova protiv nasilja u porodici i Akcionim planom – na osnovu kojeg je upravo sledila izrada ove nove Nacionalne strategije.
- **Krivični zakonik Kosova (KZK)** ne daje definiciju nasilja u porodici, međutim, nasilje u porodici se po prvi put pominje upravo u ovom zakoniku kao izuzetak (u njegova dva člana). Propust je da se zlostavljanje dece ili nasilje obuhvati kao krivično delo i da svako ko ne prijavi dela koja se dešavaju unutar porodičnog odnosa mogu biti krivično gonjeni. KZK obezbeđuje procesuiranje po službenoj dužnosti (eks officio) krivičnih dela nanošenja lakih telesnih povreda, teških telesnih povreda, ropskih uslova, prinudnog rada, silovanje i seksualno zlostavljanje, ako je izvršeno u porodičnim odnosima²⁷. Kršenje naloga za zaštitu isto tako predstavlja osnovu za krivično gonjenje po službenoj dužnosti, pokriveno Kosovskim zakonom o zaštiti od nasilja u porodici (član 26, paragraf 1). U izmenama i dopunama Krivičnog zakonika u 2012. godini, su takođe uključene i definicije u vezi sa određivanjem **osetljivih žrtava**²⁸ kao i **Fonda za kompenzaciju**

---

²⁴Članovi 17 i 22 iz Zakona br.03/L-182

²⁵Odobreno od strane Premijera Republike Kosovo u 2012. godini.

²⁶Odobreno od strane Ministarstva zdravlja u 2013. godini.

²⁷Krivični zakonik, Poglavlje XVI „Krivična dela protiv života i tela“.

²⁸ „Osetljivim žrtvama“ smatraju se jedno dete, osoba sa ograničenim sposobnostima ili mentalne bolesti, osobe koje pate od smanjene uračunljivosti, trudnice, kao i bračni partneri (KZK, član 120, paragraf 37). Bračni partner je izveden iz definicije porodičnih odnosa kao odnos između dve osobe koje su verene ili u braku ili su u vanbračnom odnosu; koegzistiraju u zajedničkom domaćinstvu i vezani su po krvi, braku, usvajanju, ili su u starateljskoj vezi, uključujući roditelje, bake i dede, decu, unuke, braću i sestre, tetke, ujake ili rođake; ili su roditelji zajedničkog deteta (KZK, član 120 paragraf 23).

žrtava²⁹. Krivični zakonik propisuje čitav niz drugih krivičnih dela počinjenih u porodičnim odnosima koji se mogu smatrati kao osnova za gonjenje. Međutim, Krivični zakonik ne obuhvta sva dela nasilja u porodici definisana Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici.

- **Zakonik o krivičnom postupku na Kosovu (ZKPK)**, obavezuje javne subjekte da prijave krivična dela koja se trebaju procesuirati po službenoj dužnosti. U članu 63. paragraf 2 iz istog, naglašeno je povećanje uloge pravobranioca žrtve da predstavljaju sve žrtve zločina. Međutim, po novom zakoniku, oštećeni i žrtva se smatraju isto, definisani kao „osoba čija su lična ili imovinska prava prekršena ili ugrožena počinjenim krivičnim delom“. Jačanje uloge pravobranioca žrtava daje im takođe pravo da zatraže, u ime žrtve objašnjenja za štetu i visinu naknade koja se traži podnošenjem jednostavne deklaracije o nastaloj šteti. Navodna šteta može biti fizička, finansijska, emocionalna a može da obuhvati i promenjene životne okolnosti³⁰.

1.3. INSTITUCIJE I POSTOJEĆI MEHANIZMI KAO ODGOVOR NA NASILJE U PORODICI

Na implementaciji gore pomenutog pravnog okvira kao i da bi što više osigurali pomoć žrtvama nasilja u porodici, deluje određeni broj institucija i aktera, a najbitnije od njih smo predstavili u nastavku.

- **Nacionalni koordinator protiv nasilja u porodici**- automatski se imenuje osoba koja je na poziciji Zamenika ministra pravde i ima mandat da pored svih drugih odgovornosti, nadgleda sprovođenje Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u porodici, koordiniše radom Među-ministarske radne grupe za koordinaciju protiv nasilja u porodici i prati sprovođenje aktivnosti iz Nacionalnog akcionog plana (kroz prikupljanje informacija i pripremom izveštaja o monitoringu i evaluaciji).
- **Policija Kosova** istražuje krivična dela koja su povezana sa nasiljem u porodici i referisanje žrtava nasilja ka drugim uslugama koje su im potrebne. Policija vodi istragu i krivično gonjenje za zločine počinjene u porodici, u skladu sa odredbama Krivičnog zakonika Kosova (KZK). Pored sprovođenja odredbi iz Krivičnog zakonika, policija Kosova može da sprovodi Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, izdavanjem privremenih mera zaštite u vanrednim situacijama van radnog vremena sudova³¹. Policija takođe ima obavezu da prati žrtvu tako da on/ona uzmu

---

²⁹Fond za kompenzaciju žrtava je fond koji treba da se koristi za finansijsku kompenzaciju žrtava zločina i mora biti uspostavljen na osnovu izgubljenih vrednosti i drugih ovlašćenih sredstava deponovanih zakonom. U junu 2015. godine, usvojen je Zakon o naknadi štete žrtvama zločina, kojim je uspostavljena šema državne kompenzacije za određene kategorije gde su između ostalog uključene i žrtve nasilja u porodici.

³⁰ „Vodič za Zakonik o krivičnom postupku Kosova i Krivičnom zakoniku Kosova,“ Jon Smibert, Ambasada SAD u Prištini, 2013.

³¹Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, član 26, paragraf 1.

lične stvari, da odgovori na bilo kakvu pretnju ili prijavu o delu nasilja u porodici ili u slučajevima kada postoji sumnja da su se dogodila dela nasilja u porodici, da odmah uhapsi počiniocce za koje se sumnja da su počinili krivično delo³². Za kontaktiranje policije, prilikom prijavljivanja nasilja u porodici koristi se redovna telefonska linija. Isto tako, Policija je uspostavila *Istražnu jedinicu za nasilje u porodici* (IJNP), koje se nalaze u svakoj opštini i sastavljene su od jednog muškarca i jedne žene (ali praktično gledano, podaci pokazuju više slučajeva gde muškarac prvi stupa u kontakt)³³. Isto tako, obuka i visoko obrazovanje za lica koja imaju obavezu da sprovode zakone Kosova, uključujući i Policiju Kosova, Policijski inspektorijat, Pritvornu službu Kosova, popravnu službu Kosova i Carina, u organizaciji Kosovske Akademije za javnu bezbednost (KAJB). KAJB takođe organizuje obuku za IJNP – u vezi sa „Istraživanjem nasilja u porodici“.

- **Tužilaštvo** - Državni tužilac ima obavezu da ispituje dokaze o slučajevima nasilja u porodici, da utvrdi da li postoji dovoljno dokaza da se opravda i podrži procesuiranje predmeta, a to uključuje i bilo kakvo kršenje mera zaštite³⁴. Saradnja između tužilaca i policije je od ključnog značaja u slučajevima nasilja u porodici. Pored redovne telefonske linije upoliciji Kosova, otvoren je javni besplatni broj 0800 11 112 za pozive u vezi sa nasiljem u porodici, i ta linija je otvorena 24 sata. Ovim brojem upravljaju Pravobranioци žrtava iz Odeljenja za zaštitu i pomoć žrtvama, koji funkcioniše pri Državnom tužilaštvu. Kada postoje saznanja o postojanju takvog jednog slučaja, tužioci su dužni da odmah preduzmu mere u vezi sa tim i tom slučaju daju prioritet, uzimajući u obzir specifičnosti slučaja. Tužioci su takođe dužni da obezbede da tokom razgovora sa osobama koje su doživele nasilje, prisustvuju sva lica za koja se po zakonu očekuje da budu prisutna, uključujući i osobu koja je pretrpela nasilje, pravobranioца žrtve, socijalnog radnika, tužioca i lekara. U okviru drugih dužnosti tužilaca je i nadgledanje policijskog rada, uglavnom IJNP-a, kako bi se osiguralo da su preduzeti svi koraci za prikupljanje dokaza. Kada se istraga završi i kada postoje dovoljni dokazi, tužilaštvo bez odlaganja mora da podnese tužbu ili da odbaci optužbe. Sve informacije vezane za slučaj treba držati u tajnosti sve do momenta podnošenja tužbe, momenata kada informacije postaju javne. Osumnjičeni može biti uhapšen uz izricanje mere pritvora. Mere pritvora mogu biti izrečene i od strane sudije prethodnog postupka nakon pismenog predloga tužilaštva, nakon što su ispunjeni svi uslovi iz Zakonika o krivičnom postupku. U slučaju dece žrtava, tužilac je dužan da sprovede gonjenje na način koji služi u najboljem interesu deteta³⁵. U tužilaštvu postoje imenovani tužioci, koji koordinišu radom sa procesuiranjem slučajeva nasilja u porodici.
- **Osnovni sudovi** - Oni igraju ključnu ulogu u procesu obezbeđivanja pravednog i zakonskog tretiranja slučajeva nasilja u porodici. Oni su odgovorni za osiguranje

---

³²Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, član24.

³³Jedinice su u prošlosti bile centralizovane i deo specijalnog odeljenja –to su ideje koje se mogu preispitati ako se ponovo pojave u budućnosti, da se poveća efikasnost intervencije.

³⁴Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici na Kosovu, str. 48

³⁵Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici na Kosovu, str. 48

nepriistrasnosti i dostojanstva svih strana, uključujući i žrtve nasilja u porodici i počiniocima. Kao deo parničnog postupka, sudovi razmatraju zahteve za izdavanje naloga za zaštitu i naloga za hitnu zaštitu, donoseći odluku o zaštitnim merama koje su predviđene Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici. Sudovi su dužni da donose odluke o merama zaštite u okviru zakonskih ograničenja utvrđenih zakonom i trebalo bi da razmotre slučajeve nasilja u porodici kao prioritete. U krivičnom postupku, sudovi imaju ovlašćenja da kazne počiniocima nasilja koja spadaju u sferu nasilja u porodici kao i lica koja su prekršila mere zaštite. Sudovi su dužni da obaveste sve strane u postupku o njihovim pravima, kao i posledice njihovog nečinjenja³⁶. Uprkos funkcije koju obavlja trenutno, kako bi se poboljšala situacija i bavili prioritarnim slučajevima nasilja u porodici, radna grupa za izradu strategije je predložila: sudovi, u krivičnom postupku, trebaju razlikovati kaznenu politiku u odnosu na prestupnike krivičnih dela nasilja u porodici, kao i lica koji krše naloge za zaštitu. Sudovi se moraju strogo pridržavati zakonskih obaveza stranaka u postupku prijavljivanja za svoja prava i moguće posledice ne korišćenja svojih prava.

- **Pravobranilac žrtava** - Kancelarija za zaštitu i pomoć žrtvama (KZPŽ) se nalazi pri kancelariji Državnog tužioca Kosova. Pravobranilac žrtve obično se sastaje sa žrtvom ubrzo nakon reagovanja policije na prijavu slučaja nasilja u porodici i ima odgovornost da osigura da žrtve razumeju usluge koje mogu biti pružene od strane države i da ih prihvate³⁷. Po svom novom mandatu, na osnovu Krivičnog zakonika iz 2013. godine i Zakonika o krivičnom postupku, pravobranilac žrtve ima povećanu ulogu u zastupanju interesa žrtava jer u njihovo ime zahteva zaštitu njihovih ljudskih prava. KZPŽ ima na raspolaganju besplatan telefonski broj za ljude koji hoće da prijave i/ili prime pomoć u vezi sa nasiljem u porodici: 0800 11 112. Telefonski operater je na raspolaganju 24 sata dnevno, svakog dana u nedelji. Počevši od 2010. godine, ponovno uspostavljanje ove linije je podržana od strane OEBS-a. Predlažemo da se u budućnosti osigura više prostora za funkcionisanje ove linije, na osnovu opisa SOS telefonske uloge u skladu sa standardnim operativnim postupcima za pravobranioce žrtava.
- **Kancelarije za pravnu pomoć** - nude pravna sredstva ranjivim grupama koje su obuhvaćene programom socijalne pomoći. U 2012. godini, Kosovski Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći je uključio žrtve nasilja u porodici na listi kategorija lica koja imaju pravo da pokrenu postupak i da traže besplatnu pravnu pomoć (član 31). U tom smislu, uloga službenika za pravnu pomoć se razlikuje od uloge pravobranilaca žrtve, koji upravljaju svim slučajevima krivičnih dela. U nedostatku prateće dokumentacije za kategoriju žrtava nasilja, kao osnovan se smatra zahtev koji je predat u vidu pisane izjave pravobranioce žrtve³⁸. Pet kancelarija za pravnu pomoć, koje se finansiraju od strane države se nalaze u Prištini, Prizrenu, Peći, Mitrovici i Gnjilanu.

---

³⁶Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici na Kosovu, str. 23

³⁷Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici na Kosovu, str. 22

³⁸Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, član 31 paragraf 4.

- **Institucija narodnog advokata** – je odgovorna za rešavanje optužbi za kršenje ljudskih prava od strane države³⁹. Sa tim u vezi, ako bilo koja institucija na Kosovu, prilikom rešavanja slučaja nasilja u porodici zlostavlja žrtvu nasilja, žrtva ima pravo da prijavi slučaj narodnom advokatu za istragu i pomoć. Narodni advokat ima regionalne kancelarije u Prištini, Peći, Prizrenu, Mitrovici, Đakovici, Gnjilanu i Gračanici. Regionalne kancelarije imaju jedinicu za rodnu ravnopravnost i službenika za rodnu ravnopravnost.
- **Popravna služba Kosova (PSK)** - ima za misiju „resocijalizaciju zatvorenika uz poštovanje njihovih osnovnih prava bez obzira na rasu, jezik i religiju, kao i obezbeđivanje sigurnog okruženja za osoblje, zatvorenike i društvo.”⁴⁰ PSK je odgovorna za zatvorenike, pritvorenike i maloletnike, u skladu sa zakonima Republike Kosovo, evropskih konvencija i drugih relevantnih propisa. Kada sudovi donesu odluku o zatvorenicima, pritvorenicima ili maloletnim licima, priprema se individualni plan za njihovo vreme koje provode u kazneno-popravnim ustanovama. Što se tiče rehabilitacije, socijalni radnici zajedno sa drugim stručnjacima, kao što su doktori, psihijatri i psiholozi, ispituju njihovo fizičko i psihičko stanje. Ako osoba ima problema u vezi sa zloupotrebom alkohola i/ili droga ili pokazuje znake psihičkih problema, PSK moraju da stvore uslove kako bi oni dobili odgovarajuće usluge. Ako PSK nema potrebne stručnjake za njihovo lečenje, onda saraduju sa drugim institucijama koje pružaju potrebnu terapiju.
- **Služba za probni rad** – je centralni organ državne uprave u okviru Ministarstva pravde i odgovoran je za organizovanje, sprovođenje i nadziranje izvršenja alternativnih sankcija i resocijalizaciju osuđenih lica (probni rad), pripremu socijalnih upitnika i pred-kaznenih izveštaja za počinioce krivičnih dela, kriminogena procena rizika i zakazivanje procesa lečenja prestupnika, izvršenje mera diverziteta i vaspitnih mera za decu, nadzor i pomaganje osuđenika oko vremenskog perioda izdržavanja alternativnih kazni, nadzor i pomaganje počinocima koji su zavisnici od droge ili alkohola kao predmet obaveznog rehabilitacionog tretmana koji se održava na slobodi, nadgledaju i pomažu osuđenim licima na uslovnom otpustu, razvoj pojedinačnih programa nadzora, izrada izveštaja za izvršenje alternativnih kazni i lica sa uslovnim otpustom iz zatvora i Panela o uslovnom otpustu, smernice i podrška zatvoreniku na kraju njihove kazne, vođenje evidencije i registra za izvršenje alternativnih mera i sankcija kroz elektronski sistem za upravljanje podacima⁴¹. Služba za probni rad ima za misiju „smanjenje kriminala, smanjenje stope recidiva i povećanje bezbednosti našeg društva.”
- **Centri za socijalni rad(CRS)**- su javne institucije na opštinskom nivou, koje imaju nadležnost da zaštite građane kojima su potrebne socijalne i porodične usluge,

³⁹Zakon br. 3/L-195 o Narodnom advokatu, 2010.

⁴⁰Ministarstvo pravde, „Popravna služba Kosova“

⁴¹ Zakon br. 04/L-149 za izvršenje krivičnih sankcija, Službeni glasnik Republike Kosova / br. 31 / 28 avgust 2013, Priština, član 255, st. 62

uključujući zaštitu i pružanje usluga licima koja su patila od nasilja u porodici. Centar za socijalni rad koordinira aktivnostima sa drugim akterima u procesu podrške i osnaživanja preživelih od nasilja u porodici. Centar za socijalni rad za sve identifikovane ili referisane žrtve realizuje pružanje socijalnih usluga na osnovu procene potreba žrtve i ima za obavezu da koordiniše socijalnim uslugama za žrtve do njegove/njene reintegracije u društvo. Centar za socijalni rad dodeljuje jednog službenika svakom slučaju za formalno upravljanje nad tim predmetom i pružanje podrške u vidu usluga. Voditelj predmeta preuzima nadzor nad slučajem. Voditelj predmeta procenjuje socijalnu i ekonomsku situaciju žrtava nasilja u porodici. To omogućava CSR-u da identifikuje potrebe žrtava i da koordinira odgovarajućim uslugama. Kućne posete mogu se vršiti zbog procene stanja u porodici, skloništu i sl⁴². CSR imaju širok mandat za pružanje socijalne zaštite i/ili savetovanje za decu u nevolji, to jest bez roditeljskog staranja, onu koja imaju ograničene sposobnosti ili mentalne bolesti, fizički invaliditet, kasne u razvoju ili pate kao rezultat porodičnog sukoba⁴³. Oni takođe imaju ovlašćenja kao starateljski organ za maloletnike, u skladu sa Zakonikom o maloletnicima na Kosovu⁴⁴. U slučajevima koji se procesuiraju pred sudovima, socijalni radnici treba da svedoče o potrebama deteta uzimajući u obzir princip zaštite najboljeg interesa deteta, i moraju biti prisutni tokom sudskih postupaka u kojima su uključena deca. Oni bi trebalo da posete porodice u kojima je došlo do nasilja kako bi se osiguralo da su deca u dobrom stanju. Centar za socijalni rad takođe ne sme izostaviti iz pažnje i punoletne žrtve nasilja u porodici i treba jednako postupati u predmetu kada je u pitanju nadzor i sprovođenje standardnih operativnih procedura.

- **NVO i Skloništa** – pružaju usluge stanovanja, rehabilitaciju i reintegraciju žrtava nasilja u porodici. Pod uslovom da su osnovne usluge ugovorene od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja u skladu sa Zakonom o socijalnim i porodičnim uslugama. Posebno, kosovski Zakon o porodici i socijalnim uslugama predviđa: „Svaka nevladina organizacija koja pruža socijalne i porodične usluge mora biti registrovana kod nadležnog organa i da bude licencirana od strane Ministarstva za rad i socijalnu zaštitu kao i da se pridržavaju propisa, smernica i procedura koje se odnose na njihove aktivnosti kao što je određeno od strane Ministarstva“.⁴⁵ Finansiranje iz Ministarstva je dopunjeno finansiranjem iz opština, u nekoliko opština, kao i kroz finansijsku podršku od strane donatora. Prema SOP-u, uloga skloništa je ključna u rehabilitaciji i reintegraciji žrtava nasilja. Referisanje ka skloništima može biti od strane policije, koja je dužna da pošalje žrtve u skloništa, druge institucije ili na nezavistan način, od strane osoba koje su pretrpele nasilje. Žrtve imaju pravo da biraju da li žele da ostanu privremeno, u zavisnosti od specifičnosti njihovog slučaja. One i njihova deca, (obuhvatajući i dečake do 12 godina starosti) mogu da borave do šest meseci u određenom skloništu, iako postoje neki izuzeci kada se javi takva potreba⁴⁶.

⁴² Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici na Kosovu, str. 23, 41.

⁴³ Zakon o porodičnim i socijalnim uslugama, član 9 Usluge za decu i porodice.

⁴⁴ Zakonik za maloletnike na Kosovu, član 2.

⁴⁵ Zakon o porodičnim i socijalnim uslugama, član 8.3.

⁴⁶ Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, pripremljena 2015. godine, finansirano od strane Austrisjke agencije za razvoj (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Beriša, D.Morina)

- **Obrazovne institucije** - Škole su obavezne da imaju učitelje, ali i psihologe, čija je uloga definisana u AI 34/2014 Ministarstva obrazovanja. Takođe, mobilni nastavnici imaju obavezu da ponude nastavu unutar i izvan skloništa za svu decu žrtve nasilja u porodici. Uloga nastavnika i školskih psihologa je da se pomogne deci kojima je potrebna pomoć. Sve institucije, uključujući i one za obrazovanje imaju zakonsku obavezu da izveštavaju o zlostavljanju dece. Nastavnici su najbliži ljudi koji imaju kontakte sa licem i mogu da pomognu u otkrivanju potencijalnih slučajeva nasilja u porodici. Informacioni sistem za upravljanje u obrazovanju (ISUO) može da prijavi samo školsko nasilje. Potrebno je da ODO podrži kontinuitet učenja za decu žrtve nasilja u porodici tokom boravka u skloništima, angažovanjem vaspitača i nastavnika kao podrška za decu sa posebnim obrazovnim potrebama.
- **Zdravstvene institucije** - Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici, Ministarstvo zdravlja ima zadatak da razvije i obezbedi pomoćnu i neophodnu infrastrukturu za pružanje podrške za sprovođenje zakona. Paralelno sa izradom i usvajanjem Administrativnog uputstva za lečenje počinioca nasilja u porodici kojima je izrečena mera obaveznog lečenja od zavisnosti od alkohola i psihotropnih supstanci (UA 02/2013, predstavljeno gore u tekstu), trebalo bi raditi na daljem razvoju neophodne infrastrukture za pružanje ovih navedenih usluga. U nekim slučajevima, zdravstveni radnici mogu da budu prvi koji će sresti ljude koji su možda bili zlostavljani. Sa tim u vezi, zdravstvene institucije predstavljaju važan deo mehanizma koordinacije, oni imaju ulogu u identifikaciji potencijalnih žrtava nasilja u porodici i dužni su da prijave slučajeve nasilja u porodici⁴⁷.
- **Kancelarije za zapošljavanje i Centri za stručno osposobljavanje** – Kancelarije za zapošljavanje su odgovorne za sakupljanje podataka, registraciju nezaposlenih lica, profesionalno savetovanje za zapošljavanje i davanje uputstva u vezi sa karijerom, posredovanjem u postupku zapošljavanja, informisanje registrovanih nezaposlenih lica u mogućnostima dalje obuke, uključujući i stručnu obuku za osobe koje traže posao, izdavanje deklaracija o statusu nezaposlenog lica⁴⁸. Centri za stručno osposobljavanje pružaju stručnu obuku zainteresovanim licima koje prijavi Kancelarija za zapošljavanje. Ove institucije su zahtevale da obezbede usluge zapošljavanja i stručnu obuku za žrtve nasilja u porodici, u skladu sa aktivnostima predviđenih u prethodnom Nacionalnom akcionom planu za borbu protiv nasilja u porodici (2011-2014)⁴⁹.

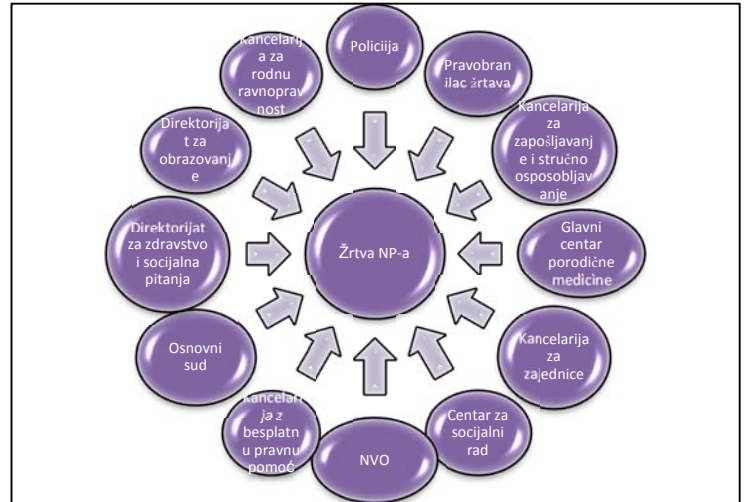
---

⁴⁷Ibid.

⁴⁸Skupština Republike Kosovo, Zakon br. 04/L - 083 za registraciju i evidenciju nezaposlenih i onih koji traže zaposlenje, član 8.

⁴⁹Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, pripremljena 2015. godine, finansirano od strane Austrisjke agencije za razvoj (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Beriša, D.Morina)

➤ **Opštinske institucije i mehanizmi koordinacije** - Posle decentralizacije, opštine su preuzele posebne nadležnosti u vezi sa finansiranjem usluga, kao što su skloništa, tako da opštine treba da izdvoje sredstva za „socijalno stanovanje“ za žrtve nasilja u porodici i u posebnim slučajevima, takođe nude materijalnu pomoć deci i porodicama u stanju socijalne potrebe⁵⁰. Uz podršku od strane

Agencija Ujedinjenih nacija i misije OEBS-a na Kosovu, nekoliko opština⁵¹ je kreiralo ili je u procesu stvaranja mehanizama za koordinaciju, koji obuhvataju sve zainteresovane strane, sa ciljem daljeg poboljšanja pomoći koja se pruža žrtvama nasilja. Do sada je 13 opština uspostavilo ili su u procesu uspostavljanja mehanizma za koordinaciju. Ovi mehanizmi olakšavaju sprovođenje pravnog okvira i koordinaciju u upravljanju slučajevima na opštinskom nivou.

1.4. STANJE NASILJA U PORODICI NA KOSOVU

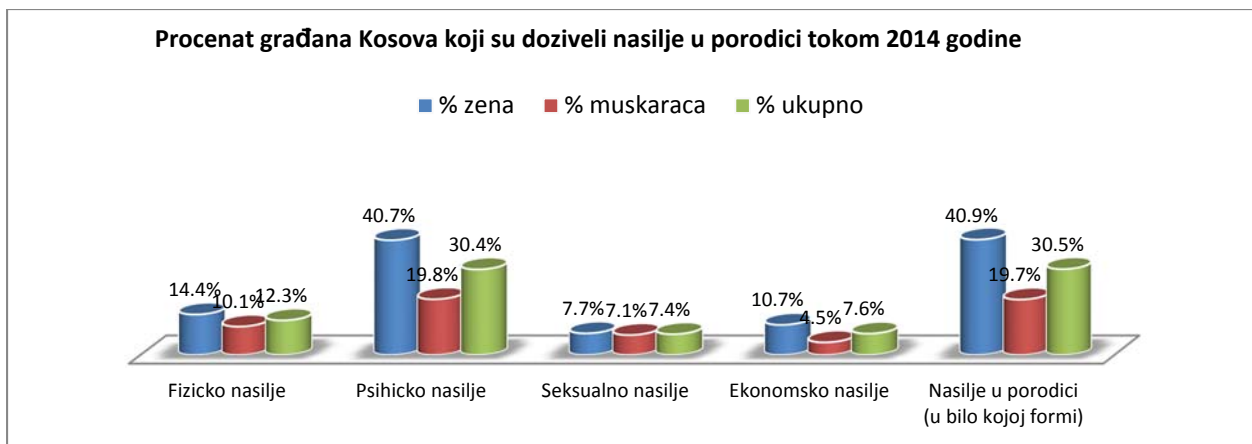
Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima: Analiza stavova, stope javljanja i institucionalni odgovor na nasilje u porodici na Kosovu“⁵², nam omogućava detaljnije informacije o situaciji u vezi sa nasiljem u porodici na Kosovu. Jasno se vidi da su najugroženije grupe koje su uglavnom izložene nasilju u porodičnim odnosima upravo žene, deca, starije osobe, osobe sa invaliditetom i LGBT osobe. Prema ovoj studiji:

- 62 % stanovnika Kosova su iskusili jedan ili više oblika nasilja u njihovim životima (56% muškaraca i 68% žena);
- U 2014. godini, 31% stanovnika Kosova su doživeli nasilje (41% žena i 20% muškaraca)
- Između 2005. i 2015. godine, najmanje 22 čoveka je ubijeno od strane ljudi koji su u porodičnim vezama i odnosima;
- U 2014. godini, 7% stanovnika Kosova je navelo da su njihovi partneri vršili pritisak na njih da imaju seksualni odnos bez njihovog pristanka;
- Prema statističkim podacima, žene češće od muškaraca iskuse nasilje u porodici.

⁵⁰Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama, Član 1.

⁵¹Mehanizmi za koordinaciju su uspostavljeni još od 2012. godine u opštinama Gnjilane, Đakovica i Dragaš, uz podršku UN Vomen. Trenutno se na tome radi i u Mitrovici, Zvečanu, Leposaviću i Zubinom Potoku.

⁵² Studija koja je finansirana od strane Austrijske agencije za razvoj, 2015. (autori: N. Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjska, A.Beriša, D.Morina)

Kao što se vidi iz gornjeg grafikona, većina tipičnih oblika nasilja u porodici sa kojima se pojedinci suočavaju na Kosovu su fizičko, psihičko, seksualno i ekonomsko nasilje. Međutim, ako odete duboko u analizu uzroka nasilja u porodici, percepcija učesnika u studiji izgleda da ne ide u skladu sa njihovim stvarnim uzrocima, koji su ukorenjeni u želji za moći i kontrolom. Umesto toga, ispitanici smatraju niz uzroka koji u izvesnoj meri predstavljaju opravdanost za nasilje koje se dešava, kao što su nezaposlenost (67,2%), teška ekonomska situacija (63,4%), alkohol (52,3% muškaraca i 27,8% žena je identifikovalo alkohol kao glavni faktor), nedostatak obrazovanja (36,5% muškaraca), brak protiv volje (34,3% muškaraca), traume iz rata na Kosovu (33,7%), intenzivne svađe ili neslaganja (33,8% žena). Dok su ispitanici naveli druge uzroke, kao što su ljubomora partnera, preljuba, mentalne bolesti, droga i kockanje. Ostali navedeni razlozi manje su subjektivni: moda (na primer, provokativna odeća), nedostatak morala, žene nemaju dovoljno informacija o svojim pravima, kompleks inferiornosti, nedovoljna emancipacija žena (i u suprotnom, emancipacija žena), tehnologija (npr, nasilje na televiziji, uključujući i sapunice), nedostatak ljubavi između parova, nepovoljna pozicija žena u društvu, preveliko bogatstvo, naivnost i nedostatak dece.

Kao što je već rečeno, nasilje u porodici se ostvaruje i utiče na sve ljude koji i ne prave razliku zbog starosti, pola, sposobnosti ili specifičnih potreba, seksualne orijentacije i rodnog identiteta, ili kao deo određene manjine. Počinioci nasilja u porodici utiču na sve članove a počinioci ovih nasilnih akata mogu takođe biti svi članovi porodice u datom trenutku (iskazi ne govore samo o nasilju između supružnika, već i roditeljima koji koriste nasilje nad njihovom decom, nasilje nad decom ili starijim roditeljima, braća i sestre koji izvršavaju nasilje jedno nad drugim, babe i dede koji izvršavaju nasilje protiv nasilja nad unucima i unukama, itd.). Međutim, podaci pokazuju da neki od članova porodice imaju veće šanse da budu pogođeni (da su žrtve nasilja) u poređenju sa drugim članovima.

Prema Izveštaju o Proceni programa protiv nasilja u porodici⁵³, nasilje u porodici nastavlja da bude jedan od preovlađujućih oblika nasilja koji utiču na žene i decu na Kosovu. Podaci iz Kosovske policije o prijavljenim slučajevima govore o otprilike 1000 žrtava godišnje

⁵³ „Izveštaj o proceni programa Kosova za borbu protiv nasilja u porodici“, koji je pripremila Kancelarija nacionalnog koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici uz podršku UN Women kancelarije na Kosovu (autorka: A. Čosaj-Mustafaj)

kojima se pruža pomoć od strane kosovskih institucija. U više od 80% slučajeva žrtve su žene, zatim deca i starije osobe. Socio - ekonomska situacija žena, dece i starijih osoba na Kosovu ih čini tradicionalno zavisnim od drugih članova porodice. Odnosi dominacije moći zbog preovlađujućih ekonomskih prednosti za domaćinstva su muške osobe koje su obično muž, otac ili sin žrtve. Žene i deca imaju tendenciju da budu degradirani u privatnoj sferi i često su odgovorni za brigu o deci i starijih osoba, disciplinovani da budu „moralno“ propisni sa ciljem da se pridržavaju svojih „reproduktivnih“ uloga. Sa druge strane dečake treba fizički „discipinovati“ na način da nastave sa njihovom ulogom „glave porodice i onog koji izdržava porodicu“⁵⁴.

Nasilje nad ženama Na osnovu studije koju je realizovala Mreža grupe žena: „...Na Kosovu, statistički žene češće od muškaraca pate od svih oblika nasilja u porodici, uključujući i psihičko, fizičko i ekonomsko nasilje. Ukupno, 40,9 % svih ispitanih žena je reklo da su patili od nasilja u porodici u 2014. godini, u poređenju sa samo 9,7 % anketiranih muškaraca. Jasno je da su žene u većem riziku od nasilja u porodici od muškaraca...“⁵⁵ Tradicionalno, ženama su uskraćena prava garantovana zakonom da naslede imovinu ili da se imovina registruje na njihovo ime. Procene variraju, dok poslednji podaci pokazuju da 8 do 15% žena poseduje imovinu registrovanu na njihovo ime. Ovo izaziva direktan uticaj na sposobnost žena da uspostave svoje poslovanje i smanjuje njihov kapacitet za samo-zapošljavanje kada se zna da je založena imovina za kredit na ime žena samo 3-5% na Kosovu⁵⁶. Ovakva situacija u kojoj se nalaze mnoge žene su pripisane njihovim imovinskim pravima, koje takođe dovode do nejednake podele odnosa moći u porodici, i čini ih ranjivim na nasilje u porodici.

Između socijalnih i ekonomskih faktora, žene i devojke često ostaju manje zastupljene ne samo u porodičnim odnosima, već i šire, naglašavajući na taj način prisustvo velikog broja stereotipnih predrasuda koje neguju tradicionalne porodične modele⁵⁷.

Nasilje nad decom Kao što je gore navedeno, pored nasilja nad ženama i starijim osobama u porodici, druga ugrožena grupa su deca, kako devojčice tako i dečaci. Nad njima se može vršiti direktno fizičko nasilje, ali i drugi oblici nasilja (psihičko, seksualno, ekonomsko). Zanemarivanje deteta je takođe poznat oblik nasilja počinjenog u porodici, koje se još uvek često ne priznaje i smatra takvim od strane mnogih roditelja i profesionalaca. To je zato što se često očekuje da je zanemarivanje identifikovano kao jedan od oblika nasilja na one porodice koje ispunjavaju opis karakteristika koje često

---

⁵⁴Vidi istraživanje Mreže grupe žena na Kosovu za Agenciju za rodnu ravnopravnost, Sigurnost počinje u kući: Istraživanje je realizovano kako bi sakupili informacije za prvu Nacionalnu strategiju i Akcioni plan protiv nasilja u porodici, 2008, st.2. Na raspolaganju je na <http://www.womensnetwork.org/documents/20130120165404373.pdf>

⁵⁵Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, pripremljeno 2015. godine, finansirano od strane Austrijske agencije za razvoj (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Beriša, D.Morina), stranica 52

⁵⁶Vidi „Rodni profil u zemlji – Kosovo,“ (autori: Ulf Farnsveden, Ariana Čosaj-Mustafaji Nicole Farnsworth) na http://www.swedenabroad.com/ImageVaultFiles/id_20757/cf_347/Orgut_Kosovo_Gender_Profile_FINAL_2014-05-08.PDF

⁵⁷Na osnovu „Izveštaj o evaluaciji programa protiv nasilja u porodici na Kosovu“, pripremljen od strane Kancelarije nacionalnog koordinatara za borbu protiv nasilja u porodici uz podršku UN Women Kancelarije na Kosovu (Autor: A. Čosaj - Mustafaj):" ... Od 21 ministarstva Vlade Kosova, samo u dva ministarstva su na čelu žene a od toga jedna je postavljena kao ministarka bez portfelja. Mala poboljšanja su postignuta sa kvotama zastupljenosti u parlamentu koje garantuje izborni zakon, inače će Kosovo nastaviti da se suočava sa velikim izazovima u zastupljenosti žena u javnoj sferi kad ne bi bile osigurane kvote u vidu garancija..."

(pogrešno) imaju u vidu definiciju porodice u kojoj se koristi nasilje (kao što su siromašne porodice, u suviše teškoj ekonomskoj situaciji s neobrazovanim roditeljima, ili pripadaju određenoj etničkoj manjini). U međuvremenu, čak i ako se nasilje ne vrši direktno nad decom, samo prisustvo (ili kako se naziva u konvenciji iz Istanbula „koji je bio svedok nasilja“) u incidentu nasilja, dokazano je da postoji veliki uticaj i neke posledice su često nepopravljive u životima dece. Merama za zaštitu i lečenje dece kako dečaka tako i devojčica, koji žive u porodici u kojoj se nasilje mora rešiti kao situacija u kojoj su direktno pretrpeli neki oblik nasilja u porodici, kao i situaciju u kojoj su deca svedoci incidenata. Ne smemo zaboraviti da to ima mnogo jači uticaj na psihu i formiranje dece kada je nasilje počinjeno nad drugim članovima porodice. U vezi sa situacijom i nasiljem koje su deca pretrpela u porodicama na Kosovu, podaci iz studije MŽK-a⁵⁸ pokazuju da se: 32,6 % stanovnika Kosova slažu da „dete ponekad treba išamarati“, što sugerise da fizički udarac šamarom možda još uvek postoji kod jedne trećine porodica kao jedan oblik discipline⁵⁹.

Nasilje nad osobama sa ograničenim sposobnostima Osobe sa ograničenim sposobnostima (ili posebnim potrebama) takođe pokazuju da su osetljive na počinjeno nasilje, u poređenju sa ostalim članovima porodice, upravo zbog njihovog stanja. Često niz incidenata u vezi sa predrasudama koje porodice imaju prema ovim licima i straha od osude od ostalih članova društva, samim tim i izolacije kroz zatvaranje u svojim kućama, predstavljaju oblik nasilja počinjenog nad ovim ljudima zajedno sa drugim oblicima nasilja, koje se često razlikuju od onih ostvarenih protiv pojedinaca koji ne pripadaju ovoj grupi u porodici. Situacija je još teža u pogledu počinjenog nasilja nad ženama i devojčicama sa ograničenim sposobnostima.⁶⁰

Nasilje nad LGBT osobama. LGBT osobe su još jedna grupa u opasnosti da trpi nasilje u porodičnim odnosima, posebno u trenutku identifikacije, a zatim prihvatanja pred drugim članovima porodice da je njihova seksualna orijentacija drugačija. Zbog straha od odbacivanja, LGBT osobe imaju tendenciju da ne informišu članove svoje porodice o svojoj seksualnosti. Prema MŽN⁶¹ studiji, informacije u vezi porodičnog nasilja nad LGBT osobama su ograničene, početni kvalitativni podaci ukazuju da se to nasilje dešava. Više od 70% LGBT osoba je na pitanje koje je najviše nesigurno mesto za njih, odgovorilo

---

⁵⁸ Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, pripremljeno 2015. godine, finansirano od strane Austrijske agencije za razvoj (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Beriša, D.Morina), st 48-49

⁵⁹Na osnovu gore pomenute studije: „...U 2015. godini, skoro duplo više žena (41,7%) nego muškaraca (23,2%) se slaže da decu treba ošamariti. Pored toga, 81,1 % njih smatraju da udaranje deteta šamarom predstavlja jedan vid nasilja u porodici, a 89,6% smatra da udaranje deteta kaišem ili štapom jeste oblik nasilja. U vezi sa različitim metodama disciplinovanja dece prema polu deteta, 36,7% stanovnika Kosova (37,5% žena i 35,9% muškaraca) se slažu da „dečaci treba da imaju strožiju disciplinu nego devojčice, jer ih to čini jačim“. Nema značajne razlike u mišljenju između žena i muškaraca. Pored toga, osobe drugih nacionalnosti (ne iz albanske i srpske zajednice), češće veruju da za dečake treba da postoji stroža disciplina od devojčica, dok ljudi sa većim prihodima se manje slažu sa ovim mišljenjem. U međuvremenu, 54,7% stanovnika Kosova veruje da „devojke treba da imaju više discipline nego dečaci, tako da one imaju jaku moralnu stranu“. Danas, žene češće veruju da devojčicama treba više discipline; 60,6% žena se slaže sa ovom tvrdnjom u poređenju sa 48,7% muškaraca. Ispitanici koji žive u ruralnim područjima i iz drugih etničkih grupa ipak češće veruju da je devojčicama potrebna stroga disciplina. Ljudi sa visokim nivoima prihoda imaju manje šanse da dele ovo verovanje...”

⁶⁰Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, pripremljeno 2015. godine, finansirano od strane Austrijske agencije za razvoj (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Beriša, D.Morina), st. 53; U organizaciji koja radi sa osobama sa invaliditetom prijavili su da su samo u 2014. pomogli 22 žene i devojke sa ograničenim sposobnostima koji su iskusile nasilje u porodici ...”

⁶¹ Ista studija, st 54

„njihov dom“. NVO je identifikovao više od 20 slučajeva nasilja u porodici u nedavnom istraživanju. Pored toga, bilo je dva slučaja ubistva, predmetu koji se tiče članova šire porodice. Još jedna organizacija koja radi sa LGBT muškarcima navodi da je u 2014. godini bilo 13 prijavljenih slučajeva u njihovoj organizaciji. Oni su istakli da je fizičko nasilje izraženije kod muškaraca, dok je psihološko nasilje češće kod žena. Predstavnici LGBT organizacija su se složili da je njihov glavni izazov da podstaknu LGBT osobe da prijave nasilje u porodici, tako da oni mogu da dobiju podršku.

Nasilje nad starijim osobama. Starije osobe su takođe ugrožena grupa od nasilja u porodici. Međutim, rezultati studije Mreže grupe žena na Kosovu pokazuju da se ova grupa smatra manje pogođenom kada je u pitanju nasilje u porodici. Prema ovoj studiji: *“...Mladi (uzrasta od 18-25 godina) imaju veće šanse da dožive nasilje u 2014. godini u odnosu na sve ostale starosne grupe. Nasuprot tome, u dobi od 46-55 imaju manje šanse nego ostale starosne grupe koje su doživele nasilje u porodici. Ovo može sugerisati da je nasilje u porodici povećano, ili to može značiti da mladi ljudi lakše pamte nasilje koje se dogodilo u njihovom detinjstvu, dok stariji ispitanici mogu imati problema sa pamćenjem. To takođe može da znači da su mladi ljudi svesni i da konkretne akte nasilja posmatraju ozbiljnije nego starije osobe. Na primer, kako je navedeno, mladi ljudi se češće slažu da kazna u vidu šamaranja deteta predstavlja nasilje u porodici. To može da znači da su veće šanse da prijave takvo nasilje koje ima uticaja na njih u poređenju sa starijim osobama. Takođe postoji mogućnost da stariji i dalje nerado govore o nasilju, jer to ostaje tabu tema za njih...”*⁶²

Šta ljudi misle i šta znaju o nasilju u porodici⁶³?

- U mnogim slučajevima, obaveštavanje i informisanje ljudi o nasilju u porodici je poboljšano (u odnosu na istraživanje koje je prethodno uradila Mreža grupe žena na Kosovu u 2008. godini). Danas, 75.3% stanovnika Kosova zna da na Kosovu postoji Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (u poređenju sa 55,7% stanovnika Kosova koji su poznavali propise iz tog perioda u 2008. godini). Više ljudi ima tendenciju da razmotri različite oblike fizičkog nasilja, kao što su nasilje u porodici, u poređenju sa 2008. godinom;
- Uprkos ovim poboljšanjima, skoro trećina stanovnika Kosova veruje da je „nasilje u porodici normalan deo svakog odnosa i društvo u celini prihvata da nasilje može da se desi ponekad“;
- Jedan od tri stanovnika Kosova veruju da je nasilje u porodici „porodični problem i da komšije ne moraju da ga prijave policiji“, što može da spreči nasilje.
- 73,6% ispitanika je izjavilo da će kontaktirati policiju ukoliko imaju nasilje u porodici, a veoma malo njih zna o drugim akterima koji mogu da pruže usluge, kao što su pravobranilac žrtve, centar za socijalni rad ili organizacije žena.

---

⁶²Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, pripremljeno 2015. godine, finansirano od strane Austrijske agencije za razvoj (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Beriša, D.Morina)st 47-49

⁶³ Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, finansirana od strane Austrijske agencije za razvoj, 2015. (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Beriša, D.Morina)

- 21% stanovnika Kosova se slaže „da je ponekad u redu da muškarac udari svoju ženu“;
- 53% smatra da „ako je muškarac nezaposlen, nasilje može da se ponekad dogodi“;
- 24.6% smatra da se „seksualni odnos ne može smatrati seksualnim nasiljem ako se to desi između dve odrasle osobe koje su u braku“;
- 45,8% ne smatraju oblikom nasilja kad postoji „kontrola nad osobom gde ona može da ide a gde ne može“;
- 33,9% smatra da je „prirodno da se nasilje u porodici dešava kada neko koristi alkohol“.

Prijavljivanje slučajeva nasilja u porodici⁶⁴. Trend niske stope prijavljivanja slučajeva nasilja u porodici je priznat širom sveta - na Kosovu se suočavamo sa istom situacijom. Međutim, studija Mreže grupa žena na Kosovu dokazuje da postoji tendencija da se povećava broj prijavljivanja, što se može pripisati poboljšanju svesti o njihovim pravima i kako da se prijavljuju, posebno među ženama, poboljšanje poverenja u institucije, posebno u policiju; i poboljšanje mere zaštite dostupne licima koja su preživele nasilje. Sledeća tabela ilustruje broj slučajeva nasilja u porodici koje obrađuju različite institucije, za vremenski period koji je uzet u obzir od strane studije:

Godina	Policija Kosova	Tužilaštvo	SSK/Procedura krivičnih dela	KZPŽ	MRSP (sklonište)	Kancelarije pravne pomoći	CSR
2010	944		N/A	627	229	76.5	229
2011	1046	524	N/A	739	267	76.5	226
2012	1026	736	596	868	241	60	
2013	1087	4290	330	892	268	17	
2014	1179	6036	196	391	281	23	
2015	460 (juni)		159			5	

Počinioci nasilja u porodici⁶⁵ - Među ispitanicima koji su iskusili nasilje u porodici u svom životu, mnogi su izgleda bili zlostavljani uglavnom od njihovih majki i očeva. Za žene, najčešći počinioci nasilja su njihovi partneri ili muževi. Samo troje muškaraca je tvrdilo da su doživeli nasilje od strane svojih supruga. Braća, svekri i svekrve su drugi najčešće pominjani počinioci nasilja. Neki ispitanici su takođe naveli svoje rođake drugog stepena, ujake, sestre, decu, bake, snahe, druge rođake, dedu i ćerku.

⁶⁴ Ibid

⁶⁵ Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, finansirana od strane Austrijske agencije za razvoj, 2015. (autori: N.Farnsworth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjaska, A. Beriša, D.Morina), stranica 45;

1.5. REZULTATI IZ SVOT ANALIZE OBAVLJENE TOKOM PROCESA IZRADE STRATEGIJE

S (PREDNOSTI)	V (SLABE TAČKE)
<ul style="list-style-type: none"> • Međunarodni i nacionalni pravni okvir i institucionalni okvir su poboljšani • Kontinuirani naponi civilnog društva na rešavanju ovog fenomena • Podrška od strane Nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici • Pozitivna praksa u organizaciji kampanje za podizanje svesti • Stručnjaci koji su obučeni i bolje opremljeni da vode slučajeve nasilja u porodici • Postojanje neophodnih usluga 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak sprovođenja postojećeg zakonodavstva • Nedostatak mehanizama koordinacije (ili nedostatak njihove efikasnosti) • Nedostatak konsolidovane baze podataka u vezi sa slučajevima nasilja u porodici • Slaba među-institucionalna koordinacija • Loša praksa bez razmene informacija ili pristupa informacijama • Društvo se uglavnom karakteriše patrijarhalnim mentalitetom - mnogi rodni stereotipi se i dalje prenose putem medija • Institucije preuzimaju obaveze, ali ih ne sprovode u praksi • Nedostatak modela koji podstiče dečake i muškarce da preduzmu korake protiv nasilja u porodici • Nedostatak posebnih programa za osnaživanje žena • Nedostatak pojedinih specijalizovanih usluga ili standarda za postupanje u slučajevima nasilja u porodici • Izbegavanje primene rodnog budžetiranja
O (MOGUĆNOSTI)	T (OPASNOSTI)
<ul style="list-style-type: none"> • Uspostaljanje i funkcionisanje centralizovanog sistema prikupljanja podataka će poboljšati razmenu informacija i koordinaciju. • Komunikacija - kao način za razvoj i promene na svim nivoima (mediji mogu da igraju bitnu ulogu) • Pristup finansiranju i postojanje tima stručnjaka i profesionalaca • Nastavak napora na ažuriranju i razvoju politika i akcionih planova za zaštitu od nasilja u porodici (nacionalnih i lokalnih) • Nastavak podrške od donatora i međunarodnih organizacija koje rade na Kosovu 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak odgovornosti • Posvećenost na lokalnom nivou • Nedostatak odgovarajućih institucija u skladu sa opštim kontekstom razvoja Kosova • Zavisnost od donatora • Minimiziranje postojanja fenomena od strane institucija, kao posledica uticaja mentaliteta • Korupcija/nepotizam u institucijama

1.6. GLAVNI IZAZOVI I NAČINI NJIHOVIH REŠAVANJA TOKOM NAREDNIH PET GODINA (2016 – 2020)

Izveštaj o proceni kosovskog Nacionalnog programa protiv nasilja u porodici 2011 - 2014, Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima!“, izveštaj pripremljen od strane Odeljenja pravosuđa u SAD „Procena reakcije sistema pravosuđa i organa za sprovođenje zakona: Kosovski Program protiv nasilja u porodici i Akcioni plan 2011-2014”⁶⁶, analize sprovedene tokom izrade ove strategije, itd, su identifikovale više zajedničkih tačaka kada se govori o izazovima sa kojima se trebamo suociti u narednom periodu od pet godina kako Vlada Kosova tako i svi akteri i saradnici angažovani u aktivnostima protiv nasilja u porodici.

Tako su, na osnovu Izveštaja o proceni i evaluaciji kosovskog Nacionalnog programa protiv nasilja u porodici 2011 - 2014, navedeni neki od ključnih izazova:

a) Kritična pitanja u razumevanju i implementaciji pravnog okvira

- Nivo poznavanja i implementacije međunarodnih konvencija od strane sudija, tužilaca i advokata je ograničen;
- Postoji ograničena upotreba mera zaštite podataka u skladu sa uredbom za zaštitu od nasilja u porodici;
- Mere naloga za zaštitu odobrenih od strane sudova su slabo obrazložene;
- Kosovske institucije posvećuju malo pažnje za sprovođenje mera zaštite;
- Postoji ograničena profesionalna sposobnost za upravljanje slučajevima nasilja u porodici;
- U principu je ograničeno poverenje građana u pravosudni sistem;
- Akti nasilja nad decom, starijim osobama i osobama sa ograničenim sposobnostima ostaju nedovoljno prijavljeni.

b) Kritična pitanja u funkcionisanju institucionalnih mehanizama

- Kosovo nema svu potrebnu infrastrukturu za zaštitu i podršku ženama i deci žrtvama nasilja u porodici;
- Slaba koordinacija i saradnja između Agencije za rodnu ravnopravnost i SRR u opštinama;
- Nedostatak ljudskih resursa i profesionalnih kapaciteta da se spreče i pruže usluge za žrtve nasilja u porodici;
- Ustanove od značaja za sprovođenje zakona ne smatraju ovaj vid nasilja prioritarnim;
- Centar za socijalni rad, iako ima mandat da pruži pomoć i podršku žrtvama, često je pasivan u pružanju pomoći u slučajevima nasilja u porodici.

---

⁶⁶ Amy Litvin, bivši tužilac i pravobranilac žrtava, šefica biroa protiv nasilja u porodici pri kancelariji Okružnog tužilaštva u Bronksu;

Istovremeno, prema izveštaju Mreža grupe žena Kosova⁶⁷: uopšte od 2008. godine izgleda da je poboljšan odgovor institucija na nasilje u porodici na Kosovu. Policijski službenici su posebno obučeni i imaju odgovornost za svoje zadatke. Značajan napredak postignut je u osnovnim sudovima koji već imaju specijalizovane sudije u civilnim parnicama u slučajevima porodičnog nasilja. Međutim, što se tiče istraživanja institucionalnog odgovora kojeg je sprovela Mreža grupe žena Kosova, ona identifikuje brojne izazove:

- Neadekvatne usluge za osobe koje su pretrpele nasilje, uključujući i finansijski održiva skloništa, usluge rehabilitacije, psihološko savetovanje i naselja gde bi mogli da odu posle perioda provedenog u skloništu. Tu je i dalje prisutna slaba koordinacija između institucija za podršku ljudima koji su iskusili nasilje u porodici.
- Konsultantske usluge i nedovoljni programi lečenja za počinioce nasilja.
- Neke osobe, mada ne sve, nisu adekvatno obučene u institucijama, naročito u pogledu pravne odgovornosti, značaja poverljivosti i pravog pristupa radu sa ljudima koji pate od traume nasilja u porodici.
- Neki predstavnici koji nesvesno "krive žrtvu" za zločine počinjene nad njom;
- Neki takođe pokušavaju "da pomire" porodicu, što nije deo odgovornosti za većinu institucija i može ograničiti njihovu obavezu da obezbede zaštitu ili pravdu.
- Nedovoljni resursi u nekoliko institucija, uključujući ljudske resurse, prostor i zalihe;
- Konsolidacija i slabo statističko izveštavanje o rešavanju slučajeva porodičnog nasilja, uključujući krivični postupak, naročito od strane sudova i zdravstvenih ustanova koje još uvek nemaju digitalne fajlove.

Na osnovu gore navedenog, Nacionalni akcioni plan ove strategije za period 2016 – 2020 predlaže konkretne aktivnosti kako bi se omogućilo da se suočimo sa gore navedenim izazovima. Predlozi koji su dati u nastavku se odnose na četiri sektora strategije, ciljeve i konkretne rezultate navedene u svakom sektoru (kao što je detaljno opisano u poglavlju 2). Takođe, ovi predlozi ukazuju na druge važne aspekte koji su neophodni kako bi se omogućilo sprovođenje Strategije, kao što su mere koje se odnose na budžet i raspodelu potrebnih sredstava, koordinaciju aktivnosti, monitoring i evaluaciju intervencija obezbeđenu kroz redovan periodičan proces za koje takođe moraju biti dodeljena finansijska sredstva i ljudski resursi.

---

⁶⁷Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, finansirana od strane Austrijske agencije za razvoj, 2015.(autori: N.Farnsvorth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjska, A. Beriša, D.Morina)

Konkretno predlaže se sledeće:

✚ **PRAVNI OKVIR** Treba da radi na usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa relevantnim međunarodnim dokumentima. To znači stvaranje radne grupe koja će da uskladi svoje zakonodavstvo u skladu sa realizovanim studijama koje su identifikovale nedostatke i da predloži niz mera za njihovo prevazilaženje, kako bi sproveli: obezbeđivanje adekvatne zaštite za žrtve nasilja u porodici; prioritarno postupanje u slučaju postavljanja potreba žrtava u centru pažnje; preduzeti hitne mere da osiguraju pružanje informacija i usluga za njihovu rehabilitaciju i reintegraciju; uspostavljanje odgovornosti počilaca i njihov rehabilitacioni tretman; i utvrđivanje adekvatne raspodele finansijskih, ljudskih i infrastrukturnih resursa da ispune gore navedene stavke, ali i da pruže tretman sa kvalifikovanim zvaničnicima da prepoznaju i sprovode rigorozne standarde za poboljšanje svake usluge u tom pogledu, omogućavajući kako podizanje svesti tako i informisanje celog društva da ne tolerišu nasilje u porodici. Mere ka poboljšanju zakonskog okvira bi se najbolje odredile upravo iz ove grupe, na osnovu postojećih studija koje su dale orijentaciju u vezi uputstva o tome gde da se fokusira rad na unapređenju nacionalnog pravnog okvira. Stoga, MŽK studija sugeriše da se moraju izmeniti Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Zakon o porodici i Krivični zakonik sa ciljem zabrane alternativnih rešavanja sporova u slučajevima nasilja u porodici, u skladu sa članom 48 iz Konvencije Saveta Evrope. Početi izradu izmena Krivičnog zakonika kako bi nasilje u porodici definisali kao krivično delo, oslanjajući se na preporuke iz Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Ova konvencija zahteva od država da obezbede odgovarajuću negu i preduzmu neophodne zakonske mere „kako bi se osiguralo efikasno istraživanje i gonjenje za krivična dela“. Izvršiti izmene i dopune Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u cilju uključivanja uloga i odgovornosti svake agencije u vezi sa merama rehabilitacije i reintegracije, kao i jasno definisanim procedurama koje su trenutno nejasne, posebno u vezi sa ciljem zakona, njegove namere i podzakonskih akata. To bi osiguralo istragu, krivično gonjenje i efektivnu i efikasnu nadoknadu za žrtve nasilja u porodici. Namera je da se osigura da zakon predviđa pravni lek u slučajevima u kojima još postoje uslovi za izdavanje naloga za zaštitu. Trenutna ograničenja u zakonu o produženju mera zaštite, bez pružanja alternativnih mera u slučajevima gde uslovi za to i dalje postoje, predstavljaju kršenje prava žrtava nasilja u porodici na delotvoran pravni lek i zaštitu od strane države protiv dela nasilja u porodici. Sobzirom na okolnosti, vremensko ograničenje od 24 meseci za izdavanje naloga za zaštitu, u skladu sa zakonom, mora da ponudi neograničen broj proširenja. U okviru zakonskih promena treba da se predvidi i definicija monogih proceduralnih aspekata za tretiranje ovih slučajeva na osnovu specifičnosti nasilja u porodici. Sobzirom da veliki broj građana Kosova živi i radi u inostranstvu, sa ciljem da se olakša pristup žrtvama nasilja u porodici koje mogu imati zaštitni nalog validan, nametnut od strane vlasti drugih zemalja, određena zakonodavna procedura priznavanja zaštitnih naloga na Kosovu u skladu sa propisima Evropske unije, treba da bude realizovana.⁶⁸

---

⁶⁸Uredba (EU) Br. 606/2013 Parlamenta i Saveta Evrope, 12. juna 2013. o uzajamnom priznavanju mera zaštite u građanskim predmetima (OV L 181 06.29.2013.), pod kojima žrtve nasilja (na primer u porodici) ili osobe, čija je sloboda

✚ **INSTITUCIONALNI MEHANIZMI I KOORDINACIJA** Osigurati bolju koordinaciju između svih uključenih aktera, jasno definisati obaveze i odgovornosti svih, na centralnom i lokalnom nivou, kao i izdvajanje dovoljnih finansijskih, ljudskih i infrastrukturnih resursa u cilju poboljšanja koordinacije. Sastanci Međuministarske grupe o zaštiti od nasilja u porodici treba da budu redovno organizovani sa dobro definisanim ciljevima i unapred predloženim temama. Na lokalnom nivou, opštine treba da preuzmu više inicijativa i odgovornosti da uspostave efikasnije mehanizme koordinacije, kao i da se ti mehanizmi uspostave širom zemlje. Povećati odgovornost i nadzor nad radom ovih mehanizama koordinacije. Identifikovati aktivnosti kako bi se osiguralo da se nacionalne odgovornosti primenjuju i institucionalizuju na opštinskom nivou, poboljšati veze između institucija na centralnom i lokalnom nivou, kada je u pitanju upravljanje predmetima, uključujući i monitoring toka slučaja u institucijama i prikupljanje i izveštavanje o statističkim podacima razloženih po polnoj pripadnosti, starosti, etničkoj pripadnosti, geografskom prostiranju, vrsti nasilja, itd. u skladu sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti.

✚ **OSNAŽIVANJE KAPACITETA STRUČNJAKA** Osigurati da su svi odgovorni zvaničnici prošli kroz adekvatnu obuku u vezi sa traumom, identifikovanjem znaka rodno zasnovanog nasilja, pravog pristupa za pružanje pomoći žrtvama nasilja i poverljivost. Donatori i druge zainteresovane strane koje žele da finansiraju pružanje takve obuke trebaju uskladiti i osigurati da takva obuka bude institucionalizovana u kosovskim institucijama (na primer, KIJA, SSK, i KAJB) kako bi ti programi obuke bili samoodrživi a ne samo ad hok realizovani. Obavezno uključiti dodatne informacije o nasilju u porodici u obaveznu obuku za sve policijske službenike, o tome kako prepoznati znake traume i u vezi sa komunikacijom sa ljudima koji su iskusili traumu kao rezultat rodno zasnovanog nasilja. Obuka će morati da se bavi i nesporazumima u vezi sa krivicom žrtve i pomirenjem u porodici. Osigurati da osoblje skloništa uspešno završi stručnu obuku za traume i za savetovanje žrtava traume, kao i u vezi sa pristupom. Osigurati da su svi zaposleni licencirani da pomognu osobama koje su pretrpele nasilje u porodici, uključujući radnike i osoblje skloništa, da su uspešno završili stručnu obuku o intervuisanju, traumama, savetovanje žrtava sa traumama, savetovanje, rehabilitaciju, pristup, smernice za počiniocce nasilja i saradnja sa drugim akterima u skladu sa standardnim operativnim procedurama. Zaposleni u skloništu treba da dobiju specijalnu obuku za postupanje u slučajevima nasilja u porodici za LGBT osobe, osobe sa ograničenim sposobnostima, kao i za lečenje silovanih dečaka i muškaraca. Osigurati potrebnu obuku za sve zdravstvene radnike (u vidu kvalifikacija, uključujući i privatne klinike) povezano sa identifikovanjem znakova nasilja, identifikacija slučajeva u kojima lekarski izveštaji moraju biti poslani na sud ako je to potrebno za njihovo upravljanje predmetom, upućivanje, i komuniciranje sa ljudima koji su doživeli nasilje. Obezbedi obuku za sve edukatore, učitelje, školske psihologe i nastavnike o rodnim ulogama, identifikovanju znakova nasilja,

---

i fizički integritet i/ili psihički u opasnosti i koji imaju koristi od mera zaštite preduzetih u jednoj zemlji EU imaju pravo na isti nivo zaštite u drugoj zemlji EU u kojoj mogu da budu premešteni ili da putuju.

njihove uloge u sprečavanju nasilja u porodici, pravne odgovornosti u slučajevima nasilja nad decom, preporuke, poverljivost i kako da komuniciraju sa žrtvama nasilja. Priprema i ponuda napredne obuke za sudski kadar u krivičnim sudovima koji su specijalizovani za vođenje slučajeva nasilja u porodici. Da se osigura obuka tužilaca i svih profesionalaca u vezi sa pitanjima rodno zasnovanog nasilja uključujući slučajeve nasilja u porodici.

✚ **PONUĐA SPECIJALIZOVANIH USLUGA** Preduzeti mere za jačanje postojećih usluga i uspostavljanje novih specijalizovanih usluga na celoj teritoriji Kosova, primeni standarda u skladu sa nacionalnim i međunarodnim dokumentima, kao i davanje informacija o postojanju ovih usluga. Ispunjene obaveze za uspostavljanje nacionalnih linija za pomoć (osigurati da je poseban telefonski broj na raspolaganju 24 sata dnevno za slučajeve nasilja u porodici, u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici a osoblje isto tako treba da bude sposobno da komunicira na jezicima nealbanskih zajednica prilikom pružanja usluga), pružanje specijalizovanih usluga za slučajeve seksualnog nasilja, za usaglašavanje sa zahtevima koji se odnose na stanovanje itd. Fokus je na rehabilitaciji i reintegraciji, uključujući konkretne korake za trajnu institucionalizaciju: rehabilitacioni tretman za počiniocima; savetovaništa za porodicu, uključujući i ono za traume; psihološko savetovanje koje je finansijski prihvatljivo i kvalifikovano za lica koja su izložena nasilju u porodici. Za rešavanje specifičnih izazova sa kojima se suočavaju ljudi na severu Kosova, uključujući skloništa i koordinaciju službi. Počiniočima treba biti dostupan tretman. Obnovljena i ojačana posvećenost socijalnog stanovanja za žrtve nasilja u porodici, uključujući i izmene i dopune Zakona o socijalnom stanovanju, uključujući kategoriju žrtava nasilja u porodici i osiguravajući da svaka opština osigura određeni broj stanova koji su na raspolaganju na određeno vreme za svaki predmet u okviru programa rehabilitacije ljudi koji napuštaju skloništa.

✚ **INFORMISANJE, PODIZANJE SVESTI, EDUKACIJA I OBRAZOVANJE** Koristiti kampanje za podizanje svesti kako bi edukovali građane o njihovim pravima i gde da prijave nasilje, uključujući i izveštavanje u različitim institucijama. Kreiranje javnog sveobuhvatnog plana koji je konsolidovan a u koji bi ušle različite interesne grupe sa zajedničkim porukama i usmerenim ka ciljnim grupama. Da se obezbedi bolje koordinirani pristup između različitih aktera za podizanje svesti, u smislu efikasnijeg i učinkovitijeg utroška sredstava. Organizovati kampanju za promovisanje usluga psihološkog savetovanja i razloga zbog kojih je to dobro za celo društvo, u rešavanju kulturnih barijera sa kojima se suočavaju ljudi koji traže psihološko savetovanje. Preduzeti sve potrebne mere kako bi se poboljšala percepcija društva o pojavi nasilja u porodici i njenog tretiranja sa „nultim stepenom tolerancije“, podsticanje podrške žrtvama i uspostavljanje počinioca odgovornim za svoja dela. Uključiti ažurirane informacije u nastavni plan i program u vezi sa rodnim ulogama, socijalizaciji, rodnim stereotipima i sprečavanju nasilja u porodici.

BUDŽETIRANJE Osigurati dovoljno izdvajanje budžetskih sredstava na godišnjem nivou od strane Vlade Kosova za podršku sprovođenja ove strategije i aktivnosti iz Akcionog plana i svih drugih aktivnosti u cilju smanjenja nasilja u porodici. Izdvojiti budžet za jednu stalnu poziciju civilnog službenika u Kancelariji nacionalnog koordinatora, koji će biti odgovoran za praćenje napretka u sprovođenju nove Nacionalne strategije i Akcionog plana 2016 -2020, kao i prikupljanje i konsolidaciju podataka koji se odnose na pokazatelje za praćenje sprovođenja ovog plana. Izdvojiti sredstva za fond za kompenzaciju žrtava, u skladu sa Zakonom o kompenzaciji žrtava zločina, kako bi se osiguralo da su sudije obaveštene i prate njihovo sprovođenje. Ovo uključuje praćenje broja različitih vrsta predmeta, uključujući slučajeve koji se tiču zločina u porodici, gde se daje kompenzacija i koliki je iznos kompenzacije. Budžet se zahteva kako bi se osiguralo da sve policijske stanice imaju dovoljno prostora da se bave slučajevima nasilja u porodici i da IJNP osoblje bude u potpunosti opremljeno u cilju obavljanja svojih dužnosti. Ispunjavanje osobljem za sve IJNP koji će u svakom trenutku morati da imaju na raspolaganju službenika (ženu) da reaguju u slučajevima nasilja u porodici. MRSP određuje stalni budžet za skloništa, koji bi trebalo da bude dovoljan da pokrije sve troškove, uključujući savetovanje i brigu za žrtve nasilja. Izdvojiti sredstva iz opštinskog budžeta za finansiranje skloništa i socijalnog stanovanja. Izdvojiti dovoljno sredstava, tako da je svuda na Kosovu na raspolaganju kompletno psihološko savetovanje za žrtve, počiniocce i porodice, uključujući i decu. Uveriti se da su zaposleni psiholozi i psihijatri potpuno obučeni da savetuju u slučaju traume i nasilja u porodici. Razvijena infrastruktura treba da obezbedi dostupnost savetovanja i posle odlaska primaoca usluga iz bolnice. Obezbediti da je dovoljno vladinih sredstava izdvojeno za funkcionisanje kancelarija za pravnu pomoć.

POGLAVLJE 2:

VIZIJA, MISIJA, STRATEŠKI PRIORITETI, POSEBNI CILJEVI I OČEKIVANI REZULTATI

Vizija Strategije se doživljava kao orijentacioni kompas za napore ne samo Vlade Kosova već i celog društva prema smanjenju pojave nasilja u porodici i prevazilazi vremenski period ove strategije kako bi sigurno rukovodili njenom implementacijom. Svesni činjenice da živimo u društvu pod uticajem nasilja i diskriminacije, gde uprkos zajedničkim naporima i radu institucija da osporimo način razmišljanja, predrasude i modele koji neguju nasilničko ponašanje, ima još mnogo toga da se uradi, pa se moramo svi ujediniti da zamislimo kako naše Kosovo napreduje ka promociji jednakih mogućnosti, poštovanju ljudskog dostojanstva, bez obzira na bilo koje lično svojstvo, da pružimo znanje, informacije i kvalitetne usluge, odbranu i garantovanje prava, slobodu, mir i sigurnost za sve pojedince, grupe i zajednice, izbegavajući bilo kakav oblik nasilja i diskriminacije.

Jednoglasno izražavamo želju da na Kosovu izgradimo društvo kojeg karakterišu pravda, jednakost i napredak ka smanjenju slučajeva nasilja u porodici. Mi želimo da živimo u društvu koje poštuje i ispunjava ljudska prava svih svojih pojedinaca, bez ikakvih razlika, da ne toleriše već kažnjava svaki oblik nasilja u porodici i štiti i promovise principe jednakosti i diskriminacije.

Sa tim u vidu, vizija Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u porodici za period 2016-2020, je:

„Društvo koje osigurava da svi njeni građani, odrasli i deca, žive bez straha i opasnosti od nasilja u porodici, uz zaštitu žrtava, uspostavljanje odgovornosti počinitelaca i smanjenje nivoa tolerancije javnosti prema nasilnim delima u porodici“.

Kao podrška ovoj viziji, kako bi uspostavili format konkretnog angažovanja za jedan vremenski period od najmanje pet godina, formulisali smo i misiju ove strategije:

Do 2020. godine, Vlada Kosova će zajedno sa drugim institucijama i odgovornim akterima na centralnom i lokalnom nivou:

- prioritetno tretirati sve slučajeve nasilja u porodici;
- osigurati rehabilitaciju i reintegraciju žrtava / preživelih nasilja u porodici;
- garantovati pravdu i odgovornost za osobe koje su oštećene;
- obezbediti pristup integrisanim kvalitetnim uslugama;
- podizati svest čitavog društva da kažu STOP nasilju u porodici.

Implementacija nacionalne strategije ima za cilj da konsoliduje saradnju između aktera uz: jačanje postojećih mehanizama i uspostavljanje novih mehanizama za brzo reagovanje u slučajevima nasilja u porodici; koordinisanje aktivnosti i obezbeđivati finansijsku održivost kako bi sprečili, štitili, tretirali, rehabilitovali i ponovno integrisali žrtve, kojima treba dati jednaku šansu da žive dostojanstveno kao i svim drugim članovima društva; i preduzimanje odgovarajućih mera za kažnjavanje (traženje odgovornosti) i stalna rehabilitacija počinitelaca nasilja; kao i kroz organizovanje informativnih aktivnosti i kampanja podizanja svesti o angažovanju čitavog društva protiv nasilja u porodici.

U pogledu prioriteta Vlade Kosova, zakona i međunarodnih obaveza, a na osnovu gore navedenih izjava o misiji i viziji, ova strategija se sastoji od četiri sektora podeljena na četiri strateška cilja, razvrstana u daljem izlaganju kroz posebne aktivnosti. Sva četiri strateška cilja ostaju u skladu sa strateškim ciljevima kao što su formulisane u prethodnom kosovskom Programu protiv nasilja u porodici (2010-2014), kao i glavnih sektora u okviru najnovijih međunarodnih dokumenata, gde možemo pomenuti Konvenciju Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i devojčicama i nasilja u porodici. Njihov odabir nije slučajna, već se poklapa sa ciklusom aktivnosti i usluga koje se moraju planirati, budžetirati, koje se nude, prate, procenjuju i reorganizuju svake godine, u skladu sa situacijom u zemlji, za uspešnu implementaciju ove strategije i učinkovitost njene svrhe.

Sektor 1: PREVENCIJA I PODIZANJE SVESTI

Strateški cilj 1:

Do 2020. godine, smanjiti stavove u vidu predrasuda i ponašanja koji podržavaju nasilje u porodici, kroz informisanje, ranu edukaciju i obrazovanje i neprestano podizanje svesti pojedinaca, zajednice i društva u celini.

Posebni cilj:

1.1 Izgraditi profesionalne kapacitete profesionalaca koji nude osnovne usluge (kao na primer: zaposleni u policiji, tužioc, nastavnici, pedagozi, lekari, psiholozi, socijalni radnici, advokati, itd) za sprečavanje nasilja u porodici.

1.2. Ohrabriti pojedince i povećati njihovo poverenje u relevantne institucije, da prijave slučajeve nasilja u porodici.

1.3. Podizati svest društva da odbija i da ne toleriše akte nasilja u porodici.

Očekivani rezultati do kraja 2020. godine:

1.1.a. Stručnjaci za osnovne usluge (kao što su policajci, tužioc, nastavnici, vaspitači, lekari, psiholozi, socijalni radnici, pravobranioci žrtava, itd) treba da budu obučeni da identifikuju i da se bave slučajevima nasilja u porodici i bez predrasuda u ranim fazama njihovog nastanka.

1.2.a. Veći broj žrtava nasilja u porodici i članove društva podstaknuti da veruju relevantnim institucijama da prijave slučajeve nasilja u porodici i kao rezultat toga veći broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici;

1.3.a. Veći deo društva osnažiti da ospori nasilničko ponašanje, verujući da se nasilje u porodici ne može tolerisati.

Pokazatelji na nivou cilja:

1.1.a.1 Povećati za 50% do 2020. godine, broj obučeni u osnovnim uslugama⁶⁹, koje se procenjuje⁷⁰ na stručno postupanje u slučajevima nasilja u porodici.

1.2.a.1. Povećati od najmanje 10%⁷¹ do 2020. godine, broja prijavljenih slučajeva nasilja u porodici, kao rezultat povećanja poverenja pojedinaca prema odgovornim institucijama koje nude zaštitu i tretiranje ovih slučajeva.

1.3.a.1. Povećati procenat žrtava porodičnog nasilja koji primaju pomoć od porodice i zajednice, za 20% više (od trenutnog stanja) do 2020.

⁶⁹ Sa profesionalcima na bazi usluga što znači svi profesionalci koji su navedeni kod opisanih očekivanih rezultata, kao i više detalja o aktivnostima.

⁷⁰ Evaluacija profesionalizma je ključna reč u merenju ovog indikatora, jer će se smatrati da su ciljevi postignuti samo ako je ukupan broj obučeni i sertifikovani stručnjaci u poslednjih pet godina (2016 - 2020), sa najmanje 50% njih do 2020. za koje će se smatrati da deluju profesionalno u radu sa slučajevima nasilja u porodici, u skladu sa standardima i u skladu sa znanjem pruženim tokom obuke. Napominjemo da merenje samo broja obučeni ne služi za postizanje objektivne procene 1.1. Institucije koje sprovode ove zakone moraju preduzeti mere da uspostave odgovarajuće mehanizme godišnje procene učinka njihovih stručnjaka (ako još uvek ne postoje takvi mehanizmi), a rezultati ove evaluacije će poslužiti za merenje postizanja dativ ciljeva. Ako nisu u stanju da daju tačne podatke za ocenu % profesionalaca koji se bave slučajevima NP za 2015. godinu, onda kao osnovu za ovaj indikator treba razmotriti 0 i ciljati na 50% na kraju 2020. godine;

⁷¹ Različite sprovedene procene i istraživanja su pokazala da je broj prijavi slučajeva nasilja u porodici ovakav: 29.8% kod Albanaca; 39.6% do 36,4% kod Srba i drugih etničkih grupa, za 2014, ako će biti sledećeg merenje broja prijavljenih slučajeva koji su pretrpeli nasilje u porodici, onda se ove procenene mogu smatrati kao osnova za merenje ovog pokazateljana nivou cilja(pokazatelj 1.2.a.1)

Sektor 2: ZAŠTITA I KOORDINACIJA

Strateški cilj 2:

Do 2020. godine, obezbediti sveobuhvatne i efikasne mehanizme za brzo reagovanje u slučajevima nasilja u porodici, kao i međuinstitucionalnu odgovarajuću saradnju između aktera na centralnom i lokalnom nivou, za zaštitu i upravljanje ovim slučajevima.

Posebni ciljevi:

- 2.1. Unapređenje sveobuhvatnih politika za zaštitu žrtava nasilja u porodici;
- 2.2. Povećanje funkcionalnosti postojećih mehanizama koordinacije na lokalnom nivou i uspostavljanje novih mehanizama u opštinama gde oni nedostaju;
- 2.3. Poboljšanje među-agencijske koordinacije i saradnje između centralnog i lokalnog nivoa i organizacija civilnog društva, za zaštitu žrtava, kroz pojašnjavanje uloga, obaveza i odgovornosti svake institucije u pružanju adekvatnih usluga.

Očekivani rezultati do kraja 2020. godine:

- 2.1.a. Sveobuhvatna politika i napredni standardi koji se primenjuju sa odgovornošću za zaštitu i bezbednost žrtava nasilja u porodici.
- 2.2.a. Funkcionalni i efikasni mehanizmi koordinacije, uspostavljeni u najmanje polovini opština na Kosovu.
- 2.3.a. Više među-institucionalnih usluga i koordiniranih između centralnog i lokalnog nivoa zaštite žrtava nasilja u porodici, pokrenutih na čitavoj teritoriji Kosova, specijalizovanih i razvrstanih u skladu sa zahtevima propisanih standarda u nacionalnom i međunarodnom zakonodavstvu.

Pokazatelji na nivou cilja:

- 2.1.a.1. Procenat poboljšanih politika i standarda koje sprovodimo za zaštitu žrtava nasilja u porodici, povećan za 50% do 2020;
- 2.2.a.1. Povećanje efikasnosti⁷² funkcionisanja od najmanje 50% za 13 postojećih mehanizama koordinacije⁷³, od 2017. pa sve do 2020. godine;
- 2.2.a.2. Uspostavljanje novih osam Mehanizama koordinacije svake godine⁷⁴ u opštinama u kojima nedostaju, počevši od 2017. godine;

---

⁷²Kako bi izmerili postizanje efikasnosti, morate da procenite funkcionisanje ovih mehanizama u 2016, koja na primer treba da posluži kao osnova za 2017. i nadalje.

⁷³Podrazumevaju se svi MK počev od 2012. godine uz podršku međunarodnih organizacija (kao što je detaljno opisano u narativnom delu strategije);

⁷⁴ Da bi se postiglo ispunjenje cilja, do kraja 2020. godine trebaju biti uspostavljeni MK u opštinama koje ih nemaju pa se tako procenjuje da svake godine, počev od 2017. godine, novih 8 MK treba uspostaviti svake godine zbog ukupno 38 opština koje postoje na Kosovu, 13 MK već postoje pa stoga ostaje da se uspostave za dodatnih 25 opština. Radna grupa, molimo vas da precizno navedete ciljeve i cifre koje ste postavili ovom prilikom;

2.3.a.1. Povećanje od najmanje 3% godišnje za koordinirane među-institucionalne usluge zaštite žrtava nasilja u porodici, počevši od 2018. godine. Usluge bi trebalo da budu raznolike⁷⁵ na osnovu standarda⁷⁶ u nacionalnom i međunarodnom zakonodavstvu.

Sektor 3: ZAKONODAVSTVO, ISTRAGA I PROCESUIRANJE

Strateški cilj 3:

Do 2020. godine, poboljšati pravnu infrastrukturu i povećati efikasnost i procesuiranje slučajeva nasilja u porodici, sa fokusom na potrebe žrtava nasilja u porodici i adekvatno kažnjavanje počilaca nasilja.

Posebni ciljevi:

3.1. Poboljšanje pravne infrastrukture i drugih akata za efikasno rukovanje slučajeva nasilja u porodici.

3.2 . Profilisanje policijskih istražitelja, socijalnih radnika, pravobranilaca žrtava, tužilaca i sudija, za hitno procesuiranje i posebnu pažnju za slučajeve nasilja u porodici;

3.3 . Razjašnjenje uloga, obaveza i odgovornosti svake institucije u pružanju adekvatnih usluga za slučajeve nasilja u porodici.

Očekivani rezultati do kraja 2020 godine:

3.3.a Harmonizovani zakoni koji krivično kažnjavaju počinioce i pozivaju ih na odgovornost za bilo koji oblik nasilja u porodici.

3.2.a. Profilisani stručnjaci koji hitno reaguju uz posebnu pažnju na potrebe žrtava.

3.3.a. Odgovorne institucije sa jasnim ulogama da striktno sprovode zakone u duhu nulte tolerancije protiv nasilja u porodici.

Pokazatelji na nivou cilja:

3.1.a.1. Broj zakona i drugih izmenjenih i/ili odobrenih akata do kraja 2020. godine za efikasno rukovanje slučajevima nasilja u porodici.

3.1.b.1. Povećanje broja prijavljenih slučajeva i krivičnih kazni, postepeno tokom godina od 10%⁷⁷ svake godine, počev od 2018. godine, kao i broj izvršilaca nasilja u porodici koji su krivično kažnjeni, u skladu sa novim obuhvatanjem ovog dela u Krivičnom zakoniku Kosova.

⁷⁵Podrazumeva da su usluge pristupačne i dostupne svim pojedincima koji pate od nasilja, uključujući žene, decu, starije osobe, osobe sa ograničenim sposobnostima, LGBT, itd . Isto tako, diversifikacija treba da bude u rasponu od nekoliko usluga (savetovanje, besplatna pravna pomoć, smeštaj , itd prema zahtevima navedenim u Konvenciji iz Istanbula)

⁷⁶Podrazumeva: ponudu usluga na svim jezicima koji se govore u zemlji, poštovanje standarda na osnovu vrste usluge itd.

⁷⁷ S obzirom da je predlog ove pravne promene bio jedan od najkontraverznijih prilikom izrade strategije, ukazuju na to da članovi međuministarske grupe, tokom radionice o obračunu troškova Akcionog plana Strategije, treba da još jednom procene procenat predloženih pokazatelja na nivou ciljeva (za sve pokazatelje na ovom nivou) za strateški cilj 3. 2018. godine se predlaže da će ove godine za merenje pokazatelja, s obzirom da će za ovu pravnu promenu biti potrebno vreme, možda tokom 2017. godine biti preuranjeno, (na primer, ako ova promena Krivičnog zakonika Kosova ne bude realizovana te godine. Pored toga, 2017. može da posluži kao test godina za primenu ove promene i podataka koji će se prikupiti te godine, oni se mogu koristiti kao osnova za merenje predloženih pokazatelja, od 2018. godine pa nadalje).

3.2.a.1. Ukupan broj policijskih istražitelja, socijalnih radnika, advokata žrtava, tužilaca i sudija specijalizovanih za obradu rastućih slučajeva nasilja u porodici.

3.2.b.1. Povećanje od 3% na godišnjem nivou fonda državnog budžeta koji se usmerava na investicije u poboljšanje infrastrukture i profilisanje stručnjaka⁷⁸.

3.3.a.1. Povećanje broja zaštitnih naloga od 10% svake godine koji se efikasno sprovode⁷⁹.

Sektor 4: REHABILITACIJA I REINTEGRACIJA

Strateški cilj 4:

Do 2020. godine, omogućiti pristup novim i postojećim uslugama, efikasnim i održivim za dugoročnu rehabilitaciju i reintegraciju žrtava i rehabilitaciju počinitelja nasilja u porodici, na celoj teritoriji Kosova.

Posebni ciljevi:

4.1. Izgradnja, jačanje i uspostavljanje efikasnijih usluga rehabilitacije za žrtve porodičnog nasilja na centralnom i opštinskom nivou.

4.2. Izdvajanje fondova za dugoročne usluge reintegracije za žrtve nasilja u porodici, na nivou Vlade.

4.3. Sprovođenje integrisanih politika za poboljšanje usluga rehabilitacije i reintegracije za žrtve nasilja u porodici.

4.4. Uspostavljanje institucija sa obaveznim programima rehabilitacije i savetovanja uz obavezne programe za počinioce nasilja u porodici.

Očekivani rezultati do kraja 2020. godine:

- Efikasne usluge rehabilitacije koje se pružaju žrtvama nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, na celoj teritoriji Kosova.
- Dugoročni programi reintegracije redovno podržani od strane državnog budžeta i primenjeni na centralnom i lokalnom nivou.
- Opštine sa poboljšanim mogućnostima, primenom rodno zasnovanog budžetiranja kao normalne prakse finansijskog planiranja sredstava za rehabilitaciju i reintegraciju žrtava nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja.
- Obavezujući i efikasni programi za rehabilitaciju počinitelja, ponuđenih od strane specijalizovanih institucija za tu svrhu.

⁷⁸ I ovaj % sugerise da treba preispitati radionicu oko planiranja troškova, jer tokom radionice za izradu Strategije nisu date tačne informacije o % državnog budžeta koji ide u tu svrhu.

⁷⁹ I ovaj % se mora ponovo proveriti na osnovu radionice za planiranje troškova, jer nisu nam na raspolaganju statistički podaci o broju izdatih naloga za zaštitu koji se efikasno sprovode svake godine. Ako nema takvih podataka, onda moraju da se mere u toku ove godine (2016) i da posluže kao osnovni podaci za naredne godine. Drugi način da se izrazi ovaj pokazatelj može biti smanjenje za 10% svake godine broja prekršenih zaštitnih naloga - opet zahteva se procenat osnovne mere koji treba da bude određen od strane među-ministarske grupe tokom radionice o određivanju troškova.

Pokazatelji na nivou cilja:

4.1.a.1. Procenat poboljšanih usluga počevši od 2017. godine, za efikasnu rehabilitaciju i reintegraciju⁸⁰ žrtava nasilja u porodici, povećano za 2% svake godine;

4.2.a.1. Procenat godišnjeg budžeta kojeg izdvajaju vladine institucije za rehabilitaciju i reintegraciju⁸¹, uvećan za 2% svake godine počev od 2017. godine.

4.3.a.1. Procenat žrtava koje imaju koristi od usluga za reintegraciju svake godine uvećan za 2% svake godine počev od 2017. godine;

4.4.a.1. Procenat počinitelaca nasilja koji su rehabilitovani kroz obavezne programe koje nude specijalizovane institucije, povećano svake godine⁸².

POGLAVLJE 3

MONITORING I EVALUACIJA

Implementacija Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u porodici i njenog Akcionog plana 2016 – 2020. će omogućiti da promoviše i institucionalizuje procese razvoja i integracije u kojima su devojke i žene, dečaci i muškarci ravnopravni partneri u stvaranju društva u kome je rodna ravnopravnost normativna a nulta tolerancija nasilja u porodici se smatra normalnim.

U okviru toga, monitoring i evaluacija neće se samo fokusirati na realizaciji aktivnosti definisanih u Akcionom planu, već će istovremeno omogućiti procenu doprinosa koji će Strategija osigurati u pogledu ispunjavanja misije i vizije koje regulišu to pitanje. Zbog toga je važno da su pokazatelji nadgledanja kvantitativni, kvalitativni i pokazatelji za procenu učinkoviti. Ovi pokazatelji će se koristiti za merenje dugoročnih promena i da se proceni napredak i ukupna efikasnost preduzetih radnji za smanjenje nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja.

Kako bi se osiguralo da se strategija pretoči u konkretne aktivnosti, treba da postoje jasne linije odgovornosti i odgovarajuće strukture za postizanje zajedničkih rezultata i usmerenih na rešavanje problema nasilja u porodici.

Imajući u vidu da je na centralnom nivou Nacionalni koordinator protiv nasilja u porodici glavni organ odgovoran za monitoring i evaluaciju sprovođenja ove strategije, potrebno je definisanje jasnih linija izveštavanja i odgovornosti glavnih aktera pri Kancelariji nacionalnog koordinatora. Informacije o preduzetim aktivnostima u skladu sa strategijom

⁸⁰ Dakle, ideja je da se ne izračuna samo broj novih usluga rehabilitacije i reintegracije za žrtve, koje će biti uspostavljene svake godine počevši od 2017. godine, već će se vršenje usluga koje se nude meriti konkretnim metodama (postavljenih u toku uspostavljanja sistema monitoringa i evaluacije) i da će se to smatrati ispunjenim ciljem za sprovođenje efikasnosti ovih usluga po stopi od 2% godišnje.

⁸¹ Na osnovu procene potreba i godišnjeg rodnog budžetiranja sprovedenaog od strane nadležnih institucija i učestvovanje u pokazateljima učinka njihovog budžeta ili opravdanje potrošnje.

⁸² Tokom određivanja troškova akcionog plana ove Strategije, među-ministarska grupa treba da se dogovori o merama za povećanje ovog %;

koja se primenjuje treba pratiti periodično (na primer svakih šest meseci) pri ovoj kancelariji od strane odgovornih ministarstava kako bi bile osvežene, pisane jasnim jezikom uz pruženu analizu napretka i izazova, na osnovu merenja pokazatelja definisanih u matrici Akcionog plana. Isto tako, informacije prikupljene na lokalnom nivou od strane službenika za rodnu ravnopravnost se redovno dostavljaju Agenciji za rodnu ravnopravnost, na lokalnom nivou, opštine treba da omoguće dalju dostavu informacija Kancelariji nacionalnog koordinatora u vezi sa primenom Strategije, opet periodično i prema uslovima dogovorenih između dve institucije.

Kancelarija nacionalnog koordinatora će nakon prikupljanja ovih informacija od gore navedenih izvora, kao i iz nevladinih i međunarodnih organizacija koje doprinese sprovođenju strategije, kada je to moguće⁸³, pripremiti i objaviti godišnje izveštaje o napretku sprovođenja Strategije. Dakle, svake godine ova kancelarija trebalo bi da pokrene postupak za procenu Akcionog plana, koji, ako je potrebno, treba da se ažurira kako bi se bolje bavio pitanjima vezanim sa nasiljem u porodici.

Godišnji izveštaji o monitoringu će poslužiti kao osnova za konačne procene sprovođenja ove strategije u petoj godini svog mandata.

Konkretizacijom svega gore navedenog, to će povećati monitoring i evaluaciju strategije, koja će biti slična drugim sistemima nadgledanja i procene utvrđenih za pilot projekte drugih programa na Kosovu. Kosovska vlada i Nacionalni koordinator protiv nasilja u porodici će biti podržani od strane lokalnih organizacija i drugih međunarodnih organizacija za tu svrhu. Više detalja dato je pod Ciljem 2 iz Akcionog plana Strategije (sektor zaštite i koordinacije).

---

⁸³Kancelarija nacionalnog koordinatora i nevladine organizacije i međunarodne organizacije koje rade protiv nasilja u porodici, takođe mogu pristati na dostavljanje adekvatnih informacija o aktivnostima koje ove organizacije preduzimaju u sprovođenju Nacionalne strategije i njenog Akcionog plana u cilju pripreme godišnjih izveštaja koji su kompletniji. Ova razmena informacija će biti korisna za proces monitoringa i evaluacije i planiranje daljih koordinisanih aktivnosti.

POGLAVLJE 4

TROŠKOVI I BUDŽET

Implementacija Nacionalne strategije protiv nasilja u porodici ne može biti uspešna ako nije planirana za vremenski period i budžet koji je potreban za sprovođenje svih radnji predviđenih u samoj matrici Akcionog plana. Sa tim u vezi, propratni troškovi Akcionog plana jesu deo procesa izrade Strategije. Ukupni troškovi za potpuno sprovođenje aktivnosti Akcionog plana isnose otprilike 10.5 miliona evra.

Metodologija koja se koristila za izračunavanje troškova je obračun zasnovan na troškovima aktivnosti. Ova metodologija identifikuje aktivnosti koje implementuju sve institucije kao i troškove svake aktivnosti kroz dodelu resursa za sve proizvode i usluge na osnovu stvarne potrošnje⁸⁴. Budžet je izrađen na osnovu troškova svake aktivnosti ogleđane u Akcionom planu, vremenskog roka i učestalosti njene primene, kao i uz broj korisnika za određene aktivnosti.

Kao što je navedeno u dodatku budžeta i matrici Akcionog plana, obračun troškova se vrši na nivou planiranih aktivnosti/radnji. Isto tako, tamo gde je to moguće obavlja se i precizno planiranje finansijskih sredstava. Svi ovi detalji nam daju jasnu sliku ne samo o iznosu osiguranih sredstava koji treba da se obezbede iz državnog budžeta, već i o doprinosu primljenog od strane donatora, kao i iznos finansijskih sredstava koje je potrebno da se obezbede na godišnjem nivou.

Za izračunavanje troškova za realizaciju glavnih aktivnosti delovano je po sledećem:

- Troškovi za ljudske resurse - obračun se vrši na osnovu procenjenog vremena za realizaciju aktivnosti i dnevne prosečne zarade za određene kategorije zaposlenih.
- Troškovi obuke – će se obračunati uzimajući u obzir format obuke, broj učesnika i trajanje obuke. Kao troškovi po jedinici za svaku od stavki troškova korišćene su tržišne vrednosti za slične obuke u prošlosti.
- Troškovi za usluge – za ove aktivnosti smo uzeli u obzir troškove usluga sa odgovarajućim institucijama, na osnovu nedavno usvojenih standarda.
- Rashodi za aktivnosti se odnose na izradu i reviziju zakonodavstva, praćenje i rad stalnih struktura, itd. Tokom obračuna troškova za ove aktivnosti uzeti su u obzir tekući troškovi koji će nastati, na primer, plate, doprinos za socijalno osiguranje i potrošna sredstva.

---

⁸⁴U dodatku 4.3 je predstavljen obračun troškova za svaku aktivnost.

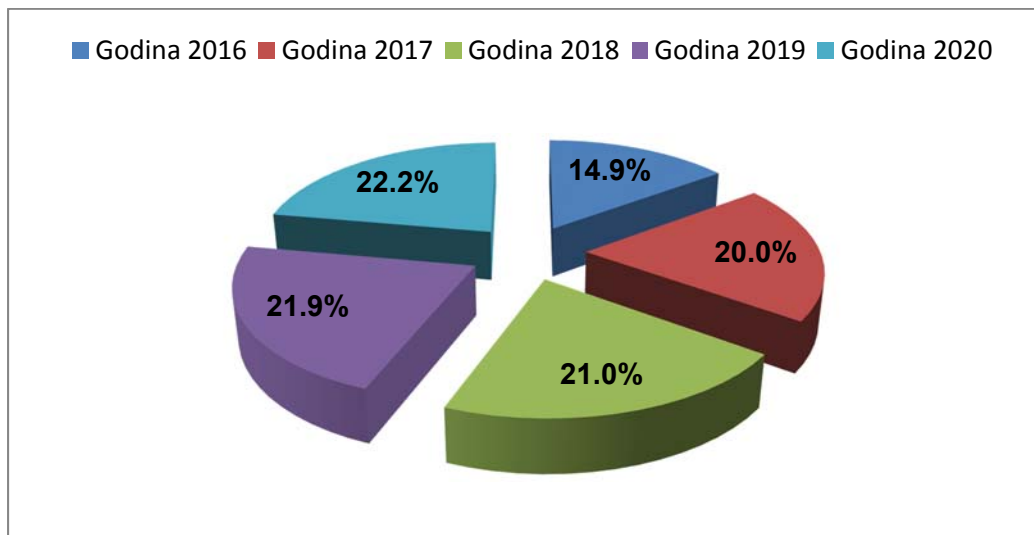
- Obračun troškova za „posebne aktivnosti“ ili posebne inicijative, kao na primer istraživanja, kampanje podizanja svesti, sproveden je uglavnom na osnovu prirode aktivnosti i troškova koje tržište nudi za takve usluge.
- Za deo aktivnosti u kojima informacije nisu bile potpune (kao u slučaju kampanja za podizanje svesti, novih skloništa), koristila se metoda procene po analogiji, ili drugim rečima, uzeti su u obzir troškovi nastali prilikom sličnih aktivnosti.

Prilikom pripreme budžetiranja, takođe je konsultovan Srednjoročni okvir rashoda 2017-2019, budžet za 2016. godinu, budžeti za slične aktivnosti koje sprovode institucije, donatori i nevladine organizacije u prošlosti. Tokom proračuna uzeli smo u obzir stopu inflacije od 1%.

U klasifikaciji finansiranja od strane vlade uključili smo i fondove koje opštine treba da izdvoje za implementaciju Akcionog plana.

Budžet neophodan za sprovođenje Strategije ima više ili manje podjednaku distribuciju po godinama u period od 2017-2020 (prikaz 1), dok se u 2016. godini zahtev za troškove zasniva na fondovima koji su već izdvojeni u budžetu za 2016. godinu.

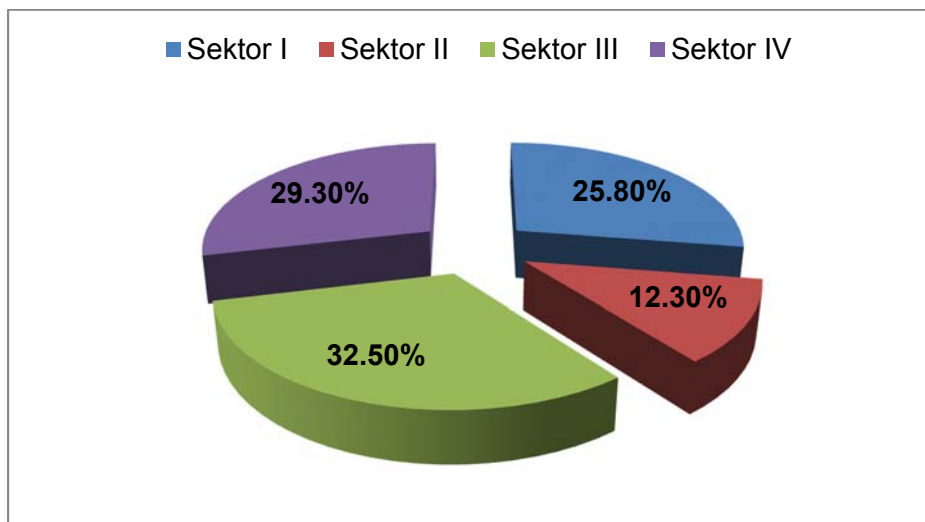
Prikaz 1. Budžet u % za period 2016-2020.

Na osnovu proračuna proizilazi da dostupni državni finansijski resursi koji su na raspolaganju mogu da pokriju 70,93% ukupnih rashoda za implementaciju Akcionog plana.

Najveći budžet se zahteva u okviru sektora III „Zakonodavstvo, istraga i procesuiranje“ sa 32.5% (prikaz 2). Dok cilj 1.2: „Ohrabriti žrtve da prijave slučajeve nasilja u porodici i povećati njihovo poverenje u relevantne institucije“ je cilj koji zahteva najveći budžet u visini od 21.00%.

Prikaz 2: Budžet u % na osnovu sektora

Potrebe za većim fondovima su najveće u Sektoru IV „Rehabilitacija i reintegracija“. Postoji potreba za oko 2 miliona evra dodatnih fondova ili 70.16% dodatnih fondova koji su potrebni, dok 55.36% ovih dodatnih fondova treba da bude pokriveno od strane Vlade Kosova. Cilj 4.1. „Izgradnja, jačanje i uspostavljanje efikasnijih usluga rehabilitacije za žrtve porodičnog nasilja na centralnom i opštinskom nivou“ i Cilj 4.3. “Sprovođenje integrisanih politika za poboljšanje usluga rehabilitacije i reintegracije za žrtve nasilja u porodici“ zahtevaju 31.51% to jest 22.05% finansiranja. Za Cilj 4.1 zahteva se finansiranje u meri od 100% od strane donatora, dok se za cilj 4.3 zahteva finansiranje od Vlade u meri od 21.7 % i od donatora u visini od 78.3 %.

Nedostatak sredstava iz budžeta i nemogućnost da se dobije potrebno finansiranje od strane donatora ne ugrožava sprovođenje Akcionog plana u potpunosti, jer je većina potreba uglavnom u okviru 4 aktivnosti Akcionog plana.

ANEKSI

Aneks 1: Lista članova Među-ministarske radne grupe koja je bila uključena u izradi ovog strateškog dokumenta

Aneks 2: Lista drugih institucija i organizacija koje su bile uključene u proces i konsultacije tokom izrade ovog strateškog dokumenta.

Aneks 3: Lista definicija

Neke od glavnih definicija na osnovu Konvencije iz Istanbula:

Nasilje u porodici podrazumeva sve akte fizičkog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koji se javljaju u porodici ili domaćinstvu ili između bivših supružnika ili partnera ili trenutnih supružnika ili partnera, bez obzira na činjenicu da li je ili nije počinitelj delo delio isto mesto boravka sa žrtvom (član 3.b).

Seksualno nasilje uključujući silovanje podrazumeva učešće u prisilnoj vaginalnoj, analnoj ili oralnoj penetraciji seksualne prirode, u telo druge osobe sa delovima tela ili predmetom; učešće sa osobom u drugim aktima seksualne prirode; ili ohrabrivanje drugog lica da bude uključeno sa trećim licem u prisilnim delima seksualne prirode (član 36).

Seksualno zlostavljanje dece, podrazumeva učešće u seksualnim aktivnostima sa detetom koje, u skladu sa relevantnim odredbama zakona, nije dostiglo punoletnost za seksualne aktivnosti; učešće u seksualnim aktivnostima sa detetom kada se koristi prinuda, primena sile ili pretnje, ili gde je zlostavljanje napravljeno kroz priznati položaj poverenja, autoriteta ili uticaja nad detetom; ili gde je zlostavljanje sprovedeno prilikom posebno teške situacije deteta, pre svega zbog mentalne nesposobnosti ili fizičke nesposobnosti ili u situaciji zavisnosti (vidi Lazarot Konvenciju o zaštiti dece od seksualnog iskorišćavanja i zlostavljanja, član 18, paragraf 1).

Progon (preteće ponašanje) predstavlja namerno uključivanje i nastavak nasilnog ponašanja usmerenog ka drugoj osobi koje kod te osobe uzrokuje strah za ličnu bezbednost, kao što su učestalo i neprestano praćenje i prinudna komunikacija sa drugom osobom, ili stavljanje na znanje osobi da su on ili ona pod nadzorom (član34).

Zločini u ime "časti" predstavljaju svaku vrstu akta nasilja ili pretnje, uključujući i one koje su pokrivene Konvencijom, gde se kultura, običaji, religija, tradicija ili takozvana "čast", koriste kao opravdanje za takva dela. Ona obuhvataju, posebno, tvrdnje da je žrtva prekršila pravilne tradicionalne, kulturne, verske, socijalne norme ili navike u svom ponašanju.

Sakaćenje ženskih polnih organa (SŽPO) je definisano kao sećenje, infibulacija ili obavljanje bilo koje drugo sakaćenje u celini ili dela velikih usana, labia minora ili klitorisa žene (član 38).

Prinudni brak je namerna upotreba pretnji ili prisiljavanje odrasle osobe ili deteta da stupi u brak. Izraz "prinuda" se odnosi na fizičku i psihičku silu kada se koristi prinuda i pritisak (član 37).

Seksualno uznemiravanje podrazumeva bilo koji oblik neželjenog verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja seksualne prirode sa ciljem ili efektom povrede dostojanstva lica, posebno prilikom stvaranja zastrašujućeg, neprijateljskog, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja (član40).

Prinudni prekid trudnoće predstavlja vršenje abortusa nad ženom bez njenog prethodnog pristanka; prisilna sterilizacija predstavlja izvršenu operaciju koja ima za cilj ili posledicu prestanak sposobnosti žene da reprodukuje na prirodan način, bez njene prethodne saglasnosti ili njenog razumevanja postupka (član39).

Opšte usluge se odnose na pomoć koju nude državni organi, kao što su socijalne usluge, zdravstvene usluge, zapošljavanje, kojima se obezbeđuje dugoročna pomoć i nisu isključivo namenjene u korist žrtava nasilja, već služe široj javnosti.

Specijalizovane usluge obuhvataju pružanje stručne podrške i pomoć - često neposredno - za potrebe žrtava pojedinih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici i nisu otvorene za javnost. Mada to mogu biti usluge koje su pokrenute ili se finansiraju od državnih organa, većinu specijalizovanih usluga pružaju NVO¹.

Skloništa. *Države potpisnice će preduzeti odgovarajuće mere, uključujući i zakonske, kako bi se omogućilo uspostavljanje pogodnih skloništa, lako dostupnih i u dovoljnom broju da obezbede siguran smeštaj na proaktivan način kada su u pitanju žrtve, posebno za žene i njihovu decu². Skloništa bi trebalo da obezbede smeštaj odmah, sigurno i po mogućnosti u roku od 24 sata za žrtve, posebno za žene i decu, kada više nisu bezbedni u svojim domovima. Samo privremeni smeštaj ili opšta skloništa kakvi su opšti domovi za beskućnike, nisu dovoljni. Specijalizovana skloništa za žene su opremljeni na najbolji mogući način da se izbore sa više problema koji se preklapaju sa onima sa kojima se žrtve istovremeno suočavaju, omogućavajući podršku ženama i njihovoj deci da se nose sa traumatičnim iskustvima, da napuste nasilnu vezu, da povrate svoje samopouzdanje i da stvore osnovu za samostalan život koji odaberu. Istovremeno, skloništa za žene igraju ključnu ulogu u povezivanju, omogućavaju saradnju među agencijama i podizanje svesti u zajednicama.³*

Telefonske linije za pomoć. *Države potpisnice će preduzeti neophodne zakonodavne ili druge mere da omogućе uspostavljanje SOS telefona, koji bi trebalo da bude na raspolaganju 24 sata, 7 dana u nedelji i pružiti besplatnu uslugu za sve oblike nasilja koje pokrivaju okvir ove konvencije, svi pozivi i oni koji upute poziv ostaju u poverljivosti ili se poštuju njihova anonimnost⁴. Telefonske linije za pomoć treba da imaju javni broj,*

¹ Izveštaj sa objašnjenjima koji prati Konvenciju, paragraf 125

² Član 23, Istanbulske Konvencije.

³ Izveštaj sa objašnjenjima koji prati Konvenciju, paragraf 133

⁴ Član 24, Istanbulska Konvencija.

široko reklamiran uz pružanje podrške, krizno savetovanje (urgentnost) i direktno upućivanje na usluge, kao što su skloništa, savetovaništa ili policija. SOS telefoni bi trebalo da budu na raspolaganju širom zemlje, na raspolaganju 24 sata i besplatno⁵.

Podrška za žrtve seksualnog nasilja. Države potpisnice će preduzeti neophodne zakonodavne ili druge mere kako bi se omogućilo uspostavljanje hitnih kriznih centara upućivanja prilikom slučajeva silovanja ili seksualnog nasilja, koji treba da su odgovarajući, lako dostupni od strane žrtava, kao i u velikom broju da omoguće medicinsku uslugu i ekspertizu, podršku u traumama i savetovanje za žrtve⁶. Podrška za žrtve seksualnog nasilja može biti realizovana u obliku hitnih referentnih centara specijalizovanih u slučajevima krize silovanja ili seksualnog nasilja. Ovi centri obično pružaju dugoročnu pomoć u vidu savetovanja licem u lice, grupe za podršku i kontakte sa drugim službama. Oni takođe podržavaju žene žrtve tokom sudskog postupka, pružaju direktnu pravnu zaštitu i druge praktične podrške. Referentni centri za seksualno nasilje su specijalizovani za pružanje hitne medicinske pomoći u praksi visokog kvaliteta forenzike, kao i intervencije u kriznim situacijama. Oni mogu biti uspostavljeni u bolničkim okruženjima da pruže pomoć u najnovijem seksualnom zlostavljanju kroz vršenje medicinskih pregleda i upućivanje žrtava ka specijalizovanim organizacijama, službama u zajednici za dalje usluge⁷.

Podrška deci svedocima nasilja. Države potpisnice će preduzeti sve neophodne zakonske i druge mere kako bi se osiguralo da se planiranje zaštitnih usluga i podrške za žrtve nasilja, uzmu u obzir prava i potrebe dece svedoka svih oblika nasilja, obuhvaćenih svrhom ove konvencije. Preduzete mere kroz realizaciju ovog člana obuhvata psiho - socijalno savetovanje koje odgovara uzrastu deteta, za dete svedoka svih oblika nasilja koje pokriva okvir ove konvencije, uz poštovanje principa najboljeg interesa deteta⁸.

Centri za savetovanje predstavljaju nestambene usluge koje se pružaju kroz svakodnevnu podršku, uključujući savete i praktične informacije za žene žrtve nasilja kao i za njihovu decu. Ovim podrazumevamo centre za intervencije koje pružaju praktičnu i emotivnu podršku ženama u zajednici. Opšti centri za žene koji ih podržavaju u pitanjima kao što su socijalna inkluzija, siromaštvo ili rodna ravnopravnost, ne treba smatrati kao deo savetovaništa/kriznog centra (urgentnog).

Programi za počinioce nasilja. Države članice preduzimaju sve odgovarajuće zakonske ili druge mere kako bi uspostavili ili podržali programe podrške koji imaju za cilj da nauče počinioce nasilja u porodici da usvoje modele nenasilnih međuljudskih odnosa, kako bi se sprečilo dalje nasilje i nasilničko ponašanje koje se primenjivalo. Države članice preduzimaju sve odgovarajuće zakonske ili druge mere kako bi uspostavili ili podržali programe lečenja u cilju sprečavanja izvršioca dela, posebno seksualnih nasilnika, od ponavljanja nasilnih dela. Kroz preduzimanje ovih mera, države ugovornice treba da obezbede da su sigurnost, podrška i prava žrtava u prvom planu, i gde je to moguće, ovi programi su postavljeni i sprovedeni u bliskoj saradnji sa specijalizovanim službama za podršku žrtvama⁹. Programi za počinioce nasilja uključuju preventivne programe intervencija i lečenja koji pomažu počiniocima da

⁵ Izveštaj sa objašnjenjima koji prati Konvenciju, paragraf 136

⁶ Član 25, Istanbulska Konvencija

⁷ Izveštaj sa objašnjenjima koji prati Konvenciju, paragraf 140-141

⁸ Član 126, Istanbulska Konvencija

⁹ Istanbulska Konvencija, član 16

promene svoje stavove i ponašanje. Postoji mnogo modela, ali na osnovu primera najbolje prakse, svi takvi programi treba da podstaknu počiniocima nasilja da preuzmu odgovornost za svoje postupke i ispitaju/prekontrolišu njihov odnos prema ženama. Bitno je da ti programi blisko sarađuju sa uslugama podrške za žene, organima za sprovođenje zakona, sudstvom, uslovnim službama i jedinicama za zaštitu dece ili kancelarijama za socijalno staranje o detetu, ako je to moguće. Učešće u ovim programima može biti naloženo od strane suda ili voljom pojedinca¹⁰.

Podrška tokom pravnog postupka podrazumeva dodelu posebnog konsultanta žrtvama, obučenog o nasilju u porodici, ili drugim vrstama usluga podrške/reference koje mogu pomoći i osigurati podršku žrtvama tokom istrage i sudskog procesa. Ova vrsta usluge nije pravne prirode, već predstavlja jedan vid praktične/psihološke podrške. To uključuje psihološku/emocionalnu pripremu žrtve da iznesu iskaz pred optuženim, praćenje žrtve tokom posete sudu, i/ili da im se pomogne na bilo koji način, praktično i emotivno¹¹.

Među-institucionalna saradnja. Strane će osigurati da politike [...] se realizuju kroz efikasnu saradnju između svih agencija, institucija i organizacija. Mere preduzete u skladu sa ovim članom će uključiti, gde je to moguće, sve relevantne aktere, poput vladinih agencija i nacionalnih i lokalnih vlasti, nacionalnih institucija za ljudska prava i organizacije civilnog društva¹². "Primeri dobre prakse u nekim zemljama članicama pokazuju da su rezultati poboljšani kada agencije za provođenje zakona, pravosuđe, neprofitne ženske agencije, zaštita dece i drugi zainteresovani partneri, udruže snage u posebne prilike, na primer, da se postigne tačna procena rizika ili da razvije bezbednosni plan. Ova vrsta saradnje [...] zahteva smernice i protokole koji se zatim prate od strane svih agencija, kao i adekvatna obuka stručnjaka za njihovu korisnost i beneficije¹³. Među-institucionalna saradnja uključuje interakciju/saradnju sa drugim sektorima koji imaju važnu ulogu u rešavanju problema nasilja nad ženama (NnŽ) bilo na lokalnom ili nacionalnom nivou i može biti u obliku koordinirane reakcije zajednice, gde različiti sektori rade zajedno da odgovore na potrebe žrtava ili u obliku predstavnika agencija na nivou kreiranja politike, kao jedan vid koalicije, u komisijama, radnim grupama ili partnerstvima koja uključuju niz agencija/sektora.

Podrška tokom kriznog perioda (urgentna podrška) Ova podrška je kratkoročna i fokusira se na pružanje pomoći, podrške i resursa bez predrasuda, odmah posle počinjenog nasilja nad ženama ili za vreme u kome se kriza dešava (u vanrednim situacijama). Cilj je da se pomogne u smanjenju stresa i poboljšaju sposobnosti osobe da se nosi sa trenutnom situacijom i kriznom/vanrednom situacijom u naknadnom periodu.

Posredovanje predstavlja način rešavanja sporova između stranaka, preko trećeg lica, u svojstvu posrednika, da im pomogne da postignu dogovor.

Savetovanje u paru odnosi se na savetovanje parova ili partnera u odnosu, kako bi prepoznali, prihvatili ili upravljali, nedoslednostima i obrascima ponašanja koji se ponavljaju u situacijama sukoba njihovih interesa.

¹⁰ Izveštaj sa objašnjenjima koji prati Konvenciju, paragrafi 102-104

¹¹ Izveštaj sa objašnjenjima koji prati Konvenciju, paragraf 282

¹² Istanbulska Konvencija, član 7

¹³ Izveštaj sa objašnjenjima koji prati Konvenciju, paragraf 64

Rad na terenu (distribucija informacija na terenu) uključuje rad sa širom zajednicom van samog okruženja za pružanje usluga/centra, sa ciljem obuhvatanja ljudi kojima je potrebna pomoć, ali ne mogu da imaju pristup/bezbednost da sami pristupe ovim uslugama, ili možda nisu ni svesni njihovog postojanja.

Zastupanje slučaja (referentnost slučaja) uključuje aktivnosti na osiguranju da žrtve budu upoznate sa mogućnostima, da steknu pravo u okviru institucionalnog konteksta. Time ona može zahtevati podršku od institucija kako bi joj bilo omogućeno pravo stanovanja, finansijska pomoć, pravna zaštita, zapošljavanje, socijalna zaštita, zdravlja i itd, i takođe može uključiti povezivanje sa ovim službama.

Pravno savetovanje uključuje davanje informacija i saveta o pravnom procesu, pravima i mogućnostima, a mogu uključivati i pravno zastupanje.

Ekonomsko osnaživanje obuhvata postepeno uvođenje žrtve kako bi ista imala osećaj kontrole nad sopstvenim životom, što u mnogim slučajevima uključuje rad na finansijskoj sigurnosti, posebno u vidu ekonomske nezavisnosti od nasilnika (obrazloženje, paragraf 118). Ovo se može postići kroz pružanje mogućnosti obuke, pristupa obrazovanju ili preko kurseva za lični razvoj.

LITERATURA

- SZO, Globalne i regionalne procene nasilja nad ženama: rasprostranjenost i zdravstveni efekti nasilja od strane intimnog partnera i seksualnog nasilja od strane ne-partnera iz 2014. godine.
- „Izveštaj o proceni programa Kosova za borbu protiv nasilja u porodici“, koji je pripremila Kancelarija nacionalnog koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici uz podršku UN Vomen kancelarije na Kosovu (autorka: A. Čosaj-Mustafaj)
- Kosovski Zakon protiv nasilja u porodici br. 03/L-18, iz 2010. godine,
- Studija Mreže grupa žena na Kosovu „Dosta sa opravdanjima“, pripremljeno 2015. godine, finansirano od strane Austrijske agencije za razvoj (autori: N.Farnsvorth, A. Čosaj-Mustafaj, I.Banjaska, A. Beriša, D.Morina).
- Administrativno uputstvo Vlade br. 02/2012. „o procedurama, kriterijumima i metodologiji za izradu i usvajanje strateških dokumenata i planova za njihovu realizaciju“;
- „Vodič za Zakonik o krivičnom postupku i Krivičnog zakonika“ Jon Smibert, Ambasada SAD u Prištini, 2013. godine;
- Standardne operativne procedure za zaštitu od nasilja u porodici na Kosovu;
- Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći
- Zakon br. 3 /L-195 o Narodnom advokatu,
- Krivični zakonik za maloletna lica na Kosovu
- Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama
- Skupština Kosova, Zakon br. 04/L - 083 za registraciju i evidenciju nezaposlenih i onih koji traže zaposlenje
- Rodni profil zemlje – Kosovo, (autori: Ulf Farnsveden, Ariana Čosaj-Mustafa i Nicole Farnsvorth).

AKCIONI PLAN

SEKTOR 1: PREVENCIJA I PODIZANJE SVESTI
STRATEŠKI CILJ 1: Do 2020. godine, smanjiti stavove u vidu predrasuda i ponašanja koji podržavaju nasilje u porodici, kroz informisanje, ranu edukaciju i obrazovanje i neprestano podizanje svesti pojedinaca, zajednice i društva u celini.
POSEBNI CILJEVI: 1.1 Izgradnja profesionalnih kapaciteta profesionalaca koji nude osnovne usluge (kao na primer: zaposleni u policiji, tužiocima, nastavnicima, vaspitačima, lekari i drugi zdravstveni radnici, psiholozi, socijalni radnici, pravobranitelji žrtava, itd) za sprečavanje nasilja u porodici 1.2. Ohrabriti pojedince i povećati njihovo poverenje u relevantne institucije, da prijave slučajeve nasilja u porodici 1.3. Podizanje svesti društva da ne prihvata i da ne toleriše akte nasilja u porodici
OČEKIVANI REZULTATI: 1.1.a. Stručnjaci za osnovne usluge (kao što su policajci, tužiocima, vaspitačima, nastavnicima, vaspitačima, lekari, psiholozi, socijalni radnici, pravobranitelji žrtava, itd), da budu obučeni da identifikuju i da se bave slučajevima nasilja u porodici i bez predrasuda u ranim fazama njihovog nastanka. 1.2.a. Veći broj žrtava nasilja u porodici i članove društva podstaknuti da veruju relevantnim institucijama i kao rezultat toga da što više prijavljuju slučajeve nasilja u porodici. 1.3.a. Veći deo društva osnažiti da ospori nasilničko ponašanje, verujući da se nasilje u porodici ne može tolerisati.
POKAZATELJI NA NIVOU CILJA 1.1.a.1 Povećati za 50% do 2020. godine, broj obučenih u osnovnim uslugama ¹ , koje se procenjuje ² na stručno postupanje u slučajevima nasilja u porodici (merna jedinica (measure unit) u procentima. Određeno po (razvrstano): tipu profesionalaca, opštine u kojima rade,

¹ Sa profesionalcima na bazi usluga što znači svi profesionalci koji su navedeni kod opisanih očekivanih rezultata, kao i više detalja o aktivnostima.

² Evaluacija profesionalizma je ključna reč u merenju ovog indikatora, jer će se smatrati da su ciljevi postignuti samo ako je ukupan broj obučenih i sertifikovanih stručnjaka u poslednjih pet godina (2016 - 2020), sa najmanje 50% njih do 2020. za koje će se smatrati da deluju profesionalno u radu sa slučajevima nasilja u porodici, u skladu sa standardima u skladu sa znanjem pruženim tokom obuke. Napominjemo da merenje samo broja obučenih ne služi za postizanje objektivne procene 1.1. Institucijama koje sprovode moraju preduzeti mere da uspostave odgovarajuće mehanizme godišnje procene učinka njihovih stručnjaka (ako još uvek ne postoje takvi mehanizmi), a rezultati ove evaluacije će poslužiti za merenje postizanja datih ciljeva. Ako nisu u stanju da daju tačne podatke za ocenu % profesionalaca koji se bave slučajevima NP za 2015. godinu, onda kao osnovu za ovaj indikator treba razmotriti 0 i ciljati na 50 % na kraju 2020. godine;

broju obuka kao uslov svake godine, broju izvršenih procena i da li je uopšte moguće da se takve ocene urade na skali od 1 -5. Metod verifikacije (sredstva verifikacije), zvanični podaci, za sve gore navedeno, treba da budu poslani na kraju svake godine od strane svake institucije u vezi sa sprovođenjem Kancelariji Nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici; godišnji izveštaj o praćenju implementacije Strategije, koji će biti pripremljen od strane Kancelarije Nacionalnog koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici, na osnovu M & E sistema koji će biti kreiran u okviru ove strategije}

1.2.a.1. Povećati od najmanje 10%³do 2020. godine, broj prijava o slučajevima nasilja u porodici, kao rezultat povećanog poverenja pojedinaca u institucije koje nude zaštitu i tretman ovih slučajeva. {Merna jedinica (measure unit) kao procenat. Određeno po (disaggregated by): polu, starosti, specifičnim veštinama, obrazovanju, bračnom stanju, godištu, institucija gde se prijavljuje. Metoda verifikacije (means of verification), zvanični podaci, za sve gore navedeno, treba da je poslato na kraju godine od strane svake institucije u vezi sa sprovođenjem Kancelariji Nacionalnog koordinatora protiv nasilja u porodici; godišnji izveštaj o praćenju implementacije Strategije, koja će biti proizvedena od strane Kancelarije Nacionalnog koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici na osnovu sistema M&E koji će biti uspostavljen u okviru realizacije ove strategije, međunarodna studija koja će ponovo biti obavljena od strane MGZKtokom 2017. – na osnovu čega smo dobili i osnovne podatke za 2014. godinu}.

1.3.a.1. Povećati procenat žrtava porodičnog nasilja koji primaju pomoć od porodice i zajednice, na 20% više (od trenutnog stanja) do 2020. {merna jedinica (measure unit): procenat. Određeno po (disaggregated by): polu, starosti, specifičnim veštinama, obrazovanju, stanovanju, bračnom stanju, godinama. Metoda verifikacije (means of verification) je studija MŽK-a da se sprovede širom zemlje u 2017. i eventualno u 2019.}

---

³Različite sprovedene procene i istraživanja su pokazala da je broj prijava slučajeva nasilja u porodici : 29.8% Albanaca ; 39.6 % do 36,4 % za Srbe i druge etničke grupe tokom 2014. godine. Ako ne bude bilo novog merenja broja prijavljenih slučajeva koji su pretrpeli nasilje u porodici, onda se ovi procenti mogu smatrati kao osnova za merenje ovog predložjenog pokazateljana nivou cilja.

AKTIVNOSTI	CILJANE GRUPE	INSTITUCIJE ZA REALIZACIJU	INSTITUCIJE PODRŠKE	VREMENSKI OKVIR	POKAZATELJI MONITORINGA	Finansiranje		
						Ukupno sredstava (€)	Mogući izvori	
							Finansirano (€)	Zahteva se finansiranje (€)
Cilj 1.1 Izgradnja profesionalnih kapaciteta profesionalaca koji nude osnovne usluge (kao na primer: zaposleni u policiji, tužionci, nastavnici, vaspitači, lekari i drugi zdravstveni radnici, psiholozi, socijalni radnici, pravobranioci žrtava, itd) za sprečavanje nasilja u porodici.								
1.1.1. Nprestana obuka i sertifikovanje policajaca svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	Službenici u policiji	AKSP i zaposleni u policiji	MUP Donatori	2016-2020	Broj odobrenih modula sa posebnim temama za NP; Odobreni godišnji kalendar obuke Broj službenika u policiji koji su sertifikovani svake godine Registar sa podacima	Ukupno 78,973.52	Donatori 78,973.52	

	Službenici u zdravstvu	Ministarstvo zdravlja	Centri porodične medicine, UNFPA	2016 -2020	oobučeni službenicima, ažuriran na osnovu ponuđenih treninga i sertifikovanja svakog službenika	Ukupno 56,879.07		Vlada 28,416.4 2 Donatori 28,462.6 5
1.1.2. Nprestana obuka i sertifikovanje zdravstvenih radnika svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama					Broj odobrenih modula sa posebnim temama za NP; Odobreni godišnji kalendar obuke Broj službenika u zdravstvu koji su sertifikovani svake godine Registar sa podacima o			

<p>1.1.3. Nprestana obuka i sertifikovanje tužilaca svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama</p>	<p>Tužioci</p>	<p>Sudski institut Kosova u saradnji sa Sudskim savetom i Savetom tužilaca</p>	<p>Donatori i međunarodne organizacije</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Broj odobrenih modula sa posebnim temama za NP;</p> <p>Odobreni godišnji kalendar obuke</p> <p>Broj tužilaca koji su sertifikovani svake godine</p> <p>Registar sa podacima o obučanim</p>	<p>Ukupno</p> <p>13,128.52</p>		<p>Donatori</p> <p>13,128.52</p> <p>2</p>
---	----------------	--	--	------------------	---	--------------------------------	--	---

<p>1.1.4. Neprestana obuka i sertifikovanje sudija svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama</p>	<p>Sudije</p>	<p>Sudski institut Kosova u saradnji sa sudskim savetom i savetom tužilaca</p>	<p>Donatorii međunarodne organizacije</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Broj odobrenih modula sa posebnim temama za NP; Odobreni godišnji kalendar obuke Broj sudija koji su sertifikovani svake godine Registar sa podacima o obučeni sudijama, ažuriran na osnovu</p>	<p>Ukupno 10,588.52</p>		<p>Donatori 10,588.52</p>
--	---------------	--	---	------------------	--	-----------------------------	--	-------------------------------

<p>1.1.5. Nprestana obuka i sertifikovanje pravobranilaca žrtava svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama</p>	<p>Pravobranioc i žrtava</p>	<p>Državno tužilaštvo</p>	<p>Donatori i međunarodne organizacije</p>	<p>2016-2020</p>	<p>ponuđenih treninga i sertifikovanja svakog sudije</p> <p>Broj odobrenih modula sa posebnim temama za NP;</p> <p>Odobreni godišnji kalendar obuke</p> <p>Broj PŽ koji su sertifikovani svake godine</p> <p>Registar sa podacima o obučanim PŽ, ažuriran na osnovu ponuđenih treninga i sertifikovanja svakog PŽ</p>	<p>Ukupno 16,701.67</p>	<p>Donatori 16,701.67</p>
--	------------------------------	---------------------------	--	------------------	---	-----------------------------	-------------------------------

<p>1.1.6. Neprestana obuka i sertifikacija zaposlenih u CSR, CSO i KZ svake godine, fokusirano na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama</p>	<p>Socijalni radnici, Službenici za RR i zaposleni u CSR, CSO, KZ</p>	<p>Ministartvo za rad i socijalnu zaštitu</p>	<p>CSR CSO KZ Opštine ODO</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Broj odobrenih modula sa posebnim temama za NP; Odobreni godišnji kalendar obuke Broj službenika koji su sertifikovani svake godine Registar sa podacima o obučanim službenicima, ažuriran na osnovu ponuđenih treninga i sertifikovanja svakog službenika</p>	<p>Ukupno 38,681.86</p>	<p>Donatori 38,681.86</p>
---	---	---	---	------------------	---	-----------------------------	-------------------------------

<p>1.1.7. Nprestana obuka na godišnjoj osnovi kao i sertifikovanje profesionalnog osoblja (kao na primer: nastavnici, učitelji direktori, pedagozi, psiholozi, upravni odbori škola, roditelji, službenici iz opštinskih direktorijata za obrazovanje) na fokusirana sa NP, posebnim temama i ocobrenim modelom</p>	<p>Psiholozi Nastavnici i učitelji</p>	<p>Odeljenje za profesionalni razvoj nastavnika MONT</p>	<p>RKO Direktori škola, NVO</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Broj odobrenih modula sa posebnim temama za NP; Odobreni godišnji kalendar obuke Broj sertifikovanih na godišnjoj osnovi (4 grupe od po 80 učesnika) Registar sa podacima o obučeniim službenicima, ažuriran na osnovu ponuđenih treninga i sertifikovanja</p>	<p>Ukupno 25,057.36</p>	<p>Donatori 25,057.36</p>
---	--	---	-------------------------------------	------------------	--	-----------------------------	-------------------------------

1.1.8. Nprestana obuka i sertifikacija novinara i zaposlenih u medijima svake godine, oko načina kako se mediji mogu koristiti kao sredstvo za sprečavanje NP-a	Novinari Direktori medija	MALS, UNK (Udruženje novinara Kosova)	MRSZ,	2016-2020	svakog službenika	Broj odobrenih modula sa posebnim temama za NP; Odobreni godišnji kalendar obuke Broj sertifikovanih svake godine Registar sa podacima o obučanim službenicima, ažuriran na osnovu ponuđenih treninga i sertifikovanja svakog službenika	Ukupno 9,494.46	Donatori 9,494.46
---	---------------------------------	--	-------	-----------	----------------------	---	--------------------	----------------------

<p>1.1.9. Nprestana obuka i sertifikacija zaposlenih u NVO svake godine, fokusirana na NP, sa posebnim temama i ocobrenim modelom</p>	<p>Službenici u NVO-ima</p>	<p>MRSZ Opština ARR</p>	<p>NVO Opština Donatori</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Broj odobrenih modula sa posebnim temama za NP; Odobreni godišnji kalendar obuke Broj sertifikovanih svake godine Registar sa podacima o obučeni službenicima, ažuriran na osnovu ponuđenih treninga i sertifikovanja svakog službenika</p>	<p>Ukupno 17,188.92</p>	<p>Donatori 17,188.92</p>
<p>Posebni cilj 1.2. Ohrabriti pojedince i povećati njihovo poverenje u relevantne institucije, da prijave slučajeve nasilja u porodici.</p>							

1.2.1. Sistemizacija psihologa i pedagoga u školama (Svake godine je planirano 80 pedagoga/psihologa)	Škole	MONT	MF, Opštine	2017 – 2020	Broj pedagoga i psihologa koji su imenovani svake godine Broj prikupljenih informacija od njih za NP slučajeve Broj slučajeva koje psiholozi i pedagozi prijavljaju Mehanizmu za koordinaciju (u opštinama gde isti postoji) ili policiji	Ukupno 2,016,000.00	Vlada 2,016,000.00	
1.2.2. Izmena/dopuna Administrativnog uputstva za imenovanje psihologa i pedagoga (Znači, izmene i	Pedagozi, Psiholozi Škole	MONT	Direktorijati za obrazovanje MRSZ	Poslednje tromesečje 2016.	Promenjeno Uputstvo	Ukupno 280.00	Vlada 280.00	

dopune A. U. U 26/ 2013 –odabir službenika–da ne bude ograničen broj učenika za postojanje pedagoga ili psihologa, već da svaka škola ima svog pedagoga i psihologa)										
1.2.3. Informisanje javnosti kroz medije o zakonima na snazi, ponuđenoj zaštiti i nadležnim institucijama kojima se mogu obratiti	Cela javnost (poseban fokus na ženama)	Nezavisno udruženje novinara	Mediji, policija, PŽ, Opština, donatori i međunarodne organizacije	2016-2020	Broj televizijskih ili radio emisija koje su organizovane Broj televizijskih spotova proizvedenih i prikazanih, (učestalost njihovog prikazivanja je	Ukupno 87,038.90	Donatori 87,038.9 0			

1.2.4. Proizvodnja/dist ribucija informacija o zakonima na snazi, ponuđenoj zaštiti i nadležnim institucijama kojima se mogu obratiti	Cela javnost (poseban fokus na ženama)	MONT Direktorijati za obrazovanje u opštinama, SRR u opštinama	Resorna ministarstva Članovi MK donatori i međunarodne organizacije	2016-2020	takode veoma bitna)	Ukupno 30,200.00	Donatori 30,200.00
---	--	---	--	-----------	---------------------	---------------------	-----------------------

<p>1.2.5. Implementacija NAP-a uz odgovornost i profesionalnost</p>	<p>PK, CSO, MZ, MD, Skloništa</p>	<p>Svaka institucija koja je navedena u NAP-u</p>	<p>Odgovorne institucije i NVO</p>	<p>2016-2020</p>	<p>Broj žalbi za nesprovođenje NAP-a predstavljena od KNKNP, detaljno od strane institucija koje nisu sprovdile NAP Broj akcija sprovedenih od strane KNKNP i resornih ministarstava, protiv institucija protiv kojih su predate žalbe. Broj redovno obučених osoba svake godine za NAP Broj škola opremljenih sa formularima za NAP kao i za</p>	<p>Ukupno -</p>		
---	-----------------------------------	---	------------------------------------	------------------	--	---------------------	--	--

							ocenjivanje NP-a Broj formulara koji su distribuirani od strane obrazovnih institucija za sprečavanje NP-a kao i za sprovođenje NAP-a			
Posebni cilj 1.3. Podizanje svesti društva da ne prihvata i da ne toleriše akte nasilja u porodici										
1.3.1 Razmatranje Okvirnih nastavnih planova i programa (ONPP) preduniverzitet-	Učenici, nastavnici	MONT	ARR, NVO MF	2016 -2017	Broj razmotrenih planova detaljno po tematikama i godinama	Ukupno 18,789.30	Vlada 18,789.30			

<p>skog obrazovanja i uključivanje u njih i standardizovanih informacija u vezi sa NP-om, kao i raspodela informacija o NP, radnim grupama za izradu programa predmeta–kategorizovano na osnovu svih grupa prema kojima se može sprovesti nasilje (žene, deca, starije osobe, osobe sa invaliditetom, LGBT, nacionalne manjine, itd), vrste nasilja kao i gde treba</p>					<p>Broj obuhvaćenih programa, detaljno po vrstama nasilja kao i po tome gde treba prijaviti slučajeve nasilja</p>			
---	--	--	--	--	---	--	--	--

prijaviti slučajevne nasilja												
1.3.2. Periodične nacionalne studije o fenomenu, prisutnosti i profilu nasilnika u porodici/žrtava nasilja u porodici, itd	Javnost	Kancelarija nacionalnog koordinatora protivNP-a (KNKPNP)	ARR Resorna ministarstva Lokalne institucije; NVO; Donatori, međunarodne organizacije	2017-2020	Objavljene studije	Ukupno 26,690.00		Vlada 13,345.00 Donatori 13,345.00				
1.3.3. Priprema godišnjih statističkih biltena o broju prijavljenih i tretiranih slučajeva na multidisciplinarni način	Stručnjaci iz različitih obalsti	Kancelarija nacionalnog koordinatora ARR Opština	Resorna ministarstva Lokalne institucije, članovi MK NVO, Donatori, međunarodne organizacije	2017-2020	Broj statističkih biltena izdatih svake godine, na centralnom i lokalnom nivou, obuhvatajući i njihovo objavljivanje na internetu	Ukupno 47,932.22	Vlada 47,932.22					
1.3.4. Organizovanje nacionalnih kampanja za podizanje svesti svake godine, sa temama utvrđenim u	Cela javnost	Kancelarija za dobru upravu (KPU)	Resorna ministarstva Lokalne institucije, članovi MK, NVO, Donatori	2016-2020	Broj organizovanih kampanja Koordinisani kalendari aktivnosti	Ukupno 104,080.80	Vlada 42,872.80 Donatori					

<p>skladu sa danima/međuna rodne kampanje organizovane u istu svrhu, kao i različite ciljine grupe pojedinaca koji su više pogođeni nasiljem u porodici, kao što su žene, deca, starije osobe, osobe sa ograničenim sposobnostima, LGBT, RAE zajednica.</p>			<p>međunarodne organizacije, KPU</p>	<p>Vrste realizovanih aktivnosti, broj učesnika na njima, detaljno na osnovu uključenih grupa</p> <p>Broj godišnjih aktivnosti pri MONT-u (pod temom „Želim sretan život u svojoj porodici“ – deca ne žele nasilje u krugu porodice)</p> <p>Broj aktivnosti održanih sa učenicima i roditeljima po nekim nastavnim predmetima maternji jezik, građansko</p>		<p>61,208.00</p>
---	--	--	--------------------------------------	---	--	------------------

1.3.5. Uključivanje političara u aktivnostima za podizanje svesti uz emitovanje određenih poruka iz KNKPNP za podizanje svesti stanovništva protiv nasilja u porodici	Političari Žene poslanice	Skupština	ARR Skupštine opština NVO	2016-2020	obrazovanje, umetnost, itd) ⁴ Broj organizovanih aktivnosti, broj učesnika političara, prikazano po polu, po političkim strankama koje zastupaju, itd.	Ukupno 13,010.10	Vlada 13,010.1 0
1.3.6. Konstantno održavanje predavanja svake godine od strane sudija i tužilaca za podizanje svesti mladih stručnjaka u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici (primer:	Studenti na pravnom fakultetu i društvenim naukama	Državno tužilaštvo, osnovni sudovi	MP, Opštine, ARR, SPNP	2016 – 2020	Broj održanih predavanja svake godine, u skladu sa detajnim temama i institucijama koje su sprovele (sudovi, tužilac) u opštinama u kojima se održavaju.	Ukupno 5,000.00	Vlada 5,000.00

⁴ 1-2. po godini, sa 2-4 škole, 40-60 učesnika po grupi

predavanja sa studentima i pripravnicima se održava svake godine od strane Foruma žena sudija i tužilaca)	Rizične grupe	Opštine, MP, ARR	MP, ARR, NVO	2018-2020	Detaljni podaci o učesnicima po polu, starosti, fakultetu, opštinama, itd.	Ukupno 16,000.00	-	Donatori 16,000.00
1.3.7.Uključivani i reintegrirani žrtava nasilja u porodici je poslužilo kao model za osnaživanje u aktivnostima podizanja svesti (uz njihovu dobru volju i njihovo puno odobrenje)					Broj organizovanih aktivnosti uz prisustvo re-integriranih žrtava, broj učesnika, itd.			0

Strateški cilj 2: Do 2020. godine, obezbediti sveobuhvatne i efikasne mehanizme za brzo reagovanje u slučajevima nasilja u porodici, kao i međuinstitucionalna odgovarajuća saradnja između aktera na centralnom i lokalnom nivou, za zaštitu i upravljanje ovim slučajevima.

Cilj 2.1 Unapređenje sveobuhvatnih politika za zaštitu žrtava nasilja u porodici;

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Euro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.1.1. Razmatranje i pregled politika i postojećih programa	Razmatranje politikai i programa	mesec	2	500	1,000	1,000.00	0.00	KNKPNP
Rad u grupama za razmatranje politika i programa (1 osoba NKPNK, 3 ARR, 10 Ministarstava, 5 javnih institucija). Osnovna plata 500 Evra (Ukupno 44 dana = 2 meseca)	Operativni troškovi (15%)				150	150.00	0.00	
	Ukupno (2.1.1)				1,150.00	1,150.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Euro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.1.2. Razmotriti potrebu da se promene i izmene formulari SOP-a	Razmatranje potreba za izmene i dopune formulara za SOP	radni dan	15	22.70	340.50	340.50	0.00	ARR
Rad u grupama za razmatranje potreba za izmenama i dopunama formulara za SOP (5 dana ARR, 10 dana Ministarstva). Osnovna plata 500 Evra (Ukupno 44 dana = 2 meseca)	Operativni troškovi (15%)				51.08	51.08	0.00	
	Ukupno (2.1.2)				391.58	391.58	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Euro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.1.3. Pобољшanje standarda usluga za žrtve/preživjele od nasilja u porodici	Razmatranje standarda usluga	radni dan	6	22.70	136.20	136.20	0.00	MPMS
	Operativni troškovi (15%)				20.43	20.43	0.00	
	Ukupno (2.1.3)				156.63	156.63	0.00	

Cilj 2.2: Povećanje funkcionalnosti postojećih mehanizama koordinacije na lokalnom nivou i njihovo kreiranje u opštinama gde nedostaju;

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Euro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.2.1. Povećana odgovornost KRR da uključi dužnosti lokalnog koordinatora MK-a, kao i adekvatnu naknadu u skladu sa dodatnim odgovornostima	Dodatak plate za koordinatore koji preuzimaju odgovornosti Koordinatora MK	osoba	12	50.00	600.00	600.00	0.00	Opština
Dodatak za jednu osobu 12 meseci x 50 Evra								
	Ukupno (2.2.1)				600.00	600.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Euro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.2.2. Stvaranje sistema za upravljanje bazom podataka za slučajeve kojima se rukuje na koordiniran način od strane MK-a	Izrada baze podataka	radni dan	80	250.00	20,000.00	0.00	0.00	NKPNP
	Instaliranje u opštinama	radni dan	38	100.00	3,800.00	0.00	0.00	
Razvoj programa - (35,200 od donatora)	Obuka korisnika (2 dana u svakoj opštini)	radni dan	76	150.00	11,400.00	0.00	0.00	
Unos podataka i održavanje kao doprinos opština	Unos podataka (38 opština x 5 dana)	radni dan	190	18.20	3,458.00	3,458.00	0.00	
	Održavanje softvera (38 opština x 50 Evra godišnje)	korisnik	38	50.00	1,900.00	1,900.00	0.00	
	Ukupno (2.2.2)				40,558.00	5,358.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Euro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.2.3. Obuka pripadnika MK za među-institucionalnu saradnju kao i upotreba sistema za upravljanje podacima za predmete koji su rešavani na koordinisan način od strane MK-a	Izrada priručnika za obuku	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	IKAP
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materijali	osoba	15	5.00	75.00	0.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 16 osoba)	osoba	34	1.50	51.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	32	7.00	224.00	0.00	0.00	
	Nadoknada za trenere (1 trener x 2 dana)	radni dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Ukupno (2.2.3)				2,910.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Euro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.2.4. Proširanje opštinskih mehanizama u opštinama koje nemaju te mehanizme	Troškovi za funkcionisanje mehanizma	fiksni iznos	1	1,000.00	1,000.00	1,000.00	0.00	MLSU
Troškovi sastanka za uspostavljanje MK i održavanje periodičnih sastanaka	Doprinos članova mehanizma	radni dan	45	18.18	818.10	818.10	0.00	

Ukupno (2.2.4)					1,818.10	1,818.10	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.2.5. Kreiranje budžetske linije za finansiranje Kancelarije za rodnu ravnopravnost u opštinama kao i za podršku funkcionisanju MK-a	Za ovu aktivnost je doneta odluka da se ne odrede troškovi				0.00	0.00	0.00	Opštine
Ukupno (2.2.5)					0.00	0.00	0.00	0.00
Cilj 2.3: Poboljšanje među-agencijske koordinacije i saradnje između centralnog i lokalnog nivoa i organizacija civilnog društva, za zaštitu žrtava kroz pojašnjavanje uloga, obaveza i odgovornosti svake institucije u pružanju adekvatnih usluga.								
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.3.1. Povećanje usluga pružanja besplatne pravne pomoći za žrtve nasilja u porodici	Troškovi ABPP za žrtve nasilja	godišnji iznos	1	45,000.00	45,000.00	45,000.00	0.00	Sud, Advokatska komora
ABPP je potpisala Sporazum o realizaciji projekta "Jednak pristup pravdi", za nastavak funkcionisanja 8 kancelarija širom Kosova koje su do maja 2014. godine nudile besplatnu pravnu pomoć uz podršku programa UNDP-a "Unapređenje rodne ravnopravnosti"	15% godišnjeg budžeta za ABPP (pokriveno iz budžeta Vlade)							
Ukupno (2.3.1)					45,000.00	45,000.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.3.2. Povećanje broja pravobranilaca za žrtve koji govore srpski (kao i za druge jezike manjina koje postoje na Kosovu) u postojećim kancelarijama, kao i otvaranje Kancelarija za pravobranioce žrtava (tamo gde nedostaju, na primer na severu)	Osoblje za postojeće kancelarije	mesec	84	414.00	34,776.00	34,776.00	0.00	Državno tužilaštvo, PŽ
3 zaposlena u Mitrovici + 7 zaposlenih u postojećim kancelarijama	Osoblje za kancelariju u Mitrovici	mesec	36	414.00	14,904.00	14,904.00	0.00	
	Investicije za otvaranje kancelarije (kompjuteri i oprema)	fiksni iznos	1	3,000.00	3,000.00	3,000.00	0.00	
Ukupno (2.3.2)					52,680.00	52,680.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.3.3. Povećanje broja osoblja za postojeće telefonske linije sa zaposlenima koji govore srpski (kao i za druge manjine koje postoje na Kosovu) i proširenje ove usluge u oblastima gde one ne postoje (na primer na severu)	Zaposleni koji govore srpskim jezikom i drugim jezicima	mesec	12	414.00	4,968.00	4,968.00	0.00	Državno tužilaštvo
Ukupno (2.3.4)					4,968.00	4,968.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.3.4. Stvaranje među-opštinskog partnerstva (regionalnog) za identifikaciju, upućivanje, sklanjanje, rehabilitaciju i osnaživanje žrtava nasilja u porodici.	Priprema regionalnih sporazuma (bez troškova)	radni dan	20	0.00	0.00	0.00	0.00	Opštine, MUP, MRSP
Ukupno (2.3.5)					0.00	0.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.3.5. Poboljšanje usluga za decu svedoke nasilja u porodici, sa posebnim osvrtnom na dečake iznad 12 godina starosti	Podrška za dečake iznad 12 godina starosti koji su žrtve nasilja u porodici	fiksni iznos	1	208.33	208.33	0.00	0.00	CSR
20% osoba koje primaju usluge iz CSR (420 osoba)								
Ukupno (2.3.6)					208.33	0.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.3.6. Prilagođavanje usluga zaštite kako bi bili dostupni za grupe sa posebnim potrebama (kao što su osobe sa ograničenim sposobnostima, LGBT manjine – kojima se nude usluge na njihovom jeziku, itd), u skladu sa poboljšanim standardima donesenih na osnovu onih međunarodnih.	Nema potrebe za budžetom. U okviru odobrenih budžeta biće prilagođene usluge i za ove kategorije.							MRSP, NKPNP
Ukupno (2.3.7)					0.00	0.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije

A 2.3.7. Povećanje resursa i osoblja Kancelarije nacionalnog koordinatora protiv NP-a, koji imaju u opisu njihovog radnog mesta posebnu odgovornost za podršku u sprovođenju i praćenju Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u porodici	Dodatak jednog zaposlenog za KNKPNP	mesec	12	600.00	7,200.00	7,200.00	0.00	MF
	Troškovi za robe i usluge (12%)				864.00	864.00	0.00	
	Ukupno (2.3.8)				8,064.00	8,064.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Euro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.3.8. Uspostavljanje konsolidovanog sistema monitoringa i procene u okviru sprovođenja ove strategije	Izrada procedura monitoringa (savetodavne usluge za KP)	radni dan	30	150.00	4,500.00	4,500.00	0.00	KNKPNP, ARR
	Ukupno (2.3.8)				4,500.00	4,500.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Euro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 2.3.9. Stvaranje zajedničke baze podataka o slučajevima kojima raspolažu policija, tužilaštvo, sudstvo i obuka zaposlenih da koriste ovu bazu podataka	Razvoj baze podataka	radni dan	120	250.00	30,000.00	0.00	0.00	Sudski savet, Savet tužilaštva, Policija Kosova
	Instaliranje u institucijama	radni dan	21	100.00	2,100.00	0.00	0.00	
	Obuka korisnika (5 dana u svakom regionu)	radni dan	35	150.00	5,250.00	0.00	0.00	
	Unos podataka (21 institucija x 12 dana)	radni dan	252	27.27	6,872.04	6,872.04	0.00	
	Održavanje softvera (Godišnji iznos)	korisnik	21	200.00	4,200.00	4,200.00		
	Ukupno (2.3.9)				48,422.04	11,072.04	0.00	

Strateški cilj 1: Do 2020. godine, smanjiti stavove u vidu predrasuda i ponašanja koji podržavaju nasilje u porodici, kroz informisanje, ranu edukaciju i obrazovanje i neprestano podizanje svesti pojedinaca, zajednice i društva u celini.

Cilj 1.1: Izgradnja profesionalnih kapaciteta profesionalaca koji nude osnovne usluge (kao na primer: zaposleni u policiji, tužioc, nastavnici, vaspitači, lekari i drugi zdravstveni radnici, psiholozi, socijalni radnici, pravobranici žrtava, itd) za sprečavanje nasilja u porodici

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.1.1. Neprestana obuka i sertifikovanje policajaca svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	AKSP, Policija Kosova
Broj modela (2), dani obuke po jednom modelu (2 dana), broj osoba koji će biti obučeni (25), koliko obuka tokom jedne godine (2017-6; 2018-2020 - 12 obuka)	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materijali	osoba	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 27 osoba)	osoba	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00			
	Ukupno (1.1.1)				3,695.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.1.2. Neprestana obuka i sertifikovanje zdravstvenih radnika svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MZ
	Troškovi jedne obuke na osnovu 1.1.1	obuka	1	1,895.00	1,895.00	0.00	0.00	
	Ukupno (1.1.2)				3,695.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.1.3. Neprestana obuka i sertifikovanje tužilaca svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	IPK, Savet tužilaštva
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materijali	osoba	15	5.00	75.00	0.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 16 osoba)	osoba	64	1.50	96.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	32	7.00	224.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	10	10.00	100.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Ukupno (1.1.3)				3,195.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.1.4. Neprestana obuka i sertifikovanje sudija svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	IPK, Sudski savet
	Troškovi jedne obuke na osnovu 1.1.3	obuka	1	1,395.00	1,395.00	0.00	0.00	
	Ukupno (1.1.4)			1,545.00	3,195.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.1.5. Neprestana obuka i sertifikovanje pravobranilaca žrtava svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	Državno tužilaštvo
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materijali	osoba	23	5.00	115.00	0.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 25 osoba)	osoba	100	1.50	150.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	50	7.00	350.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	16	10.00	160.00	0.00	0.00	

	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Ukupno (1.1.5)				3,635.00	0.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.1.6. Nprestana obuka i sertifikacija zaposlenih u CSR, CSO i KZ svake godine, fokusirano na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MRSP
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materijali	osoba	20	5.00	100.00	0.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 22 osoba)	osoba	88	1.50	132.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	44	7.00	308.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	14	10.00	140.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Ukupno CSR				3,540.00	0.00	0.00	
	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materijali	osoba	20	5.00	100.00	0.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 22 osoba)	osoba	88	1.50	132.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	44	7.00	308.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	14	10.00	140.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Ukupno CSO & KZ				3,540.00	0.00	0.00	
	Ukupno (1.1.6)				7,080.00	0.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.1.7. Nprestana obuka na godišnjoj osnovi kao i sertifikovanje profesionalnog osoblja (kao na primer: nastavnici, učitelji direktori, pedagozi, psiholozi, upravni odbori škola, roditelji, službenici iz opštinskih)	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MONT
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materijali	osoba	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 27 osoba)	osoba	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Ukupno (1.1.7)				3,695.00	0.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.1.8. Nprestana obuka i sertifikacija novinara i zaposlenih u medijima svake godine, oko načina kako se mediji mogu koristiti kao sredstvo za sprečavanje NP-a	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MLSU, UNK
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materijali	osoba	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 27 osoba)	osoba	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00	0.00	0.00	

	Ukupno (1.1.8)				3,695.00	0.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.1.9. Neprestana obuka i sertifikacija zaposlenih u NVO svake godine, fokusirana na NP, sa posebnim temama i odobrenim modelom	Troškovi za jednu obuku na ostrova		1	3,695.00	3,695.00	0.00	0.00	MRSP
	Ukupno (1.1.9)				3,695.00	0.00	0.00	

Cilj 1.2. Ohrabriti pojedince i povećati njihovo poverenje u relevantne institucije da prijave slučajeve nasilja u porodici

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.2.1. Sistematizacija psihologa i pedagoga u školama (Svake godine je planirano 80 pedagoga/psihologa)	Pedagozi i psiholozi koji rade po školama (1 osoba x 12 meseci)	osoba	12	474.27	5,691.24	5,691.24	0.00	MONTE
	Ukupno (1.2.1)				5,691.24	5,691.24	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.2.2. Izmena/dopuna Administrativnog uputstva za imenovanje psihologa i pedagoga (Znači, izmene i dopune A.U 26/ 2013 – odabir službenika – da ne bude ograničen broj učenika za postojanje pedagoga ili psihologa, već da svaka škola ima svog pedagoga	Dopuna naloga	radni dan	10	25.00	250.00	250.00	0.00	MONTE
	Operativni troškovi (12%)				30.00	30.00		
	Ukupno (1.2.2)				280.00	280.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.2.3. Informisanje javnosti kroz medije o zakonima na snazi, ponuđenoj zaštiti i nadležnim institucijama kojima se mogu obratiti	Televizijski spot	fiksni iznos	2	500.00	1,000.00	0.00	0.00	Nezavisno udruženje medija
	Emitovanje spota (2 spota x 20 dan)	dan	40	150.00	6,000.00	0.00	0.00	
	Članci u štampanom izdanju	komad	6	200.00	1,200.00	0.00	0.00	
	Televizijske emisije	emisija	4	1,500.00	6,000.00	0.00	0.00	
	Emisije na radiju	emisija	4	750.00	3,000.00	0.00	0.00	
	Ukupno (1.2.3)				17,200.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.2.4. Proizvodnja/distribucija informacija o zakonima na snazi, ponuđenoj zaštiti i nadležnim institucijama kojima se mogu obratiti	Letak (5% od broja učenika 347,483 po godini = 17,000 učenika je registrovano u školskoj godini 2015/2016)	komad	17000	0.50	8,500.00	0.00	0.00	MONTE, Opštinski direktorijati za obrazovanje, KRR u
Materijali će biti objavljeni i na internet stranici i socijalnim medijima. Materijali će biti štampani samo	Posteri (1046 škola x 3 postera)	komad	3300	2.00	6,600.00	0.00	0.00	
	Ukupno (1.2.4)				15,100.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.2.5. Implementacija NAP-a uz odgovornost i profesionalnost	Nisu predviđeni troškovi		0	0.00	0.00	0.00	0.00	Svaka institucija koja je navedena u
	Ukupno (1.2.5)				0.00	0.00	0.00	

Cilj 1.3. Podizanje svesti društva da odbija i da ne toleriše akte nasilja u porodici

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
1.3.1 Razmatranje Okvirnih nastavnih planova i programa (ONPP) preduniverzitetskog obrazovanja i uključivanje u njih i standardizovanih informacija u vezi sa NP-om, kao i raspodela informacija o NP, radnim grupama za izradu programa predmeta – kategorizovano na osnovu svih grupa prema kojima se može sprovesti nasilje (žene, deca, starije osobe, osobe sa invaliditetom, LGBT, nacionalne manjine,	Metodologija studije	radni dan	5	27.30	136.50	136.50	0.00	MONTE
Rad eksperata za planove i programe. Plata 600 Evra	Prikupljanje primarnih podataka	radni dan	25	27.30	682.50	682.50	0.00	
	Prikupljanje drugorazrednih podataka	radni dan	30	27.30	819.00	819.00	0.00	

	Ispitivanje postojećih planova i programa	radni dan	20	27.30	546.00	546.00	0.00	
	Pisanje izveštaja i predloga za promene u planu i programu	radni dan	30	27.30	819.00	819.00	0.00	
	Organizovanje aktivnosti za diskutovanje nalaza	sastanak	1	200.00	200.00	200.00	0.00	
	Operativni troškovi (15%)				480.45	480.45	0.00	
	Ukupno (1.3.1)				3,683.45	3,683.45	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.3.2. Periodične nacionalne studije o fenomenu, prisutnosti, profilu nasilnika u porodici/zrtava nasilja u porodici, itd	Metodologija studije	radni dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	KNKPNP
Ovo može biti jedna metodologija koja će se pratiti	Prikupljanje primarnih podataka upitnikom	upitnik	1000	4.00	4,000.00	0.00	0.00	
Studija u 2017. od strane donatora, u 2019. od strane KNKPNP	Prikupljanje drugorazrednih podataka	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Istraživanje literature	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Pisanje izveštaja	radni dan	30	150.00	4,500.00	0.00	0.00	
	Organizovanje aktivnosti sa medijima za pokretanje i diskutovanje o izveštaju	sastanak	1	300.00	300.00	0.00	0.00	
	Operativni troškovi (15%)				1,545.00	0.00	0.00	
	Objavljivanje studije	komad	500	3.00	1,500.00	0.00	0.00	
	Ukupno (1.3.2)				13,345.00	0.00	0.00	0.00
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.3.3. Priprema godišnjih statističkih bitena o broju prijavljenih i tretiranih slučajeva na multidisciplinarni način	Obrada statistike od strane odgovornih institucija	mesec	12	500	6,000.00	6,000.00	0.00	KNKPNP, ARR, Opština
	Prikupljanje i izveštavanje podataka od strane opština i ARR	radni dan	200	22.70	4,540.00	4,540.00	0.00	
	Operativni troškovi (12%)				1,264.80	1,264.80	0.00	
	Ukupno (1.3.3)				11,804.80	11,804.80	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.3.4. Organizovanje nacionalnih kampanja za podizanje svesti svake godine, sa temama utvrđenim u skladu sa danima/međunarodne kampanje organizovane u istu svrhu, kao i različite ciljne grupe pojedinaca koji su više pogođeni nasiljem u porodici, kao što su žene, deca, starije osobe, osobe sa ograničenim sposobnostima, LGBT, RAE zajednica.	Kampanje podizanja svesti na nacionalnom nivou	kampanja	1	5,000.00	5,000.00	0.00	0.00	Kancelarija za dobro upravljanje, ARR
Kampanje organizovane od strane ARR, KDU, KNKPNP								
	Ukupno (1.3.4)				5,000.00	0.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.3.5. Uključivanje političara u aktivnostima za podizanje svesti uz emitovanje određenih poruka iz KNKPNP za podizanje svesti stanovništva protiv nasilja u porodici	Aktivnosti podizanja svesti od strane Skupštine (nema detalja jer nije bilo informacija od strane Skupštine)	fiksni iznos	1	2,500.00	2,500.00	2,500.00	0.00	Skupština
	Ukupno (1.3.5)				2,500.00	2,500.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.3.6. Konstantno održavanje predavanja svake godine od strane sudija i tužilaca za podizanje svesti mladih stručnjaka u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici (primer: predavanja sa studentima i pripravnici se održava svake godine od strane Foruma žena sudija i tužilaca)	Naknada za predavanja koja održavaju eksperti iz sudstva i tužilaštva	predavanje	1	200.00	200.00	0.00	0.00	Državno tužilaštvo, Osnovni sudovi
	Ukupno (1.3.6)				200.00	0.00	0.00	
Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 1.3.7. Uključivanje reintegriranih žrtava nasilja u porodici, kao modele za osnaživanje u aktivnostima podizanja svesti (uz njihovu dobru volju i njihovo puno odobrenje)	Cena pokrivanja troškova jedne osobe koja je pozvana svake godine tokom kampanje podizanja svesti	osoba	1	4,000.00	4,000.00	0.00	0.00	Opštine, MP, ARR
	Ukupno (1.3.7)				4,000.00	0.00	0.00	

Strateški cilj 3: Do 2020. godine, poboljšati pravnu infrastrukturu i povećati efikasnost i procesuiranja slučajeva nasilja u porodici, sa fokusom na potrebe žrtava i adekvatno kažnjavanje počilnilaca nasilja.

Cilj 3.1. Poboljšanje pravne infrastrukture i drugih akata za efikasno rukovanje slučajevima nasilja u porodici.

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 3.1.1. Slučajevi NP-a se tretiraju kao kršenje ljudskih prava, kako bi se dobio prioritetan tretman od strane tužilaštva i suda	Naknada za radnu grupu (15 osoba x dana u godini)	radni dan	120	50.00	6,000.00	6,000.00	0.00	Sudski savet, Savet tužilaštva
Ovim su pokriveni i troškovi sastanaka	Operativni troškovi (20%)				1,200.00	1,200.00	0.00	
	Ukupno (3.1.1)				7,200.00	6,000.00	0.00	
A 3.1.2. Formiranje radne grupe stručnjaka (uključujući i NVO sa iskustvom u radu sa NP) za usklađivanje pravnog okvira sa međunarodnim standardima i sa postojećim studijama, kao i za izradu priručnika za kaznenu politiku, obuhvatajući i pooštavanje kaznene politike nad recidivistima	Naknada za radnu grupu	radni dan	90	150.00	13,500.00	13,500.00	0.00	SSK, STK, PK
	Operativni troškovi (12%)				1,620.00	1,620.00	0.00	
	Ukupno (3.1.2)				13,500.00	13,500.00	0.00	
A 3.1.3. Izmena zakona – dopuna zakonodavstva sa ciljem definisanja nasilja u porodici kao krivično delo u Krivičnom zakoniku Kosova u skladu sa definicijom nasilja u porodici u Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici	Formulisanje izmena i dopuna Zakonika	radni dan	100	50.00	5,000.00	5,000.00	0.00	SSK, STK, PK
10 osoba MP	Operativni troškovi (12%)				600.00	600.00	0.00	
	Ukupno (3.1.3)				5,600.00	5,600.00	0.00	
A 3.1.4. Izbegavanje fragmentacije građanskih i krivičnih postupaka u radu sa prioriternim predmetima od strane tužilaštva i suda	Naknada za radnu grupu koja će raditi na zakonodavnim promenama	radni dan	60	50.00	3,000.00	3,000.00	0.00	Sudski savet, Savet tužilaštva
	Operativni troškovi (12%)				360.00	360.00	0.00	
	Ukupno (3.1.4)				3,360.00	3,360.00	0.00	
A 3.1.5. Efektivna primena Deklaracije za nadoknadu štete (u cilju ostvarivanja naknade od otkrivenog u krivičnom postupku) U proseku 40-50 deklaracija po godini	Dopuna i dostava sudovima deklaracije za nadoknadu štete	radni dan	100	50.00	5,000.00	5,000.00	0.00	Sudske institucije, SS
	Operativni troškovi (12%)				600.00	600.00	0.00	
	Ukupno (3.1.5)				5,600.00	5,600.00	0.00	

Cilj 3.2. Profilisanje policijskih istražitelja, socijalnih radnika, pravobranilaca žrtava, tužilaca i sudija, za hitno procesuiranje i posebnu pažnju za slučajeve nasilja u porodici

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 3.2.1. Posebna procena okolnosti i upravljanje rizicima u svim krivičnim delima sa elementima nasilja u porodici, od strane Policije Kosova i tužilaštva	Plate za policajce koji rade na predmetima visokog rizika	mesec	132	520	68,640.00	68,640.00	0.00	Policija Kosova
55 stanica x 2 policajca; 10% vremena	Operativni troškovi (12%)				8,236.80	8,236.80	0.00	
	Ukupno (3.2.1)				76,876.80	76,876.80	0.00	
A 3.2.2. Osiguranje infrastrukture u policiji, za adekvatno rešavanje u skladu sa standardima svih NP slučajeva	Opremanje kancelarija za adekvatno tretiranje	kompletirana kancelarija	1	5,000.00	5,000.00	0.00	0.00	MUP
	Ukupno (3.2.2)				5,000.00	0.00	0.00	

A 3.2.3. Osiguranje infrastrukture i službenika koji govore srpskim jezikom (ili drugim manjinskim jezicima) u policiji, za odgovarajući tretman i standarde, za slučajeve NP-a	Plate policajaca	mesec	50	600.00	30,000.00	30,000.00	0.00	MUP
(7 regiona X 3 policajca), 20% vremena	Operativni troškovi (12%)				3,600.00	3,600.00	0.00	
	Ukupno (3.2.3)				33,600.00	33,600.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 3.2.4. Osiguranje infrastrukture u tužilaštvu, za adekvatno rešavanje u skladu sa standardima svih NP slučajeva	Opremanje kancelarija za adekvatno tretiranje	kompletirana kancelarija	1	5,000.00	5,000.00	0.00	0.00	STK
	Ukupno (3.2.4)				5,000.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 3.2.5. Osiguranje tužilaca i pravobranilaca žrtava u tužilaštvu koji govore srpskim jezikom i drugim jezicima manjinskih zajednica, za odgovarajući tretman i standarde, za slučajeve NP-a	Plate sudija	mesec	12	1,100.00	13,200.00	13,200.00	0.00	STK
3 u svakom regionu, 30% vremena	Operativni troškovi (12%)				1,584.00	1,584.00	0.00	
	Ukupno (3.2.5)				14,784.00	14,784.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 3.2.6. Osiguranje sudija koji govore srpskim jezikom i drugim jezicima manjinskih zajednica, za odgovarajući tretman i standarde, za slučajeve NP-a	Plate sudija	mesec	12	1,100.00	13,200.00	13,200.00	0.00	SSK
3 u svakom regionu, 30% vremena	Operativni troškovi (12%)				1,584.00	1,584.00	0.00	
	Ukupno (3.2.6)				14,784.00	14,784.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
3.2.7 Imenovanje specijalizovanih tužilaca, sudija i policajaca za NP	Tužioci (3 x 12 meseci)	mesec	36	1,100.00	39,600.00	39,600.00	0.00	SSK, STK, PK
	Sudije (10 radnih dana)	radni dan	330	50.00	16,500.00	16,500.00	0.00	
3 tužioca, 33 sudija, 3 istra žitelja	Istražitelji	mesec	36	600.00	21,600.00	21,600.00	0.00	
	Operativni troškovi (12%)				9,324.00	9,324.00	0.00	
	Ukupno (3.2.7)				87,024.00	87,024.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 3.2.8. Obuka i licenciranje tužilaca, istražitelja, sudija, advokata, da se specijalizuju u slučajevima NP-a-	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	Sud
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	Sudski savet
Broj modela (1), dani obuke (2 dana), broj osoba koje će biti obu čene (15), 7 obuka svake godine	Materijali	osoba	15	5.00	75.00	0.00	0.00	Savet tužilaštva
	Kafa & voda (2 kafe x 16 osoba)	osoba	64	1.50	96.00	0.00	0.00	Policija Kosova
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	32	7.00	224.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	10	10.00	100.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00			
	Ukupno (3.2.8)				3,055.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 3.2.9. Zajednička obuka za koordinisanje slučajeva nasilja u porodici	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	Sudski institut Kosova,
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	SSK,
Broj modela (1), dana obuke (2 dana), broj osoba koje će biti obučene (25), 7 obuka - po 2 dana svake godine	Materijali	osoba	25	5.00	125.00	0.00	0.00	STK,
	Kafa & voda (2 kafe x 27 osoba)	osoba	108	1.50	162.00	0.00	0.00	Policija Kosova
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	150.00	300.00			

	Ukupno (3.2.9)				3,835.00	0.00	0.00	
--	-----------------------	--	--	--	-----------------	-------------	-------------	--

Cilj 3.3. Razjašnjenje uloga, obaveza i odgovornosti svake institucije u pružanju adekvatnih usluga za slučajeve nasilja u porodici

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 3.3.1. Pregled zadataka, odgovornosti i koordinacija procedura za svaku odgovornu instituciju (policiju, sudstvo, pravobranioce žrtava, tužioce) da zaštite žrtve nasilja u porodici.	Osobe koje su angažovane za razmatranje zadataka i odgovornosti	radni dan	40	31.80	1,272.00	1,272.00	0.00	SIK, Savet tužilaštva
4 institucije x 2 osobe x 5 radnih dana (prosečna plata 700 Evra)	Operativni troškovi (15%)				190.80	190.80	0.00	
	Ukupno (3.3.1)				1,272.00	1,272.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 3.3.2. Efikasna primena zaštitnih naloga, praćenje, adekvatno kažnjavanje i svest o njihovim prestupima uključujući i izgradnju kapaciteta probnog rada kako bi se smanjila stopa recidiva	Obuka za korektivnu službu (na osnovu 1.1.1)	obuka	1	3,695.00	3,695.00	0.00	0.00	Policija Kosova, Tužilaštvo, Sudovi
7 monitora, plata 414 Evra	Monitoring naloga zaštite od strane kancelarije za zaštitu žrtava	mesec	84	414.00	34,776.00	34,776.00	0.00	
330 naloga za zaštitu (30 prekršaja) 1 pravobranilac i 1 tužilac u 7 regiona	Sprovođenje naloga (Policija & tužilaštvo)	mesec	168	1,800.00	302,400.00	302,400.00	0.00	
Troškovi obuke za 5 godina 9,666.40	Operativni troškovi (12%)				40,461.12	40,461.12	0.00	
	Ukupno (3.3.2)				381,332.12	377,637.12	0.00	

Strateški cilj 4: Do 2020. godine, omogućiti pristup novim i postojećim uslugama, efikasnim i održivim za dugoročnu rehabilitaciju i reintegraciju žrtava i počinitelaca nasilja u porodici, na celoj teritoriji Kosova.

Cilj 4.1. Izgradnja usluga rehabilitacije za žrtve porodičnog nasilja i njihove efikasnosti na centralnom i opštinskom nivou.

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.1.1 Ponuda profesionalnog psihosocijalnog savetovanja žrtvama nasilja u porodici u kratkom i dužem roku od strane sertifikovanih eksperata;	Licenciranje subjekata koji nude psihosocijalno savetovanje (plata - klasa VI) 5 osoba X 22 dana	radni dan	110	22.70	2,497.00	2,497.00	0.00	MZ
Razmatranje aplikacija NVO koje nude usluge (20 aplikacija)	Operativni troškovi (12%)	fiksni iznos			299.64	299.64	0.00	MRSP
	Ukupno (4.1.1)				2,796.64	2,796.64	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.1.2. Medicinski tretman i savetovanje za žrtve porodičnog nasilja u postojećim zdravstvenim ustanovama (centri za mentalno zdravlje, psiholog, psihijatar, itd.)	Ukupni troškovi usluga za tretiranje žrtava	fiksni iznos	1	21,150.00	21,150.00	21,150.00	0.00	MZ
1% troškova za 6 centara mentalnog zdravlja kao i za centar za integraciju i rehabilitaciju (Ukupno 2,115,000.00 (Evra)								
	Ukupno (4.1.2)				21,150.00	21,150.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.1.3. Obuhvatiti žrtve NP-a u postojeće obrazovne programe za odrasle	Pokrivanje troškova za osobe koje su uključene u postojeće programe obrazovanja (0.5% žrtava)	osoba	37	150.00	5,550.00	5,550.00	0.00	ODO
	Ukupno (4.1.3)				5,550.00	5,550.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.1.4. Otvaranje novih skloništa za resavanje potreba manjinskih zajednica	Zakup prostorija	mesec	12	500.00	6,000.00	0.00	0.00	Opštine Mitrovica, Gračanica
	Troškovi za vodu, struju, itd	mesec	12	120.00	1,440.00	0.00	0.00	
	Troškovi za plate (3 zaposlena)	mesec	36	1,064.00	38,304.00	0.00	0.00	
	Troškovi za robe i usluge	mesec	12	400.00	4,800.00	0.00	0.00	
	Ukupno (4.1.4)				50,544.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.1.5. Otvaranje novog skloništa za dečake i muškarce koji su žrtve nasilja u porodici	Zakup prostorija	mesec	12	800.00	9,600.00	0.00	0.00	Opštine
	Troškovi za vodu, struju, itd	mesec	12	170.00	2,040.00	0.00	0.00	Ministarstva
	Troškovi za plate (3 zaposlena)	mesec	36	1,364.00	49,104.00	0.00	0.00	
	Troškovi za robe i usluge	mesec	12	850.00	10,200.00	0.00	0.00	
	Ukupno (4.1.5)				70,944.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.1.6. Obuka osoblja u postojećim skloništim sa ciljem da budu spremni da pruže kvalitetne usluge, na osnovu različitih kategorija žrtava NP, i to za LGBT, RAE zajednicu, druge manjinske zajednice,	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	1,800.00	0.00	KNKPNP
Obuka za ispunjenje standarda usluga (1 model, 2 dana, 25 učesnika i 2 trenera)	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	300.00	0.00	Ministarstva
	Materijali	osoba	25	5.00	125.00	125.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 27 osoba)	osoba	108	1.50	162.00	162.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	54	7.00	378.00	378.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	600.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	17	10.00	170.00	170.00	0.00	

	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00	160.00	0.00	
	Ukupno (4.1.6)				3,695.00	3,695.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.1.7. Pružanje dugoročnog skloništa/stambenog rešenja za žrtve, preko protokola o saradnji između opština, skloništa, CSR i Komisije o socijalnom stanovanju, uključujući regionalno stambeno pitanje kroz među - opštinske sporazume	Plaćanje komunalija (struja, gas, voda) za žrtve nasilja (7 porodica x 12 meseci)	mesec	84	50.00	4,200.00	4,200.00	0.00	Opštine
Smeštaj za žrtve je besplatan. Opštine plaćaju troškove za struju, gas. Isplate se vrše iz opštinskog budžeta.								
	Ukupno (4.1.7)				4,200.00	4,200.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.1.8. Obuka za službenike zapošljavanja, zdravstva, obrazovanja, socijalne i druge usluge za rodno osetljivi pristup i svom radu	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	ARR
Razjasniti sa UNDP-om	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
	Materijali	osoba	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
Obuka za rodno osetljivi pristup (1 model, 2 dana, 25 učesnika i 2 trenera)	Kafa & voda (2 kafe x 27 osoba)	osoba	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	17	10.00	170.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
	Ukupno (4.1.8)				3,695.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.1.9. Uspostavljanje centara za savetovanje žrtava	Uspostavljanje centara za psihosocijalno savetovanje	fiksni iznos	1	55,500.00	55,500.00	0.00	0.00	MZ
Podržani centri za pružanje psihosocijalnih usluga (grantovi); MZ samo obavlja licenciranje; finansiranje od strane donatora (Podržati makar 1 centar u svakom regionu, imajući u vidu postojeće kapacitete).								
	Ukupno (4.1.9)				55,500.00	0.00	0.00	

Cilj 4.2. Izdvajanje fondova za dugoročne usluge reintegracije za žrtve nasilja u porodici, na nivou Vlade.

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.2.1. Ekonomsko osnaživanje žrtava u vidu subvencija iz resornih ministarstava (na primer, za žrtve nasilja u porodici koje žele da pokrenu mali biznis ili oslobađanje od plaćanja ako se uključe u dalje obrazovanje, itd.)	Programi za podršku žrtava koje hoće da se integrišu preko pokretanja biznisa). Pilot programi finansijske podrške za žrtve	grantovi	1	5,000.00	5,000.00	5,000.00	0.00	Ministarstva, opštine
	Ukupno (4.2.1)				5,000.00	5,000.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.2.2. Uvođenje posebnih programa za žrtve NP-a, kao vid pod-kategorije glavne budžetske linije u svakom ministarstvu/instituciji	aktivnosti, popunjavanje PCF 1 i izveštavanje o troškovima. (Dnevnicu obračunata na osnovu plate od 520 €.	radni dan	60	23.60	1,416.00	1,416.00	0.00	MF i Ministarstva
	Ukupno (4.2.2)				1,416.00	1,416.00	0.00	

Cilj 4.3. Sprovođenje integrisanih politika za poboljšanje usluga rehabilitacije i reintegracije za žrtve nasilja u porodici.

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
------------	------	----------	----------	-------------------------	--------	-------	----------	-----------------------

A 4.3.1. Upotreba stambenih objekata koji su u vlasništvu opština za stanovanje žrtava NP-a, uključujući i žrtve nasilja u porodici kao kategorije za socijalno stanovanje	Subvencije za žrtve za pokrivanje troškova za struju, grejanje, vodu, itd.	mesec	12	50.00	600.00	600.00	0.00	Opštine, MRSP
Stanovi su u vlasništvu opština. Korisnik je odgovoran za održavanje. Opštine subvencionišu žrtve kroz pokrivanje troškova za struju, grejanje, vodu, itd.								
Ukupno (4.3.1)					600.00	600.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.3.2 Upotreba objekata koji su u vlasništvu opštine za skloništa ili od strane centralne vlade u skladu sa članom 284 (4) Zakonika o krivičnom postupku za oduzetu imovinu, uključujući objekte koji mogu biti distribuirani za tu upotrebu, uključujući za socijalno stanovanje ili kao skloništa.	Prihodi koji nedostaju u budžetu opština	mesec	12	150.00	1,800.00	1,800.00	0.00	Opštine, MP, Agencija za upravljanje oduzetom imovinom, Tužilaštvo
Nema podataka koji su to objekti (prosečna kirija za jedan mesec). Videti u daljem radu								
Ukupno (4.3.2)					1,800.00	1,800.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.3.3. Izrada jednog Administrativnog uputstva ili Odluke Premijera o subvencionisanju biznisa za žrtve NP-a da se jasno navede zakon ili administrativno uputstvo	Vrednost radnog vremena eksperata Vlade koji će raditi na izradi i usvajanju zakona (10 eksperata x 5 radnih dana)	radni dan	100	23.60	2,360.00	2,360.00	0.00	MP
	Operativni troškovi (15%)				354.00	354.00		
Ukupno (4.3.3)					2,714.00	2,714.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
4.3.4. Podrška skloništim od strane godišnjeg budžeta po opštinama	Pokrivanje troškova za smeštene žrtve (1 osoba x 6 meseci)	mesec	6	416.00	2,496.00	1,248.00		MRSP, opštine
Cena po 1 osobi = 416 €. 50% se finansira od MRSP								
Ukupno (4.3.4)					2,496.00	1,248.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.3.5. Obuhvatanje u postojećim programima i razvoj programa za ekonomsko osnaživanje žrtava nasilja u porodici, u saradnji sa privatnim kompanijama i donatorima.	Izrada programa za ekonomsko osnaživanje žrtava	Troškovi po jednom programu	1	70,000.00	70,000.00	0.00	0.00	Opštine, Ministarstva
Nema informacija o postojećim programima								
Ukupno (4.3.5)					70,000.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.3.6. Ponuda olakšica (Fiskalni paket) za biznise koji zapošljavaju osetljive kategorije društva obuhvatajući i žrtve nasilja u porodici	Troškovi razmatranja i usvajanja fiskalnog paketa	radni dan	100	23.60	2,360.00	2,360.00	0.00	RCZ-MRSP, MTI, MRE, Opštine
	Konsultacije sa interesnim grupama	troškovi aktivnosti	1	350.00	350.00	0.00	0.00	
	Operativni troškovi (15%)				354.00	354.00	0.00	
Ukupno (4.3.7)					3,064.00	2,714.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.3.7 Prioritet zapošljavanja žrtava/preživelih nasilja u porodici, od strane Centara za zapošljavanje na lokalnom nivou.	Troškovi tretiranja slučajeva prioritnog zapošljavanja žrtava (100 osoba x 2 dana)	radni dan	160	23.60	3,776.00	3,776.00	0.00	RCZ-MRSP, MTI, MRE, Opštine
10% žrtava ili oko 80 osoba po godini	Operativni troškovi (15%)				566.40	566.40	0.00	
Ukupno (4.3.7)					4,342.40	4,342.40	0.00	

Cilj 4.4. Uspostavljanje institucija sa programima rehabilitacije i savetovanja uz obavezne programe za počiniocce nasilja u porodici.

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.4.1 Otvaranje programa za rehabilitaciju i kreiranje adekvatne strukture za rad sa počiniocima nasilja u porodici, koji su obaveznog karaktera u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici	Troškovi za centre i/ili programe rehabilitacije (3 programa)	grantovi	1	51,000.00	51,000.00	0.00	0.00	MP
Nema detalja o prirodi programa. Predviđa se da se makar iniciraju programi/centri za rehabilitaciju za nasilnike. Podrška u vidu grantova od strane donatora, opština MRSP								
Ukupno (4.4.1)					51,000.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
A 4.4.2. Obuka osoblja u programima za rehabilitaciju	Izrada priručnika obuke	radni dan	12	150.00	1,800.00	0.00	0.00	MZ
	Zakup sale	dan	2	150.00	300.00	0.00	0.00	
(1 model, 2 dana, 25 učesnika i 2 trenera)	Materijali	osoba	25	5.00	125.00	0.00	0.00	
	Kafa & voda (2 kafe x 27 osoba)	osoba	108	1.50	162.00	0.00	0.00	
	Ručak (učesnici & treneri)	osoba	54	7.00	378.00	0.00	0.00	
	Naknada za trenera (2 trenera x 2 dana)	radni dan	4	150.00	600.00	0.00	0.00	
	Troškovi transporta za učesnike	osoba	34	10.00	340.00	0.00	0.00	
	Simultani prevod	radni dan	2	80.00	160.00	0.00	0.00	
Ukupno (4.4.2)					3,865.00	0.00	0.00	

Aktivnosti	Opis	Jedinica	Količina	Cena po jedinici (Evro)	Ukupno	Vlada	Donatori	Odgovorne institucije
	Obuka za korektivnu službu o tome kako raditi sa počiniocima (troškovi na osnovu 4.2.2)	obuka	1	3,865.00	3,865.00	0.00	0.00	MP
A 4.4.3 Korišćenje korektivne službe da prati rehabilitaciju i reintegraciju prestupnika	Monitoring nad počiniocem (7 monitora x 12 meseci)	mesec	84	414.00	34,776.00	34,776.00	0.00	
	Operativni troškovi (10%)				3,864.10	3,864.10	0.00	
Ukupno (4.4.3)					42,505.10	38,640.10	0.00	

Opis	UKUPNI TROŠKOVI						FINANSIRANO OD			ZAHTEVA SE FINANSIRANJE OD			
	CILJEVI, AKTIVNOSTI	GODINA 2016.	GODINA 2017.	GODINA 2018.	GODINA 2019.	GODINA 2020.	UKUPNO	Vlada	Donatori	Ukupno (Evro)	Ukupno (Evro)	Vlada	Donatori
SEKTOR 1: PREVENCIJA I PODIZANJE SVISTI													
Strateški cilj 1: Do 2020. godine, smanjiti stavove u vidu predrasuda i ponašanja koji podržavaju nasilje u porodici, kroz informisanje, ranu edukaciju i obrazovanje i neprestano podizanje svesti pojedinaca, zajednice i društva u celini													
Posebni cilj 1.1: Izgradnja profesionalnih kapaciteta profesionalaca koji nude osnovne usluge (kao na primer: zaposleni u policiji, tužioc, nastavnici, vaspitači, lekari i drugi zdravstveni radnici, psiholozi, socijalni radnici, pravobranici žrtava, itd) za sprečavanje nasilja u porodici													
A 1.1.1. Nprestana obuka i sertifikovanje policajaca svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	0.00	9,380.00	22,967.40	23,197.07	23,429.04	78,973.52	0.00	0.00	0.00	78,973.52	0.00	78,973.52	
A 1.1.2. Nprestana obuka i sertifikovanje zdravstvenih radnika svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	0.00	15,065.00	13,397.65	13,531.63	14,884.79	56,879.07	0.00	0.00	0.00	56,879.07	28,416.42	28,462.65	
A 1.1.3. Nprestana obuka i sertifikovanje tužilaca svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	0.00	4,590.00	2,817.90	2,846.08	2,874.54	13,128.52	0.00	0.00	0.00	13,128.52	0.00	13,128.52	
A 1.1.4. Nprestana obuka i sertifikovanje sudija svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	0.00	2,050.00	2,817.90	2,846.08	2,874.54	10,588.52	0.00	0.00	0.00	10,588.52	0.00	10,588.52	
A 1.1.5. Nprestana obuka i sertifikovanje pravobranilaca žrtava svake godine, fokusirana na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	0.00	5,470.00	3,706.70	3,743.77	3,781.20	16,701.67	0.00	0.00	0.00	16,701.67	0.00	16,701.67	
A 1.1.6. Nprestana obuka i sertifikacija zaposlenih u CSR, CSO i KZ svake godine, fokusirano na NP, po odobrenom modelu i posebnim temama	0.00	12,240.00	8,726.40	8,813.66	8,901.80	38,681.86	0.00	0.00	0.00	38,681.86	0.00	38,681.86	
A 1.1.7. Nprestana obuka na godišnjoj osnovi kao i sertifikovanje profesionalnog osoblja (kao na primer: nastavnici, učitelji direktori, pedagozi, psiholozi, upravni odbori škola, roditelji, službenici iz opštinskih direktorijata za obrazovanje) fokusirana na NP, sa posebnim temama i odobrenim modelom	0.00	7,485.00	5,741.85	5,856.69	5,973.82	25,057.36	0.00	0.00	0.00	25,057.36	0.00	25,057.36	
A 1.1.8. Nprestana obuka i sertifikacija novinara i zaposlenih u medijima svake godine, oko načina kako se mediji mogu koristiti kao sredstvo za sprečavanje NP-a	0.00	3,695.00	1,913.95	1,933.09	1,952.42	9,494.46	0.00	0.00	0.00	9,494.46	0.00	9,494.46	
A 1.1.9. Nprestana obuka i sertifikacija zaposlenih u NVO svake godine, fokusirana na NP, sa posebnim temama i odobrenim modelom	0.00	5,590.00	3,827.90	3,866.18	3,904.84	17,188.92	0.00	0.00	0.00	17,188.92	0.00	17,188.92	
Ukupno - Cilj (1.1)	0.00	65,565.00	65,917.65	66,634.25	68,577.00	266,693.90	0.00	0.00	0.00	266,693.90	28,416.42	238,277.48	
Posebni cilj 1.2. Ohrabriti pojedince i povećati njihovo poverenje u relevantne institucije, da prijave slučajeve nasilja u porodici													
A 1.2.1. Sistematizacija psihologa i pedagoga u školama (Svake godine je planirano 80 pedagoga/psihologa)	455,299.20	455,299.20	455,299.20	455,299.20	455,299.20	2,276,496.00	2,276,496.00	0.00	2,276,496.00	0.00	0.00	0.00	
A 1.2.2. Izmena/dopuna Administrativnog uputstva za imenovanje psihologa i pedagoga (Znači, izmene i dopune A. U 26/ 2013 – odabir službenika – da ne bude ograničen broj učenika za postojanje pedagoga ili psihologa, već da svaka škola ima svog pedagoga i psihologa)	280.00	0.00	0.00	0.00	0.00	280.00	280.00	0.00	280.00	0.00	0.00	0.00	
A 1.2.3. Informisanje javnosti kroz medije o zakonima na snazi, ponudenoj zaštiti i nadležnim institucijama kojima se mogu obratiti	17,200.00	17,200.00	17,372.00	17,545.72	17,721.18	87,038.90	0.00	0.00	0.00	87,038.90	0.00	87,038.90	
A 1.2.4. Proizvodnja/distribucija informacija o zakonima na snazi, ponudenoj zaštiti i nadležnim institucijama kojima se mogu obratiti	0.00	15,100.00	0.00	15,100.00	0.00	30,200.00	0.00	0.00	0.00	30,200.00	0.00	30,200.00	
A 1.2.5. Implementacija NAP-a uz odgovornost i profesionalnost	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
Ukupno -Cilj (1.2)	472,779.20	487,599.20	472,671.20	487,944.92	473,020.38	2,394,014.90	2,276,776.00	0.00	2,276,776.00	117,238.90	0.00	117,238.90	

Posebni cilj 1.3. Podizanje svesti društva da ne prihvata i da ne toleriše akte nasilja u porodici												
1.3.1 Razmatranje Okvirnih nastavnih planova i programa (ONPP) preduniverzitetskog obrazovanja i uključivanje u njih i standardizovanih informacija u vezi sa NP-om, kao i raspodela informacija o NP,	3.683.45	3.720.28	3.757.49	3.795.06	3.833.01	18.789.30	18.789.30	0.00	18.789.30	0.00	0.00	0.00
A 1.3.2. Periodične nacionalne studije o fenomenu, prisutnosti i profilu nasilnika u porodici/žrtava nasilja u porodici, itd	0.00	13.345.00	0.00	13.345.00	0.00	26.690.00	0.00	0.00	0.00	26.690.00	13.345.00	13.345.00
A 1.3.3. Priprema godišnjih statističkih biltena o broju prijavljenih i tretiranih slučajeva na multidisciplinarni način	0.00	11.804.80	11.922.85	12.042.08	12.162.50	47.932.22	47.932.22	0.00	47.932.22	0.00	0.00	0.00
A 1.3.4. Organizovanje nacionalnih kampanja za podizanje svesti svake godine, sa temama utvrđenim u skladu sa danima/međunarodne kampanje, organizovane u istu svrhu, kao i različite ciljne grupe pojedinaca koji su više pogođeni nasiljem u porodici, kao što su žene, deca, starije osobe, osobe sa ograničenim sposobnostima, LGBT, RAE zajednica.	20.000.00	20.400.00	20.808.00	21.224.16	21.648.64	104.080.80	0.00	0.00	0.00	104.080.80	42.872.80	61.208.00
A 1.3.5. Uključivanje političara u aktivnostima za podizanje svesti uz emitovanje određenih poruka iz KNKPNP za podizanje svesti stanovništva protiv nasilja u porodici	2.500.00	2.550.00	2.601.00	2.653.02	2.706.08	13.010.10	0.00	0.00	0.00	13.010.10	13.010.10	0.00
A 1.3.6. Konstantno održavanje predavanja svake godine od strane sudija i tužilaca za podizanje svesti mladih stručnjaka u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici (primer: predavanja sa studentima i pripravnicima se održava svake godine od strane Foruma žena sudija i tužilaca)	1.000.00	1.000.00	1.000.00	1.000.00	1.000.00	5.000.00	5.000.00	0.00	5.000.00	0.00	0.00	0.00
A 1.3.7. Uključivanje reintegriranih žrtava nasilja u porodici, kao modele za osnaživanje u aktivnostima podizanja svesti (uz njihovu dobru volju i njihovo puno odobrenje)	0.00	4.000.00	4.000.00	4.000.00	4.000.00	16.000.00	0.00	0.00	0.00	16.000.00	0.00	16.000.00
Ukupno - Cilj (1.3)	27,183.45	56,820.08	44,089.34	58,059.32	45,350.23	231,502.42	71,721.52	0.00	71,721.52	159,780.90	69,227.90	90,553.00
Ukupno - Strateški cilj 1	499,962.65	609,984.28	582,678.19	612,638.48	586,947.61	2,892,211.22	2,348,497.52	0.00	2,348,497.52	543,713.70	97,644.32	446,069.38
SEKTOR 2: ZAŠTITA I KOORDINACIJA												
Strateški cilj 2: Do 2020. godine, obezbediti sveobuhvatne i efikasne mehanizme za brzo reagovanje u slučajevima nasilja u porodici, kao i međuinstucionalna odgovarajuća saradnja između aktera na centralnom i lokalnom nivou, za zaštitu i upravljanje ovim slučajevima												
Cilj 2.1: Unapređenje sveobuhvatnih politika za zaštitu žrtava nasilja u porodici												
A 2.1.1. Razmatranje i pregled politika i postojećih programa	1.150.00	1.161.50	1.173.12	1.184.85	1.196.69	5.866.16	5.866.16	0.00	5.866.16	0.00	0.00	0.00
A 2.1.2. Razmotriti potrebu da se promene i izmene formulari SOP-a	0.00	391.58	0.00	0.00	0.00	391.58	391.58	0.00	391.58	0.00	0.00	0.00
A 2.1.3. Pobojšanje standarda usluga za žrtve/preživele od nasilja u porodici	0.00	0.00	156.63	0.00	0.00	156.63	156.63	0.00	156.63	0.00	0.00	0.00
Ukupno - Cilj (2.1)	1,150.00	1,553.08	1,329.75	1,184.85	1,196.69	6,414.36	6,414.36	0.00	6,414.36	0.00	0.00	0.00
Cilj 2.2: Povećanje funkcionalnosti postojećih mehanizama koordinacije na lokalnom nivou i njihovo kreiranje u opštinama gde nedostaju;												
A 2.2.1. Povećana odgovornost KRR da uključujući dužnosti lokalnog koordinatora MK-a, kao i adekvatnu naknadu u skladu sa dodatnim odgovornostima	4.200.00	8.400.00	12.600.00	18.000.00	22.800.00	66.000.00	66.000.00	0.00	66.000.00	0.00	0.00	0.00
A 2.2.2. Stvaranje sistema za upravljanje bazom podataka za slučajeve kojima se rukuje na koordiniran način od strane MK-a	35.200.00	5.358.00	5.358.00	5.358.00	5.358.00	56.632.00	13.832.00	0.00	13.832.00	42.800.00	7.600.00	35.200.00
A 2.2.3. Obuka pripadnika MK za međuinstucionalnu saradnju kao i upotreba sistema za upravljanje podacima za predmete koji su rešavani na koordinisan način od strane MK-a	9.570.00	7.770.00	7.770.00	9.990.00	8.880.00	43.980.00	0.00	0.00	0.00	43.980.00	0.00	43.980.00
A 2.2.4. Prostriranje opštinskih mehanizama u opštinama koje nemaju te mehanizme	12.726.70	25.453.40	38.180.10	54.543.00	69.087.80	199.991.00	199.991.00	0.00	199.991.00	0.00	0.00	0.00
A 2.2.5. Kreiranje budžetske linije za finansiranje Kancelarije za rodnu ravnopravnost u opštinama kao i za podršku funkcionisanju MK-a	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Ukupno - Cilj (2.2)	61,696.70	46,981.40	63,908.10	87,891.00	106,125.80	366,603.00	279,823.00	0.00	279,823.00	86,780.00	7,600.00	79,180.00

Cilj 2.3: Poboljšanje među-agencijske koordinacije i saradnje između centralnog i lokalnog nivoa i organizacija civilnog društva, za zaštitu žrtava kroz pojašnjavanje uloga, obaveza i odgovornosti svake institucije u pružanju adekvatnih usluga

A 2.3.1. Povećanje usluga pružanja besplatne pravne pomoći za žrtve nasilja u porodici	45,000.00	45,450.00	45,904.50	46,363.55	46,827.18	229,545.23	229,545.23	0.00	229,545.23	0.00	0.00	0.00
A 2.3.2. Povećanje broja pravobranilaca za žrtve koji govore srpski (kao i za druge jezike manjina koje postoje na Kosovu) u postojećim kancelarijama, kao i otvaranje Kancelarija za pravobranioce žrtava (tamo gde nedostaju, na primer na severu)	52,680.00	49,680.00	49,680.00	49,680.00	49,680.00	251,400.00	251,400.00	0.00	251,400.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.3. Povećanje broja osoblja za postojeće telefonske linije sa zaposlenima koji govore srpski (kao i za druge manjine koje postoje na Kosovu) i proširenje ove usluge u oblastima gde one ne postoje (na primer na severu)	39,744.00	39,744.00	39,744.00	39,744.00	39,744.00	198,720.00	198,720.00	0.00	198,720.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.4. Stvaranje među-opštinskog partnerstva (regionalnog) za identifikaciju, upućivanje, sklanjanje, rehabilitaciju i osnaživanje žrtava nasilja u porodici.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.5. Poboljšanje usluga za decu svedoke nasilja u porodici, sa posebnim osvrtom na dečake iznad 12 godina starosti	17,499.72	18,749.70	19,791.35	20,208.01	21,666.32	97,915.10	97,915.10	0.00	97,915.10	0.00	0.00	0.00
A 2.3.6. Prilagođavanje usluga zaštite kako bi bili dostupni za grupe sa posebnim potrebama (kao što su osobe sa ograničenim sposobnostima, LGBT manjine – kojima se nude usluge na njihovom jeziku, itd), u skladu sa poboljšanim standardima donesenih na osnovu onih međunarodnih.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.7. Povećanje resursa i osoblja Kancelarije nacionalnog koordinatora protiv NP-a, koji imaju u opisu svog radnog mesta posebnu odgovornost za podršku u sprovođenju i praćenju Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u porodici	0.00	8,064.00	8,064.00	8,064.00	8,064.00	32,256.00	32,256.00	0.00	32,256.00	0.00	0.00	0.00
A 2.3.8. Uspostavljanje konsolidovanog sistema monitoringa i procene u okviru sprovođenja ove strategije	0.00	4,500.00	0.00	0.00	0.00	4,500.00	0.00	0.00	0.00	4,500.00	0.00	4,500.00
A 2.3.9. Stvaranje zajedničke baze podataka o slučajevima kojima raspolažu policija, tužilaštvo, sudstvo i obuka zaposlenih da koriste ovu bazu podataka	0.00	48,422.04	11,072.04	11,072.04	11,072.04	81,638.16	27,488.16	0.00	27,488.16	54,150.00	16,800.00	37,350.00
Ukupno -Cilj (2.3)	154,923.72	214,609.74	174,255.89	175,131.60	177,053.54	895,974.49	837,324.49	0.00	837,324.49	58,650.00	16,800.00	41,850.00
Ukupno - Strateški cilj 2	217,770.42	263,144.22	239,493.74	264,207.44	284,376.04	1,268,991.85	1,123,561.85	0.00	1,123,561.85	145,430.00	24,400.00	121,030.00

SEKTOR 3: ZAKONODAVSTVO, ISTRAGA I PROCESUIRANJE

Strateški cilj 3: Do 2020. godine, poboljšanje pravne infrastrukture i povećanje efikasnosti i procesuiranja slučajeva nasilja u porodici, sa fokusom na potrebe žrtava i adekvatno kažnjavanje počinitelja nasilja

Cilj 3.1: Poboljšanje pravne infrastrukture i drugih akata za efikasno rukovanje slučajeva nasilja u porodici

A 3.1.1 Slučajevi NP-a se tretiraju kao kršenje ljudskih prava, kako bi se dobio prioritetan tretman od strane tužilaštva i suda	7,200.00	7,272.00	0.00	0.00	0.00	14,472.00	14,472.00	0.00	14,472.00	0.00	0.00	0.00
A 3.1.2 Formiranje radne grupe stručnjaka (uključujući i NVO sa iskustvom u radu sa NP) za usklađivanje pravnog okvira sa međunarodnim standardima i sa postojećim studijama, kao i za izradu priručnika za kaznenu politiku, obuhvatajući i poštovanje kaznene politike nad recidivistima	0.00	13,500.00	0.00	0.00	0.00	13,500.00	6,750.00	0.00	6,750.00	6,750.00	0.00	6,750.00
A 3.1.3. Izmena zakona – dopuna zakonodavstva sa ciljem definisanja nasilja u porodici kao krivično delo u Krivičnom zakoniku Kosova u skladu sa definicijom nasilja u porodici u Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici	0.00	5,600.00	0.00	0.00	0.00	5,600.00	5,600.00	0.00	5,600.00	0.00	0.00	0.00
A 3.1.4. Izbegavanje fragmentacije građanskih i krivičnih postupaka u radu sa prioritarnim predmetima od strane tužilaštva i suda	0.00	3,360.00	3,393.60	3,427.20	0.00	10,180.80	10,180.80	0.00	10,180.80	0.00	0.00	0.00

A 3.1.5 Efektivna primena Deklaracije za nadoknadu štete (u cilju ostvarivanja naknade od okrivljenog u krivičnom postupku)	5,600.00	5,656.00	5,712.56	5,769.69	5,827.38	28,565.63	28,565.63	0.00	28,565.63	0.00	0.00	0.00
Ukupno - Cilj (3.1)	12,800.00	35,388.00	9,106.16	9,196.89	5,827.38	72,318.43	65,568.43	0.00	65,568.43	6,750.00	0.00	6,750.00
Cilj 3.2: Profilisanje policijskih istražitelja, socijalnih radnika, pravobranilaca žrtava, tužilaca i sudija, za hitno procesuiranje i posebnu pažnju za slučajeve nasilja u porodici												
A 3.2.1 Posebna procena okolnosti i upravljanje rizicima u svim krivičnim delima sa elementima nasilja u porodici, od strane Policije Kosova i tužilaštva	76,876.80	77,645.57	78,422.02	79,206.24	79,998.31	392,148.94	392,148.94	0.00	392,148.94	0.00	0.00	0.00
A 3.2.2. Osiguranje infrastrukture u policiji, za adekvatno rešavanje u skladu sa standardima svih NP slučajeva	0.00	5,000.00	10,000.00	10,000.00	0.00	25,000.00	0.00	0.00	0.00	25,000.00	10,000.00	15,000.00
A 3.2.3. Osiguranje infrastrukture i službenika koji govore srpskim jezikom (ili drugim manjinskim jezicima) u policiji, za odgovarajući tretman i standarde, za slučajeve NP-a	33,600.00	33,936.00	34,275.36	34,618.11	34,964.29	171,393.77	171,393.77	0.00	171,393.77	0.00	0.00	0.00
A 3.2.4. Osiguranje infrastrukture u tužilaštvu, za adekvatno rešavanje u skladu sa standardima svih NP slučajeva	0.00	5,000.00	10,000.00	10,000.00	10,000.00	35,000.00	0.00	0.00	0.00	35,000.00	10,000.00	25,000.00
A 3.2.5. Osiguranje tužilaca i pravobranilaca žrtava u tužilaštvu koji govore srpskim jezikom i drugim jezicima manjinskih zajednica, za odgovarajući tretman i standarde, za slučajeve NP-a	14,784.00	14,931.84	15,081.16	15,231.97	15,384.29	75,413.26	75,413.26	0.00	75,413.26	0.00	0.00	0.00
A 3.2.6. Osiguranje sudija koji govore srpskim jezikom i drugim jezicima manjinskih zajednica, za odgovarajući tretman i standarde, za slučajeve NP-a	14,784.00	14,931.84	15,081.16	15,231.97	15,384.29	75,413.26	75,413.26	0.00	75,413.26	0.00	0.00	0.00
3.2.7 Imenovanje specijalizovanih tužilaca, sudija i policajaca za NP	87,024.00	87,894.24	88,773.18	89,660.91	90,557.52	443,909.86	443,909.86	0.00	443,909.86	0.00	0.00	0.00
A 3.2.8. Obuka i licenciranje tužilaca, istražitelja, sudija, advokata, da se specijalizuju u slučajevima NP-a-	10,585.00	8,872.85	8,961.58	9,051.19	9,141.71	46,612.33	0.00	0.00	0.00	46,612.33	0.00	46,612.33
A 3.2.9. Zajednička obuka za koordinisanje slučajeva nasilja u porodici	16,045.00	14,387.45	14,531.32	14,676.64	14,823.40	74,463.82	0.00	0.00	0.00	74,463.82	0.00	74,463.82
Ukupno - Cilj (3.2)	253,698.80	262,599.79	275,125.79	277,677.04	270,253.81	1,339,355.23	1,158,279.09	0.00	1,158,279.09	181,076.15	20,000.00	161,076.15
Cilj 3.3. Razjašnjenje uloga, obaveza i odgovornosti svake institucije u pružanju adekvatnih usluga												
A 3.3.1. Pregled zadataka, odgovornosti i koordinacija procedura za svaku odgovornu instituciju (policiju, sudstvo, pravobranioce žrtava, tužioce) da zaštite žrtve nasilja u porodici.	1,272.00	1,297.44	0.00	0.00	0.00	2,569.44	2,569.44	0.00	2,569.44	0.00	0.00	0.00
A 3.3.2. Efikasna primena zaštitnih naloga, praćenje, adekvatno kažnjavanje i svest o njihovim prestupima uključujući i izgradnju kapaciteta probnog rada kako bi se smanjila stopa recidiva.	381,332.12	383,345.44	387,178.90	391,050.68	394,961.19	1,937,868.33	1,928,201.93	0.00	1,928,201.93	9,666.40	0.00	9,666.40
Ukupno - Cilj (3.3)	382,604.12	384,642.88	387,178.90	391,050.68	394,961.19	1,940,437.77	1,930,771.37	0.00	1,930,771.37	9,666.40	0.00	9,666.40
Ukupno - Strateški cilj 3	649,102.92	682,630.67	671,410.84	677,924.61	671,042.39	3,352,111.43	3,154,618.89	0.00	3,154,618.89	197,492.55	20,000.00	177,492.55
SEKTOR 4: REHABILITACIJA I REINTEGRACIJA												
Strateški cilj 4: Do 2020. godine, omogućiti pristup novim i postojećim uslugama, efikasnim i održivim za dugoročnu rehabilitaciju i reintegraciju žrtava i počinilaca nasilja u porodici, na celoj teritoriji Kosova												
Cilj 4.1: Izgradnja usluga rehabilitacije za žrtve porodičnog nasilja i njihove efikasnosti na centralnom i opštinskom nivou												
A 4.1.1 Ponuda profesionalnog psihosocijalnog savetovanja žrtvama nasilja u porodici u kratkom i dužem roku od strane sertifikovanih eksperata;	2,796.64	2,824.61	2,852.85	2,881.38	2,910.19	14,265.67	14,265.67	0.00	14,265.67	0.00	0.00	0.00
A 4.1.2. Medicinski tretman i savetovanje za žrtve porodičnog nasilja u postojećim zdravstvenim ustanovama (centri za mentalno zdravlje, psiholog, psihijatar, itd.)	21,150.00	21,361.50	21,575.12	21,790.87	22,008.77	107,886.26	107,886.26	0.00	107,886.26	0.00	0.00	0.00

A 4.1.3. Obuhvatiti žrtve NP-a u postojeće obrazovne programe za odrasle	5,550.00	5,605.50	5,661.56	5,718.17	5,775.35	28,310.58	28,310.58	0.00	28,310.58	0.00	0.00	0.00
A 4.1.4. Otvaranje novih skloništa za rešavanje potreba manjinskih zajednica	0.00	101,088.00	102,098.88	103,119.87	104,151.07	410,457.82	0.00	0.00	410,457.82	207,270.94	203,186.88	
A 4.1.5. Otvaranje novog skloništa za dečake i muškarce koji su žrtve nasilja u porodici	0.00	0.00	70,944.00	71,653.44	72,369.97	214,967.41	0.00	0.00	214,967.41	72,369.97	142,597.44	
A 4.1.6. Obuka osoblja u postojećim skloništim a sa ciljem da budu spremni da pruže kvalitetne usluge, na osnovu različitih kategorija žrtava NP, i to za LGBT, RAE zajednicu, druge manjinske zajednice.	3,695.00	1,913.95	1,933.09	1,952.42	1,971.94	11,466.40	11,466.40	0.00	11,466.40	0.00	0.00	0.00
A 4.1.7. Pružanje dugoročnog skloništa/stambenog rešenja za žrtve, preko protokola o saradnji između opština, skloništa, CSR i Komisije o socijalnom stanovanju, uključujući regionalno stambeno pitanje kroz među - opštinske sporazume	4,200.00	4,200.00	4,200.00	4,200.00	4,200.00	21,000.00	21,000.00	0.00	21,000.00	0.00	0.00	0.00
A 4.1.8. Obuka za službenike zapošljavanja, zdravstva, obrazovanja, socijalne i druge usluge za rodno osetljivi pristup u svom radu	1,881.00	9,475.00	9,569.75	9,665.45	9,762.10	40,353.30	0.00	0.00	40,353.30	0.00	40,353.30	
A 4.1.9. Uspostavljanje centara za savetovanje žrtava	55,500.00	55,500.00	55,500.00	55,500.00	55,500.00	277,500.00	0.00	0.00	277,500.00	111,000.00	166,500.00	
Ukupno - Cilj (4.1)	94,772.64	201,968.56	274,335.24	276,481.59	278,649.41	1,126,207.44	182,928.91	0.00	182,928.91	943,278.53	390,640.91	552,637.62

Cilj 4.2. Izdavanje fondova za dugoročne usluge reintegracije za žrtve nasilja u porodici, na nivou Vlade

A 4.2.1. Ekonomsko osnaživanje žrtava u vidu subvencija iz resornih ministarstava (na primer, za žrtve nasilja u porodici koje žele da pokrenu mali biznis ili oslobađanje od plaćanja ako se uključe u dalje obrazovanje, itd.)	0.00	50,000.00	60,000.00	65,000.00	75,000.00	250,000.00	0.00	0.00	250,000.00	140,000.00	110,000.00	
A 4.2.2. Uvođenje posebnih programa za žrtve NP-a, kao vid pod-kategorije glavne budžetske linije u svakom ministarstvu/Instituciji	0.00	1,416.00	1,430.16	1,444.46	1,458.91	5,749.53	5,749.53	0.00	5,749.53	0.00	0.00	0.00
Ukupno - Cilj (4.2)	0.00	51,416.00	61,430.16	66,444.46	76,458.91	255,749.53	5,749.53	0.00	5,749.53	250,000.00	140,000.00	110,000.00

Cilj 4.3. Sprovođenje integrisanih politika za poboljšanje usluga rehabilitacije i reintegracije za žrtve nasilja u porodici

A 4.3.1. Upotreba stambenih objekata koji su u vlasništvu opština za stanovanje žrtava NP-a, uključujući i žrtve nasilja u porodici kao kategorije za socijalno stanovanje	3,000.00	6,000.00	9,000.00	12,000.00	15,000.00	45,000.00	45,000.00	0.00	45,000.00	0.00	0.00	0.00
A 4.3.2 Upotreba objekata koji su u vlasništvu opštine za skloništa ili od strane centralne vlade u skladu sa članom 284 (4) Zakonika o krivičnom postupku za oduzetu imovinu, uključujući objekte koji mogu biti distribuirani za tu upotrebu, uključujući za socijalno stanovanje ili kao skloništa.	9,000.00	18,000.00	21,600.00	23,400.00	27,000.00	99,000.00	99,000.00	0.00	99,000.00	0.00	0.00	0.00
A 4.3.3. Izrada jednog Administrativnog uputstva ili Odluke Premijera o subvencionisanju biznisa za žrtve NP-a	0.00	2,714.00	0.00	0.00	0.00	2,714.00	2,714.00	0.00	2,714.00	0.00	0.00	0.00
4.3.4. Podrška skloništim a od strane godišnjeg budžeta po opštinama	49,920.00	99,840.00	174,720.00	199,680.00	224,640.00	748,800.00	374,400.00	0.00	374,400.00	374,400.00	374,400.00	0.00
A 4.3.5. Obuhvatanje u postojećim programima i razvoj programa za ekonomsko osnaživanje žrtava nasilja u porodici, u saradnji sa privatnim kompanijama i donatorima.	0.00	70,000.00	70,700.00	71,407.00	72,121.07	284,228.07	0.00	0.00	284,228.07	143,528.07	140,700.00	
A 4.3.6. Ponuda olakšica (Fiskalni paket) za biznise koji zapošljavaju osetljive kategorije društva obuhvatajući i žrtve nasilja u porodici	0.00	3,064.00	3,094.64	3,125.59	3,156.84	12,441.07	11,020.07	0.00	11,020.07	1,421.00	0.00	1,421.00
A 4.3.7 Prioritet zapošljavanja žrtava/preživelih nasilja u porodici, od strane Centara za zapošljavanje na lokalnom nivou.	4,342.40	4,385.82	4,429.68	4,473.98	4,518.72	22,150.60	22,150.60	0.00	22,150.60	0.00	0.00	0.00
Ukupno - Cilj (4.3)	66,262.40	204,003.82	283,544.32	314,086.57	346,436.63	1,214,333.74	554,284.67	0.00	554,284.67	660,049.07	517,928.07	142,121.00

Opštine ili VK

Cilj 4.4. Uspostavljanje institucija sa programima rehabilitacije i savetovanja uz obavezne programe za počinioc e nasilja u porodici.

A 4.4.1 Otvaranje programa za rehabilitaciju i kreiranje adekvatne strukture za rad sa počiniocima nasilja u porodici, koji su obaveznog karaktera u skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici	0.00	51,000.00	51,510.00	52,025.10	52,545.35	207,080.45	0.00	0.00	0.00	207,080.45	104,570.45	102,510.00
A 4.4.2. Obuka osoblja u programima za rehabilitaciju	0.00	5,930.00	4,171.30	4,213.01	4,255.14	18,569.46	0.00	0.00	0.00	18,569.46	0.00	18,569.46
A 4.4.3 Korišćenje korektivne službe da prati rehabilitaciju i reintegraciju prestupnika.	42,505.10	39,026.50	39,416.77	39,810.93	40,209.04	200,968.34	197,103.34	0.00	197,103.34	3,865.00	0.00	3,865.00
Ukupno - Cilj (4.4)	42,505.10	95,956.50	95,098.07	96,049.05	97,009.54	426,618.25	197,103.34	0.00	197,103.34	229,514.91	104,570.45	124,944.46
Ukupno - Strateški cilj 4	203,540.14	553,344.88	714,407.79	753,061.67	798,554.48	3,022,908.96	940,066.46	0.00	940,066.46	2,082,842.51	1,153,139.43	929,703.08
UKUPNO (1+2+3+4)	1,570,376.13	2,109,104.05	2,207,990.55	2,307,832.21	2,340,920.52	10,536,223.46	7,566,744.71	0.00	7,566,744.71	2,969,478.75	1,295,183.75	1,674,295.00
Budžet izdvojen po godinama u vidu %	14.9%	20.0%	21.0%	21.9%	22.2%	100.0%						

0.504975

45.56%

55.36%

Strateški ciljevi/ciljevi	Ukupno u Evrima	U % u okviru Strateškog cilja	U % od ukupnog iznosa	Potreba za fondovima (u Evrima)	Potreba za fondovima u % u okviru SC	Potreba za fondovima u % u odnosu na ukupni iznos
SEKTOR 1: PREVENCIJA I PODIZANJE SVESTI						
Strateški cilj 1: Do 2020. godine, smanjiti stavove u vidu predrasuda i ponašanja koji podržavaju nasilje u porodici, kroz informisanje, ranu edukaciju i obrazovanje i neprestano podizanje svesti pojedinaca, zajednice i društva u celini						
<i>Posebni cilj 1.1: Izgradnja profesionalnih kapaciteta profesionalaca koji nude osnovne usluge (kao na primer: zaposleni u policiji, tužioc, nastavnici, vaspitači, lekari i drugi zdravstveni radnici, psiholozi, socijalni radnici, pravobranioci žrtava, itd) za sprečavanje nasilja u porodici</i>	266,693.90	9.2%	2.5%	266,693.90	49.1%	8.98%
<i>Posebni cilj 1.2. Ohrabriti pojedince i povećati njihovo poverenje u relevantne institucije, da prijave slučajeve nasilja u porodici</i>	2,394,014.90	82.8%	22.7%	117,238.90	21.6%	3.95%
<i>Posebni cilj 1.3. Podizanje svesti društva da ne prihvata i da ne toleriše akte nasilja u porodici</i>	231,502.42	8.0%	2.2%	159,780.90	29.4%	5.38%
Ukupno - Strateški cilj 1	2,892,211.22	100.0%	27.5%	543,713.70	100.0%	18.31%
SEKTOR 2: ZAŠTITA I KOORDINACIJA						
Strateški cilj 2: Do 2020. godine, obezbediti sveobuhvatne i efikasne mehanizme za brzo reagovanje u slučajevima nasilja u porodici, kao i međuinstitucionalna odgovarajuća saradnja između aktera na centralnom i lokalnom nivou, za zaštitu i upravljanje ovim slučajevima						
<i>Cilj 2.1: Unapređenje sveobuhvatnih politika za zaštitu žrtava nasilja u porodici</i>	6,414.36	0.5%	0.1%	0.00	0.00%	0.00%
<i>Cilj 2.2: Povećanje funkcionalnosti postojećih mehanizama koordinacije na lokalnom nivou i njihovo kreiranje u opštinama gde nedostaju;</i>	366,603.00	28.9%	3.5%	86,780.00	59.67%	2.92%
<i>Cilj 2.3: Poboljšanje među-agencijske koordinacije i saradnje između centralnog i lokalnog nivoa i organizacija civilnog društva, za zaštitu žrtava kroz pojašnjavanje uloga, obaveza i odgovornosti svake institucije u pružanju adekvatnih usluga</i>	895,974.49	70.6%	8.5%	58,650.00	40.33%	
Ukupno - Strateški cilj 2	1,268,991.85	100.00%	12.0%	145,430.00	100.00%	0.03
SEKTOR 3: ZAKONODAVSTVO, ISTRAGA I PROCESUIRANJE						
Strateški cilj 3: Do 2020. godine, poboljšanje pravne infrastrukture i povećanje efikasnosti i procesuiranja slučajeva nasilja u porodici, sa fokusom na potrebe žrtava i adekvatno kažnjavanje počilaca nasilja						
<i>Cilj 3.1: Poboljšanje pravne infrastrukture i drugih akata za efikasno rukovanje slučajeva nasilja u porodici</i>	72,318.43	2.2%	0.7%	6,750.00	3.4%	0.23%

0.436165354

0.563834646

<i>Cilj 3.2: Profilsanje policijskih istražitelja, socijalnih radnika, pravobranilaca žrtava, tužilaca i sudija, za hitno procesuiranje i posebnu pažnju za slučajeve nasilja u porodici</i>	1,339,355.23	40.0%	12.7%	181,076.15	91.7%	6.10%
<i>Cilj 3.3. Razjašnjenje uloga, obaveza i odgovornosti svake institucije u pružanju adekvatnih usluga</i>	1,940,437.77	57.9%	18.4%	9,666.40	4.9%	0.33%
Ukupno - Strateški cilj 3	3,352,111.43	100.0%	31.8%	197,492.55	100.0%	6.65%
SEKTOR 4: REHABILITACIJA I REINTEGRACIJA						
Strateški cilj 4: Do 2020. godine, omogućiti pristup novim i postojećim uslugama, efikasnim i održivim za dugoročnu rehabilitaciju i reintegraciju žrtava i počinioca						
<i>Cilj 4.1: Izgradnja usluga rehabilitacije za žrtve porodičnog nasilja i njihove efikasnosti na centralnom i opštinskom nivou</i>	1,126,207.44	37.3%	10.7%	943,278.53	45.3%	31.77%
<i>Cilj 4.2. Izdvajanje fondova za dugoročne usluge reintegracije za žrtve nasilja u porodici, na nivou Vlade</i>	255,749.53	8.5%	2.4%	250,000.00	12.0%	8.42%
<i>Cilj 4.3. Sprovođenje integriranih politika za poboljšanje usluga rehabilitacije i reintegracije za žrtve nasilja u porodici</i>	1,214,333.74	40.2%	11.5%	660,049.07	31.7%	22.23%
<i>Cilj 4.4. Uspostavljanje institucija sa programima rehabilitacije i savetovanja uz obavezne programe za počinioca nasilja u porodici</i>	426,618.25	14.1%	4.0%	229,514.91	11.0%	7.73%
Ukupno - Strateški cilj 4	3,022,908.96	100.0%	28.7%	2,082,842.51	100.0%	70.14%
Ukupno za Akcioni plan (EUR)	10,536,223.46		100.0%	2,969,478.75	28.2%	

Ky dokument është shtypur me përkrahjen e Departamentit të Drejtësisë së SHBA, respektivisht Zyres për Zhvillim, Ndhinë dhe Trajnim Prokurorial (OPDAT), Ambasada Amerikane në Prishtinë.

This document was printed with support of the US Department of Justice, respectively Office for Prosecutorial Development, Assistance and Training (OPDAT), US Embassy in Pristina.

Ovaj dokument je štampan uz podršku odeljenje za pravo sudje, odnosno Kancelarija za razvoj tužilaštva, pomoć i obuku (OPDAT), Američka Ambasada u Prištini.